Tomo Unico

IOSEPHI GIBALINI

E SOCIETATE IESV THEOLOGI,

DE IRREGVLARITATIBVS,

& impedimentis Canonicis, ſacrorum Ordinum ſuſceptionem, & vſum prohibentibus,

Joseph. LIBER SINGVLARIS. Lavigant.

LVGDVNI,

Sumptibus PHILIPPI BORDE, LAVRENTII ARNAVD, & CLAVDII RIGAVD.

M. DC. LII.

CVM SVPERIORVM PERMISSV.

EMINENTISSIMO,
ET REVEREND. PRINCIPI
ALPHONSO LVDOVICO
DV PLESSIS
DE RICHELIEV,
S.R.E. CARDINALI
AMPLISSIMO,

ARCHIEPISCOPO ET COMITI Lugdunensi, Galliarum Primati, Magno Franciæ Eleemosynario.

HÆC particula, ex maiori opere decerpta, tuam ambit clientelam, CARDINALIS EMINENTISSIME; quippe aliò se conferre, tam absonum esset, quàm ingratum. quem enim appellent irregularitates coërcitæ, nisi Te virtutum omnium normam, & canonem? in quo nata-

lium ſplendor, & ſingularis vitæ integritas, tam inſignia ſunt, vt effingant Præſulem quem optamus; imò & ſupra vota, quò vix aſpirat mortalitas, forment. Quid enim in hac temporum calamitate admirabilius, quàm prodeſſe omnibus, nulli officere; ita de alieno detrahere nihil, vt de tuo augeas; ſic amplecti iuſtitiam, vt honeſtè pecces, Deo, & proximo tam multa tribuens, vt tibi pauca. Iam prudentia, quo vnquam in animo amabilius fulſit, quàm in tuo? Tu difficillimis innexus temporibus, tam alienâ adminiſtratione iactatus, quàm tuâ probatus, in ampliſſimarum rerum momentis, ſic Tui fuiſti, ſic euentuum compos, ſic animo admoderatus es rerum ſortem, vt à fratre illo Orbis miraculo non differres alio, quàm quod is poſſet, & vellet, Tu poſſes, & nolles; & inde moderatio tua illuxit Europæ, quem cùm omnia clauo apponerent, hæc vna detraxit, & capacem regiminis regendum præſtitit. Mirentur alij ſplendorem rerum, mortalium oculis illucentium; an non quid maius eſt, circuncidere ambitum, intra ſe magnum eſſe, nihil extrà cupere, illecebroſâ non capi potentiâ, pluriſque ſui regimen facere, quàm Europæ? Sanè infra te eſt quod ſpreuiſti; nec aliud dignum fuit cui intenderes, quàm Tu ipſe. Inde ortum eſt immenſum illud animi robur, quod illibatum proſperis, aduerſa calcauit; quod fugientem mortem laceſſiuit; quod tenta-

menta

menta fortunæ irrisit, & in procellis aulicis inconcussum, tranquillitatem in aliis admirabilitate sui stabiliuit. Nimium sit persequi singula; sat mihi fuerit, gratum aliquatenus me præstare; & cùm humanitati tuæ in dies debeam propè immodica, ea reddere, quæ tametsi leuia, mea sunt, tributúmque pendere tam ingenij mei, quàm animi; non ideò quòd plura non debeam, cùm quid exsoluero; imò vt plura debeam, Tibi si placeam; & humanitati tuæ vectigalis, soluendo debitum. versuram faciam.

EMINENTIÆ TVÆ

Addictissimus & humillimus in Christo seruus

IOSEPH. GIBALINVS.

Lugduni Kalend. Decembr. ann. 1651.

Eminentiſſimo CARDINALI LVGDVNENSI,

IN LIBRVM P. IOSEPHI GIBALINI de Irregularitatibus

ODE.

PRINCEPS diſertæ flumen Adoreæ
Alphonſe, mentem cui ſapientia
Muſæque finxerunt paratam
Non humiles agitare curas:

Seu rebus imples otia grandibus
Vrbana, totum conſilijs capax
Amplexus orbem, ſeu beato
Prouidus inuigilas ouili,

Seu te ROEI frigus amabile
Claudit receſſus, & gelidum nemus,
Viuique fontes, aut pudicis
Antra tenent celebrata Nymphis.

Accede votis; ingenuo ſuper
Topho reclinem, nec pigeat vago

Laſſata

Laſſata proſpectu dicatis
Lumina detinuiſſe chartis.

Specus iuuabit viſere ſingulas,
Quas hîc repando, fornice circinat
Natiua cautes, dúmque pugnant
Quæque ſibi dominum morari,

Fortè hac quieſces, qua Sapientium
Vultus verendo marmore Phidias
Mentitur, & queis ipſe vitam
Effigie meliore reddis.

Audin' ſonantum murmura fontium,
Quos inquieto pinguis anhelitu
Triton recuſantes ab Alto
Præcipitat, ſtrepitúque ſorbet

Tumultuoſo: dum fluuius ſilens
Procul modeſto voluitur agmine,
Contentus vndis, & iacentes
Lambit Arar taciturnus agros.

In hoc vtroque Alphonſe volumine
Tibi es legendus: PARVA tenet fragor,
Paßímque vulgus turbulento
Fluctuat ambiguum tumultu;

Tibi quieta pace dedit frui
Virtus, adepti CONSCIA roboris,
CASVSque mortales, & alto
Pectore perdomuiſſe motus

IRREGV

IRREGVLARES. Obstupuit tuos
Romana MORES purpura, Gallicus
Suspexit Ordo; nostra tantis
Musa minor radiis fatiscit.

At tu volentes cui Superi dabunt
IOSEPHE certæ lege scientiæ
Arcere SVMMAS, atque morum
Socraticos reserare fontes:

Securus isto macte sub Arbitro
Arcana docti pandere dogmatis;
Præcepta quantumuis loquantur,
Plura tamen tacitus docebit.

I. BERTET. S. I.

A D

Ad Lectorem.

EN tibi Lector, delibatam amicorum precibus, aut conuitiis ex ingenti Toto particulam. quippe ex vniuersi Iuris Canonici noua, & accurata, quam apparamus, lucubratione habes decerptum de irregularitatibus argumentum. Breue quidem, & si toti componas corpori, digitum dixeris: nec eò tamen respuendum, si vel ex digito staturam Herculis collegit Empedocles, vel ex vnguiculo Leonem adagium, hoc est, ipsa natura describit. Non quidem quòd me Herculem fingam, aut Leonem, sed eò vt colligam quantum beneuolentiâ tuâ promoueri possim; & si faues impensè digito, sperem laborem illum Herculeum, qui superſit, in efformanda corporis mole, tibi gratum futurum aliquando. qui cùm longior sit, ne ad extremum spes tuas protelem, operis aliquot partes identidem repræsentabo; propediem initium facturus ab ampliori tractatu, *Mercurij Lugdunensis, siue de æquitate fori Lugdunensis*, in quo vsurarum, eius quod interest, redditium, cambiorum, contractuum, & commerciorum omnium, totiusque negotiationis natura euoluta tenebris nouam in lucem prodibit.

Tuam porrò humanitatem solemni omnium scribentium more interpellare cogor, ne præli currentis, & operarum, aut etiam librariorum, atque amanuensium errata auctori ipsi tribuas, sed pro tua æquitate, & eruditione ipse emendes: aliqua tamen quæ sententiam aut obscuram reddere, aut etiam falsam, & meæ menti contrariam possent, propter omissas, aut immutatas aliquot voces, indicabo. Ordior à præteritis vocibus pag. 22. col. 2. lin. 4. *illud impedire.* l. *non impedire.* p. 45. col. 1. l. 12. *pariet irregularitatem.* l. *non pariet.* p. 122. col. 2. l. 12. *vocetur homo.* l. *non vocetur.* p. 129. col. 2. l. 18. *aliud motiuum legis.* l. *aliud esse formalem legis decisionem, aliud motiuum legis.* p. 152. c. 1. sub fin. *erit tantùm culpa,* adde, *venialis.* pag. 218. col. 2. l. 21. *à priuata persona*, adde, *è contrario*

ē *trario*

trario verò si daretur aliquis casus, in quo priuata persona posset. p. 215. col. 2. lin 11. *quando volens.* l. *quando autem volens.* p. 227. col. 2. l. vlt. *cum volitione*, adde *pugnat*. p. 232. c. 1. l. 5. *posse*, adde, *interimere*. Simile quid omissum fuit ibid. l. 20. p. 233 col. 2. l. 24. *rixa cuius*. l. *ratione cuius*. p. 234. c. 1. l. 33 post ea verba, *à quo inuaditur*, adde, *dispiciendum est, an is, à quo inuaditur.* p. 203. c. 2. sub med. *vbi imponit*. l. *vbi ius imponit.* p. 320. c. 2. circa med. corruptus est omninò locus, qui sic legendus est. *à schismaticis ordinatos, non impediri quidem Ordinem recipere, sed Ordinis exequutionem.* Leues alias omissiones ipse quoque, ne molestus sim, prætereo. Mutationes vocum paucas attingo. Neque moneo lib. pro lege, & Turrianum pro Turonense, aliaque similia scripta fuisse, quæ facilè emendabis tum in Græcis, tum in Latinis. Hæc ego indicabo. p. 51. c. 2. l. 14. κένρος. l. κέςρος. p. 88. c. 2. l. 23. θεῶν. l. θεῖον. ibid. l. 7. μοιχίδιισα. l. μοιχίδιιον. p. 246. c. 1. l. 3. fin. lege τόσαν τλὼ χάειν. p. 41. c. 2. sub fin. *vsus illicitus.* l. *licitus.* p. 147. c. 2. l. 2. *tales actiones.* l. *tales omissiones.* p. 169. c. 1. l 4. *ius illicitum.* l. *opus illicitum.* p. 177. c. 2. l. 8. *facere.* l. *furere.* pag. 239. col. 2. lin. 2. *in bello iusto.* l. *in bello iniusto.* p. 241. col. 1. *mutilant.* l. *militant.* ibid. c. 2. *mutilarint.* l. *militarint.* p. 246. c. 1. l. 17. *excidit.* l. *edixit.* p. 268. c. 2. *primus.* l. *ponimus.* p. 272. c. 1. l. 16. *intelligendam* l. *infligendam.* p. 292. c. 1. sub in. *patrem.* l. *patrono.* p. 307. c. 2. circa med. *afficere.* l. *non afficere.* p. 309. c. 2. circa med. *exercendum.* l. *extendendum.* p. 394. c. 2. l. 10. fin. *nomine.* l. *minimè.* p. 371. c. 2. *vtilem.* l. *vilem.* cætera errata condonabis. VALE, & faue.

APPRO

APPROBATIONES.

NOs infrascripti in sacra Theologiæ Parisiensis facultate Doctores, perlegimus librum singularem de Irregularitatibus, & impedimentis Canonicis, sacrorum Ordinum susceptionem, & vsum prohibentibus, editum à multo venerabili Patre IOSEPHO GIBALINO è Societate IESV Theologo, nihilque in eo quod contra fidem, aut bonos mores esset reperimus. Datum Lugd. die 2. Decemb. 1651.

F. M. MICARD, *Conuentus S. Bonauenturæ.*

F. FRANCISCVS LORNET, *Ordinis Prædicatorum.*

LICENTIA ORDINARII.

ADeò nota est Reuerendi admodum Patris IOSEPHI GIBALINI rerum Canonicarum notitia & pietas, vt quidquid eius insignitur nomine luculentam sibi faciat apud omnes probationem, ideo opus quod *de Irregularitatibus*, &c. composuit ac digessit, nullo alio eget de vera fide probisque moribus testimonio, vt lucem videat ad publicam vtilitatem, quod per nos licet. Lugduni die secunda Decembris 1651.

DEVILLE *Prouic. Generalis.*

CONSENSVS.

EGo Procurator Regius in Præfectura Lugdunensi consentio, vt liber inscriptus in Approbatione præmissa, à PHILIPPO BORDE, LAVRENTIO ARNAVD, & CLAVDIO RIGAVD, Bibliopolis Lugdunensibus excudatur, peculiari licentia ad id ipsis concessa. Datum Lugduni die 2. Decembris 1651.

LORIN.

PERMISSIO.

VIso Procuratoris Regis consensu, fiat vt petitur, & ne quis citra concessam facultatem denuò excudat hunc librum, prohibemus. Datum Lugduni die 2. Decembris 1651.

SEVE.

Facultas R. P. Præpositi Prouincialis Societatis IESV *in Prouincia Lugdunensi.*

EGo infrà scriptus Prouincialis Societatis IESV in Prouinciâ Lugdunensi, iuxta priuilegium eidem Societati à Regibus Christianissimis concessum, quo Bibliopolis omnibus prohibetur, ne libros ab eiusdem Societatis hominibus compositos absque Superiorum permissione imprimant: Permitto PHILIPPO BORDE, LAVRENTIO ARNAVD, & CLAVDIO RIGAVD, Bibliopolis Lugdunensibus, vt librum, cui inscriptio est, *De Irregularitatibus & impedimentis Canonicis, sacrorum Ordinum susceptionem & vsum prohibentibus*, Authore P. Iosepho Gibalin, eiusdem Societatis Theologo, ad sex proximos annos imprimere, ac liberè diuendere possint. Datum Lugduni die 14. Ianuarij anno 1651.

IOANNES GAYETVS.

SYLLABVS

SYLLABVS

Totius Operis de Irregularitatibus, & impedimentis Canonicis, ſacrorum Ordinum ſuſceptionem, & vſum prohibentibus.

LIBER SINGVLARIS.

CAPVT III.

Consectarium

CAPVT IV.

Confectarium

CAPVT V.

Dubium

secundum

CAPVT VI.

DE

DE

IRREGVLARITATIBVS
& impedimentis Canonicis,

SACRORVM ORDINVM
SVSCEPTIONEM,
& vſum prohibentibus,

LIBER SINGVLARIS.

CVM ad Principis Auguſtale non omnibus promiſcuè pateat aditus, tamque ſublime dignitatum faſtigium exploret homines quos admittit: multò magis ſacrorum maieſtas, & religionis ſplendor cum ad Dei maximi cultum pertineat, in iis quos ad tantum apicem euehit delectum adhibet, nec ſui participatione indigna capita cohoneſtat. Sunt igitur quædam vel à natura vel à culpa labes, quæ vt olim victimas ab cultro arcebant, ita nunc ab altaribus miniſtros repellunt. De quibus vt conſtet, ſit,

Caput Primum.

De natura & diuiſione irregularitatis.

Quæſtio prima, quid & quotuplex ſit irregularitas.
Quæſtio ſecunda, an aliqua irregularitas ſit Cenſura.

Dari aliquam irregularitatem ſatis conſtabit ex eius definitione, neque vllus dubitare poteſt; quare in eius exiſtentia probanda non placet diutiùs immotari. Venio ad eius naturam & definitionem.

Quæstio Prima.

Quid & quotuplex ſit irregularitas.

Definitio irregularitatis. n. 1.
Diuiſio irregularitatis. n. 2.

Irregularitas eſt impedimentum Canonicum per ſe impediens ordinis ſacri ſuſceptionem, & ſecundariò eiuſdem vſum. Quam definitionem probant omnes paſſim Theologi & Canoniſtæ, & coincidit cum aliis quas congerit lib. 1. de irregularit. c. 1. Maiol. Clariùs autem deſcribi poſſet. Moralis quædam incapacitas & inhabilitas ad ordinem ſacrum ſuſcipiendum, aut ſi iam ſuſceptus fuerit, exercendum propter aliquam maculam & indecentiam ex culpa aut quopiam alio defectu contractam; Exiſtimauit enim Eccleſia ſanctitati maieſtatique miniſteriorum ad quæ Ordinibus initiati deputantur, ea ratione ſe conſulturam, ſi ab eis arceret, quos turpis aliqua eiuſmodi macula aut defectus notaret.

Vocem *impedimenti* loco generis vſurpaui, quia etiam cenſura, & quilibet defectus naturalis, vt cæcitas eſt impedimentum; non dixi autem pœnam aut cenſuram, quia ſunt plures irregularitates, quæ cùm non proueniant ex aliquo delicto, pœnæ, neque conſequenter cenſuræ eſſe poſſunt; tradenda autem fuerat vniuerſalis doctrina, quæ omnes irregularitates comprehenderet, quandoquidem omnes habent eundem effectum, & parùm omninò refert ſiue oriantur ex culpa, ſiue ex alio quopiam inculpabili defectu, ſiue pœnæ ſint, ſiue quædam duntaxat inhabilitates & incapacitates morales, cum eandem ſemper naturam ſpecificam retineant, quæ in his formis præſertim moralibus ex effectibus, quos producunt, & ad quos excogitatæ ſunt, maximè petenda eſt.

Appellaui impedimentum Canonicum, vt diſtinguerem ab impedimentis quæ iure diuino aut etiam naturali poſita ſunt: nam infidelis non baptizatus, & fœmina, atque etiam membris omnibus captus & truncus arcentur ab Ordinibus, neque tamen verè dicuntur irregulares; irregularitas enim iure Eccleſiaſtico inducta fuit; eaque de cauſa, qui non habent eas dotes, quas ſacri Ordines requirunt, quorum alioquin ſpectato ſolo iure diuino capaces eſſent, dicuntur irregulares, cùm contra Regulas ſacras initiandi ſint, ſi initientur. Ita diſſerit Maiol. cap. 1. cit. circa vulgatum iſtud nomen; de quo etiam vide Couarr. in Clem. ſi furioſus. initio,

&

& alios laudatos ab Henriq. lib. 14. cap. 1. num. 1. littera D. & seq. Sayr. lib. 6. Thesauri, cap. 1. & alios.

Reliquæ particulæ sunt loco differentiæ, vt irregularitas à Censuris, & aliis impedimentis etiam Canonicis distinguatur; excommunicatio enim impedit Ordinis susceptionem, sed nonnisi quatenus est quædam cum fidelibus communicatio; suspensio verò priuat ordinis vsu, non susceptione cùm illum supponat, atque ita de cæteris.

QVÆSTIO II.

An aliqua irregularitas sit Censura.

Status quæstionis & sententia affirmans, n. 1.
Sententia communis negans, n. 2.
Confutatio communis sententiæ, n. 3. 4. 5. 6. & 7.

1. DIVIDITVR Irregularitas primò in eam, quæ incurritur ante susceptionem Ordinis, & eam quæ homini iam initiato aduenit; sed malè, cùm inde non mutetur natura aut proprietas Irregularitatis; vtraque enim ex se & primariò impedit susceptionem Ordinis, quod quia non potest, quando iam fuit Ordo susceptus, eius exercitium impedit, vt contingit in impedimento affinitatis dirimente matrimonium, quod si accedat matrimonio prius contracto, illius vsum illicitum reddit, cùm matrimonium semel initum solui non possit.

Secundò diuiditur in totalem & partialem. Totalis priuat susceptione Ordinum eorúmque exercitio: Partialis priuat solo vsu vel in totum vel ex parte, v.gr. homicidium patratum ab ordinato prohibet ab omnium ordinum actionibus; mutilatio verò priuat tantùm vsu illius ordinis, qui cum tali defectu consistere nequit.

Tertiò diuiditur in perpetuam & temporalem, perpetua sola dispensatione tollitur, temporalis lapsu temporis cessat, defectus enim ætatis adueniente ætate tollitur.

Quartò diuiditur in eam, quæ ex delicto, & eam quæ ex alio quopiam defectu nascitur; faciunt alij triplicem eam diuisionem, addunt enim tertiam Irregularitatem ex Sacramento; triplex enim causa rationabilis & iusta esse potest, cur Ecclesia prohibeat aliquem ab vsu, aut susceptione Ordinum; prima quod talis sit omninò ineptus ad ea ministeria: Secunda quod cæteri offendantur talem ministrum publicum ab Ecclesia adhiberi. Tertia quod eius crimina eam pœnam mereantur. Irregularitas orta ex prima causa dicitur defectus: secunda dicitur Sacramenti: tertia sceleris siue delicti, dici etiam possent incapacitatis, indecentiæ & sceleris, quæ singulæ species plures alias subalternas continent, quas suo loco explicabimus.

CONTROVERSIA est de irregularitate, quæ contrahitur ex delicto, cùm enim illa, quæ ex solo quodam defectu siue animæ, siue corporis incurritur, non sit pœna, vt patet, illa enim supponit necessario & essentialiter culpam, non potest etiam sortiri rationem censuræ, quam lib. de censur. diximus esse pœnam.

Irregularitatem igitur ex delicto censuram esse affirmat Soto in quarto d. 22. q. 3. art. 1. cui alij quoque

Thomistæ Ban. 2. 2. q. 64. art. 8. Aragon ibid. in eand. q. & art. Medina in Sum. l. 1. §. 9. de Irregularit. & apud ipsos Canus, Ledesma in summa de censur. cap. 1. subscribunt, eò quod nihil desit huic irregularitati ad rationem censuræ, cùm verè pœna sit inflicta propter crimen, & priuet tum vsu, tum potestate bonorum spiritualium.

2\. CONTRARIA sententia communissima est, eam enim docent Suar. Tom. 5. in 3. part. disp. 1. sect. 3. Alter. lib. 1. de censur. cap. 2. Valent. tom. 4. disp. 7. q. 19. punct. 1. Sylu. V. Censura Nauarr. c. 27. num. 152. Henriq. lib. de Indulgent. cap. 13. §. 6. & lib. 15. cap. 2. & lib. 14. cap. 1. & reliqui deinceps Theologi recentiores, Kon. Hurtad. Layman. Ferdinand. Villalob. Sayr. quibus præiuerant magno consensu Canonistæ in cap. Quærenti. de verbor. signific. vbi Innocentius rogatus quid nomine censuræ intelligatur in litteris Pontificiis, respondet excommunicationem, suspensionem & interdictum ea voce significari, quæ responsio inanis profectò esset, si omnem propriè dictam censuram non comprehenderet, quia non traderet regulam sufficientem & vniuersalem ad intelligenda rescripta Pontificum, vti rogabatur, quando enim Pontifex suo diplomate facit alicui facultatem ferendi aut tollendi censuras, posset id quispiam interpretari de ipsa quoque Irregularitate aut degradatione, si censuræ vox in sua propria significatione etiam ad has pœnas extendatur. Quare cum Innocent. respondet esse ea voce intelligendam excommunicationem, suspensionem & interdictum, insufficienter omninò respondet, aut eius responsio negatiuam propositionem includit, ita vt neget vllam aliam pœnam Ecclesiasticam eo nomine designari; Quare etiamsi daremus Irregularitatem pœnam aliquam esse, non tamen inter censuras numerari posset, cùm ex Innocentij mente nunquam ea voce designetur in iure aut rescriptis Pontificiis; vnde tota natura censuræ eiusque significationis amplitudo sumenda est, cùm sit quidpiam ex Pontificia authoritate deriuatum & institutum, vt dicam inferius. Quod verò aliquando Irregularitas etiam in iure nominetur suspensio, quæ est species quædam censuræ, non iuuat aduersarios, quia suspensionis vox latius interdum vsurpatur, & quamlibet prohibitionem actus alicuius Officij etiam temporalis significat, vt impedimentum vtendi aliquo temporali in extrauagante vnic. Ioannis XXII. de sentent. excommunic. aliàs significat interdictum ab ingressu Ecclesiæ cap. 1. de sentent. excommunic. in 6. aliáque similia de quibus consule Sayr. lib. 4. Thesaur. cap. 1. Hanc prætereà distinctionem Irregularitatis à censura pluribus ostendunt laudati DD. nam primò Irregularitas impedit dumtaxat ab ordine suscipiendo, aut exercendo, censuræ verò à pluribus aliis prohibent. Secundò censuræ pariunt irregularitatem cum vna irregularitas aliam non generet, imò neque vllam pœnam. Tertiò: Omnis Irregularitas est à iure, nulla ab homine, cùm tamen censuræ sæpiùs ferantur ab homine: quartò censura tollitur absolutione, Irregularitas dispensatione: quintò in bullis Pontificiis, in quibus agitur de absolutione à censuris semper distinguitur censura ab Irregularitate, cuius dispensatio reseruatur:

seruatur: sextò imò ne quidem Irregularitas pœna est. Etiamsi enim posset Ecclesia crimen aliquod Irregularitate punire, id tamen non facit, neque in vindictam culpæ Irregularitatem induxit, sed vt consuleret sanctitati Sacramentorum, à quorum tractatione prohibere quorundam criminum Reos, visum fuit Religionis maiestati consentaneum. Septimò denique, quamuis hanc Irregularitatis speciem daremus esse pœnam Ecclesiasticam, non tamen inde statim sequeretur illam quoque esse censuram, cum non sit pœna medicinalis, quæ vnam rei vtilitatem & emendationem spectat, ac proinde eo resipiscente tolli debeat neque ex sua natura perpetua sit, nam Irregularitas etiam emendato peccatore manet, cùm enim oriatur ex indecentia quadam morali ex delicto contracta, ratione cuius redditur homo incapax, qui ad sacra ministeria euehatur,& eiusmodi indecentia moralis maneat non tantùm præsente peccato, sed etiam præterito & prorsus abolito, incapacitatem quoque ex ea indecentia resultantem manere necesse est.

3 Hæ tamen omnes aliæque rationes, quas passim congerunt authores in Sotum parùm mihi videntur efficaces; nam priores illæ discrimen dumtaxat materiale inter censuras & Irregularitatem ostendunt, quanquàm si quod maius discrimen, & quasi formale esset,non aliud probaret, quam Irregularitatem esse nouam speciem censuræ ab aliis vulgaris distinctam,quod Thomistæ contendunt; oportet itaque rationem genericam censuræ ab Irregularitate excludere, vt sub illa tanquam species sub genere contineri non possit, quod profectò non faciunt, quæ primo loco sunt adductæ, quod enim Irregularitas non priuet nisi ab Ordine, & aliæ censuræ multò plura prohibeant, pertinet ad effectum materialem,quem aliquæ censuræ habent aliis ampliorem, neque enim suspensio eadem efficit, quæ excommunicatio, alioquin non essent diuersæ censuræ, sed vna eadémque, quod autem Irregularitas ab homine ferri nequeat, sed à solo iure, non oritur ex natura Irregularitatis, sed quia propter grauissimas causas, de quibus inferiùs disquiram, visum est Pontifici Summo reseruandam esse eius pœnæ impositionem; idcircò prohibitum est aliis inferioribus illam infligere; ac proinde nullam aliam Irregularitatem, quàm quæ iure reperitur expressa, habendam esse; alioquin attenta natura huius pœnę & iurisdictionis Episcoporum potuissent illi, posséntque hodie eam infligere, sed à superiori potestate prohibiti sunt.

Dicebant secundò: Irregularitatem tolli sola dispensatione, atque adeò in bullis Pontificiis distingui à cæteris censuris, quæ tolluntur absolutione & concessa facultate absoluendi à censuris, non concedi facultatem dispensandi in Irregularitate sed potiùs reseruari, quæ parùm efficaciter afferuntur, nam imprimis Irregularitas de qua agitur, absolutione quoque tolli potest, & quoties in concessione generali absoluendi à censuris, censuræ vox in sua vniuersali, propria tamen significatione sumitur, quod colligitur ex variis adiunctis, datur quoque facultas absoluendi ab hac Irregularitate, vt contendunt Thomistæ, & quamuis dispensatione tantùm tolleretur hæc censura,ea leuis profectò,

fectò, & accidentalis differentia foret; cùm enim Irregularitas sit inhabilitas quædam & incapacitas, non potest tolli nisi reddendo habilitatem & capacitatem donando, quod non fit, vt patet, absolutione quę circa vincula soluenda occupatur.

Quare cùm hæ pœnæ & censuræ differant in eo, quod aliquæ sint vincula & nodi, aliæ incapacitates & defectus, longè etiam diuerso modo eas tolli necesse est, & quod inde consequitur concessa facultate tollendi vnam ex his pœnis & censuris non concedi facultatem eximendi ab alia, reseruarique passim dispensationem irregularitatis, quia longè maius est ipsam capacitatem & potestatem, qua priuatus est irregularis quodammodo redonare, quàm solum potestatis iam acquisitæ vsum, quo prohibetur innodatus aliis censuris liberum permittere. Docendum verò esset ad efficacitatem huius rationis de natura & ratione censuræ esse non priuare potestate, sed solo vsu & tolli absolutione non autem dispensatione: cur enim non dabuntur aliquæ censuræ priuantes capacitate, aliæ exercitio, cur quædam non cessabunt absolutione, aliæ dispensatione; quanquàm, vt iam monui, & iterum dicam inferius, absolutio propriè vsurpetur circa has pœnas & irregularitates, & denique cur quædam ferri non possunt per modum vinculi, aliæ per modum incapacitatis.

Quod præterea addebant aduersarij, censuram parere aliquando irregularitatem cùm irregularitas non generet aliam irregularitatem, mirum non est, nam vni pœnæ altera addi potest, & cum violatione Censuræ, incurratur aliqua indecentia moralis quæ est fundamentum incapacitatis ad Ordines, ipsam quoque incapacitatem & irregularitatem inde oriri necesse fuerit, & cùm censuræ vulgares priuent tantùm vsu spiritualium, possunt adhuc, qui illis innodati sunt, priuari capacitate siue potestate per nouam censuram, cuius proinde capaces sunt; cui autem funditus periit potestas & capacitas, non potest rursum illam amittere, quamuis, quia, tota ista res merè moralis est, possit ea incapacitas ex diuersis variisque indecentiis moralibus proficisci, atque ita vnus idemque ex variis diuersisque defectibus tum moralibus & culpabilibus, tum naturalibus, & absque eius scelere reddi irregularis. Ex quibus quoque soluitur, quod obiiciunt, omnes irregularitates habere eandem rationem genericam, cùm tamen non possint omnes esse censuræ & pœnæ. Respondeo enim omnes quoque contineri sub genere impedimenti Canonici, distingui deinde in diuersas species, ita vt aliud sit impedimentum pœnale, aliud non pœnale: deinde cum formæ morales sæpè varientur ex diuerso respectu aut connotatione, indecentia quæ oritur ex culpa, diuersa est ab ea, quæ ex alio quopiam defectu nascitur; quare incapacitas resultans ex indecentia culpabili, longè diuersa erit ab ea, quæ aliunde oritur, quamuis quoad effectum reddendi incapaces, conueniant, sicut etiamsi lumina syderum & solis, sint diuersæ speciei, vt quidam Philosophi voluerunt, & singula suo recessu ab aëre reddant illum tenebrosum, solent tamen dici tenebræ esse eiusdem rationis & speciei, licet diuersitas priuationum sumatur à diuersitate formarum

marum

marum oppositarum, & tenebræ natæ ex priuatione luminis Martis, sint diuersæ speciei ab his quæ oriũtur ex priuatione luminis Veneris, sed quia singula eundem effectum physicum producunt, non attenditur ista diuersitas specifica inter tenebras & priuationes diuersorum luminnm, quod multò facilius contingit in priuationibus moralibus quando ex illis resultat idem effectus. Incapacitas itaque ex variis causis orta diuersa est, vna tamen dicitur, quia vnde vnde oriatur, idẽ in suo subiecto præstat; quare non licet ex formis physicis argumentari, quæ eiusdem sunt rationis, à quocunque producantur, vt videmus in calore producto ab igne & à sole, quia istæ formæ propriam naturam & essentiam habent, quam non accipiunt à causis productiuis, sed suam tantùm existentiam, non verò formæ morales quæ suam essentiam capiunt à variis respectibus & connotationibus, ex quarum proinde diuersitate variantur.

4. RESTANT duæ vltimæ rationes, quæ efficacius vrgent, caput enim difficultatis attingunt, & rationem pœnæ ac Censuræ cum irregularitate pugnare ostendunt; pœnæ quidem, quia in irregularitate imponenda attenditur duntaxat dignitas & sanctitas sacri ministerij, ad quod non decet assumere eos qui turpem aliquam maculam ex homicidio & quibusdam aliis delictis contraxerunt, quæ expiato etiam peccato satis elui non potest; in pœnis autem spectatur punitio criminis. Respondeo nihilominus punitionem criminũ ex variis motiuis ascititiis præter illud, quod relucet in honestate iustitiæ vindicis, exerceri, & tamen verè punitionem esse, quod in cæterarum quoque virtutum actibus ferè perpetuum est, sæpiùs enim imperantur ab alia vitute, ab alia eliciuntur, atque ita duplici donantur honestate, vna veluti natiua & domestica, ex proprio obiecto, altera ascititia ex fine, quem sibi ponit operans, & in quem totum illum actum virtutis refert, vti 1. 2. fuit copiosè expositum; sic eleemosyna erogata pauperi Sacerdoti, ne cogatur egestate quidpiam turpe aut indignum suo ordine admittere, actus Religionis est, & simul vera eleemosyna à virtute misericordiæ elicita, quia fines isti cùm externi sint, non tollunt fines intrinsecos virtutum, qui cum obiectis formalibus illarum coincidunt; quare neque honestas progerminans ex fine externo, cùm ipsa quoque sit externa & aduentitia, honestatem internam ac natiuam ex fine intrinseco, & obiecto formali proprio efflorescentem impediet; atque ne longius discedamus è re nostra, quis neget pœnam, qua sacrilegium plectit Princeps ob bonum commune Reipubl. cuius interest sacra omnia summo haberi loco, & vt cæteri discant quàm grauis sit eorum temeraria violatio, verè punitionem esse qua Religio ad suum finem assequendum, nimirum ad Sacramentorum sanctitatem maiestatemque tuendam vtitur, immò ipsa Censura, cùm non feratur, vt volunt aduersarij, nisi ob bonum delinquentis, cuius emendatio illa punitione quæritur, & ideò austeriori pharmaco compescitur, à charitate, cuius est bonum proximi curare, prodit, neque propterea rationem punitionis propriè dictæ deperdit, eo quod ab alia virtute vsurpetur tanquam medium quoddam ad ex-

ternum

ternum quendam finem obtinendum, in qua medij assumptione non est pura electio, quæ totam suam bonitatem hauriat à fine, sed est electio actus honesti formaliter vt honestus est, sed vlterius cum tota sua natiua honestate relati. Denique depositionem non negant aduersarij, esse pœnam spiritualem sicut & cessationem à diuinis, quamuis eas è censurarum numero eradant, & tamen per depositionem priuatur aliquis vsu ordinis sacri, vel officio vel beneficio in perpetuum, idque formaliter, inquit Valent.& Alteri. locis citat.quia minimè expedit bono spirituali communi, vt qui tale crimen commisit hoc officium aut beneficium gerat. In cessatione verò à diuinis prohibentur celebrari diuina officia propriè & formaliter in signum quoddam iniuriæ, quæ illata fuit Ecclesiæ, non autem propriè in vindictam & compensationem iniuriæ, etiamsi declaretur omnibus eos quibus imperatur ea cessatio, meritò cessare à diuinis officiis, quamdiu illatam Ecclesiæ iniuriam non repararint. In his vides non intendi punitionem rei primò & per se, sed aliud quidpiam, & tamen vt dixi, plerique ex aduersariis rationem pœnæ in ipsis agnoscunt. Layman lib. 1. tract. 5. part. 1. cap. 1. Auila 1.par.de censuris dub. 5. Ferdinand.tract.29.disp.4.p vlt.vbi n.1. depositionem non modò vocat pœnam ecclesiasticam, sed etiam eandem esse cum suspensione perpetua dicit, & solùm differre penes maiorem difficultatem obtinendi dispensationem; imò Couarr.in cap.Alma Mater.secunda p. §.1. cessationem à diuinis censuram appellat. Quidni igitur priuatio potestatis suscipiendi ordines propter delictum commissum, quæ est Irregularitas ex delicto, erit vera & propria pœna, etiamsi Ecclesia in illa punitione maximè voluerit sacris ministeriis consulere, ne à prophanis, & certis quibusdam sceleribus impiatis tractentur. Vidit hanc consequutionem Valent. qui idcircò negauit depositionem & cessationem à diuinis esse pœnas, vocauítque impedimenta Canonica, & eum sequutus Alteri.cap.2. cit.Hurtad.tract.de depositione & cessatione à diuinis, sed contra communem aliorum sensum, vt passim videbis. Ex his igitur conficitur rationem pœnæ ecclesiasticæ conuenire irregularitati ex delicto, sicut & depositioni atque cessationi à diuinis conuenit.

Rationem denique censuræ negabant aduersarij participari ab hac Irregularitate, quia etiamsi daretur illam esse pœnam, cùm tamen non sit pœna medicinalis ad resipiscentiam Rei tollenda, sed ex natura sua perpetuò duret, censura esse non potest, vt ex ipsa definitione censuræ superiùs explicata constat. Verùm vnde habetur eam solam pœnam, quæ medicinalis est, esse censuram, quidni enim aliæ erunt medicinales, aliæ non; quædam ex natura sua perpetuæ, aliæ temporariæ. Deinde censura non dicitur pœna medicinalis tantùm respectu delinquentis, sed respectu aliorum quoque, qui huius pœnæ terrore à vitiis retrahuntur, & ne modicum fermentum totam massam corrumpat, vt de excommunicatione tradit Origen. homil.9. in Ioann. Chrysostomus in locum iam mox citatum Clem. Roma.lib. 2. Apostol. Constit.cap.17. aliàs 20. Augustinus lib. de correptione, & gratia, cap. 15. Theodotus Ancyran. homil.in Ioan. Euangel.

Euangel.tom.6. Conc.Ephesi.cap.9. ex editione Peltan. Gregorius lib.12. registri indict.7.ep.32.& vltima,qui omnes aliique P P. passim docent ab Ecclesia maximè spectari totius corporis sanctitaté cæterorúmque mébrorum conseruationé putridi vnius resecatione per excommunicationem potius quàm salutem ipsius, quod abscinditur, eamque esse sapientium omnium sententiam & praxim admonet Chrysost. hom.36. in Matth. initio.Eaque de causa Episcopos,vt se fortes hac in parte præstent, neque hos næuos & strumas in corpore Ecclesiæ patiantur, luculenter vrget Clem. lib. 2. Constit. c.4. vide plura apud Couarr.in cap. Alma Mater, initio, n.9. vbi etiam ostendit omnes pœnas in re medicinales vocari posse.Ex hoc igitur capite medicina erit Irregularitas, cuius metus homines à criminibus, quibus imposita est, reuocabit, maximè si ambiant sacra ministeria,aut iam initiati sacris ordinibus sunt; neque erit inutilis ipsi delinquenti, quem non modò puniet, sed etiam ad resipiscendum vrgebit, atque ad petendam dispensationem, si susceptos ordines exercere voluerit, aut etiam illos suscipere: quod autem censuræ vulgares intendant primariò & per se Rei emendationem,non autem Irregularitas differétiam tantùm ex fine extrinseco inter illas constituit, quæ non impediet, quominus habeant rationem communem censuræ tanquam genus quoddam, quo contineantur. Vides itaque nullam afferri rationem contra Sotum, quæ eius opinionis probabilitati deroget.

6. POSTREMVM argumentum ductum ex Innocent. III. responsione c. quærenti. de verborum significat. efficaciùs videtur, cùm enim tota ista res ab hominum institutione pendeat,illa vna consulenda erit. Respondeo itaque etsi nomen censuræ in sua amplissima & propria significatione Irregularitatem pœnalem contineat, nihilominus tamen Iuris Ecclesiastici conditores hanc speciem censuræ ab aliis distinguere solitos fuisse, neque voluisse, vt nomine communi comprehendi existimaretur, nisi nominatim expressa fuisset, aut ex adiunctis colligeretur, vocem censuræ in tota sua propria significatione eo loco sumi, vt dicam sub fin. huius tractatus,eo quod grauitate, aliisque plurimis rebus ab aliis speciebus multùm dissideat, ita vt neque voluerint Pontifices eius inflictionem inferioribus Prælatis, quorum hac in parte potestatem imminuerunt, permittere, neque eius quoque dispensationem concedere, sed hæc omnia sibi reseruarunt, quod absque aliorum inferiorum iniuria ex amplitudine suæ potestatis facere licuit vrgentibus grauissimis causis,ob quas ita postulabat Ecclesiæ bonum: cùm igitur nunquàm in iure intelligenda sit Irregularitas, nisi ea nominatim exprimatur, aut verbis æquipollentibus quorum aliqua collegit Maiol. lib. 1. cap. 1. significetur,aut ex signis vniuersalibus, & quibusdam aliis positis, cogamur censuræ vocem in sua lata & propria significatione interpretari; rectè respondit Innoc. in rescriptis Pontificiis nomine censuræ, vbi nihil aliud additur, intelligi excommunicationem, suspensionem & interdictum, quia ita fert stylus Curiæ, qui solet alias pœnas & maximè Irregularitatem nominatim exprimere, aut quarundam aliarum vocum appositione il-

las designare: non diffinit tamen Pontifex illas duntaxat tres species Censuræ totam illius nominis amplitudinem implere, sed monuit tantùm quid ferret stylus Curiæ, quod vnum quærebatur. Respond. secundò Innocent. agere de Censuris, quæ possunt ab homine ferri, & à discreto Iudice, vt loquuntur, cuiusmodi sunt tres illæ vulgares, quādo igitur mandatur Iudici, vt Censura aliquem coërceat, aut mentio fit censuræ aliter, quàm ipso facto, aut iure incurrendo, nunquam est intelligenda irregularitas; idque sapienter respondet Innoc. qui etiam non aliud rogatus fuerat, quàm quidnam in Pontificiis rescriptis ad varios Iudices directis, & quibus Pontifex suas vices committebat, aut fungi officio in puniendis delictis, pœnis & Censuris Ecclesiasticis monebat, intelligendum esset nomine censuræ.

1.

Capvt II.

De causis & effectibus Irregularitatis.

Quæstio prima, de causa finali & effectiua irregularitatis.
Quæstio secunda, de causa subiectiua & materiali irregularitatis.
Quæstio tertia, De effectibus irregularitatis.

Explicata irregularitatis definitione, eiusque à censuris, maximè quando pœna est, & propter delictum incurritur, distinctione, ad ipsius varias causas & effectus inuestigandos accingimur; quibus expositis ad singulas ipsius species delabemur, neque diutius ista causarum expositio nos tenebit, cùm ex iis, quæ de censuris diximus, lucem vberiorem accipiat.

Qvæstio I.

De causa finali & effectiua irregularitatis.

Finis irregularitatis est sanctitas Ministeriorum sacrorum. n. 1.
Hinc multiplex statuitur irregularitas. n. 2.
Causa efficiens est solum ius Canonicum. n. 3.
Nulla alia est irregularitas quàm in iure lata. n. 4. & 5.
Nulla fertur ab homine. n. 6.
Consectarium primum, Omnis irregularitas incurritur ipso facto. n. 7.
Consectarium secundum, Vbi ius non imponit irregularitatem, neque homo illam imponere potest. n. 8.
Consect. tertium, Nulla irregularitates sunt vnius diœcesis propria. n. 9.
Consect. quartum, An irregularitas induci possit consuetudine. n. 10.
Consect. quintum, Argumentum à simili non valet in irregularitatibus. num. 11.
Consect. sextum, An in dubio iuris incurratur irregularitas. n. 12.

Qvod attinet ad causam finalem ea alia non est, quam sacrorum & Religionis sanctitas, quæ 1.
postulat, vt cum decore & ordine exerceantur sacra ministeria, idcircò enim quosdā ab illis sūmouit Ecclesia, quia minimè decebat ipsos propter illustres quosdam defectus siue culpabiliter siue inculpabiliter contractos sacris admoueri, qui igitur eiusmodi aliquo defectu laborat, propter

propter quę ex antiquis PP. Canonibus & Regulis in numerum sacrorum ministrorũ adlegi nõ debet, aut si iam adlectus fuerit per Ordinum susceptionem, ministrare non permittitur, dicitur irregularis, quia nonnisi violatis Ecclesiæ Regulis, ad sacra munia admouebitur. Vides igitur Ecclesiam nihil aliud voluisse in instituendis istis irregularitatibus, & impedimentis Canonicis, quibus prohibeantur aliqui vel Ordines sacros suscipere, vel iam susceptos ministrare, quàm tueri sacrorum Maiestatem & Sanctitatem, & ne quid contra eam peccaretur, dum ab iis, qui insigni aliquo defectu notantur, sacerrimæ & augustissimæ quæque Religionis nostræ actiones exercentur.

2. HINC oritur solemnis illa diuisio irregularitatis in eam quæ ex defectu, & eam quæ ex culpa contrahitur, atque etiam in eam, quæ non incurritur nisi per aliquem actum irregularis, & eam quæ ipsi nihil operanti aduenit; cùm enim prima radix sit indecentia cauenda in sacris faciendis, potest illa oriri ex aliquo defectu & nota, quæ nobis inuitis, & nihil operantibus aduenit, aut quæ ex nostris actionibus siue culpabilibus siue inculpabilibus nascitur.

Quod autem pertinet ad causam efficientem sit ista.

3. *PROPOSITIO.*

NVLLA est irregularitas nisi à Iure Canonico, & Pontificio.

EXPOSITIO ET CONfirmatio Propositionis.

HÆ c assertio aliquid negat, & aliud affirmat; Nam Ius Pontificium agnoscit pro causa effectiua Irregularitatis, & omnes alias causas excludit; Loquor autem de causa tum instituente, tum ferente, & contendo solius Pontificis, & Conditoris Iuris communis esse tum instituere, tum ferre irregularitates, quanquàm nullas vnquam ferat per aliquã sententiã aut nouam legem.

ET quidẽ quod attinet ad potestatem tum instituendi, tum ferendi ista impedimenta Canonica; nemo dubitare potest illam esse penes Summum Pontificem, qui summus sacrorum antistes est, & cui incumbit, quæ ad Religionem pertinent summo studio procurare, atque vt omnia decenter fiant in domo DEI, videre, quibusnam credenda sit dispensatio mysteriorum DEI. Itaque tota difficultas est

IN secunda parte propositionis, quæ cæteras omnes causas reiicit, dum solum ius Pontificium pro adęquata causa affirmat, quæ est communis sententia Innocent. & aliorum Canonistarum, quos dabit Vgolin. tract. de Irregularit. cap. 1. §. 1. n. 2. & Sayr lib. 6. cap. 2. num. 9. Probatúrque euidenter ex cap. Is qui de sentent. Excommunic. in 6. vbi Pontifex idcircò negat eum qui in Ecclesia polluta, vel præsentibus excommunicatis celebrarat fieri Irregularem, quia id in iure expressum non est; vnde necessariò colligitur, nunquam incurri Irregularitatem nisi in casibus iure expressis; atque ita nullam aliam esse Irregularitatẽ, quàm quæ à Iure expressa est; nomine autem iuris non intelligitur ibi nisi Pontificium, vt patet. 4.

Quare reiiciendi sunt, qui aliquam Irregularitatem iure diuino aut naturali positam volunt, vt contra omnium sensum de homicidio

censuit Marian. Socin. in cap. Ad audientiam.de homicidio,teste Sayr. loco cit. quamquàm præiuerat in idem caput.Ad audientiam Panorm. num.2. vbi & glossam in dist.21. in summ. allegat; quia DEVS vetuit Dauidi, ne templum ædificaret, eò quod vir sanguinum esset. Verùm vt omittam diligentiùs inquirere, quid ferant illa DEI verba, non agebatur de Dauide in Sacerdotem inaugurando, immo cruor hostium DEI fusus eiusmodi consecrationi inseruiebat vt Theod.& Procop.in 1.Paralip.obseruarunt,& 2.Exod.29.colligitur vbi Leuitæ, cæde Idololatrarum consecrarunt manus suas Domino.vt habét 70.*Impleuerũt manus suas*. Chald. *obtulerunt oblationes manibus suis*, quia peccatores tamquam victimam mactabant, & Deo offerebant. Phinees ob Zambri & scortum Madianitidem interfectum inauguratus fuit. Duces Machabæi Sacerdotes erant. Non igitur ob fusum sanguinem fuit prohibitus Dauid ab ædificando templo, sed ob mysterium vti PP. obseruant, quod non esset aptus propter frequentes cædes & bella, exprimendo mysterio quod in templi constructione significabatur, exprimebat enim Templi ædificium Christum fundantem Ecclesiam; eius autem humilitatem Salomon pacificus expressit illustriùs sicut Dauid DEVM Patrem qui austerioribus edictis rexit Synagogam. Et quamuis non negarim aliquas irregularitates in lege Mosaïca latas fuisse; qua de re Becan. in Analogia veteris & noui testamenti; eæ tamen cum ipsa lege expirarunt, neque amplius eo iure regitur Ecclesia, vti fusiùs ostendimus 1. part. scientiæ canonicæ. Nihil habemus quoque in lege noua vnde constet aliquam irregularitatem institutam fuisse à Christo, quod idem ostendebamus de Censuris, quamuis enim aliquæ iam ab ipsis Apostolis inductæ fuerint, vt de bigamiæ irregularitate constat ex 1. ad Timoth. 3. variis Canonibus Apostolorum suo loco referendis; non inde tamen sequitur eam à Christo fuisse institutam sed ab Apostolis, qui pleraque alia sanciuerunt authoritate sibi à Christo facta, vnde Paul. 1. ad Corinth. Ego dico, non Dominus.

Denique quod obiiciunt aliqui, neque fœminam, neque non baptisatum posse ex diuina institutione initiari sacris ordinibus, nihil efficit, quia fatemur eas incapacitates ex iure quidem diuino existere, neque Ecclesiam in illis sicut in cæteris dispensare posse, sed negamus eiusmodi similésque alias incapacitates esse Irregularitates propriè dictas, de quibus disputamus, hæ enim sunt quædam impedimenta suscipiendi sacros ordines, in illisve, si iam suscepti fuerint, ministrandi, quæ impedimenta supponunt capacitatem in eo, qui dicitur impediri, quare neque fœmina, neque non baptisatus est Irregularis, licet incapax ordinum existat.

IAM verò neque ius naturale ali- 5.
quam inducere Irregularitatẽ æquè certum est, cùm nulla appareat repugnantia, si isti quos Ecclesia remouet ab ordinibus, illis initiarentur:neque dicas ipsam naturam postulare, vt sancta decenter tractentur, quod non fieret, si ad illa admouerentur, qui insignioribus aliquibus defectibus siue physicis, siue moralibus laborant, hinc enim tantùm habetur, sapienter omninò Ecclesiam

clesiam hæc sacrorum impedimenta instituisse, & consentaneè ipsi rationi naturali, non tamen iure naturali eadem impedimenta, quæ singillatim ab Ecclesia posita sunt, suam vim obtinere, alioquin vniuersa hominum instituta, & sanctiones, quibus ciuitates temperatæ sunt, dicerentur esse à iure naturali, omnia enim consentire cum ratione naturali apprimè debent, atque ita à lege diuina & æterna, cuius naturalis promulgatio quædam est, tanquam à primæua origine leges omnes proficiscuntur, vti lib. 3. scientiæ canonicæ fuit ostensum.

Maneat igitur Irregularitatem solo iure positiuo humano fuisse institutam, quod ius Pontificium dixi, tum vt à ciuili, quod de rebus sacris nihil directè statuere potest, tum vt ab Episcopali, quod priuatum duntaxat est, distinguerem; quamuis enim dicat Suarez disp. 40. sect. 4. num. 11. nullum veterum perspicuè hanc assertionem tradidisse, sufficienter tamen colligitur ex cap. Is qui de sentent. excomm. in 6. Cùm enim reiiciat omnes Irregularitates, quæ in iure expressæ non sunt, non intelligit nisi ius Canonicum aut Pontificium, vti explicant omnes DD. qui idcircò satis clarè nostram assertionem ponunt, vti iam monui; neque soliti sunt Pontifices in suis scriptis leges priuatarum Ecclesiarum, ius appellare, sed statuta Episcoporum, non repugnaret quidem hæc impedimenta poni per priuatos Episcopos & synodorum Prouincialium decreta, neque incommodum magnum foret, si in aliqua priuata diœcesi quædam impedimenta arcerent homines à sacris, quæ alibi non vigerent, sicut neque pro iisdem criminibus eædem pœnæ aut censuræ vbique indicuntur, id tamen sibi reseruauit Pontifex, dum omnes Irregularitates, quæ in iure non exprimuntur, reiicit: Et sanè cùm hæ Irregularitates sint quædam indecentiæ, quæ non inductæ sunt primò & per se per modum pœnæ etiam medicinalis, sed ad sanctitatem sacrorum, qui finis vniuersalissimus est, conueniens fuit, vt eædem vbique vigerent, neque vna Ecclesia admitteret eos ministros, quos alia reiiceret, cum eadem vbique debeat esse sacrorum sanctitas, ne qua igitur parùm decora varietas in Ecclesia existeret, in hac parte, sapientissimè institutionem horum impedimentorum sibi præcipuo iure vindicarunt supremi Religionis antistites, & iuris vniuersalis totam Ecclesiam obligantis conditores.

6. DENIQVE reiicienda est omnis Irregularitas ab homine siue per sententiam lata, quia ea non est expressa in iure, & quamuis posset Pontifex de plenitudine potestatis aliquam Irregularitatem ferre per sententiam, aut rescriptum siue præceptum temporaneum, quod perpetui iuris rationem non habeat, id tamen nunquàm facere censendus est, nisi id disertè explicet, quia non præsumitur facere contra ius commune & statutas Ecclesiæ leges ac mores: quod verius multò erit in Prælatis inferioribus, quos malè existimauit Gabriel lect. 9. in Canon. litt. D, posse punire hac pœna delinquentes, cùm nullo iure impediantur, & ea pœna possit esse proportionata culpę, nam iam diximus imminutam fuisse inferiorum iudicum potestatem per reseruationem Pontificiam, & non habere rationem solius pœnę, etiamsi propter delictum infligatur, sed impedimenti.

Consectarium I.

Omnis Irregularitas incurritur ipso facto.

EX hac communissima doctrina hactenus explicata plurima necessariò consequuntur.

7. Atque imprimis omnem Irregularitatem incurri ipso facto & nullam esse ferendæ sententiæ, quia lex & ius ipsam imponit, éstque loco sententiæ, cùm vtatur verbis quæ denotant posita certa causa hominem Irregularem, hoc est, inhabilem ad sacra reddi, neque hæc inhabilitas indiget vlla actione iudicis aut ministri, cum consistat in quadam priuatione, vti dicebamus de censuris, quæ idcirco dicuntur trahere secum exequutionem, præterquàm quod iura, quæ imponunt Irregularitatem, sunt leges; quæ vel prohibent fieri aliquem actum, suscipi v.gr. ordines, aut in illis ministrari cum tali impedimento, vel præcipiunt certam conditionem, vt ritè fiat aliquis actus & sacrum ministerium, eo ipso igitur quod non adhibebitur ea conditio, malè fiet actus, ad quem ius talem conditionem exigebat, & illicitum erit sacrum ministerium, quod fiet cum eo defectu & impedimento, quo cum ius fieri prohibuit, siue illud impedimentum sit crimen commissum, aut potius indecentia resultans ex crimine commisso, atque ita simul habeat rationem pœnæ & impedimenti, siue sit quidpiam aliud; ex vi igitur iuris prohibentis actum fieri cum his defectibus culpabilibus, vel inculpabilibus, & exigentis certas conditiones, quæ cum illis defectibus consistere nequeunt; malè & illicitè fieret ille actus, neque opus erit vlla alia sententia, siue quæ prohibeat actum qui iam prohibitus est, siue quæ ponat impedimentum, quod iam positum est, siue quæ declaret crimen, ex quo exurgit defectus, nam sententia declaratoria non ponit defectum, qui eo ipso quod existit, reddit actum cum illo factum illicitum: ergo inutilis erit ea sententia ad ponendam Irregularitatem seu impedimentum ministerij sacri, quod totum iam existit independenter ab illa. Quare statim atque aliquis viderit, se ratione defectus, quem habet, prohiberi ab aliqua actione sacra, à suscipiendis nimirum ordinibus, aut ab ipsorum muneribus exercendis, debebit omninò ab illis actionibus sibi, quamdiu laborabit eiusmodi defectibus, & notatus erit ea macula vetitis, abstinere, alioquin grauiter peccabit, vt qui cum turpi macula, atque indecenter sacris se ingerat, atque in re graui violet legem Ecclesiasticam; censuræ verò quia sunt pœnæ primò & per se, sæpissimè non imponuntur à lege, sed à Iudice vel ex legis præscripto, vel ex proprio arbitrio: prohibent quidem iura quasdam actiones censura irretitis, sed ea censura debuit contracta fuisse, quod fieri nequit antequàm infligatur vel à lege, vel à iudice: at verò quia Irregularitas est tantùm indecentia quædam moralis, quæ nascitur ex institutione Ecclesiæ ex quibusdam defectibus, statim vbi ponuntur illi defectus, exurgit ea indecentia independenter ab omni alio & siue declaretur à iudice ille defectus & indecentia atque inhabilitas ex eo progerminans, siue non declaretur, iam reuerà tota exi-

stit,

ſit, & cum ea licitè, & ritè peragi nequit actus prohibitus à lege.

quam etiam incurret Reus, ſi ſuſpenſionem violet aliquem actum ſacri Ordinis exercendo, vti alibi dicam, quoties igitur Iudex Clericum arcet ab Ordinibus ſuſcipiendis, aut exercendis ſuſpenſionem non irregularitatem illi imponit.

Consectarium II.

Vbi Ius non imponit Irregularitatem, neque homo illam imponere poterit.

8. SEQVITVR ſecundò vbi ius circa Irregularitatem nihil ſtatuit, neque homines quidquam definire poſſe, aut imponere illam, quam lex Eccleſiaſtica non imponit, quod conſectarium ex ſe euidens eſt, & omnium D D. conſenſione probatum, vti contra Gabriel ſuperiùs monui. Probant aliqui, quia Irregularitas eſt pœna priuatiua, quam nunquàm poteſt imponere Iudex niſi ex legis præſcripto; qua de re vide Tiraq. in l. ſi vnquam. C. de reuocandis donationib. v. reuertatur. n. 249. ſed ea regula falſa eſt in ſuſpenſione, quæ imponitur à Iudice ſæpiſſimè citra legis imperium: alij dicunt nullam imponendam eſſe pœnam à Iudice, quam lex non iubeat imponi in aliquo alio delicto, ſed neque id probant, cur enim non poterit Iudex nouam aliquam pœnam crimini tamen proportionatam, vbi nullam illi lex imponit, excogitare. Quare dicendum eſt id oriri, quia Eccleſia reiicit omnes eas Irregularitates; quæ non ſunt expreſſæ in Iure, atque ita non vult licitam eſſe Iudicibus earum inflictionem; vbi itaque ius ſilebit in aliquo caſu, quamuis crimen enorme ſit, non poterit Iudex illud punire Irregularitate ſed ſuſpenſione aut depoſitione, quæ quoad effectum æquiualent Irregularitati,

Consectarium III.

Nullæ irregularitates ſunt vnius Epiſcopatus propriæ.

HOc Conſectarium ſtatim apparet ex hactenùs dictis, cùm enim nequeat induci Irregularitas per ſententiam hominis, neque per ſtatuta peculiaria, ſed tantum per Ius commune, & nullæ aliæ ſint propriæ Irregularitates, quam quæ in eo latæ reperiuntur, conſtat omnes Irregularitates eſſe toti vniuerſali Eccleſiæ communes, eam enim Ius Canonicum obligat, & ſanè ſi quæ Irregularitas alicubi tantùm vigeret, id haberet ex aliquo Iure peculiari illius loci, quod tamen negauimus; vnde etiam fit, vt ſi quæ in Conciliis Prouincialibus atque priuatis ſtatutis reperiantur Irregularitates, explicandæ ſint de ſuſpenſione, & depoſitione aut aliis eiuſmodi pœnis, vti monebam ſuperius ſaltem poſt Ius cap. Is qui. de ſentent. Excomm. in 6. quanquam ibi Pontifex non condat nouum ius, ſed potius antiquum ſupponat, atque ex eo argumentetur, vt oſtendat in peculiari caſu, de quo ibidem quærebatur, non fuiſſe irregularitatem; video quidem opponi poſſe, inde non ſatis efficaciter colligi, quod contendimus, nimirum nullo peculiari iure veluti munici- 9.

pali,

pali, aut hominis præcepto ferri irregularitatem; quærebatur enim tantùm, an ille de quo agebatur, qui in Ecclesia polluta vel præsentibus excommunicatis sacrificauerat, esset de iure irregularis, respondétque Pontifex non esse, quia in iure nulla eiusmodi irregularitas reperiebatur; qui autem rogabant Pontificem, sciebant neque priuata illius Episcopatus lege, neque hominis sententia fuisse positam irregularitatem pro illo casu. Verùm non fuisset plena Pontificis responsio si negasset irregularitatem in eo casu, quia non erat expressa in iure, si aliæ causæ præter ius cómune illam inducerét, debuisset potiùs respondere, vti aliàs sæpè in Ecclesia quidem Romana, non agnosci illam irregularitatem, tamen si aliunde nasci posset, inquirendum esse: accedit communis DD. sensus, cui in interpretando iure plurimùm tribuendum esse censeo, quoties praxi Ecclesiæ, & ipsis etiam verbis legis aut rationi, qua duci visus est legislator, consentit.

Consectarium IV.

An irregularitas induci possit consuetudine?

10. Maior difficultas existit in eo quod Suar. disput. 40. sect. 4. num. 13. ex hac eadem causa effectiua Censuræ à nobis stabilita colligere sibi videtur, irregularitatem nulla consuetudine induci posse. Primò, quia nulla habetur irregularitas nisi sit expressa, in Iure scripto nimirum, ergo omnis alius modus inducendi irregularitatem, reiiciendus est, atque ipsa etiam cósuetudo quocunque illustri DD. testimonio munita, alioquin inutilis erit illa collectio Pontificia, irregularitas ex sacrificatione in Ecclesia polluta sanguine non continetur in iure, igitur nulla prorsus est, potuisset enim obiici, contineri iure consuetudinario, & non scripto, atque continua traditione à maioribus ad nos deriuatam fuisse, atque ita falsa foret communis illa regula omnium hactenus excepta consensu, ad dignoscendas irregularitates ius Pontificiũ duntaxat consulendum esse, nam etiam inquirenda esset communis consuetudo & traditio. Secundò, quia nulla etiam censura contrahitur à consuetudine, sed vel à iure, vel ab homine imponitur, ergo neque irregularitas habebit alias causas, maximè cùm Ecclesia paucioribus communicauerit potestatem ferendi irregularitatem. Tertiò, quia consuetudo non potest inducere legem quoad vim coactiuam ipso facto, sed tantùm quoad directiuam, eo quod pœna nunquàm censetur posita tanquam ipso facto incurrenda, nisi id expresse constet; vnde etiam generalis & certa Regula est, nullam pœnam priuatiuam ipso facto incurri, nisi sit expressa ipso iure, vt tradunt Felin. in cap. querelam. de iureiurando, & alij quos refert Tiraq. in l. si vnquam. C. de reuocandis donationibus v. reuertatur. num. 248.

Layman nihilominus lib. 1. tract. 5. p. 5. cap. 1. num. 6. ait negari non posse quasdam irregularitates sine iure expresso DD. ita opinantium authoritate introductas atque etiam diuturna Ecclesiæ consuetudine firmatas fuisse, quia consensus DD. & Ecclesiarum consuetudo optima est sacrorum Canonum, & antiquæ obseruationis interpres: & vniuersim

verum

verum eſt, quod conſuetudo per tacitum conſenſum ſit conſtitutiua iuris etiamſi lex ſcripta deſideretur. Ita hic Doctor. Vt verò totam hanc litem componam,

DICO imprimis attenta conſuetudinis legitimæ efficacitate in derogando veteri iuri, & introducendo nouo, eam poſſe tum cenſuras, tum irregularitates inducere, nam illud ipſum ius, quod reiicit omnes Irregularitates in iure non expreſſas abrogari poterit conſuetudine, quæ cùm etiam poſſet illud ipſum, de quo potuit ſanciri lex, æquè etiam poterit inducere pœnam ipſo facto incurrendam, atque pœnam priuatiuam, & inhabilitatem, & denique vim legis non modo quoad directionem, ſed etiam quoad coactionem, vti ex iis quæ 1.p.lib.2.c...q... n..diſputauimus, probatū manet, & falſò ſupponit hoc loco Suar. neque cenſuram neque aliam pœnam priuatiuam ipſo facto contrahendā per conſuetudinem induci potuiſſe.

DICO 2. Quoties nullum veſtigium habetur in iure ſcripto alicuius Irregularitatis, & quæritur duntaxat, an conſuetudine fuerit inducta, nullo loco habendam videri eam Irregularitatem, ſed ſi de pœna ipſa conſtet pro ſuſpenſione accipiendam eſſe, atque eo ſenſu Suaris ſententiam amplector; quia licèt conſuetudo poſſit inducere nouum ius, & antiquū obliterare, id tamen non poteſt, quoties ius, cui derogat, reſiſtit, & eſt in viridi obſeruantia, vti loquuntur, eo quod, & ipſe Princeps velit illud obſeruari, & Iudices nulla habita ratione contrariæ conſuetudinis volunt ſecundùm ius à ſe ſancitum pronuntiare, repugnat enim ius aliquod obſeruari, & ſimul contraria cōſuetudine abrogari, quādiu enim ſeruetur ius aut obliget, nondū eſt abrogatū, eò qui ſenſim illi contraria conſuetudo ſubrepat, quæ tandē ius aduerſarium elidet; qua de re alibi: quod imprimis verum eſt, quando ius omnem contrariā conſuetudinem expreſsè vel tacitè annullat; at qui ius Canonicum reiiciens conſuetudinem aliamve omnem cauſam Irregularitatis viuidum adhuc eſt & vegetū, quando, & Pontifex illud obſeruari vult, & reuera iudices nullam aliam Irregularitatem quàm expreſſam in iure agnoſcunt; quod benè oſtendebat Suar. nulla igitur erit ea Irregularitas, maximè quando totam eam conſuetudinem liceat de alia pœna interpretari.

DICO 3. Quoties nihilominus controuerſia eſt de aliqua irregularitate quæ fortaſſis non ita exprimitur in iure, ſi eam tamen conſuetudo admiſerit, & DD. communiter de ea conſuetudine teſtentur, reuera pro ea pronunciandum erit, tunc enim DD. communis ſenſus, & Eccleſiæ mores ſunt optimi Canonum interpretes, vti Layman argumentabatur.

CONSECTARIVM V.

Argumentum à ſimili non valet in Irregularitatibus.

ITa docent Layman, & Suar. ex 11. Nauarr. c. 27. n. 149. & communi DD. Eſtque euidentiſſima ratio, cùm enim caſus incurrendæ Irregularitatis debeat eſſe expreſſus, non contrahetur Irregularitas, quamuis ſit ſimilis illi propter quem ius imponit eam irregularitatem, immò maior ratio poſtulare videatur hanc pœnam; quare neque à pari, & ſimili

 mili

mili licebit argumentari, & irregularitatem ad casum non expressum extendere, siue id liceat, siue non liceat in lege pœnali, quod discussimus 1. p. lib. 3. cap. 9. num... Idcircò etiamsi ille, qui iterat baptismum, sit irregularis, non licebit inde colligere eum, qui iterabit Confirmationem fore quoque irregularem, quia prior casus expressus est in iure, non posterior · qui in Ecclesia interdicta celebrat, fit irregularis, non autem qui in Ecclesia polluta quod postremum asserit Pontifex in cap. Is qui cit. & rationem reddit, quia id in iure non est expressum, qui iterat ordines, qui innodatus irregularitate celebrat, aut sine vestibus sacris, aut sine altari sacrato, qui per voluntariam seminis aut sanguinis effusionem Ecclesiam violat, non fit irregularis, etiamsi hæc delicta grauiora sint quibusdam, quibus ea imponitur, & non videatur potior esse, ratio propter quam vnum peccatum ita plectatur, quàm aliud ipsi admodum simile.

Consectarivm VI.

An in dubio iuris incurratur irregularitas.

12. NOn ago de dubio facti, quando nimirum ius quidem perspicuum est, sed dubitatur an contra illud reuera peccatum fuerit, tunc enim sequendæ sunt regulæ traditæ 1. p. scient. can. lib. 3. Sed ago de dubio iuris, quando nimirum non constat, an ius pro tali facto imponat irregularitatem, & quamuis de dubio iuris in vniuersum plurima disputauimus loc.. cit. in hoc tamen negotio peculiaris quædam ratio esse videtur, cùm enim nulla incurratur irregularitas nisi sit in iure expressa, reuerà in illo non exprimitur quando dubium est, an ius de illa agat, siue illam exprimat: loquor enim de dubio puro absque iudicio probabili, si enim vtraque vel altera pars contradictionis sit probabilis iam opinio est, & non dubium, & sequendæ sunt regulæ vniuersales de opinione siue de conscientia probabili, de quibus egimus eodem lib. 3. cap. 9. & poterit quisque sequi opinionem probabilem, quæ illum eximit ab irregularitate quãuis contraria æquè probabilis, aut etiam probabilior appareat; at verò quando dubium purum est, quia pendet in ancipiti animus, neque in alteram partem vlla ratione probabili trahitur, etiamsi in veritate indaganda iam quantum exigebat prudentia laborarit. Tunc existimo imprimis in foro exteriori non posse quenquam iudicari tanquam irregularem, quia reuera ius ex quo pronuntiare debet iudex non facit contra ipsum; in foro quoque interiori non tenebitur etiam se gerere pro irregulari, quia possessio ipsi fauet, vti diximus cap... & q. lib. 3. citati, vbi ostendimus eam Regulam iuris de fauore possessionis in dubio & pari causa valere quoque in materiis omnibus etiamsi non pertineant ad iustitiam, contra Hurtad. disp. 1. de irregula. diffic. 3. & alios ibi relatos, neque exponit se vlli periculo temerè agendi, quandoquidem operatur ex regula certa. Itaque quamuis dubium sit de iure indicente irregularitatem, est tamen aut certum aut probabile ipsum in illo dubio propter fauorem possessionis posse operari: itaque non operatur cum

cum dubio practico, sed ex conscientia admodum probabili, atque ita non peccat; quando autem certum est ius & dubium est factum, tunc possessio fauet iuri, quare eius potior est conditio, debetque se ille gerere pro irregulari, nisi quid aliud obstet; atque ea tandem est solutio Couarru. in Clem. si furiosus. initio num. 3. Valentiæ tom. 4. disput. 7. q. 19. p. 2. notabili 3. Sayr. lib. 6. cap. 2. n. 26. Bonac. disp. 7. q. 1. p. vltima, & aliorum passim, quæ ex alibi dictis firma & perspicua redditur.

QVÆSTIO II.

De causa formali, materiali & subiectiua irregularitatis.

Quænam sit causa formalis irregularitatis. num. 1.
Prima Propositio, de causa materiali irregularitatis. num. 2.
Prima Pars, de culpa mortali, n. 3.
Secunda Pars, de culpa externa & consummata. num. 4.
Tertia Pars, alia conditiones necessaria ad irregularitatem pœnalem. num. 5.
Secunda Propositio, subiectum irregularitatis. num. 6.

1. CAVSA formalis hoc loco sunt verba imponentia irregularitatem; quæ nulla determinata sunt, sed ea omnia, quibus aliquis prohibetur ad clericatum aut ad Ordines promoueri, aut ad Sacerdotium aliumve Ordinem superiorem ascẽdere si iam aliquem inferiorem habet, ita vt illa inhabilitas sit ex se perpetua, & non ad tempus aliquod dumtaxat, aut vsque ad futuram emendationem, non debent etiam esse verba futuri temporis, illa enim indicant necessariam esse sententiam ad contrahendam pœnam, quam infligunt, cùm irregularitas semper incurratur independenter à sententia etiam declaratoria, vt quæst. proxima vidimus, sed de his egimus alibi, & de variis formulis consule Suar. disp. 40. sect. 8.

CAVSA materialis est defectus propter quẽ cõtrahitur hoc impedimentum Canonicum quia verò aliquando eiusmodi defectus pendent ex actu nostro culpabili, de eo defectuum genere in vniuersum sic pronuntiandum videtur:

PROPOSITIO PRIMA.

De causa materiali Irregularitatis.

AD contrahendam Irregularitatem punitiuam requiritur culpa mortalis externa, & consummata. 2.

EXPOSITIO ET CONfirmatio Propositionis.

PRIMA PARS.

De culpa mortali.

EXIGO imprimis culpam mortalem non tantum quia nulla reperitur Irregularitas imposita ex iure, nisi pro culpa mortali, quia neque pro sola veniali etiam ab ipso summo Pontifice imponi potest. Ita Suar. disp. 40. sect. 3. num. 9. Kon. diffic. 18. num. 12. Sanch. lib. 9. 3.

disp. 32. num. 34. Henriq. lib. 14. cap. 3. Bonac. disp. 7. quæst. 1. p. 3. num. 1. Diana 2. p. tract. 2. Miscella. Resolut. 18. & 4. part. tract. Miscella. Resolut. 4. Montesin. 1. 2. tom. 2. q. 76. a. 4. disp. 8. q. 12. num. 153. Turrian. de censu. lib. 8. disp. 57. dub. 2. Ioann. de la Cruz in directorio part. 2. De Irrregularit. dub. 12. con. 6. Tann. tom. 4. disp. 6. q. 10. dub. 10. num. 181. Gordon. tom. 2. Theologiæ moral. lib. 9. q. 10. §. 4. num. 14. Layman lib. 1. tract. 5. p. 5. cap. 1. n. 4. Hurt. disp. 1. de Irregularitat. diffi. 2. num. 8. Præpos. in 3. pa. q. 5. de Irregul. dub. 2. n. 6. Valent. tom. 4. disp. q. 19. p. 3. §. 5. Vasquez 1. 2. disp. 158. c. 1. & alij. Contra Caietan. v. Irregularitas, & 2. 2. q. 64. a. 8. Aragon. ibid. Corduba lib. 2. quæstionarij q. 26. Castro de lege pœnali lib. 1. c. 5. docum. 4. Molin. tract. 3. disp. 77. n. 3. & alios inferiùs afferendos, quorum aliqui volunt reipsa dari Irregularitatem propter culpam venialem in homicidio commissam, ducti quibusdam iuribus titul. de homicidio, de quibus commodior erit inferiùs dicendi locus, ne distrahamus quæ inuicem connexa sunt: alij verò saltem pro huiusmodi leui culpa pœnam istam infligi potuisse concedunt, vt Auila 7. p. disp. 2. dub. 3. & Villalob. tom. 1. tract. 21. diffic. 4. num. 3. Quos omnes reiicimus, quia Irregularitas cùm non modò priuet susceptione Ordinum, sed afferat inhabilitatem ad illos pluresque alios effectus admodum molestos, vt ex ipsorum explicatione patebit, habeat, & præterea ex sua natura perpetua sit, egeatque dispensatione, non potest non existimari grauissima pœna, quoties pœna est, ac proinde in culpam leuiorem minimè ferri iure poterit, neque efficaciter argumentantur ex minori Excommunicatione sæpius propter culpam venialem contracta, quia licèt priuet omnino Sacramentorum susceptione, & Irregularitas à solo ordine prohibeat, atque ex eo capite leuior videatur ea excommunicatione, aliunde tamen multo grauior est; tum quia priuat vsu quoque actiuo ordinum, tum quia beneficiis saltem obtinendis aliquod obiicit impedimentum, tum quia difficilius dispensabilis est, ex facilitate autem relaxationis minoris excommunicationis eius leuitatem in hominum vulgari æstimatione colligebamus, etiamsi ratione ingentis boni, quo priuat interdicendo susceptione Sacramentorum omnium videatur maxima: potuisset quidem Ecclesia propter indecentiam quandam moralem ex quibusdam actibus leuiter tantùm culpabilibus in certo quodam genere rerum resultantem, imponere Irregularitatẽ, vti forrassis in homicidio factum est, sed ea irregularitas non est purè pœnalis, vti obseruauit Kon. sed ob significationem quandam, vti contingit in iis omnibus, quæ ex defectibus non peccaminosis oriuntur. Huc pertinent quæ diximus lib. superiori cap. 5. quæst. 2. 1. parte propositionis, vt ostenderemus suspensionem imponi non posse nisi propter culpam mortalem quæcumque igitur siue ratione leuitatis materiæ, siue ratione voluntarij aut ignorantiæ, excusabunt à mortali ab hac quoque Irregularitate pœnali &, vindicatiua eximent.

SECVNDA PARS.

De culpa Externa, & Consummata.

4. DIXI 2. Exigi culpam externam, & consummatam in suo genere, & prout verba iuris ipsam requirunt, quæ idcircò singula expendenda erunt ex regulis generalibus 1. part. lib. 5. cap. explicatis & alibi sæpiùs repetitis; quare si aut certam scientiam, aut certum aliquod voluntarium in actu requirant, illud omninò necessarium erit, alioquin non contrahetur Irregularitas, quia reuerà non ponitur conditio, siue potiùs actus, qualem ius requirit, vti fusiùs diximus cap. 5. citato superio. libri q. 2. & iterum inferius in singulis Irregularitatibus ex delicto explicabitur. Quare si quis vel omninò inuoluntariè, quia dormiens aut amens actum externum prohibitum sub pœna Irregularitatis commiserit; vel etiamsi voluntariè actum illum posuerit, non tamen sufficienter ad culpam mortalem ex inaduertentia aut obliuione naturali inculpabili prohibitionis ac malitiæ, aut quia effectus ratione cuius contrahitur irregularitas neque intentus, neque præuisus fuerat, quamuis actus ex quo sequutus est, voluntarius omninò fuisset, vt occisio hominis in venatione, nunquàm pœnalis Irregularitas contrahetur: atque ita vides quomodo iste actus, qui punitur Irregularitate debeat esse consummatus tum interiùs tum exteriùs prout verba iuris ipsum exigunt.

Quod verò attinet ad necessitatem actus externi, ea euidens est, cùm eiusmodi interna nisi se prodant exteriùs, subducantur humanæ cognitioni atque adeò ipsius Iudicio vt latè habet Couarr. in Regul. peccatum 2. part. Relection. n. 7. & nos ostendimus lib. 3. disputantes de materia legis; quare non modo non poterit puniri actus merè internus sed neque propter indecentiam ex ipsis contractã imponi poterit Irregularitas cum ea indecentia notari nequeat externa nota nisi sese prodat, alioquin cogeretur aliquis peccatum suum internum aliis aperire extra confessionem Sacramentalem, dum nimirum dispensationẽ Irregularitatis propter ipsum contractæ postularet; quare si quando in aliquibus Pontificiis bullis detur facultas dispensandi in irregularitatibus mentalibus & internis explicandum erit, vti monet Couarru. in Clem. si furios. initio. n. 4. de occulta Irregularit. aut vti ex Corduba obseruat Suar. disp. 40. s. 3. n. 9. de ea Irregula. quæ in actu externo exigit certam quandam conditionem purè mentalem, vt contemptum, præsumptionem, scientiam aliásque similes; quia verò Irregularitates, quæ propter peccata eiusmodi contrahuntur, videntur difficilius dispensandæ propter obstinatam peccantis voluntatem, & & peruersum animum; Idcircò in priuilegiis, quibus datur dispensandi facultas, fit istarum Irregularitatum peculiaris mentio.

TERTIA PARS.

An sint necessaria alia Conditiones in actu propter quem Irregularitas pœnalis incurritur.

ADhibui tertiò in mea propositione particulam exclusiuam; quare reiicio omnes alias conditio- 5.

nes, quas nonnulli postulant in actu, qui est materia Irregularitatis.

Prima est, vt actus sit aliquo modo probabilis in Iudicio & non omninò occultus quamuis tantùm per accidens; verùm eiusmodi actus occultos puniri posse pœnis priuatiuis, quæ ipso facto incurruntur, atque adeò Irregularitate latè docuimus lib. 3. superiori contra Alphonsum à Castro lib. 2. de lege pœnali. cap. vlt. Con. 3. & quæ ex Iure afferebantur, perspicuè explicuimus cum Couarru. in Clem. si furiosus. 2. p. §. 3. num. 4. & aliis ibidem relatis.

Altera conditio est contemptus siue contumacia, aut etiam dolus, quem in actu peccaminoso, vt causet Irregularitatem, requirit Nauarrus, cap. 27. num. 252. & in cap. accepta. de Restitutio. Spoliatorum ad oppositionem. 8. num. 34. illation. 9. & in cap. cùm contingat. causa 24. nullitatis. Remed. 2. cui præiuerat Panorm. in cap. Pastoralis de appellation. §. verum, num. 15. Felin. in cap. Rodolphus de Rescriptis num. 43. & alij quibus videtur adhæsisse Sanchez lib. 9. de Matrim. disput. 32. num. 17. Hos tamen omnes reiicio cum Suar. disput. 40. sect. 3. num. 20. Villalobos tom. 1. tract. 21. diffic. 4. n. 5. Auila 7. part. disp. 2. dub. 40. Vbi negat necessariam esse contumaciam. Ratio est clara, quia nullibi in Iure requiritur ista conditio, imò apertè supponitur ignorantiã crassam, cũ qua neque dolus, neque contemptus aut contumacia existit, sufficere ad pœnalẽ istam Irregularitatem, vt c. 1. de Ordinat. ab Episcopo, qui renunciat Episcopat. Neque fortassis id volunt Panorm. Felin. & alij laudati à Nauarro, sed omnem voluntatem peccandi mortaliter contemptum legis interpretati sunt; an verò debeat cognosci prohibitio operis alioquin mali facta ab Ecclesia sub pœna Irregularitatis pendet ex vniuersali quæstione, de notitia pœnæ impositæ à lege ad eam incurrendam, quoties fit contra legem, neque aliquid peculiare est in Irregularitate, cùm non exigat necessariò contumaciam, sicuti Censuræ, vti eo loco diximus.

Propositio II.

De subiecto Irregularitatis.

Omnis ille & solus, qui capax est suscipiendi ordinis, & subiicitur Iuri Canonico est subiectum Irregularitatis.

Expositio et confirmatio propositionis.

Hæc propositio per se clara, neque vlla indiget ampliori expositione aut Confirmatione, cùm enim Irregularitas sit impedimentum Canonicum recipiendi ordines, supponit eorundem Ordinum capacitatem in subiecto cui aduenit, alioquin diceretur illud impedire, neque enim qui subtrahit lumen cæco, aut Lampinam eius oculis obiicit, dicitur impedire illius visionem; Præterea cùm à Iure communi & Canonico positum fuerit hoc impedimentum, non afficiet illum, qui Iuri minimè subiicitur. 6.

Ex quibus fit, vt neque fœminæ, neque non baptizati, neque membris omnibus capti, & si qui alij sunt, qui careant ex diuino aut naturali Iure capacitate Ordinum, dici valeant propriè Irregulares. At verò alij omnes tum Laïci, tum Clerici, atque adeò ipsi Episcopi & Cardinales Irregularitatibus

citatibus obnoxij sint, quia & capaces sunt Ordinum, & Iuri communi subiiciuntur, neque vllibi excipiuntur ab vniuersali lege, quod malè negauit Maiol. lib. 4. de Irregul. cap. 1. num. 7. propter cap. quia periculosum. de sentent. Excomm. in 6. ibi enim dicitur duntaxat Episcopos non comprehendi lege ferente suspensiones & Interdicta, nisi specialiter exprimantur, vnde non licet ad Irregularitatem argumentari, & ab illis Episcopis, etiamsi eorum non meminerit Ius excipere. Pontifex verò, quia non tenetur legibus Ecclesiasticis quoad vim coactiuam, neque earum pœnas incurrere potest, vti diximus Superiori lib. 3. cap. quæst.... num... vbi etiam vidimus, an saltem dum eligitur, possit obiici Irregularitas aliudve impedimentum. Qua de re etiam iterum. 4. p. lib. 2. cap... q. n.... hinc tamen sequitur ordinantem fœminam aut alium incapacem Ordinis non incurrere pœnas inflictas ordinanti Irregularem, quia reuera talem non ordinat.

QVÆSTIO III.

De effectibus Irregularitatis.

Multiplex Irregularitas partialis n. 1.
Propositio. num. 2.
Prima Pars, priuat Irregularitas susceptione & vsu ordinum. n. 3.
Quomodo dignoscitur Irregularitas partialis aut totalis. n. 4.
An qui impeditur aliquo defectu ab exercitio superioris possit ordinem inferiorem recipere, vt abstemius Diaconatum. n. 5.
Secunda Pars propositionis, Irregularitas non priuat Iurisdictione. n. 6.
Tertia Pars propositionis, Irregularitas non priuat obtentis beneficiis aut eorum fructibus. 7. & 8.
Quarta Pars propositionis, collatio beneficij facta Irregulari est irritanda. num. 9.
Expenduntur varia Iura. n. 10.
Soluuntur obiecta. n. 11.
Consect. primum, Quod sit peccatum & qua pœna Irregularis suscipientis aut exercentis ordinem. n. 12.
Consect. secundum, An Irregularis possit suscipere Sacramenta. n. 13.
Consect. tertium, An Irregularis possit absoluere sacramentaliter. n. 14.
Soluitur obiectio. n. 15.
Consect. quartum, An Irregularis possit renunciare suo benefi io in fauorem alterius & an ad illud teneatur. n. 17.
Consect. sextum, An Irregularis retineat Ius Electionis. n. 8.
Consect. septimum, Quid possit Parochus Irregularis. n. 19.

REPETENDA est hoc loco vulgaris diuisio Irregularitatis in totalem & partialem, prior illa priuat quantum potest toto Ordine Clericali, posterior non priuat in totum Ordinibus. Primò, quia aliquando impedit susceptionem alicuius Ordinis & non omnis eiusmodi est ea Irregularitas, quæ sumitur ex ætatis defectu, impediet enim v. gr. susceptionem maiorum Ordinum non minorum, Sacerdotij non Diaconatus. Secundò, aliquando Irregularitas impedit susceptionem superioris Ordinis, non autem exequutionem inferioris iam suscepti. Ita Diaconus, qui sacrificare fuerat ausus, prohibetur ad Sacerdotium ascendere, à Diaconatus tamen officio minimè remouetur cap. 2. de Clerico non Ordinat. Ministr. & cap. de his. d. 3. Clerici qui sanguinem humanum fuderint, vlterius prouehi vetantur & duobus 1.

annis

omnis suspenduntur, cap. autem vlt. distin. 35. Diaconus, cui fuerat euulsus oculus inhabilis dicitur ad Sacerdotium, non autem ad sui Ordinis exercitium. Tertiò, partialis est aliquando Irregularitas, quia non priuat toto & omni vsu alicuius Ordinis, sed aliqua eius actione, nam Sacerdos, cui fuerant duo digiti abscissi Irregularis esse dicitur ad celebrandum cap. 2. de Cleric. ægrotante; ad alia tamen munia, vt statim dicam habilis manet.

PROPOSITIO.

2. IRREGVLARITAS susceptionem Ordinum eorúmque vsum illicitum reddit; non priuat tamen Iurisdictione, neque beneficiis iam obtentis ante sententiam, neque nouam ipsorum collationem irritam facit, sed irritandam duntaxat.

EXPOSITIO ET CONFIRMATIO Propositionis.

QVADRIPARTITA est ista propositio, quæ paucis tamen ex iis quæ lib. de censur. cap. 7. maximè circa suspensionem disputata sunt, perstringi poterit.

PRIMA PARS.

3. DIXI igitur primò, Irregularitatem omnem priuare tum susceptione tum vsu Ordinum; quę assertio intelligéda est pro ratione totalis aut partialis Irregularitatis, ita tamen vt omnis habeat vtrumque effectum, nisi aliunde impediatur, nam Irregularitas, quæ contracta fuit ante Ordinem aliquem non modò illius susceptionem impedit, sed etiam illius vsum, si deinde suscipiatur, prohibet, & ea quæ adueniens Ordini iam suscepto facit ne licitè exerceatur, impediuisset quoque eius susceptionem, si illam præcessisset; quare reiicienda est illa diuisio irregularitatis in eam, quæ à suscipiendis, & aliam, quæ à susceptis Ordinibus suspendit, quam admittere videtur Nauarr. cap. 27. n. 191. cùm quælibet Irregularitas quantum ex se est, priuet tum ordine, tum eius vsu seruata proportione.

Quoties igitur Laicus aliquis erit Irregularis irregularitate propriè dicta, toties prohibebitur quemlibet ordinē suscipere, imò & ipsam primã tonsuram, atque si aliquem ordinem recipiet, eius deinde exercitio abstinere tenebitur, neque vllum alium actum, quàm qui à laicis fieri licitè posset, & qui non postulat vsum Ordinis Sacri exercere permittetur: si verò Clericus aliquo iam ordine insignitus Irregularitatem totalem incurrat, neque vlterius promoueri aliosque Ordines suscipere poterit, neque in susceptis ordinibus ministrare, quod si Irregularitas partialis fuerit; aliquando priuabitur susceptione vlterioris Ordinis retento licito vsu, eius quo iam fuit initiatus, aliquando nequidem à totali vsu sui ordinis remouebitur, sed aliquo eius actu, ad quem inhabilem ipsum reddit contracta partialis Irregularitas, in quibus omnibus DD. consentiunt.

Nam quod propria Irregularitas omnium Ordinum atque etiam primæ tonsuræ susceptionē impediat, satis innuunt omnia iura, vtuntur enim verbis quibus ad ministerium sacrum, aut ad Clerum talem aspirare aut promoueri vetant, & quàmuis tonsura non sit ordo, est tamen Clericatus & veluti capacitas proxima

xima ad ordines, qui verò non permittuntur ad ordines aspirare, neque illorum proximam aptitudinem accipere debent.

In Clerico verò iam aliquo Ordine insignito aliquando est totalis Irregularitas, quæ & ab vsu ordinis suscepti, & à cuiuscumque alterius initiatione remouet, qualis est irregularitas homicidij. Ita colligitur ex cap. Presbyterum de homicidio & cap. continebatur, cap. suscepimus, cap. sicut ex litteris. cap. ad audientiam eod. tit. aliquando autem quia vel prohibet exercitium Ordinis iam suscepti, licèt vlterioris promotionem vetet, vel quià vnum tantùm aliquem actū ordinis illicitum facit non reliquos, sacrificationē v. gr. non administrationē Sacramenti alicuius, vti initio ostendimus.

4. TOTA itaque difficultas est in dignoscenda ista partiali tantùm Irregularitate, volunt enim áliqui quoties Irregularitas contrahitur culpabiliter ex defectu corporis post susceptos Ordines eam esse vniuersalem, si v. gr. sibi quispiam digitos amputaret, aut erueret oculos omni actu Ordinum prohiberetur, si verò ista patiatur absque propria culpa, tunc nolunt manere irregularem nisi circa functiones ad quas inhábilis per eum defectum corporeum redditur. Ita Nauarr. cap. 27. num. 152. Vgolin. cap. 64. §. 3. Auila 7. part. disp. 2. dub. 6. Con. 7. Garc. 7. part. de Benefic. cap. 12. n. 18. & alij ab ipso ibidem relati. Hæc tamen distinctio nullo iure fundatur, nam etiamsi aliquis sibi eruisset oculum, non priuaretur omnibus actibus Sacerdotij, vt auditione Confessionum, vel administratione Eucharistiæ iam præconsecratæ. Atque ita de ista irregularitate contracta cum peccato in vniuersum tradit Bonac. disp. 7. q. 1. part. 4. num. 3. & Suar. disp. 40. s. 2. n. 38. quia ea prohibitio non oritur, nisi ex impotentia circa exercitium talis actionis aut Ordinis; quare quoties ea non impediet alicuius Ordinis actum, neque illum prohibebit; siue culpabiliter, siue inculpabiliter fuerit contracta; & sanè non omnis culpabilis Irregularitas est vniuersalis, quæ ab Ordinibus suscipiendis, & à susceptis exercendis excludat, nam cap. 2. de Clerico non ordinan. Ministrante, diaconus qui celebrarat nondum Sacerdos, non potest promoueri ad Sacerdotium, suspenditur autem per biennium tantùm à diaconatu, quo peracto in eo ministrare potuit.

Mihi itaque dicendum videtur non posse dari certam rationem petitā ex natura irregularitatis, quare vna sit vniuersalis, alia partialis tantùm siue vna, siue alia partialitate ex enumeratis; neque proinde assignari posse certum huius totalitatis aut partialitatis indicium, sed consulendū esse ius circa singulas irregularitates, sicut enim nullæ aliæ sunt, quàm quæ in iure continentur, & in casibus in eo expressis, ita etiam nullos alios habent effectus, quàm eos, quos singulis ius assignat; quare illos neque extendere neque restringere fas fuerit. si itáque ius simpliciter dicat incurri irregularitatem in aliquo casu, vt in homicidio, de vniuersali irregularitate, & omnibus eius effectibus exponendum erit, hoc enim fert ea vox in sua propria significatione accepta, habebit itaque omnes suos effectus, priuabit nimirū Ordinum susceptione, & susceptorum exercitio, cur enim nos indefinitam, atque

adeò vniuersali æquiualentem propositionem iuris, ad vnum aliquem effectum limitabimus, si verò vnum certum effectum tribuat irregularitati ius in casibus initio positis, non licebit ad effectum non expressum illam extendere.

Iam verò ratio propter quam vni irregularitati vniuersalem, alteri autem particularem tantùm effectum ius tribuit, non mihi petenda videtur ex culpa per quam cõtracta fuit, cùm, vt ostendi, nõnunquàm ea, quæ culpabilis est, partialis tantùm sit, sed vti indicauit Valent. tom. 4. disp. 7. q. 19. part. 2. sub fin. ex ipsa causa proxima irregularitatis, si enim nascitur ex indecentia & inhabilitate ad vnum aliquem peculiarẽ actũ, reuera illo tantùm priuabit, vti ferè contingit in quibusdam vitiis corporis, vt effossione oculi sinistri, amputatione pollicis, aliisque similibus, quæ apparet non inducere irregularitatem, nisi quia afferunt vel magnam deformitatem, vel etiam impotentiam aliquam ad quasdam functiones sacras, celebrationem v. gr. Missæ & idcirco illa tantùm priuat. Quando verò causa irregularitatis est defectus & indecentia quædam, quæ æquè primò pugnat cum qualibet actione sacra, vnde non magis vnam quam aliam respicit, omnibus quoque priuat, vt in defectu natalium, Elephantiasi, infamia siue propria, siue parentum, homicidio & aliis siue ex propria culpa nascantur, siue innoxiis & immerentibus accidant, contingit.

5. An verò sicut, qui patitur defectum impedientem vnum tantùm aliquem actum sacrum, non est irregularis, nisi partialiter, permittitur enim alia sacra munia exercere, ita etiam possit cum illo defectu & irregularitate partiali ad Ordines, à quorum functionibus non impeditur, promoueri, v. gr. an cui fuit erutus oculus, licèt nequeat fieri Sacerdos, inferioribus tamen Ordinibus, in quibus decenter ministrare poterit, initiari permittatur, grauis quæstio est, in qua DD. dissentiunt.

Hanc enim promotionem ad Ordines, à quorum ministerio non impediretur, adueniente illo defectu licitã esse dicit Valent. tom. 4. disp. 7. q. 19. p. 2. Nauarr. cap. 27. n. 204. abstemium, quamuis fieri nequeat Sacerdos, Ordines nihilominùs minores posse suscipere docet, cui consentit Rodriq. tom. 1. sum. cap. 158. n. 11. immò & ad ipsum diaconatum progredi absque dispẽsatione putat Maiol. lib. 2. cap. 25. num. 2. Henriq. lib. 14. cap. 8. n. 7. & qui ab illo referuntur litt. O. Negant tamen Canonistæ in cap. fin. dist. 55. Præpos. Geminian. & Turrecremata, qui dicunt ex vitio corporis, vt effossione oculi contrahi irregularitatem simpliciter, & talem nequidem ad Clericatum absque dispensatione promouendum esse, & tandem ita censet Sayr. lib. 6. cap. 7. n. 8. Vbi non nisi ex graui & iusta causa præuia dispensatione admittendos esse dicit ad inferiores Ordines, qui carent membro necessario ad Sacerdotium & non ad eos Ordines; Si verò tantùm difformitate membri laborent, faciliùs admitti posse, quamuis à Sacerdotio excludantur, absolutè etiam irregulares ab omni Ordine suscipiendo dicunt Vgolin. tract. de irregul. cap. 64. §. 1. Tolet. lib. 1. cap. 57. Suar. disp. 40. sect. 3. n. 25. & disp. 51. sect. 2. n. 11. vbi dicit esse communem, Bonac. disp. 7. q. 2. part. 2. n. 28. Auila 7. part. disp. 3. dub 1.

in

in secunda limitatione, Garc. 7. part. de benefic. cap. 12. num. 28. n. a. 29. refert in hãc rem illustrem Rotæ decisionem in vna Romana pensionis 3. Iunij an. 1583. quæ de communi quoque testatur, videturque definita controuersia à Gelasio Epistola ad Episcopos Lucaniæ, vetat enim corpore vitiatos sacris applicari ministeriis, atque adeò ab omni Clericatu remouet.

Ad componendam istam DD. dissensionem idonea mihi videtur distinctio superiùs allata, quando enim vitium corporis aliusve defectus simpliciter inducit Irregularitatem ratione indecentiæ, cum non afferat vllam inhabilitatem ad peculiare aliquod ministerium, reuerà à suscipiendis ordinibus quibuscunque remouet, atque ita cap. si quis absciderit dist. 55. qui sibi virilia abscidit prohibetur fieri clericus, quamuis ille corporis defectus non impediat per se loquendo actiones clericales, at verò quando non oritur indecentia nisi ex peculiari inhabilitate circa peculiare ministerium, vt circa celebrationem in abstemio aut pollice capto, nisi Ius apertè dicat talem remoueri ab omnibus sacris ordinibus, non existimarem improbabile; illum ad ordinem, cuius actus præstare absque indecentia poterit licitè ordinari, quod volebant authores prioris sententiæ, quædam enim sunt difformitates, vt in gibbosis, Elephantiasis & cæteris eiusmodi, quæ quodlibet ministeriũ sacrum dedecent, & adstantium offendunt oculos, & illæ inducunt simplicem & absolutam Irregularitatem; aliæ verò difformitates vix apparent, nisi dum vnum aliquod certum munus obeundum est, vt in eo qui vnguem pollicis amisit, aut qui illum breuiorem habet, aut debiliorem aut etiam amputatum; nisi igitur quis eiusmodi semoueatur à iure ab omni ordine suscipiendo neque ego prohiberem, nisi ab eo, ad cuius actiones ineptus est, vnde Diaconus cui erutus erat oculus prohibetur ad sacerdotium euehi, non autem à diaconatus officiis cessare, cap. vlt. d. 55. Ibi tamen nihil habetur vnde colligatur, non potuisse ad diaconatum, si eo caruisset ascendere; quod autem dixit Gelasius de corpore vitiatis intelligendum est de iis vitiis, quæ magnam aliquam deformitatem inducũt, vt est abscissio, gibbositas, aliáve monstrositas, vti apparebit inferius, si quis igitur cum peculiari tantùm inhabilitate & deformitate, quæ vnum duntaxat ministerium respicit, fuisset ordinatus eo ordine, cuius respectu nullam inhabilitatem aut deformitatem habet, non existimarem ipsum esse Irregularem, quamuis propter communem plurium DD. sententiam ante ordinationem petendam esse dispensationem suaderem.

Addo verò de plenitudine potestatis Pontificem eum qui ineptus est ad vnam tantùm functionem alicuius ordinis, ad alias autem aptus est, posse ad eum ordinem promouere v. gr. eruditum manu captum sacerdotem facere ad audiendas Confessiones aut ad Episcopatum euehere ad munia Episcopalia obeũda, quod idem de cæco concedit Maiol. lib. 1. cap. 20. n. 2. & de Roberto Scoto cæco à puetitia & in Archiepiscopum Armacanum creato, atque legatione in Hibernia pro Iulio III. functo tradit Surius anno Christi 1551. neque abnuere videtur Sayr lib. 6. cap. 8. n. 6. & sanè cùm hoc impedimentum sit tantum po-

D 2 situm

situm ab Ecclesia, ab illa tolli potetit, immò cùm etiam dispensari possit cum Sacerdote cæco vt celebret, quod cap. seq. q. 2. consect. 1. ostendam, non video cur ex eadem plenitudine potestatis dispensari non possit, vt ad sacerdotium promoueatur cæcus etiam ad celebrandum & reliqua eius ordinis munia, cùm multa sint, quæ non exigant essentialiter visum. Quæ porrò dicta sunt hactenùs de licita tantùm susceptione & administratione ordinum accipi debent, validè enim ea omnia fient ab Irregulari quandoquidem nequit Ecclesia sacramentorum valorem impedire, quamuis autem prima tonsura sit ex institutione Ecclesiæ, quæ illius proinde incapacem reddere posset aliquem, id tamen minimè fecit, neque enim decebat capacem sacrorum ordinum, *incapacitare*, vt ait Hurtadus ad primam & accidentalem eorundem ordinum initiationem.

SECVNDA PARS propositionis.

Irregularitas non priuat Iurisdictione.

64. DIxi secundò Irregularitatem non priuare Iurisdictione non modò temporali, vti per se notum est, sed neque Ecclesiastica, quod omnes fatentur cum Suar. disp. 20. sect. 2. n. 12. 24. & 44. Auila 7. p. disp. 2. dub. 6. contr. 7. Villalob. tract. 21. diffic. 2. & aliis communiter, quia vti argumentabamur lib. de censur. cap. 7. q. 12. de suspensione, Ordo non infert Iurisdictionem neque ab illa infertur vicissim; quamuis quoad vsum & exercitium aliquando sese supponant; quare priuatio Ordinis non infert necessariò priuationem iurisdictionis, irregularitas autem tantùm per se priuat Ordine, vt ex eius definitione constat, ergo non priuat per se iurisdictione, neque iura vllibi illum effectum tribuunt irregularitati, quamuis si actus iurisdictionis quandoque nequeat fieri sine aliquo actu Ordinis, ex ea connexione reddatur illicitus, non tamen inualidus, vti ostendam in Consectariis. Deinde vel iurisdictio est ordinaria, quia est annexa alicui muneri, aut beneficio Ecclesiastico, vel delegata ex commissione Superioris: ordinaria iurisdictio non tollitur, nisi vna cum munere & beneficio Ecclesiastico cui ipsa innata est, atqui neque tale munus, dignitas aut beneficium, neque eius administratio amittitur per irregularitatem, vti ostendam sequenti parte propositionis, ergo neque amittetur iurisdictio ordinaria, eiusve vsus; quamquam si necessariò inuoluat actum Ordinis illicitum & prohibitum per irregularitatem, illicitus quoque & ipse reddetur.

Quare omnis iurisdictio ordinaria fori contentiosi integra & libera manet irregulari, quandoquidem non priuatur beneficio, aut dignitate, cui illa competit, & licèt eiusmodi iurisdictio supponat statum Clericalem, aut etiam nonnumquam Ordinem aliquem, cuius vsu priuat irregularitas, non tamen postulat Ordinem expeditum vt ita dicam, vt validè operetur, immò neque vt licitè agat quoties eius actus non erit necessariò simul actus Ordinis; quare poterit Episcopus irregularis excommunicare, absoluere, aliaque suæ iurisdictionis externæ munera peragere, quia ea fiunt sine exercitio

tio Ordinis, poterit quoque Clericum verbaliter deponere, non tamen actualiter siue realiter degradare, quia degradatio actualis ex institutione Ecclesiæ annexa est Ordini Episcopali, cuius & aliquod exercitium est, non autem verbalis tantùm depositio, vti lib. de censur. cap. 7. q. 13. dictum fuit.

Idem porrò de Iurisdictione ordinaria circa forum internum sentiendum erit, nam quæ exercentur sine actu Ordinis, vt concedere indulgentias, dispensare in votis, dare facultatem audiendi Confessiones, & alia eiusmodi validè & licitè præstabit.

Quod pertinet ad Iurisdictionem delegatam eam quoque non deperdi per irregularitatem ex eo patet, quod cùm nulli dignitati Ecclesiasticæ sit annexa, non potest tolli per irregularitatem, nisi primò & per se tollatur, id autem non fit, cùm neque eius definitio id ferat, neque iura id statuant, quod Suar. sect. cit. num. 28. Sapienter aduertit de omni munere ex commissione alicui dato intelligendum esse, nam neque Episcopi Vicarius, neque Legatus aut Nuntius Pontificis, aut eiusmodi alij, qui funguntur aliquo munere à nutu superioris, à quo illud accipiunt pendente, dum incidunt in irregularitatem, amittunt vel illa sibi demãdata munera, vel vsum iurisdictionis sibi factæ, cùm iura id minimè postulent, & sanè, cùm vt statim docebo, non perdant beneficia prius obtenta, nulla ratio est propter quam asseramus deperdi munera ista, aut dignitates Ecclesiasticas, quæ perpetuæ non sunt, & tamdiu durant duntaxat, quamdiu superior, qui eas commisit alicui, eas durare voluerit; quare poterit vti illa sua iurisdictione iste delegatus validè atque etiam licitè, nisi vel ratione scandali, vel actionis Ordinis in illo vsu inclusæ peccet, vti diximus. Quin immò existimo posse quoque irregularem nouam Iurisdictionem tum ordinariam, tum delegatã validè acquirere, quia vt dicam 4. part. potest validè consequi nouum beneficium, consequenter igitur Iurisdictionem ordinariam illi annexam acquiret: de delegata autem iurisdictione multò certius est, vt ait Bonac. disp. 7. q. 1. p. 4. n. 12. quia neque confertur ratione beneficij, neque in ordine fundatur, etiamsi illum aliquando supponat quoad certos actus, neque per se ad exercitium Ordinum dirigitur, & quamuis cum eo in quibusdam actibus implicaretur, inde tamen sequeretur duntaxat non posse acquiri ab irregulari vsum licitum illius iurisdictionis circa aliquos actus, non tamen vel non acquiri ipsam iurisdictionem, vel eam manere ligatã circa omnes alios actus; quare sublata per dispensationem irregularitate, non erit opus noua collatione iurisdictionis, sed ea quæ prius durante irregularitate validè acquisita fuerat, iam ea sublata, libera & expedita erit circa quoscumque actus, sicut de collatione beneficij facta irregulari dicam statim.

TERTIA PARS Propositionis.

Irregularitas neque priùs obtentis beneficiis, neque eorum fructibus priuat.

DIxi 3. Irregularem minimè priuari suis beneficiis eorum- 7.

que prouentibus. Ita Nauarr. cap. 27. num. 149. Sà v. Irregularitas n. 4. Henriq. lib. 14. cap. 3. num. 5. Sayr. lib. 2. cap. 2. num. 24. Vgolin. tract. de Irregul. cap. 65. §. 2. Auila 7. part. disp. 2. dub. 6. contr. 4. Couarr. in Clem. si furiosus p. 2. §. 3. num 5. & in cap. Alma mater. 1. part. §. 7. n. 1. Suar. disp. 40. sect. 2. num. 15. & alij deinceps, quibus præiuerat Innocent. in cap. cum nostris de Concessione præbendæ, & Panorm. ibid. n. 22. Rebuff. in cap. postulasti de Clerico Excomm. ministr. notab. 4. n. 186. apertumque videtur esse ius hac in parte, iubet enim irregularem propter homicidium aut mutilationem honore, loco, & beneficio priuari à iudice cap. ex litteris de excessib. Prælat. quo postremo loco iubet Pontifex Episcopum, qui authoritatem præstiterat ad mortem alicui inferẽdam cedere suo Episcopatui, & si id facere recuset priuari præcipitur, non igitur erat ipso iure priuatus, qui enim vult aliquid fieri, significat id nondum factũ esse. Ex hac Irregularitate homicidij ad reliquas omnes argumentantur DD. si enim ista non habeat annexam ipso iure priuationem beneficij Ecclesiastici, neque etiam cæteræ habebunt; præterea repugnat aliquam pœnam incurri ipso iure, & tamen in iure expressam non contineri, cùm enim tunc non sit opus vlla sententia, iusque ipsum pœnam imponat, illam omninò exprimere & continere debebit, quod aduertit etiam glossa in cap. penult. de Iure patronatus, & in Clem. 1. de Consanguinit. & affinit. atqui nullibi ius annectit hanc beneficij priuationem irregularitati, siue ex delicto, siue ex solo defectu contrahatur, & quamuis quibusdam criminibus sit annexa tum irregularitas, tum perditio beneficij, eæ tamen sunt distinctæ pœnæ, & vna non est effectus alterius, etiamsi simul incurrantur, vnde fit vt vna sublata alia manere possit, si quis enim hæreticus, aut alterius criminis reus amisisset sua beneficia, simulque factus fuisset irregularis, & dispensationem irregularitatis obtineret, nulla facta mentione beneficij, quo ratione eiusdem delicti priuatus manebat, non posset idcircò retinere tale beneficium, quàmuis non esset amplius irregularis, requireretur tamen sententia declaratoria criminis vti diximus alibi.

Addidi porrò in nostra propositione irregularem non modò non amittere beneficium, sed neque eius fructus, quod affirmant quoque DD. superius laudati, quia neque hæc priuatio fructuum beneficij sequitur ex natura irregularitatis, quæ tantùm priuat Ordinum susceptione aut exercitio, neque ex vlla lege positiua, cùm nulla omninò afferatur, & probant ea omnia quibus lib. de censur. cap. 7. q. 12. probauimus suspensionem à beneficio non inferre suspensionem ab Ordine, & vicissim, tenebitur tamen tum ad horas Canonicas, tum ad alia munera & onera, quæ ipse licitè poterit exercere, aut si impediatur irregularitate, per alium ea fieri curabit. 8.

Nihilominùs irregularis priuandus est beneficio, quoties ea irregularitas contracta fuit ex delicto aliquo graui, vt de homicidio statuit Trident. sess. 14. cap. 7. dum autem fuit inculpabilis irregularitas, non est priuandus suo beneficio irregularis, sed vel dispensationem obtinere debebit, vel si nequeat per alium suum munus exercere, aut

Coadiutorem

Coadiutorem sibi ascíscere, aut datum assumere, vti probat Vgolin. cap. 65. §. 2. num. 2. ex cap. 1. 3. & sequentibus de Clerico ægrotante.

QVARTA PARS Propositionis.

Collatio beneficij facta Irregulari non est ipso iure irrita sed irritanda.

9. HÆc postrema pars nostræ propositionis est quidem contra communiorem DD. sententiam vt videbis apud Sayr. lib. 6. cap. 2. n. 21. & Garc. 7. part. de beneficiis c. 11. qui non modò plurimos authores congerit, quos idcircò hîc recensere superfluum foret, sed etiam Rotæ decisiones aliquot refert, suis tamen authoribus nostra non destituitur, nam præter Innocent. in cap. cum nostris de Concessione præbendæ num. 1. Ancharan. in Regulam peccati in 6. oppositio 1. Franc. in eand. Regulam num. 5. vbi allegat Speculatorem, Sylu. v. Excommunicatio 4. num. 4. vbi & citat Raynerium, Nicolaum Plom. tractat. de Irregul. Regula. 44. qui apertè docent hanc collationem irritam non esse, id quoque verius esse in puncto & rigore iuris fatentur recentiores. Suar. disp. 40. sect. 2. num. 29. Layman lib. 1. tract. 5. pa. 5. cap. 1. n. 3. Kon. disp. 18. dub. . n. 6. Hurtad. disp. 1. de Irregul. n. 21. Villalob. tract. 21. diffi. 2. n. 12. Lessius lib. 2. cap. 34. num. 120. Filliuc. tract. 19. cap. 3. n. 85. Turrian. lib. 7. de Censur. disp. 38. dub. 2. Præposit. 3. part. q. 5. de Irregul. dub. 3. n. 18. Diana 4. p. tract. 2. Resolut. 37. Felin. quoque in cap. Inquisitionis de accusation. n. 6. ait nunquàm esse tradendam obliuioni doctrinam Innocentij in cap. cum nostris citat. Vbi ait, Irregulares iustè tenere sine dispensatione dignitates suas quousque renuncient; vel deponantur, etiamsi tales essent tempore collationis vel electionis, secus si essent tales, qui beneficij nullo modò essent capaces, vt illiterati, mulieres vel infantes. Ex qua distinctione duplicis irregularitatis omnia aduersariorum argumenta eliduntur; quædam enim est Irregularitas, quæ habet secum adiunctam incapacitatem beneficij, vel est ipsamet incapacitas, & ea facit irritam quamcumque beneficij collationem, eo quod nequeat etiam sublata irregularitate tolli ea incapacitas, vt in illiterato contingit: aut ipsamet irregularitas, quæ impropria tantùm est, veráque incapacitas, vt in infante & muliere, ab Ecclesia auferri minimè potest, ac proinde cum is, qui laborat ea incapacitate veriùs quàm irregularitate, neque capax sit recipiendi beneficij, neque etiam reddi capax possit, mirum minimè est, si collatio beneficij ipsi facta sit omninò irrita, non tam ex aliquo iure positiuo, quam ex ipsa natura rei, at verò irregularitas propriè dicta, quæ non affert incapacitatem ad munia sacra, & consequenter neque ad beneficia, quæ propter illa munia conferuntur sed tantùm est impedimentum Canonicum, quod dispensatione aliisque modis inferius explicandis auferre licèt non reddet incapacem recipiendi beneficij, neque eius collationem irritam faciet ex natura sua, vti de suspensione ab officio argumentabamur lib. de censuris cap. 7. q. 12. vnde cessat communis illa

illa ratio, inhabilem ad vnum aliquid, ad omnia quoque ei annexa inhabilem esse, irregularem autem inhabilem esse ad Ordines eorumque functiones, ac proinde inhabilem manere ad beneficium, quòd Ordinem requirit, eiusuè aliquem vsum; nam cùm ea inhabilitas sit facilè auferibilis, & non sit incapacitas poterit aliquis accipere beneficium cum animo quærendi dispensationem, vt eius munia exercere possit, vt diximus de suspenso, præterquam quod quædam sint munera, quæ à Laico exerceri possint, aut quæ non requirunt Ordinis Sacri exercitium, cuiusmodi est recitatio horarum Canonicarum, quæ munera iste irregularis etiam obibit, alia verò quæ pertinent ad Ordinem per alium intereà præstare curabit: Irregularitas igitur ex natura sua impedit quidem collationem beneficij, illam tamen non irritat, sed si id facit, id habet ex iure prorsus Ecclesiastico, atqui nullibi extat tale ius vti ostendunt allati DD. & maximè Suar. qui singula loca ab aduersariis temerè congesta expendit accuratius, Canones enim prohibent quidem dari beneficia irregularibus, quos etiam volunt egere dispensatione, quæ omnia vera sunt, quia illicitè dantur ista beneficia, & tota ea collatio irritari potest, inde tamen non sequitur ipso iure nullam esse collationem de quo vno contendimus, præterquam quod in plerisque locis coaceruatis ab aduersariis non agitur de irregularitate, aut de ea sola.

10. NAM cap. Cum bonæ de ætate & qualit. loquitur de suspenso simpliciter hoc est ab officio & beneficio, & de priuatione beneficij per iudicem imponenda vt ex vltimis eius verbis constat, cùm æquè loquatur de beneficio priùs obtento, atque obtinendo, & dicat neutrum ab hoc suspenso retineri posse.

In cap. postulasti de Clerico excomm. ministr. sermo est de excommunicato, non de Irregulari, neque dicas, idcircò negari eo loco collationem factam excõmunicato validam esse, quia non fuit Canonica, siue ex præscripto Canonum facta, quæ ratio æquè valet in irregulari, nam alioquin omnis collatio & quæcunque alia dispositio contra Canonum scita, nulla esset. Itaque videndum est ad validitatem alicuius actionis à Canonibus prohibitæ, an conditiones, quas in ea requirebant Canones sint ipsi substantiales, an accidentales, vt iuxta subiectam materiam actio non Canonica dicatur inualida, aut illicita tantùm & cassanda vt pote contraria Sanctis PP. & Ecclesiæ Regulis.

ALIA iura dicunt tantùm irregularẽ impediri per Canonum sanctiones ne possit promoueri ad beneficium, vrgere aliquid videtur cap. 1. de Clerico pugnante in duello, cum quo dicitur dispensari posse ad beneficium obtinendum, verùm necessitas huius dispensationis facilè patet ex eo quod alioquin illicita sit & irritanda, qua ratione interpretor Trident. sess. 14. cap. 7. dum edicit non licere homicidæ ordines aut vllum beneficium quamuis simplex conferre, non enim dicit secùs factum irritum esse, & quamuis id sanciret, homicidij crimini id peculiare foret non commune omni irregularitati pœnali, nam etiam superius monui, crimina nonnulla non tantùm irregularitate, sed etiam amissione beneficij ipso iure incurrenda puniri, vnde non possumus colligere

gere eam priuationem esse effectum irregularitatis, alioquin beneficiis ante ipsum contractum obtentis priuaret.

Cum itaque nulla pœna incurratur ipso iure, nisi in illo exprimatur, & ista nullitas collationis factæ irregulari, nullibi exprimatur in iure, inducenda non est, quare hinc nostram sententiam veram esse in puncto iuris fatebantur laudati DD. quamuis contrariæ, vt pote magis communi, & quam stylus Curiæ seruat, adhæreant; verùm iam nobis persuasum ex 1. part. scientiæ Canonicæ quoties aliqua dispositio pendet ex mero iure positiuo præhabendam esse sententiam, quæ conformior est iuri, illi enim nequeunt derogare DD. aliter sentientes, cùm ipsi non faciant ius, immò & tunc aberrent à iure, stylus etiam Curiæ sequitur opinionem communem & probabilem, non reddit tamen oppositam necessariò falsam, vt ibidem ostendimus. Itaque nisi sit contraria consuetudo, quæ iuri derogarit, & quam fortassis probat cõsensus DD. adhærendum omninò est, liquido iuri, & ex illo emendandi sunt DD. contrarium sentientes potiùs quàm sequendi aberrantes à iure, si enim dubium esset de sensu Canonis, tunc dandum aliquid communi DD. sensui & authoritati existimarem; quæ omnia eo loco explicata sunt; adde nos in hac controuersia non destitui authoribus iisque illustrioris nominis inter iuris Canonici interpretes.

11 DICES saltem nullam esse istam collationem factam irregulari defectu voluntatis conferentis, à qua pendet tota validitas collationis, vti patet, atqui nolle collatorẽ beneficij illud conferre irregulari certum videtur, cùm nollet id facere quod sine peccato præstare nequit, aut dare beneficium illi, qui illud retinere non potest, facereque collationem irritandam.

Respond. imprimis totã hanc nullitatẽ collationis non prouenire ab irregularitate, quod tamen vnum modò quæritur, sed aliunde, deinde idem argumentum fieret de omnibus aliis impedimentis, quæ aliquam collationem illicitam facerent, aut irritandam, quia tota eà collatio, aliáve similis dispositio inuoluntaria, subreptitia ac proinde nulla diceretur 3. potest collator sponte conferre beneficium Petro, quem nescit esse irregularem: neque Petrus tenetur suam occultam irregularitatẽ statim manifestare, quod si Petrus nesciat se incurrisse irregularitatem, & petat atque adeò impetret beneficium, vndenam dicetur ea collatio subreptitia; immò si collator beneficij nouit irregularitatem, in eaque ipsa dispensare possit, cur non censebitur ipsa collatione dispensasse, & denique cur non conferet beneficium cum onere petendi dispensationem & conditionatè, non negamus tamen aliquando eiusmodi collationem inuoluntariam fore, quod ex variis adiunctis inquirendum erit, & donec id constiterit, collatio valida omnino censenda est saltem in foro conscientiæ, quàmuis fortassis in foro externo Iudex communiorem sententiam sequutus & stylum Curiæ obseruans, illam nullam fuisse pronuntiet; si tamen forum externum vitet hic Irregularis, licitè retinebit & validè suum beneficium, intereà dum dispensationem prosequitur eaque obtẽta nulla noua collatione indigebit; quod iterum tradit Dian. tract. cit. Resolut. 79.

E CONSEC

CONSECTARIVM I.

An Irregularis peccet, & quas pœnas incurrat suscipiendo aut exercendo Ordines?

12 RESPONDEO primò. Certum esse hunc Irregularẽ grauissimè peccare, etiamsi primam tonsuram, aut Ordines tantùm minores cum eo impedimento Canonico suscipiat aut præstet quamcunque actionem Sacram, & quæ à Laïco exerceri non soleat, quia violat legem Ecclesiasticam in re graui, nisi causa aliqua legitima excuset, vt metus aut grauis infamiæ scandalum vitandum; Quænam verò sint hæ sacræ actiones vnà cùm Ordinis exercitio prohibitæ sæpiùs diximus lib. de censuris cap. 7.

RESP. secundò, quod attinet ad pœnas violatæ Irregularitatis nullas esse statutas in Iure, poterunt tamen ipsi imponi, neque noua etiam Irregularitas incurritur, quamuis enim nihil prohibeat multiplicari Irregularitates in eodem subiecto, cùm tamen ea non contrahatur nisi in casibus in iure expressis. cap. Is qui de sentent. Excomm. in 6. & hic casus violatæ Irregularitatis nullibi dicatur aliam parere Irregularitatem, id profectò non faciet.

CONSECTARIVM II.

An Irregularis possit suscipere Sacramenta?

13 RESPONDETVR posse, si excipias solos Ordines, quia Irregularitas, vt ex eius definitione constat, non priuat nisi Ordinibus & omnia alia Sacramenta suscipi solent à Laïcis, de pœnitentię Sacramento posset aliqua moueri fortassis difficultas, verùm cum expiatio peccati non pendeat ab Irregularitate, quæ vel sæpè non est pœna, vel si aliquando est non pendet à duratione peccati siue contumaciæ, vt censura, neque per se priuat vllo alio Sacramento, quam Ordinibus, non est, cur dicamus illam impedire absolutionem Sacramentalem; neque benè obiicitur Extrau. Inter cunctas de Priuilegiis. §. obseruent. Vbi dicitur neminem posse absoluere à peccato, cui est annexa Irregularitas, nisi possit in eadem Irregularitate dispensare, qua punitur tale peccatum, nam omissis quæ disputat Couarr. in cap. Alma Mater. 1. part. §. 6. num. 6. Pontifex, qui ex Priuilegio concedit Religiosis Prædicatoribus & Minoribus facultatem absoluendi à peccatis, limitat hoc suum Priuilegium neque vult extendi ad illa peccata, quæ puniuntur Irregularitate, nisi quando eiusmodi erit Irregularitas, quæ ab iisdem Religiosis siue ex illo, siue ex alio quopiam Priuilegio tolli poterit, inde tamen non potest erui propositio vniuersalis ratione Irregularitatis reseruari peccatum, & eum qui nequit dispensare ab Irregularitate, non posse etiam absoluere à peccato propter quod illa incurritur, prætterquam quod illa Extrauagans reuocata est per posteriora Priuilegia iisdem Religiosis concessa.

CONSECTARIVM III.

An Irregularis possit absoluere Sacramentaliter?

RESPONDETVR posse, eamque absolutionem validã fore, quamuis 14

si

si id scienter faciat, peccet. Ita Suar. sect. 2. cit. num. 45. Fillinc. tract. 19. cap. 3. num. 80. Villalobos diff. 2. cit. num. 8. Layman. cap. 1. cit. num. 2. Kon. disp. 18. num. 7. Bonac. disp. 7. quæst. 1. part. 4. Præposit. in 3. part. quæst. 5. de Irregula. dub. 3. num. 13. Dian. 4. part. tract. 2. Resol. 68. Contra Hurtad. disput. 1. diffi. 5. & Auila. disp. 2. cit. dub. 6. con. 7. qui Irregularem saltem denunciatum inualidè absoluere dixit & Nauarr. adduxit cap. 9. num. 8. vbi tamen loquitur tantum de Excommunicato, suspenso & Interdicto publicè denunciato, & de Excommunicato quidem id concedimus, de suspenso autem ab Ordine præcisè & de Interdicto idem omninò quod de Irregulari sentiendum esse, optimè statuit Suar. num. 46. Ratio aperta videtur, quia neque Irregularitas, neque suspensio præcisa ab Ordine, neque interdictum tollit Iurisdictionem siue ordinariam, siue delegatam, si iam habeatur, neque illius quoque acquisitionem impedit, ac proinde eius solius defectu non poterit reddi inualida ea absolutio, neque quidquam facit distinctio de nunciati & non denunciati, quia etiamsi denunciatio faciat vt non possimus ab eo Irregulari petere absolutionem Sacramentalem quem scimus non posse, absque culpa illam dare eo quod includat essentialiter vsum Ordinis ipsi prohibitum, ac proinde tunc pœnitens ponat obicem Sacramento reddátque inutilem totam illam Confessionem propter Sacrilegium in ea commissum. Hæc tamen inualiditas non oritur ex defectu Iurisdictionis Sacerdotis absoluentis, sed ex peccato pœnitentis; quare si nesciret hunc esse Irregularem, aut esse denunciatum, & non peccaret ad illum accedendo, validè absolueretur.

Dices Ecclesiam impedire quantum potest Irregularem ab vsu Ordinum, ac proinde quando poterit inualidare aliquem actum tollendo Iurisdictionem ad illum necessariam, id reuera faceret; quare eius defectu nulla erit absolutio ab Irregulari facta, non quia Irregularitas primò & per se priuat Iurisdictione, sed quia prohibet quantum potest vsum Ordinum, ac proinde inualidat actus, quos potest inualidare, alios autem illicitos tantùm reddit. 19

Respondetur Ecclesiam quidem posse inualidare absolutionem Sacramentalem impensam ab Irregulari, priuando ipsum Iurisdictione, verum nego eam Iurisdictionem auferri ab Irregulari, quod ostendendum esset firmiori aliqua coniectura quàm ea quæ sumitur ex prohibitione facta Irregulari, alioquin omnis prohibitio actus illum inualidaret, quoties prohibens id præstare posset sola sua voluntate & lege, quod quàm falsum sit patet ex lib. 3. de scientia Canonica. Vbi legem prohibentem ab irritante distinximus

Maior fortassis videbitur difficultas de Iurisdictione delegata Irregulari, neque enim videtur Episcopus dare velle hanc potestatem illi, quem si sciuisset esse Irregularem, nulla ratione ad illud munus, quod sine peccato obire nequit, destinaret, Errantis enim nulla est voluntas; vnde Comitolus lib. 6. Respons. q. 58. omnes Confessiones factas apud Sacerdotem, qui occultata sua Irregularitate, munus audiendi Confessiones obtinuerat, consuluit iterari, quod defectu potestatis nullæ essent. Verùm persto in sententia, quia imprimis Episcopus dedit huic occulto Irregulari Iurisdictionem absolutè, neque illam restrinxit, quamuis si

sciuisset illum esse Irregularem non fuisset daturus. Secundò vt vtatur licitè vti potest excutiendo impedimentum si quod habet; præthereà quia occultum impedimentum Iurisdictionem habentis non nocet subdito cùm publicus error accedit, quod malè negat ibid. Comitolus.

Consectarium IV.

An Irregularis possit administrare suum beneficium eiusque fructus percipere?

16 Respondetur irregularem percipere posse fructus omnes sui beneficij, siue ante, siue post contractam irregularitatem obtenti, illudque omni ratione administrare donec per sententiam iudicis illo spolietur. Ratio euidentissima est, quia vti ostendimus, Irregularitas neque priuat beneficio priùs obtento, neque eius fructibus, neque reddit incapacem noui beneficij acquirendi, quamdiu igitur non irritabitur noui beneficij collatio, aut veteri, non priuabitur illorum fructibus, tanquam suis & propriis gaudebit, quod fateri necesse est eos omnes, qui nobiscum idem de effectu Irregularitatis circa beneficia sentiunt; immò neque poterit Iudex deinde priuare hunc Irregularem fructibus, quos in hanc diem licitè percepit; neque est cur retrotrahatur sententia ad diem commissi criminis, quia non debet esse tantùm declaratoria sed condemnatoria; loquor enim de priuatione, quæ imponitur præcisè propter hanc irregularitatem pœnalem, non de illis delictis, quæ simul irregularitate & priuatione beneficiorum ipso facto plectuntur; quàmuis enim ad sententiam vsque declaratoriam criminis licitè percipiantur fructus beneficij à tali Reo tamen eos omnes deinde restituere tenebitur propter retrotractionem sententiæ ad diem commissi criminis, qua de re dicemus alibi, neque etiam hîc quidquam particulare est.

Consectarium V.

An irregularis possit renũtiare suo beneficio in fauorem alterius, & an teneatur illud dimittere?

Respondetur primò, Quoties officium debitum ratione beneficij præstari poterit ab Irregulari per se vel per alium, non cogitur illud dimittere. Ita Suar. disp. 40. s. 2. num. 19. quia neque vllo iure, neque vlla ratione ad hanc dimissionem beneficij adigitur, quãdo quidem illius munera obire potest. 17

Secundò, si beneficium postulet personale aliquod officium, quod includat exercitium Ordinis, & non possit obtineri dispensatio ab irregularitate, aut nolit beneficiatus illam petere, debebit dimittere beneficium, quod ratio ipsa indicat, non potest enim retinere id vnde oritur obligatio, quam nunquàm implere poterit; at verò si sit spes aliqua dispensationis, intereà dum illam quærit, licitè retinebit beneficium Irregularis, eiusque fructus percipiet cum onere tamen curandi vt alius officium impleat, & licèt ipse sit aliquantulum negligentior in procuranda dispensatione, non idcircò tamen excidet suo beneficio. Ita Suar. l. c. Bonac. disp. 7. q. 1. p. 4. n. 10. vbi Filluc. & Reginald. dabit.

Tertio

Tertiò, poterit Irregularis renuntiare suo beneficio in fauorem alterius, aut in manibus superioris antequam per sententiam illo priuetur, & pendente lite aut accusatione, vt tradit Glossa in cap. 2. vt lite pendente v. finita in 6. Couarr. in Clem. si furiosus 2. part. §. 3. n. 7. vbi & alios refert additque ex communiori sententia validam esse eam renuntiationem etiamsi quis iam illud beneficium impetrauerit, quod alibi disquiremus; quod attinet ad nostrum Consectarium illud manifestum est ex dictis, cùm enim Irregularis adhuc obtineat beneficium siue ante siue post Irregularitatem obtentum habeatque plenam eius administrationem, dispositionem & vsum, poterit illud alteri cedere, atque etiam permutare, quandoquidem ex nobis noui quoque acquirendi capax est, vti ostendimus.

Consectarium VI.

An irregularis retineat ius Electionis.

17 Respondetvr retinere, quia Ius illud est aliquid iurisdictionis non Ordinis, etiamsi aliquando supponat Ordinem tanquam conditionem quandam, & soli ordinati sacro Ordine habeant ius suffragij, vt dicemus alibi. Deinde ferè hoc ius competit ratione alicuius beneficij Ecclesiastici, cuius quidam veluti fructus est, cùm igitur Irregularis neque beneficij fructibus, neque Iurisdictione priuetur, neque ius eligendi amittet, quod idem de collatione, Institutione beneficiorum aliisque similibus dicendum est cum Suarez disp. 40. s. 2. n. 27. Villalob. diff. 2. num. 12. tract. 21. & cæteris communiter.

Consectarivm VII.

Quid possit Parochus Irregularis?

Respond. posse ea omnia quæ anteà poterat, præterquam illa, quæ postulant vsum Sacri Ordinis, retinet verò totam suam iurisdictionem, vti antea, immò & validè absolueret in Sacramento pœnitentiæ, si solum impedimentum irregularitatis attenderetur, vti fuit explicatum Consect. 3. poterit quoque validè & licitè assistere matrimonio, vti diximus de suspenso ab Ordine, quia ea præsentia non est actus Ordinis, vti eo loco monuimus, benedictiones tamē nuptiales, quia ex Ecclesiæ institutione sunt annexæ Ordini sacro, dare nequibit. 18

Capvt III.

De Irregularitate ex defectu inculpabili.

Quæstio prima, de Irregularitate ex defectu natalium.

Quæstio secunda, de Irregularitate ex defectu Corporis.

Quæstio tertia, de Irregularitate ex defectu Animi.

Quæstio quarta, de Irregularitate ex defectu Sacramenti.

Quæstio quinta, de irregularitate ex defectu libertatis aut exolutionis ab aliis obligationibus.

DEFECTVM inculpabilẽ appello illum, qui reuerà non est culpa in eo, qui ipsum patitur, quãuis aliquando culpã maximè alienam supponat, vt defectus Nataliũ, qui non est culpa illegitimi, sed crimen parentum, quamquam & aliquando spuria proles sine culpa suscipi possit à parentibus v. gr. in amentia copulatis, vti obseruauit Koninck disp. 18. dub. 14. conf. 5. Mutilatio etiam, quam quis alieno scelere passus est, nascitur ex scelere, est tamen simplex defectus in mutilato, immò si quis sua intemperantia inciderit in morbum, qui illum remoueat ab Ordinibus, non dicetur tamen incurrisse irregularitatem ex delicto, sed ex defectu, quia ille defectus, qui est proxima irregularitatis causa, reuerà culpa non est quamuis ex culpa præuia oriatur, eiusque effectus existat.

QVÆSTIO I.

De Irregularitate ex defectu Natalium.

Multiplex Natalium defectus. n. 1.
Propositio vniuersalis. n. 2.
Prima Pars propositionis. Omnis Illegitimus est Irregularis. n. 3.
Occultus illegitimus malè excipitur à quibusdam. n. 4.
Secunda Pars propositionis. Expositi non sunt Irregulares. n. 5.
Tertia Pars propositionis. De Canonicè Illegitimis.

1 MVLTIPLICEM Natalium defectum faciunt aliqui, primus est eorum qui ex parentum scelere infamiam aliquam trahunt cuiusmodi sunt filij hæreticorum, verùm de his agemus, cùm de irregularitate ex infamia proueniente vltimo loco disputabimus. Secundus defectus est eorum, qui ex illicito concubitu extra matrimonium nascuntur, quos communi voce Illegitimos nominamus, neque enim placet modò accuratiùs singulas ipsorum species distinguere. Tertius defectus est incertitudo natalium ex qua aliqui præsumunt illegitimitatem, vt in expositis contingit. Quartus est ortus ex vero, quidem Coniugio, sed cuius vsus illicitus redditus fuerit per votum aliquod solemne Castitatis profitendo Religionem aut assumendo Ordinem sacrum, isti enim dicuntur Canonicè illegitimi, quia iure Canonico habentur tanquam illegitimi, nam reuerà ex illegitimo quamuis maritali congressu nati sunt, & turpitudinem quandam ex sua origine trahunt.

PROPOSITIO VNIuersalis.

IRREGVLARIS est omnis illegitimus, non autem expositus, aliique quorum incerti parentes & incogniti natales existunt, nisi graues coniecturæ illegitimationem aliunde persuadeant; filij quoque Presbyterorum ex illicito Concubitu siue intra siue extra verum matrimonium geniti illegitimi sunt saltem Canonicè, ac verè Irregulares. 2

PROPOSITIO

PROPOSITIO ET CONFIRMATIO Propositionis.

PRIMA PARS.

Omnis illegitimus est Irregularis.

3 PRIMA Pars huius Propositionis, quæ omnem illegitimum irregularem esse, & à sacris Ordinibus suscipiendis prohibitum agnoscit, perspicuè definita est cap. 1. de filiis Presbyt. & in 6. eod. tit. & cap. per venerabilem. Qui filij sint legitimi & d. 56. pluribus capitibus, consentiuntque omnes DD. quos dabit Garc. 7. part. de benefic. cap. 2. num. 1. & 5. Et sanè ex ea origine aliquam turpitudinem ac probrum trahere videtur fœtus, quia quamuis solius parentis scelus sit, cùm tamen infans ex eo scelere accipiat suum esse, in eo potiùs agnoscitur turpissimæ actionis dedecus, quàm in eius authore, in suo enim termino suas omnes notas imprimit actio, non in agente, à quo fluit; quanquam & in ea infantum infamia parentum scelus castiget Ecclesia, caueatque, ne filius paterni sceleris quondam imitator existat, & sacrum ministerium, si illi manciparetur, inficiat.

4 DIXI verò omnem illegitimum Irregularem esse, ne quis cum à Castro lib. 2. de lege pœnali cap. vlt. con. 3. dicat occultum illegitimum posse Ordinari, vt enim non disputem hoc loco, an quoties crimen occultum est, neque probari in iudicio potest, vitetur suspensionis & Irregularitatis pœna, vt eo loco contendit hîc author, & nos lib. de censur. reiecimus, existimo cum communiori sententia Nauar. cap. 27. num. 201. Vgolini cap. 44. de Irregul. §. 1. Gutierres lib. 1. qq. Canonic. cap. 13. num. 20. Auila 7. p. disp. 3. dub. 6. con. 1. & recentioribus passim, hunc occultum illegitimum esse per se loquendo Irregularem, neque video, cur ea in parte dubius hæserit Couarr. in Clem. si furiosus 2. p. §. 3. num. 4. quia Iura absolutè pronuntiant illegitimum Irregularem, neque distinguunt inter occultum & notum; neque vlla ratio suadet, cur silente iure, aut potiùs indefinitè siuè vniuersaliter loquente, nos eam distinctionem inducamus, & ad notoriam tantùm illegitimationem doctrinam vniuersalem restringamus, quamuis enim ex occulto defectu non oriatur infamia, quando tamen defectus non est impedimentum ratione infamiæ vt contingit hoc loco, nihil attinet siue occultus siue cognitus & probabilis sit; quare si Titius nouerit certò se esse illegitimum, quamuis alii id nesciant, non poterit absque dispensatione suscipere Ordines nisi legitima aliqua causa excuset, quia v. gr. vrgetur ad suscipiendos Ordines, & huius sui occulti impedimenti dispensationem obtinere non potest absque graui sua infamia quam apud Pontificem aut Episcopum incurret, vt si quis existimatus Regis primogenitus, cùm tamen probè sciat se illegitimum esse, fieri velit Cardinalis Diaconus, vti hæreditatem fratri verè legitimo hæredi relinquat, non tenebitur se apud Pontificem petendo dispensationem infamare, vti ait Layman lib. 1. tract. 5. p. 5. cap. 5. num. 2. quod de cuiuscunque etiam Censuræ absolutione, alij quoque constanter affirmant. atverò si nes-

ciat iste se esse illegitimum poterit Ordines suscipere, neque vti alibi dicam, tenetur matri, aut alteri affirmanti credere, nisi liquidò ipsi suam illegitimationem demóstrent; neque mater permittere duntaxat potest eam susceptionem Ordinum, cùm ea non teneatur se infamare, sed etiam suadere potest, vt ait ibidem Layman, quia consulit filio, quod licitè propter inuincibilem ignorantiam, qua laborat, præstare poterit. Denique in dubio non tenetur se existimare aut illegitimum aut Irregularem, vti superius diximus & cum aliis docet Diana 4. pa. tract. 2. Resolut. 59.

SECVNDA PARS propositionis.

Expositi non sunt Irregulares.

5 DIxi secundò, Expositos aliosve, quorum parentes incogniti, & incerti sunt non esse Irregulares. Ita Præposit. in 3. part. q. 5. de Irregul dub. 16. n. 129. Pezant. in add. ad 3. part. q. 20. disp. 5. Salas 1. 2. tract. 8. disp. Vnic. sect. 24. num. 246. Malderus in 1. 2. q. 19. a. 5. disp. 87. Kon. disp. 18. num. 105. Auila 7. part. disp. 3. dub. 9. Perin. tom. 2. de Religios. Prælat. q. 2. cap. 8. n. 36. Turrian. de Censur. lib. 9. disp. 71. dub. 1. Paleo. tract. de spuriis cap. 63. num. 3. Rodriq. c. 161. tom. 1. summ. & in qq. Regular. tom. item 1. q. 13. a. 1. & quæst. 14. a. 3. Basili. lib. 11. de matrim. cap. 9. Sanctarell. varia. Resol. 4. q. 44. Diana alios referens 1. tr. 15. resolut. 22. & 4. part. tr. 2. tr. Resolut. 58. Contra Couarr. in 4. Decretal. 2. p. cap. 8. §. 3. & in Clem. si furios. 1. part. init. num. 9. Vgolin tract. de Irregul. cap. 44. §. 7. Sayr. de Censur. lib. 6. cap. 10. n. 29. Rebell. p. 2. de obligatio Inst. lib. 6. q. 2. num. 15. Vasq. 1. 2. disp. 66. n. 48. Hurtad. disp. 2. de Irreg. diffi. 14. num. 57. Bonac. disp. 7. de Censur. q. 2. p. 3. n. 10. Garc. 2. p. de benefic. cap. 2. n. 10. Marchin de Ordine tract. 1. p. 10. cap. 1. diffic. 1. qui posteriores dabunt alios.

Nostra autem assertio ex eo manifestè probatur, quod ea expositio non possit afferre nisi dubium legitimationis, illudque satis infirmum, in dubio autem benigniora præsumenda sunt, vnde tandem Suarez disp. 50. s. 4. n. 4. Layman cap. 5. cit. & alij volunt non debere eum ordinari antequam de eius parentibus inquiratur, quod si nihil resciri possit, ordinari omninò posse, tutius tamen fore si ab Episcopo dispensetur, id enim ipsũ posse in dubiis facti tradunt plerique; si autem sit iam admissus ad sacros Ordines, in illis tuta conscientia ministrare poterit, vti Couarr. & cæteri passim fatentur, quia in dubio melior est conditio possidentis, iste autem iam possider Ordines & dubium est an possit illos administrare licitè, propter defectum omninò incertum profertur quidem ab Henriq. & aliis Bulla Gregorij 14. an. 1591. qua iubet expositos qui à confraternitate aluntur, haberi pro legitimis ad omnes præbendas, verùm nihil inde efficitur ad nostram sententiam confirmandam, facilè enim dicetur fieri priuilegium istis Expositis in gratiam Confraternitatis & cum illis dispensari in natalium irregularitate; quare ex ea potiùs illegitimatio probaretur, nisi dicamus voluisse Pontificem tollere dubium hac in

parte

parte in gratiam horum Expositorum.

TERTIA PARS Propositionis.

De Canonicè illegitimis.

ITA nominantur, qui licèt ex vero legitimóque Coniugio suscepti sint, quia tamen illius vsus illicitus factus est, habentur tanquam illegitimi ab Ecclesia, & iisdem oneribus aut legibus, quibus reipsa illegitimi obstringuntur, fit autem illicitus hic veri matrimonij vsus propter votum solemne Castitatis per sacri Ordinis susceptionem, aut Religiosam possessionem; suppono verò ex alibi dicendis votum Castitatis non solemne, etiamsi faciat sacrilegum vsum coniugij modo explicando alibi, non tamen reddere prolem illegitimam etiam Canonicè, neque proinde Irregularem, vt probat fusè Sanch. lib. de matrim. disp. 38. num. 3. Nunc verò non fit eiusmodi votum solemne, nisi in susceptione sacrorum Ordinum aut professione Religiosa. Tota itaque difficultas est de ea prole quæ suscipitur post solemne votum professionis religiosæ, aut susceptos Ordines sacros, quæ controuersia, quia plurima inuoluit, quæ aliò spectant, paucis dirimenda mihi videtur hoc loco, & varij casus distinguendi, nam vel professio Religiosa emissa fuit, & Ordines suscepti ante consummatum matrimonium, vel post eius consummationem, vel alter coniux consensit vel restitit, aut siluit, quia ignorauit. 1. igitur quoties ante consummatum matrimonium alter coniux profitetur in aliqua Religione, si deinde prolem ex prio re coniuge suscipiat, illa spuria erit & illegitima, quia per professionem Religiosam matrimonium fuerat dissolutum, quare deinde non accedit ad suam.

Secundò, Si vir post contractum matrimoniũ nondũ consummatum initietur sacris Ordinibus, & deinde ex sua coniuge liberos suscipiat, non erunt illegitimi, quia matrimonium non fuerat per eam Ordinum susceptionem dissolutum.

Tertiò, Quoties coniux post consummatũ matrimonium inscia aut non consentiente vxore profitebitur in religione, aut sacris initiabitur, proles ex eo deinde Coniugio susceptæ, siue qui voto solemni tenetur, debitum reddiderit, siue petierit, legitima erit, quia professio nulla fuit, Ordines quidem validè suscepti fuere contra iuris tamẽ dispositionẽ; quare neque matrimonio, neque soboli officere possũt.

Quartò, Proles suscepta contra legitimam professionem alterius Coniugis, aut eius ad Ordines promotionem consentiente nimirum altera parte, siue legitima, siue illegitima sit quoad successiones, hæreditates & parentum dignitates, neque enim placet intricatam litem, alieno loco definire, inhabilis tamen est ad dignitates, & beneficia Ecclesiastica, atque Ordines, ac proinde Irregularis, vt habetur cap. litteras de filiis Presbyteror. Itaque docent omnes, quos inutile foret adducere.

Atque vides, quid dicendum sit de filiis Presbyterorum, si enim ex illicito concubitu nati fuerint siue intra siue extra matrimonium modo explicato, sunt Irregulares, siue verè ex vero matrimonio, quamdiu eius vsus fuit ipsis illicitus, non erant Irregulares; an verò in eadem

Ecclesia, in qua sui parentes ministrant, beneficia possidere; aliave munera exercere, & in Clero eius censeri valeant, disquiremus alibi; intereà cōsule Sayr.l.6.c.10.à n. 42.

QVÆSTIO II.

De Irregularitate ex defectibus Corporis.

DEFECTVS Corporis ad tria capita reuocari possunt ad sexum nimirum, membrorum siue partium corporis carentiam, imbecillitatem vel deformitatē, & morborum impedimenta; verùm ex his defectibus sexus non inducit Irregularitatem sed incapacitatem potiùs, vti iam aliàs monuimus, an verò quando in aliquo sexus vterque reperitur, contraharur irregularitas, & non incapacitas, quia sexus fœmineus non præualet, dicemus inferius. Itaque omnis irregularitas ex defectu corporis orta petenda erit, vel ex aliquo vitio corporis & membrorum eius, vel ex aliqua ægritudine, nam quod attinet ad defectum ætatis etiamsi illum communiter DD. inter causas Irregularitatis enumerent, eo quod, qui ita ordinatus est abstinere debeat ab actionibus Ordinum quos suscepit, donec legitimam ætatem attigerit, quia tamen videtur tantum esse conditio quædam præscripta à lege, vt legitimè quis initietur non est vs- 1

que

que adeò propria Irregularitas, verùm quidquid in controuersia admodum leui statuas, huius defectus explicatio aliò pertinet cum part. 2. scientiæ Canonicæ de Ordinibus ex instituto disputabimus, vbi etiam agemus de suspensione, quam ex noua Pij II. constitutione incurrunt, qui in Ordinibus sacris ante legitimam ætatē susceptis illa nondum completa ministrant; restat igitur hoc loco ea tantùm explicanda Irregularitas, quæ ex vitio & morbo corporis prouenit.

PROPOSITIO VNIuersalis.

2 CAVSA Irregularitatis ex vitio & defectu corporis est sola impossibilitas ingensve difficultas, aut insignis deformitas in exercēdis sacris ministeriis ex eo defectu prouenienss; quare nulla Carentia, mutilatio, debilitas & deformitas alicuius membri & partis, nullus morbus, nullumque aliud corporis vitium inducet Irregularitatem nisi impossibilem aut admodum difficilem vel indecentem cum adstantium horrore & scandalo Ordinis sacri administrationem Episcopi iudicio reddiderit, aut nisi quis sibi ipsi culpabiliter partem aliquam aut membrum abscidisset, aut abscindi iussisset.

EXPOSITIO ET CONfirmatio propositionis.

3 HANC vniuersalissimam Regulam tradunt Couarru. in Clem. si furiosus 1. part. Initio n. 5. Molin. disp. 70. tract. 3. Tolet. lib. 1. cap. 63. aliàs 57. Auila 7. part. disp. 3. dub. 1. Henriquez lib. 14. cap. 8. Vgolin. tract. de Irregul. cap. 46. & sequentib. Sayr. lib. 6. cap. 7. Rodriq. tom. 1. summ. cap. 158. alijque deinde recentiores magno consensu vel expresse probant vel supponunt, cùm liquidò colligatur ex toto tit. de Corpore vitiatis, & de Clerico ægrotante, atque ex pluribus capitibus d. 55. repetenda porrò est distinctio cap. 1. allata de Irregularitate, quæ aduenit post susceptos Ordines, & ea quæ præcedit ipsorum susceptionem, vitium enim quod prohiberet ne quis promoueretur ad vllum Ordinem, si accidat post susceptionem ipsorū impediet tantum eam actionem, quam difficilem, periculosam aut deformem admodum facit, & ad altiores Ordines promotionem, vti monuimus, retinebit tamen ita ordinatus suam dignitatem & gradum, vti scribit Gelasi. Palladio Episcopo apud Gratian. d. 55. cap. præterea; probanda verò est hæc propositio.

PRIMA PARS Propositionis.

De causa huius Irregularitatis.

DIXI igitur secundò. Causam propter quam vitium aliquod corporis inducit Irregularitatem, duplicem esse, 1. est quòd qui eo laborat, vel non possit exequi, vel non nisi cum summa difficultate & periculo functionem sacram. Secundò quod licèt possit præstare ministerium sui Ordinis, id tamen sine insigni aliqua difformitate, offensione & stomacho adstantium nequeat, quam vtramque causam assignauit Eugen. cap. 2. de Clerico ægrot. Prohibet enim Presbytero, cui à prædone duo digiti cum 4

medietate palmæ fuerant abscissi, celebrationem Missarum, quia, inquit, nec securè propter debilitatem, nec sine scandalo propter deformitatem membri hoc fieri posse confidimus, vbi igitur vitium aliquod corporis creabit periculum in ministerio sacro propter ineptitudinem vel debilitatem membri, aut scandalum propter deformitatem reddet Irregularem; quare ob eandem deformitatem & horrorem adstantium, à sacris officiis remouetur leprosi cap.3.& 4.de Clerico ægrot. cap.autem 1. de corpore vitiatis, permittitur qui in duello partem digiti amiserat in suo Ordine ministrare, quia non tantum perdiderat de digito, quin sine scandalo posset solemniter celebrare & cap.vlt.eod. tit. Honorius III.respondet Engolismensi Episcopo, Thomam Monachum, cui casu barrâ ferreâ vnguis dextri pollicis fuerat auulsus ad Ordinem Sacerdotij promoueri posse si ad frangendam Eucharistiam sit in pollice ipso potens, quia nimirum quæ sola restabat deformitas ex eo vulnere & vnguis auulsione magna non erat; oportet enim esse, vt dicitur cap. Exposuisti eodem tit. Enormem defectum, vt impediat promotionem ad sacros Ordines, vnde ibidem quidã altera manu mutilatus antequam in Abbatem, promoueretur ab Episcopo nesciente, Abbatia mulctatur, & sanè sapientissimè Ecclesia hos omnes à sacris arcet, cùm & Leuit. 21. qui notati essent aliqua macula à ministerio Leuitico remouerêtur, quas maculas ibi sigillatim explicat Moses & ad internas animæ notas subtiliter traducit Gregor. 1. part. Pastoralis cap. vlt. & sanè quamuis spirituales maximè defectus à sacris ministris abesse velit Ecclesia, vnde in illis non damnat eas omnes corporis maculas quas in Leuitis Moses improbat, insigniores, tamen, quæ sacrorum augustam Maiestatem & adstantium oculos offendunt, reiicere debuit. Quando autem vitium corporis affert impossibilitatem sacri ministerij, vt alicuius manus abscissio, cæcitas, aliiuè similes defectus statim apparet impedimentum, quod potiùs ex ipsa lege naturali, quàm ex iure Ecclesiastico oriri videtur, atque adeò non esse eo casu Irregularitatem duntaxat, sed etiam incapacitatem, si causa eiusmodi impossibilitatis, vel summæ difficultatis sit propter vitium aut morbum alicuius membri, aut totius corporis, quia tamen debilitas, ex qua periculum aliquod timeri potest in vsu Ordinum inducit quoque hoc impedimentum, & licèt sint plures ac diuersi actus eiusdem Ordinis & defectus membri aliquando impedit vnum tantum actum, non potest ex natura rei prohibere promotionem Ordinis, qui absolutè loquendo posset secundum aliquem actum exerceri, immò & secundũ omnes aliquando quamuis non sine aliquo periculo, non potuit hæc Irregularitas nisi per legem Ecclesiasticam induci.

SECVNDA PARS Propositionis.

Quale corporis vitium & defectus inducat Irregularitatem.

EX hac prima parte nostræ propositionis sequitur secunda in qua definio quænam vitia, defectus, & morbi inducant istam Irregularitatem. Dixi enim quamcun-

que

quę siue membri, siue partis carentiam, mutilationem, debilitatem, aut deformitatem, quæ reddit periculosam, aut impossibilem actionem sacri Ordinis afferre hanc Irregularitatem, quod idem de quocumque corporis aut partis morbo affirmandum est, è contrariò verò quicũque defectus non afferet eam impossibilitatem, difficultatem, deformitatem circa sacra ministeria tum pariet Irregularitatem, quæ vtraque propositio tum affirmatiua, tum negatiua ex variis iuribus superius stabilita est, & ratione euidentissima probatur. nam nunquàm inducitur Irregularitas sine culpa aliqua, vel causa, quoties autem vitium corporis, quo nomine complector omnes defectus superius enumeratos eiusmodi est vt Ordinis ministeria neque difficilia, neque impossibilia, neque deformia reddat, nulla prorsùs causa, aut culpa suppetit, vnde nascatur Irregularitas, non culpa, quia supponimus nullam in eo corporis defectu contrahendo admissam fuisse, de eo enim casu statuemus 3. parte, non etiam causa, quia illa respicere debet vsum Ordinum, qui aliquo modo impediatur, neque aliud fingi potest illius vsus impedimentum, quam vel indecentia, vel difficultas & impossibilitas, neutrum autem causat vitium de quo agimus siue sit carentia membri, siue mutilatio; siue debilitas, siue inepta eius conformatio, siue quidpiam aliud, vnde nulla omninò restat causa Irregularitatis; quare videmus eum, cui fuerat vnguis dextri pollicis auulsus non iudicari Irregularem à Pontifice, si nihilominus possit hostiam frangere insulsissimum porrò est, quod aliqui volebant membrum abscissum deferri, vt vitetur Irregularitas, quod ridet meritò glossa in cap. Eunuchus d. 55. Panorm. in cap. 2. de corpore vitiat. Couarr. l. cit. & alij deinceps.

TERTIA PARS Propositionis.

A quo iudicandum sit de defectu sufficienti ad Irregularitatem?

DIXI tertiò, Episcopi iudicio relinqui, vt definiat, quænam deformitas, debilitas impotentiave sit sufficiens ad inuehendam Irregularitatem, de qua loquimur. Ita Panorm. & cæteri Canonistæ in cap. 2. de corpore vitiatis, Innocent. in c. significasti eod. tit. Archidiaco. initio d. 55. quibus adhærere summistæ magno consensu, & Theologi deinceps quos dabit Sayr. lib. 6. cap. 7. num. 16. Dian. p. 3. tract. 6. Resolut. 61. Ioann. de la Cruz. 2. p. directorij tract. de Irregula. dub. 2. con. 2. Molin. tract. 3. disp. 70. & alij passim; quamuis enim in illo cap. hoc arbitrium permissum sit Archiepiscopo cum Concilio suorum suffraganeorum, id factum fuit, quia agebatur de promotione in Episcopum, quæ pertinet ad Pôtificem, vel de eius licentia ad Archiepiscopum, cùm igitur aliæ promotiones pertineant ad Episcopum, ad ipsum quoque spectabit iudicare de hoc impedimento, quoties dubium de eo contigerit, nomine autem Episcopi eum omnem intelligo, qui potest dare dimissorias ad Ordines suscipiendos, ac proinde ipsos etiam Prælatos regulares cum Angelo V. Corpore vitiatus n. 5. Tabien. V. eod. n. 3. Maiol. lib. 1. cap. 2. num. 1. Auila 7. p. disp. 3. dub. 2. Armil. V.

Corpore vitiatus num. 3. Henriquez lib. 14. cap. 8. num. 2. litter. A. licèt num. 21. dixisset contrariũ, Suar. disp. 51. sect. 2. n. 16. Layman tract. 5. cit. p. 5. cap. 7. n. 6. Villalob. tract. 21. cit. diffic. 35. num. 15. Miranda tom. 2. manu. Prælat. q. 8. a. 3. con. 3. Diana 4. part. tract. 2. Resolut. 73. qui alios dabit contra Sylu. v. corpore vitiatus, q. 1. & Nauarr. cap. 27. n. 200. Barbos. allegat. 42. de potestate Episcopi cap. vlt. & alios apud Dian. nihil enim est, quòd illis Prælatus hoc iudicium adimat, immò debent videre, an ij quibus dant facultatem suscipiendi Ordines idonei sint, alioquin eam negare debebunt. Liberum tamen erit Episcopo, qui Ordines collaturus est, patientes aliquod eiusmodi corporis vitium reiicere si ipse existimet sufficiens esse ad istam Irregularitatem.

QVARTA PARS Propositionis

Exceptio ab vniuersali Regula.

7 DIXI quarto, Irregularem esse eum, qui culpabiliter sibi abscidit membrum aliquod aut eius partem, aut qui sibi abscindi iussit, quamuis ea abscissio neque ministerium sacrum impediat, neque insignem afferat deformitatem; atque ita limitanda est secunda pars nostræ Propositionis. Colligitur verò hæc exceptio ex variis capitibus d. 55. inferius afferendis de eo qui seipsum abscidit, ex cap. maritum 33. distinct. & cap. vlt. 87. dist. cap. ex parte, & cap. significauit de corpore vitiatis, estque omnium consensu recepta, vt testatur Couarr. in Clem. si furiosus initio num. 6. Ratio verò mihi perspicua videtur, plectitur enim ea Irregularitate culpa sæuitiei ac partialis homicidij in ea abscissione commissi, quod communiter tra ſunt DD. apud Sayr cap. 7. lib. 6. num. 16. Idcircò non attenditur aut deformitas aut impedimentum ministerij Ordinum, cùm plerumque illud membrum sit occultum aut pars exigua; Quare hæc Irregularitas est pœnalis & non tantùm indecentiæ, aut purum impedimentum, ideò enim quando ea abscissio facta fuit inculpabiliter, causa sanitatis v. gr. aut ab hoste, aut casu, aliavè simili ratione nullam inducit Irregularitatem, vt perspicuè traditur in iuribus allegatis, & sanè non potest parere Irregularitatem pœnalem, illa enim supponit necessariò culpam, quam tamen hic non esse supponimus, neque Irregularitatem indecentiæ, ea siquidem nunquam incurritur ex carentia, mutilatione aliovè vitio membri aut corporis, nisi impediatur exercitium sacri Ordinis aut magna difformitas cum offensione adstantiũ in eo ministerio sequatur, quæ duo non contingunt in mutilatione aut abscissione membri occulti, ergo quoties ea abscissio fuerit inculpabilis eam patienti, nullam inducet Irregularitatem: vnde confirmatur quod dicebamus causam huiuscè Irregularitatis esse sæuitiam & partiale homicidium in seipsum.

HINC etiam colligo, nullum fieri Irregularem ex abscissione membri occulti & vsum Ordinum non impedientis, quoties illam inuitus ab alio patitur, etiamsi sua culpa v. gr. quia in pœnam commissi criminis à iudice mutilari iubetur, aut in rixa & duello mutilatus fuit aut deprehensus in adulterio à marito, aut 8

alio

alio quopiam exsectus fuit. Ita Præposit. in tertiam part. q. 5. de Censur. n. 117. Hurtad. disp. 2. de Irregular. diffi. 14. num. 52. Turrian. lib. 9. de Censuris disp. 62. dub. 4. Kon. disp. 18. n. 108. fateturque Suar. disp. 51. sect. 2. num. 8. in rigore Iuris veram esse hanc sententiam, quamuis contraria communior videatur apud Sayr. lib. 6. cap. 7. n. 15. qui plures DD. allegat, quos sequitur Molin. tract. 3. disp. 70. n. 18. Auila 7. part. disp. 3. dub. 1. Laym. lib. 1. tract. 5. p. 5. cap. 7. n. 5. Reginald. lib. 30. tract. 2. cap. 5. num. 47. Villalob. tom. 1. tract. 21. diffic. 35. n. 6. Bonac. disp. 7. de Censur. q. 2. p. 2. num. 29. & 33. Ioann. de la Cruz 2. part. directorij de Irregula. dub. 2. con. 2. Filliuc. tract. 19. cap. 6. num. 177. Diana 4. p. tract. 2. Resolut. 60. probatur nihilominus nostra sententia, quia omnia iura, quæ agunt de hac Irregularitate, loquuntur de abscissione actiua, & non tantùm passiua, & de ea culpa, quam in sui ipsius mutilatione quis committit, siue ipsemet id præstet, siue ab alio id fieri curet vt singulos textus expendenti patebit viditque Suar. imò indicant specialē quandam audaciam & ferociam in seipsum, ad quam non sufficit indirecta tantùm voluntas, qua quis vacans rei illicitæ dicitur causa pœnæ inde consequutæ; damnantur enim Irregularitate cap. ex parte de corpore vitiatis, *Qui seipsos sani absciderint & affectauerint vt ab alio abscindantur*, quis autem dicat adulterum affectasse, vt ab vxoris, quam corrupit, marito abscinderetur.

Dices cap. 1. de corpore vitiatis, Clericum qui in voluntario duello amiserat digiti partem, quæ celebrationem non impediebat in diguisse dispensatione, ibi enim dicitur *poteris cum eo misericorditer* agere & permittere; Igitur erat irregularis, non alia de causa, quàm quia ea abscissio, quamuis inuitus ab alio eam passus fuisset, erat ipsi culpabilis. Respondetur ex eo potius textu iuuari nostram sententiam, ille enim non fuit irregularis, & ex ipso textu facilè intelligitur, neque misericordia, quam ipsi indulgeri posse dixit Pontifex, est dispensatio super Irregularitate, sed est venia culpæ, quam in eo duello commiserat, ait enim Pontifex, *Eius excessum grauem admodum extitisse*; quare puniendus grauiter fuerat quod obseruauit etiam Suar. num. 7. cit. allegans Nauarr. Vides igitur ius nobis & non aduersariis suffragari, iuri autem accedit Ratio, cum enim hæc Irregularitas sit pœnalis & plectat culpam vti vidimus & aduertit Filluc. num. 177. cit. aliam sanè non plectit, quam sæuitiem, aut homicidium in seipsum, non autem illam omnem, ex qua sequitur casu aliquo, & non ex necessaria connexione membri abscissio, aut mutilatio, vt adulterium vel stuprum, casu enim contingit, vt adulter à marito, vel consanguineis eius, quam corrupit, deprehenderetur & exscinderetur; cùm itaque nulla ibi sit sæuitia in seipsum, ea enim non contingit nisi dum aliquis seipsum mutilat, aut se mutilari iubet ab alio, tunc etiam tantùm hæc Irregularitas incurretur.

An verò illa abscissio ex indignitate & impatientia, qua quis sibi partem digiti, aut digitum aliudvè membrum abscindit, debeat esse notoria ad incurrendam Irregularitatem, cuius meminit cap. Qui partem d. 55. quæri potest, affirmat Tannerus 3. part. disp. 6. q. 10. num. 18.

num. 18. Vgolin. de Irregula. cap. 51. num. 1. Reginald. lib. 30. tract. 2. cap. 5. num. 4. Rodriq. cap. 158. n. 7. tom. 1. & quando pars membri tantum abscissa fuit, Couarr. & denique communiter DD. id tamen pendet ex quæstione superiùs agitata, an delictum occultum sufficiat ad incurrendam Irregularitatem, quod affirmauimus cap. 2. q. 2. 3. part. propositionis.

CONSECTARIVM I.

An carens visu vel oculo sit Irregularis?

9 EX vniuersalissima doctrina in superiori propositione tradita innumeras ferè quæstiones definire licebit, quarum aliquot afferemus.

Prima est circa vitium oculorum, quod multiplex esse potest, aliqui enim carent vno aut altero oculo, siue erutus & effossus illis sit, siue quo alio casu eo fuerint orbati, alij quamuis minimè careant oculis, facultatem visiuam, aut impeditam aut infirmam; aut nullam habent, siue in altero tantùm oculo siue in vtroque, propter albuginem aut maculam, aut aliud impedimentum, vel ipsius facultatis extinctionem.

Primò itaque qui cæcus est, vel quia caret oculis, vel quia orbatus est lumine & visu quocumque casu id acciderit, Irregularis est, cùm ad omnia ferè munera Ecclesiastica ineptus censeatur. Can. 76. Apostolo & cap. hinc enim §. cæcus dist. 49. si autem quis cæcus fiat post susceptos Ordines poterit ea, quæ visum non requirunt, exercere, Confessiones v. gr. audire, Conciones habere, vt de Didymo Alexandrino proditum est, quod enim de cæcitate Bedæ & habita ab ipso Concione ad lapides quos homines esse existimaret, circumfertur, in nugis numerat Baronius Anno Christi 731. posse tamē à Pontifice dispensari cum eiusmodi cæco, vt celebret, modò sibi Coadiutorem adhibeat, certum videtur, cùm ad sacrificandum satis sit materiam esse sensibiliter præsentem, etiamsi enim perspici nequeat oculis, alio tamen sensu percipi poterit manu v. gr. contrectari. Itaque sacerdoté cæcū ex dispensatione Pontificia celebrantem vidisse se refert Soto in 4. d. 13. q. 1. a. 20. ad 1. Henriq. lib. 14. cap. 8. num. 2. littera N. neque opus est dicere cum Sayro lib. 6. cap. 8. n. 6. illos non fuisse ita cæcos, vt nihil omninò viderent, vel enim sufficienter ad celebrandum videbant, & ita non fuit opus dispensatione, nam qui aut breuiorem visum habent, aut qui indigent conspiciliis non sunt Irregulares ex communi sententia apud Vgolin. cap. 47. n. 3. & 4. vel non videbant sufficienter ad celebrationē, & ita se habebant respectu eius, atque si omninò cæci fuissent; quare in eo casu æquè difficilis erat dispensatio, & si in vno data est, in altero quoque dari potuit.

Secundò. Monoculum communiter DD. pronūtiant irregularē cum Sylu. V. corpore vitiatus n. 5. ex cap. si Euangelica dist. 55. quod tamen, vt cum Nauarr. cap. 27. n. 199. obseruat Molin. tract. 3. disp. 70. n. 6. loquitur tantùm de eo, cui erutus aut effossus siue mutilatus est oculus, quod vix vnquàm contingit sine insigni aliqua deformitate; quare

Tertiò. Circa priuationem lumi-

minis & visus in altero tantùm oculo integro & minimè deformi distinguendum est cum eodem Nauarr. & Molina, quibus cæteri deinceps recentiores adhæsêre, de oculo dextro & sinistro, si enim solus dexter lumine & visu destituatur sine vlla notabili deformitate non contrahitur Irregularitas, quia tunc neque est indecentia & difformitas, neque impedimentum actionis sacræ; si autem oculus sinister qui & Canonis dicitur, orbatus sit visu, quia Canon recitari nequit sine difformi quadam faciei conuersione, contrahitur Irregularitas, nisi ea sit vis luminis dextri, vt absque indecenti conuersione Canon legi possit, tunc enim cessat tota ratio huius difformitatis.

Quartò. Circa maculam oculi, siue ea sit lippitudo, siue albugo, siue diuaricatio oculorum, siue prominentia, siue inæqualitas, siue magnitudo insolens, siue aliud quodpiam, Episcopi erit arbitrari, an ea sit difformitas, quæ offendat animos adstantium & sacrum ministerium dedeceat, vt remoueat ab ordinibus, qui iis vitiis laborant, aut illos admittat; neque alio sensu strabones & lippi aliique similes dicuntur Irregulares, de quibus Maiol. cap. 20. cit. Sayr. cap. 8. & alij passim.

Consectarium II.

Quænam faciei deformitas faciat Irregularem.

10 IN facie non modò totius hominis dignitas elucet, sed omnes ferè sensus tanquam in illustri sede locati spectabiles se faciunt, quare ex eius maximè specie pulchritudo aut deformitas hominis peti solet.

Hæc porrò faciei deformitas, quæ si insignis est, ab Ordinibus remouet, petitur à colore, notis quibusdam, & partium, quibus illa constat, defectibus.

Quoad colorem autem siue ille niger, siue albus, siue croceus sit, vt in aurigine & morbo icterico non inducit Irregularitatem ex Maiolo lib. 1. cap. 21. secus dicendum est de alio quodam morbo, qui fœdo quodam furfure totam faciem inficit & illam horridam reddit, cuius meminit Plin. lib. 36. cap. 1. & mentagra dicitur, estque insanabilis, quare Irregularem facit ex eodem Maiol. ibid. sub fin. Henriquez lib. 14. cap. 8. n. 2. & Sayr. lib. 6. cap. 8. n. 20. qui adducunt Speculato. in cap. si forte de Electione in 6. n. 5.

Hinc fit vt Æthiopes minimè sint Irregulares, vt ibidem contendunt DD. citati, quibus accedit Gauant. in Enchiridio Episcopo. v. Irregularitas num. 18. & Dian. 4. part. tract. 2. Resolut. 84. Vgolinus tamen aliter sentit cap. 50. num. 4. de Æthiopibus inter nos versantibus, horrorem enim generant, quod mihi falsum non videtur. Qui faciem fucant, aut barbam crinesque tingunt, non nisi post pœnitentiam admouendos esse ad Ordines monet Maiol. lib. 1. cap. 21. sub fin. sed quo iure non probat, scio quidem Clement. lib. 3. Pædagog. c. 3. aduersus pilorũ tinctores multa conqueri, sed de Irregularitate nulla mentio est.

Secundò. Insignes aliquæ notæ in facie, vt cicatrices quoties offendunt oculos spectantium pariunt difformitatem, neque quidquam interest, quod culpa illas patientis inductæ sint, vti velle videtur Maiol.

cap. 21. cit. nam cùm hæc Irregularitas non sit pœnalis, nulla requiritur culpa, qua puniatur, satisque est reperiri illam difformitatem, propter quam sacrorum sanctitas postulat quosdam ab illis excludi.

Tertiò. Conformatio vitiosa faciei facit Irregularitatem, Primò, quando quis habet os turpiter distortum. Secundò, labra corrosa, aut abscissa, ita vt vix dentes operiant. Tertiò, Denasati quoque Irregulares sunt, si verò nares tantùm corrosas habeant, aut distortas, aut grandiores solito, aut multum breuiores, Episcopi fuerit arbitrari de illa difformitate ex Maiol. lib. 1. cap. 22. & aliis communiter. Quartò, dentium defectus non facit Irregularem, quia non sunt membra corporis. Vnde obseruat Henriq. lib. 14. cap. 8. num. 2. litt. S. Eum qui excutit vel sibi, vel alteri dentem non fieri irregularem, eorum tamen fœda prominentia extra os inducit Irregularitatẽ, vnde resecandos esse monet Vgol. cap. 50. n. 3. Quintò, defectus auricularum aut alterius tãntùm, aut partis alicuius notabilis facit Irregularem. Ita Maiol. lib. 1. cap. 25. Henriq. cap. 8. cit. num. 3. Sayr. cap. 8. lib. 6. n. 17. Vbi alios refert; sed mihi imprimis distinctio abscissionis culpabilis aut inculpabilis, qua vtitur Maiol. inutilis videtur, quia vel non punitur culpa in hac Irregularitate, vel si aliqua punitur, ea est sola sæuities in seipsum; quare quoties ea abscissio fiet ab alio nobis inuitis, quamuis culpa nostra dederimus occasionem, non inducet vllam Irregularitatem nisi ratione insignis deformitatis, ad quam tandem tota ista Irregularitas reuocanda est; quare si capillitio aliave ratione eam difformitatem, quæ insignis omninò est, occultare liceat, non erit Irregularitas, vt Auila 7. part. disputat. 3. dub. 1. Kon. disp. 18. n. 108. Filliuc. tract. 19. cap. 6. num. 169. Bonac. disp. 7. q. 2. p. 2. num. 8. post Henriquez cap. 8. citat. num. 3. asserunt.

Consectarium III.

Quanam Carentia aut vitium cæterorum membrorum aut sensuum faciat Irregularem? 11

HANC Controuersiam ex hactenus dictis facilè fuerit definire.

Primò igitur, surdus omninò, cum careat sensu necessario, Irregularis est ex Can. 7. Apostolorum, quod si post initiationem contingat ea surditas poterit adhuc Missam sumissa voce celebrare, non autem ad Missam solemnem, aut publicam admitti debebit ne risum moueat; quod si surdaster duntaxat sit, quia difficilè audit, Irregularis non erit modò vt diximus non careat auribus cum turpi deformitate. Ita Filliuc. tract. 19. num. 169. Sayrus cap. 8. num. 17. & alij.

Secundò. Qui caret sensu odoratus, integro tamen naso & non corroso, aut difformi irregularis non est, quia hic sensus vix necessarius est ad sacra ministeria exercenda. Filliuc. num. 170.

Tertiò. Qui mutus est, siue lingua careat, siue non, est irregularis ob impossibilitatem exercẽdi actiones Ordinum, qui verò impeditioris tantùm linguæ & blesioris est pro difficultate, quam patitur in loquendo, pronunciandus erit irregularis iudicio

Iudicio Episcopi. Ita omnes apud Sayr. cap. 8. num. 21.

Quartò. Qui carent vtraque manu, aut altera tantùm, aut qui ita debiles habent, vt hostiam contrectare, frangere & eleuare calicem non possint, aut non sine periculo, Irregulares sunt, idem enim censetur carere membro aut illud ineptum ad opus faciendum habere; Quod item dicendum est, de eo qui caret pollice, qui verò orbatus est aliquo digito, aut vnguibus, si ea priuatio neque magnam debilitatem, quæ impedimento sit sacris ministeriis, neque deformitatem afferat, Iudicio Episcopi, non pariet Irregularitatem, in quibus omnes DD. conueniunt.

Quintò. Qui altero pede caret, aut qui pede ligneo opus habet ad altare, aut qui sine baculo nequit consistere etiam in altari, Irregularis est tum ob membri carentiam, tum propter indecentiam, qui autem habet pedes diuaricatos, aut alio vitio laborantes modò vestibus tegi possit ea difformitas, non erit Irregularis, sicut neque claudus ex aliquo morbo, vt dicitur cap. si quis dist. 55. quod de claudo, qui sine magna indecentia astare potest altari, intelligunt omnes DD. apud Molin. tract. 3. disp. 70. n. 6. & Sayr. cap. 8. cit. n. 22.

Sextò. Cui Splen vel Curationis causa, vel ad cōparandam velocitatem vel alia de causa fuerit ablatum, non erit Irregularis, cùm huius occulti membri carentia nullam aut deformitatem, aut impedimentum actionibus sacris afferat, ibi Maiol. lib. 1. cap. 16.

Consectarium IV.

An Eunuchi sint Irregulares?

RESPONDETVR cum Balsam. in 12
Can. 14. Apostolo. tria esse Eunuchorum genera. Primò, Thlibiæ, qui ab infantia genitales partes amiserunt, eo quod à parentibus illis expressæ & inutiles redditæ sint. Secundò spadones, qui à natiuitate testiculos non habent; & Tertiò, Castrati, qui ferro exsecti sunt, caustrum enim inquit, Romanis ferrum est, καυςρον παρὰ ρωμαίοις σίδηρος, fortè voluit κέπρος, quod erat teli genus à Persis inuentum, vt Suidas describit, quidquid sit, Castrandi & Castrationis voces crebræ sunt apud Iurisconsultos, vti obseruat Anton. Augustin. loco statim afferendo. Paulus Ægineta lib. 6. cap. 68. de duplici Eunuchismo, Contusione & excisione disputat, contusio fiebat κατὰ θλάσιν per compressionem, relaxatis enim membris infantium aqua calida in balneo, testiculi digitis comprimebantur, donec abolerentur & euanescerent; atque hi pueri erant in deliciis virorum Principum & Matronarum, quare & pretiosè venibant l. si seruus §. si puerum ff. ad legem Aquiliam, si puerum quis castrauerit, & pretiosiorem fecerit, Viuianus scribit, cessare Aquiliam, sed iniuriarum erit agendum &c. & Quintilia. lib. 5. Institution. cap. 12. ait Mancipiorum negotiatores formæ puerorum excisa virilitate lenocinari, huius turpitudinis inuentionem Marcelli. lib. 14. Histo. tribuit Semiramidi, eademque ratione in mulieres insaniuisse quosdam veteres cōstat, nam Adramythem Lydorum Regem Eu-

nuchos habuisse scribit Athenæ.l.12. dypnos. cap. 12. Quod verò attinet ad distinctionem Eunuchorum allatam, eandem Theophilus in suis Institutionibus aliique Iurisconsulti admittunt, & inter hæc Eunuchorũ genera plurima discrimina constituunt, vt latè differit Antoni. Augustin. lib. 3. Emendation. cap. 5. aliquando tamen Spadonis vox vniuersalius accipiebatur pro Eunuchis vt Castratos & Thlibias cõprehenderet, quod ex Vlpiano ostendit ibid. Augustin. *Si spadoni*, inquit Vlpian. *mulier nupserit distinguendum arbitror, castratus fuerit, nec ne vt in castrato dicas dotem non esse, in eo qui castratus non est, quia est matrimonium, & dos, & dotis actio*, & Mamertinus in Panegyrico, *nec fœminas tantùm, sed spadones quoque, quos quasi consortio generis humani exterres ab vtroque sexu aut natura origo, aut corporis clades separat*, immò ista vox *σπάδων* apud Suidam significat exsectum, & *νεωσπάδα* recens auulsam & *σπαδονίσματα* conuulsiones & contractiones, vt videas harum vocum significationes admodum fuisse confusas; nam etiam Castrati, tum qui natura, tum qui arte tales fiunt nominantur, quod obseruat Gutierr. lib. 1. qq. Canonic. cap. 16. num. 1. ex Alciato in L. Spadonum 128. ff. de Verbo. signific. Eunuchi etiam pro iis, qui arte tales fiunt, sumuntur aliquando & distinguuntur à Spadonibus, apud Lucian. in Eunucho, vnde & Varro in lege Mæuia, scriptum ait, maiorem, parentem, patriam, extinguere eum, qui se eunuchat, nos tamen hæc nomina in propria significatione sumimus & vocamus Thlibias siue Thlasias eos, qui pueri à nutricibus aliisque attritione & contusione, aut etiam excisione Eunuchi redditi sunt; spadones autem, qui aut natura tales editi sũt aut valetudine, alióve corporis vitio præpediti & inhabiles sunt congressui maritali, etsi partibus generationi destinatis minimè careant, qua ratione spadones nominantur ab Agricolis surculi ad germinandum inutiles, teste Columella lib. 5. cap. 10. Vnde etiam spadonibus Iure Ciuili permittebatur matrimoniũ non verò Castratis. l. si Serua. §. fin. ff. de Iure dotium vti dicemus alibi

Dico igitur Primò. Ex omnibus his Eunuchis, Thlibias, Thlasias & Spadones minimè à sacris remoueri ex Can. 21. Apost. & can. 1. Niceno.

Dico secundò. Castratos, quibus inuitis ferro, aliavè ratione exsecta sunt virilia, siue sua culpa causam dederint huic abscissioni, siue per summam iniuriam id passi sunt, ad Ordines promoueri posse, & sanè de iis, qui à Dominis aut à Barbaris exsecti sunt; id fatentur apertè Canones Apostolo. & Nicen. primus,

Quæstio verò est de iis, qui sua culpa causam huic iniuriæ dederunt. Primò, quia ea pœna plectuntur à Iudice, quod Francis in vsu quondam fuisse leges Salicæ testantur, nam seruus, qui quadraginta denarios subripuerat, castrari iubebatur tit. 13. de furto seruo. §. 2. & seruus qui cum aliena ancilla mœchatus fuerat, ea mortua castrabatur. tit. 29. de adulteri. ancilla. §. 6.

Secundò. Quia in vltionem illatæ alteri iniuriæ ab ipso ita mutilantur quamuis iniustè, vt adulter à marito fœminæ, quam corrupit, quod factum Pinciæ an. 1535. ex Villadiego narrat Couarr. in Clem. si furios. initio num. 6. hi enim videntur volentes exscindi.

Hos itaque exsectos Irregulares communiter

communiter faciunt DD. nos verò negamus ex iis, quæ in vltima parte nostræ Propositionis stabiliuimus, DD: enim eo loco allegati loquuntur de hac sectione virilium, & reuerà omnia iura quæ seipsos abscindentes arcẽt ab Ordinibus, loquuntur tantùm de abscissione actiua, & non passiua, etiamsi illa sit indirectè voluntaria, & quod quis sua culpa causam illi dederit, neque enim actio illa fuit necessaria occasio, siue necessariò connexa cum abscissione, licèt præuideri potuerit, & voluntas indirecta non potest esse fortior voluntate directa cõtraria, neque Reus commeritus suspendium dicitur seipsum suspendisse, aut fur, qui in furto deprehensus occisus fuit, dicitur homicida sui ipsius, atque adeò si quæ pœnæ homicidis sui ipsorũ impositę sunt, quæ post mortẽ infligi possint, vt suspensio Cadaueris, negatio sepulturæ, aliæque eiusmodi illi minimè subeundæ erunt, atqui non alia de causa Canones eos, qui seipsos absciderunt, à Clero reiiciunt, quàm quia homicidæ sui ipsorum sunt, vt statim monebo, quod nemo dixerit de adultero à marito exsecto, aut seruo à Iudice castrato, vti fieri quondam à Francis solitum fuisse monebam.

Dico tertiò. Illum qui morbi causa seipsum abscidit, vel se abscindi volens permisit, aut iussit, non esse Irregularem contra Balsamon, qui in Can. 24. Apostolo. existimat omnem Clericum, qui quouis sanitatis obtentu se abscindi permiserit à sacris excludi, quia Canon 23. Apostolo. absolutè pronuntiat, Clericum, qui seipsum mutilauit ἀκρω τηριάσει, deponi, verùm ex eadem indefinita loquutione æquè colligere debuerat Balsamon, etiam non Clericũ, qui cogente morbo se mutilauerit, à Clericatu deponi, quia Canon prior, nempe 22. absolutè quoque prohibet eum qui seipsum mutilauit, ὁ ἀκρω τηριάσας ἑαυτὸν, fieri Clericum, neque quidquam distinguit de causa huius mutilationis; Deinde Laicos, qui se mutilant, tribus annis segregari iubet Can. 24. quod Balsam. de iis, qui morbi iniuria sese abscindunt, interpretatur, cùm tamen nihil in textu sit, vnde id colligat, mos verò ille, quem ibidem refert Balsamon deferendi pueros castrandos ad Ecclesiam, & morbum ac abscissionem, τὴν διδύμων ἐκκοπὴν aperiendi, non fauet huic opinioni, sed potius ostendit, hanc abscissionem ab Ecclesia morbi causa probatam fuisse, quod si parentes poterant absque culpa filiorum sanitatem abscissione eiusmodi tueri, quidni & ipsi potuerint illam, eadem vrgente causa, imperare, immò & ipsi, si necessitas vrgeret, perficere, vt statim dicam. Denique omnem dubij causam sustulit Nicenum, Can. 1. Apostolorum mentem & Ecclesiæ totius sensum interpretans, eum enim, qui cùm sanus esset, de industria seipsum abscidit, à Clero remouet, neque rectè ibidem Balsamon id exponit de iis, qui ante Sacerdotium exsecti sunt sanitatis causa, quibus tamen non nisi post Sacerdotium lis mota fuit, nam verba ipsa Canonis loquuntur apertissimè de Clerico exciso, cum iubet in Clero manere, si morbi causa exsectus fuit, si autem sanus se abscidit à Clero cessare πεπαῦσθαι, & deinceps nullum eiusmodi promoueri; neque est quidpiam in toto contextu, vnde eam exsectionem ante Clericatum factam fuisse colligatur.

Respondet secundò Balsamon,

 intelli.

intelligendum esse Nicenum Canonem de castratis post Sacerdotium sanitatis causa ex venia Ecclesiæ, tunc enim à Clero remouendi minimè forent, quãquam addat nulli id vnquam permissum fuisse etiãsi dum ipse Cartophylax & Patriarcha esset, multi id Synodicè petierint; verum licèt non dubitemus Ecclesiæ veniã tollere omnem Irregularitatẽ, si quæ foret eo casu, inde tamen minimè probatur, reuera eiusmodi abscissio nem prohibitam fuisse, sed tantùm petitam veniam ab Ecclesia ad vitandum dubium, si quod suboriretur, & Ecclesiam id noluisse, nisi rarò admodum, permittere, propter periculum tam insoliti remedij, atque ita Martinus Bracarensis in capitulis Synodorum Græcæ cap. 21. hunc Nicænum Canonem refert, quem Gratianus in veteribus Codicibus c. si quis in Infirmitate d. 55. Martino Papæ insulsè tribuerat; vti obseruauit Couarr. in Clem. si furiosus, initio num. 6. & nos alibi, in quem eundem errorem impegit quoque Iuo part. 6. cap. 374. Adde Zonaram in Can. 24. Apost. & 1. Nicen. eadem planè ratione eos omnes Canones interpretari, & eos qui se morbi causa exscindere curarunt, minimè à Clero reiici, & sanè cùm idcircò Apostoli eos, qui se abscindunt, damnent, quia sunt sui ipsorum homicidæ, & diuinum opificium destruunt; statim apparet iis, qui sanitatis causa exsectionem patiuntur, sui ipsorum homicidium exprobrari non posse. Denique Parisiensem quendam Presbyterum, qui ob lepræ periculum virilia sibi iusserat abscindi, ad altaris ministerium admittendum esse scripsit Innoc. III. ad Episcopum Parisiensem cap. ex parte de corpore vitiatis, *Quoniam*, inquit, *Canones SS. Patrum hunc à sacri altaris administratione non prohibent*, itáque deinceps contra vnum Balsamonem magno consensu cæteri docuerunt Molin tract. 3. disp. 70. num. 15. Maiol. cap. 15. cit. Tolet. lib. 1. cap. 57. lect. 63. in secunda Regula, qui ait id verum esse etiamsi quis seipsũ abscinderet, quod tradit quoque Sylu. V. corpore vitiatis num. 3. si non adsit copia alicuius Chirurgi, qui id præstare possit.

Hinc vides falsò dixisse Rodriq. cap. 158. tom. 1. num. 7. eum, qui accedens ad Scortum, quod sciebat lue venerea laborare, eâdem inficitur, atque pudendi putrefactionem abscissionemque pati cogitur, Irregularem esse, eo quod vacans rei illicitæ dederit causam huic abscissioni, nam neque seipsum abscindit, eo quod sua culpa causam det abscissioni; neque absque causa eam patitur, sed vrgente lue & morbo, quamuis sua culpa eum morbũ contraxerit; qui enim sua culpa impotentem se reddidit ad seruandam legem, Reus deinceps non est violatæ legis, vt omissi v. gr. ieiunij, qui sua intemperantia ita debilitauit stomachum, vt ieiunium amplius ferre non possit quod in scientia Canonica fusius ostendimus.

16 Dico quartò. Illum qui absque iusta causa se eunuchisat, aut eunuchisari permittit, vt loquitur Dionysius Exiguus in suo Codice Canones Apostolorum interpretatus, Irregularem esse. Ita enim disertè definiunt Apostoli Can. 22. 23. & 24. quo vltimo loco Laicum, qui id tentarit, à communione fidelium tribus annis segregauit; consentit Nicen. Can. 1. & Concilij Arelatens. 2. can. 7. viguitque semper in Ecclesia ea lex. Ratio porrò, qua persuasi

persuasi sunt Apostoli, fuit sæuities hominis in seipsum, vnde hos vocant sui homicidas, & inter omnes modos sæuiendi in seipsum, damnatur imprimis ista exsectio, cùm sit in DEVM contumeliosa & apud sapientes probrosa, euirati enim isti homines bonis omnibus odio sunt; vide quæ benè multis in hæc monstra, hominum refert ex Cyrillo Suidas. V. σπάδων, vbi περιτμημένων ἀνθρώπων appellat; alia dabit Petrus Gregor. lib. 7. syntagmat. cap. 2. quam seueris etiā legibus posteriores Imperatores hanc turpitudinem castigarint, & à Romani Imperij finibus proscribere tentarint monet Photius in Nomo-Canone tit. 5. cap. 14. & ibid. in Scholiis Balsamon nouellam Iustiniani, aliasque aliorum Imperatorum sanctiones ex libris Basilic. referens. Quas Romanorum leges Franci nostri in suis salicis æmulati sunt. tit. de debilitatibus. §. 17. 18. 19. & 20. vbi non tantùm eum, qui ingenuum castrasset sed etiam qui antrusioni eandem iniuriam irrogarit, mulctant pecunia non leui cui pœnæ subiicitur quoque Saleucus, qui alium Saleucum castrauerit; & demùm Carol. Magnus in legibus Capitularibus, quas legibus Longobardorum addere placuit cap. 3. impuram istam Castrationem punit.

Maiori verò laborant infamia, qui volentes exsectionem patiuntur licèt falsò obtendant amorem castitatis effrenatæ libidini suæ quæ incenditur potiùs, quàm sopiatur, vti docet eruditè Basil. lib. de Virginit. sub calcem, & Epist. 87. Cyrill. apud Suid. loco citato Palladi. in vita Ioann. Chrysost. apud Lippoman. pluribus enim deplorat statum Ephesinæ Ecclesiæ, cui Eunuchus Episcopus præerat, cuius insanam libidinem describit aitque Theodorum R. E. diaconum eius promotores damnasse, & eodem loco habuisse atque eos qui Christi capiti coronam spineam imposuerant. Sanè hanc exsectionem non amāt ista virilia scorta nisi vt inter puellarum greges liberius lasciuiāt vt de Leontio Presbytero Antiocheno, qui se exscindi voluit, vt cum puella Eustotio, de cuius commercio infamabatur, liberiùs consuesceret Testatur Athanas. Apolog. de sua fuga. sub. fin. & Epist. ad solitarios, Socrat. lib. 1. cap. 21. Theodor. lib. 2. cap. 24. atque id facinus causam dedisse Nicenæ Synodo condendi Canonē, cuius hactenus meminimus, eo quod leges Apostolicæ de hac re in desuetudinē abiisse alicubi viderentur, quod obseruauit quoque Zonaras Monachus in illū Canon. sed ead. de causa iam olim à Demetrio Alexandrino dānatus fuit Origenes, quāquàm id succis potiùs & pharmacis, quā ferro ab ipso tentatum fuisse quidam existimant apud Epiphan. Hæres. 64. qui quam inconstātes fuerint de eo Origenis facto Opiniones refert; Eius tamen exemplo deinde Monachi Ægyptij sese abscíderūt, sed à Theophilo Alexandrino cōmunione priuati à nullo Episcopo admitti vnquam valuerunt, donec ab Epiphanio tandem admoniti correctique sunt, quod in vitis SS. PP. narratur. Fuit denique secta quædam Eunuchorum seu Valesiorum à Valesio quodam Arabe authore diffamata, qui suos omnes, aut seipsos castrare, aut id ab aliis pati cogebāt, quod vbi præstitissent omnibus animantibus, quibus abstinebāt antea vti poterāt. Ita August. de Hæres. cap. 37. & Epiphan. hæres. 58. Errarunt nimirum hi

hi omnes, qui ad litteram seruandum esse Christi siue consilium, siue præceptum, de Eunuchis, qui se castrauerunt propter regnum cœlorum imperitè existimauerunt, cùm Christus loquatur de his qui volẽtes abstinẽt à re vxoria, & quos Eunuchos non necessitas, aut impotẽtia, sed voluntas reddit, castitas enim castratorũ laudãda non est, vti latè exponit Couarr. in Clem. si furios. initio. n. 7. Quare Christianus Adolescens Alexandrinus, qui ea ratione libidinis motus exscindere voluerat, non potuit ab Augustali præside obtinere, vt liceret medico, qui pœnam legibus sancitam metuebat sibi in ea abscissione operam præstare, vt tunc Alexandriæ degens testatur Iustin. in Apologia ad Antonin.

Consectarium V.

An monstrosi sint Irregulares?

17 Monstrosi sunt diuersi generis. Primò, enim aliqui duplicia aut plura habent membra, duo v. g. capita, tres manus, sex digitos in manu. Secundò, alij membra composita & constructa insolito more gerunt. Tertiò, quidam magnitudine vel paruitate insolita laborant, vt gigantes & pigmæi. Quartò, denique quidquid à cõmuni ratione naturæ, vel in figura, vel in quantitate abhorret monstrosum est.

Primò igitur monstra, vti vulgi sensu capiuntur, pro insolenti admodũ corporis conformatione quocumque tandem vitio laborent; cùm horrorem quendam afferant, Irregulares sunt, vt qui habent plura capita, plures manus quàm par sit, qui caput in ventre gerunt, aut oculos aliamve aspectabilem partem extra naturalem suum locum sitam, vnde non potest non magna oriri difformitas; immò eiusmodi monstra nequidem inter liberos computantur, quoad iura succedendi, leg. non sunt. ff. de statu hominum.

Secundo, habentes sex digitos in pedibus aut manibus, non sunt Irregulares, nisi sextus ille digitus pariat magnam difformitatẽ, quod relinquitur Episcopi iudicio, & nisi impediat liberum aliorum vsum ad exercitium sacri Ordinis, vt in duplicato pollice vel indice facilè contingere potest, ita Sayr. lib. 6. cap. 8. num. 1. Dian. 3. part. tract. 6. Miscellan. Resolut. 61. Tabien. V. corpore vitiati numero 2. Maiol. lib. 1. cap. 13. num. 3. summa Confesso. lib. 2. tit. 1. q. 44. & alij à Sayr. & Dian. relati, si quis autẽ digitũ illũ sibi abscindat, aut abscindi curet citra vitæ periculũ, & ne inde aut debilitas aut deformitas maior oriatur, minimè erit Irregularis, quod Tabien. & Sylu. eod. verbo corpore vitiati, & Sayr. lib. 6. cap. 8. num. 1. Rodriq. tom. 1. cap. 158. num. 7. aliique docent, quod idem dicendum est de resecatione digiti longioris, aut diuulsione eorum, qui eos coniunctos habent.

Tertiò. Gigantes & Pygmæi Irregulares non sunt, nisi ita proceri, aut pusilli sunt, vt omnibus admirationem & risum excitare valeant, quamquàm cùm soleant facilè homines his assuescere, aut ex ea staturæ insolentia non tam offendãtur, quàm stupeant, vix vnquam ex illa nascetur Irregularitas. Vide Maiol. lib. 1. cap. 13. sanè Turonensem Gregorium tam breuis staturę fuisse, vt omnibus Romanis sui admiratio-

nem

nem cieret, vulgo tradunt, narratque Ioann. Andr. in 6. Decretalium in procemio V. à multis. Ioannem Mariā de Castello Bononiensi Mansionarium,& Iuris Canonici peritissimum, tam pusillum fuisse; vt cùm coram Bonifacio VIII. stans verba faceret,genua flectere existimaretur.

Quartò, de gibbosis idem dicendum est, nempe, Episcopum arbitrari debere, an ita deformes sint vt arceri debeant à sacris. Ita omnes cum Maiol. lib. 1. cap. 19. vbi & de variis gibbis disputat, sed hæc omnia ex ipsa inspectione pensanda erunt.

CONSECTARIVM VI.

An Hermophroditi sint Irregulares.

17 INTER monstra numerarunt Hermaphroditos Romani veteres, cùm enim ex lege Romuli apud Halicarnass. lib. 1. monstrosi partus abiicerentur aut necarentur, sæpiùs Androgynos deportatos atque necatos Haruspicum iussu narrant Liui. decad. 4. lib. 9. Plin. lib. 7. cap. 3. & 4. Gelli. lib. 9. cap. 4. & Iulius Obsequens libr. de prodigiis: immò & Constantinum id hominum genus de medio tolli iussisse lege lata testatur Eusebi. l. 4. in eius vita. Quanquàm si rem penitiùs inspiciamus, cùm ex naturæ tantùm exuperantia hæc sexus geminatio contingat vt aduertit Aristot. lib. 4. de generat. anim. cap. 4. & nimiam feminis excretionem accuset Hippocrat. lib. 9. de victus ratione habeatque hi omnes formam humanā, inter monstra censeri non debebunt, ex numero enim liberorum eos sólùm expungunt Iurisconsulti, qui contra formam humani generis conuerso more procreantur, vt loquitur Paulus lib. 4. sententiarnm in L. non sunt liberi ff. de statu hominum; idemque omninò supponit Imperator Iustinian. L. quam certum. C. de posthum. hæredib. instituend. Verum quidquid de hac quæstione, quæ leuis fortassis videri poterit, statuatur, negandum non est in hoc duplici sexu aliquid insolens reperiri, nisi apud illos fortassis Africæ populos, quos omnes Androgynos fuisse dixit Plini. lib. 7. cap. 2. & 3. nugaturque Plato in sympośio, dum primos homines cum fœminis coniūctos fuisse fingit, vnde fiat vt tam ardenter priorem coniunctionem repetant. Porrò hi Hermaphroditi sunt in triplici differentia, in quibusdam enim alter sexus præualet, in aliis vterque æqualis est, alij verò ab vno sexu in alium transeunt, & cùm aliquamdiu fuerint mulieres, deinde fiunt viri, quod minimè fabulosum esse contendit Plini. lib. 7. cap. 4. & plerasque puellas primo congressu maritali effractis quibusdam innotescis in viros euasisse prodeuntibus virilibus pudendis, multis ostendit Maiol lib. 1. cap. 27. Delrio. lib. 2. disquisit. Magica. q. 22. vnde non veram esse conuersionem vnius sexus in alium, sed vtriusque sexus genitalia, quæ primum latuerant per caloris deinde ἐκλάμψεις emicatus & effulgescentias erumpere, aut propter vitiatam genitalium conformationem impositum fuisse obstetricibus, aliisque pluribus disserit Laurent. l. 7. Histo. Anatom. q. 8. Illi igitur, in quibus alter sexus præualet vir vel fœmina pro eo sexu iudicandi sunt l. quæritur 10. ff. de statu hominum; in quo autem vterque se-

xus æqualis sit, neque vir neque fœmina dicendus erit, cùm vtrumque sit, tunc autem alterum sexum, quo imposterum vtatur, eligere debet, vt communi consensu docent Hosti. in summa tit. de testibus. §. quis possit esse testis. num. 2. Sylu. Tabien. & Armilla in V. Hermaphroditus. Maiol. loco cit. Henriquez lib. 14. de Irregul. cap. 8. num. 6. Nauarr. pluribus locis, quod annotauit Sanchez. lib. 7. de Matrim. disp. 106. & sequuntur cæteri recentiores. Basili. Ponc. Hurtad. alijque de horum matrimonio disputantes, idemque fatentur Iuris Ciuilis interpretes, quos dabit Tiraquell. q. 17. de Iure primogenio. opinio. 2. num. 15. Quos ego omnes DD. ita interpretor, vt hæc sexus electio non tantum libera sit, quando vterque sexus æqualiter se prodit in Androgyno, sed etiam quando vnus ita præualet, vt tamen alter habeat vim sufficientem & integram, quod æquè contingere potest, atque illa æqualitas sexuum & virium vtriusque. Hæc porrò sexus alterius electio ita fieri debet, vt iuramento se obstringat, se nunquam altero sexu vsurum, vti iidem DD. cum Hostiensi loco cit. consentiunt. Quamquàm neget Aristoteles lib. 4. de generat. animal. cap. 4. vnquàm vtrumque sexum simul potentem & vegetum ad sua propria officia in eodem reperiri; quare nunquàm esse poterit locus huic electioni sexus, si tamen aliquando contingeret ille casus, plurima enim insolita quandoque occurrunt, libera permittenda esset optio alterius; turpissimum enim esset modò virum, modò fœminam gerere, & repentè ex vnius officiis ad alterius munera transire, quod si dubium sit, quis sexus inualescat iudicio medicorum & inspectione corporis vtendum erit, aut si nihil adhuc certò constet ipsius Hermaphroditi iuramento fidem adhibendam esse vult Bald. in l. quæritur ff. de statu hominum. His obseruatis.

Dico imprimis Hermaphroditum, in quo vterque sexus æqualis est, aut fœmineus præualet, incapacem esse Ordinum, quos inualidè omninò susciperet. Ita Henriq. l. 14. cap. 8. num. 6. Nauarr. lib. 1. Consilio. tit. de ætate & qualit. Consil. 8. num. 6. & lib. 3. tit. de Irregularib. consil. 47. num. 3. Suar. disp. 51. sect. 2. initio. Sayr. lib. 6. cap. 8. num 25. plures allegans; quia cùm fœminæ Iure diuino remoueãtur ab Ordinibus, & iste sit simpliciter & absolutè fœmina, aut neque vir, neque fœmina, aut si vtrumque sit, absolutè tamen fœmina est, initiari Ordinibus ipsorumque Characterem accipere non poterit, neque dicas ipsum etiam esse virum, & ea de causa Ordinis capacem, quia Christus exclusit fœminas, quæ tantùm fœminæ essent, non autem quæ simul viri forent, cùm enim ista sexuum coniunctio rarò admodũ contingat, sitque insolens in natura, de illa non debuit ferre legem Christus, sed nomine fœminæ eum omnem in quo perfectus esset ille sexus, comprehendit, quod maximè communis Ecclesiæ sensus, cuius DD. locupletes testes sunt, suadet.

Dico secundò. Eum in quo eminet sexus virilis, aut qui ex muliere factus est vir, esse Irregularem, si res nota & publica sit, si autem occulta ad omnes promoueri posse. Ita Marchin. tract. 1. de Sacramen. Ordinis part 4. cap. 2. num. 11. atque ita compono dissidentes sententias, cùm enim hæc Irregularitas oriri

oriri non possit, nisi ex monstrosirate & scandalo seu difformitate, & monstrositas, si quæ sit in eo casu, non impediat exercitium Ordinis ex sola infamia, aut offensione aliorum, si videanr illum, quem norunt esse quoddam monstrum ex viro & semi-fœmina compositum, aut quem prius muliebri schemate indutum & mulierem agentē modò in virum derepentè mutatum, altaris ministerio defungi, colligenda erit Irregularitas; hæc aurem omnia incommoda cessant, vbi ea sexuum siue coniunctio siue mutatio in vno eodemque vulgo ignota est, vti disserit Maiol. lib. 1. cap. cit.

CONSECTARIVM VII.

Quinam morbi inducant Irregularitatem?

20 POSTREMVM caput ex quo nascitur irregularitas ratione vitij, aut defectus alicuius corporis diximus esse morbos, qui vel ineptos ad Ordinis actiones reddunt, vel quandam turpitudinis notā afferunt, vnde insignis indecentia & difformitas non sine graui cæterorum offēsione suboriatur; Quinā verè sint hi morbi paucis in hoc Consectario indicandum erit.

Primò igitur morbi; qui nullum horrorem afferunt, nullaque fœda sui vestigia relinquunt, etiāsi quamdiu crucient aliquē, impediant illum à sacris Ministeriis non faciunt Irregularem, nisi ita lubeat appellare ægrotum, quamdiu lecto detinetur, aut ægritudine prohibetur solita sua officia peragere; quare laborantes febri siue continua, siue alia quapiam non sunt Irregulares, nisi quamdiu febris illos vrit, immò cùm leuior est, aut libera interualla relinquit, vt in quartana, poterit fieri sacrum.

Secundò Chiragra & Podagra si non relinquat liberū pedum & manuum vsum facit Irregularem, vbi autem restituentur ea membra suæ libertati, quamuis contracta fortassis maneant, cessabit Irregularitas.

Tertiò. Peste aut morbo venereo laborantes non sunt Irregulares, periculum tamē infectionis impediet, ne corā aliis celebrent, atque etiam si aliqua vlcera fœdaque vestigia, quæ horrorem generēt, relicta manserint ex lue venerea, quod iudicandum erit ab Episcopo.

Quartò. Idem dicendum erit de iis, quibus vi morbi capilli & barba exciderint, videndum enim erit, an nimiam deformitatem pariat ea pilorum denudatio.

Quintò. Leprosus initiari non debet, si verò fuerit initiatus, & non laboret insigni deformitate celebrare poterit tum priuatim, tum inter alios leprosos qui ex eo morbo nullum horrorē capient, nisi aut manus impeditas, aut alia membra inepta haberet ad celebrationem, aut ita corrosa labia aliasque partes, vt ipsis quoque leprosis stomachum mouerent; Ita communis consensus DD. quos dabit Sayr. lib. 6. cap. 9. n. 7. quibus etiam subscribunt Recentiores, estque expressum ius, namcap. de Rectoribus, & cap. Tua nos de Clerico ægrotante remouentur isti leprosi ab altari propter scandalum & abominationem populi; vnde vides quando ea lepra est, quam albam vocant, quæ nullum sui vestigium externum imprimit, neque dignoscitur, non afferre Irregularitatem;

Leprosus verò Partochus non amittit beneficium, vt habetur in textibus allatis, sed ei Coadiutor dandus est, aut si remoueatur ab officio, alendus erit ex Ecclesiæ bonis, additque Panormit. in c. de Rectoribus. de clerico ægrotãte, n.6. si beneficium tenue sit neque vtrique Parocho nimirùm leproso & Coadiutori sufficiat, prouentus beneficij relinquendos esse Parrocho infirmo, & cogendos esse Parrochianos, vt Coadiutori, qui ipsis laborat, prouideant. Vide Sylu. v. corpore vitiati. §.7. & V. leprosus. num.6. & Angel. eod. V. quibus cæteri Summistæ consentiunt.

Sexto qui ita debili est capite, vt sine aliquo operimento nequeat celebrare, irregularis non est, sed *honesto aliquo birreto* caput operire poterit, vt inquit Rodriq. tom.1. cap. 158. num.6. ex Nauarr. Quod si dubitetur, an sit sufficiens necessitas, Episcopus dispensare poterit.

Consectarium VIII.

An epileptici sint irregulares?

21 MOrbo caduco affecti irregulares sunt; neque hac opinionem habere contradictionem dixit Glossa in cap. 3. d. 33. Tabien. Sylu. & Angel. V. corpore vitiati. Vgolin. cap. 54. §.1. Sayr. lib. 6. cap. 9. n.11. & alij passim recentiores post Maiol. lib. 2. cap. 16. probatur ex cap. communiter d. 33. quod tum Gratian. tum Iuo. 2.p. cap. 125. tribuunt Pio Papæ, cùm tamen, vt aduertit Maiol. loco cit. ex cap. 13. Concilij Toletan. 11. exceptum esse constet; quamuis autem ibi agatur tantùm de iis, qui iam ad Ordines promoti sunt, prohibentur enim in iis ministrare, si aliqua eiusmodi passione laborent, idem tamen valet circa nondum promotos, ex Regula siquidem generali quidquid impedit administrationem Ordinis iam suscepti, eius quoque susceptionem impediret, si susceptus non esset; vnde etiam monet Glossa in cap. cit. eos, qui iam susceptis aliquibus Ordinibus quidpiam eiusmodi passi sunt, non esse promouendos ad vlteriores.

Est tamen aduertendum circa eos, qui ante vel post susceptos Ordines incidunt in hunc morbum, nam aliqui volunt opus esse dispensatione, etiamsi quis perfectè conualuerit, vt ordinetur, quia nimirum putant nunquam sanari omninò posse, si tamen Medici existiment persanatum prorsus esse, neque sentiant imminere vllum periculum, ac denuo recurrat, censet Maiol. ab Episcopo, nulla alia petita dispensatione promoueri posse. Molin. verò disput. 70. tract. 3. num. 12. ait æquum vt dispensetur cum iam promoto, vt ad Sacerdotium ascendat, immò religiosis, qui nullis Ordinibus initiati sunt, si perfectè conualuerint, dispensationem ad omnium susceptionem negandam nullatenus esse. Qui vero iam Ordinatus est, si in eum morbum inciderit, & sæpè aliquid tale patitur, celebrare nequit, cap. in tuis litteris 7. q. 2. Immò etiamsi rarò hoc affectu, atque adeò semel tantum in anno, si tamen despumet, abstinere debebit à celebratione ex cap. nuper. 7. q. 2. si verò neque despumet, neque colliditur, neque frequenter vexetur celebrare illum posse assistente sibi alio sacerdote, concedunt

dunt Molin.n. 12.cit. Maiol. Rosell. V. Vitiatus. Tabien. V. corpore Vitiatus. Sayr. lib. 6. cap. 8. num. 11. & alij apud ipsos cum glossa in cap. Communiter, d. 33. probantque ex cap. illud. 7. quæst. 1. quod malè Iuo. 2. part. cap. 126. & Burchard. lib. 3. cap. 73. tribuunt Soteri, cum totum habeatur in Concilio Toletan. 11. cap. 14. ex quo etiam ipsum retulit Gratian. immò monet Molina, Eum qui rarò admodum laborat hoc morbo, neque despumat, aut voces confusas emittit aliaque similia facit, posse priuatim etiam sine adiutore presbytero sacrificare cum Canon Concil. Toletani in c. illud, id satis innuat; obligat enim istum ad asciscendum sibi Socium vbi, loci, temporis vel Cleri copia suffragatur.

Verùm ex hoc Canone non potest efficaciter colligi, quod volunt aduersarij imprimis, quia vti aduertit Vgolin. cap. 54. §. 1.num.3. hic Canon generalis est & loquitur de quocumque sacrificante, qui vicinum Sacerdotem habere debeat, vt cœpta Sacramenta perficiat, si ingruerit aliqua necessitas, quod obseruat quoque ibidem glossa, & patet ex ipso contextu, maximè si conferatur cum iis, quæ Concili. 7. item Toletan. cap. 2. definierat; Deinde in cap. illud addidit Gratian. de suo hæc verba, *Sed si hoc sacrificanti frequenter acciderit, tunc omnimodè ab oblatione prohibeatur*, neque enim in Toletano habetur, neque apud Iuon. & Burchard. Iure igitur negauit Vgolin. colligi posse ex hoc loco, Epilepticum etiam rarò laborantem, aut ad Ordines admitti, aut in illis ministrare posse siue solum, siue adiuncto sibi socio.

Obiiciunt prætereà c. finale 7.q.1. Vbi qui emittit voces confusas & colliditur, prohibetur celebrare, vnde à contrario colligunt, si hæc non faciat vi morbi, celebrare posse, verùm vt omittam, quæ in scientia Canonica disputauimus de hac ratiocinandi & argumentandi methodo, & quàm non semper efficax sit in iure positiuo, in eo tantùm capite agitur, an Episcopus, qui delatus fuerit ad Romanum Pontificem, reuerà laboraret eo morbo, quod diligenter inquiri mandat Gelasius, & signa, quibus id dignoscatur tradit; non autem affirmat eum, si teneatur eo morbo, etiamsi non emittat voces confusas, aliaque similia patiatur, quæ horrorem incutiunt, posse celebrare, vti contendunt Aduersarij. Eodem modo interpretor decretum Alexandri II. cap. in litteris 7. q. 1. Vbi Viuariensi Archiepiscopo, siue, vt habet Iuo. 6. part. cap. 405. Innanensi de Presbytero hoc morbo laborante, sic scribit, *Consulimus itaque, vt si frequenter hoc morbo tangitur ab oblatione omnimodè & missarum celebratione prohibeatur*, quasi concedat, vt si rarò laboret, celebrare non prohibeatur, nam hanc frequentiam accipit Pontifex pro signo nondum persanati morbi, cùm enim ille Presbyter Romam adiisset, atque ita haberet libera aliqua interualla, dubitari poterat, vtrùm conualuisset, & intereà Missas offerre posset, quod negat Pontifex, si frequenter laboret, frequens enim ille recursus satis ostēdit, minimè extinctum fuisse morbum, quare non debebit admitti ad diuina peragenda, non præcisè tantùm, quia frequenter talem affectionē patitur, & quia si rarò tantùm eam pateretur, id ipsi liceret, sed quia ex ea frequentia arguitur ipsum non fuisse sanatum, si

enim rarò admodum contingeret ea passio, existimare posset aliquis illum conualuisse, cùm morbi aliquando recurrant; atque hanc esse Alexandri mentem coniicio imprimis ex eo quod si sola frequentia huius affectus faceret Irregularem, non erat quod Gebonardus Archiepiscopus super eo Clerico rarò admodum laboranti ea valetudine consuleret sedem Apostolicam. Secundò, Idem euincit ratio, propter quam negat Alexand. Eum Clericum admittendum esse ad sacra peragenda, ***Indecens enim est***, inquit, ***& periculosissimum, vt hoc ei accidat, quatenus in consecratione Eucharistiæ morbo victus Epileptico cadat.*** Atqui eadem indecentia, idemque periculum continget, etiamsi rarò laboret, & victus hoc morbo cadat, vnde aduersarij volunt ad vitandum eiusmodi periculum socium Sacerdotem celebrāti adhibendum esse. Tertiò, expressissimis verbis Alexand. vult ipsū conualuisse, vt celebret, ***Si verò Dei misericordiâ conualuerit, quandoquidem non culpa, sed infirmitas est in causa, eum sacrificare non interdicimus***, si igitur non conualuerit, sacrificio interdictus erit, alioquin debuisset dicere Alexand, si autem rarò hoc ei accidat, ei sacrificare non interdicimus, vt videas hanc frequentiam non assumi à Pōtifice, nisi in signum non recuperatæ valetudinis toto medio illo interuallo, quo liber ab illa affectione videri poterat. Itaque donec constiterit de sanato morbo, indigebit dispensatione Epilepticus, quæ tamen facilius concedi poterit, vbi rarò admodum recurrere solitus est hic morbus, & sine graui periculo, eo quod neque collidat, neque spumas, neque voces inconditas aliaque similia excitet. Ad minores quoque Ordines, à quibus arceantur Epileptici, hanc Irregularitatem extendunt Maiol. & Vgolin. locis cit. quod constat ex iis, quæ dixi cap. Superiori. q. 3. p. 1. propositionis.

Quantum attinet ad prolem, cùm hic morbus in illam transfundi soleat, constare debebit Episcopo, an reuerà liber sit ea affectione filius parentis Epileptici, priusquam sacris ipsum initiet.

Quamdiu verò expectandum sit, vt constet de sanatione huius morbi & quibus indiciis id certò sciatur consulendos existimo medicos, ex quibus Gabuccin. egregium tractatum de toto hoc morbo edidit, Gelas. c. nuper. 7. q. 2. iubet per 30. dies vesci omnibus carnibus indifferēter, in cap. verò communiter. d. 33. assignatur vnus annus, quæ loca ita conciliat Maiol. vt mēsis assignetur, ad videndum an quis sit Epilepticus, an dæmoniacus; & ideò voluit Gelasi. intereà illum vesci omnibus carnibus indifferēter, quia cùm aliquæ, nempè Caprinæ & hircinæ morbum comitialem excitent ex Clem. Alexand. lib. 7. stromat. aliique apud Gabuccin. lib. 1. de morbo comitiali, facilè contingere poterit, vt dignoscatur an à dæmone an aliunde prouocetur hic morbus; quod verò ibidem ait glossa V. triginta. Carnes Hædinas prouocare dæmones ridiculum est, sed de his diximus alibi. Vbi de Iurisdictione in dæmones disputaremus.

Qui sola vertigine, syncopo, aut animi deliquio laborant, Irregulares non sunt, nisi sit præsens periculum imminentis Epilepsiæ, de quo arbitrari debebit Episcopus iudicio medicorum, qui tamen eiusmodi sunt sacris initiati videant vt prudenter se gerant, & vt priuatim celebrent

brent aut etiam pro grauitate periculi sibi socium sacerdotem adsciscant. Ita Maiol. lib. 2. cap. 16. Bonac. disp. 7. q. 2. p. 2. num. 23. & alij apud ipsum.

Consectarium IX.

An Dæmoniati sint irregulares.

22. De Dæmoniacis & eorum ab Epilepticis distinctione plurima diximus in scientia canonica huiusce partis; nunc hoc vnum duntaxat quæro, an sint irregulares, quod ex hactenus disputatis facillimum fuerit definire.

Dico primò, Dæmoniacum Energumenum & arreptitium, neque enim placet modo scrupulosius ista distinguere, irregularem esse, & à suscipiendis Ordinibus excludi cap. Maritum. cap. Communiter. & cap. Clerici. 33. dist. cap. 16. Concilij 1. Arausicani, & can. 79. Apostolorum statim afferendo, cuius sanctionis rationē reddit Balsam. in Comm. Canonis Apostolo. citati. quia Energumenus insanus est; Zonaras verò ibid. quia impurus & iniquus censetur ille, qui dæmoni præbet hospitium, quare si vasi putri non creditur vnguentum ex Gregorio Theologo quomodo dæmonis receptaculo gratia Spiritus sancti creditur, vnde idem Canon prohibet, nè talis cum aliis oret, & cum fidelibus communicet.

Dico secundò, Dæmoniacum à vexatione dæmonis omninò liberatum promoueri posse ad Ordines, nisi ex memoria recentis morbi manserit aliqua infamiæ nota & occasio offensionis. Hæc assertio pugnat cum communi sententia, vt testatur Glossa in cap. Communiter. d. 33. v. de iis. Vgolin. cap. 55. §. 1. num. 4. Rosella. V. vitiatus. num. 3. Tabiena, Sylu. & Angel. V. corpore vitiatus. Maiol. lib. 2. cap. 17. Sayr. lib. 6. cap. 9. num. 14. quibus subscribunt passim recentiores, affirmantque magno consensu Dæmoniacum etiam liberatum ea vexatione non posse ad Ordines promoueri. Nostram tamen assertionem liquidò tradit can. 73. Apostolor. *Si quis dæmonem habeat, ne fiat Clericus, sed neque cum fidelibus precetur. purgatus autē καθαρισθεὶς δὲ recipiatur, & si fuerit dignus, fiat.* Quid clariùs neque vllam exigunt dispensationem Apostoli, sed indefinitè & absolutè pronuntiant, à dæmone liberatum, tum in consortium aliorum fidelium, tum in Clerum admittendum esse, si aliunde dignus sit; itáque absolutè exponunt Balsam. & Zonaras Monachus. Confirmatur, quia ratio propter quam arcetur à Clero dæmoniacus est, ne furoris tempore sacerdotium contumelia afficiatur, & diuinum numen blasphemiis proscindatur, vt ait Balsam. & quia non potest non offendi populus, si quem scit dæmone vexari, videat sacra perficere, vti monet Gelasi. Epist. ad Episcopos Lucaniæ, cap. 21. & denique quia immundus censetur, qui dæmoni præbet hospitium ex Zonara. Quæ rationes omnes cessant in eo qui liberatus omninò est, non verò in eo qui per interualla tantùm furit ὁ ἐν διαλείμματος μαινόμενος, cùm enim periculum sit, ne quo tempore ministrabit, furore corripiatur, in clerum cooptari χειροθῆναι non decet, quod sapienter aduertit Balsam. qui idcircò ait longè aliam esse rationem participationis

mysterio

rum & sacrorum Ordinum, quamuis ab vtraque ea susceptione dæmoniacum prohibeat hic Canon, quia loquitur de Energumeno, qui perpetuò insanit, dum enim lucidis interuallis vtitur, si tunc neque enunciet, id est, prodat mysterium, quod arcanum erat, & solis quondam fidelibus explicatum, neque blasphemet, donari poterit Eucharistia, vt Timoth. Alexandrin. respōdet ad tertiam Interrogationem, quam hac ratione cum isto Canone conciliant Balsamon & Zonaras.

Obiiciunt Aduersarij. cap. Clerici. d. 33. vbi Nicolaus prohibet clericos in sua adolescentia obsessos à dæmone *ad Superiorem Sacri regiminis gradum ascendere*, ergo etiamsi dæmoniacus iam liberatus fuerit non poterit ordinari. Respondetur imprimis non constare ex eo Nicolai fragmento, quod vnde desumptum sit, non liquet, an ij Clerici essent planè liberati, eo quod ab adolescentia sæpius agitati fuissent. Secundò, inde tantum colligeretur hos dæmoniacos à sacris Ordinibus repelli, non autem à minoribus, eo quod de illis non vsurpentur verba illa *Sacri regiminis superior gradus*, quod totum glossa, Archidiaco. Maiol. & alij concedunt, cum tamen Concilij Arausicani I. cap. 16. prohibeat energumenum ad vllum Ordinem assumi, & ab impositis iam officiis repelli velit, Concil. etiam Eliberitan. cap. 29. ne eius quidem nomen ad altare recitari, neque ipsum vt in Ecclesia sua manu ministret, patiatur, & omnium apertissimè Canon Apostolo. à nobis allatus prohibeat dæmoniacum fieri Clericum; Quare si post liberationem à dæmone perseueret Irregularitas, vti contendunt Aduersarij, ea ab omnibus etiam minoribus Ordinibus excludet, contra quam ipsi contendant, quod fatetur etiam Vgolin. Cùm igitur hoc dictum Nicolai non probet, à dæmonis vexatione liberos esse simpliciter Irregulares, sed tantum ratione maiorum Ordinum consentientibus ipsis Aduersariis, iam habemus cessante dæmonis afflictione non perseuerare simpliciter Irregularitatem. Tertiò, aliter interpretandum est hoc caput, quàm DD. communiter acceperint, alioquin pugnabit cum aliis Canonibus à nobis relatis. Quartò, ex dubia mente Nicolai non debemus apertissimo Iuri, & liquidissimæ definitioni Apostolorum derogare; quare dixerim quod in nostra assertione monui hos Clericos ex illa diuturna dæmonis vexatione, & quæ omnibus nota fuerat, contraxisse infamiam, propter quam non poterant sine scandalo ad *Superiores sacri regiminis gradus ascendere*, quamuis in susceptis Minoribus Ordinibus ministrare, cùm iam liberati essent, permitteretur sine graui offensione, vnde etiam confirmatur, quod dicebam, sublata hac vexatione tolli Irregularitatem, alioquin enim ne quidem in suscepto Ordine ministrare liceret, sed ab omni sibi imposito officio reiici debuissent ex decreto Concilij Arausicani citati.

Obiiciunt secundò. Caput, Maritum. d. 33. quod falsò tribuit Gregorio Gratian. cùm desumptū sit ex cap. 72. libri de dogmatibus Ecclesiasticis, quod Gregorij non est, siue Augustini, siue Gennadij, siue alterius cuiuscunque sit. Eo igitur cap. dicitur ordinandum non esse eum, qui in furiam aliquando versus insaniuit, vel afflictione diaboli vexatus est; quæ verba cùm sint præteriti temporis,

rem præteritam non extantem significant, vt argumentatur Vgolinus, atque adeò supponit huius capitis author, eum qui vexatus fuit dæmonis afflictione, licèt ea liber sit, non esse ordinandum.

Respondetur imprimis huius authoris, quisquis ille tandem fuerit, dicta non ferre legē Ecclesiæ, neque eo quod à Gratian. aliisque Compilatoribus congesta fuerint in corpus Canonum, propterea vim Canonum & Sanctionū Ecclesiasticarum habere, vt latè monuimus in scientia Canonica, & multò minus posse eiusmodi verba derogare apertissimæ legi Ecclesiasticæ ab ipsis Apostolis sancitæ, qualem hactenus protulimus. Deinde cùm ibi hic author eodem modo loquatur de dæmoniacis, atque de insanis & furiosis, & certum sit, vt dicam q sequenti, eos qui non sūt insani habitualiter, quia non habent eius perpetuam causam nimirum læsionem organorum, humorum intemperiem, aliavè similia, non esse Irregulares, vbi persanati sunt, ita neque erunt dæmoniaci, vbi perfectè liberi fuerint, neque enim habēt causam habitualem aut internam, vti contingit in aliis morbis.

Maneat itaque, quod asseruimus, Dæmoniacos plenè liberos in Clerum admitti posse ex Canone Apostolico, cui nulla posteriora Iura derogarunt, vt falsò dixit Suar. disp. 51. sect. 1. num. 7. cùm nulla proferantur; quare non fuerit opus dispensatione, nisi quatenus erit penes Episcopum arbitrari an omninò Energumenus ille sit persanatus: addidi tamen infamiam & scandalum, quod ex recenti vexatione generari posset, aliquando inducere hanc Irregularitatem, quia est mens Gelasij cap. 21. Epistola ad vniuersos Lucaniæ Episcopos; atque hanc nostram sententiam docet, & communem esse contēdit Bartholomæus ab Angelo, dialo. 5. §. 180. & 183.

Dico tertiò. Dæmoniacos post Ordines susceptos illis abstinere debere, vbi tamen curati fuerint iudiciò Episcopi, & vnius anni spatio liberi poterunt sua officia repetere; Ita omnes ex cap. cōmuniter. d. 33. quod vt monui ex Concil. Tolet. 11. cap. 13. desumptum fuit; neque vllus abnuit; an verò ad vlteriorem ordinem promoueri valeant, liquet ex superiori assertione, dicendūque omninò est id posse, si infamia non obstet & prorsus persanati fuerint.

Dico quartò. Eos, qui se Dæmoniacos esse simulant, eodem modo Irregulares existere, atque si reipsa dæmoniaci essent, nam Synod. 6. Constant. can. 60. iisdem pœnis subiicit eos qui ita simulant, atque ipsos Energumenos, cum & sua scelera velent turpi ea simulatione, & familiaritatem cum dæmone acquirant, quare semper punitos esse eiusmodi homines grauioribus pœnis testatur Balsamon queriturque mollitum videri ea in re disciplinæ Ecclesiasticæ rigorem.

QVÆSTIO III.

De Irregularitate ex defectibus Animi.

Quot sint animi defectus hoc loco. n. 1.
Prima Propositio, De defectu rationis. n. 2.
Expositio & Confirmatio propositionis. n. 3.
Propositio secunda. De defectu scientia. n. 4.

1 TRES sunt præcipui defectus animi, qui aliquem à sacris Ordinibus repellere possunt, nimirū defectus Rationis, Scientiæ, & Fidei, de quibus singulis sigillatim dicendum erit.

PRIMA PROPOSITIO.

De Defectu Rationis.

2 DICO primò. Impotem rationis vndecunque proueniat ea impotentia siue ex furore, siue ex insania, siue ex quapiam alia causa Irregularem esse, & neque quamdiu ea perseuerat, aut eius causa, ad Ordines promoueri posse, neque in susceptis ministrare.

EXPOSITIO ET CONFIRMATIO Propositionis.

NON distinguo accuratiùs hoc loco, insanos, furiosos, Lunaticos & alios eiusmodi, qui cerebri affectibus ita laborant, vt rationis deliquium patiantur, de iis enim aliqua diximus alibi dum à dæmoniacis eos distingueremus; sed hos omnes generali voce nomino mente captos, aut expertes & impotes rationis, eosque omnes.

Imprimis aio esse Irregulares, & neque promoueri ad Ordines, neque eorum quos iam susceperunt, actiones exercere posse, quamdiu illud rationis deliquium perseuerat, quod nemo prudēs negabit cùm non tantùm Ius Canonicum cap. maritum. & cap. vsque adeò d. 33. atque alibi sæpius, sed ipsa etiam naturalis lex ita iubeat, quomodo enim, qui nequidem more humano agere potest, sacra & diuina officia exequetur.

DICO secundò. Eos qui habent causam suæ insaniæ habitualem, vt loquuntur, siue perennem eo quod implantata sit organorum affectioni virio humorum, nunquàm ad Ordines promouendos esse; atque ita interpretor cap. maritum citatum, quamquam, vt monui, non sit magnæ admodum authoritatis, cùm non sit sanctio aliqua Ecclesiastica, sed libri de dogmatibus Ecclesiastic. plagula. Hinc fit vt Lunatici, quia per interualla idētidem eos affectus patiuntur, nunquàm promouendi sint.

DICO tertiò. Si constare posset aliquem esse omninò sanatum, vti contingit quando causa delirij aut insaniæ, vel etiam furoris accidentalis est, & non perpetuà, sed quæ arte tolli, aut curari possit, reuerà promoueri posset, qui eo affectu aliàs laborasset, vti ex iis quæ de Epilepticis & Dæmoniacis q. superiori Consect. 8. & 9. dicta sunt, facilè colliges; quia verò sanitas nunquàm erit speranda quoties amentiæ causa habitualis est, idcircò docent communi sensu DD. eum qui insaniuit aliquādo non esse vnquam promouendum, quia semper præsumitur periculum amentiæ, quare non pugnāt nobiscum DD. si eorum mens potiùs quàm verba attendantur.

Dixi

Dixi denique Amentem posita amentia, si iudicio Episcopi, qui iam annuo experimento id probauit, sanatus fuerit, permittendum esse Ordinis sui munia exercere. cap. communiter. d. 33. Vide Maiol. lib. 2. cap. 13. 14. & 15.

Hinc vides, quid dicendum sit de bardis & stolidis, si enim satis rationis habeant ad Ordinum munia, etiamsi simpliciores videantur, non erunt Irregulares: arbitrium itaque erit penes Episcopum.

SECVNDA PROPOSITIO.

De defectu Scientiæ.

4 ILLE tantùm defectus scientiæ facit irregularem, ex quo sequitur ineptitudo & inhabilitas omnimoda ad exercendum munera alius ordinis.

EXPOSITIO ET CONfirmatio propositionis.

5 DVPLICEM ignorantiam, siue potiùs nescientiam, & scientiæ defectum distinguo hoc loco, aliqua enim ignorantia est, quæ simpliciter impedit, ne exerceantur Ordinis alicuius actiones, eo quod sine scientia opposita prorsùs præstari nequeant; Lector v. gr. debet psalmos & plura alia legere in Ecclesia, Exorcista recitare exorcismos ad fugiendos dæmones, Subdiaconus Epistolam, & Diaconus Euangelium; quare si quispiam omninò rudis litterarum esset, ita vt neque syllabas, & elementa appellare posset, ineptus omninò foret ad munera Lectoris, Exorcistæ, Subdiaconi, & cætera eiusmodi, quæ rudem saltem aliquam litterarum cognitionem requirunt cùm legendo exerceantur. Alia verò est scientia, quæ solùm confert ad ritè obeunda munia sacra, qualem præscribunt sacri Canones singulis Ordinibus, & Trident. sess. 23. c. 4. cap. 11. 13. & 14. vnde etiam institutum fuit examen Ordinandorum, quod ab Episcopis diligenter volunt haberi eædem Ecclesiasticæ Regulæ; & nos de illa agemus alibi disputantes de Conditionibus eorum, qui ad beneficia promouentur; interim verò adi DD. relatos à Garc. 7. part. de benefic. cap. 7. n. 3.

Ex his igitur duabus ignorantiis alteram tantùm constituere Irregularitatem assero, eam nimirum quæ reddit omninò ineptũ & inhabilem ad exercendum munus Ordinis suscipiendi, aut iam suscepti, de qua loquitur cap. Illiteratos. d. 36. quanquàm hęc Irregularitas non tam oritur ex Iure Ecclesiastico, quàm ex ipsa quodammodo rei natura, quæ docet illum, qui ad aliquod munus exercendum inhabilis est, illo minimè donandum esse; aut si iam illud habeat, ab eo abstinere debere donec aptitudinem necessariam acquirat.

ALTERA Ignorantia, quæ opponitur Scientiæ, quam Canones in singulis Ordinibus exiguunt, vt ritè & decenter exerceantur, etiamsi absque illa exerceri possent, sed non ita commodè & appositè, nullam inducit Irregularitatem. Ita docent Henriquez. lib. 14. c. 8. num. 11. littera A. Garc. cap. 7. num. 19. septima part. de benefic. Sayr. lib. 6. cap. 13. num. 13. Homobon. in Exam. Eccl. tract. 4. cap. 9. q. 72. Reginald. 30. tract. 2. num. 36. Marchin. tract. 1. de Ordine. p. 5. cap. 1. n. 14. & 15. contra Nauarr. in cap. si quando de Rescriptis. excepti. 13. Vgolin. tract. 6

de Irregularit. cap. 3. §. 3. n. 1. Villalob. tom. 1. tract. 21. diffi. 34. num. 4. Suar. disp. 51. sect. 1. num. 8. Hurtad. disp. 2. de Irregul. diff. 19. Auila 7. p. disp. 4. dub. 4. Maiol. lib. 1. cap. 32. & Gordon. lib. 8. Theolog. q. 18. num. 9. probatur nostra sententia, quia ista Irregularitas nullibi exprimitur in Iure, ac proinde ex generali Regula in hac materia, inducenda non est. Probatur verò antecedens expendendo iura, quæ in suam rem afferunt aduersarij.

7 Afferunt primò. cap. Illiteratos. d. 36. vbi eodem modo Gelasi. illiteratos excludit à sacris Ordinibus, atque vitio corporis laborantes, igitur ex vtroque defectu nascitur Irregularitas.

Respondetur. Quamuis Geminian. & alij permulti, quos adducit & sequitur Menochi. lib. 2. de Arbit. Iudic. Centuria. 5. casu. 425. num. 50. Illiteratos interpretentur hoc loco eos eos, qui non habent sufficientem scientiam; veriùs tamen est ea voce significari à Pontifice eos, qui ita ignari sunt, vt ne quidem litteras sciant, nec legere nouerint, quam esse propriam huiusce vocis significationem eius Ethymon satis docet; atque ita interpretatur Glossa in cap. cit. & in cap. præcipimus. d. 35. & hos quidem nos fatemur esse irregulares, cùm vix vllus ordo absque rudi illa litterarum noritia exerceri valeat.

Afferunt secundo „ cap. fin. de ætate & qualitate ordinando. Ibi enim deponitur Episcopus, qui nunquam grammaticam didicerat, neque donatum legerat, si autem ob defectum scientiæ deiectus est Episcopatu, multo potiori iure ad illum admitti non debuit.

Respondetur quòd quamuis negemus defectum scientiæ competentis inducere irregularitatem non negamus tamen teneri quemcunque habere vel acquirere, quam ordo, ad quem aspirat, aut quo initiatus est, exigit, vt illius munera perficiat, alioquin si vel scientia debita careat, vel negligens sit, in illa acquirenda deponi poterit, & de suo gradu deiici; quandiu tamen non deponetur, poterit absque irregularitate in suo ordine ministrare, non tamen sæpius absque culpa propter supinam, & crassam ignorantiam, qua laborat in iis, quæ sui muneris sunt. Cùm igitur Honori. III. eo loco dicat, *Ita per euidentiam facti constare de illiteratura, & insufficientia,* Cilienensis illius Episcopi, *quod contra Deum esset, & Canonicas sanctiones tantum in Episcopo tolerare defectum.* Iure merito illum à Pontificio munere, & Cilienensis Ecclesiæ administratione remouet, atque electionem eius tanquam contra Canones factam irritat, vnde non sequitur illum fuisse irregularem, quamuis propter defectum aliquorum, quæ in Episcopo Patrum Regulæ requirunt, indignus esset, qui eligeretur, neque Honorius dicit eius electionem fuisse nullam, aut illum esse irregularem sed priuat beneficio ad quod indignus licet, promotus fuerat.

Tertiò, plurima ex veteribus Canonibus & nouissimè ex Tridentino cōgerunt aduersarij, quibus illa sciētia in singulis Ordinibus postulatur.

Respondetur inde fieri, vt qui conscius suæ ignorantiæ suscepit Ordines, & qui ipsi eos confert cognito eo impedimento grauiter peccet, vt ait Homobon. q 72. cit. atque etiam si adsit periculum quidpiam committendi in reuerentiam Ordinis

dinis illum exercendo teneri abstinere ab eius actionibus donec acquirat, quæ ad id muneris necessaria fuerint, quæ obligatio est ex natura rei, non à lege tantùm Ecclesiastica.

CONSECTARIVM VNICVM.

An Irregularitas ex illiteratura sit dispensabilis?

8 EX his quæ diximus in explicanda huius irregularitatis natura facilè fuerit celebrem cõtrouersiam de eius dispensabilitate dirimere.

DICO enim primò. Non posse dispensari, vt quis administret Ordinem, si destituatur notitia, quæ ad illius actiones ex natura rei necessaria sit, immò neque illum suscipere potest, si non affulgeat aliqua spes ipsum posse sibi comparare notitiam illam, atque ita interpretor, quotquot negarunt hanc irregularitatem esse dispensabilem; quanquàm tunc non sit tam propriè irregularitas, quæ est duntaxat à iure Canonico, vti diximus cap. 1. q. 1. quam impedimentum quoddam naturale, quod sola dispensatione, quod aliquid extrinsecum est, & ab humana voluntate pendens non tollitur vt patet, si enim v. gr. nequeam obire munus aliquod nisi legendo, non poterit facere Pontifex, vt quandiu fuero litterarum ignarus, illud munus obire possim, & quamuis nemo teneatur iure naturali statim exercere Ordinem quem suscepit, si tamen ita ineptus sit ad eius functiones, vt nulla spes sit eum comparare sibi posse talem aptitudinem, reuerà non poterit ad eum Ordinem suscipiendum dispensari, cùm semper futurus sit ineptus ad illius exercitium; si nihilominùs illum recipiat, validè recipiet cùm nihil sit, quod Charactetis impressionem impediat in eo casu, vti ex communi DD. omnium sententia probat Vgolin. §. 1. cap. 3. citati num. 4.

DICO secundò, Irregularitatem, quæ ex illiteratura tantùm nascitur dispensabilem esse, vt sine peccato suscipi possit Ordo à prorsus illiterato, atque etiam administrari, si absolutè loquendo eius actiones à nesciente litteras fieri valeant. Ita Nauarr. cap. 27. num. 205. Vgolin. §. 1. num. 3. Sayr. lib. 6. cap. 13. n. 9. Suar. disp. 51. sect. 1. num. 11. Villalobos diffic. 39. cit. Ratio aperta est, quia hæc irregularitas est inducta Iure Canonico, deinde quia vix vlla est actio sacra, quæ ab illiterato fieri nequeat, quidni enim memoriter recitabit verba, quæ necessaria erunt, aut alio præeunte & prælegente: Denique poterit dispensari cum hoc illiterato, vt Ordines suscipiat, & deinde discat, quæ necessaria erunt ad eos exercendos, vt monet Auila. dub. 1. disp. 4. quare nihil est hoc loco iuris diuini, quod proinde ab Ecclesia solui nequeat, vt falsò contendunt Turrecrem. in cap. si in Laicis. dist. 38. Innocent. in cap. dilectus. de temporibus Ordinum. Felin. in cap. Inquisitioni. de Sentent. Excommunic. n. 5. Dias in praxi crimin. Cano. c. 21. Maiol. lib. 1. de Irregula. c. 32. & alij quidam, requirit enim Scriptura Scientiam in Sacerdote, à cuius labiis illam accipiendam esse vult, non tamen tanquam aliquid indispensabiliter necessarium, sed ad legitimum vsum Sacerdotij, quare quandiu non vtetur suo munere Sacerdos, etiamsi ignarus sit, non peccabit, sed de Scripturæ sensu adi Azori. 2. p. lib. 6. cap. 6. q. 4. & nos 4. part. dum de conditionibus beneficiariorum disputabimus.

Dico tertiò, Hanc dispensationem in omnimoda illiteratura à solo Pontifice & non ab inferioribus Episcopis concedi posse Ita Rebuff. in praxi tit. de Cleri.& à quibus & quomodo n. 28. Dias in praxi Canon. cap.21. cit. n.2. Nau. cap.27. n. 205. Suar. sup. cit. Vgolin. l. cit. post Innocent. in cap. Dilectus. De temporibus ordinand. id enim prohibet Gelasi. Episcopis Lucaniæ. Ep. ad ipsos. c. non confidat, d. 50. & ratio manifesta est, quia Episcopi neque in Iure communi, neque in constitutione Concilij vniuersalis dispensare possunt, vt Glossa in cap. cum dilectus. de Electione. v. in ætate, atque aliis locis. ibid. à Panormit. adductis n.10. tradit,

Dico quartò, dispensari posse in impedimento sufficientis litteraturæ, patet ex secunda conclusione, si enim in defectu illiteraturæ potest aliquid condonari, multo magis in hoc defectu, qui minor est, idem poterit indulgeri, maximè cum graues & piæ causæ id suadere nonnunquam valeant, & hic defectus aliis cōmodis aliisque qualitatibus compēsentur, quod si diuino lumine scientiæ disciplina suppleretur, non esset propria dispensatio, cum notitia, quæ ea ratione comparatur, illustrior multò sit, quàm quæ disciplina traditur. Vide Maiol. loc. citato.

Dico quintò, in Religiosis minorem multò scientiam requiri, quam in aliis, vt ad Ordines promoueantur, Glossa in cap. legi. 16. quæst. 1. v. Instructio Canonistæ & Casuistæ; quos dabit Menoch. lib. 2. Arbit. Iudic. centur. 5. casu. 425. n. 58. & 59. Barbosa allegat. 46. n. 14. de officio Episcopi. Mirand. in Man. tom. 2. q. 8. art. 17. Rodriq. tom. 1. qq. Regula. quæst. 24. art. 7. Petin. tom. 1. Priuilegio. Minimo. Constit. 6. Leon. v. §. 13. n. 25. Diana 3. part. tract. 2. Resolut. 86. Tamburin. de Iure Abbatum, tom. 2. disp. 1. quæst. 21. num. 5. Villalob. tom. 1. tract. 21. diff. 39. n. 5. Marchin. tract. 1. de Ordin. p. 5. c. 1. n. 9. Ratio est quia hi non ordinantur ad curam animarum, & in societate Religiosa facilè reddi possunt habiles ad exercenda munera, si quæ illis imponantur, quod tamen vix vnquam fiet, nisi exploratis ipsorum viribus à superiore, & denique aliorum doctrina, quibuscum viuunt facilè eorum ignorantiam sublevare poterit. Immò Villalobos id ipsum censet in Canonicis & aliis, qui simplici beneficio gaudent, etsi enim sint minus litterati quàm fortassis dignitas Ordinis postularet, si tamen insignes sint moribus, aut alio quopiam eximio dono præditi facilè scientiæ defectus aliquis dissimulari poterit.

TERTIA PROPOSITIO.

De Neophytis

NEOPHYTI sunt irregulares, neque ad Ordines admitti debent.

EXPOSITIO ET CONfirmatio propositionis.

TERTIVM defectum animi, ratione cuius aliquis ab Ordinibus 6 repelleretur, dicebam initio esse defectum fidei, quo nomine non intelligunt DD. infidelem, aut non baptizatum, hos enim omnes constat à Sacramentis omnibus excludi; quare etiam fidelis non baptizatus, & adhuc Catechumenus incapax est Ordinis. Iraque hîc non agimus de infidelitate aut carentia baptismalis characteris, sed

sed de minori quadam in rebus fidei peritia, qualem in iis, qui proximè in Ecclesiam allecti, & ab impia aliqua secta per Baptismi susceptionem traducti sunt, suspicamur. Hos verò Neophytos nominamus ex antiquo PP. vsu, nam quamuis aliquando id nomen Nouitiis alicuius Religionis, aut Laïcis, qui nullis seruatis interstitiis Ordines sacros susceperunt, tribuatur in iure, quod obseruauit Maiol. lib. 1. cap. 31. vbi ideircò varias Neophytorum species facit, ea tamen significatio minus propria est, teste Vgolin. cap. 2. §. 2. & à nobis modò non spectatur, qui de propriis tantùm Neophytis agimus, in quibus non comprehenduntur filij eorum, qui conuersi sunt ab infidelitate, si infantes baptizati fuerint, atque adeò semper ritu Catholico vixerint, quod sapiẽter monet Turrecremata in summæ. dist. 48. num. 2. vnde fit vt neque ab Ordinibus, neque à beneficiis Ecclesiasticis cum Neophytis arceantur, neque subiiciuntur legibus, quæ Neophytis aliquando quædam onera imponunt, vt in Hispania Mauris recens conuersis, nisi eæ leges exprimant horum filios, aut posteros in fauorem antiquiorum Christianorum, quod docet Couarr. in Clem. si furiosus p. 1. §. 2. num. 7. Ricciul. tract. de Neophyt. cap. 1. & autem 7. & 8. de harum legum æquitate disputat, nos huic quæstioni, quia inutilis in Gallia omninò est, supersedemus.

01 DIFFICVLTAS porrò est, quandiu censeatur aliquis esse Neophytus, aliqui enim volunt post annum à die suscepti baptismatis numerandos esse inter veteranos; nam miles exacto militiæ anno veteranus dicitur. l. qui cum vno. §. final. & l. commeator. ff. de re militari, mancipia intra annum seruitutis noua sunt. l. final. §. quoties. ff. de Publican. & vectigal. primo anno matrimonij dicitur noua vxor cap. 1. 35. q. 8. & ibid. Glossa. v. anni Coronam: alij volunt biennium ad Ordines suscipiendos, quia nouitius non debet nisi post biennium sui ingressus in Religionem ordinari. cap. Monasteriis. 19. q. 3. Ita Ricciul. tract. de Neophyt. cap. 10. n. 9. Verùm illud caput variè explicatur, vt videbis apud Sanch. lib 6. in Decalog. cap. 10. num. 19. & Suar. tom. 3. de Religion. lib. 5. cap. 16. n. 17. & quidquid sit de eius intellectu, ex eo non potest duci firmum argumẽtum ad nostrum casum: alij volunt decennium cum Nauarro cap. 27. n. 105. Dicendum est nullum certum tempus definiri hac in re à Iure, & arbitrio superioris relinquẽdum esse, qui videbit vtrum ea peritia & virtute sit, vt illi propter nouitatem fidei nihil timeatur, & sacri Ordines committi ipsi valeant. Ita Couarr. in Clem. si furiosus. p. 1. initio. n. 10. Rodriq. tom. 1. qq. Regula. q. 24. art. 7. Auila. p. 7. disp. 4. dub. 4. Sanch. lib. 2. in Decalog. c. 28. num. 12. Barbos de officio Episcopi. part. 1. tit. 2. Glossa. 11. n. 8. Bonac. disp. 7. de censur. q. 2. punct. 1. n. 5. Suar. disp. 43. sect. 3. num. 6. & 7. Vgolin. cap. 2. §. 2. num. 4. Gordon. lib. 7. quæst. 18. cap. 1. §. 1. quare addit Suar. Quando Episcopus iudicat aliquem Neophytum dignum esse Sacerdotio aliisve Ordinibus, aut Pontifex illum ad Episcopatum admittit, vt factum quondam fuisse scimus in Ambrosio, & aliis, non esse propriam dispensationem quia irregularitas, quæ hoc loco est, non est nisi propter fidei, humilitatis, & honestæ vitæ defectum, quem in nouo Christiano ab infidelitate recenter conuerso, iure merito esse suspicatur Ecclesia,

Ecclesia, quare vbi abest ille defectus abest quoque omnis ex eo nata Irregularitas; iudicare igitur Neophytum iis esse moribus; ea doctrina, eaque animi modestia praeditum, vt nullum sit periculum, ne in laqueum incidat diaboli, quod vnum timebat Paulus, si initietur sacris Ordinibus, non est reuerà cum illo dispensare in irregularitate, sed potius declarare ipsum minimè irregularem videri; si verò reuera in eo Neophyto deprehenderetur defectus quem timet inesse Ecclesia, & qui passim in eiusmodi hominibus esse solet, & tamen graues ob causas necessarium videretur illum nihilominus ad sacros Ordines promoueri, tunc esset vera dispensatio in irregularitate, quae pertineret ad summum Pontificem, non ad Episcopum aliumve Superiorem, cuius est tantùm probare illum quem ad Ordines admittit, & videre, vtrum aliquo impedimento Canonico teneatur, non autem cum illo dispensare.

11. IAm verò probanda superest nostra Propositio, nimirum Neophytum Irregularem esse, quod quantū attinet ad Episcopatum dixit Paul I, ad Timoth. 3. vbi prohibet Neophytum fierit Episcopum, ne in superbiam elatus in iudicium incidat diaboli. Idem sanciuit can. 8. Apostolor. illud tamen non tradit Paul. tanquam Domini praeceptum, sed sua ipse authoritate iubet; quare ab Ecclesia dispensari poterit, & reipsa dispensatum fuisse aliquando volunt DD. quanquam quae de Ambrosio & aliis afferuntur, non probent dispensationē, cùm illi iis fuerint moribus & eruditione, vt timendum non esset, ne in superbiam elati in iudicium inciderint diaboli ac proinde abesset omnis ea causa propter quam Paulus Neophytum ab Episcopatu summouebat.

Porrò quamuis de Episcopatu duntaxat loquutus fuerit Paul. eius tamē legē & prohibitionē ad sacerdotiū extendit Nicen. C. 2. & Conc. Laodicen. C. 3. ad diaconatum quoque Conc. Arelat. II. cap. 1. & Conc. Sardic. cap. 13. denique ad sacros Ordines in vniuersum, Gregor. lib. 4. Ep. 51. aliàs 95. vnde Neophytus nequidem subdiaconus fieri poterit.

MAIOR autem difficultas est, an ad minores Ordines facilè admitti possit Neophytus, eo quod omnia iura de sacris tantum Ordinibus meminerint, quo nomine non significantur minores; quare nulla opus esse dispensatione respectu Clericatus & minorum istorum Ordinum affirmant Archidiacon. in cap. Quoniam. d. 48. Geminia. & Decius, quos allegat & sequitur Marchin. cap. cit. num. 8. Tolet. lib. 1. c. 64. Contrarium tamen volunt Suar. loc. cit. Auila disput. 4. cit. dub. 4. Hurtad. disp. 2. de Irregul. diffi. 19. Henriq. lib. 14. cap. 4. num. 7. Gordon. loco cit. Ratio verò quae persuasit posterioribus PP. vt de aliis Ordinibus, quam de Episcopatu, de quo tantùm loquebatur Paul. eius verba explicarent, aequè valet in istis licet non sacris, cùm etiam in his superbiae periculum sit, neque recens conuersi in doctrina fidei satis instructi aut in ea constantes esse soleant, & rerum Ecclesiasticarum valdè rudes sint; quare si potius rationem iuris quam ipsa verba attendamus, haec posterior opinio tenenda omninò est, quia tamen dubium Ius facit contraria illustrium DD. & Interpretum, vt. Archidiaconi, Felini, 12.

Geminiani

Geminiani & Decij authoritas, quibus & aliqui Theologi adhæserunt, non damnarem eum, qui Neophytum in Clerum admisisset, neque subiicerem illum pœnis aduersus ordinantes Irregularem, neque Neophytum peccati in susceptione Ordinis commissi propter impedimentum Canonicum Irregularitatis Reum facerem.

QVÆSTIO IV.

De Irregularitate ex defectu Sacramenti siue ex Bigamia.

trimonij nullitatem sit Irregularis. n. 33.

Consectarium decimum. An contrahens cum Moniali professa sit bigamus & Irregularis. n. 34.

Consectarium vndecimum. An qui duxit puellam, quæ primo maritali congressu euasit in virum, fiat Irregularis, si transeat ad secundas nuptias. n. 35.

1 BIGAMIAM & iterata coniugia defectum Sacramenti nominant DD. quia licèt licitæ sint secundæ nuptiæ, & in singulis illis reperiatur Sacramentum integrum, vnitas tamen illa siue vnio Christi & Ecclesiæ sponsæ, quam significat matrimonij Sacramentum non ita perfectè significatur, quoties vir per iterata cōiugia diuisit carnem suam in plures vxores, cùm Christus sit vnus vnius vxoris vir, vt explicat Innocent. III. cap. debitum. de bigamis. & ibid. Glossa. V. Sacramentum. Ex hoc porrò defectu exoritur Irregularitas, quam ex bigamia, siue etiam absolutè bigamiam appellant; vnde Bigamia definitur ab Hostiens. tit. de bigam. n. 1. Couarr. in Clem. si furiosus. 1. part. §. 2. n. 1. & aliis, Irregularitas ex Sacramenti defectu proueniens, aut ab Vgolin. cap. 56. §. 1. bigamia est Irregularitas ex multiplici matrimonio, cùm tamen bigamia, quæ iteratum matrimonium significat, sit potius causa Irregularitatis, quàm ipsa Irregularitas; quare vulgaris illa definitio causalis est, & non formalis; in explicandis autem variis modis quibus contrahitur hæc Irregularitas dissident DD. cùm tamen facilè explicari posse mihi videatur omnis ista controuersia, si maluerimus potiùs insistere rationi, quàm DD. varias interpretationes sequi, & solo opinantium numero, aut præiudicata ex ipsorum authoritate opinione duci, maximè cùm certissima illa regula posita sit, nullam aliam Irregularitatem, quàm quæ in iure exprimatur, admittendam esse. Rem igitur omnem paucis istis propositionibus definiam.

PRIMA PROPOSITIO.

De Bigamia in vniuersum.

2 DICO primo. Omnem Bigamiam siue veram, siue interpretatiuam, siue similitudinariam, facere bigamum Irregularem, eumque à suscipiendis Ordinibus & susceptorum administratione remouere, modò matrimonium istud geminum consummatum fuerit.

EXPOSITIO ET CONFIRMATIO Propositionis.

3 VNIVERSALIS ista assertio certissima est ex toto titulo de bigamis non ordinandis & 26. dist. & 34. dist. à cap. si quis. de Laicis, & 77. dist. cap. Quicunque, & 28. q. vlt. tota, probabiturque sequentibus propositionibus, dū de singulis bigamiis & variis ipsarū modis agemus.

Obseruanda tamen est hoc loco allata distinctio triplicis bigamiæ, quarum prima est vera, quando duo aut plura matrimonia successiuè eaque vera & valida habita sunt, id enim ipsa bigamiæ vox sonat, & quamuis ter aut quater quis contraxerit, nomine tamen bigami comprehenditur, quia omnes nuptiæ, post primas dicuntur secundæ ex Glossa communiter recepta in Rubricam. C. de secundis nupt. Altera

bigamia

bigamia dicitur Interpretatiua, quã agnoſcit gloſſa in cap. ſuper eo. de bigamis. V. in bigamis. quia ex quadam Iuris fictione cenſetur vir diuidere carnem ſuam in plures vxores, etiamſi vnam tantùm verè & validè duxerit, vti contingit, quando quis vnicam ſibi coniunxit ſed viduam. Tertiam bigamiam addidit Specul. tit. de diſpenſationib. §. iuxta n. 6. quam ſimilitudinariam nominauit, quoties aliquis voto ſolemni caſtitatis ligatus ducit vxorem, cùm enim iam matrimonium ſpeciale contraxerit per eiuſmodi votum, ſi carnale deinceps ineat, analogam quandam & ſimilitudinariam bigamiam incurrit; Quomodo autem ſingulæ iſtæ bigamiæ cauſent Irregularitatẽ ſtatim aperiam. Nunc ſatis ſit in vniuerſum dixiſſe huiuſmodi Irregularitatem ab omni ordine ſuſcipiendo, & à ſuſcepto adminiſtrando repellere, quod ex omnibus locis, in quibus de hac Irregularitate agitur, manifeſtum fit, cùm ex omni Ordine Clericali bigami reiiciendi dicantur, quod patebit inferius, vbi de pœnis bigamorum Clericorum agemus; quare reiiciendi ſunt, qui eiuſmodi bigamis vſum minorum Ordinum permittebant, ſi illis ante bigamiam contractam fuerant initiati, eo quod cap. lector. d. 34. & cap. ſi ſubdiaconus ead. diſt. illi qui viduam duxerat, id permittatur, verùm ea permiſſio fuit diſpenſatio in lege Eccleſiaſtica.

4 Ad omnem porrò bigamiam & irregularitatem ex illa prouenietem requirebã conſummationem vtriuſque matrimonij, in bigamia enim vera debet cum vtraque vxore matrimonium conſummaſſe; In interpretatiua bigamia ſi ducat viduã debuit illa à priori viro cognita fuiſſe, & qui illam ducit, cum illa etiam conſummare matrimonium, vt dicatur bigamus, quod idem quoque in eo, qui duo inualida matrimonia vel ſimul vel ſucceſſiuè iniuit, vel vnum validum, alterum inualidum, ſi inde ſequatur interpretatiua bigamia vti communior ſententia fert, dicendum eſt, atque etiam in bigamia ſimilitudinaria. Ita enim definitur de ineunte duplex matrimonium ab Innocent. III. cap. debitum. de bigamis, & de ducente viduam ibid. atque à Gelaſio cap. fin. 34. diſt. Et denique de bigamia ſimilitudinaria in cap. vlt. de bigamis, ibi enim ſubdiaconus, qui iniuerat matrimonium tanquam bigamus repellitur *opere ſubſequuto* atque ita tradunt Sanch. lib. 7. de matr. d. 83. n. 4. & 5. Sayr. lib. 6. cap. 4. num. 3. Couarr. in Clem. ſi furioſus. prima parte. §. 2. num. 2. Quare paſſim reiicitur Magiſter, qui in 4. d. 17. exiſtimauit ſolum matrimonium ratum inducere bigamiam & Roſell. V. bigamus. n. 2. & alij qui ſolemniter profeſſum ineuntem matrimonium & non conſummantem bigamũ eſſe dicunt & ex bigamia ſimilitudinaria Irregularem, quod negant cæteri DD. apud Sanch. n. 5. cit. Ratio redditur ab Innocent. III. cap. debitum. de bigamis. quia ſine copula non ſignificatur Coniunctio Chriſti cum Eccleſia per carnis aſſumptionem, cùm per ſolam commixtionem vir & vxor fiant vna caro; quare abſque ea vir non diuiſit carnem ſuam in plures, neque habet defectum Sacramenti ſignificantis vnionem Chriſti cum Eccleſia tum per Charitatem tum per Incarnationem.

Ad hanc autẽ conſummationem neceſſariam ad bigamiam & ex ea prouenientem Irregularitatem re-

K 2 quiritur

quiritur emissio seminis virilis in vas fœmineum neque sufficit sola vasis illius penetratio etiam virili membro facta, quanquam enim Ecclesia præsumat per copulam & vasis penetrationem, fuisse quoque seminis immissionem, atque perfectam matrimonij consummationē, atque adeò iudicet in eo matrimonio, si cætera adsint nihil deesse ad bigamiam & defectum perfectæ significationis Sacramenti quoad omnia externa de quibus tantùm ipsa pronuntiat, habeatque proinde talem pro Irregulari, reuerà tamen non est bigamus & si sine scandalo posset ordinari, non peccaret aut in suscipiendo Ordine, aut in ministrando. Ita Sanch. lib. 7. disp. 83. n. 6. Hurtad. disp. 2. de Irregularit. diffi. 13. Kon. disp. 18. n. 102. quatenus requirit perfectam copulam, quæ sine seminatione non fit contra Henriq. lib. 11. cap. 15. n. 3. vbi littera B. alios allegat, Innocent. enim. cap. debitum cit. requirit matrimonium consummatum ea cōmixtione corporum, quæ connubium Christi cum Ecclesia per Incarnationem repræsentet; non est autem consummatum sola vasis fœminei penetratione, sine seminatione, vt passim tradunt DD. & ex illis Villalob. diffi. 13. tract. 13. Rom. 1. quandoquidem absque ea commixtione & seminatione Coniuges non fiunt vna caro, in qua vnitate repræsentatur verbi Incarnatio, & sanè qui non habuit nisi copulam imperfectam, neque seminauit etiamsi rigente virga claustra pudoris fœminei perruperit, non tamen reuerà diuisit carnem suam in plures, ac proinde non est verè bigamus.

Dices ex sponsalibus inualidis defectu consensus interni oriri impedimentum publicæ honestatis, eo quod omnia, quæ exterius requiruntur ad illorum sponsaliorum valorem posita fuerint, cùm igitur in nostro casu omnia quæ ad consummationem matrimonij necessaria videntur exterius posita fuerint, reuerà einsmodi consummatio sufficiet ad bigamiam & Irregularitatem.

Respondetur, Inhonestatem propter quā prohibuit Ecclesia, ne quis duceret consanguineā prioris sponsæ reperiri quoties sponsalia pro veris habentur, & exterius celebrata fuerunt, cùm illa inhonestas sit in offensione hominum, qui damnant iure merito subsequens matrimoniū: at verò bigamia exigit matrimoniū, in quo sit defectus significationis, qui vt iam docui, reuerà non est nisi fuerit consummatio per veram & perfectam copulam.

Quare etiamsi vxor fuerit corrupta per disruptionem aut penetrationem pudoris instrumento aliquo, aut etiam virili pudendo, si tamen non susceperit semen, quamuis virginitatem amiserit, non tamen efficiet maritum bigamum, sicut neque si sodomiticè, aut extra vas quocunque modo cognita fuerit, quod etiā verius existit, si voluntariè polluta fuerit absque virili congressu: è contrario verò si virile semen, siue per matricis attractionem, siue qualibet alia arte aut ratione absque penetratione vasis, & violatione claustri exceperit, reuerà faciet bigamū suum maritum, si cætera adsint, quia per eam susceptionem seminis fit vna Caro cum suo viro, cui medio illo semine carnaliter commiscetur. Ita Sanch. disp. 83. cit. num. 7. & manifestè sequitur ex dictis.

SECVNDA PROPOSITIO.

De vera Bigamia.

VERA bigamia facit Irregularem ex Ecclesiæ lege.

PRIMA PARS Propositionis.

CIRCA priorem huiusce propositionis partem nulla potest esse difficultas, cùm ex locis initio 1. propositionis allatis perspicuè tradatur & à Paulo definita fuerit primæ ad Timoth. 3. cum vult Episcopum esse vnius vxoris virum; quod in Diaconis quoque postulat ad Titum. 1. quibus verbis non prohibuit Paulus scortationem duntaxat & adulteria Episcopis quos sua vxore contentos esse iusserit; neque solam Polygamiam à Clero reiecit vt latè disputant Bellarm. lib. 1. de Clericis cap. 23. Turrian. lib. 2. pro defensio. Canon. Apostolo. cap. 2. aliique DD. Catholici Lutheri & Magdeburgensium aniles nugas confutantes, voluit itaque Paulus neque Episcopum neque Diaconum secundis nuptiis vnquam copulatos fuisse, nam primò cùm idem repetat ad Titum 1. & præterea velit hunc Episcopum vnius vxoris virum pudicum & continentem esse, satis ostendit, nolle illum amplius dare operam liberis, atque adeò non præcipit duntaxat, ne polygamus sit, aut ne scortetur, sed ne secundas nuptias vnquā contraxerit, & ideò non postulat tantùm Episcopum pudicum, sed etiam continētem, pudici sunt etiam ipsi coniuges dum vtuntur matrimonio, non autem continentes, nisi ab omni concubitu abstineant, nam ἐγκρατὴς dum absolutè ponitur, ad voluptates ventris & gustus refertur ex Aristotele primo magno. Morali. Immò continens addit generosum aliquem conatum in frænandis hisce voluptatibus & commotionibus appetitus, σώφρων enim, id est castus non patitur, ἐγκρατὴς verò id est continens patitur, inquit Aristoteles. Neque est quod dicant hanc continentiæ vocem in ampliori quadam significatione vsurpatam fuisse à Paulo, & non pro illa speciali virtute, quam modo ex Aristotele describebamus quæ omnes delectationes venereas præscindit, nam cum reliquæ virtutes quas in vtroque illo loco in Episcopo requirit Paulus, sint speciales & non tantùm genericæ & vniuersales, reddant rationem oportet, propter quam hæc vna vox, ἐγκρατὴς in ampla quadam & communi significatione fuerit vsurpata. Vult Paulus Episcopū esse hospitalem, quod de impendendis eleemosynis & fratribus peregrinis suscipiendis propriè capiendum esse patet tum ex Can. 41. Apostol. tum ex Petri Epistolis, tum ex omnibus antiquis monumentis, quæ hanc Charitatis exhibitionem aduersus egenos & peregrinos, fratres maximè fuisse commendatam Episcopis testantur. Vult esse φιλάγαθον studiosū eorum, qui probi sunt, vt suo illo studio prouocet omnes ad probitatem; castum siue pudicum, vt suo exemplo & hortatu ad pudicitiam incitet; sit castus ἀπροσωπόληπτος, non acceptet personas siue diuitis, siue pauperis, sed omnibus summa æquitate ius dicat in Ecclesia, sit ὅσιος sanctus addit enim aliquid sanctitas Iustitiæ, vt obseruat Photius in suo Lexico, quia iustitia ponit æqualitatem inter homines, sanctitas autem respicit DEVM cui consecrat

hominem & affert ſtudium quoddã diuinorum; ὅσιος ὁ περὶ τὰ θεῖα ἐσπουδακὼς ἑαυτὸν καθοσιώσας Θεῷ. Demum exigit, vt ſit ἐγκρατὴς, quæ vox ſignificat ἐπίτασιν τῆς σωφροσύνης incrementum pudicitiæ & Caſtitatis; ei enim qui continens eſt ne quidem mulierem tangere vult, vt loquitur alibi Paul. qui nunquàm ἐγκράτειαν vſurpauit niſi propriè, vt cum dicit Corinthiis ſi non continent, nubant & Coniugatis permittit, vt dum aliquâdiu abſtinuerint propter orationem, deinde in idipſum reuertantur, ne propter ſuam incontinentiam tententur à diabolo; quare ex Pauli phraſi, non eſt continentis vti ſua vxore, eſt tamen pudici & caſti propter immaculatum cônubij thorum; cùm igitur præcipit Paulus Epiſcopo eſſe continentem præcipit vxorem ſuam, ſi quam habeat, non tangere; quare nullis vnquam aliis quam ſacrorum miniſtris præcipitur continẽtia in ſacris ſcripturis, quod obſeruat Turrian. cap.cit. vbi & alia circa propriam continentiæ & ἐγκρατείας acceptionem congerit; non potuit igitur Paul. Epiſcopum, quem ab omni venere abſtinebat, vocare vnius vxoris virum, eo quod non haberet duas ſimul vxores, aut ſua contentus non adulteraretur, alioquin ipſe ſecum pugnaret, quare reſtat vt ea voce excluſerit Bigamiam, quo eodem ſenſu primæ ad Timoth. cap. 5. præcepit eligi viduam vnius viri vxorem, quibus verbis non excluſit vel ſcortationẽ tantùm, quandoquidem ſcortum non dicitur vxor vel pluralitatem ſimultaneam virorum, cum etiamſi aliquando licita fuerit polygamia, & vnus vir plures ſimul duxerit vxores, vna tamen fœmina nunquam ſimul plures habuerit maritos; immò neque eo tempore, quo ſcribebat Paulus, polygamia in vſu erat apud Iudæos aut Ethnicos Iudæis ſaltem vicinos, & multo minus apud Chriſtianos, qua de re fuſiùs dicemus alibi; His omnibus accedit conſtans Eccleſiæ ſenſus, & veterum PP. authoritas qui ſemper Pauli verba de bigamia intellexerunt; loca Patrum dabunt Bellarm. Turrian. & alij paſſim, qui de continentia Clericorum aduerſus ſpurcitiam Nouatorum diſputant, certumque omninò eſt, Eccleſiam perpetuò bigamos à ſacris miniſteriis repuliſſe ex mente Pauli, quod C. Romanum ſub Seruio. c. 9. con. 4. Carth. can. 69. Nicen. Can. cuius etiam meminit Ambroſ. Ep. 82. Innoc. I. Ep. 22. ad Epiſcopos Macedon. cap. 1. Cœleſt. I. Epiſtola ad Epiſcopos Galliæ cap. 6. Gelaſi. Ep. 1. c. 24. Lucius III. & Cœleſtin. III. vt refertur cap. 2. & 3. de Bigamis; vide etiam Photium in Nomoca. tit. 9. cap. 29. Nomine quoque digami aut bigami non ſignificari eum duntaxat, qui ſimul duas vxores habet, eſtque polygamus, ſed eum etiam, qui plures ſucceſſiuè duxit, latiſſimè ex PP. & Synodis græcis ac latinis oſtendit eruditus Eſpencæ. lib. 2. de continentia. c. 1. & 2. Sapienter porrò ſtatuit Paul. & Eccleſia ne in Clerum hi bigami admitterẽtur; tum ob reuerentiam ſacri miniſterij, tum quia iteratum Coniugium incontinentiam arguit, tum quia vix perſuadere caſtitatem poterit, qui pluribus coniugiis fuerit aliquando implicitus, quas aliaſvè ſimiles rationes tradunt PP. & Concilia, & ſanè non modò in lege Moſaïca aliqua huius ſacerdotalis continentiæ vmbra præceſſerat, dum Leuit. 21. prohibetur Sacerdos ſcortum aut mulierem à viro repudiatam in vxorem accipere;

accipere; vnde Tertullian. exhortatione ad Castit. animaduertit in veteri lege castratam sæpiùs fuisse nubendi licentiam, cautum est, inquit, in Leuitico, Sacerdotes mei non plus nubent, plus autem est, quod semel non est, quod non vnum est, quanquam hic locus neque in Hebræo, neque apud LXX. legatur. Apud Ethnicos quoque eiusdem sanctitatis vestigia deprehendere licet, flamen enim amissa vxore flaminio decedebat, eo quod nefas alioquin illi esset secundam vxorem ducere teste Gellio, lib. 10 Noct. Attica. cap. 15. quod idem quoque affirmant Tertull. exhortatione ad Castitat. lib. 1. ad vxorem. lib. de Monogamia, sub fin. & l. de præscription. Hieronym. Ep. ad Gerontiam, quæ est de Monogamia, cuius laudes vterque hic Doctor iisdem locis prosequitur, adduntque Flaminiam quoque vniuiram fuisse, diuque cessatum quondam fuisse ab iterandis Coniugiis, patet ex eo quod primum id ausum fuisse Lamechum dicat Tertullian. in lib. exhortat. ad Castitatem; Pausanias verò Gorgophonem Persei filiam mortuo priore Coniuge nupsisse Oebalis, atque ita initium dedisse secundis Nuptiis.

SECVNDA PARS propositionis.

Irregularitas Bigamiæ est Iuris Ecclesiastici.

6 TOTA igitur difficultas est circa secundam partem nostræ Propositionis, in qua asserui hanc Irregularitatem inductā tantùm fuisse Iure Ecclesiastico, cùm enim Paul. illam locis initio allatis tradiderit, videtur esse Iuris diuini, atque ita affirmat Franc. Turrian. cap. 1. lib. 1. aduersus Magdeburgen. eo quod omnia, quæ in Epistolis Apostolorum reperimus, tradita velit esse à Domino, non ore quidem proprio, sed mediis Apostolis, neque aliud velle Paul. dum ad Corinth. scribens de connubio fidelis cum infideli, ait: Cæteris ego dico non Dominus, quā distinguere ea, quæ prius Christus dixerat ore proprio quæ in Euangeliis referuntur, ab iis quæ tunc primum ore Apostolico loquebatur; Confirmat prætereà hanc secundarum nuptiarum prohibitionē quoad sacros ministros ex Epistola secunda Petri ad Clem. idem quoque docet Petrus Soto lect. 18 de Matrim. & alij quidam apud Innocent. in cap. nisi cùm pridem. §. personæ. de Renuntiation. Verùm contrarium asserunt S. Thom. in 4. d. 29. a. 1. & alij omnes tum Theologi, tum Canonistæ quorum benè multos dabit Sayr. lib. 6. cap. 3. n. 20. alios verò enumerare superfluum foret in tam constanti omnium sensu; falsū enim est, omnia quæ in suis epistolis præceperunt Apostoli esse Iuris diuini, cùm enim constituti & ipsi essent à Spiritu Sancto, Episcopi regere Ecclesiam Dei, plurimas leges authoritate sibi tum Episcopali ordinaria, tum Apostolica sanciuerunt Ecclesiæ, quæ Iuris diuini non sunt, neque à Christo positæ, cuiusmodi esse istam de Bigamis à sacris ministeriis remouendis atque de ipso cœlibatu Sacerdotum existimauit semper Ecclesia, quod alibi fusiùs contra eundem Franciscum Turrian. stabiliemus; obseruandumque hoc loco est cum Suar. disp. 49. sect. 5. n. 2. præceptum Apostolicum de sola bigamia vera agere, nō de interpretatiua, nam si propriè loquamur etiam ille,

ille, qui corruptã ducit, vnius vxoris vir est, sicut etiam si illa viuente cum alia inualidè contrahat, cum eius secundæ vir non sit, sed adulter; Connubium autem spiritale, ex quo bigamia similitudinaria sequitur, non multiplicat Carnale, quare etiã si matrimonium voto solemni Castitatis ligati validum foret, non tamen propterea non esset vnius vxoris vir; Hæ igitur omnes bigamiæ ita ab Ecclesia inductæ sunt, vt ne à Paulo quidem fuerint imperatæ.

Tertia Propositio.

De Bigamia interpretatiua.

7 Irregularitas ex Bigamia interpretatiua oritur duntaxat ex matrimonio valido cum vidua contracto; ex matrimonio autẽ cũ corrupta & vitiata extra matrimoniũ, & ex copula cũ propria vxore adultera nascitur tantùm Irregularitas ex infamia; Denique ex nullo matrimonio inualido sequitur Irregularitas, vel non nisi ex delicto & infamia, non autem ex bigamia.

Expositio et confirmatio Propositionis.

8 Qvia DD. volunt pluribus modis incurri Irregularitatem ex Bigamia interpretatiua, vt aliqua ratione illorum dissidia componam, distinguo duplicem Irregularitatem hoc loco, vnam quæ sit propria Irregularitas bigamiæ; quia quamuis ex interpretatiua tantùm bigamia oriatur, tamen eodem modo contrahitur, eiusdéque rationis est cũ Irregularitate, quæ ex vera bigamia nascitur, cùm enim fictione Iuris hęc bigamia censeatur eosdẽ Iuris effectus, atque adeò eandem omninò Irregularitatem cum vera bigamia producet: Hæc autem Irregularitas est solùm ex defectu Sacramenti, quæ proinde neque culpam, neque cognitionem eius, neque aliud quidquam requirit vt contrahatur, modò verus, vel ex Iuris fictione existimatus ille Sacramenti defectus existat.

Altera est Irregularitas ex delicto aut infamia, quæ quia oritur ex nuptiis cum personis infamibus, aut modo infami propter commissum in illis crimen contractis reducitur ad Irregularitatem ex bigamia, & malè cum illa, quæ est tantùm ex defectu Sacramenti confunditur à plerisque DD. repugnante omninò Iure, quod licèt turpia & infamia illa matrimonia siue ratione modi, siue ratione personæ remoueat à sacris, clarè tamen fatetur bigamiam non esse, neque propriam neque interpretatiuã, neque solum defectum Sacramenti, qui in matrimonio inualido fingi non potest, sed delictum & infamiã attendit; comparat autem cum bigamis, non quod ipsos tandem cum illis Irregularitatem incurrere velit, sed vt ostendat potiori Iure quàm bigamos censendos illos esse Irregulares; quàmuis igitur vtriusque huius Irregularitatis causa materialis sit matrimonium, proxima tamen ipsarum radix longè diuersa est, vna enim ex defectu Sacramenti, altera ex infamia aut delicto progerminat.

Quare inter vtramque plurimum interest, quæ enim est ex bigamia, ex actione externa etiam inculpabili atque occultissima, & ab ignorante contrahitur, neque vlla causa externa excusatur, satis enim est eam actionem poni, à solo quoque Pontifice dispensabilis est, quæ autem

ex

ex delicto causatur, requirit peccatum mortale cum contumacia, immò & notorietatem sufficientē ad creandam infamiam exigit, quia vt ostendam inferius, non imponitur ratione solius delicti, nisi famosum sit: quare excusatur ea Irregularitas, quoties vel actio redditur immunis culpæ, vel quoties non generat infamiam; & demùm ab Episcopo dispensabilis est; vt docebimus suo loco. His obseruatis singulas partes nostræ propositionis ostendo.

PRIMA PARS Propositionis.

Irregularitas oritur ex matrimonio valido cum vidua.

9 DIXI igitur primò bigamiam interpretatiuam, atque Irregularitatem defectu Sacramenti, quę est vera Irregularitas bigamiæ, contingere, quoties aliquis viduam sibi matrimonio iungit, etsi enim sit ibi vnum dūtaxat reipsa matrimonium, est tamen fictione duplex, eo quod vidua illa iam fuerit priori matrimonio alteri viro copulata, non est, inquit, Innocent. III. in cap. debitum. de bigam. vnica vnici, sicut neque verè bigamus est vnus vnius, atque ita in neutro matrimonio censetur esse perfecta significatio Connubij Christi cum Ecclesia per Incarnationem, Christus enim est vnus vnius, & Ecclesia vnica vnici. Hanc porrò Irregularitatem agnouerunt perpetuo PP. & Concilia vt cap. 26. Martin. Bracaren. ex synodis Orientalib. collegit in sua compilatione Canonum, & sanè Can. Apostolo. 18. qui refertur cap. si quis viduam. d. 50. Gregor. lib. 2. Ep. 25. vnde desumptum est cap. præcipimus. 34. d. & lib. 11. Epist. 8. Vrban. II. in Conc. Meldens. ex cap. nemo. dist. 32. Siriti. Ep. 1. cap. 8. Innocent. I. Ep. 2. cap. 4. & 5. & Epist. 4. cap. 2. & Epist. 22. cap. 1. Ep. 24. cap. 5. Leo I. Ep. 1. cap. 2. & Ep. 84. cap. 3. & Ep. 87. cap. 1. Leo IX. contra Nicætam Monachū. in cap. seriatim. de Clericorum gradibus. & Hilari. in Synodo Roman. vti refertur cap. Curandum. d. 34. apertissimè ita docent, sicut & Innocent. I. Ep. 22. Conc. IV. Carthagin. can. 69. Valentin. can. 1. Toletan. I. cap. 3. & Toletan. IV. cap. 18. & 43. Arelatens. III. cap. 3. Gerundens. cap. 8. Aurelian. III. cap. 6. & Aurelian. IV. cap. 10. Turon. I. cap. 4. Hispalen. II. cap. 4. In his enim omnibus locis, qui viduam aut tenuptam, aut internuptam duxerit à Clero reiicitur: debuit autem hæc vidua consummasse matrimonium cum priori viro vt prima propositione monui, neque ignorantia viri illam duceris excusabit ab irregularitate; si v. gr. ipsa falsò iuraret se virginem esse, & à priori viro minimè cognitam fuisse, erit enim nihilominus talis maritus irregularis, & pro tali se gerere debebit, neque Ordines sine dispensatione suscipere poterit vbi vxorem suam à priori eius marito subactam nouerit, atque in hanc primam propositionis partem omnes æquè consentiunt.

SECVNDA PARS Propositionis.

Ex Matrimonio cum fœmina corrupta non vidua non oritur Irregularitas.

CORRVPTAM appello, quæ 10 extra legitimum matrimonium

c. 34. ex Synodo Romana sub Hilario & cap. præcipimus ead. dist. ex Gregor. qui viduam & non virginem duxit remouetur à sacris, vox illa non virgo, non significat infamem aliquam personam, sed solum corruptam, qui igitur non virginem acceperit vxorem, siue res nota sit, siue occulta, siue ipsemet sciat, siue non, erit omninò irregularis, atque vbi deinde sciuerit se non duxisse virginem, abstinere debebit à sacris donec dispensetur. Respond. Hos PP. per non virginẽ intellexisse viduam illis locis, neque hæc nomina ad significanda duo genera personarum addidisse, sed vt designarent quandonam matrimonium cum vidua faceret Irregularem, si nimirũ cõtrahatur cum vidua non virgine, & à priori viro cognita, si enim nũquàm consummasset prius illud matrimonium, non diceretur bigamus, qui illam posteà duceret, vti prima Propositione diximus; quare PP. perpetuò agunt de vidua, & non virgine quæ & priori viro iuncta & cognita fuerit, si enim alterum ex istis desit quia vidua quidem est, sed non consummato matrimonio virgo adhuc restat, vel licèt corrupta sit, non tamen est vidua, quia nunquam coniuncta viro fuit, non efficitur bigamia etiam interpretatiua, neque proinde ex illa consurgit Irregularitas quamuis aliunde si ob turpem vitam infamis sit, nascatur irregularitas ex matrimonio cum illa contracto, quæ erit Irregularitas ex infamia, & non ex defectu Sacramenti, & sanè non erat, cur Apostoli in suo Canone, & cæteri deinceps Põtifices solliciti essent in enumerandis istis personis ex quarum matrimonio nasceretur Irregularitas, satis enim fuisset dicere bigamiã accidere, quoties aliquis contraheret cum non virgine, neque viduam & non virginem eiectam, repudiatam, meretricem, & Scenicam nominare quidquam attinebat, nisi fuisset aliquod discrimen inter ista coniugia, & diuersa ratio propter quam à sacris Ordinibus repelleret. Cum igitur nihil planè habeamus in Iure, quod Irregularitatem bigamiæ & defectus Sacramenti affingat istis Coniugiis cum corrupta non vidua, seu extra legitimum matrimonium vitiata, sequitur, vt si quæ in illis nihilominus reperiatur Irregularitas, vti omninò aliquando reperiri certum est, illa vel ex delicto, vel infamia, vel vtroque eo capite sumatur.

QVIBVS omnibus accedere mihi videtur euidentissima ratio. Bigamiæ irregularitas & defectus Sacramenti contingit, vti sæpius monuimus ex Innoc. & communi Theologorum ex eo quod vir diuidat carnem suam in plures atque ita non sit *vnus vnius aut vxor non sit vnica vnici*, eo quod cum alio coniuncta fuerit; atqui hæc carnis diuisio non reperitur in matrimonio cum corrupta extra Coniugalem thorum; ergo in eo matrimonio non est irregularitas bigamiæ, & defectus Sacramenti siue verè, siue interpretatiuè & ex Iuris fictione; Minor in qua consistit tota vis & difficultas argumenti, cùm maior ab omnibus concedatur, facilè ostenditur, si prius obseruemus, quid necessarium sit ad perfectam significationẽ Sacramenti siue vt vnio Christi cum Ecclesia per assumptionẽ carnis perfectæ repræsentetur à matrimonio fideliũ, inde enim statim colligetur, quandonam ea repræsentatio manca futura sit; Christi igitur vnio duo dicit nimirũ

 affectum

affectum eximiæ charitatis, & realem vnionem diuinæ subsistentiæ Verbi cum carne nostra, per quam vnionem Verbum Caro factum est; quare vt aduertunt PP. in Concil. Alexandrino contra Arianos, Incarnatio non fuit facta per συνάφειαν quæ solam propinquitatem significat], sed per ἕνωσιν vnionem, per quam duo quædam fiunt vnum. Hæc itaque Christi cum Ecclesia coniunctio significatur per matrimonium fidelium, in illo enim habemus mutuum affectum & realem vnionem per cõmixtionem corporum, ex qua coniuges iam non sunt duo, sed vna caro, & idcircò vir diligit coniugem suam tanquam suam carnem, quæ est ratiocinatio Pauli ad Ephes. 5. Itaque & *viri debent diligere vxores suas vt corpora sua, qui suam vxorem diligit, seipsum diligit, nemo enim vnquam carnem suam odio habuit.* Debet itaque vir æstimare, atque tractare deinceps suam vxorẽ tanquam propriam carnem, *Quoniam iam sunt amplius duo, sed vna caro hoc autem Sacramentum magnum est in Christo & in Ecclesia*, inquit, Paul. quia & per affectum vnitur Christus Ecclesiæ, & per carnis cõmixtionẽ, vnde illã diligit tanquã propriã carnẽ & propriũ corpus, & fideles dicũtur mẽbra Christi caro de carne, & os de ossibus eius; quod ratione totius Ecclesiæ in Incarnatione contigit; & cum singulis fidelibus in Eucharistię manducatione perficitur, vti Vasquez 3. part. disp. 204. cap. 4. Alan. lib. 1. de Eucharist. c. 18. de Xaintes. Repetit. 5. de Eucha. cap. 1. & 2. Turrian. lib. 1. de Eucharist. cap. 8. & 9. Latiùs exponunt; vt igitur hæc Christi connubialis vnio perfectè repræsentetur, necessaria imprimis est maritalis affectio, & vinculum ex ea resultans, alioquin copula etiam fornicaria illam repræsentaret, cùm in illa quoque reperiatur carnis vnitas, quia teste Paulo 1. ad Corinth. 6. *Qui adhæret meretrici vnũ corpus efficitur* erunt enim, inquit, *duo in carne vna*, & sanè ex amore mutuo proficiscitur illa commixtio, & est amoris, qui ad realem vnionem perpetuò tendit, consummatio, quia tamen amor ille non ita ligat fornicantes, vt post illã cõmixtionem scortator habeat meretricem tanquãm carnẽ suam & vt talem illam tractare & gerere debeat, sicuti contingit in cõmixtione, quæ est consummatio affectus maritalis; copula fornicaria nulla ratione repræsentat vnionem connubialem Christi cum Ecclesia, cùm isti fornicatores non fiant propriè vna caro, etiamsi sese ex amore commisceant quod etiam verius est, si vi & renitente altero fiat illa coniunctio, cùm non sit affectus reciprocus, qui ad vnionem efficiendam necessarius est; In matrimonio autem consummato quàmuis altero coniuge dissentiente exerceatur copulã, Coniuges fiunt vna caro, quia cõmixtio illa & cõiũctio carnalis est prioris amoris ac consensus, quo ius sibi mutuo in sua corpora tradiderunt, & quia vinculum illius consensus, seu illud ius perpetuò manet, neque alterius dissensu aut odio disrumpitur, statim atque vtuntur coniuges illo iure siue volentes, siue altero inuito & repugnante fiunt ambo vna caro. Itaque ad hanc vnitatem carnis & consequenter ad repræsentandam vnionem Christi cum Ecclesia necessariò requiritur, vt vides, mutuus affectus maritalis. Secundò, exigitur consummatio illius affectus & carnalis coniunctio, vti iam ostendimus prima

ma Propositione, quia ante illam commixtionem Coniuges non fiunt vna caro. Tertiò quia Christus vnius Ecclesiæ sponsus est, & Ecclesia nulli alteri vnquàm iuncta fuit, etsi enim aliis amatoribus se prostituerit famosa meretrix vt sæpius obiicitur Synagogæ, nullum tamen aliud connubium iniuit, sed turpiter adulterata est, non repræsentatur hæc vnitas coniugij Christi, nisi vt aiebat Innocent. *Vir sit vnus vnius, & vxor vnica vnici*, atque non diuidat vir carnem suam; hæc porrò diuisio carnis non contingit, nisi quando vir fit vna caro cum pluribus, atqui vnitas carnis non contingit nisi in commixtione maritali & non in fornicaria; quamdiu igitur aliquis non fuerit plurium maritus seruabit vnitatem carnis, siue non diuidet carnem suam in plures, neque impedietur quominus suo vnico matrimonio repræsentet vnitatem Coniugij Christi, quæ ratio est propter quam, vt dicemus inferius ex communi omnium sententia; vir qui cum pluribus adulteratur, aut ante coniugium scortatur non fiat bigamus, quia non diuisit carnem suam, cum non fuerit factus vna caro cum scortis vti explicuimus. Quando tamen vxor non est *vnica vnici*, quia iam alterius viri facta fuerat caro, qui cum illa deinde contrahit, dicitur à Iure suam carnem diuidere in plures, quia nempe fit vnica caro cum vxore, quæ iam cum aliis fuit vna caro, & in eos omnes, cum quibus vxor facta fuit vna caro, vir qui illam ducit fingitur diuidere suam carnem, quando per maritalem commixtionem fit vna caro cum ipsa, quæ cum aliis quoque fuit facta vna caro; ad hanc igitur bigamiam Interpretatiuam, quæ sumitur ex eo quod ducatur vxor quæ non est *vnica vnici*, ad quod requiritur, vt illa facta fuerit vna caro cum pluribus, quod non contingit etiamsi suum corpus vulgârit nisi per commixtionem maritalem alterius viri facta fuerit caro; quando igitur ista primò matrimonium contrahit cum aliquo reuerà erit vnica vnici, si neque ille vnquam maritus fuerat, etiãsi virgo non sit, sed lupa & scortum; quare in eo matrimonio non magis erit defectus significationis vnitatis matrimonij Christi cum Ecclesia, quàm si vir scortatus diu [illegible]us, virginem deinde duxisset; si [illegible] ille fiat in eo matrimonio post copulam fornicariam *vnus vnius*, & fœmina quoque fiet *vnica vnici* quãuis antea constuprata fuerit, cum neuter ex his coniugibus factus fuerit vna caro cum alio quopiã, quàm cum suo Coniuge, quamuis cum aliis sæpiùs cõmixtus carnaliter sit; Quare si quæpiã irregularitas exurgat ex matrimonio cum non virgine & non vidua, sed per stuprum aut fornicationem vitiata contracto, non erit Irregularitas bigamiæ & Sacramenti defectus, qui vt ostendi nullus ibi nequidem fingi potest à Iure, sed erit alia quæpiam Irregularitas ex infamia nimirum eo quod cum personis incontinentibus & probrosis non sine nota turpitudinis eiusmodi matrimoniũ ineatur. Non pugnamus igitur cum cõmuni sententia, quasi negemus omnem Irregularitatẽ ex matrimonio cum corrupta non vidua, sed quia volumus non esse Irregularitatem Bigamiæ etiam interpretatiuæ, sed ex infamia; vnde sequitur contra eandem communem sententiam seclusa infamia huius matrimonij cum corrupta, quæ v. gr. habetur virgo in

opinione hominum, non contrahi irregularitatem, vti deducemus in Consectariis.

TERTIA PARS propositionis.

De irregularitate ex Coniunctione viri cum vxore sua adultera.

12 DIxi tertiò. Eum qui propriam vxorem, quam virginem duxerat, cognouit post adulterium ab ipsa commissum, non contrahere irregularitatem bigamiæ, sed ex infamia duntaxat. Ita sentiunt imprimis parte superiori citati, deinde illi omnes, qui ad hanc irregularitatem volunt adulterium vxoris cognitum esse à viro cum Sà v. Irregularitas ex bigamia num. 2. & 3. Petr. Ledesma in Summ de matrim. cap. 32. Con. 6. Innocent. in cap. Inquisitioni. de senrent. Excomm. relatus à Couarr. in Clem. si furiosus. 1. part. §. 2. num. 3. Rebuff. de pacificis possess. num. 194. neque abnuere videtur Glossa in cap. 2. de bigamis Vers. in bigamis. Si autem requiritur scientia ad hanc irregularitatem contrahendam, illa non erit ex solo defectu, alioquin ab ignorante incurreretur. Idem quoque fateri necesse est eos omnes, qui apud summam Confess. lib. 3. tit. 3. quæst. 9. negant virum cognoscentem imperio iudicis vxorem adulteram fieri irregularem, in quibus numeratur Innocent. in cap. Inquisitioni citat. Ancharan. Ioann. Andr. aliique à Sanchez libro 7. disputatione 84. num. 16. relati. Vt videas nostram sententiam non destitui suis authoribus, quamuis contrariam, quæ irregularitatem ex defectu Sacramenti & ratione bigamię interpretatiuę agnoscit, communissimam esse fateat. & in quam omnes ferè tum veteres, tum recentiores abeant, vt videbis apud Sanch. disput. 84. cit. num. 15. Bonacinam, Layman, Barbos. all. 49. de potestate Episcopi. num. 8. Comitol. lib. 1. Responso. quæst. 106. num. 3. Garc. 7. part. de benefic. cap. 6. n. 16. & Sayr. lib. 6. cap. 3. num. 19. vbi tamen nostram opinionem probabilem dicit, sed mihi videntur hi DD. ex pręiudicata quadam opinione potiùs, quàm certo iure, aut ratione duci.

Et quidem quoad iura spectat, duo 13 duntaxat ex illo afferuntur, quæ facilem habent explicatum. Primum est cap. si cuius. dist. 34. quod desumptum est ex Conc. Neocæsar. cap. 8. vbi Laïcus, cuius vxorem commisisse adulterium euidenter fuerit comprobatum à ministerio sacro remoueri; Clericus verò cuius vxor adulterauerit, illam vel dimittere debebit, vel si retinere velit, à ministeriis Ecclesiasticis abstinere. Secundò affertur cap. si Laïci ead. dist. quod suo more Gratianus tribuit Martino Papæ in Concil. Roman. cùm habeatur apud Martinum Bracarens. in sua collectione Canonum ex Synodis orientalib. cap. 28. Vbi idem omninò dicitur, quod in Canone Neocęsariens. citato. Hæc autem iura nostram sententiam non impugnant, sed eam potiùs stabiliunt, nam imprimis postulat Canon Neocæsari. vt euidenter φανερῶς, fuerit comprobatum adulterium ἐλεγχθῇ φανερῶς μοιχευθεῖσα. Quare Balsamon in suis Scholiis vult apertis probationibus conuictam fuisse eam mulierem, ἐλεγχθεῖσαν διὰ φανερῶν ἀποδείξεων, & non tantùm suspicione leui aspersam, aut etiam ex indicio aliquo, sed non sufficienti ad conuictionem marito suspectam, aut vt ait Zonar. Monach. accusatam ab iis, quibus nomen

nomen illius deferendi potestas non est, quia non omnibus concessum erat mulierem adulterij ream agere, sed vt obseruat Balsamon marito duntaxat, patri, fratri, patruo & Auunculo; addítque ex nouo iure ne quidem mulierem adulterium fatentem damnari posse, nisi aliunde probetur. Cùm igitur PP. Neocæsarienses velint tam euidentem & manifestam conuictionem adulterij, & Canon. ex Martino Bracarensi relatus agat tantùm de ea quæ in adulterio deprehensa est, vt eius vir, si Laïcus sit, repellatur à sacris Ordinibus, si verò Clericus sit, ipsorum exercitio abstinere cogatur; manifestum est, vt fatetur quoque Sayr. ex iis Canonibus probari non posse hanc irregularitatem esse ex bigamia siue defectu Sacramenti, ad eam enim non foret opus ista euidentia & conuictione, cùm ab ignorante contrahatur, vnde tandem Sayr. loc.cit. fatetur nostram sententiam esse probabilem, neque aduersus illam quidquam ex iure afferri posse, & Diaz in sua practica. cap.16. sub fin. ait virum cognoscentem adulteram vxorem non fieri irregularem, nisi possit probare adulterium. Hurt. diffic. 13. disp.2. de Irregular. hanc conuictionem adulterij in vxore Laïci, vt ipse fiat irregularis, omninò requirit, sed malè ea in parte distinguit inter adulterium vxoris Laïci & Clerici, quasi illius adulterium debeat esse euidens, non istius, cùm reuerà, vt aduertunt Scholiastæ Balsam. & Zonar. in pœna, siue in effectu huius irregularitatis sit tantum discrimen inter Laïcum & Clericum maritum adulteræ, quia Laïcus non cogitur vxorem adulteram dimittere, posséque cum illa redire in gratiam, cùm etiam lib. 28. Basilic. tit.7. cap.1. permittat marito, Coniugem propter adulterium in Monasterium detrusam recipere elapso biennio, si tamen cum vxore adultera iederit, non poterit ad sacros Ordines promoueri ex hac lege Neocæsari. Clericus autem iubetur separare vxorem adulteram, aut si illam retinere maluerit, officio sacro abstinere. Cæterùm adulterium siue ante siue post ordinationem μετὰ τὴν χειροτονίαν, viri ab vxore commissum debet esse euidenter comprobatum, vt ratione illius vir remoueatur à susceptione Sacrorum, aut ab eorum, si iam illa susceperit, exercitio, quod ex Græco Canonis textu perspicuum redditur; non potest autem alia de causa hæc euidentia adulterij requiri à Patribus hoc loco, quàm quia irregularitas, quæ deinde contrahitur à viro cum illa se commiscente, est irregularitas ex infamia; vnde aliqui dixerunt cum Præposito inferius allegãdo non contrahi eam irregularitatem, quoties vxor fuit vi oppressa, quia reuera tunc adulterata non est, est tamen viciata, atqui si quis inde defectus Sacramenti oriatur in viro viciatam vxorem cognoscente, æquè exurget, siue volens, siue vi subacta fuerit. Fateatur igitur oporter hi DD. etiam vbi volens adulterata fuerit ista mulier, virum eam cognoscentem non fieri irregularem ex bigamia, sed ex aliquo alio capite. Respondet à Castro lib.2. de lege pœnali. cap.14. Con.2. Corolla. 2. & Sanch. lib.7. disput. 24. num. 15, hanc euidentiam adulterij exigi tantùm, vt in foro externo repelli possit vir huius adulteræ à sacris Ordinibus. Verùm cùm neque propter vllam aliam irregularitatem possit aliquis repelli ab Ordinibus, aut eorum exequutione, nisi fuerit euidenter probata; cur potiùs in hac peculiari irregularitate viri cognoscentis vxoré

adulteram

adulteram exigunt Iura adulterij euidentiam, quàm cæterorum defectum, quando ex illis similis aliqua Irregularitas nascitur, nisi quia hæc irregularitas non est ex solo defectu. Deinde non agitur in Canone Neocæs. de repellendo eiusmodi marito per superiorem Ecclesiasticum, neque vllum ibi verbum apponitur, quo iubeatur iste reiici, aut deponi, sed ipsi tantùm prohibetur, ne veniat ad Ordines, quos licitè suscipere nequit, ὁ τοιοῦτος, inquit, εἰς ὑπηρεσίαν ἐλθεῖν οὐ δύναται, talis ad ministerium venire non potest; de Clerico autem, cuius vxor adulterata fuit, debet eam dimittere ὀφείλει ἀπολῦσαι αὐτὴν, aut si cum ea adhuc viuat, ἐὰν δὲ συζῇ, non potest exequi sibi commissum ministerium, οὐ δύναται, ἔχεσθαι τῆς ἐγχειρισθείσης αὐτῷ ὑπηρεσίας. Quid amabo in illis verbis est, quod requirat forum externum, aut loquatur tantum de repellendo ab Ordinibus eo marito.

Secundò. Placet penitius mentem horum PP. Neocæsariensium inspicere, vt quam parùm in adducto Canone præsidij nacta fuerit contraria sententia videamus. Idcircò enim hi PP. maritum adulteræ reiiciunt à sacris, quia Canon Apostolicus 18. in Catalogum Sacerdotalem adscribi vetat eum qui vxorē fornicatricem, aut Scenicam, aut dimissam duxerit, inquit, Balsam. atqui ille Canon Apostolicus spectauit tantùm infamiā illius coniugij & probrum quod inde in Ordinem Sacerdotalem refunderetur, non autem bigamiam, quæ nulla in eo casu fingi potest, vti ostēdimus secunda parte huius propositionis, ergo eandem tantùm infamiam & labem sacri Ordinis cauere voluerunt PP. Neocæsarienses in sua lege condenda, quia idem omninò probrum est, siue quis adulteram ducat, siue cum adultera euidenter comprobata cohabitare pergat; eius enim, inquit Balsam. inquinamenti particeps fit μετοχὸν τοῦ μιάσματος, si cum adultera commisceatur, διὰ τὸ συμμίγνυσθαι τῇ μοιχευθείσῃ. Immò multò magis polluitur, qui cum vxore adultera habitat, quam qui fornicatricem duxit in vxorem, primus enim videtur fouere turpitudinem vxoris, non verò hic posterior, cùm per matrimonium à turpi commercio abduxerit fornicatricem, quam sibi in coniugem sumpsit, atque ita antiquas sordes illa eluerit, adultera verò polluta adhuc sit, & maritum, qui illi commiscetur, eadem contagione infici necesse sit, quandoquidem vnum cum illa corpus efficitur; Hominem autem pollutum occupari circa diuinum ministerium εἰς τὸ θεῖον λειτούργημα: nemo patiatur, inquit Zonar. in Scholiis suis, quæ turpitudo & infamia nulla est, quādiu non est euidenter cōprobatū vxoris adulteriū; vnde eā euidentiā PP. iure merito exigūt: Neque dicas Balsam. in huius Canonis scholiis fateri maritum Irregularē, qui etiam inscius per errorem adulteram cognouerit, non loquitur eo casu, quo adulterium euidens est, vt ait Canon, licèt maritus id nesciat, vti contingere sæpius ait Castro loco citato, tunc enim cum ignorantia mariti non abstergat infamiam, qua ex notitia publica adulterij vxoris ipse aspergitur manet Irregularis, non ex propria culpa, sed ex infamia à turpitudine publica vxoris deriuata. Preterquam quod mihi admodum probabile videtur, hanc Irregularitatem esse pœnalem, & PP. punire maritum adulteræ, si postquam eius adulterium fuit φανερῶς & euidenter comprobatum

probatum adhuc cum illa commiſceatur, eo quod eius turpitudinem tegere & fouere præſumatur; vnde Canon 77. à Martino Bracarenſi ex Synodis Orientalibus collectus ita ab Iuone 8.part. cap. 284. recitatur. *Si cuius vxor adulterium fecerit, aut vir in alienam vxorem irruerit, ſeptem annos pœnitentiam agat*, & ibidem adducit Iuo can. 19. Conc. Ancyrani ex verſione Dionyſiana, *Si cuius vxor adulterata fuerit, vel ſi ipſe adulterium commiſerit ſeptem annorum pœnitentia oportet eum perfectionem conſequi ſecundum priſtinos gradus.* Per perfectionem autem intelligunt Balſamon. & Zonar. ſacram Communionem quia ἁγίων μετέχειν, qua iſti donari poterant poſt exactos ſeptem annos pœnitentiæ ſecundum varios illius gradus diſtributos: debēt verò PP. Ancyrani aliquod peccatum mariti in vxoris adulterio deprehendiſſe, quod tam graui pœna punirent; atqui, cum, vt teſtatur Dionyſ. in ſuo Codice Canon. Eccleſiaſt. Neocæſarienſes proximè ſequuti fuerint Ancyranos, eos dubio procul imitati ſunt, & peccatum quod in fouenda vxore adulterij euidenter rea committit maritus interdictione ſacrorum ſuſcipiendorum aut exequendorum punierunt, non imperarunt autem Laico eam dimittere ſicut Clerico, quia grauius eſt delictum cùm ipſum maior ſanctitas deceat, vnde & maior eius pœna eſt, vt oſtendit Balſam. qui ait illum propter delictum διὰ τὸ ἁμάρτημα καθαιρεῖσθαι deponendum eſſe. Ex quibus omnibus tandem elucet, hunc Canon. Neocæſar. nulla ratione agere de Irregularitate ex bigamia, ſed vel ex delicto, vel ex infamia: itaque cum illum vnicum Canonem afferant aduerſarij, malè ſibi ex eo perſuaſere maritum cognoſcentem vxorem adulterā bigamum eſſe ex Iuris fictione & interpretatione.

I

IAM vero ſi agamus ratione, ſtatim apparet ex iis, quæ proximè in ſuperiori parte diſputauimus, nullā hic eſſe bigamiam interpretatiuam & defectum Sacramenti ex fictione Iuris; ad illum enim requiritur, vt vir diuidat ſuam carnem in plures, quod reuerà non facit, eo quod vxor cui poſt adulterium ab ipſa patratum commiſcetur, non ſit ſufficienter facta vna caro cum alio viro per copulam adulterā, alioquin & ipſe vir cum alia quapiam commixtus, factus quoque fuiſſet vna caro cum illa, atque ita ſuam carnem in plures diuiſiſſet, eſſetque bigamus maritus adulter, aut etiam qui nondum coniugatus cum pluribus fornicaretur, aut licèt vnā tantùm vitiaſſet, & deinde vxorem duceret, eamque cognoſceret, quod argumentū nunquam effugient aduerſarij, vt iterum monebo in Conſectariis, niſi fateantur vnitatem carnis, quam in meretricio complexu agnoſcit Paulus, non eſſe ſufficientem ad repræſentandam vnitatem connubij Chriſti cum Eccleſia per Incarnationem, ac proinde diuiſionem oppoſitam, quæ contingit ex eadem meretricia copula cum pluribus non habere vllū defectum huius ſignificationis & Sacramenti. Cùm igitur in noſtro caſu tota diuiſio carnis ſit ratione copulæ illicitæ & adulteræ, non poteſt ex illa exurgere bigamia & defectus Sacramenti, neque conſequenter Irregularitas ex eo capite, quare ex infamia vel delicto deſumenda erit, vt in noſtra propoſitione aſſeruimus.

M[illegible] VLTIMA

VLTIMA PARS Propositionis.

Irregularitatem Bigamiæ nunquàm oriri ex matrimonio inualido.

16 DIxi vltima parte propositionis nunquàm Irregularitarem Bigamiæ sequi ex matrimonio inualido, sed si quæ ratione illius incurritur, esse Irregularitatem ex delicto, aut ex infamia. Ita Præposit. in tertiam partem q. 5. de Irregula. dub. 7. sub. fin. vbi ea de causa existimat, quoties res occulta est, posse Episcopum dispensare in ea irregularitate, quæ est tantùm ex delicto. Layman. lib. 1. tract. 5. p. 5. cap. 6. n. 5. Kon. disp. 18. num. 110. Henriq. lib. 12. cap. 6. num. 9. Littera Y. Hurtad. diffi. 3. disp. 2. de Irregul. qui omnes dicunt nihil inueniri in Iure Canonico, vnde probetur ista Irregularitas, quæ cùm à solo Iure fuerit inducta, idcircò enim dicitur esse ex Iuris fictione, reiicienda omninò est. Neque abnuit Suar. disp. 49. sect. 2. illam difficillimè ex Iure probari. Ratio iam superius sæpiùs adducta planè euincit bigamiam nullam hic esse, cùm enim copula in matrimonio inualido sit fornicaria duntaxat, non sufficiet ad diuisionem carnis, quæ ad eiusmodi Irregularitatem ex bigamia necessaria est, vti fuit explicatum; quare si quæ sit Irregularitas ex delicto, aut infamia contrahetur, quæ tamen, quia ex matrimonio sequitur, appellatur Irregularitas bigamiæ, vti monui. Vt verò nullus relinquatur dubitationi locus hac in parte percurrere placet omnes modos, quibus ex aliquo inualido matrimonio volunt DD. nasci hanc Irregularitatem Bigamiæ.

Primò igitur contrahi potest à Laico (de eo enim tantùm agimus hoc loco, quia matrimonium Clerici in sacris constituti reduci debet ad similitudinariã Irregularitatem) per matrimonium inualidum cum vidua siue inualiditas oriatur ex defectu consensus, siue ex alio quopiam impedimento dirimente. Hinc autem non oriri bigamiæ Irregularitatem asserit Reginald. lib. 30. tract. 2. n. 87. post Nauarr. cap. 27. num. 195. vbi ita iudicatum in sacra Pœnitenitaria dixit, sequitur Henriq. can. 6. cit. num. 9. Auila. 7. p. disp. 7. dub. 2. Sanch. lib. 7. disp. 84. num. 11. & 12. quare concedit, quod si occulta esset corruptio fœminæ quam quis duxit aut si matrimoniũ inualidum cum vidua lateret, & sine scandalo, posset ille maritus tantum nomine tenus promoueri ad Ordines, nulla fore opus dispensatione. Philiarch. de officio Sacerdot. prima parte. lib. 4. cap. 7. Valent. in 4. parte. disp. 7. q. 19. p. 3. Medices. 2. part. summ. tit 9. q. 28. contra Couarr. in Clem. si furiosus. 1. part. §. 2. num. 2. qui testatur se sequi communem sententiam, cuius authores collectos videbis apud Sayr. lib. 6. c. 3. n. 7. qui eidem opinioni adhæsit, sicut & Suar. disp. 49. sect. 3. num. 3. Bonac. disp. 7. q. 2. p. 5. num. 8. Gordon. lib. 7. q. 18. num 33. Ratio nostra est, quia nullibi hæc Irregularitas exprimitur in Iure, caput enim nuper, & cap. A nobis. de bigamis, in quibus aliquod matrimonium inualidum facit Irregularem, non debent ad omne matrimonium inualidum trahi, cum argumentum à simili non valeat in odiosis istis, & deinde non agit nisi

de Irregularitate ex delicto, quod euidenter constabit inferiùs. In foro nihilominùs externo cùm matrimonium validum esse præsumatur, qui cum vidua à priori viro deuirginata ita contraxerit & consũmarit, habebitur Irregularis, & pro eo se gerere debebit, quod in omnibus sequentibus casibus obseruandum fuerit. Si autem matrimoniũ fuerit cum corrupta & non vidua, nempe cum meretrice, iam docui nequidem, quando validum est, vllam bigamiæ Irregularitatem contrahi, sed tantùm quando famosa est illa mulier, oritur infamiæ Irregularitas, quæ etiam in matrimonio inualido reperiretur.

Secundò. Contrahitur matrimonium inualidum cum repudiata, vel eiecta à priori marito si ille adhuc viuat; supponimus prius illius mulieris matrimonium validum esse, si enim inualidum fuisset, atque adeò dissolutum authoritate Ecclesiæ, non diceretur repudiata, aut eiecta, ea enim nomina conueniũt illi tantùm quæ à marito viuente proiicitur, vt loquitur Hieron. Ep. 128. ad Fabiol. & consequẽter matrimonium, quod cum illa viuente initur, illicitum & inualidum est, neque vnquàm in Ecclesia permissum aut probatum fuit, cum repugnet Christi doctrinæ, quidquid dicat Hostiens. in cap. 1. de bigam.

Dico igitur ducentem inualidè hanc repudiatam fieri Irregularem ex can. 18. Apostolo. sed nego eam Irregularitatem esse ex bigamia, sed tantùm ex delicto & ex infamia. Hęc assertio sequitur ex priori, & ex iis quæ in explicãdo illo Canone Apostolico diximus secunda parte.

Tertiò. Contrahitur inualidè secundũ matrimoniũ & de facto tantùm & non de Iure, quia vel vxori adhuc viuenti alia superinducitur, vel licèt defuncta fuerit prior vxor, secundum tamen matrimonium aliquo ex capite inualidum est, aut prius fuit inualidum, & secundum est validum, vt enim aduertit Suar. disp. 49. sect. 2. & alij passim, nihil planè interest, quoties ex duobus matrimoniis alterum est inualidum, alterum validum, quodnam ex illis validum fuerit, siue prius, siue posterius. Eum igitur qui duo contraxit matrimonia, quamuis alterum ex ipsis irritum sit, modò tamen validum pręsumatur, & vtrumque consummauerit, Irregularem bigamum esse, consentiunt ferè DD. apud Sanch. lib. 7. disp. 84. num. 3. quod idem quoque asserunt, quando duo iniuit matrimonia, etiamsi vtrumque fuerit inualidum, sequuntur recentiores Sayr. lib. 6. cap. 3. num. 7. Suarez. sect. 2. Gordon. q. 18. cit. & Layman, modò vtrumque matrimonium absque simulatione initum fuerit.

Mihi duo statuenda videntur, primum est, aliquando ex duplici matrimonio, quorum alterum est irritum, aut etiam vtrumque, incurri Irregularitatẽ, atque ea in parte conuenimus cum communi sententia. Probatur, nam ex Can. 18. Apostol. qui duas Sorores aut Fratris, siue Sororis filiam, vtrumque enim significat ἀδελφιδῆν vt obseruat Balsam. in Scholiis, acceperit, nequit esse Clericus, constat autem eiusmodi matrimoniũ esse inualidũ propter impedimentum Consanguinitatis, malè autem ad hanc Irregularitatem consurgentem ex matrimonio nullo afferunt can. 17. Apostol. qui duobus implicitum coniugiis post baptismum ordinari prohibet; neque enim agit de polygamis & duobus matrimoniis simul celebratis,

lebratis, sed de bigamis, ineptius quoque affertur cap. de his. 31. q. 1. ex variis Canonum Neocæsariensium laciniis consutum, cum ibi de pœnitentia agenda à contrahentibus secundas nuptias agatur, vnde & Presbyter nuptiarum illarum conuiuio interesse prohibetur, ne sua præsentia probasse videatur actionem pro qua deinde sit impositurus pœnitentiam.

Dico secundo. Si vtrumque matrimonium tanquam validum habeatur ab Ecclesia ex eadē præsumptione nasci in foro externo Irregularitatē bigamiæ non interpretatiuæ duntaxat, sed veræ, quia præsumuntur ibi duo vera & distincta matrimonia, quæ assertio manifesta est, eo quod Ius externum vtatur præsumptione.

Dico tertiò. Vbi ex duobus matrimoniis vnum vel vtrumque inualidum est, non aliam oriri Irregularitatem, si quæ oriatur, quam ex delicto, vel ex infamia, vt si quis duas simul vxores duceret, quamuis de inualiditate constaret in foro externo, ille tamen polygamus tanquam infamis reiiceretur à Clero, Ex cap. nuper de bigam. Hanc assertionem de natura huiusce Irregularitatis quæ neque vera, neque interpretatiua bigamia sit, docent plurimi Iuris interpretes, Ioan. Andr. Ancharan. Dominic. & alij relati à Sanch. d. 84 cit. n. 6. qui eos sequitur, cum Henriq. lib. 12. cap. 6. num. 9. littera Y. vbi alios allegat, & generaliter asserit ex matrimonio inualido non oriri in conscientia bigamiā, loquitur autem de Laico ita contrahente, nam in Clerico constituto in sacris ex simili matrimonio consurgit Irregularitas bigamiæ similitudinariæ, de qua inferiùs. Idem sentiunt Kon. disp. 18. num. 161. Hurtad. diffic. 13. disp. 2. Præposit. q. 5. dub. 7. de Irregular. sub fin. Auila. septima parte. disp. 8. dub. 10. quando vtrumque matrimonium fuit inualidū. Probatur primo quia nullibi traditur ista bigamiæ Irregularitas in Iure, nam in Can. Apostol. cit. reiiciuntur à Clero, qui duas sorores, aut neptem suam duxerunt propter incestuosum coniugium, non propter defectum Sacramenti, qui in eo duarum Sororum coniugio reperiatur, vnde Balsam. extendit illum Canonem ad omnes contrahentes incestuosas nuptias in pœnam tanti criminis, de quo plura in Regulis siue Canonibus S. Basilij videre licebit.

Deinde cap. nuper. de bigamis, ex quo communis sententia hanc Irregularitatem bigamiæ interpretatiuæ colligere sibi visa est, non agit imprimis, nisi de bigamia similitudinaria Clerici, quam esse tantùm ex delicto constabit inferiùs. Deinde etiamsi daremus vltrò, quod nulla tamen ratione concedēdum est, huius capitis definitionem ad Laicos extendendam esse ex quadam similitudine quæ in istis pœnalibus & odiosis non valet, inde tamen non alia eruetur Irregularitas, quàm ex delicto; nam imprimis Innoc. obiicit tanquā absurdum illum, qui nullam habuit vxorē, quia *de facto contraxit* cum diuersis, quibus de Iure non poterat *matrimonialiter copulari* bigamum reputari, vbi non tātùm negat hunc cum duobus inualidè contrahentē bigamum verè esse, sed neque talem existimari & reputari Iure posse asserit, deinde vt ostendat Iure plecti tanquam bigamum Clericum, qui secundas nuptias attentauit affert duo argumenta de criminosis, vnum ex Iure Ciuili, quod infamem pronuntiat duas simul vxores ducentem. L. eum qui. C. de Adulteri. alterum ex Iure Canonico.

quod

quod punit presbyterum, qui non detinetur legalibus nuptiis. cap. Presbyterum. d. 28.

Tertiò, Cùm dicat se punire tantùm affectum intentionis cum opere subsequuto & se hunc Clericum remouere à sacris ministerijs non propter defectum Sacramenti, qui in eo matrimonio inualido nullus fuit, satis perspicuè ostendi: se duntaxat punire crimen Clerici attentantis matrimonium, & illud quantum potuit implentis, etiamsi irrito conatu propter impedimentum dirimens, quia vt ait Hostiens. in illud cap n. 5. in quibusdam criminibus voluntas attenditur, non exitus, vt in maleficiis l Diuus. ff. ad l. Corneliam. de siccatiis, quia igitur hi Clerici, *quantum in ipsis fuit secundas nuptias sibi matrimonialiter coniunxerunt*. Idcircò Innocent. tanquam biganios haberi, & illorum instar arceri voluit in pœnam nimirum attentati secundi matrimonij, quamuis inutiliter, vt dixi, neque expendenti ista verba Pontificis, occurrit, quomodo tam constanter innumeri ferè DD. sibi persuaserint vel ad laicos secundas nuptias contrahentes inualidè hanc sanctionem amplian dam esse, vel in illa contineri bigamiam interpretatiuam, & non potiùs apertissimam punitionem Clericorum secundas nuptias sibi omninò illicitas & inualidas contrahentium; vnde inanis est illa distinctio, quam Layman & alij plures afferunt de inualiditate horum matrimoniorum defectu consensus, eo quod simulata tantùm sint; & inualida, ratione aliorum impedimentorum, in hoc enim posteriori casu volunt contrahi bigamiam interpretatiuam, non in priori eo quod Pontifex requirat affectum intentionis cum opere subsequuto, qui affectus non est quando aliquis fictè tantùm contrahit. Hæc inquam distinctio inanis est, quia vt aduertit Suar. §. 2. cit. num. 10. Gordon q. 18. cit. & alij, non postulat Pontifex aliam intentionem, quam exteriùs contrahendi & consummandi matrimonij, alioquin sacerdos, qui ignoranter & bona fide duceret secundam vxorem fieret Irregularis; non autem ille qui ex malitia id faceret, quia fieri nequit, vt aliquis inter Christianos velit contrahere verum & firmum matrimonium, si sciat suam legitimam coniugem esse superstitem, requiritur igitur tantùm intentio libera celebrandi exteriores illas nuptias & earum deinde consummatio.

Secundò, ratio iam sæpiùs allata valet hoc loco, nullus enim ibi est defectus Sacramenti aut significationis, sicut neque in concubinatu, quod liquidò fatetur Innoc. in cap. nuper, quia vt diximus matrimonium inualidum aptum non est ad significandum coniugium Christi, igitur neque vt deficiat à significanda illius vnitate, neque ratione illius vir magis diuidit carnem suam in plures, quam in pellicatu, & tamen tota ista Irregularitas imponitur propter affectum intentati duplicis coniugij, igitur non nisi ob culpam, quam in ea intentatione agnouit Innoc. propter quam Clericum iam sacris ordinibus initiatum indignum iudicauit, qui illos exerceret. Respondet Suar. §. 2. n. 7. in hac re non esse verum defectum Sacramenti, sed apparentem & attentatum, in quo conatu sit eadem species incontinentiæ; verùm etsi fatear in eo duplici matrimonio inualido æquè se prodere incontinentiam atque in duplici valido immò & multò magis inde tantum haberet hunc clericum iure merito re-

iici à suo ministerio, non probatur tamen esse bigamiam interpretatiuam, sed conatum faciendi aliquod opus, ex quo illa sequeretur, si opus validè fieri potuisset.

Dices cum Auila nullam quidem fingi posse bigamiam in duplici matrimonio quando vtrumque inualidum est, quia nullum est quod deficere posit à significatione matrimonij Christi, at verò quando vnum est validum, illud deficiet ab ea significatione accedente secundo quamuis inualido. Respondetur non magis sequi hunc defectum ex matrimonio inualido, quàm ex pellicatu, cùm eadem sit vtrobique diuisio vnius carnis in plures, ex qua solum vel vera vel interpretatiua nascitur bigamia; maneat igitur vel ex matrimonio inualido, nullam oriri Irregularitatem, vel si quæ oriatur in quibusdam casibus à iure expresis, illam non esse bigamiæ, sed delicti & infamiæ.

Quarta Propositio.

De Bigamia similitudinaria.

19 Aliquando incurritur Irregularitas ab eo, qui spirituali matrimonio ligatus aliud carnale attentat & consummat, quam Irregularitatem Bigamiam similitudinariam nominant DD. sed admodum impropriè.

Expositio et confirmatio propositionis.

Consentiunt DD. in hac Bigamia, quam euidenter sibi colligere videntur ex Conc. Ancyrano. can.18. relato à Gratian. c. Quotquot. 27. q. 1. vbi tamen profert in fœminino, *quotquot virginitatem profitentes sponsionem præuaricatæ sunt.* Cùm in Græco textu efferatur in masculino, atque ita reddiderit Dionys. Exigu. & retulerit Iuo. 6. p. cap. 351. & de viris ac mulieribus agere dicat Balsamon. Hanc porrò Irregularitatem non esse nisi ex delicto omnes æquè affirmant, cum nulla ibi Bigamia fingi posit, quandoquidem agitur etiam de illo, qui primum matrimonium cum virgine celebrabit; dissentiunt nihilominus interpretes iuris, à quonam contrahatur ista Irregularitas, an à quocunque castitatem professo an à solis Religiosis, & non à Clericis in sacris constitutis, licet virginem tantùm ducant, varias sententias dabit Sanchez lib. 7. disp. 85. à n. 2. & num. 8. Sayr. lib. 6. cap 3. num. 22. & alij. Mihi controuersia ex ipsis sanctionibus Ecclesiasticis, ex quibus solis petenda est Irregularitas, sic definienda videtur.

Aio imprimis ex Canone Ancyrano, nihil certi colligi posse, quod censuit quoque Henriq. lib. 12. cap. 6. n. 10. l. tt. Layman. cap. 6. cit. & Basili. Ponc. lib. 7. de matrimon. cap. 15. num. 6. quod primò probat Henriq. quia ille Canon agit tantum de fœminis, quæ sponsionem virginitatis irritam fecerint censentur inter Bigamos, quia non possunt inter diaconissas & virgines consecrari; verum iam ostendi, tum de viris tum de fœminis loqui hoc Concilium, & vtrisque imponere pœnam bigamorum, prout nempe illius capaces erunt. Secundò, excipiunt hunc Canonem esse Synodi cuiusdam particularis atque adeò exiguæ omninò authoritatis, maximè cùm constet multa in illis Canonibus haberi, quæ ab Ecclesia reiiciantur, vt quod dicitur in Canone 10. Diaconos, qui cum ordinarentur, protestati sunt, 20

se

ſe non poſſe carere vxoribus, impunè eas ducere, & in ſuo Miniſterio ex Epiſcopi venia perſeuerare nihilominus poſſe;quod pridem reiectum fuiſſe conſtat.Ita de hac Synodo ſentit Turrian. lib. 2. de dogmat. characterib. 5. ad hæc obiicient; verùm huius Synodi Canones probati ſunt à Patribus ſextæ Synodi. Can. 2. Leon.4. Epiſt. ad Epiſcopos Britann. Conc. Bracar. 1. dum antiquos Canones prælegi iuſſit, vti obſeruauit Loyſa. in notis ad illud Concilium. Moguntin. ſub Raban. can. 23. & denique magna Nicæna Synodus teſte Andrea Epiſcopo Coloſſenſi in Concilio Florentino. ſeſſ. 7. de ſenſu porrò illius decimi Canonis latè Vaſquez 3. part. diſp. 249. cap. 2. & Ponci. lib. 7. de matrim. cap. 23. ſatis mihi fuerit in præſentiarũ oſtendiſſe non eſſe eleuandam huius Synodi authoritatem, eo quod fuerit tantum prouincialis. Ratio igitur propter quam dicebam ex hoc Canone nihil effici,eſt quia vt obſeruat Balſam. non loquitur de illis, qui ſolemniter virginitatem profeſſi sũt in Religione, illi enim non ſubiiciebantur pœnis digamorum, ſed ſeparato eorum matrimonio tanquam inualido pœnis aliis in ſuo monaſterio plectebantur; at verò iſti de quibus agit Synodus habentur tanquam digami, vt quæ circa illos definita ſunt, impleant τῶν διγάμων ὅρον ἐκπληρώσωσι, neque eorum matrimonium inualidum habebatur, aut inſtar fornicationis, ſed tantum omnibus digamorum legibus tenebantur, vbi tamen, nulla, vt vides, erat ſimilitudinaria bigamia; non debuit igitur afferri hic Canon ad oſtendendam bigamiam Religioſorum, qui contrahunt inualidè matrimonium;inde enim non efficitur, illos etiam virginem ducentes eſſe bigamos ſimilitudinarios, cùm neque coniugati ſint; prætereà ſi Canon iſte ſuum adhuc robur obtineret, omnes qui poſt votum caſtitatis virginem ducerent, fierent bigami, & à ſacris mortua coniuge remouendi eſſent; Quare huic antiquo Canoni iam diu derogatum eſſe, fatendum erit.

Aio ſecundò.Religioſum profeſſum, ſi caſtitatem violet à ſacris 21
omnibus prohiberi. Ita Aurelian. I. can. 23. *Monachus in monaſterio conuerſus, ſi pellici poſtea, vel vxori fuerit ſociatus,tanta prauaricationis Reus, nunquàm Eccleſiaſtici gradus officium ſortiatur.* Hic tamen nulla eſt bigamia, nequidem ſimilitudinaria,cùm pœna irregularitatis imponatur monacho non tantùm ducenti vxorem, ſed etiã fornicanti, aut vxore, quam relinquerat, iterum vtenti, ea enim verba, *vxori ſociatus* tam de vxore per profeſſionem relictã, quam de ducta poſt conuerſionem ſumi poſſunt; quod idem ſanciuit aliquot poſt annis Toletan. 2. ſub Boniſac. 2. can. 1. de Clericis & Monachis indiſtinctè agens, *Cauendum tamen eſt his, nequando ſuæ ſponſionis immemores ad terrenas nuptias, aut abortiuos concubitus vltrà redeant, quod ſi fortè fecerint tanquam ſacrilegi ab Eccleſia habeantur extranei.* Vbi nulla fit mentio bigamiæ, ſed pœna imponitur etiamſi non contrahant noua matrimonia, ſed ad externas nuptias, quas dimiſerant, recurrant. Neque mirum, ſi manerent Irregulares, & à ſacris Ordinibus repellerentur, quandoquidem in pœnam tanti criminis à Monaſteriorum cœtu Eccleſiarumque conuentibus eliminabantur tanquam deteſtabiles perſonæ & in ergaſtula retrudebantur, vt continua

tinua

tinua lamentatione tantum facinus possent *purificatorio pœnitudinis igne decoquere, vt eis saltem ad mortem communionis indulgentia subueniretur*, vt ait Sirici. Ep. 1. cap. 4. & tanquam Sacrilegi eiiciebantur ab Ecclesia, vt iubebat Symmach. mox adductus, eandéque excõmunicationẽ in illos pronuntiat Conc. Turon. 2. can. 16. Tolet. 4. can. 52. atque omissis aliis sanctionibus suo loco adducendis in Clem. Vnic. de Consang. & affini. Religiosi & Clerici scienter matrimonium contrahentes excommunicantur, quamdiu igitur excommunicati manent, mirum non est à sacris prohiberi.

22 Aio tertiò. Clericum in Sacris constitutum ducentem viduam, aut si ante Clericatum cõiugatus fuerat, cum quacumque alia contrahentem fieri Irregularem, quod Innoc. III. statuit in cap. Nuper, & cap. A nobis. de bigamis. & quamuis glossa in cap. Nuper. vers. tanquam. dicat hic esse quãdam similitudinem bigamiæ, eo quod dixerit Innoc. cum illis non licere dispensari tanquam cum bigamis, apparet tamen nullam ibi aut bigamiam, aut defectum Sacramenti existere, vti fuit ostensum superiori propositione, cùm ipsemet Innoc. neget esse bigamos; licèt, inquit, in veritate non existãt, propter crimen tamen illud commissum bigamorum pœnis subiicitur. Hæc autem Constitutio comprehendit etiam Religiosos in sacris constitutos, non verò alios, licet & ipsi eadem pœna incapacitatis Ordinum aliis locis puniantur ex conclusione proxima; quia de iis tantùm, qui sunt in sacris constituti, agit ista lex & non de aliis Clericis, multo minus igitur aget de Religiosis, qui in istis odiosis Clerici nomine non comprehenduntur.

Aio quartò. Clericum sacris initiatum contrahentem matrimonium cum virgine, si nunquàm aliàs fuerit coniugatus, suspendi, non autem fieri Irregularem, saltem Irregularitate bigamiæ. Hac assertione compono dissidia DD. 23

Primò quidem hunc Clericũ suspensionem aliquam incurrere, probatur ex cap. sanè Sacerdotes. de Cleric. Coniugatis. & cap. 1. Qui Clerici, vel vouentes; quibus locis non imponi Irregularitatem, contra Sanch. lib. 7. de matrim. disp. 85. num. 5. Layman. loco cit. Sylu. V. bigamia. num. 1. sapienter vidit Panorm. in cap. sanè. cit. immò addit non esse nisi impropriam suspensionem, quandoquidem post peractam pœnitentiam auferri potest ab Episcopo, saltem vbi occultum fuerit crimen, nam si esset notorium Hostiens. vult illos incurrisse suspensionem, quam si violent celebrando, fient Irregulares; nullam autem incurri Irregularitatem ab eiusmodi Clerico Virginem ducente, inde patet, quia alia pœna pro illa culpa imponitur absque mentione Irregularitatis, vt apparet ex locis allatis, & ex can. 1. Neocæsari. vbi Sacerdos vxorem ducens deponi iubetur consentaneè, inquit, Balsam. ad can. 26. Apostolicum, & can. 26. & PP. Trullani Presbyterum, qui per ignorantiã illicitis nuptiis fuerit implicitus, cathedræ honorem retinere volunt, ab omni tamen sacra actione abstinere & pœnitentiam agere, atque ab vxore, quam nefariò sibi copulauit, discedere, citantque Sacrum Canonem, quem Balsam. vult esse nonum Neocæsariensem; cùm igitur his locis quæ referũtur etiam à Gratiano, sed non sine aliquot mendis suo more d. 28. cap. presbyter. & cap.

cap. presbyterum. Huic sacrilego sacerdotum coniugio imponantur aliæ pœnæ, quàm Irregularitatis, non est cur nos eam insligamus. Confirmatur secundò, quia vt argumentatur Hurtad. frustrà in cap. nuper, & in cap. à nobis de Bigamis, Innocent egisset singillatim de Clerico ducente viduam, aut de eo qui cùm ante suam ordinationem maritus fuisset, post illam secundò matrimonium sacrilegum attentauit, si enim primò ducens virginem fit Irregularis, nihil opus fuerat eiusmodi distinctione, sed in vniuersum pronunciare debuerat, eum omnem, qui post susceptos Ordines sacros matrimonium contrahit, Irregularem esse.

24 Addidi in assertione Irregularitatem; si quæ incurreretur ex eo sacrilego coniugio Clerici consecrati cum Virgine, eam non fore Bigamiæ etiam similitudinariæ propter nullitatem matrimonij, & ex eo quod copula fornicaria, qualis tantùm esset hoc loco, non sit apta significare vnitatem matrimonij Christi, neque proinde ratione illius erit aliquis defectus in matrimonio spiritali, quod per votum solemne castitatis contractum fuerat; sed est alia quædam pœnalis Irregularitas, qua crimen sacrilegi matrimonij punitur, alias porrò pœnas Bigamorum, & vt omni priuilegio clericali priuentur, ita vt neque tonsuram, neque habitum ferre possint, si in minoribus tantùm erant constituti, & quomodo priuentur omni quoque beneficio Ecclesiastico, exponam alibi commodiùs, interim adi Sayr. lib. 6. c. 5. toto. Ponc. lib. 7. de matrim. c. 28. & alios. Obserua tantùm hanc priuationem clericalis priuilegij & beneficij Ecclesiastici non incurri ipso facto à Clericis sacris Ordinibus initiatis, & sacrilegum matrimonium contrahentibus, quia cùm inualidè contrahant, & vxorem dimittere teneantur, non impedientur illo coniugio, quominus beneficium retineant, quia tamen omnibus actionibus sacris abstinere debent, si aut viduam duxerint, aut secundò nupserint, vt diximus con. 3. fiántque Irregulares, poterunt priuari beneficio, immò qui licet virginem tunc primùm ducant, deponi iubentur, suo quoque beneficio iure spoliabuntur; at clerici minores cùm validè contrahant matrimonium, debéantque illi adhærere, non possunt simul vxorem & beneficium retinere, immò & si Bigami fiant per illud matrimonium, siue verè, siue interpretatiuè non modò euadent Irregulares, sed omni quoque fauore & priuilegio Clerici carebunt, quo alioquin Clerici coniugati gaudent, de quibus alibi plura disputabuntur.

Ex his tandem omnibus colligo cum Ponc. lib. 7. cap. 15. num. 6. nullam, si propriè loquamur, esse Bigamiam similitudinariam, quam etiam Glossa reticuit & solùm veram atque interpretatiuam numerauit in cap. super eo de Bigamis, & nos hactenus liquidò ostendimus, nullam Bigamiæ similitudinem reperiri in Irregularitate, qua Religiosi aut Clerici consecrati matrimonium attentatum plectitur, ne tamen à communi DD. loquendi modo dissidere videamur, has voces similitudinariæ Irregularitatis vsurpauimus hactenus.

CONSECTARIVM I.

An qui plura contraxit sponsalia subsequuta copula sit Bigamus & Irregularis?

25 Respondetur non esse, quia eiusmodi sponsalia nisi transeant in matrimonium, non magis significant vnionem Christi cum Ecclesia, quàm qualibet alia copula fornicaria, ac proinde ex illis non potest sumi Irregularitas ex defectu Sacramenti, vt argumentatur Valent. tom. 4. disp. 7. q. 19. p. 5. & alij omnes; quare si quis post inita sponsalia etiam sequuta carnali copula cum Caia, deinde ducat Semproniam, & cum illa consummet matrimonium, non fit Irregularis.

CONSECTARIVM II.

An vir, qui cum pluribus etiam viduis, aut maritatis scortatus aut adulteratus fuit, sit Irregularis?

26 Respondetur eiusmodi hominem non esse Irregularem, qua in re consentiunt prorsus omnes, & colligunt ex cap. Quia circa de Bigamis. Vbi Innocent. III. negat Sacerdotem, qui pluribus concubinis se commiscuerat, tanquam Bigamum habendum, sed tanquam fornicatorem, sed laborant deinde DD. vt explicent, cur vir cum pluribus scortatus, aut adulteratus, non fiat etiam Iuris fictione Bigamus, & si non ducat non Virginem, dicatur Bigamus, aut si suam vxorem post adulterium ab ipsa commissum cognoscat diuersas rationes dabit, Sayr. lib. 6. cap. 4. n. 12. quæ statim parum efficaces apparent; quare respondent passim cum S. Thoma in 4. d. 27. q. 1. art. 1. q. 3. actionem specificari à termino, ad quem tendit, non ab agente, à quo procedit, & ideò matrimonium specificari ab illo, cum quo quis contrahit; cùm igitur fœminæ, cum qua vir contrahit, caro sæpiùs diuisa fuerit, vir dicitur ratione illius Bigamus fictione iuris, & Irregularis, & fœmina quoque contrahens cum fornicario cuius etiam caro diuisa fuit, efficeretur Irregularis, si illius impedimenti & defectus capax esset. Sed hæc ratio, quamuis illam subtilem vocet Suarez, supponit falsum, nempe per copulam fornicariam diuidi carnem, aut nihil probat, si enim mulier cum pluribus fornicata, aut adulterata non sit facta plurium caro, qui illam ducet in vxorem, non dicetur diuidere suam carnem in plures, quod si concedatur, æquè etiam vir cum pluribus scortatus factus fuit caro plurium fœminarum, & iam tunc erit Irregularis, & multo magis quando matrimonium contrahet; probat quidem optimè illa ratio, quando ex matrimonio cum vidua nascitur Irregularitas interpretatiua, quia illa per præcedens matrimonium facta fuerit vna caro cum altero, & repræsentabat vnitatem matrimonij Christi, vnde matrimonium, quod deinde cum ipsa contrahitur, habet defectum vnitatis, aut significationis vnitatis saltem ex fictione iuris, vti explicabamus, sed de corrupta extra matrimonium nihil probat ea ratio. Rectè igitur respondet Bellarmin. lib. de Cleric. cap. 24. neque abnuit Suar. disp. 49. sect. 3. n. 9. maiorem infamiam esse, quod quis ducat ab alio corruptam,

corruptam, quàm quod ipse fuerit fornicatus, diximus autem proposit. 3. Irregularitatem, quæ nascitur ex matrimonio cum corrupta extra legitimum matrimonium, aut cum repudiata, esse ex infamia. Quare si occulta sit illa deuirginatio, nulla erit Irregularitas.

Consectarium III.

An qui comperit vxorem, quam duxit, non fuisse virginem, vti rebatur, fiat Irregularis.

27 Respondetur ex superiori Consectario, atque ex 3. nostra propositione manere definitã istam controuersiam, cùm enim constet ex illis locis totã hanc Irregularitatem esse ex infamia, & illa nulla esse possit; vbi occulta est corruptio virginis, nulla profectò erit Irregularitas, quare mortua illa coniuge poterit vir absque petita dispensatione ad Ordines sacros accedere.

Consectarium IV.

An qui vxorem prius à seipso deuirginatam ducit, fiat Irregularis?

28 Respondetur cum communi DD. quos dabit Sayr. lib. 6. c. 4. num. 17. & Sanch. disp. 84. lib. 7. num. 14. contra paucos quosdam veteres, hunc minimè Irregularem esse, cuius causam reddunt iidem DD. quia consequenti matrimonio purgatur vitium præcedens, & matrimoniũ quoad aliquos effectus quodammodò retrotrahitur ad primũ copulæ tempus, & quia non diuisit ille vir suam carnem in plures, cum illa fœmina eidem viro semper adhæserit, vt supponitur; quare si alicui alteri sui copiam fecerit quam illi suo amasio, tunc dicunt eam ducentem fieri Irregularem; ad caput autem maritum. d. 34. quod cum, qui concubinam prius habuit, & deinde in matrimonium accipit, damnat & à sacris remouet, sapienter respondent illud non facere legem Ecclesiasticam, etiamsi à Gratiano relatum fuerit in corpus Decretorum loco citato, cùm sit Gennadij duntaxat lib. de dogmatibus Ecclesiasticis. cap. 72. alij etiam per Concubinam intelligunt quamcunque siue pellicem, siue scortum.

Nobis autem liquida affulget ratio ex dictis, eo quod nulla sit infamia, si quis eam, quam amicam habuit, aut concubinam ducat in vxorem, ac proinde nulla sit huius Irregularitatis radix, nam si ratione vilioris conditionis pellicis, aut alia quapiam de causa grauis infamia crearetur illam ducenti, reuerà mihi videtur Irregularis, atque ita conciliari poterunt dissidentes sententiæ; Immò si alicui alteri se prostituerit illa pellex, vix enim vni seruant fidẽ eiusmodi Lupæ, si tamen res occulta foret, eo quod vulgò credatur vnius tantùm amica, si à suo amasio in vxorem acciperetur, nulla ex eo matrimonio sequeretur Irregularitas, quod ex positis principiis necessariò colligi fatendum est.

Consectarium V.

An maritus cognoscens uxorem vi oppressam ab adultero sit Irregularis?

29 Respondetur non esse. Ita Præposit. in 3. part. q. 5. de Irregul. quia in can. Neocæsar. qui solus affertur ad astruendam hanc Irregularitatem, & à nobis fusiùs fuit explicatus superiùs, clarè requiritur adulterium vxoris, quæ autem vi fuit oppressa, aut quæ fraude, vel dolo, eo quod existimaret suum esse maritum, cognita fuit, reuerà non commisit adulterium, quod tamen lus omninò requirit, neque ea vox tantùm in materiali significatione capienda est in lege pœnali & odiosa; qui tamen in eo casu fatentur esse defectum significationis & Sacramenti, quibus adhæret ipsemet Præpositus, nequaquã persuaderi debent hac ratione, quia in illo æquè materiali adulterio erit defectus Sacramenti, ex quo nasci hanc Irregularitatem existimant. Quare probatur nostrum Consectarium ex eo quod non incurratur ista Irregularitas nisi ex delicto, aut infamia, vti fusè ostédimus, delictum autem neque vxoris, neque viri vllum est, infamia quoque nulla aspergitur maritus, si vis vxori facta nota est, si autem ignoratur, & solùm adulterij probrũ scitur, indeque notetur turpitudine aliqua vir, tamdiu Irregularis erit, quamdiu illa propudij nota manebit, & vxoris famæ non consuluerit.

Consectarium VI.

An vir qui pendente lite de adulterio vxoris illã iubente Iudice cognouit, fiat Irregularis?

Respondetur non esse Irregularem Ita aliqui apud summ. Confessor. lib. 3. tit. 3. q. 9. Palat. in 4. dist. 27. disp. 4. neque putat improbabilem Sayr. lib. 6. cap. 4. num. 10. glossa verò dubia est in cap. Si cuius vxorem. d. 34. vers. admitti, & ex Iuristis omninò tenent, in cap. Inquisitioni. Innocent. Ancharan. Ioann. Andr. relati à Sanch. lib. 7. disp. 84. num. 16. qui tamen contrariæ sententiæ vt pote communissimæ adhæret, ipsiusque innumeros authores adducit. Verùm cùm ostenderimus firma nisi fallor argumentatione, neque ex Iure neque ex ratione aliter induci irregularitatem in isto casu adulterij vxoris, quam ex delicto & infamia mariti vxoris turpitudinem fouentis, nullaque sit infamia, quod ex Iudicis imperio vir reddat debitũ vxori, cuius adulterium probari nequit, necessariò sequitur non esse illum Irregularem; numerus autem DD. non potest contra ius apertum & apertissimam rationem inducere Irregularitatem. 30

Consectarium VII.

An vir recipiens suam vxorem, quæ ex falsa ipsius mortis fama secundas nuptias inierat, fiat Irregularis?

Affirmat Suar. disp. 49. sect. 3. num. 16. & sequitur ex principijs

piis communis sententiæ, eo quod ea fœmina adulterium saltem materiale admisit.

Respond. nihilominus nullam hic agnoscendam videri irregularitatem, quia cùm illud secundum matrimonium fuerit inualidum, & illa fœmina non fuerit facta vna caro cum isto viro putatitio vnitate sufficienti ad repræsentandam vnitatem connubij Christi, nulla poterit esse irregularitas ex solo defectu Sacramenti in casu proposito, nullum quoque delictum est, neque infamia, aut in vxore, aut in marito, qui illam vt suam recipit, ergo nihil est, vnde oriatur Irregularitas.

Consectarivm VIII.

An qui post adulterium vxoris illi reconciliatus est illàque carnaliter cognouit, fiat Irregularis?

32 Respondetvr vel adulterium fuit occultum, vel publicum & cum infamia, quæ per eiusmodi reconciliationem non deleatur; si primum, nulla est Irregularitas vt sæpiùs dixi, si verò post eam reconciliationem perseueret infamia, manet Irregularitas, & non aliter, quæ omnia ex tertia Propositione & superioribus Consectariis apertissimè deducuntur.

Consectarivm IX.

An ducens vxorem ab alio viro relictam propter matrimonij nullitatem, fiat Irregularis?

33 Respondetvr siue hoc posteriùs matrimonium validum sit, siue inualidum non magis contrahi irregularitatem, quàm si ab alio corruptam duxisset, atqui iam superiùs ostendimus, inualidè contrahentem cum corrupta, aut etiam cum vidua minimè fieri Irregularem, cùm ibi nulla fingi possit bigamia, vt ex mente Nauarri & aliorum ostendimus, si igitur aliquis inualidè contrahat cum dimissa à priori viro propter nullitatem prioris illius matrimonij non fiet etiam irregularis. Quod si posterius illud matrimonium validũ sit, neque in eo erit defectus Sacramenti, quandoquidem non magis ratione illius diuidit carnem suam maritus, quàm si fornicariè cognitã duxisset, irregularitas autem infamiæ, quæ ex nuptiis cum fornicaria fœmina, aut cum repudiata à proprio viro nasci solet, non reperitur hoc loco, quando constat prius illud matrimonium bona fide fuisse contractum, & deinde legitima authoritate dissolutum, nam neque in exteriori foro vlla nota inuritur cõiugibus, quorum coniugium nullum esse pronuntiatur, nisi causa illius nullitatis secum aliquam infamiam traheret; ergo non apparet vnde fiat irregularis siue ex defectu Sacramẽti, siue ex delicto, siue ex infamia, qui accipiet in vxorẽ eam, quæ prius inualidè cum alio contraxerat. Et quanquàm fortassis aliter aliquando alicubi iudicatum fuerit in foro externo, non propterea à nostra sententia discedimus, neque à principiis superius stabilitis, quia nos maximè agimus de foro interno, & quia forum externũ sæpiùs sequitur opinionem communem, neque propterea deffinit contrariam sententiam non esse probabilem.

Consectarium X.

An contrahens cum moniali professa sit bigamus & Irregularis?

34 Ita affirmat Maiol. lib. 1. cap. 33. num. 8. & Viuald. in candela. tract. de Irregul. n. 14. quia perinde est, atque si ipsemet haberet votum solemne castitatis: verùm nullibi ista Irregularitas in iure reperitur, neque vlla bigamiæ similitudo fingi potest, vt ex vltima nostra propositione facilè constat quare eam irregularitatem negat Henriq. lib. 12. c. 6. n. 10. Sayr. lib. 6. cap. 4. sub fin. & alij; neque certè alia posset fingi hic irregularitas quàm infamiæ.

Consectarium XI.

An qui duxit puellam, quæ primo maritali congressu euasit in masculum, sit Irregularis, si ad secundas nuptias transeat?

35 Respondet Maiol. loco cit. num. 13. Vtrumque istum irregularem videri non ratione bigamiæ, quæ reuerà in eo casu nulla fingi potest, sed ratione infamiæ & grauis indecentiæ, cùm non possint non offendi piorum animi, si illum, qui fœminam egit, aut qui cum eo monstro aliquando maritali affectu congressus est, ministrare altari videat; si tamen res esset occulta, ac proinde nullum periculum infamiæ & scandali timeretur, nihil prohiberet hos ad Ordines promoueri, vti diximus q. 1.

Quæstio V.

De Irregularitate ex defectu libertatis.

Nomine huius defectus intelligo eam omnem obligationem, quæ non relinquit sacris initiatum, satis liberum & expeditum, vt sui Ordinis actionibus commodè vacare possit; est autem quadruplex illa obligatio matrimonij, scilicet, seruitutis, administrationis siue publicæ siue priuatæ, quæ rationi reddendæ obnoxium facit, & denique obligatio Curialium, quia enim hæc onera non videntur satis cohærere 1

cum

cum illo otio, quod sacra ministeria postulant, idcircò videntur ab Ordinibus suscipiendis aut exercendis impedire, quod hac quæstione sigillatim inquiro.

PRIMA PROPOSITIO.

De Irregulariiate ex vinculo matrimonij.

2 DIco igitur primo. Cõiugatum ordinari non posse nisi relicta coniuge, quæ ad vitandum omne periculum incontinentię in aliqua Religione profiteatur.

EXPOSITIO ET CONfirmatio Propositionis.

IMMORANDVM non est in explicanda confirmandáve nostra propositione quæ traditur cap. coniugatus, & cap. vxoratus. dè Conuersione Coniugator. & latè excutitur à nobis cõmodiori loco tertia parte vbi de Clericorum continentia, & de antiquo more adlegendi coniuiugatos in Clerum disputabimus & plurima, quæ huc spectare viderentur per tractabimus. v. gr. an qui filios ante ordinationẽ suscepit, promoueri queat ad dignitates Ecclesiasticas maximè Episcopatum, cæteraque eiusmodi.

SECVNDA PROPOSITIO.

De Irregularitate ex Seruitute.

3 SERVVS sine consensu tacito vel expresso Domini sui ordinari non potest, alioquin ab illo Iure repetentur, intra annum à die scientiæ, nisi ad maiores Ordines promotus fuerit, quo casu manebit quidem ingenuus, sed Episcopus ordinans aut alij, qui scientes eam ordinationem curarunt domino satisfacient duplo reddito; quod si nullus horum reus sit ipsemet seruus ad duplam illam satisfactionem tenebitur, quam si exhibere nequeat, redibit in pristinam seruitutem, nisi iam esset initiatus Sacerdotio, tunc enim manebit ingenuus, & aliquo spiritali obsequio domino suo gratum se præbebit.

EXPOSITIO ET CONfirmatio Propositionis.

SERVORVM ordinationem prohibitam esse, ne fiat iniuria ipsorum dominis & viles personæ, quæ nequidem ad dignitates & honores Reipubl. euehi possunt, tam diuinis mysteriis addicantur, certum est ex can. 82. Apostolo. & tota dist. 54. & tit. de seruis non ordinandis; immò monebatur Episcopus in sua cõsecratione, ne *quemlibet seruilis conditionis ad Ordines promouere præsumeret* teste Alexand. III. Ep. ad Turon. Episcopum, vt refertur cap. consuluit. de Seruis non ordinandis, & quamuis plures circa hæc iura excitari possent difficultates; quia tamen in nostra Gallia omnis prorsùs seruitus extincta est, inutilibus eiusmodi quæstionibus supersedebo, quas apud iuris vtriusque interpretes facile comperies, atque Hispanos DD. qui de hac Irregularitate fusiùs disputant, ego nonnulla duntaxat, paucis obseruo.

Primò igitur requiri Dominorum consensum, vt serui iure ordinentur 4
traditur cap. 1. & 2. de seruis non ordinan. quod ex Concilio Toletan. refertur & à Gratia. d. 54. cap. de Seruorum. & cap. de rebus. & ab

luo.

Iuo. P. 6. cap. 129. d. 130. Burcha. lib. 2. c. 28. atque in antiqua prima collectione, sed eam inscriptionem falsam iure merito suspicatur Antoni. Aug. in notis in primam Collection. in cap. 1. & 2. de seruis non ordinan. veriusque videtur ex Capitularibus, illa duo capita desumpta fuisse, vt indicat etiam Panorm. & sanè in Capitularib. lib. 1. cap. 88. inueniũtur ea capita magna ex parte, sicut & illud, quod ex Concilio Triburiensi refert Gratian. d. 54. cap. nulli. Cùm tamen neque ea verba in Triburiensi, neque alia illa superiora capita in vllo Toletano reperiantur, & in antiqua collection. prima vbi dictum cap. 1. integrum refertur dicitur sic *Scriptum esse in pacto Francorum.*

5 Secundò, licentia Domini siue manumissio ad ordinationem serui duplex est, vna expressa quæ scripto dabatur & legebatur etiã publicè in ambulatione, cuius formulam recitat Iuo. 6. part. cap. 131. & meminit quoque lib. 1. Capit. cap. 89. & illa antecedebat quidem ipsam ordinationem, vt omnia iura, quæ de ea loquuntur, satis indicant, non habebat tamen effectum, nisi sequuta ordinatione, atque ita erat quodammodo conditionata, si enim seruus non ordinabatur, non manebat liber vi manumissionis ad Ordines factæ; alia erat tacita licentia & manumissio, quando quis sciente & non contradicente domino ordinabatur, fiebat enim liber & ingenuus. cap. si seruus d. 54. quod totum extat in Nouella. 123. cap. 26. per Iulianum antecessorem.

Tertiò. Hæc manumissio Domini erat aliquando cum onere alicuius obsequij vel officij Domino impendendi, vt colligitur ex cap. nullus. de Seruis non ordinand. quod ibi dicitur esse ex Concilio in Alichi. desumptum, alij apud Aletum, apud Alteum, Burchard. vocare solet, & Iuo 6. part. cap. 302. quæ omnia obseruat August. in notis, hoc titulo cap. 3. primæ Compilatio. Sanciuit igitur ea Synodus, vt si quis seruus libertate donatus à domino, & ordinatus in presbyterum *in superbiam elatus missam dominis & Canonicas horas obseruare & psallere renuerit, & eis iustè obedire, dicens se liberum esse, noluerit, & quasi liberè, cuius vult, homo fiat*, à communione remoueatur *donec resipiscat, & domino suo obediat secundum Canonica præcepta; sin autem obstinato animo etiam hæc contempserit, accusetur apud Episcopum, qui eum ordinauit, & degradetur, & fiat seruus illius, id est, domini sui sicut natus fuerit; quisquis verò talem secum habuerit, postquam rem illius prædictam audierit, & domino suo non reddiderit, vel à se non proiecerit, siue Episcopus, siue Comes, siue Clericus, siue Laicus, anathematis illius societate innodatus, pœnam excommunicationis luet.* Quibus postremis verbis significatur non modò Ecclesiam manumittentẽ seruos ad ordinationem posse retinere sibi ius exigendi aliqua seruitia, sed etiam priuatis dominis idem quoque licitum fuisse.

Obiicies cap. Quicunque. d. 54. vbi prohibentur ordinari illi, qui retento aliquo obsequio à Patronis & dominis manumissi sunt, ne quando voluerit eorum dominus, fiant ex Clericis serui. Itaque Concil. Toletan. 4. cuius est ille Canon, vult Patronum nullum in eis obsequium sibi retinere.

Respondetur nullum obsequium Clericali statui repugnans retineri posse in hoc casu à domino, officia tamen

tamen alia, maximè spiritualia, nihil prohibet per modum oneris, aut conditionis cuiusdam apponi, & maximè ne quid faciant contra dominum, & gratitudinem atque iustitiam illi debitam, in sua, v.g. Capella Missam faciant, aut diuina Officia recitent, nullum illi inferant nocumentum, contra ipsum non testentur, atque, si ista non impleant, degradentur, & sibi imposterum restituantur, vbi tamen absoluta fuerit manumissio, neque appositæ eiusmodi conditiones, ad hæc quidem obsequia tenebitur ex quadam gratitudine seruus ille, non tamen ex iustitia, ita vt si illa non præstet, faciat iniuriam veteri domino, & ob illã à gradu clericali deiici, atque in antiquam seruitutem det rudi queat.

6 Quartò. Seruus inuito, aut inscio domino ordinatus, ab illo repeti poterit intra annũ à die scientiæ ipsius ordinationis, ex cap. si seruus sciẽte, d. 54. *Poterit itaque & seruilem fortunam probare, & seruum suum accipere: si autem toto illo tempore dissimulet, quod factum fuit, videtur illi ordinationi consentire.*

Quintò. Seruus iste domino repetenti restituetur, & erit seruus sicut prius, nisi ad diaconatum, aut presbyterium fuerint euecti, ita definit Gelas. in epist. ad Episcopos per Lucaniam. cap. 16. & ep. ad Iustum & Martinum Episcopos, vt legit Gratian. c. ex antiquis. d. 54. vel, vt Iuo 6. part. cap. 353. ad Martyrium. & ep. ad Herculentium Stephan. & Iustum Episcopos, & ep. ad Ruffin. & Aprilem: in hoc autẽ vltimo loco videtur velle Gelas. vt serui etiam Diaconi ordinati restituantur dominis suis illos repetentibus, nam Candidum & Syluestrum à Lucerino Episcopo Diaconos ordinatos, contradicẽte eorum dominæ Maxima, Magnifica, & Illustri fœmina à sacris Officiis repelli iubet Pontifex, id est, dominæ restitui, & tamen aliis locis dixerat Diacanos & Sacerdotes non esse restituendos, sed redimendos. Vt hæc edictorum Gelasij pugna tollatur, vtendum est distinctione glossæ in cap. 1. de seruis non ordinandis. vers. deponatur; vel enim sciente, & non contradicente domino, ordinatur seruus, vel domino sciente & contradicente, vel domino ignorante & absente, & vel in minoribus tantùm Ordinibus constitutus est, vel maioribus consecratus.

Quando igitur domino sciente & non contradicente, neque intra annum die scientiæ repetente ordinatur seruus, remanet liber, vti diximus, omnesque consentiunt; si verò cõtradicente domino ordinetur, manet omninò seruus, & omninò repetenti domino erit restituendus, etiãsi iam foret Diaconus, atque sic de ita ordinatis loquitur Gelas. in ep. ad Rufin. & Aprilem. *Continuò*, inquit, *qui contradictione præeunte non legitimè sunt creati, à sacris Officiis repellantur.* vnde colligit glossa in c. quis, d. 54. verb. repellantur, contradictionem plus valere, quàm absentiam contra vniuersalem regulam; an verò etiam tunc Sacerdos quoque sit in pristinã seruitutem redigendus, si dominus, qui eius ordinationi contradixit, ipsum repetere pergat, quæri posset, probabiliusque videtur illum reddẽdum esse, qui in ministeriis & obsequiis Sacerdotio non indignis seruiat, aut in ipsis etiam spiritualibus.

Si absente domino seruus ordinetur sacris Ordinibus ab Episcopo sciente seruitutem, manebit quidem liber, Episcopus autem tenebitur sa- 7

O tisfacere

tisfacere in duplum, hoc est, dare duos seruos æquè bonos, aut duplicatum pretium reddere, ex Concil. Aurelian. I. cap. 10. quod si Episcopus nescierit, tunc qui ordinari supplicârint, illi redhibitioni manebunt obnoxij: si denique neque Episcopus, neque eius præsentatores rei sint, sed ipse seruus captata domini absentia, ad Ordines promoueri curauerit, & in minoribus tantùm sit constitutus, deponitur, & remanet seruus, ex Gelasij eiusdem mente, vti refertur cap. ex antiquis, & cap. frequens d. 54. Diaconus autem det pro se Vicarium, id est, alium seruum, aut pretium ad illum comparandum, quod de Subdiacono quoque dicendum esse monet Innoc. III. cap. miramur. de seruis non ordinand. Quòd si non possit hanc compensationem domino suo præstare, illi restituendus erit. Denique si Sacerdos sit, manet quidem liber, sed mulctatur suo peculio, quod domino cedet, aut si careat omni peculio, domino seruiet in diuinis Officiis, vt habetur in citatis locis.

8 Dvo tamen hoc loco quæri possent. Primum an Episcopus, qui sciens ordinauit seruum absente domino, teneatur ad dupli satisfactionem ante sententiam iudicis, non videtur enim iustitia aliud exigere, quàm vt reddatur æquale, & iniuria ac damnum illatum domino per subtractionem illius serui compensetur ad æqualitatem; quare ad hanc dupli satisfactionem exhibendam expectanda erit sententia iudicis, ex mente Bonac. disp. 7. q. 2. p 4. num. 3. Suar. tamen disp. 51. sect. 3. n. 11. existimat hanc legem non esse pœnalem, sed dispositiuam, obligat enim dominum ad manumittendum seruum se ignorante & absente ordinatum, cum conditione tamen satisfactionis in duplum, quam conditionem nisi impleat Episcopus, non tenebitur reuerà dominus liberum reddere seruum suum; itaque siue iudex imperet, siue non imperet dupli satisfactionem, retinebit seruum suum dominus, donec illa satisfactio sibi fuerit exhibita, cùm non obligetur aliter libertatem illi concedere.

Secundò quæritur, cur seruus alienus consecratus reddatur domino, non autem res aliena consecrata. 14. q. vlt. cap. comperimus, respondet glossa in cap. frequens 54. d. in verb. reddi; quia in rebus inanimatis nullus perpenditur dolus, sicut in animatis. Secundò, quia in inanimatis consecratio est tantùm velut in superficie, vnde facilè eraditur: at in homine est in anima; & denique, vt ait Suar. Consecratio quæ fit per ordinationem, non consummatur nisi in sacerdotio; vnde in minoribus Ordinibus facilè resumunt statum sæcularem, quod potiori iure faciendum erit, quando in ordinatione facta est alteri iniuria.

Tertia Propositio.

De Irregularitate ex obligatione ad ratiocinia.

QVi ex officio publico aliquam administrationem politicam publicam, vel priuatam gerunt, non possunt nisi deposito eo munere, redditisque suæ administrationis rationibus, & finita lite de dolo, si qua ipsis nota fuisset, promoueri ad Ordines. 9

EXPOSITIO ET CONfirmatio propositionis.

10 IN administratione rei alterius siue publicæ, siue priuatæ, quatuor distingui possunt. Primum est ipsum munus administratióque. Secundum obligatio reddendi rationem tum administrati muneris, tum bonorum eius, quæ obligatio manere potest post ipsum officium depositum. Tertium est quæstio de dolo in ea administratione. Quartum denique est debitum, quod aliquando soluendum superest post redditam rationem administrationis: videndum autem est, an hæc omnia, an aliquod tantùm impediat susceptionem Ordinum, & irregularitatem inducunt. Imprimis igitur officium administrandi rem alienam, siue publicam, siue priuatam, impedit promotionem ad Ordinem, ita enim definitur cap. vnic. de obligatis ad ratiocin. ordinand. quod desumi dicitur ex Conc. Carthagin. primo, nimirum cap. 8. licèt Burch. lib. 2. cap. 36. & Iuo 6. part. c. 137. nonum dicant, sed in Conciliis editis est reuerà octauum; Gratian. cap. magnus. d. 54. illud citat ex Conc. Moguntinensi; sed in posteriori editione rectè id emendatum fuit: ibi igitur Procuratores, actores, executores, seu tutores pupillorum ordinantur post adeptam libertatem negotiorum, vel officiorum, ne alioquin Ecclesia infametur; in editis Conciliis legitur, tutores, pro executores, quæ lectio etiam magis placet Augustino in notis ad cap. vnicum. de obligatis ad ratiocinia. primæ collect. lib. 1. tit. 11. ex quibus vides non modò reipublicæ administratores, sed etiam rerum priuatarum alterius non posse promoueri ad Ordines quamdiu gerunt eam administrationem, valet enim hoc loco argumentum à contrario; si enim tutores aliæque eiusmodi personæ post deposita publica illa onera, & rationem ipsorum redditam, initiari possunt: ergo quamdiu illa officia retinebunt, aut reddendæ rationi manebunt obnoxij, initiari nequibunt. quod ad ipsam etiam communitatem extendunt aliqui; ita vt si Collegium aliquod ratiociniis fuerit obligatum, neminem ex illo Collegio pendente administratione liceat admittere ad Ordines. Ita Archidiac. in cap. tantis. d. 81. & Dias in practica Cano. cap. 20. num. 1. sub fin. quod tamen minimè mihi probatur, tum quia nihil habemus in iure, vnde colligatur ea extensio, aut irregularitas cadens in communitatem, tum quia rationes, propter quas inducta fuit hæc irregularitas, non probant quando obligatio, vel administratio cadit in communitatem duntaxat, nempe quia videntur isti obnoxij reddendæ rationi muneris, quo defuncti sunt, aut negotiorum, quæ tractarunt, bonorúmque suæ commissorum fidei confugere ad Ordines, vt periculum, quod in ea rationis redditione timent, euadant. Secundò, quia cùm sint assuefacti negotiis, verendum erit, ne eadem satagere pergant post ordinationem, atque ita sæculum non fugiant, sed mutent, vt habetur cap. 1. d. 53. Tertiò damnum patiuntur ij, quibus isti erant obnoxij, cùm cogantur mutare forum, & si quid litis suboriatur cum istis, qui sua negotia gesserunt, non poterunt eos, nisi in foro Clericorum, conuenire, vt ait Panorm. in cap. vnic. de obligatis ad ratiocinia. num. 2. & Innoc. ibid. verb. ordinari. Quartò, quia multitudine negotiorum auocantur à diuinis, quod incommodum cauetur toto titulo, ne Clerici vel

Monachi, &c. Denique quia litibus vexari possunt, & calumniam pati de dolo, quod probrosum esset Ecclesiæ, vt obseruat Dias cap. 20. pract. Canoni. quæ omnia minimè valent, quando singulis non incumbit administratio ista, neque singuli obnoxij sunt ratiociniis, sed sola communitas, vt expendenti rationes allatas parebit; cui tamen ex illa communitate esset imposita ea administratio, reuerà esset irregularis, quia negotiis illis implicatus vix diuinis vacare posset, & omnes rationes, quæ in aliis administrationem similem gerentibus valent, in isto quoque repetirentur; quod enim hic vices communitatis repræsentet, aut alterius priuati, aut suo nomine negotia ista gerat, nihil planè interest ad obnoxietatem reddendæ rationis, atque cætera incommoda quæ ex publicis officiis administrationibúsque nasci solent.

11 Dixi autem administrationem publicam remouere ab Ordinibus, quamdiu durat; si enim sit aut Ecclesiastica, aut pia, id non faciet, nam tutela miserabilium personarum non impedit Ordines. cap. peruenit. 86. dist. Immò ad eam tutelam tenentur Clerici & Monachi, cap. 1. & 3. d. 88. idem de Ecclesiastica administratione dicitur cap. 1. ne Clerici, vel Monachi; quare si Clericus istas administrationes suscipere potest, non remouebitur ab Ordinibus propter illas.

12 Maior difficultas est circa administrationem rei priuatæ, verùm cùm ea administratio sit aliquando ex officio publico imposita, vt in tutoribus, curatoribus, aliísque eiusmodi contingit, statim apparet ex cap. vnic. de obligatis ad ratiocinia, eam à sacris suscipiendis impedire; secus verò quando cura non suscipitur ex officio, sed tantùm ex quadam beneuolentia; immò eum, qui coactus ad eas munera venit, negant esse Irregularem Sylu. & Tabien. verb. ratiocinia, & Dias c. 20. num. 2. qui idcircò hos, qui datiuam, aut legitimam tutelam gerunt, qui eam non sponte suscipiunt, volunt minimè censeri irregulares, quod mihi tamen non placet, cùm cap. vnic. de obligatis ad ratiocin. non meminerit huius distinctionis, & cap. peruenit d. 86. non agit nisi de tutoribus miserabilium personatum, eos enim iam diximus minimè remoueri à sacris, vbi tamen onus huiusmodi administrationis posuerint, reddiderintque illius rationem, cessat ista irregularitas: quod autem dico de reddenda ratione, intelligendum est, quoties administratio faciebat irregularem, alioquin obligatio reddendæ rationis nihil impediet, & malè Toler. lib. 1. cap. 60. Vgolin. c. 58. §. 1. n. 9. aliique putant tutores, & cæteros eiusmodi, qui exercuerunt aliquam administrationem circa personam priuatam, posse deposito eo onere ante redditam rationem promoueri, cùm & muneris depositio, & immunitas ab obligatione reddendæ rationis requiratur in cap. vnic. de obligat. ad ratiocinia; quare in vniuersum dicendum est, quoties aliqua administratio remouet à sacris, non tantùm illam deferendam esse, sed etiam eius rationem reddendam esse ante susceptionem Ordinum.

Debitum tamen, quo post eam administrationem innodatus manet, non facit irregularem, nisi fuisset mota quæstio de dolo & fraude. Primum asserit Suar. Bonac. Gordon. & alij passim, quia reuerà debitum pecuniarium non facit per se loquendo, irregularem, nisi aut litigiosum esset, obligaréque adhuc ad reddendam rationem, timereturque aliquid 13

vnde

Vnde vel creditori, vel alteri fieret iniuria, si ille interea transiret ad Ordines non sine probro Ecclesiæ, quæ eiusmodi personas cum aliorum damno consecraret; posset tamen iste debitor facta suorũ bonorũ cessione, & reseruata sibi congrua portione, iuxta c. Odoardus, de solutionibus, eximere se ea irregularitate, qua de re alibi commodiùs dicemus.

Quod verò addebam de lite circa dolum, ac fraudem in administratione commissam, eam impedire à susceptione Ordinum, etiamsi mota fuerit post redditam rationem, ac depositam administrationem, docent glossa, Innoc. in cap. vnic. cit. & alij omnes, quia si de dolo damnaretur, infamis haberetur, ac proinde irregularis, expectandus itaque erit totius controuersiæ exitus.

Si porrò ordinaretur iste irregularis, & deinde rationibus redditis debitor existeret, deberet ex suis bonis illa diluere, quæ si non sufficerent, teneretur eum defectum supplere Episcopus, ex glossa, Panorm. num. 7. in illud cap. vnic. quod tamen iure merito Vgolin. cap. 38. §. 1. n. 9. sub fin. restringit ad Episcopum, qui sciens illum esse obligatum ad ratiocinia, ordinauerit, alioquin, cùm culpa vacet, plecti non poterit.

Qvarta Propositio.

De Irregularitate Curialium.

84 Cvriales, qui Curiæ sæculari inseruire obligantur ratione officij, pacti, stipendij, aut iuramenti, promoueri ad Ordines non possunt, nisi deposito eo munere.

Expositio et confirmatio propositionis.

Convenivnt DD. in hanc assertionem, vtpote definitam cap. 1. 2. & 3. 51. dist. Circa ipsam tamen plurima quæri possent, quæ commodiùs discutientur alibi, vbi agemus de officiis, quibus occupari possunt Clerici, & quænam cum ipsorum dignitate ac vitæ genere pugnent; quare his omnibus impræsentiarum supersedere visum fuit; adi interea Maiol. lib. 2. cap. 5. In vniuersum tantùm affirmo, Curiales excludi ab Ordinibus, Aduocatos v. gr. Tabelliones, Procuratores, cæterosque similes, vt qui vel sirua aliqua munera, vel fœda, vt loquitur cap. 1. 51. dist. cit. in Curiis præstãt, neque desunt optimæ rationes, propter quas sapienter Ecclesia illos à Clero prohibuit, quas dabit Sayr. lib. 6. cap. 14. n. 10. sanè hæc secularia negotia plurimũ à diuinis auocant; an etiam feudatarij, qui obligantur ad aliquod personale obsequium domino exhibendum, irregulares censeantur, colliges ex 4. p. vbi de feudis Ecclesiasticis disputabo.

Capvt IV.

De Irregularitate ex homicidio.

Quæstio prima. De Irregularitate ex homicidio voluntario iniusto.

Quæstio secunda. De Irregularitate ex homicidio indirectè voluntario, & casuali.

Quæstio tertia. De irregularitate ex homicidio iusto.

HÆc irregularitas aliquando pœnalis, aliàs tantùm ex defectu quodam lenitatis existit: prior est quando homicidium iniustum, & contra quintum Decalogi præceptum committitur, posterior verò ex homicidio inculpabili nascitur, vtramque hoc capite explicabimus.

QVÆSTIO I.

De irregularitate ex homicidio voluntario.

VT huius homicidij irregularitas distinguatur ab ea, quæ ex homicidio casuali, at voluntario quidem, sed iusto, nascitur, nonnulla, quæ toti huic disputationi lucem præferant, obseruanda sunt.

NOTATIO PRIMA.

Quotuplex sit homicidium.

1 ATQVE imprimis duplex esse, vt iam monui, homicidiū, vnum iustum, quod vel in sui aliorumque legitimam defensionem committitur, & necessarium appellatur, vel in punitionem alicuius criminis ab eo, qui ius vitæ & necis habet: alterum est iniustum & culpabile saltem obiectiuè & materialiter, quod addo, quia fieri potest, vt absque culpa aliquis alium occidat, licèt neque se defendat, neque ex authoritate publica crimen puniat; si enim ignoranter ignorantia inuincibili occidat, reuerà non peccat: illud tamen homicidium est iniustum obiectiuè & materialiter; quænam verò ignorātia ab hoc & aliis peccatis excuset, alibi fuit explicatum, hinc fit, vt homicidij crimen distinguatur in voluntarium, & inuoluntarium, siue casuale, & fortuitum, quæ tamen voces aliter vsurpantur à Theologis, qui solum forum internum considerant, aliter à iuris tum cōditoribus, tum interpretibus, dum de pœna homicidij loquuntur. Homicidium enim voluntariū Theologis est illud omne, quod vel directè in se, aut in sua causa proxima & inseparabili, atque vt tali cognita, volitum est; vel indirectè, eo quòd licèt præter intentionem operantis euenerit, præuisum tamen fuit sequuturum, licèt non necessariò ex aliqua actione & causa, quæ liberè, non obstante illa præuisione homicidij inde fortassis sequuturi, posita est. Casuale autem & fortuitum nominant illud quod omni prorsus modo inuoluntarium est, quia neque directè, neque indirectè modo explicato volitum fuit,

sed omninò præter intentionem & præuisionem agentis accidit: vt si, dum æs campanum pulsatur, casu decidat, & subiectum hominem conteràt, homicidium fortuitum erit, neque pulsanti campanam poterit tribui ad culpam, qua prorsus vacat, defectu voluntatis, vt apud omnes certissimum est, & ideò tritum illud iuris principium circumfertur, voluntate & proposito delicta distingui, cap cum voluntate, de sentent. excom. & l. qui iniuriæ & l. verum. ff. de furtis, & l. quod reipublicæ. ff. de iniuriis; quia igitur Theologi culpam dumtaxat attendunt, omne homicidium culpabile voluntarium nominant, quocunque modo voluntarium sit: quod autem expers est culpæ, quamuis obiectiuè & materialiter iniquum sit, dicunt casuale & fortuitum. At verò Iurisperiti illud tantùm voluntarium nominant, quod est directè volitum, siue in se, siue in sua causa proxima necessaria, & inseparabili, atque vt tali cognita; qui enim vult eam causam ponere necessariò, & eadem voluntate vult homicidium ab ea inseparabile, & maximè cùm vix eam causam vt talem cognitam adhibeat, nisi ad hunc effectum, vt patet in eo, qui venenum præsentissimum propinat alteri, vult enim necessariò mortem ex eo veneno certò & necessariò sequuturam; qui etiam vulnerat alium, quātum potest, etiamsi non cogitet de inferenda morte, cùm tamen ex vulneribus, quæ infligit, sequitur mors, illam omninò directè voluit in sua causa proxima atque necessaria; etiamsi enim expressè voluerit tantum vulnus, & implicitè cædem ex eo sequutam, vtrumque tamen directè voluit; aliud enim est directè, aliud expressè, siue explicitè quidpiam velle, & aliquid implicitè volitum esse potest, & tamen directè volitum erit, quia quando voluntas per vnam actionem tendit in totum aliquod obiectum, illud totum directè vult, & non tantùm eam rationem, quæ illi explicitè repræsentatur, sed etiam aliam implicitè, quæ necessariò & quodammodo essentialiter in eo obiecto contenta est, nam licèt primariò feratur in illud obiectum secundùm vnam rationem, & secundariò secundùm aliam, directè tamen atque vna formaliter indiuisibili actione tendit in totum illud obiectum secundùm vtramque illam rationem siue primariam, siue secundariam, siue explicitam, siue implicitam. Qui igitur venenum aliamve causam proximam & necessariam mortis vult, ipsam quoque mortem directè intendit, siue expressè cogitet de morte, & ad illam inferendam adhibeat eam causam, siue tunc non intendat expressè einsmodi mortem, nam illam saltem implicitè necessariò vult, atque directè, quamuis fortassis non explicitè; atque hoc homicidium nominatur *ex proposito* à Conc. Trident. sess. 14. cap. 7. *per industriam, per insidias*, alij dicunt homicidium *ex dolo & culpa*.

Homicidium indirectè tantùm voluntarium, eo quòd euenerit præter intentionem, non tamen præter præuisionem agentis, quia posuit causam ex qua præuidebat, posse sequi homicidium, quamuis non necessariò nominant Iurisperiti casuale, fortuitum, & inuoluntarium, non simpliciter, sed directè, quia, qui illud committit, neque voluit formaliter & directè homicidium, neque causam, ex qua necessariò & inseparabiliter sequitur, voluit quidem aliquid vnde reipsa sequutum est homicidium, licèt contingenter tantùm & separabiliter,

quia tamen non posuit illam actionem intentione causandi homicidij, idcirco præter intentionem operantis omninò accidit homicidium, non tamen absque eius voluntate indirectà, quæ sufficit ad culpam, non ad dolum. Quare dicetur à quibusdam hoc homicidium culpatum, sed non cum dolo commissum, quia dolus absque directa intentione fingi non potest: duobus autem modis homicidium istud interpretatiuè, siue indirectè voluntarium contingere poterit, primò si quis ex lege iustitiæ homicidium impedire teneatur, neque id faciat, vti poterat, v. gr. nauta, qui poterat vitare naufragium, atque adeò ex suo gubernatoris munere tenebatur, supina tamen aliqua negligentia in cautes nauem illidit, reus est naufragij, atque interitus vectorum, vt dicam inferiùs, secūdò, qui facit actionē periculosam, & ex qua nonnunquam euenire soleat homicidium, ac proinde teneatur vel actionem illam omittere, vel eam adhibere diligentiam, qua caueatur eiusmodi periculum, si neutrum faciat, reus est homicidij, quamuis præter eius intentionem consequuti, atque adeò casualis & fortuiti, ita enim appellatur latiori vocabulo, quidquid à nobis non fuit intentum, licèt præuisum aliqua ratione fuerit, aut præuideri potuerit & debuerit. Molina tract. 3. disp. 3. n. 4. aliter videtur sumere casuale homicidium, illud nempe, quod ita accidit, vt prudentis arbitrio non possit tribui eius authori, tanquam si formaliter illud intendisset: quando autem eodem modo à viro prudente tribui potest alicui, atque si ab illo fuisset formaliter intentum, dicendum erit homicidium voluntarium, etiamsi non fuerit formaliter, directè & in se, aut in sua causa proxima, necessaria & inseparabili volitū, quod variis exemplis illustrat; qui enim percutit animo tantùm vulnerandi, & non interficiendi, quin immò, si ex ea percussione cædem præuideret, à vulnere abstineret; quia tamen, eo quòd non potuerit, aut non sciuerit temperare, manum ad vitandum vulnus lethale, occidit, quem tantùm vulnerare voluerat, reuera est homicida voluntarius, quia licèt non intenderit homicidium, perinde tamen reputatur, ac si illud formaliter intendisset, quia sciens & prudens effecit id, ex quo vidit, aut videre debebat sequuturam mortem, quæ & reipsa accidit, quamuis non existimaret ex suo actu sequuturam, immò & sequi nollet: si autem percussit vulnere ex suo genere non lethali, quia tamen, dum alter ictum exire conatur, alliditur ad parietem, aut in instrumento, quo percussit, latebat mucro aliquis, vnde inflictum est lethale vulnus, mórsque reipsa contigit, non erit ille nisi homicida casualis, quia nullus vir prudens eodem loco habebit hoc homicidium, atque si fuisset intentum formaliter. Prætereà si quis suspicetur, aut suspicari possit ex proiectione lapidis in viam frequētem hominibus, periculum esse cædis alicuius, temeraria tamen procacia, & sine animo quemquam interficiendi, molarem lapidem proiicit, aut bombardam explodit, vt terreat, si aliquem interficit, erit homicida voluntarius; si verò non erat adeò probabile periculum, licèt foret aliqua temeritas in ea lapidis proiectione, aut bombardæ explosione, atque interfectio inde consequens culpabilis esset mortaliter contra quintum Decalogi præceptum, erit tamen casuale tantùm homicidium, quia non potest prudenter reputari, atque si esset formaliter intentum;

verùm perstandum est in doctrina à nobis allata, quæ communis est, dicendúmque in omnibus istis exemplis allatis à Molina esse quidem homicidium casuale, sed culpabile, & indirectè voluntarium, & cùm quis ita percutit, vt velit non occidere, esse homicidium simpliciter voluntarium, sed indirectè tantùm, atque ex modo loquendi iuris casuale, contra quàm censuerit Couarr. in Clem. si furiosus, secunda parte initio num. 2. cui malè adhæsit Molina; vt enim sapienter aduertit Suarez disp. 44. s. 1. num. 2. hoc homicidium esset simul directè volitum, & directè nolitum; hic enim, qui non vult inferre vulnus lethale, & vult non occidere directè, & expresse, non vult occisionem, & tamen ex mente Couarr. & Molinæ, vult directè & formaliter occisionem; ergo simul eadem occisio est directè & expressè volita & nolita ab eodem, directè voluntaria, & directè inuoluntaria, quod manifestam pugnam terminorum inuoluit; deinde quando effectus intenditur tantùm in sua causa, etiamsi ex illa sequatur per se, est tantùm indirectè volitus, non enim est in se volitus & formaliter, vt patet, tradúntque magno consensu Theologi cum S. Thoma prima secundæ q. 6. art. 1. & 3. q. 26. art. 4. atqui in hoc casu homicidium non est volitum in se, sed in sua causa, non cognita, vt eius necessariò productiua, neque vt talis est volita; ergo non est intentum directè & formaliter, sed indirectè tantùm, ac proinde non potest dici simpliciter voluntarium; Molina verò illud tantùm homicidium, quod est volitum, in causa per accidens nominat inuoluntarium & casuale, cùm vix illud sit volũtarium, quia vix vnquam præuideri potest, aut debet effectus ab eo, qui ponit eius causam per accidens; cùm enim nulla sit eius causæ cum effectu connexio, quia talis effectus sequitur ad illam causam, non ex illa, sed ex alia sua causa per se, quam semper habet, vix vnquam præuideri debebit, aut etiam poterit in illa causa, cum qua tantùm per accidens est coniunctus, & ad quam tantùm ponitur, ac proinde non potest dici volitus in illa, aliud enim longè est aliquid esse causam per se alicuius effectus, aliud causam necessariam; cùm enim dari poterit causa sine tali effectu, est causa per se, sed non necessaria illius: si autẽ naturaliter sit inimpedibilis talis effectus posita tali causa, tunc est causa per se simul, & necessaria illius; cùm itaque effectus intenditur in sua causa necessaria, & vt tali cognita, reuera per se & directè intenditur, cùm impossibile sit ferri in causam necessariam alicuius effectus cognitam vt talem, & non ferri simul in eum effectum; quando verò est causa tantùm per se, nisi intendatur quatenus est productiua alicuius effectus, non intenditur directè ille effectus, quamuis cognoscatur & præuideatur futurus in sua causa, sed intenditur directè causa & effectus indirectè, atque interpretatiuè, quæ indirecta & interpretatiua intentio sufficit, vt effectus tribuatur intendenti & ponenti causam, atque vt illi culpa imputetur, quod vnum contendebat Molina, neque nos diffitemur, inde tamen fieri negamus, vt ille, cui tribuitur culpa alicuius effectus, dici possit illum formaliter, directè & per se intendisse, ac proinde illum effectum esse illi simpliciter voluntarium. Quare tota illa regula tradita à Molina ad dignoscendum, quandónam homicidium sit voluntarium, aut casuale, nulla est, nam etiam illud, quod est voluntarium

rium indirectè, & quod prudenter tribui potest illud committenti, æquè atque si illud intendisset, est casuale. Fateor quidem sæpissimè in foro externo, quod vritur præsumptione, eiusmodi homicidium censeri voluntarium, & non casuale, qui enim percussit alterum, occiditque, etiamsi non intendisset cædem, volueritque cauere à lethali vulnere, quod tamen errante manu inflixit, reuerâ homicidium tantùm casuale & indirectè voluntarium commisit; cùm tamen ea eius voluntas animo lateat, mortem ipsam intendisse præsumetur, & homicidium illud voluntarium existimabitur, non casuale.

Restat dumtaxat ostendendum in iure, atque imprimis in quæstione de irregularitate, homicidium casuale nominari omne illud, quod est in directè tantùm voluntarium, atque ita distingui à voluntario; quod mihi liquere videtur ex Trident. cit. sess. 14. vbi ait, irregularitatem ex homicidio casuali dispensabilem esse, non autem illam, quæ nascitur ex homicidio voluntario; vbi imprimis per homicidium casuale non intelligit homicidium ita casuale, vt prorsus inculpatum sit, illud enim nullam parit irregularitatem, vt quæst. sequenti constabit; si igitur culpabile sit, debet esse aliqua ratione voluntarium. Secundò distinguitur hoc homicidium ab illo quod commissum est *per insidias, per industriam, voluntate & preposito*; atqui vt argumentatur Nauarr. cap. 27. n. 240. nullum est eiusmodi homicidium, nisi quod formaliter & in se volitum est, aut in causa sua proxima & necessaria, vt qui vellet alicui amputare caput, aut punctim cor confodere, aut præsentissimum venenum propinare, ridiculè diceret se nolle illius mortem, cùm hæc omnia velle non possit, nisi mortem necessariò velit, & non tantùm concomitanter. Deinde homicidium voluntarium in iure est, teste ipsomet Couarr. quod dolo malo, animo occidendi committitur. l. 1. in princip. & l. Diuus. ff. de sicariis, & l. in lege Cornel. ff. eod. tit. & cap. 1. §. si quis hominem, de pace tenend. cap. sicut dignum, de homicidio; ergo quod sine dolo committitur, erit casuale, etiamsi voluntarium sit.

HINC porrò colligimus, quod diligenter omninò obseruandum est, quoties in iure agitur de pœna ordinaria homicidij, sermonem esse de homicidio voluntario simpliciter, & directè, non autem de voluntario tantùm indirectè, quod nos casuale nominamus, quod concedit ipsemet Conart. 2. p. Clem si furiosus §. 1. n. 1. allegans Iason. Bald. & Abbat. probátque variis Iuribus, ex quibus optimus textus est. l. cùm autem. ff. de ædilitio edicto; *Veteres*, (inquit eo loco Vlpian.) *fraudem pro pœna ponere solebant, capitalem fraudem admisisse accipiemus dolo malo, & per nequitiam: cæterùm si quis errore, si quis casu fecerit, cessabit edictum, vnde Pomponius ait, neque impuberem, neque furiosum capitalem fraudem videri admisisse*. Ex quibus videas, non eandem imponi pœnam delicto per dolum & nequitiam, atque per errorem, aut casum commisso, hoc enim posterius leniori pœna plectendum est, cùm defectus voluntatis deliberatæ culpam minuat, atque adeò pœnam; quare quoties in iure alicui delicto pœna imponitur, de delicto simpliciter voluntario capienda erit, non de eo quod absque expresso animo illius admissum fuit; illud tamen delictum pœna aliqua, sed extraordinaria puniendum 4

niendum erit, vnde sapientissimè Trident. loco superiùs adducto, homicidium ex proposito & voluntate factum indispensabile esse voluit: casu autem perpetratum dispensari facilè permisit, cùm reuerà istud sit minori pœna dignum, quamuis fuerit indirectè voluntarium, neque rectè Molina disp. 3. cit. n. 4. hanc indispensabilitatem extendit non solùm ad homicidium formaliter intentum, sed etiam ad illud, quod ita voluntarium reputatur, atque si homicida ipsum formaliter intendisset, quamuis fateatur æquitatem postulare, vt Pontifex in hoc faciliùs dispenset. Verùm iam monui, Concilium indispensabile dicere illud tantùm homicidium, quod fit *ex proposito, voluntate, animo occidendi, per industriam, per insidias*, quod Iuristæ dicunt dolo malo, cuiusmodi non est nisi illud, quod formaliter & directè in se, aut in sua causa necessaria, vt tali cognita & posita, volitum fuit, vti explicuimus hactenus.

NOTATIO II.

Quid sit mutilatio membri?

5 Quia irregularitas, de qua disputamus, non tantùm oritur ex homicidio, sed etiam ex membri mutilatione, vti constabit inferiùs, idcircò inquirendum est in hoc limine disputationis, quidnam ea sit.

Dicendum autem imprimis est, mutilationem membri esse illius detruncationem, siue abscissionem, & non solùm illius vulnerationem, aut debilitationem, quamuis inde inutile prorsùs reddatur. Ita Felin. in cap. cùm illorum. de sentent. excomm. num. 12. Aufrerius in Capell. Tholosan. [illegible] 7. Nauarr. c. 27. n. 206. So[illegible] de iustitia. q. 2. art. 1. Couarr. in [illegible]lem. si furiosus 3. p. initio n. 9. al[illegible]s allegans Vgolin. cap. 4. §. 6. num. 1. Molin. tract. 3. disp. 68. Suar. disp. 54 art. 2. num. 6. contra Abbatem in cap. cùm illorum. de sentent. excomm. n. 8. qui, vti obseruat Felin. loco cit. sibi contrarius est, nam in c. 1. qui Clerici, vel vouentes, num. 9. communi sententiæ adhæret, atque in cap. Clericis, ne Clerici, vel Monachi; hanc tamen pugnam verborum Abbatis conciliate nititur Sylu. verb. homicidium 3 q 3. quòd priori loco loquatur de debilitatione totali, quia æquiparatur mutilationi, eo quòd per illam inutile omninò reddatur membrum, quod probat ex Bartol. & ex l. Ophilius ff. de ædilitio edicto; atque hæc debilitatio irregularem facit: partialis autem debilitatio, quæ membrum impedit ab aliquo suo vsu, non est mutilatio, neque ex ea nascitur irregularitas, vt Panormit. in locis allatis, rectè statuit, atque ita explicatam hanc sententiam sequitur Sylu. loc. cit. & Angel. eod. verb. homicidium 5. n. 5. Sed neque placet ista limitatio, requiritúrque omninò abscissio, & truncatio membri, neque sufficit eius debilitatio etiam totalis ad veram & propriè dictam mutilationem, vt ex ipsa huius vocis propria significatione constat; apud Latinos enim authores mancus dicitur, cui membrum aridum, aut inutile est: mutilus autem, siue mutilatus, cui membrum abscissum fuit; in pœnis verò verba improprianda non sunt, neque laxanda ipsorum significatio; cùm ius igitur soli mutilationi membri tribuat irregularitatem, non debemus nos debilitationi tribuere, cùm illa non sit mutilatio, neque membrum aridum & debile, prorsus inutile

inutile est, cùm licèt ad operandum vsui non sit, conferat tamen ad decorē,& ornatū corporis; quare quę ex variis iuribus congerūt, vt probēt paria esse non esse, & inutile esse, facilè reiiciūtur, pręterquā quòd in multis id falsum est, & nunquam omnimoda paritas existit inter inutilitatē rei, & illius non existētiam, vt exemplis ostendi facilè potest, & falsò dixit Abbas in cap. cùm illorum. de sentent. excomm. num. 8. mutilationem, truncationem, & omissionem, distingui in Clem. vnic. de homicidio, nam reuerà ibi nulla fit mentio truncationis, neque ea vox in eo textu legitur, solùs enim mutilationis meminit, in cap. quicunque percutit. 23. q. 8. est quidem sermo de debilitatione, sed nō de irregularitate, sed solùm dicitur percutientē haberi homicidam, prӕterquam quòd idem caput ex Augustino, vel Hieronymo desumptum non facit ius.

6 MAIOR controuersia est circa membri, cuius mutilatio irregularitatem parit, acceptionem; & quidem membrum aliquando latiùs vsurpari pro omni parte corporis, testatur Cicero lib. 3. de finib. alia enim, inquit, videntur propter eorū vsum aliquem à natura donata esse, vt manus, crura, pedes, vt ea, quӕ sunt intus in corpore, quorum vtilitas quanta sit, à Medicis disputatur: alia autem ob nullam vtilitatem, quasi ad ornatum quendam, vt cauda pauoni, plumӕ versicolores columbis, viris mammӕ atque barbӕ, quӕ mēbri significatio minus idonea & laxior est hoc loco, in quo de pœna grauissima, ob illius mutilationem, imponenda agimus; éstque inuestiganda propria eius vsurpatio, pro parte nimirum corporis ad aliquam vtilitatem data, Sed adhuc restat difficultas, an ad veram rationem membri necesse sit, vt habeat proprium & distinctum officium à reliquis partibus totius corporis, vti habent pedes ad ambulandum, oculi ad videndum, manus ad palpandum; an verò sufficiat, vt sit pars membri prinpalis, illudque iuuet in suo officio, sicuti digiti iuuant manum ad omnia sua munera; primum illud omninò exigunt iuris DD. passim Bartol. Bald. Felin. Panorm. quos sequuntur & referunt Couarr. in Clem. si furiosus. 3. part. initio. n. 8. Vgolin. cap. 4. §. 3. Nauarrus cap. 27. n. 206. Angel. verb. homicidium 5. n. 6. Sylu. verb. homicidium 3. q. 3. v. quartum truncatio. Cardin. in Clem. vnic. de homicidio. Auila 7. part. disp. 5. sect. 1. dub. 1. Molin. tract. 3. disp. 69. num. 2. Conin. disp. 18. dub. 8. Hurtad. disp. 2. de irregul. n. 18. Prӕpositus in tertiam part. q. 5. de irregul. n. 72. Bonac. disp. 7. q. 4. p. 8. n. 3. Reginald. lib. 30. n. 91. Toler. lib. 1. cap. 71. Filliuc. tract. 19. n. 235. Henriq. lib. 14. n. 1. & qui plurimos alios congerit, Sayr. lib. 6. c. 16. num. 13. Probantque DD. suam sententiam tum ex ipsa ratione physica membri, quam Medici tradunt, & ex officio distincto ac separato ab aliis partibus perunt, tum ex ipso iuris vsu, nam l. idem Ophilius, ff. de ӕdilitio edicto, dicitur eum, cui amputatus est vnus digitus, habere partem membri amputatam, non membrum, & l. non sunt liberi. ff. de statu hominum. habens plures solito digitos, non dicitur habere plura solito membra, & Paul. ad Rom. 12. negat omnia membra habere eundem actum.

Contra hanc tamen communissimam sententiam pugnant Caietān.

2.2.q.65.a.1. Sotus lib.5. de iustitia. q.2.a.1.& in 4. dist. 25. q. 1. a.3. concl.3. Paludan.ibid.ead. dist. q.3.a.2. qui negant ad rationem membri hoc loco necessariam esse distinctam & totalem operationem, sed sufficere, si habeat operationem coniunctam & accessoriam in aliqua parte præcipua, quam iuuat, vt videmus in digitis manuum, & pedum, eo quòd ita hæc vox vsurpetur in iure, nam carens testiculis, censetur mutilatus, & irregularis, quamuis testes non habeant vllum officium distinctum à genitalibus. Quare Layman. lib.3. tr.3. cap. 11. n.2. etiamsi communem sententiam probabilem existimet, hanc tamen posteriorem, dicit conformiorē esse iuri Canonico, quod idem quoque censet Suar. disp. 44. sect. 2. num. 8. quia neque physica membri ratio, neque iuridica acceptio in inferendis pœnis attendēda est hoc loco; sed iura Canonica, quæ ad irregularitatem requirūt absolutè mutilationem membri, vt patet ex Clem. vnic. de homicidio; atqui notabilis cuiuslibet membri diminutio propter abscissionem alicuius partis ipsius, dicitur mutilatio, & sanè c.1. de Cleric. pugnant. in duello, membrorum diminutio sufficere dicitur ad irregularitatem; vbi igitur per aliquam abscissionē erit notabilis aliqua membri principalis diminutio, siue pars abscissa sit membrum, siue non, erit mutilatio, quam Canones exigunt ad irregularitatem, eadémque opinatur Gordon. q. 18. lib. 7. n. 48. Aragon. 2.2. q. 65. a. 2. Villalob. autem tract. 21. diffic. 19. n. 4. nihil audet definire.

Mihi standum videtur communiori sententiæ, quamuis non ita euidenter demonstretur in iure, vt quæ ex illo afferuntur, solui non possint; cùm tamen altera, quæ magis extendit hanc mutilationis acceptionem, nihil promat, quod vrgeat admodum, cùm mutilatio membri absolutè prolata non sit membri diminutio, sed abscissio & mutilatio dicatur respectu corporis, quod ita mutilū redditur non respectu membri, quod abscinditur, & cætera, quæ afferri possent, facilè explicabuntur in Consectariis, vbi non liquet de iure, adhærendum putamus communiori sententiæ, & dandum aliquid authoritati DD. tunc maximè quando ea conformior videntur principiis vniuersalioribus, ad quæ vbi proxima, & singularia nos deficiunt, exigendæ sunt singularum controuersiarum definitiones; cùm itaque in pœnalibus voces sint in rigidiori, & maximè propria significatione capiendæ, ita mutilationis atque mēbri nomina vsurpanda nobis sunt; adde ius Canonicum iisdem vocum significationibus cum Ciuili vti, nisi contrarium exprimat. Cùm itaque ius Cæsareum dum agit de imponendis pœnis, membri nomen capiat pro parte principali corporis, quæ habet distinctam & totalē operationem; cur dicemus eandem vocem aliter & in ampliori significatione sumi à Canonibus, dum illi infligunt pœnam irregularitatis, nisi apertissimè hanc ampliationē & extensionem significationis *membri* demonstrent.

PROPOSITIO.

OMNIS ille, qui voluntariè aliū occidit, aut mutilat contra quintum Decalogi præceptum, aut qui ita occidenti & mutilanti per actionem physicam, vel moralē positiu è 7

sitiuè cooperatur, irregularis est effectu subsequuto.

EXPOSITIO ET CONfirmatio propositionis.

HVIVS vniuersalissimæ propositionis partes facilè fuerit intelligere & explicare ex iis, quæ sæpiùs obseruauimus.

PRIMA PARS propositionis.

De homicidio voluntario.

8 ATque imprimis ex homicidio voluntario modo hactenùs explicato, & contra quintum Decalogi præceptum commisso incurri irregularitatem, certissimum fit ex Trident. sess. 14. cap. 7. atque ex toto titulo de homicid. Tridentinum autem extendit ad homicidium occultum hanc irregularitatem; quare reiiciunt omnes communi consensu. à Castro, qui lib. 2. de lege pœnali, cap. vlt. tertia concl. principali, negat incurri irregularitatem, quando homicidium solius rei confessione probari potest, cùm enim Trident. tribuat hâc pœnam homicidio simpliciter occulto, non est, quòd aliud nos quæramus, maximè cùm non sit contra legem punire peccata externa occulta pœna, præsertim priuatiua, quæ ipso facto incurratur, si enim imponenda esset, à iudice, reuerà deberet posse probari iuridicè crimen, & non tantùm ex rei confessione; an verò ne iste occultus homicida se prodat, atque ita præsentissimű vitæ, & famæ periculű subeat, possit actiones sacras exercere, si iam sit initiatus, & necessitas vrgeat, neque aliter vitare possit illud periculum, diximus alibi.

Requirebam tamen homicidium contra quartum Decalogi præceptű, hoc est, contra iustitiam, & non tantùm contra charitatem commissum. Ita Molin. tract. 3. disp. 76. num. 3. quare qui occidit defendendo se cum moderamine requisito, non fit irregularis, vt dicemus q. 3. etiamsi ex summo odio iniquum inuasorem occidat, neque index, qui ex eodem odio reum capite damnat, fit irregularis ratione illius odij, sed aliunde, vti constabit ex ead. q. 3.

SECVNDA PARS propositionis.

De iniusta mutilatione voluntaria.

DIxi secundò, ex iniusta & voluntaria mutilatione membri nasci irregularitatem, quod manifestum est ex cap. in Archiepiscopatu, de raptoribus, & Clem. vnica, de homicidio. Hæc porrò irregularitas non est eadē cum irregularitate homicidij, aut eius quædam extensio, sed omninò distincta, licèt cùm illa in plerisque compatetur, vnde optimè colligit Suar. disp. 44. sect. 2. Gordon. lib. 7. q. 18. n. 47. & alij passim, omnia quæ dicuntur de irregularitate homicidij, non esse extendenda ad irregularitatem mutilationis, quod censuit quoque Congregatio Cardinal. in sess. 24. Trident. c. 6. de reformat. negat enim reseruationē dispensationis factā summo Pontifici circa irregularitatem homicidij voluntarij, extendendā esse ad irregularitatē ex mutilatione eo quòd ea reseruatio cōtineat rigorem, qui restringendus potiùs, quàm extendendus est, & irregularitas mutilationis diuersa existit ab irregularitate ex homicidio

homicidio, vnde geminam regulam faciunt DD.

10 Prima est, quidquid pertinens ad rigorem dicitur de irregularitate ex homicidio, non est transferendũ ad irregularitatem ex mutilatione, nisi exprimatur in iure, quia in pœnalibus non valet extensio, neque argumentum à simili, & cùm hæc irregularitas pœna sit, atque crimen homicidij atrocitate superet crimẽ mutilationis, ratio postulat, vt inæqualis sit pœna criminis inęqualis; quæ igitur adiicientur irregularitati ad eius pœnam augendam circa homicidium, non debent habere statim locum in pœna mutilationis, quam multo leuiorem esse oportet; è contrario verò, quæ molliunt rigorem eiusdẽ irregularitatis ex homicidio, valebunt in hac altera irregularitate ex mutilatione; cùm enim, vt dixi, hoc crimen leuius sit, iniquum foret illud acerbiori pœna plectere, quã homicidium, quod atrocius esse nemo negabit.

Secunda regula, quidquid austerum circa pœnam irregularitatis ex mutilatione statuitur, valet quoque in irregularitate ex homicidio, quia quamuis quod sæpè monemus, argumentum à pari inefficax, & nullum sit in odiosis, & pœnalibus, nihilominus rectè colligimus à parte ad totum; quod enim conuenit parti, conuenit etiam toti, ratione suæ partis: atqui mutilatio se habet vt pars quędam respectu homicidij, quod illud formaliter, vel eminenter continet; quæ autem molliunt pœnam mutilationis, non valent in homicidio, nisi exprimantur in iure, quia diminutio pœnæ circa leuius delictum extendenda non est ad pœnam criminis grauioris.

TERTIA PARS propositionis.

De cooperantibus iniusto homicidio, & mutilationi.

Dixi tertiò. Peccantes mortaliter contra quintum Decalogi præceptum cooperando homicidio, & mutilationi per actionẽ physicam, aut moralem, fieri irregulares eadem irregularitate homicidij voluntarij, vel mutilationis. 11

Lib. de censuris cap. 5. quæst. 3. latissimè egi de causis moralibus ad aliquem actum mandando, consulendo, aliisque similibus modis cooperantibus, & vniuersales regulas tradidi, ex quibus dignosceretur, quandónam hæ causæ incurrerent censuras & irregularitatẽ in ipsas latam, quæ omnia præ oculis habenda sunt hoc loco, ne inutiliter, nec sine fastidio iterum ea repetere cogamur; nihil itaque restat, nisi vt doceamus ad has quoque causas morales extendi irregularitatem homicidij ac mutilationis; statuimus enim vniuersè q. 3. cit. nunquam pœnam ampliari ad mandãtes, aut consulentes, nisi in iure ita fuerit expressum: ago autem de causis moralibus, nam causæ physicæ, quæ actionem prohibitam ponunt, eadem pœna puniuntur, licèt aliæ sint principales, aliæ minus præcipuæ.

De mandante quidem & consulente homicidium, apertè indicat Pontifex, cap. significasti, & cap. sicur dignum. §. Clericos 2. de homicidio, & cap. fin. eodem titul. in 6. & cap. si quis viduam. d. 50. neque interest an mandatum tacitum fuerit, vel expressum, modò vi illius sequuta fuerit actio.

Circa

22 Circa mutilationem tamen dubium est, an eam consulens fiat irregularis, sicut consulens homicidium; ita quidem affirmant passim omnes DD. quos dabit Sayr. lib. 7. cap. 3. n. 2. à quibus tamen dissentiendum videtur, quia nullibi ius imponit hanc irregularitatem, sicut illam infligit consulenti homicidium: atqui nulla irregularitas incurritur nisi expressa in iure, & irregularitas homicidij non est extendenda ad mutilationem, nisi eo modo, quo in iure fit extensio, vti monebamus superiùs: ex eo igitur, quòd consulens homicidium, fit irregularis, non benè sequitur consulentem quoque mutilationem incurrere eandem pœnam, quod subtiliter aduertit Præposit. quæst. 5. de irregul. dub. 9. n. 69. licèt in praxi à communi sententia discedendum neget Dian. 4. part. tract. 2. resolut. 18. allegans Comeia in 3. part.

Quod verò attinet ad cooperantes propter physicam actionem homicidio, aut mutilationi, certissimum est illos fieri irregulares, quia ipsi verè & propriè occidunt & mutilant, quamuis non soli.

QVARTA PARS.

Non incurri irregularitatem, nisi homicidio & mutilatione positis.

23 Vltimò dixi, non sequi hanc irregularitatem, nisi subsequuto effectu, vniuersim enim ostendimus lib. de censuris, cap. 5. q. 2. culpam, propter quam censura aliáve pœna imponitur à lege, debere esse completam in suo genere, neque aut animum, aut illius conatum sufficere, quod idem de irregularitate ista docent DD. cum glossa in cap. si aliquis, de homicidio, & in cap. periculosè, de pœnitentia distinct. 1. quam singularem nominat Couarr. in Clem. si furiosus 2. part. initio, num. 4. aduertitque in quibusdam codicibus truncatam fuisse, atque ex ea nonnullos contrariam sententiam idcircò intulisse, quare si quis telo ornatus prodeat animo occidendi, & non occidat, quamuis vulneret, tenera non fit irregularis, quia soli mutilationi & homicidio fuit imposita irregularitas, non vulneri; præterea etiam si plurimum sanguinis fusum fuerit absque cæde & mutilatione, non incurritur irregularitas, vt Panorm. in cap. 1. qui clerici, vel vouentes num. 9. & in cap. clericis, ne clerici, vel Monachi, num. 3. Cardinalis in Clem. vnic. de homicidio quæst. 31. & alij omnes docent, contra Maiol. lib. 5. cap. 48. n. 3. & seq. vbi citat Speculatorem, Ioan. glossatorem, atque alios veteres, & aliquam etiam Rotæ decisionem. Quos omnes loco citato satis supérque reiecimus, atque in scientia canonica, vbi & quid ferret communis illa regula, in atrocioribus criminibus conatum reputari pro facto, de qua Couarr. 2. part. Clem. cit. initio, n. 5. vera enim est quoad peccatum, & non quoad pœnam imponendam à iudice, nisi eæ circunstantiæ reperiantur, quæ ad terrendos cæteros pœnam ordinariam criminis, ipsius conatui infligendam esse suadeant: lex tamen nunquam, aut ratò admodum eandem vtrique actioni inchoatæ & completæ punitionem indicit, & tunc suam mentem apertè explicat; quod in hac irregularitate minimè fecit, quod enim cap. sententiam, ne clerici, vel Monachi, iudicem, qui sententiam sanguinis protulit, dicat irregularem, agit de sententia, ex qua mors, aut mutilatio

Q sequuta

ſequuta erat. cap. etiam cùm illorum, ſanguinis effuſio, & mutilatio comparantur quoad delicti exceſſum ratione percuſſionis, non ratione irregularitatis, vti Vgolin. cap. 4. de irreg. §. 6. ſub fin. aduertit, atque ita quædam priuilegia, quibus conceditur Religioſis à Martino V. diſpenſandi in irregularitate, & ſanguinis effuſione, interpretatur Suarez diſp. 44. §. 2. n. 6. quòd mutilatio cum magna ſanguinis copia propter enormem exceſſum videatur difficilius diſpenſari, quàm ſimplex mutilatio, idcirco adiectum fuiſſe eam particulam.

CONSECTARIVM I.

An qui ſæuit in cadauer inimici, & illud truncat, occiſurus ſi viuum reperiſſet, fuit irregularis.

14 RESPONDETVR non eſſe, quia ſæuitas illa non eſt homicidium, quod ſignificat hominis peremptionem, ita Archidiac. in cap. periculosè, de pœnal. act. & in cap. vlt. 15. quæſt. 1. Felin. in cap. ſicut, de homicidio. Couarr. 2. part. Clem. ſi furioſus, initio num. 1.

CONSECTARIVM II.

An qui cauſauit abortum, ſit irregularis.

15 SAPIENTER obſeruauit S. Auguſt. lib. 1. de nupt. cap. 15. plures coniuges propagationi prolis obſiſtere, ſiue voto malo, ſiue opere malo, atque vbi egit de illis, qui exponunt filios, qui naſcuntur inuitis, *oderunt enim nutrire, vel habere, quos gignere metuebant*; ſubdit, *aliquando eò vſque peruenit hæc libidinoſa crudelitas, vel libido crudelis, vt etiam ſterilitatis venena procuret, & ſi nihil valuerit, conceptos fœtus aliquando inter viſcera extinguat, ac fundat, volendo ſuam prolem prius interire, quàm viuere, aut ſi in vtero iam viuebat, occidit antequam naſcatur.* Fœtus igitur animati abactionem homicidium eſſe contra quoſdam Iuriſperitos apud Tiraquel. in l. ſi vnquam, C. de reuocand. donationib. n. 148. inſulsè id negantes ex eo quòd fœtus nondum editus vocetur homo à Chriſto, & quòd iſti non puniantur pœna ordinaria homicidij, vt ibidem oſtendit Tiraq n. 150. Conſtans aſſertio eſt apud Molin. tract. 3. diſput. 17. Couarr. in Clem. ſi furioſus 2. part. §. 3. n. 1. & ſanè ita nominatur à Patribus, qui etiam, quando ab altero parente fit, parricidium dicunt. Ita Minutius in Octauio n. 33. Cyprian. epiſt. 49. Hieron. epiſt. 22. & alij, in ea abortione dolo malo à matre procurata veram reperiri rationem parricidij, demonſtrat Anton. Gomeſ. tom. 3. varia. reſolut. c. 3. n. 3. quare & iure ciuili punitur hæc cædes pœna ordinaria homicidij, nimirum capite, ſi dolo facta fuerit: ſi autem abſque dolo, pœna extraordinaria pro ratione culpæ, vt docent Gomeſ. l. c. n. 32. Couarr. Clem. citat. & lib. 2. variar. cap. vlt. n. 10. Eccleſia quoque grauiſſimis pœnis idem ſcelus vrget, nam. Conc. Ancyran cap. 71. Eliberitan. cap. 63. Conc. Ilerdenſ. can. 2. Mogunt. ſub Raba. cap. 21. cenſuris aliiſque pœnis homicidam afficiunt, quas innouauit Sixtus V. in conſtitutione edita anno 1588. quæ incipit, Effrenatam; vide Scortiam in conſtitut. Pontific. theoremate 376. quare & qui cauſam dederit fœtus animati abortitioni, eſt irregularis, vt definitur cap. ſicut ex litterarum de homicido, & ſanè cùm iſte extinguat aliquid viuum vitæ homi-

nis,

nis,& non plantæ, aut pecoris, reuerà hominem occidit.

Secundò quando fœtus nondum erat animatus, eius quidem electio homicidium non est, sed, vt ait Tertul. cap 9. Apologet. *homicidij festinatio prohibere nasci*, quanquam eiusdem malitiæ faciat ibidem eum homicidio conceptum vtero excutere, dum *adhuc sanguis in hominem delibatur*, nec enim refert, vt ipse ratiocinatur, *natam quis eripiat animam, an nascentem disturbet. Homo est, & qui futurus est, & fructus omnis iam in semine est.* Sed rigidior est ille loquendi modus, aut metaphoricus tantùm, aut ad sceleris enormitatem factus, quo simili sermonis genere ferè vtitur Minut. in Octau.num. 33. dum ait, *rudem sanguinem nouelli, & vixdum hominis fundi & exhauriri, & in ipsis visceribus originem futuri hominis epotis medicaminibus extingui.* Hieron. epist. 22. dixit, *aliquas sterilitatem prabibere, & nec dum sati hominis homicidium facere.* Ex quibus vides hîc non esse formaliter homicidium, sed anticipatam quandam cædem, eo sensu, quo tunc fœtus ille dicitur esse homo in potentia, aut in semine suo; quare etiamsi culpabiliter causetur hæc abortio, non tamen incurrit irregularitatem, vt habetur in cap. sicut ex litterarum, de homicidio, tradúntque communissimè DD. apud Nauarr. cap. 27. num. 221. Felin. in illud cap. num. 2. Couarr. in Clem. si furiosus 2. part. §. 3. num. 1. Auila 7. part. disp. 6. sect. 4. contr. 2. Molin. disp. 27. tract. 3. num. 6. Suarez disp. 44. sect. 2. num. 13. & omnes Summistas v. abortus. Sixtus tamen V. in constitutione nuper citata, derogauerat iuri antiquo, & huius sceleris reos homicidarum pœnis omnibus subiecerat, atque etiã irregulares esse voluerat, idem de iis, qui sterilitatis venena procurant, statuens; sed hunc rigorem molliuit nouissimè Gregor. XIII. constit. edita anno 1591. quæ incipit, Sedes Apostolicæ, & procurantes aborsum fœtus inanimati, aut sterilitatem, pœnis iuris antiqui, atque Tridentini obnoxios tantùm esse voluit.

Dices, cap. si aliquis, de homicidio, qui medicamentis impedit generationem, diei homicidam; ergo erit irregularis. Respondetur imprimis, hunc locum non mihi videri magnæ authoritatis, cùm enim tum in vulgaribus libris, tum in antiqua prima collect. eod tit. cap. vlt. dicatur desumptum ex Conc. Guarmaciensi in Buchardo à lib. 17. cap. 57. ex Vormati cap. 30. aptiùs quidem, vt videtur Augustino in notis ad cap illud vltimum primæ collect. in Conciliis tamen editis nihil tale inueniri fatetur. Deinde cùm sit Canon Concilij Prouincialis satis ignobilis, non faciet legem vniuersalem, & facilè contingere potuit, vt pœna homicidij huic quoque sceleri infligeretur in aliqua Prouincia, etiamsi nullę modò sint irregularitates propriæ vnius Episcopatus, vti diximus cap. 11. quæst. 1. conf. 3. Glossa in illud cap. putat id intelligendum de pœna legali, non de irregularitate, quæ omninò ex aliis iuribus ibidem ab ipsa relatis postulatis postulat fœtum animatum, siue *conceptum informatum.* Quare loquitur, nisi fallor, illud Conciliũ consentaneè PP. qui nominabant festiuationem, siue anticipationem homicidij, inde tamen minimè sequitur, in omnibus hæc duo scelera comparanda videri.

Tota difficultas est, an qui causauit abortum, censeatur irregularis quando dubium est de animatione fœtus excussi.

Consectarium III.

An in dubio commissi homicidij censendus sit aliquis irregularis?

26 Communior quidem sententia ita affirmat, quia in cap. significasti 2. & cap. ad audientiam, id definitum videtur. Quare sic censent Couarr. in Clem. si furiosus, prima part. init. num. 3. Sayr. lib. 1. clauis regiæ, cap. 13. num. 23. & 24. & lib. 6. Thesaur. cap. 12. num. 16. Vasq. prima secundæ disp. 65. cap. 3. & disp. 66. c. 1. Azor. tom. 1. lib. 2. num. 19. q. 10. & 11. Suar. disp. 40. sect. 5. num. 18. & 19. & s. 6. num. 12. Valent. 4. tom. disp. 7. q. 19. p. 2. Salas prima secundæ tract. 8. disp. vnic. num. 170. sect. 19. Rebell. de iustit 2. p. lib. 1. q. 2. sect. 2. num. 13. Laym. lib. 1. tract. 1. cap. 4. num. 39 Sanch. lib. 2. in Decalog. c. 10. num. 42. & alij in sequentibus consectariis afferendi. Alij tamen negant in foro interno & ante sententiam saltem declaratoriam iudicis de patrato homicidio hunc teneri se gerere pro irregulari, quamdiu post adhibitam diligentiam dubium erit de homicidio. Ita Henriq. lib. 14. cap. 3. num. 3. & 4. & c. 14. num. 3 & c. 15. num. 3. neque id improbabile putant Suar. Sal. & Rebell. citati, iámque ita distinxerant inter forum internum & externum in hoc casu veteres. Canonistæ & Summistę, teste Couarr. & Salas loco citat. Ioan. Andr. Panorm. Cardinal. Hostiens. Sylu. Angel. Felin. & alij, quos dabit Sanch. cap. 10. cit. num. 39. & 40. qui in foro externo negant hunc pronuntiari posse irregularem stante illo dubio facti, quia in delicto dubio non imponitur pœna ordinaria, quamuis in foro interno, in quo tutior pars amplectenda est, debeat omninò se talis censere irregularem.

Vt hoc dissidium aliqua ratione componam, suppositis iis, quæ de dubiis facti in vniuersum latè disputauimus in scientia canonica lib. 3. distinguendum mihi videtur in hoc casu duplex dubium cum Præposito in 3. part. q. 5. de irregular. num. 61. aliquando enim dubitatur de ipsamet occisione, an ea fuerit commissa, vel non; aliàs verò de persona occidente, constat enim verè occisum fuisse hominem, atque Sempronium illum percussisse & vulnerasse; sed dubium manet, an ex percussione illa, & vulnere inflicto à Sempronio interierit occisus; itaque vel dubium est circa conditionem subiecti, in quo commissum est delictum, aut circa eius perpetrationem, aut circa personam delinquentem, & cædem aliúdve crimen admittentem, quæ duo diuersissima esse constat. Ex his mihi statuenda videtur hæc

Regula vniuersalis.

Quandónam contrahatur irregularitas ex homicidio dubio.

Quoties constat de homicidio commisso, dubiúmque tantùm existit de persona committente, censenda est irregularis saltem in foro externo, ex peculiari iuris dispositione in hac materia, quòd si dubitaretur de ipsomet homicidij actu, an nempe fuerit aliquis occisus, in nullo foro censendus erit aliquis irregularis, donec veritas commissi homicidij comperiatur. 17

PRIMA.

PRIMA PARS regulæ.

De dubio homicida.

18 Prima pars huius regulæ traditur à communi sententia initio relata, & manifestò probatur ex cap. significasti 2. de homicidio, ibi enim constabat maleficium illum, qui Eucharistiam & altaris ornamenta asportauerat, occisum fuisse; sed dubitabatur, an interiisset ex vulnere, quod in eius caput Sacerdos fossorio impegerat: an verò ex aliis vulneribus, quibus eum parochiani conciderant; in hoc igitur dubio, quod, vt vides, est non de occisione, sed de persona occidente, iubet hunc Sacerdotem Innoc. III. à sacerdotali potius officio abstinere, quia id tutius est, quàm temerè celebrare pro eo quòd in altero nullum, in reliquo verò magnum periculum timeatur, in cap. quoque, ad audientiam, eod. tit. Clemens III. eodem modo pronuntiat habendum irregularem Presbyterum, qui dum corrigeret domesticum suum, illum suo cingulo percussit; dubium verò erat, an ex eo vulnere, an alio quopiam morbo interiisset. In his casibus vides dubium fuisse de homicida, non de homicidio; & falsò respondent aliqui recentiores, verisimilius fuisse eos Sacerdotes, de quibus dubitabatur, reuerà commisisse homicidium, nam in cap. ad audientiam, nullum planè vestigium apparet illius verisimilitudinis, vt legenti constabit in cap. quidem, significasti, Innocent. affert sub finem vehementia indicia, ex quibus colligatur, hunc Sacerdotem etiamsi vim illatam repulisset, & iniuriam propulsasset, id tamen cum moderamine inculpatæ tutelæ minimè fecisse, tum ratione instrumenti, quo percussit; cùm enim graue sit, non solet leuem plagam inferre, tum ratione partis, in qua leuiora vulnera sæpiùs lethalia sunt, quæ omnia faciunt valdè probabiliter hunc Sacerdotem homicidij reum, ac proinde irregularem, neque rem planè dubiam & ancipitem relinquunt; priùs tamen dixerat Pontifex. *Quòd si discerni non possit, ex cuius ictu percussus interiit, in hoc dubio tanquam homicida debet haberi, tunc Sacerdos etsi forsitan homicida non sit, à sacerdotali officio abstinere.* quibus verbis nihil apertius dici potuit, neque contra adeò manifestas Pontificum responsiones sentire licet.

19 Dixi secundò, hanc irregularitatem saltem habendam esse in foro externo, non enim censeo improbabilem Canonistarum & Summistarum sententiam superiùs allatam, qui in foro conscientiæ existimant, hunc incertum homicidam posse deponere dubium, & censere se minimè irregularem esse; non tamen dixerim expectandam esse sententiam declaratoriam criminis, vt talis habeatur in foro externo irregularis, quod plerique horum Doctorum volunt, vnde non dixi in foro contentioso hunc forè irregularem, sed in foro externo, quod latius patet, quàm contentiosum, quare poterit à sacris repelli ab Episcopo, perstante illo dubio, & donec de rei veritate constet; neque poterit ipse publicè sacra exercere, sed vbi res innotuerit, debebit se tanquam irregularem gerere, quæ omnia singillatim ostendo. Quod igitur ad externum forum pertinet, manifestum est de illo agi in cap. ad audientiam. Quando quidem ad audientiam Apostolatus peruenerat ea controuersia, deinde verba Pontificis non dirigun-

tur ad ipsummet irregularem, sed ad iudicem, siue Prælatum. *Vos conuenit*, inquit, *iniungere Presbytero memorato, vt in sacris Ordinibus non ministret.* cap. etiam significasti, citatum, loquitur in foro exteriori, cùm Innoc. mandet Abbati Meldebergensi, vt legitur in antiqua collectione 4. eod. tit. vbi integra Decretalis refertur, vt ille Laurentius Presbyter, habeatur pro homicida, & à sacerdotali munere iubeatur abstinere.

Non tamen nomine fori externi intelligendum est solùm contentiosum, quasi in eo tantùm iste fuerit habendus irregularis, quia, vt obseruat Felin. in cap. ad audientiam n. 1. & post eum Nauarr. in cap. si quis autem, de pœnitentia d. 6. num. 37. in illis capitibus, reuerà non agitur de foro penitùs exteriori, in quo interuenit accusator, vel denuntiator, sed de foro exteriori non contentioso, & quodammodo mixto; & sanè in cap. significasti, apertissimè innuit Innoc. hunc Laurentium à nemine fuisse accusatum, ait enim credendum *esse ipsi Sacerdoti, qui non accusatur, vel denuntiatur ab aliquo, sed per ipsum de sua salute sollicitus, per seipsum consilium appetit salutare.* Nondum igitur ista quæstio fuerat deducta ad forum contentiosum, & tamen iubetur iste percussor si fuerit dubium an occiderit, an verò alij, qui deinde nefarium hominem, de quo agebatur, vulnerarunt, abstineat munere sacerdotali: non est igitur expectanda sententia iudicis, sed sufficiet solum præceptum superioris, qui in tali dubio debet illum à sacris repellere, & vt in minoribus ministret, permittere dispensando cum ipso. Non idcircò tamen negamus, quin forum contentiosum possit hunc percussorem tanquam homicidam damnare, & pronuntiare irregularem, vti obseruat Nauarr. num. 37. cit. cùm forum contentiosum rigidius multo esse soleat, quod fatetur quoque Suar. disp. 40. sect. 36. n. 10. Quare Panorm. qui in cap. ad audientiam, n. 2. existimauit decisionem horum capitum, ad audientiam, & significasti 2. veras esse in foro interiori, non exteriori, quod reijcit Nauarrus. Neque ait se moueri contraria communi opinione, quia inquit n. 38. *Ideo est communis, quòd alius post alium ita dicere Innocentium credidit, cùm tamen Innocentius aliud longè dixerit, neque hac in re inter vtrumque forum distinxerit.* Et sanè, vti iam ostendimus, manifestum est de foro exteriori loqui Pontifices.

DIFFICULTAS porrò restat, 10
an in foro interiori iste dubius homicida sit irregularis, & quidem si iam fuerit ipsi imperatum à superiori, vt abstineat à sacris, certum omninò est ipsum abstinere debere, vti etiam dixit Innocent. in cap. significasti; vox autem *debere* importat præceptum & obligationem, vti latè ostendit Sanchez lib. 4. de matrimonio disputat. 23. num. 2. Certum quoque mihi est, si delictum fuerit publicum, atque adeò passim habeatur irregularis ratione dubiæ illius cædis, teneri quoque ratione scandali tamquam irregularem se gerere, donec constet de rei veritate, aut fuerit cum eo dispensatum; sed quæstio est de crimine occulto, & non notorio, an perstante dubio, vtrùm reuerà vulnus lethale aliquis alteri inflixerit, & an ex eo interierit, vbi post adhibitam diligentiam nihil comperit, hic percussor possit deponere dubium, atque ministrare in sacris, quamdiu Prælatus, aut iudex

iudex id ipsi non prohibebit, quod ita affirmandum mihi videtur cum Henriquez lib. 14. cap. 3. num. 3. & 4. quia hic percussor neque iure naturali, neque ex iure positiuo tenetur se gerere irregularem in casu proposito, non primum, illa enim generalis regula, in dubiis tutior pars eligenda est, quæ vna videtur hoc loco imponere obligationem abstinendi à sacris, & qua vtuntur Pontifices capitibus citatis, non est præcepti, sed consilij, vt cum Nauarr. in cap. si quis autem, de pœnit. d. 7. latè probauimus lib. 3. primæ part. scientiæ canonicæ, & valeret in omnibus aliis dubiis facti, quod neque Sanch. neque cæteri aduersarij vnquam fatebuntur. Ius quoque positiuum non obligat hoc loco ante præceptum superioris, quia cùm dispositio horum capitum, quæ explicamus, sit peculiaris in hac materia, vti ostendemus statim, non obligabit nisi in casibus expressis, & eodem modo quo exprimuntur; atqui illa capita loquuntur de foro externo, licèt non contentioso, vt dixi: ergo extra illud forum non obligabunt. Secundò in cap. significasti 2. eod. tit. in dubio, an quis Clericus occidisset mulierem, quam equus, cui insidebat, non audiens habenas, protriuerat, iubet Pontifex illi iniungi pœnitentiam ad cautelam, & deinde non impediri ne promoueatur ad superiores Ordines, & ne in susceptis ministret; ergo poterat ille in conscientia seclusa illa prohibitione facta à suo superiore, tum Ordines susceptos exercere, tum ad alios aspirare.

21 Dices primò. Ratio, propter quam cap. ad audientiam, & cap. significasti 2. iubent abstinere à sacris dubium homicidam, nimirum, quia in dubiis tutior pars est eligenda, valet in vtroque foro; ergo & decisio quæ fundatur in illa ratione, valebit etiam in vtroque foro; malè enim dicerent Pontifices abstinendum esse in dubio ab Ordinum exercitio, quia periculum est, ne si id temporis exerceantur, peccetur, nisi supponerent exercitium Ordinum, durante illo dubio illicitum & malum esse.

Responderet Suarez disp. 40. s. 6. num. 8. tutiorem partem non appellari in Pontifice in eo loco, illam, in qua minus est periculum culpæ, sed in qua minora timentur incommoda: incommodum autem & periculum quod timetur in eo casu, est, ne fortassis verus homicida ordinetur, aut ministret, quod indecenter fieret, & contra Ecclesiæ mentem: non agi autem de periculo culpæ, ex eo patet, quia alioquin peteretur principium, quæstio enim erat, an periculum culpæ esset in dubio illa celebrare, & nemo dubitat, quin malum sit operari cum periculo culpæ; responderat ergo Pontifex esse periculum culpæ, & ideò non esse celebrandum: cùm tamen quæreretur, an reuera esset tale periculum ratione dubiæ irregularitatis; quare definiendum erat, an eo casu sit censenda irregularitas. Non agebatur itaque de dubio practico, cum quo nunquam licet operari, sed de dubio speculatiuo ex quo tamen deducenda erat conclusio practica, siue conscientiæ dictamen, vt vocauit, an, v. gr. ex vulnere inflicto à Laurentio, interiisset ille occisus, ac proinde, verùm Laurentius ex eo facto credendus esset irregularis. Respondet Pontifex iudicandum illum irregularem, & repellendum à ministerio Ordinum, quia id tutius erit, & paucioribus incommodis obnoxium. Vt igitur sapienter statuat Pontifex hanc remotionem à sacris dubij homicidæ, nihil necesse fuerit hoc principium

tanquam

tanquam necessarium, aut vniuersale ad vitandam culpam vsurpare; sed vt ex illo colligeret prudenter se sancire, vt ille percussor abstineat à suo ministerio, quamuis id foret ipsi onerosum, minus tamen incommodum censerur, quàm si verus homicida in Ecclesia ministraret: quamuis itaque ea remotio à sacris non esset necessaria ex vi solius rationis naturalis, prudenter tamen sancita est, vnde non sequitur eiusmodi percussorem dubium, an reuera occiderit, antequam à Prælato repellatur à sacris functionibus, teneri ab illis abstinere secluso scandalo, aliisque circunstantiis, quia non præcipit Pontifex, vt ipse se priuet illis actionibus, sed Prælatis, ad quos tantùm dirigitur ea lex, vt ipsum repellant.

Dices secundò ex Nauarr. in cap. si quis autem, citat. num. 39. sub fin. in dubiis eligendam esse partem tutiorem vi præcepti, tam in foro interiori, quàm exteriori, in omnibus illis casibus, in quibus id faciendum esse iura præscribunt, vt in duobus istis capitibus, ad audientiam, & cap. significasti, quod sine vlla exceptione certum dixit Nauarr. Respondetur, nego in capitibus citatis præcipi, vt abstineatur à sacris, quæ est tutior pars, seruanda hoc loco, nisi vbi à Prælato id fuerit imperatum; & tunc fateor in vtroque foro dubium istum homicidam debere se gerere tanquam irregularem. Ex quibus etiam solues quod obiiciebat Sanch. lib. 1. in Decalog. cap. 10. n. 44. verbum *debet*, quo vtitur Innocent. in cap. significasti, *à sacerdotali officio abstinere debet*, importare obligationem, atque præceptum, quæ omnino lubens concedo; sed præceptum illud abstinendi ab officio sacerdotali, imponi debet à Prælato, vti iubet eo loco Pontifex. In hoc dubio, inquit, tanquam homicida debet haberi, & tunc ille obligabitur in conscientia eiusmodi præceptum obseruare, atque ab *officio sacerdotali abstinere debebit*.

Dices tertiò. Idem seruandum esse in vtroque foro, quando externum nō ducitur sola præsumptione, atqui in hoc casu forum externum supponit dubium esse homicidium, & non præsumit fuisse commissum, vti ostendimus contra quosdam recentiores superiùs; igitur quod definit, habendum esse irregularem dubium istum homicidam in conscientia tenendum erit. Respondetur, iam sæpius me dixisse nihil aliud definite ius locis allatis, quàm quòd in eo casu iste percussor habeatur à Prælato irregularis, & tunc illam prohibitionem seruare ille tenebitur in conscientia, ad quod non obligaretur, si forum externum sola præsumptione duceretur; quidquid enim imperaret, si conscius esset, aut certus, rem aliter se habere, non peccaret violando legem externam.

Dices quartò. In cap. significasti, agi duntaxat de foro interno, quia, vt constat ex integra decretali relata in antiqua 4 collect. eod. tit. de homicidio, cap. 2. Canonicus iste Regularis Laurentius, *de sua salute piè cogitans euoluto anno sub titulo confessionis rei ordinem reuelauit* suo Abbati, qui pro eo similiter supplicauit. Respondetur non fuisse confessionem sacramentalem, quandoquidem id totum aperuit Pontifici Abbas, & res erat notoria in eo pago, sed consultationem amicam; quare non est proposita causa in foro contentioso, vt dixi; non tamen acta tantùm est pro foro interno, cùm prohibitio à sacris ipsi facta propter notam illam percussionem, & cædem alterius non potuerit esse nisi exteriùs cognita.

Dixi,

Dixi postremò in ista prima parte nostræ regulæ, hanc iuris dispositionem, nimirum quando dubium est de homicida, non de ipso homicidio, quod certum est, personam, de qua dubitatur, habendam esse pro irregulari à iudice, vel Prælato, & ab illo repellendam à sacris, cui prohibitioni in conscientia parere tenebitur, singularem esse in hac materia homicidij, neque ad reliqua dubia facti, neque ad cæteras irregularitates extendendam esse, quod de aliis materiis fatentur passim Doctores, quos adduximus, & sequuti sumus lib. 3. scient. canon.

Quod verò spectat ad alias irregularitates, in dubio facti nullum existimandum esse illas contraxisse, vti docent Suar. Præpositus, Salas, Layman locis citatis, Sanch. n. 48. contra Panorm. Sylu. Rosell. Tabien. & relatos à Sanch. n. 47. quibus adhæsit Vasq. prima secundæ. disp. 65. cap. 3. n. 8. & 13. & disp. 66. cap. 1. Azor. & Rebell. superiùs à nobis adducti. Ratio apertissima est, quia cùm, vti eo lib. 3. cit. fusè docuimus, certissima sit regula iuris, in dubio facti reum esse absoluendum, quod eo loco ex variis textibus, & glossis probatum fuit ab ea vniuersalissima verissimáque regula, minimè discedere licet, nisi aut expressi aliquo iure in casu singulari, aut euidentissima ratione vrgeamur; atqui nullum ius hactenus inuenire potuerunt aduersarij, quod omnes irregularitates ab ea tradita regula excipiat, habemus enim duo tantùm hactenus adducta, & expensa capita, cap. ad audientiam, & cap. significasti, quæ de dubio tantùm in casu homicidij loquuntur; quæ ad dubia cæterarum irregularitatum contra expressissimã, & vniuersalissimam iuris regulam malè extendentur. Ratio verò nulla est, nam illud commune dictum, in dubiis tutiorem partem esse eligendam, æquè valeret in omni alia materia, atque in irregularitate, & suo loco fuit satis explicatum, neque in eo dubio pars quæ negat, irregularitatem contractam fuisse, periculosa est, sed potiùs certa; cùm enim nulla contrahatur irregularitas, nisi in casibus iure expressis, & nullibi ius dicat in dubio facti incurri irregularitatem, præterquam in casu homicidij modò hactenus explicato; certum esse debet, nullam aliam irregularitatem, quàm homicidij in dubio contrahi. Denique sapienter monuit Præposit. q. 3. cit. n. 91. aliud motiuum legis, siue rationem, quæ impulit ad legem; lex enim sancita obligat, non autem eius motiuum, & ratio, quæ quamuis aliis quibusdam aptari posse videatur, in illis tamen non obligat, quare ratio sequendę tutioris partis, propter quam Pontifex in dubio homicidij voluit contrahi irregularitatem, non obligabit circa alias materias.

SECVNDA PARS regulæ.

Dè dubio ipsiusmet homicidij.

ALTERA pars nostræ regulæ, dixi, non contrahi irregularitatem, in vllo foro, quando dubium est de ipsomet homicidio, non de homicida, quia nempe non constat homicidi fuisse commissum, v.gr. an fera fuerit occisa in venatione, an homo quispiã. Sæuiit aliquis in cadauer hominis, aut hostis ab alio quopiam extincti, & deinde dubitat, an reuerâ adhuc spiraret, neque 22

comperire quidquam potuit post adhibitam diligentiam. Ita censet Præposit. loco adducto, & manifestò sequitur ex iis, quæ paulò antè diximus, irregularitatem in dubio homicidij non incurri nisi ex peculiari iuris dispositione, & in casibus ab illo expressis: atqui ius non loquitur, nisi quando certum est homicidium, & hominem reuerà interiisse, sed dubitatur, an vulnus lethale fuerit, & an alio quopiam vulnere ab alio illato, aut Medici incuriâ, aut denique alia quapiam de causa interierit, quod patet ex cap. ad audientiam, cap. significasti, vtroque, & si quæ alia afferuntur, qui casus longè diuersus est ab illo, de quo loquitur hæc pars nostræ regulæ, agitur enim de dubio ipsius cædis, quæ incerta est, nescitur enim an homo interierit, quia dubitatur, an esset mortuũ cadauer, an bestia aliqua, aut quia vulneratus aliò abiit, neque resciri potuit, an interierit, quamuis dubitet percutiens propter ingentem sanguinis copiam, aut partem in qua sibi videtur illam percussisse, vulnus fuisse lethale; cùm igitur de hoc casu non meminerint ista iura, debemus stare principiis vniuersalibus, & duabus illis regulis generalibus, nẽpe nunquam contrahi irregularitatem, nisi in casibus iure expressis. Secundò, neminem in dubio facti censẽdum esse irregularem in vllo foro, præterquam ex singulari iuris dispositione in dubio homicidij, in casibus expressis ab illo, atque ita necessariò dicendum est in dubio ipsius homicidij, & cædis, & non homicidæ, nullam incurri irregularitatem, vti definiebat nostra regula.

Consectarium IV.

Qualis sit irregularitas ex homicidio dubio contracta?

Respondeo, hanc irregularitatem, si quando contrahatur modo superiùs explicato, non includere aliud, quàm impedimentũ suscipiendi Ordines, & in susceptis ministrandi, qui duo effectus sunt primarij, & quodammodo essentiales omni irregularitati; cæteræ omnes pœnæ, quæ irregularitatem consequuntur, solentque imponi à iudice ratione irregularitatis, non comprehenduntur in ista, itaque non posset iudex priuare hunc irregularem suis beneficiis, sicuti posset alium irregularem, & collatio nouorum beneficiorum ipsi facta non modò valida erit, sed etiam firma, & nullo iure irritanda. Ita Vasq. 1.2. disp. 66. c. 1. Suar. disp. 40. sect. 6. n. 6. & n. 10. Salas disp. vnica. tract. 8. num. 170. Sayr. lib. 1. Clauis cap. 13. n. 24. Scortia in constitutio. Pontificias, theoremate 388. Sanch. lib. 1. in Decalog. cap. 10. num. 45. qui allegat Sylu. Maiol. & alios. Ratio est euidens, quia ex certissima iuris regula nunquã pœna ordinaria imponitur delicto dubio, sed extraordinaria, pro ratione dubij; deinde quia irregularitas non incurritur in hoc dubio nisi ex peculiari dispositione iuris, quæ est exceptio quædam à regula generali; igitur non debet contrahi hæc irregularitas, nisi quatenus exprimitur à iure: atqui ius in cap. ad audientiam, & cap. significasti, sæpiùs citatis, vbi solùm hanc imponit irregularitatem, agit tantùm de susceptione Ordinum, & ministerio sacrorum, permittit enim vt indulgeatur ministerium minorum; 23

non

non est igitur ad alios effectus hæc pœna extendenda.

CONSECTARIVM V.

An ex dubia mutilatione contrahatur irregularitas?

24 RAtio difficultatis est, quia hæ irregularitates homicidij & mutilationis, comparantur in iure, quod aduertit glossa in Clem. si furiosus, de homicidio, verb. mutilet. Et sanè mutilatio partialis quædam occisio est.

Respondeo nihilominus cum Sanchez. lib. 1. in Decalog. cap. 10. n. 49. hunc non esse irregularem, quia, vt dixi in secunda parte propositionis, non est eadem irregularitas homicidij & mutilationis, sed omninò diuersa, neque ab vna ad aliam licet argumentari in iis, quæ pertinent ad rigorem, aut ampliationem pœnæ: rigor autem est, quòd in dubio homicidij contrahatur irregularitas ex peculiari iuris dispositione, quod in aliis irregularitatibus non contingit; non est ergo inde colligendum aliquid simile in mutilatione, sed cùm ius loquatur de homicidio, de illo quoque solo intelligendum erit; quomodocumque igitur dubia sit mutilatio, non incurretur ratione illius irregularitas in quocunque foro.

CONSECTARIVM VI.

An qui dubitat, vtrùm occiderit in bello iusto, sit irregularis?

25 SVppono milites in bello etiam iusto occidentes incurrere irregularitatem, quod constabit ex quæst. 3. cùm igitur dixerimus eum, qui alium percussit, dubitatque, an eo vulnere, aut alia quapiam de causa interuenit, esse irregularem, videtur militem in bello iusto, & in pugna, in qua aliquem vulnerauit, qui deinde obiit, esse irregularis, etiamsi dubitet, an ipse, an alius quispiam vulnus lethale inflixerit.

Respondetur nihilominùs hunc minimè esse irregularem, ita Henriq. lib. 14. cap. 3. num. 4. sub finem. Sanch. cap. 10. citat. num. 50. & Præposit. de irregular. quæst. 5. num. 97. & manifestò sequitur ex regula à nobis posita; cùm enim non sequatur irregularitas ex dubio facti, in homicidio nisi ex peculiari iure, & in casibus ab illo expressis, & in illis non sit sermo de occisione iusta, sed de homicidio, vti apparet ex cap. ad audientiam, & cap. significasti. homicidium autem dicit eo loco, & quando absolutè ponitur in iure, cædem illicitam contra quintam Decalogi præceptum, qui dubius erit, an alium occiderit, quem iustè vulnerauit, occideréque potuit, non erit irregularis. Neque dicas clericum in bello iusto pugnantem, & dubium de occisione pronuntiari irregularem, cap. penult. de homicidio. Respondetur enim non esse irregularem propter dubium cædis iustæ, aut in bello iusto, sed quòd propria pugnasset manu, vt aduertit glossa ibi v. remordet, & Couarruuias in Clem. si furiosus, 2. part. §. 3. n. 2. & nos inferiùs dicemus.

Consectarium VII.

An qui aborsum procurauit, sit irregularis, quando dubitatur, an fœtus sit animatus?

26 Respondeo cum Præposito q. 5. de irregular. num. 58. non esse, contra Sotum in 4.d.25.quæst. 1.art. 3.concl.4.Sayr. lib. 6. cap.15.num.9. Auil.7.part.disp.2. dub. 1.Sanch.lib. 1.in Decalog. cap. 10. num. 43.vbi Ioan. Andr. Panormit. Cardinal. Ancharanus,Nauarr.Ledesmam, & alios refert, quibus accessit Scortia citat. theoremate 388. qui & plurimos quoque congerit.

Probatur tamen nostrum consectarium, primò, quia in dubio fœtus præsumitur non animatus, vt Gomez de delict.cap.3.in rubric.de homicidio, num. 3. & alij probant.Secundò, quia id sequitur necessariò ex regula à nobis posita, dubium enim istud est de ipsomet homicidio, fuerit ne commissum, an non, neque dubitatur de homicida tantùm, & authore certi homicidij: atqui ius statuens irregularitatem in dubio homicidij, loquitur tantùm eo casu, in quo certum est fuisse commissum homicidium, & dubitatur an Titius, qui percussit, etiam occiderit: hîc autem cùm dubitetur, an fœtus excussus viueret, dubitatur an fuerit commissum homicidium, & non de eius authore, qui certus est si illa abortitio, occisio hominis foret; cùm igitur de eo casu ius non agat, in illo non contrahetur irregularitas.

Consectarium VIII.

Quis sit irregularis, quando plures vnum aliquem coniunctim aggrediuntur, & dubitatur quis ipsum occiderit?

Respondeo distinguendos esse 27 varios casus, nam imprimis, si communi consilio aggressi sunt, & pugnarunt, omnes reos homicidij, & irregularitatem contrahere, communis est DD. sententia. Ita Molina disput. 33. memb. 1. & 7. Couarr. in Clem. cit. 2. part. §.2.num.3 Henriq. lib.14.cap.14.§.2.Auila disp.6. sect.3. dub.3.concl. 1.quia illi omnes sunt velut vna causa moralis huius homicidij, & cap. significasti 2. de homicidio, apertè dicitur, eum, cuius consilio alter occisus est, esse irregularem.

Secundò, si nullo præuio consilio, sed repentina quadam coorta rixa omnes in vnum inuolarunt, occideruntque, dubitatúrque quis eorum inflixerit vulnus lethale, quo vno interiit, omnes sunt irregulares, si omnes dubitant, an vulnus illud intulerint. nam si quis crederet certò se illud vulnus non inflixisse, neque occidenti fuisset cooperatus, maneret liber ab irregularitate. Quæ conclusio quoad eos, qui dubitant de vulnere à se inflicto certissima est cùm sciant se percussisse, & certum etiam sit homicidium, sed sit tantùm dubium, an vulnus à se illatum fuerit causa mortis, quia id videtur in cap.ad audientiam, & cap. significasti 2.de homicidio, definitum, quibus locis, qui percusserat, & dubitabat, vtrùm suo illo vulnere causa mortis fuerit

fuerit, censetur irregularis, vti superiùs in nostra regula exposuimus: atqui in casu isto omnes & singuli sciunt se percussisse, & dubitant, an sua percussione occiderint; ergo omnes sunt irregulares, atque etiam vt tales pronuntiabuntur à foro externo, quod nequit discernere, quisnam occiderit ex eo quòd vnum tantùm reperiatur vulnus lethale, ex quo iudicio chirurgorum obierit, vti sapienter docet Auila 7. part. disp. 6. sect. 3. dub. 3. concl. 2.

Tota itaque difficultas est in altera parte nostri consectarij, nimirum eum, qui credit se vel non percussisse, vel non lethaliter, manere immunem omnis irregularitatis, quod docent ij omnes, qui volunt, hunc relinquendum esse suę conscientię, quamuis consulant, vt se potiùs gerat pro irregulari, eo quòd illa pars tutior sit. Ita porrò aiunt glossa in cap. quiescamus 42. dist. verb. quoniam. Speculator tit. de dispensatione, §. iuxta, num. 52. Hostiens. tit. de homicidio. Ioann. Andr. & Cardinal. citati à Couarr. in Clem. si furiosus 2. part. §. 2. num. 5. summa Astens. part. 2. lib. 6. tit. 14. art. 8. quæst. 3. Plouius de irregularit. regula 28. Auila loc. cit. Henriq. lib 14. cap. 14 §. 3. Bonacina disp. 7. quæst. 4. punct. 8. num. 29. contra Couarr. loc. citat. Sayr. lib. 7. cap. 4. num. 13. Suarez disp. 45. sect. 3. n. 9 & alios ab iis relatos.

Probatur verò, quia nihil est in iure, vnde ea colligitur irregularitas, neque enim cap. ad audientiam, & cap. significasti, sæpiùs citata, loquuntur de illo, qui scit se non percussisse lethaliter, sed tantùm de eo, qui dubitat, vnde ex eo textu potiùs deducitur, illum, qui probabiliter existimat se non percussisse lethaliter, & ex vulnere, quod intulit, non fuisse sequutam mortem, minimè irregularem esse, quamuis scit se percussisse; nam illi Sacerdotes, de quibus agebatur in citatis capitibus, fatebantur quidem se percussisse, sed dubitabant, an ex illa percussione cædes facta esset, propter quod dubium vult esse irregularem Pontifex, non propter percussionem præcisè.

Dices, hos omnes videri irregulares propter cooperationem ad illud homicidium, siue illud fuerit istis directè voluntarium, siue indirectè tantùm, hoc enim modo non agimus, nam ex cooperatione quocunque modo voluntaria, sequetur semper irregularitas, quamuis vna difficiliùs sit dispensabilis, quàm altera.

Respondeo, negando certum esse hoc loco cooperationem ad homicidium, neque enim concurrerunt per modum vnius, vt sese mutuò iuuarent, sed quodam subitaneo impetu singuli inuolarunt, neque fuit vlla alia maior moralis coniunctio, quàm si seorsim illum fuissent aggressi, quo casu, vt statim dicam, non erit irregularis, nisi ille, qui vulnus lethale inferet: nam si ita rixa communis est, vt singuli faciant veluti vnam causam moralem, & sese mutuò iuuent, aut excitent ad alium oppugnandum, ac proinde vno impetu, & vna ex parte coniunctis viribus ipsum aggrediuntur, fateor tunc omnes istos ratione cooperationis esse irregulares, licèt vnus tantùm occidat, & siue alij dubitent se occidisse, siue non dubitent, & certò sciant se vel non percussisse, vel non lethaliter percussisse, siue intenderint cædem, siue non intenderint, cùm reipsa fuerint ad illum cooperati, vt dicam inferiùs; atque ita possent conciliari variæ sententiæ, neque repugnat cap. significasti. in eo enim agitur de Pa-

rocho, qui prior aggressus est latronem, quem deinde parochiani occiderunt; nos verò agimus de coniunctim eundem aggredientibus, & vulnerautibus. Quia verò frequentiùs contingit, vt quando plures in subitanea concertatione eundem percutiunt, sese mutuò iuuent, coniungántque reipsa suas vires; atque id faciant, ne vnus, aut pauci aliquot non possint se tueri, aut fuga alióve modo saluti suæ consulere, vti facilè possent, si ab vno tantùm, aut altero oppugnarentur; hinc fit, vt in praxi vix vnquàm isti simul percutientes, aut rixantes excusari valeant ab irregularitate, quando aliquis occiditur, siue sciant se non occidisse percutiendo, siue dubitent. Neque certa est regula, quam aliqui tradunt, eum qui tenetur tantùm de percusso, & non de homicidio, vt etiam non teneatur de cooperatione ad homicidium, qualis perpetuò reperiri solet in hoc casu; prudentis tamen fuerit pensatis omnibus adiunctis arbitrari, an fuerit cooperatio, vel non, & prout de ea constiterit, iudicare; si enim certa est cooperatio, certa est irregularitas: si certò liquet de non cooperatione, constabit quoque de non contracta irregularitate: si autem dubia sit cooperatio, poterit deponere dubium, si præsertim constet de illo, qui vulnus lethale intulit, aut saltem constet, hunc, de quo agitur, non occidisse, & tantùm dubitatur de cooperatione, neque enim ratione dubij facti debet se existimare irregularem, nisi in casibus expressis à iure, cuiusmodi non est iste; nam in cap. ad audientiam, & cap. significasti, est alius longè diuersus casus, vt iam monui, eaque tandem est Molinæ sententia tract. 3. disp. 33. membro 7. n. 2. Iam verò si non fuerit commissa cædes, sed tantùm mutilatio, qui ad illam cooperati sunt, reuera sunt irregulares; qui verò citra eam cooperationem dubitarint, an ipsi, an alij in illa rixa mutilarint, non sunt irregulares, quia in dubio mutilationis non contrahitur irregularitas, vti diximus consect. 5.

Tertiò, si neque dolo, aut malitia ex mutua cooperatione, sed aliqua leuitate aliqui occiderunt aliqué, neque constare potest, quis occiderit, cùm tamen certum sit ab vno tantùm commissam fuisse cædem, nullus in eo dubio fuerit irregularis. v. gr. quatuor iuuenili leuitate sclopum explosserunt in plateam, aut lapides singulos proiecerunt, vno autem lapide ictus, aut sclopo traiectus aliquis occidit, dico nullum ex istis esse irregularem, esto ea leuitas & incuria, siue negligentia fuerit mortalis: ita Auila dub. 3. cit. post secundam conclusion. Bonac. punct. 8. cit. num. 29. quia nulla ibi fuit mutua cooperatio ad homicidium, aut saltem de illa non constat; non poterit igitur vllus pronuntiari irregularis, neque etiam omnes, quandoquidem reipsa omnes non sunt cooperati illi homicidio, neque consilio, neque actione ipsa, nisi quis author fuisset illius explosionis, tunc enim ille foret irregularis, vtpore causa moralis homicidij, licèt eius causa physica ignoretur; sed non erit nisi homicidium indirectè voluntarium, si non suasit explodere bombardam animo occidendi, sed tantùm terrendi, aut, vt dicebamus, ex temeraria quadam animi leuitate.

Quartò quando quis à pluribus simul percussus ex illis vulneribus moritur, etiamsi nullum lethale sit, omnes percutientes tenentur de homicidio, & sunt irregulares. Couarr. §. 2. cit.

cit. num.4. Sayr. lib.7. cap. 4. n. 14. Auila dub. 3. citato, & alij passim, quia reuerà singuli sunt causæ partiales mortis, ex iisque vna totalis exurgit, & negari non potest eos fuisse coopetatos ad mortem inferendum.

Consectarivm IX.

Quis fiat irregularis, quando plures eundem percutiunt diuisim, maximè si dubitetur quis lethaliter percusserit.

28 HÆc etiam quæstio explicari poterit ex doctrina tradita, sed in ea distinguendi sunt varij casus, nam aliquando primus leuiter percussit, alij deinde lethaliter;vel è contrario, primus grauiter sauciauit, reliqui leuiùs;aliquando hi postremi sua sponte accurrunt, aliàs inuitati à primo percussore, aliàs illo inuito percutiunt, aut occidunt, cùm tamen ab eo monerentur ne percuterent, aut saltem ne occiderent, aliquando tum primus, tum secundus leuiter percussit, aut vterque grauiter. Denique sæpiùs dubitatur, quis ex duobus leuiter, quis grauiter sauciarit, aut si vterque grauiter, ex quónam vulnere interierit.

Primò itaque, si primus leuiter percussit,& alij deinde lethaliter absque vllo præuio consilio, aut mutua cooperatione, neque enim sunt vocati, aut incitati à primo percussore, isti vltimi solùm sunt irregulares, non primus, cuius percussio non influxit in mortem istam, atque hîc est casus cap.significasti 2.de homicidio, vbi Parochus, qui primus percusserat latronem spoliantem Altaria quem deinde parochiani occiderunt, pronuntiatur immunis ab irregularitate, si leuiter tantùm percussit, & neque aliis consuluit, neque mandauit sequutam occisionem.

Secundò, si primus lethaliter sauciauit,& cæteri deinde leuiter, primus solus irregularis est, modò reliqui non venerint tanquam auxiliaturi,& ad mortem citiùs inferendum nihil consulerint. ita Henriq. l.b.14. cap.24. num.2. Sayr.lib.7.cap.4.n.15. Auila 7. part. disp.6.sect.3.dub.4. Bonac.p.8.num.32.neque id negat Suar. sect.3. cit. n.9. quia supponit ex postrema percussione semper accelerari mortem, quam causasset quidem vulnus, sed non tam facilè,aut tam properè, quo casu fatemur hos omnes percussores fore irregulares.

Tertiò, quando tum primus, tum secundus percussor lethaliter sauciauit, nullo habito aut consilio, aut mutua cooperatione, si statim obiit post secundum vulnus, secundus percussor est irregularis, & non primus. Ita Zasius apud Couarr. in Clement. cit.2.p.§.2.num.3. Auila 7.p. disp. 6. sect.3.dub.4. Coninck disp.18.n.60. Bonac. punct.8. num.33. quanquam Couarr. multos pro contraria sententia alleget, & tanquam communem sequatur, quod & facit Molin. disp. 33. cit.membr.7. num.3. Ratio porrò mihi euidentissima apparet,ad incurrendam enim homicidij irregularitatem,debet aliquis esse causa proxima, sed solus secundus, qui reuerà illum occidit,talis causa est, etiamsi enim tandem ex primo vulnere moriturus esset, reipsa tamen ex alio interiit; neque enim dicitur Titius occidisse Caium à se lethaliter sauciatum,si illi superueniens Sempronius hostis, caput demessuit; itaque si primum vulnus,quamuis lethale, reipsa non causarit

sarit mortem, neque ipsam accelerauerit, sed tota illata fuit à secundo, qui primum intulit, nullo modo contrahit irregularitatem homicidij; id verò petendum erit ex periti Medici iudicio, neque Doctores rectè obiiciunt cap. significasti, in quo primus percussor idcircò pronunciatur irregularis, quia dubium erat, an vulnus, quod imposuerat, mortem illius latronis reipsa causasset, aut accelerasset: nos autem supponimus causam cædis commissæ fuisse secundum vulnus, quod colligimus ex eo quòd statim ab illo inflicto interierit, atque ex aliis circumstantiis, ita vt primum vulnus fuisset quidem certò, si ita placeat, interempturum illum hominem, ipsum tamen reuera non interemit; quare non fuit subsequutus effectus qui requiritur ad irregularitatem contrahendam.

Si autem non statim post secundum vulnus obiit occisus, vterque manet irregularis, quia tunc vtrumque vulnus lethale ad mortem cooperatum est, aut ad eius accelerationem; aut saltem dubitari iure potest, an vtrumque illud vulnus causarit eam mortem, atqui in eo dubio contrahetur irregularitas ex cap. significasti, eo modo, quo explicuimus in nostra regula vniuersali.

Quartò, quando posterius vulnerantes accurrunt inuitati à primo, qui tantùm leuiter vulnerare potuit, tum ille qui inuitat, tum ipsi, qui auxiliantur, sunt irregulares subsequuta morte, quia omnes in illam proximè influunt, vel physicè, vel moraliter.

Quintò, quando aliqui sua sponte adsunt & percutiunt, si id faciunt inuito primo percussore, monente, ne aut occidant, aut mutilent, ille minimè erit irregularis, si non contulerit reipsa ad eius mortem, aut illius accelerationem per vulnera à se prius facta. quod idem dico, si inimico alij vulnerati adueniant, illúmque occidunt, non intuitu primi percussoris, sed sponte sua, vt veteres inimicitias vlciscantur. Primum dictum negant, si rixa primi percussoris cum occiso fuerit iniusta & illicita, Couarr. §. 2. cit. Nau. cap. 27. num. 227. Affirmant autem Auila sect. 3. cit. dub. 5. Bonac. p. 8. num. 34. & alij, quibus cum sentimus, quia iste primus percussor nulla ratione est causa illius mortis, quam impediuit quantum potuit; quod etiam clariùs apparet in secundo casu, in quo hostes offendentes iam vulneratum, in priori rixa sua sponte occidunt, nisi fortassis primus percussor præuidens illud periculum ne à suis hostibus inueniatur, interficiatúrque, illum ita percussisset, vt redderet ineptum ad sui defensionem.

Denique si dubitetur, ex quo vulnere fuerit occisus, an ex primo, an ex secundo, qui dubitabit, erit irregularis modo explicato in regula generali ex cap. significasti.

Consectarivm X.

An sit irregularis, qui alium vulnerauit, qui tamen alio casu extinctus est?

HÆc etiam controuersia ad dubium homicidij pertinet; quare in ea dissoluenda traditæ hactenus regulæ consulendæ erunt, videndúmque imprimis, an vulnus illatum reuerà in mortem influxerit, an non, an id dubium sit. 30

Nam, si nihil prorsus contulit ad mortem

mortem percussio, quamuis alioquin lethifera, reuerà percutiens tenebitur de vulnere, non de homicidio, neque erit irregularis, vt superiori consectario dicebamus; aliquis, v g. post, acceptum lethale vulnus feritur fulmine, aut ruina domus opprimitur, ac proinde extinguitur ab alia causa, quàm à vulnere, percutiens non fit irregularis, vt optimè docet Auila disp. 6. sect. 3. dub. 4. & tandem quamuis ferè inuitus Molina tract. 3. disp. 33. memb. 7. num. 4. quia ad irregularitatem contrahendam, non sufficit posuisse causam proximum sufficientem, immò & necessariam mortis, nisi ex illa mors sequuta fuerit, nam si fuisset impedita, etiam miraculo, nulla inde irregularitas sequeretur, vt omnes omninò consentiunt: atqui in isto casu mors non est sequuta ex vulnere, sed ex alia causa, vt apparet: ergo non contrahitur irregularitas, esto puniendus ille nihilominus sit pœna ordinaria homicidij, qua de re disputat Molina loco citato, & nos agemus alibi, inde tamen ad pœnam irregularitatis, quæ non incurritur, nisi in casibus à iure expressis, nihil inferre licebit.

Secundò, si dubium sit, an ex eo vulnere, aut alia de causa obierit vulneratus, tunc percutiens erit irregularis, nam in cap. ad audientiam, de homicidio, dicitur irregularis ille, qui cultello & vagina decidente alium leuiter in dorso vulnerarat, eo quòd dubium esset, an ex eo vulnere, aut ex alia infirmitate obiisset, quod dubium multo maius foret, si vulnus graue & mortiferum fuisset.

Tota itaque difficultas hoc loco est, an quando vulnus leue fuit, incuria tamen Medicorum, aut propria intemperantia, aut alia quapiam accedente causa periit æger, censendus sit irregularis, qui ipsum ita leuiter vulnerat: non agimus autem de casu dubio, iam enim dixi ex cap. ad audientiam, ratione illius dubij posse hunc percutientem repelli ab altari à Prælato, ipsúmque teneri parere, & pro irregulari se gerere, modo explicato in regula generali; sed quæstio est, quando certum apparet ex Medicorum iudicio, aliunde quàm ex eo vulnere mortem contigisse.

Respondeo, & dico tertiò. Quoties alicui alteri causæ positiuæ, proximæ & totali potest tribui mors subsequuta, illum, qui vulnus leue inflixerat, minimè irregularem esse. Ratio euidens est, quia eo casu, qui vulnerauit, nulla ratione proximè influit in mortem; ergo non est reus homicidij, neque eius pœnas ordinarias, & multo minus irregularitatem incurrit, esto voluerit occidere illum, quem errante manu leuiter tantùm perstrinxit; cùm enim in irregularitate non attendatur solus animus, sed effectus, & iste nihil reuera conferat ad mortem, cuius alia causa proxima & totalis assignatur, quidquid tentauerit, non erit irregularis, neque sufficit prius illud leue vulnus fuisse occasionem, quia si non fuisset ille vulneratus, etiamsi eadem intemperantia vixisset, aut cum eadem incuria à Medicis curatus fuisset, non obiisset, quia cùm occasio & causa plurimum differant, & effectus nunquam tribuatur occasioni, sed causæ proximæ, aut remotæ, ita cum proxima necessariò connexæ, vt ex remota semel posita necessariò sequatur proxima, atque eius deinde effectus, huic vulneri assignari non poterit homicidium tanquam causæ siue proximæ, siue remotæ reipsa influenti propter necessariam connexionem, quam habet cum causa proxima ab ipsa

S conic-

consequente; ergo ratione illius occasionis & vulneris neque homicidium externum, neque irregularitas eo eo proueniens contrahetur. Requiro autem causam positiuam proximam & totalem mortis distinctam à vulnerante, quia si ille partialiter saltem ad mortem, aut eius accelerationem proximè cooperetur, iam sæpius diximus fore ipsum irregularem. Deinde cùm mors habeat semper aliquam causam positiuam, nam causa negatiua est merum non ens, & non agit. Non actionis autem nullus est effectus, si nulla causa positiua mortis appareat præter vulnus, illi omninò tribuenda erit mors, quamuis initio leue appareret, recruduit enim sensim, & tandem occidit ægrum, atque eo casu vulnerans manebit irregularis, quæ omnia ex subiectis casibus explicabuntur ampliùs.

31 Nam secundò qui leuiter vulneratus, ex eo tamen vulnere obiit, eo quòd nulla potuit omninò adhiberi curatio, cùm neque chirurgus, neque medicamenta essent ad manum, atque interea, dum quæruntur, obiit æger; quamuis hæc negatio, siue defectus curationis fuerit causa negatiua mortis, positiuè tamen & physicè à vulnere illata est; quare vulnerans verè homicida est, atque ita, qui in media sylua percutit alium, non lethaliter quidem, quia tamen impediuit, ne domum, aut aliò recipere se posset, vt sanguinem sisteret, interiit, aut frigore, vel fame necatus fuit, reuera est irregularis, ita Sotus lib. 5. de iustitia quæst. 1. art. 9. Nauarr. cap. 27. num. 223. Auila 7. part. disp. 6. sect. 1. dub 5. Layman. lib. 3. tract. 3. part. 3. cap. 10. numero 5. Sayrus lib. 7. cap. 4. num. 16.

Secundò si ex eo vulnere incidit in morbum, ex quo conualuit, & in illum deinde recidit, tandémque obiit, vulnerans immunis erit ab omnibus pœnis homicidij, atque adeò ab irregularitate, quia reuera non fuit causa mortis, sed secundus iste morbus. Ita Auila, Layman. Sayr. ll. cc. Conarr. in Clem. §. 2. num. 9. 2. p. Molin. tract. 3. disp. 3 2. num. 2. & sanè l. qui occiderit §. vlt. ff. ad l. Aquiliam, dicitur, si vulneratus fuerit seruus non mortiferè, negligéria autem perierit, de vulnerato actio erit, non de occiso, quod erit multò verius, si post multum temporis à vulnere morbum contraxerit, ex eóque obierit. Standum verò erit Medicorum iudicio, vt sciatur, vtrùm vulnus fuerit proxima causa mortis superuenientis, an quidpiam aliud vulneri extrinsecum, vt explicat Molina ibid. 4.

Tertiò, si vulnus ita leue fuerit, vt facili medicamento curari potuerit, Medicus tamen lucri causa, aut incuria curationem protraxit, aut æger sua intemperantia ita illud exacerbauit, vt febrim, aut morbum, ex quo postea periit, creauerit, mors nulla ratione vulneri antè illato tribuetur, neque eius causa contrahet irregularitatem vulnerans. Ita Sayr. & alij.

Quartò, si vulnus initio quidem leue fuerit, ita tamen sensim recruduit, vt quamuis Medici quidquid erat artis, contulerint, non potuerint impedire febrim, & alia eiusmodi consectaria, ex quibus tandem extinctus est æger, liquidò constabit vulnus esse causam proximam cædis, de qua tenebitur vulnerans, & quod inde necessariò sequitur, fiet irregularis.

Quintò denique, quando vulnus non lethale fuit, quia poterat à perito & diligenti chirurgo sanari, modò æger ex eius præscripto se continuisset, negligentia tamen & imperitia

ritia chirurgi, aut propria incontinentia periit æger, vulnerans non tenetur de homicidio; quod attinet ad pœnam ordinariam, & obligationem resarciendi damni, vt Molina disp 32. cit. & alij communiter docent, nósque dicemus alibi, neque contrahit irregularitatem, in quo postremo puncto tota cōtrouersia vertitur: sequuntur autem Lessium lib. 2. cap. 9. num. 102. Caietanum 2. 2. quæst. 64. art. 8. & ibidem Arragon Sot. lib. 5. de iustitia quæst. 1. art. 9. Sylu. v. homicidium 2. q. 22 Hurtard. disp. 2. de irregular. diffic. 8. num. 31. Kon. disp. 18. num. 86. Suarez disp. 6. num. 19. Bonac. disp. 7. quæst. 4 punct. 7. n. 16. contra Layman. l. c. Auila dub. cit. Gutierr. lib. 2. cap. 6. num. 93. Couarr. in Clem. si furiosus 2. part. §. 2. n. 5. vbi allegat Guilielm. Laudun. in eandem Clem. glossa vlt. & Carrer. in practica crimin. tit. de homicidio §. 6. n. 322. Henriq. lib. 14. c. 14. num. 4. Turrian. lib. 9. de censur. disput. 64. dubio 10. Villalob. tract. 21. tom. 1. diffic. 23. n. 9. & Dian. punct. 4. tr. 2. resol. 10. punct. 1. probatur ex c. significasti 2. de homicidio. *Si percussio, inquit, tam modica, & leuis fuit, & post pœnitentiā ad cautelā iniunctam, poterit in officio sacerdotali ministrare.* Non est igitur irregularis, qui non percussit lethaliter alium, qui deinde ex alia causa extinctus est, siue ea fuerit malitia, siue imperitia Medici, siue aliud lethale vulnus: quod autem ibi iniūgatur pœnitentia ad cautelā, ideò fit, quia dubitari aliqua ratione poterat, an vulnus illud aliquid proximè ad mortem influxisset.

Secundò probatur ex cap. exhibita, de homicidio. Nam excusatur ab irregularitate puer, qui alium percusserat, quia non obierat ex illa percussione, sed ex imperitia medicantis, & incuria parentis, qui illum sudoribus exposuerat. Neque dicas cum Couarr. & Auila, hunc percutientem culpa caruisse, vt enim modò id non disputem, & dem, quod verum existimo, in casu illius capitis, non fuisse culpam nisi leuem; id tamen quod ibi consideratur, est, quòd vulnus impactum non crearit mortem, neque satis est culpa mortalis commissa percutiendo & vulnerando, nisi ex ea percussione & vulnere tanquam ex causa proxima saltem partiali, sequatur mors, quod non contingit in nostro casu, in quo vulnus fuit tantùm occasio remota, & non proxima.

CONSECTARIVM XI.

An qui dubitat, an suum mandatum, aut consilium influxerit in homicidium, fiat irregularis?

RESPONDEO non esse, ita Henriq. lib. 14. cap. 16. num. 3. littera D. contra Couarr. in Clem. si furiosus 2. part. §. 2 num. 1. v. in eo dubio. Sayrus lib. 7. Thesaur. cap. 3. num. 2. Auila 7. part. disp. sect. 2. dub. 3. con. 5. Preposit. quæst. 5. de de irregular. num. 64. Dian. 4. part. tract 2. resolut. 25. & Sanch. lib. 1. in Decalog. cap. 10. num 44. fusissimè, vbi distinguit de dubio commissi homicidij, & dubio de influxu consilij in homicidium reuerà commissum. In priori casu, quo dubitatur, an ille, cui consulueras homicidium, illud reipsa perfecerit, negat te incurrisse irregularitatem, aut teneri ad restitutionem, quia possessio fauet tibi in eo dubio: at verò quando constat cædem hominis factam fuisse, sed dubitatur tantùm, an vi consilij de illa dati posita fuerit, existimat Sanchez 32

incurri à Consiliario irregularitatem homicidij, atque adeò obligationem reparandi damni illati; verùm quidquid dicatur de restitutione, nego in vtroque illo dubio contrahi irregularitatem; quare poterit Consiliarius iste deponere dubium practicum, atque sacra more solito peragere; quod euidenter sequitur ex regula vniuersali à nobis stabilita consectario tertio, diximus enim in dubio facti contrahi irregularitatem in solo homicidio ex peculiari iuris dispositione, quæ neque in aliis irregularitatibus valet, neque nisi in casibus à iure expressis; atqui in iure nũquam habetur in dubio, an consilium influxerit in homicidium, contrahi irregularitatem, nam loca omnia, quæ tribuunt hanc irregularitatem consilio, supponunt vi illius positum fuisse effectum: de dubio autem, an ex illo consilio fuerit sequuta cædes, nihil planè definiunt; quare relinquunt iuri communi, quod in dubio facti irregularitatem contrahi non vult, nisi in quibusdam casibus ab ipsomet expressis. cap. ad audientiam, & cap. significasti 2. de homicidio. Fateor quidem in hoc dubio præsumi, consilium fuisse operatum, vt cum Couarruuia diximus lib. de censuris cap. 5. q. 3. num. 21. quare ex ea præsumptione dãnabitur tanquam irregularis iste Consiliarius, non ratione dubij homicidij, sed certi, & constantis, ex ea præsumptione, cui definitioni non tenebitur sese aptare forum internũ, quod ducitur rei veritate, & non sola præsumptione, quam sequi sæpiùs cogitur forum externum.

CONSECTARIVM XII.

An sit irregularis qui non potuit dissuadere fœminæ abortum, cuius ipsi priùs author fuerat.

RESPONDETVR, hunc Consiliarum non fore irregularem, 33 etiamsi sequatur aborsus, cuius tunc causa est sola malitia eius fœminæ, non consilium ipsi datum, quod reuocatum est, & impeditum ne ageret; cùm enim sit causa moralis, & non physica, actiuitas impediri potest, vt ostendimus latè lib. citato cap. 5. q. 3. n. 27. num. autem 28. docuimus in vniuersum reuocationem consilij impedire irregularitatem, etiamsi sequatur effectus: id autem totum fit in hoc casu aborsus, quem, quantum potest, dissuadet ille ipse, qui priùs persuaserat, quamuis nequeat illa sua posteriori dissuasione efficere, ne lupa illa susceptum semel facinus perficiat. Itaque respondet Henriq. lib. 14. cap. 16. littera Q. contra Auilam 7. part. disp. 6. sect. 2. dub. 4. concl. 3. & Dian. 4. part. tract. 2. resolut. 15.

Hinc solues quæstionem propositam à Comitolo lib. 7. q. 61. de tribus fratribus, qui in necem nouercæ conspirarant, & de modo eã inferendo consuluerant, & cùm à natu maximo illata fuisset, natu minimus, qui aberat, causabatur se ex animo noluisse eam cædem, cùm enim consuluisset, habitus est irregularis, neque à Romana Curia potuit obtinere dispensationem, & sanè cùm eius consilium influxisset in morte illam, quamuis ficto animo consilium dedisset, posuerat causam proximam illius homicidij.

CONSEC

Consectarium XIII.

An non impediens homicidium sit irregularis?

34 Ratio difficultatis est, quia in nostra propositione vniuersali diximus, omnes causas moraliter influentes in homicidium, contrahere irregularitatem; atqui non impediés cùm possit, & debeat impedire, hæc enim duo necessariò supponenda sunt, censetur causa moralis actus, qui idcircò illi tribuitur in iure; vnde Ambros. lib. 1. de offic. c. 36. eiusdé culpæ reum facit eū, qui non repellit iniuriam à socio cùm possit, & qui illam infert: cùm igitur non impediens homicidium, cùm possit, & debeat, verus homicida habeatur, irregularitatem ex homicidio contrahet, sicut cæteræ causæ morales. Atque ita censet Couarr. in Clem. 2. part. §. 2. n. 7. modò ex dolo, & non ex negligentia tantùm fuerit facta illa omissio, atque in vniuersum pronuntiat, quoties incurritur excommunicatio propter non defensionem, toties etiam incurri irregularitatem; eadem distinctione permissionis ex dolo, & sine dolo, vtitur quoque Angel. verb. homicidium 1. num. 17. Communior tamen sententia est eos, qui tenentur ex iustitia, ratione pacti, aut proprij muneris impedire homicidiū, idque omittunt, cùm possint fieri irregulares: secus autem, si ex sola charitate ad id obligentur, vnde exempla ponunt in his, qui gerunt publica munera, neque cædes, vti possent, impediunt, vt videbis apud Sum. Confesso. lib. 2. tit. 1. q. 32. authores verò congessit Sayr. lib. 7. cap. 4. num. 3. quibus subscribunt passim recentiores, Suar. disp. 45. sect. 4. Kon. disp. 18. n. 71. Villalob. tr. 21. diff. 22. num. 16. Auila disp. 6. sect. 2. dub. 7. Laym. lib. 3. tract. 5. p. 3. cap. 12. n. 7. litt. D. Maiol. lib. 3. cap. 48. §. 4. Vgolin. cap. 28. §. 3. Bonac. disp. 7. de censur. q. 4. p. 8. num. 37. Filliuc. tract. 20. cap. 4. q. 9. & 10. Reginald. lib. 30. n. 145. & 168. Tolet. lib. 1. cap. 85. num. 4. Gordon. lib. 7. q. 18. n. 57. Barbos. in collectan. in cap. sicut dignum, de homicidio. num. 15. Hanc tamen communem sententiam ita limitat Suar. sect. 4. cit. n. 8. vt non modò debeat esse voluntaria ista omissio, sed etiam præuisum fuerit periculum homicidij ex ea omissione sequuturi, atque ita omissio vt causa occisionis, sit directè voluntaria, alioquin etiamsi ex aduertentia grauiter culpabili, mors sequatur, non idcircò incurretur irregularitas, quia tunc omissio non habet causalitatem, nisi valdè remotam, & quasi per accidens respectu homicidij, quæ non sufficit ad irregularitatem, nam ex omissione sequitur tantùm indirectè homicidium, & quodammodo per accidés, quod verius erit, si ne quidé volita fuerit ea omissio, nisi indirectè, & ratione cuiusdam incuriæ; & sanè cap. quæsitum. de pœnitent. & remissionib. parentes, quorum incuria infantes in cunis mortui inueniuntur, si non fuerit negligentia affectata, & neque tactu, neque alio facto eam mortem conscieuerint, immunes ab irregularitate pronuntiantur: sola igitur incuria non affert irregularitatem, nisi aliqua actio positiua, aut directa volitio omissionis accesserit; disputant præterea huius sententiæ DD. an homicidium ex omissione iniusta sequutum

quatum sit voluntarium, an verò casuale duntaxat, respondétque Suar. num.9. Bonac.n.41. & Gordon. lib 7. q 18.num.58. quoties directè volita est omissio cum directa intentione homicidij, voluntarium quoque esse homicidium: at verò quando omissio volita est ex alio quopiam motiuo, licèt præuideatur, aut præuideri debeat sequuturum homicidium, non erit eiusmodi homicidium nisi indirectè voluntarium & casuale, secundùm loquendi modum iuridicum, nisi forrasis ea omissio ita esset causa proxima & necessaria homicidij, vt vix intendi posset omissio, non intento homicidio, tunc enim tam voluntarium, & æquè primò intentum censeretur, atque ipsamet omissio.

Tertia opinio vult, numquam ratione omissionis solius incurri irregularitatem ex homicidio, quamuis ea omissio culpabilis sit, siue contra iustitiam, siue contra charitatem, quam non ignobiles DD. statim adducendi sequuti sunt, mihique videtur omnium probabilissima, si temperetur, quanquam tunc forrasis non longè aberit à communi sententia, & facilè omnia dissidia componet. Sit itaque

REGVLA VNIuersalis

De irregularitate homicidij ex omissione defensionis.

35 PVRA non impeditio & simplex omissio, aut negatio defensionis, siue auxilij debiti numquam facit irregularem ex homicidio commisso, nisi habeat adiunctam quandam dolosam subtractionem, aut aliam actionem positiuam, quæ proximè in homicidium influat, tanquam eius vera, propria & proxima causa. In foro tamen externo sæpè præsumitur occulta societas, & participatio facinoris ex omissa defensione, aut non impeditione, atque adeò censetur inde contracta fuisse irregularitas.

EXPOSITIO, ET CONfirmatio regulæ.

HANC tandem sententiam videtur amplecti Maiol. §. 5. citato, vbi accuratè distinguit inter puram omissionem & subtractionem dolosam, vti statim explicabimus, ita etiam interpretor communem sententiam, quæ idcircò vult oriri irregularitatem ex omissione defensionis contra debitum iustitiæ, quia, vt obseruat Nauarr. in cap. non inferenda 23. q. 3. num.33. in ea omissione frequentiùs contingit dolosa aliqua subtractio, aliàve actio positiua, & non pura tantùm non impeditio, quam solam considerant, qui nunquam ex omissione nasci irregularitatem contendunt, vt ex vtriusque sententiæ rationibus colligere facilè fuerit. Nobis igitur placet sententia, quæ negat irregularitatem contrahi ex omissione prohibitionis homicidij cum limitationibus appositis, licèt non satis eæ explicatæ fuerint ab eius authoribus, Antonin. & Alberic. relatis à Maiol. §.5. initio. quibus adhæsit Præposit. in 3. p.q.5. de irregular.dub.10.n.79. Hurtad. disp. 2. de irregular. diffic.9. num. 34. Turrian. lib. 9. de censur. disp.63.dub.3. qui duo citant Vasq. in manuscriptis, de irregularit. neque multum repugnat Kon.disp.18.n.71. at verò firmiter tenet hanc sententiam tanquam iuri & DD. magis consonam, Tabien. verb. irregularitas. num. 3. atque propter Angelicam, &

& Rosellam contrarium sentientes, minimè ab ea discedendum esse, consentit Armilla verb. irregularitas. n. 2. Innocent. quoque in cap. Petrus, de homicidio, negat eum fieri irregularem, qui non impediuit homicidium, quod tractari nouerat; quod Innocentij dictum communiter receptum esse testatur Nauarr. in cap. non in inferenda, 23. q. 3. num. 17. Tiraq. tract. de pœnis remittendis causa 44. num.. eandem irregularitatem negat ex sola omissione defensionis, & allegat in eandem rem Cardinal. Denique manifestissimis verbis nostram sententiam tradit Nauarr. in cap. non in inferenda, citat. n. 34.

36 Vt verò regulam à nobis positam confirmemus, obseruo imprimis omissionem defendendi proximum, & propulsandi ab illo iniuriam, aliquando peccatum esse, cùm ad eam defensionem & propulsationem sæpiùs obligemur siue lege charitatis, siue lege iustitiæ, quas proinde virtutes violamus non subuenientes proximo, aut eius iniuriam non propulsantes, vt fusissimè ostendit Nauarr. illustri commentario in cap. non in inferenda; quomodo verò puniatur omissio, & num aliquando sit grauior commissione, latè disputat Tiraquell. tract. de pœnis remittendis, causa 44. vbi tandem omni doctrinæ genere ostendit commissionem grauiorem esse, & illationem iniuriæ atrociorem censeri eius non propulsatione.

Quidquid verò definiatur de ea quæstione, nos agimus duntaxat hoc loco de non defensione grauiter culpabili, si enim aliqua causa legitima excuset ab obligatione subueniendi proximo, certum est ex eiusmodi non subuentione nullam incurri irregularitatem homicidij, quæ est grauissima pœna, & grauem culpam supponit, vt dicemus iterum q. sequenti; & quamuis cum ea non defensione proximi possit coniuncta esse grauis culpa, nimirum consensus, & complacentia in ea iniuria, ex qua etiam fortasis intentione procedit ista omissio defensionis, cùm tamen actio externa, aut potiùs positio omissionis externæ non sit prohibita, ratione illius neque censura, neque irregularitas contrahetur, non enim attendimus voluntatem & motiuum voluntatis, eiúsve malitiam, sed actionem externam positam, aut non positam contra legem imperantem, aut prohibentem eiusmodi actionem interminata censura, vel irregularitate.

Observo secundò, omissionem defensionis iniuriæ proximo illatæ, sicut & non subuentionem eius miseriæ, duplicem esse, vna est pura & simplex omissio, siue non defensio, non subuentio, non impeditio, & non propulsatio iniuriæ, siue ex dolo & malitia, atque consensu in illam iniuriam fiat, siue non; aliquis videt, v. gr. alium verberari, aut mergi, & cùm subuenire illi facilè posset, atque adeò teneretur, immotus nihilominùs manet, immò gaudet in sinu, atque ea de causa grauissimè peccat, nihil tamen facit, vnde dicatur concurrere positiuè ad eam verberationem, vel submersionem, sed præcisè tantùm, non iuuat laborantem proximum. Altera est omissio, quæ coniuncta est cum aliqua actione positiua, siue per subtractionem, siue per positionem, ratione cuius auxiliatur aliquis inferenti iniuriam, & ad illam tenerà positiuè concurrit aliquis. v. gr. subtrahit arma, quibus iniuriam propulsares, retinet dolosè litteras, quibus monebaris de paratis tibi insidiis; Notarius scripturas, quæ faciunt 37

ciunt ad rei defensionem, occultat, siue non prodit; Aduocatus argumenta causæ sui clientis per malitiam, aut supinam negligentiam relinquit, aliquis hosti ramum arboris, quem, vt vitaret naufragium, arripuerat, præscindit, dissuadet alicui alterius defensionem, fugienti insequentem hostem occludit domus suæ valuas. Hæ aliæque omissiones defensionis includunt, vt statim apparet, actionem aliquam positiuam, quæ in iniuriam proximi influit; & quamquam per nomina negatiua, & non actionum explicentur, reuerà tamen sunt actus positiui, vti in pluribus aliis contingit, vt vides in Notario non prodente scripturas, aut in patrono non tegente clientem, est enim occultatio & retentio scripturarum, & desertio causæ, quæ sunt actiones positiuæ; quis enim dicat retentionem rei alienæ esse puram omissionem, quamuis eam nominemus non restitutionem. Ratio verò quare nominibus negatiuis eiusmodi actiones appellemus, gemina est; primò, quia reuerà habent semper necessariò adiunctam aliquam negationem, quam naturaliter connotant. Secundò, quia violant legem affirmatiuam restituendi, v. gr. defendendi, aliásque similes; quia verò intelligi nequit, quomodo lex affirmatiua violetur aliter, quàm per negationem connotatam à talibus actionibus, hinc fit, vt per eas negationes exprimantur, quia considerantur maximè prout sunt violationes legis contrariam actionem imperantis; verùm sicut in ea lege affirmatiua includitur præceptum aliquod negatiuum, vt in lege restituendi est lex non retinendi, ita & in his actionibus positiuis connotatur aliqua negatio, atque in quibusdam negationibus clauditur actio positiua, nam & in præcepto quoque negatiuo necessariò clauditur positiuum, sic in præcepto non retinendi, & non accipiendi alienum, aut non mentiendi, continetur præceptum reddendi cuique suum, & dicendi veritatem.

39 Observa tertiò cum Nauarru in cap. non in inferenda, num. 33. vix vnquam quemquam peccare contra iustitiam ex sola & pura omissione defensionis, quamuis tunc peccet contra charitatem; addo ego quoties omissio defensionis habet adiunctam aliquam subtractionem dolosam, & actionem positiuam, nunquam peccari contra solam charitatem, sed contra iustitiam; primum dictum Nauarri videtur quoque probare Maiol. vt ex iis quæ §. 5. citato, num. 3. & sequentibus disputat, non difficulter colliges, & sanè cum obligatio iustitiæ hoc loco oriatur vel ex priuato contractu, vel ex quasi contractu, ratione muneris & officij, quod aliquis gerit, hæc obligatio ferè semper cadit in determinatas aliquas actiones ponendas, quarum omissio vix pura est, sed ferè semper coniuncta cum subtractione positiua, vt in Notario, Aduocato, Iudice, & aliis eiusmodi ostendebamus; & sicut retentio rei alienæ non est pura negatio, ita etiam subtractio actionis debitæ ex iustitia est violatio positiua iuris proprij & rigidi, quod alter habet in eam actionem æquè, atque in pecuniam, aut rem aliam quampiam; quare ius ad actionem à me exhibendam proximo verè & propriè computari debet inter bona eiusdem proximi: si igitur eam actionem non exhibeo, dum ille postulat pro iure suo, illi sua bona subtraho & retineo. Hinc Nauarr. loco citato, reddit rationem, propter quam qui alium non defendit, etiamsi

in

In eo pecet, non puniatur tamen in foro exteriori siue ciuili, siue canonico, ex communi sententia Panormitani in cap. 1. de restitutione spoliatorum, quam sequitur Felin. in cap. quantæ, de sentent. excomm. & latè confirmat Vgolin. cap. 23. num. 4. quia, inquit, ex defensionis omissione nemo peccat communiter contra præcepta iustitiæ, atque ideò non subiacet pœnis, quibus iustitiæ violatores plectuntur: id autem intelligendum est de omissione pura; quod verò addebam, omissionem defensionis, quando coniuncta est cum dolosa subtractione, & actione positiua, nunquam violare solam charitatem, sed iustitiam, manifestum est ex eo quòd illa actio coniuncta cum negatione defensionis insinuat in proximi iniuriam, & illam inferenti cooperetur, ac proinde ipsa quoque iniusta & iniuriosa sit.

39 OBSERVANDVM est quartò, neminem consentientem alienæ iniuriæ, aut illam non propulsantem, fieri participem delicti, quod in ea inferenda iniuria committitur, nisi quia illam inferenti cooperatur aliqua ratione, aut cooperari præsumitur; alioqnin, vt rectè argumentatur Nauarr. in commentario citato n.17. quicumque non repelleret iniuriam proximi, cùm posit, non modò legem charitatis infringeret, sed etiam legem iustitiæ, quia cooperaretur inferenti iniuriam, & eius delictum participaret, atque ita ex quocunque capite oriatur obligatio defendendi proximum, semper in non defensione esset culpa iniustitiæ, & non solius charitatis violatę, quod negant aduersarij; atque adeò, vt pergit vrgere Nauarr. isti non defendentes obligarentur ad damnorum iniuriæ, cui, ex illa iniusta non defensione participarent, reparationem, atque puniendi forent tanquam alij, qui consilio, mandato, aut alia simili actione iniuriæ illam intulissent; quandoquidem eiusdem delicti participes forent, & illud commisisse, aut committenti cooperatos fuisse, non prohibendo ipsum, præsumerentur. Ad participationem igitur criminis, quod in iniusta proximi violatione fit, necesse est illi aliqua ratione cooperari per actionem physicam, aut moralem duntaxat, quod per solam non defensionem non fit, alioquin, vt dixi, omnis ea non dissensio esset iniuriosa & iniusta, & nulla foret contra solam charitatem, contra aduersariorum & communem omnium sensum, apertissimámque rationem, quæ duas istas obligationes iustitiæ & misericordię ita distinguit, vt quamuis aliquando simul concurrant, simúlque violentur, non tamen necessariò, & quælibet sine altera violari posit.

OBSERVANDVM denique, aliud esse non defendere proximum, aliud ponere obicem eius saluti, atque impedire ne periculum euadat; prius illud contingit in pura non defensione, cuiusmodi ferè semper contingit, quando debetur ex sola charitate defensio, neque enim res aliena subtrahitur, aut obex vllus ponitur, v. gr. si non porrigam funem cum aquarum vorticibus luctanti, funis enim ille eius non est, nam si eius foret, ego impedirem, per eam funis retentionem, eius salutem, & retinerem res eius: at verò in negatione defensionis debitæ ex iustitia, vel ponitur obex alienæ saluti, vel impeditur positiuè, ne exeat ex periculo, eo quòd retineatur aliquid, quod est alterius, siue illud sit actio, siue quæpiam alia res, per quam collocaret in tuto vitam suam, atque discrimen capitis 40

T euaderet,

euaderet, & ex cuius retentione occideitur, aut mutilatur, vt sæpiùs dixi.

PRIMA PARS REgulæ vniuersalis.

Pura omissio defensionis non facit irregularem.

41 Atqve his obseruatis facile fuerit singulas regulæ à nobis positæ partes confirmare.

Dixi igitur primò nunquam puram & simplicem non defensionem iniuriæ proximi, quamuis occidatur, aut mutiletur, facere irregularem, nisi accedat aliqua actio positiua, siue physica, siue moralis, per quam in eam mutilationem, aut occisionem influat, non defendens; neque distinguo vtrū obligatio tunc defendendi proximum & prohibendi homicidium, oriatur ex sola charitate, an ex iustitia, modò sit nuda & mera non defensio, quod tamen vix contingit in obligationibus iustitiæ, vti superius obseruaui.

Probatur, quia, vt inquit Nauarr. num. 34. *nullus vsquam textus est, qui tale aliquid probet, ideóque non est dicendum.* quod consequens verissimum est, ex vniuersalissima regula nunquam incurri irregularitatem, nisi in casibus iure expressis; cùm enim illa non imponatur ab homine, & ipso iure incurratur, exprimi & ferri debebit ab ipso iure, quod apertè id ipsum definiuit, vt alibi diximus; antecedens verò nullibi irregularitatem propter homicidium imponi, nisi illi, qui fuerit causa illius positiuè per consilium, mandatum, auxilium, aliáve simili ratione, patet ex eo, quòd omnes textus, qui afferuntur circa hanc irregularitatem, loquantur de mandato, consilio, aut facto homicidium committente, quæ non possunt conuenire puræ & simplici omissioni, aut non defensioni, quæ etiamsi censeri fortassis possit causa moralis, maximè quando in vindictam iniuriæ ex intentione homicidij illud non impedit, non tamen est causa positiua positiuè in illud influens; cuiusmodi tamen iura omnia imponentia hanc irregularitatem requirunt, loquuntur enim de vero & proprio occisore, qui propriè illius causam posuit, non autem de eo, qui est tantùm homicida per accidens, non prohibendo; neque nobis aduersantur quæ cōgerunt aliqui, vt ostendant culpam huius omissionis, nos enim eam quoque agnoscimus, sed negamus eum, qui peccat, omittendo defensionem debitam esse causam positiuam, & positiuè influentem in homicidium, quandiu sistemus in nuda & simplici omissione, quæ importat negationem, & carentiam omnis actionis, alioquin qui omitteret eam defensionem imperatam à charitate, esset verus & proprius homicida, atque adeò irregularis, quod pernegant aduersarij, volúntque PP. qui non subleuationem pauperis, vocant homicidium, impropriè loqui, eo quòd negatio eleemosynæ pauperi fame pereunti, æquiualeat occisioni: quod autem obligatio defendendi proximum, nascatur ex iustitia, facit quidem eius omissionem iniustam & iniuriosam esse, non tamen vt sit causa aliter quàm negatiua, cùm æquè illa careat omni actione positiua, vt supponimus, atque omissio eiusdem defensionis contra charitatem; quare vtrobique licèt tribuatur homicidium illud non prohibenti, vti poterat, & tenebatur, non tamen tribuetur nisi impropriè & æquiualenter, non verò tanquam

tanquam causæ positiuæ,& positiuè influenti[l], quandoquidem nihil circa illud positiuè gessit,vt supponimus. Iura autem exorbitantia [f], maximè pœnalia & odiosa,amplianda non sunt,neque voces in laxiori & minus propria significatione accipiendæ, ita vt causam vsurpemus pro quacunque causa etiam æquiualenti.

Adde nos lib. de censuris cap. 5. quæst. 3. fuse docuisse, nunquam pœnas à iure impositas alicui delicto comprehendere alios,quàm ipsos delinquentes, neque extendi ad mandantes, consulentes, aliásve causas morales veras & proprias, nisi à iure idipsum exprimatur; ergo multo minus erunt ampliandæ eiusmodi pœnæ ad causas improprias duntaxat, & metaphoricas, siue æquiualentes, absque expressa iuris definitione, quam nullam habemus in hoc casu, immò cùm ius expressissimè pœnam irregularitatis homicidij voluerit ad mandantes, consulentes & auxiliantes pertinere, locis allatis in explicanda nostra propositione vniuersali, & de non impedientibus prorsus siluerit, satis ostendit se eos sua definitione non comprehendisse, quamdiu erunt tantùm non impedientes,& neque mandato,neque consilio vllóve alio facto in homicidium, aut mutilationem quidquam contulerint.

Ex quibus reiicias,quod aliqui dicunt,omissionem actus ex iustitia debiti, esse quoddam factum morale; non iam non esset pura omissio,qualem nos modò consideramus, sed aliqua actio positiua, quamuis tantùm moralis, deinde tam omissio actus ex charitate debiti,erit factum morale contra charitatem, quàm omissio actus debiti ex iustitia erit actio moralis contra iustitiam, cùm tam in vno casu violetur charitas, quàm in altero iustitia. Tertiò hæ omissiones vbi puræ sunt & simplices,non dicuntur actiones nisi fictione iuris,siue reductiuè & interpretatiuè,eo quòd æquiualeant actionibus positiuis,aut æquè prohibeantur,qua ratione omnis omissio peccaminosa continetur vulgari definitione peccati,quod Augustin.dixit,esse factum vel dictum, vel concupitum contra legem.quibus verbis etiam omissiones actuum imperatorum complectitur, atque si rem altiùs arcessere libeat, cùm voluntas æquè suam libertatem exerceat omittendo actum, atque illum ponendo, omissio æquè dicetur voluntatis, exercitium etiam positiuum potentiæ liberæ;sed hæc omnia conueniunt omni omissioni, & ostendunt duntaxat impropriam actus denominationem competere omissioni ; vnde tamen non licebit colligere,irregularitatem impositam à iure operationibus externis contrahi quoque per tales actiones,alioquin, vti sæpiùs monui, ex quocunque capite obligatio impediendi actionem aliquam oriretur, eius non impeditio participaret eandem malitiam cum actione non impedita, eiúsque pœnis omnibus obnoxia foret, atque ita qui non impediret mortem, quam poterat & tenebatur impedire ex charitate, aliave de causa, verus homicida esset.& vt talis puniendus, quod falsum esse fatentur aduersarij.

Dices primò cum Suarez sect. 4.disp. 45. num. 7. illum qui priuat aliquem iure suo, & re sua, sibìque necessaria ad defensionem vitæ, habere moralem influxum positiuum in illius mortem,atque adeò esse verum homicidam. 42

Respondetur primò hoc argumento non impugnari regulam à nobis traditam

traditum, negamus enim per nudam omissionem defensionis contrahi irregularitatem homicidij, nisi habeat adiunctum influxum aliquem positiuum in illud; tunc enim contrahi irregularitatem concedimus in altera parte regulæ mox explicanda,& iam in vniuersum diximus in nostra propositione, omnem causam moralem positiuam homicidij incurrere irregularitatem ex illo voluntariè & culpabiliter posito: hoc autem non habebit hæc omissio, quia est contra obligationem defensionis ex iustitia debitæ,sed quia non est pura & nuda omissio.

Respondetur secundò Suarem dumtaxat ostendere, quod nos quoque pridem cum Nauarro obseruauimus, vix vnquam defensionem debitam ex iustitia omitti posse per nudam & simplicem omissionem, & ferè semper habere sibi necessariò coniunctam subtractionem, siue retentionem,aut spoliationem alieni iuris, & rei debitæ, quæ retentio etiamsi includat non exhibitionem,siue non positionem rei & actionis ponendæ ex iustitia, atque idcircò vocibus negatiuis exprimatur, est tamen actio verè positiua, prohibita à iustitia, quam idcircò violat; vnde mirum non est,quòd ex omissione defensionis ex iustitia debitæ, contrahatur irregularitas ex homicidio propter illam non defensionem subsequuto, id enim non oritur ex omissione præc.sè,quia est contra iustitiam, sed quia non est nuda omissio, vt iam sæpiùs dixi;quare si aliquando etiam contra iustitiam omittatur nudò & simpliciter defensio,absque vlla positiua subtractione & retentione rei alienæ, reuera ex illa non contrahetur irregularitas, quamuis neque homicidium, neque mutilatio impediatur, vti postulabat iustitia.

Dices secundò in cap.quantæ, de sentent.excommunic.ille, qui cùm videret manus violentas iniici in Rectorem Ecclesiæ, id non impediuit, cùm posset, incurrit excommunicationem capitis,si quis suadente; ergo qui crimen non impedit, cùm ad id obligatur, saltem ex iustitia, illius particeps est,eiúsque pœnas meretur.

Respondetur primò, hunc non impedientem percussionem Rectoris Ecclesiæ non incursurum fuisse eam excommunicationem, nisi ius id expressisset apertè;ergo neque incurret irregularitatem, si non exprimatur in iure, propter non impeditum homicidium.

Respondetur secundò,hanc definitionem,cùm sit pœnalis,ad alios casus non esse extendendam,alioquin si ius ibi traditum generale esset, quoties lex plecteret certa pœna facientem, comprehenderet quoque consentientem, quia ibi dicitur, facientes & consentientes pari pœna plectendos esse, quod falsum esse docent in illud cap.Abbas,& Felin.atque etiam Nauarr.in cap. non in inferenda n.17. & glossa illa verba, *agentes & consentientes* exponit de consensu per modum authoritatis, quã glossam singularem appellat Felin.latè versans hanc Innocentij responsionem; mihi satis in præsentiarum est omnes DD. hunc consensum in percussionem Clerici, propter quem incurritur excommunicatio ex participatione eiusdem criminis, explicare de consensu,qui nudus & simplex non sit, sed qui aliqua ratione influat moraliter in eam percussionem;ergo & non defensio, propter quam in eodem capite dicit Innocent. incurri excommunicationem, non erit nuda & simplex omissio defen-

defensionis, sed coniuncta cum aliquo influxu positiuo in percussionem illam, cùm sit æqualis vtrobique ratio, & æquè generalibus verbis vtatur Pontifex; quare nequidem per eam omissionem nudam incurretur excommunicatio ob non prohibitam percussionem Clerici, aut ob nudum consensum in illam.

Respondetur tertiò cum Vgolin. cap. 23. sub fin. num. 4. ex communi DD. ex iure speciali in eo casu excommunicationem extendi ad non defendentem, ob atrocitatem criminis iniiciendi manus in Ecclesiæ Rectorem, vti dicitur initio illius capitis: procœmium autem intentionem loquentis ostendit l. finali ff. de hæredib. instit.

Respondetur quartò cum Nauarr. in commentario citato num. 29. & 34. illum, qui non defendit Clericum, cùm possit, præsumi fauere inferenti iniuriam, atque illi sua præsentia atque silentio auxiliari, siue quia inde animosior redditur, siue qua alia ratione, atque adeò ex eo præsumptio fauore participare illi crimini, atque etiam excommunicatum & irregularem, si ob illum fauorem & auxilium irregularitas, aut excommunicatio iniuncta fuerit, & reuera hunc esse germanum Pontificis sensum, eius verba declarant. *Eos*, inquit, *delinquentibus fauere, interpretans, qui cùm possint, manifesto facinori desinunt obuiare.* Ex præsumpto igitur duntaxat fauore, & societate criminis incurretur in foro externo excommunicatio & irregularitas, propter non impeditam percussionem Clerici, aut cuiusuis alterius cædem, quod nos non negamus, inde tamen non sequitur, si præsumptio illa falsa sit, contrahi veram irregularitatem in foro interno.

SECVNDA ET TERTIA pars regulæ.

De omissione defensionis non pura, & foro externo.

Ex hac doctrina firma, ni fallor, & in quam tandem ipsi aduersarij consentiunt, probata manet secunda & tertia pars nostræ regulæ. 41

Dixi enim secundò, non nudam omissionem defensionis debitæ, sed coniunctam cum actione aliqua positiua circa homicidium, aut mutilationem facere irregularem, quod euidens est ex dictis, nam ratione illius actionis & influxus positiui, qui non defendit alium, est vera & propria causa, vel physica, vel moralis, eaque proxima, per se, & directè, & non tantùm per accidens ac remotè non prohibendo; ergo illi verè & propriè tribuitur effectus, nimirum homicidium ac mutilatio, ac proinde annexam illi irregularitatem incurrit, ea enim cadit in omnes veras & proprias causas necis & mutilationis, vti constat ex propositione generali; iamque cessat tota illa ratio, propter quam negabamus ex omissione nuda defensionis contrahi istam irregularitatem, quod nimirum in tali omissione non reperiretur verus & proprius influxus in homicidium; ex quibus etiam vides nihil admodum referre, quòd defensio debeatur ex charitate, siue ex iustitia, quandoquidem nuda & simplex non est, sed habet coniunctum influxum positiuum; atque de hac duntaxat omissione existimo loquutos fuisse DD. qui omissionem defensionis, siue ex iustitia, siue ex charitate debita esset, volebant creare irregularitatem; quia tamen vix vnquam, quoties defensio

T 3 debita

debita tantùm est ex charitate, omissio illius reperitur coniuncta cum vero & positiuo influxu in necem inde sequutam, idcircò ordinariè vera est communis sententia, quæ docet nasci irregularitatem ex omissione defensionis debitæ ex iustitia, non autem debitæ ex charitate, quæ omnia perspicuè hactenus explicata sunt.

Dixi tertiò sæpiùs in foro externo præsumi fuisse contractam irregularitatem ex non impedito homicidio, aut prætermissa defensione proximi, quia inde præsumitur occulta societas & participatio facinoris, atque etiam fauor præstitus atque auxilium, vt cum Nauarro ostendi ex cap. quantæ, de sentent. excommunic. & apertè traditur cap. sicut dignum. §. illi etiam, de homicidio. Fuerit itaque prudentis iudicis omnia diligenter expendere, vt videat, an iure præsumatur hic fauor ad declarandum ea de causa irregularem illum, de quo talia suspicabitur: in foro autem interno non præsumptio, sed veritas ipsa habenda erit, atque ex nuda & simplici omissione defensionis quacunque ex causa debitæ, nunquam aliquis pronuntiandus erit irregularis.

Consectarium XIV.

Solutio singularum difficultatum ex regula superiori consectario tradita.

44 Ex vniuersali regula hactenus explicata, innumeræ ferè quæstiones facilè explicabuntur.

Primò, an qui dissuadet alicui defensionem alterius, ex qua non defensione sequitur homicidium, fiat irregularis; negat enim Auila 7. p. disp. 6. sect. 2. dub. 7. con. 2. §. ex dictis, & Layman. lib. 3. tract. 3. part. 3. cap. 4. num. 7. modò absit violentia & fraus in illa dissuasione, & obligatio defensionis esset tantùm ex charitate, quia non facit alteri iniuriam, sicut si dissuaderet eleemosynam dare pauperi, cùm enim ille non habeat ius ad eleemosynam, non patitur iniuriam ex illa dissuasione, nisi per vim & fraudem fieret; at verò irregularitatem agnoscit Suar. disp. 45. s. 4. num. 3. & plures alij relati ab Auila loco citato, & Sayr. lib. 7. Thesaur. cap. 4. num. 8.

Atque hæc posterior sententia verissima est, quia ista dissuasio reuerà positiuè influit in homicidium, quod ex ea sequitur tanquam ex vera causa morali mediata, neque est omissio duntaxat, etiamsi illam causet, & ipsa mediante homicidium, quod intendit, vt fatetur Auila, qui malè considerat obligationem charitatis in omittente defensionem, nam quamuis ille immunis sit ab irregularitate, si nudam, & simplicem defensionem non adhibeat, qui tamen illam defensionem necessariam alteri subtrahit per actionem positiuam, reuerà tam in homicidium influit, quàm si ipsi arma subtraxisset aut fugienti valuas occlusisset, vt statim dicam. Non attendo igitur hoc loco obligationem iustitiæ, aut charitatis, sed positiuum, & proprium influxum in homicidium, quod non potest non esse iniuriosum, cùm negatio eleemosynæ non sit necessariò iniuriosa; quare ad illam positiuè licebit concurrere absque iniustitia; ex impeditione igitur eleemosynæ non benè argumentabatur Auila ad impeditionem positiuam defensionis, quamuis ex charitate

ritate tantùm debitæ. Denique aliud est ponere obicem saluti alterius, aliud non auxiliari periclitanti, primùm illud fit per aliquam actionem positiuam, & verè influit in homicidium: hoc autem facit, qui dissuadet alteri ne auxilium præstet, quia reuerà ponit obicem actioni, per quam alterum è periculo vitæ eriperet.

Vnde benè dixit Maiol. lib. 5. cap. 48. §. 5. n. 3. eum qui dolosè dissuadet diuiti volenti pascere egenum, ne pascat, & Medico, ne curet, & volenti reuelare homicidij tractatum, ne reuelet, fieri irregularem sequuto homicidio.

Secundò, an fiat irregularis, qui non studet impedire abortum, quem scit procurare mulierem à se corruptam? Ita existimant Auila dub. 7. cit. §. sequitur quartò, Rodriq. tom. 1. cap. 177. n. 11. & alij apud Dian. 4. part. tract. 2. resolut. 8. qui tamen contrarium probabile putat, quia sententia Hurtadi, & à nobis superiùs relata, negans vnquam ex omissione contrahi irregularitatē istam, probabilis est, & quia certum non est, patrē teneri ex iustitia ad vitam filiorum tuendam, quod erat vnicum sententiæ affirmantis argumentum, sed tantùm ex pietate.

Mihi perstandum esse videtur in distinctione allata in regula vniuersali; si enim corruptor iste mulieris negatiuè omninò se habeat circa impediendum aborsum, quem lupa illa meditatur, non erit irregularis; si verò non impediendo, neque dissuadendo facinus susceptum, illud non modò approbet, sed etiam foueat, quia prostibulum, quod ipsi impium animum aperuit, ex corruptoris silentio magis confirmatur in suscepta mente, aut animosior fit ad audendum, quod ferè contingere solet, cùm eo casu iste non tantùm non impediat aborsum, sed ad illum positiuè influat, omninò irregularis erit.

Tertiò. Nauarr. in cap. non in inferenda, n. 34. hinc respondet Tholosæ cùm in Cœnobio Augustinianorum coacta Academia, de quodā priuilegio Scholasticorum magna animorum contentione disceptaretur, & aliqui crines euulsissent quibusdam Consiliariis, quos ex capitis corona euidens erat esse Clericos, præsentes scholasticos neque impedientes, etiamsi de ea iniuria delectarentur, minimè incurrisse excommunicationem, quia merè negatiuè se habuerunt; eius tamen immunes non fuerunt aliqui Doctores Regentes, qui licèt scholasticis non dixerunt, vt crines vellicarent, annuerunt tamen, gratum sibi illud fore significantes.

Quartò, idem Nauarr. ibid. n. 35. ex hac eadem nostra regula respondit Clericum Insulanum minimè incurrisse irregularitatem, etiamsi per negligentiā omisisset monere alium, de cuius nece tractari audiuerat, vt sibi caueret; quia ex doctrina Innocentij & Antonini ista irregularitas non contrahitur sine fauore, aut auxilio aliquo modo præstito occidenti, aut mutilanti, iste autem Clericus prorsus negatiuè se habuerat; quare an ex non reuelato homicidio sequatur irregularitas, non est recurrendum cum Auila loco citato, atque aliis vulgò ad obligationem reuelandi à charitate, aut iustitia profectam, sed ad influxum, quem illa non reuelatio, aut silentium præstitit ratione fauoris, aut approbationis æquiualentis suasioni & consilio, aut alia quapiam ratione præstiti.

Hinc solues quid sentiendum sit de iis,quos ius punit propter non reuelatum tractatum homicidij, & qui proinde ad eam reuelationem tenentur ex iustitia,an si ea in re peccent,& committatur homicidium, maneant irregulares; ita enim pronuntiant communiter DD. eiusmodi sunt filij, vasalli,subditi,serui,ciues, quando de capite parentum,dominorum & Principum agitur.

Retinenda est distinctio Maioli lib.3. cap.48. §.5.num.3. si enim isti omnes dolosè omittant hanc reuelationem, quia, inquit, *reuelationis omissio non potest dici simplex omissio,sed est delictum in committendo, ideò concurrunt ad homicidium, & fiunt irregulares; si autem per meram ignauiam, timiditatem, & animi perplexitatem omittunt reuelationem, non fient irregulares.* quod dixit etiam Tabien. verb. irregularitas 2. num. 24. & Armilla eod. verb.num.38.non reddunt tamen isti DD. rationem, propter quam personæ enumeratæ non reuelantes tractatum homicidij, peccent peccato commissionis, & non solius omissionis, quando dolosè non reuelant: causa igitur petenda est ex iis, quæ diximus in prima parte regulæ,in omissionibus contra iustitiam esse quasdam retentiones iuris alieni,quo priuamus nimirum alterum, quæ retentio etiamsi physicè sit fortassis negatio actionis imperatæ, moraliter tamen est positiua quædam actio;quare si fiat ex dolo, malitiam iniustitiæ grauis participabit; si ex negligentia autem erit tantùm culpa, atque adeò non punietur irregularitate; quanquam in foro externo præsumenda sit grauis negligentia,& incursa irregularitas.

Ex his quoque Tabiena soluit, quòd ipsi Ferrariæ commoranti an. 1505. molestiam aliquam creauit; rogatus enim à quodam Notario, num teneretur prodere consilium cuiusdam armigeri de propria vxore interficienda sibi secretò commissum, negauit Tabiena teneri, dubitauítque deinde perfecto scelere, num tum ipse, tum ille Notarius ob non reuelatum facinus contraxissent irregularitatem, quod ipse iure meritò negat, quia, inquit, *fuimus solùm non faciendo.* Videndum etiam erit hoc loco ne qui scit tractatum homicidij,sit illius criminis conscius atque particeps, atque ideò non reuelet, tunc enim certum est fore irregularem, cùm sit verè causa moralis homicidij positi. Qui itaque siue ex officio,siue alia ratione tenetur facinora reuelare iudici,vt ea impediat, si tacuerint acceptâ pecuniâ, aut quia reo nocere nolunt, aut vt homicidium faciliùs committatur, & ex eo silentio sequatur homicidium, quod tamen vix constare poterit,manent irregulares, quia reuerà eo suo silentio fauent homicidæ, & illi cooperantur, atque remouent impedimenta sceleris perpetrandi.

Quintò qui cæco pontem transeunti,tabulam aliquam subtrahit,vnde ille submergitur, qui columnas, quibus domus innititur,instar Samsonis subtraheret, atque eius ruina aliquem obtereret, qui arma alterius ligaret,aut cęlaret etiam per iocum,vrgente hostium periculo, à quibus propter subtracta arma occiditur,qui de noctu ingredienti lumen extinguit in loco periculoso,vnde ille impingit in saxum aliquod,irregularis est,quia, vt ait Maiol. §.5. citat. in his omnibus non est tantùm negatio, sed actio positiua, per quam remouetur aliquid ad vitandam mortem necessarium.

Sextò,

Sextò, qui fores domus occludit fugienti aduersarios insequentes, vt faciliùs occidatur, & non tantùm vt ipsemet vitet periculum, si consera turba in domum suam irruat, irregularis est, ex Maiol. allegante Abbat. in cap. quantæ, quia ponit obicem alterius saluti; quod verum etiam est in eo, qui occludit, aut occludi imperat fauces alteri ne clamet, & amicos in auxilium vocet, à quibus ab inuadentibus hostibus facilè eriperetur. Ita Syl.v. homicidium 3.q.7.v.quintum.

Septimò, qui aquis immerso funem, ramum, aut scapham, quibus saluari posset, subtrahit, est irregularis, quia non tantùm non eripit, sed positiuè subtrahit adiumenta salutis; si tamen tantùm non adiuuat, vti posset suo fune, aut scapha, peccat quidem mortaliter, non tamen fit irregularis, ex Maiol. qui excipit, nisi quis esset obligatus ex iustitia, ad subueniendum, quia, vt iam sæpè moneo, tunc non porrigere funem, aut remum, & non præstare alia adiumenta, quæ potest, est illa eadem subtrahere, propter ius quod alter in illas res habet in tali casu, vnde tunc ibi reperitur commissio aliqua, & non sola, at nuda omissio.

Octauò aliquis suscipit onus monendi Titium de insidiis ipsi paratis, aut deferendi litteras, quibus eadem monitio continetur, si ista minimè præster ex dolo maximè, & occidatur Titius ea de causa, fit irregularis, quia posuit obicem diligentiæ monentis Titium de periculo, & consulentis illius saluti; quare ibi non est sola negatio auxilij, sed est etiam positio obicis alienæ saluti.

Nonò, Aduocatus, aut Procurator, qui deserunt rei patrocinium & causam, testis, qui citatus non vult respondere, si ex istis sequatur mors rei, fiunt irregulares, maximè si dolo ista omnia præstent, quia illa subtractio aduocationis & testimonij est commissio quædam quæ verè influit in rei mortem, subtrahitur enim res ipsi debita, & remouentur ea, quibus mortem repelleret.

Decimò, an Medicus, qui non vult curare ægrorum, fiet irregularis, si eam ob causam ægrotus moriatur, implexa quæstio est, quam tamen cum Maiolo ita dissoluo, vt si in hoc casu sit mera & pura omissio siue negatio curandi, non contrahatur irregularitas: si autem sit subtractio quædam, nimirum operæ, quam vel ex pacto, vel ex mandato Reipubl. vel alia ex causa tenebatur exhibere, reuerà concurrit ad homicidium, quod non tantùm non impedit, sed etiam causat subtrahendo tum medicamenta, tum operam illi ægroto debitam, sicut si susceptam semel curam deserat, aut alteri Medico imperito tradat, illa enim desertio non est mera negatio, quod videmus in nauta, qui aut clauum deserit, aut alicui inepto credit; reus enim est naufragij, quod ex ea gubernaculi abiectione sequitur.

Vndecimò, qui non pascit egentem cùm commodè posset, & fame perire permittit, si tantùm ita negatiuè se habeat, non est irregularis, quia non concurrit ad illud homicidium concursu necessario, vt dicatur verè & propriè homicida: si autem subtrahat alimenta eius, aut nimiam dietam imperet, aut victum missum retineat, aliáque eiusmodi faciat, quibus positiuè influat in necem eius, iam homicida est & irregularis, quod idem dico de marito, qui vxori ægrotanti non subministrat ex dolo & malitia alimenta, aliáque necessaria,

V cùm

cùm possit, quæ ratio valet in aliis personis, quæ erga alios obligantur.

Duodecimò qui peculiari pacto se obligauit ad aliquem defendendum, aut accepto stipendio, si non defendat, & defectu defensionis sequatur occisio, fit irregularis, quia retinet aliquid, quod est alterius ex proprio & rigido iure, atque ea retentio est actio positiua moralis, vt dixi, eóque pertinet vulgare illud, Qui tenetur facere, non faciendo, dicitur propriè facere. l. qui facit ff. de regulis iuris; atque etiam non faciens id quod tenetur dicere, contrà facere. Vnde ad varias personas aptanda erit ista regula, nam, v. gr. quibus incumbit custodia viarum, vt eas præstent tutas, si videant aliquem à latronibus cinctum in periculo vitæ, & non subueniant, vti possunt, atque occidi se coràm patiantur, irregulares sunt, quia retinent operam & actionem, quæ tam illius erat ex rigido iure, quàm res ipsius, v. gr. pecunia: subtrahunt igitur rem alienam, atque ea de causa impediunt, ne periculum euadat, eodémque modo illius neci cooperantur, atque si ipsi arma subtraxissent; custodis enim arma tunc ex pacto & contractu erant arma huius viatoris, illaque custos apud se retinuit, non exhibendo opem suam, quæ consideratio subtractionis rei alienæ, & comparatio inter actionem debitam ex iustitia, & rem alienam, facilè ostendet, quomodo negatio operæ & auxilij ex iustitia præstandi sit commissio quædam, & non sola omissio, vt dicebat Maiol. & quæstiones omnes dissoluet. hæc omnia aliaque consectaria dabit Maiol. §. 5. cit. & Vgol c. 2 3. §. 3.

Decimotertiò qui non conciliat rixantes, vt poterat, qui videt aliquem locum adire infestum latronibus, aut in hostium suorum manus incautum venire, aut ex domo ruinam minitante, & à qua opprimendus sit, nolle exire, neque eum monet, qui non subtrahit gladium, aut funem, quo alter se, vel alium quempiam confossurus, aut strangulaturus est, qui venenum paratum non effundit, qui petenti pecuniam non donat, vnde ille præ desperatione sese ipse occidit, etiamsi videat ex his omnibus sequututam mortem, eaque reuerà contingat, non fit irregularis, vt fusè habet Vgolin. cap. 2 3. num. 4. Non quia in his casibus obligatur tantùm ex charitate tueri proximum, sed quia in his & similibus est mera negatio defensionis, neque vlla actio positiua, aut subtractio, siue retentio rei alienæ, aliáve commissio fingi potest; ac proinde, qui in his euentis non succurrit proximo, non propterea tamen positiuè in eius mortem influit, quod tamen necesse est ad irregularitatem.

Decimoquartò qui alium non defendit, sed gaudet etiam de illius nece atque risu, alióve signo id testatur, non est irregularis, si sit pura non defensio, & nullo externo signo faueat occidenti; si enim illum suo risu, aut præsentia audaciorem faciat, si illi annuat, & quodammodo hortetur, atque sua præsentia securiorem reddat, reuerà foret irregularis, quia influeret in homicidium. Ita Vgolin. l. cit. & alij passim.

Decimoquintò, qui seruis, aut filiis ægrotis alimenta non præstant, aut Medicum non adhibent, vnde contingat illos mori, aut languidos exponunt, vt inde asportentur ad hospitalia, si vel frigore decedant, aut à canibus lacerentur; qui ægrotis inseruiunt, si vel noxia dent, vel subsidia necessaria denegent, atque ita mortem vel consciscant, vel accelerent,

rent, sunt irregulares, quia in his omnibus, vt vides, est commissio quædam, atque rei alienæ subtractio, per quam quis impeditur, ne mortem, vti poterat, euadat.

Decimosextò curator furiosi, qui illum patitur alium occidere, aut qui sclopum instructum puluere & glande tradit, si inde præuideat homicidium, aut mutilationem, & non impediat, irregularis est effectu subsequuto, quia cedit instrumenta, quibus cædes patrata est, eámque præuidit, atque ita illi fuerit cooperatus, vt dicemus q. seq. hoc enim homicidium non erit, nisi indirectè, voluntarium.

Decimoseptimò, qui sciuit à suis consanguineis, aut amicis, aut seruis meditatum esse homicidium in vltionem iniuriæ sibi illatæ, neque prohibuit, immò tacuit, quamuis se coràm de ea cæde tractaretur, fit irregularis, quod colligunt DD. ex cap. Petrus, de homicidio; ibi enim Diaconus quidam immunis pronuntiatur ab irregularitate, etiamsi eius consanguinei ad vlciscendam iniuriam ipsi ab Abbate quodam irrogatam, eundem Abbatem occidissent, quia vbi id resciuerat Diaconus ille, prohibuerat; inde enim colligunt à contrario sensu hunc Diaconum futurum fuisse irregularem, si sciens consanguineorum voluntatem de homicidio faciendo, illud non prohibuisset, quod Felin. in cap. illud dicit, verùm etiam esse in illo, qui consultus, an faciendum esset aliquod homicidium, nihil respondit, vterque enim iste suo silentio probasse, consensisse atque fauisse huic homicidio videtur, immò & illud mandasse præsumitur, vt ostendit Vgolin. §. 3. cit. num. 17. & 18. Et quidem quod attinet ad forum externum, hæc omnia vera sunt, præsumit enim vel fauorem præstitum, vel auxilium ex eo consensu. In foro autem interno, si silentium illud nihil influxit in homicidium, fuitque merus consensus, & non prohibitio, reuerà non patiet irregularitatem ex dictis, quod denuò clariùs exponetur consectario seq.

Consectarivm XV.

An ratihabitio homicidij, aut mutilationis faciat irregularem.

Hæc quæstio non est de ratihabitione homicidij, dum actu fit tuo nomine, vel tui causa, vix enim eo casu poterit eiusmodi consensus & approbatio præscindi à morali cooperatione, meo enim consensu adiungo me occidenti, & per eius manus occido, quod maximè verum est, si nomine meo, aut mei causa agat, neque ego prohibeam, tunc enim fingi non poterit purus iste consensus quem fortassis reperire licebit, si homicidium me præsente, & non prohibente, alterius causa fieret, tunc enim, vt superiùs monui, si ea non prohibitio esset simplex, & nuda omissio, reuerà consensus ille internus, immò & exteriùs silentio, alióve signo proditus nihil influeret in homicidium, atque adeò non causaret irregularitatem. 45

Disputamus igitur de ratihabitione homicidij mei causa iam facti, seruus, v. gr. vlturus iniurias domini, eius hostem occidit, quod vbi resciuit dominus, factum probat, & ratum habet, seruum dilaudat, neque indonatum relinquit, receptat

& fouet; quæritur an iste dominus sit irregularis ob illam homicidij ratihabitionem.

Responderur, non esse. Ita Couarr. in Clem. si furiosus 2. p. §. 1. num. 4. Henriquez lib. 14. cap. 16. num. 2. Auila 7. p. disputat. 6. s. 2. dub. 6. Sayr. lib. 7. cap. 4. num. 17. vbi Speculator, Archidiacon. Hostiens. Angel. & Tabien. laudat Suarez disp. 44. s. 3. num. 24 Kon. disp. 18. num. 72. Layman lib. 3. tractat. 3. part. 3. cap. 4. num. 6. Hurtado disput. 2. de irregul. diffic. 7. num. 25. Turrian. lib. de censut. disputat. 63. dub 3. Præposit. quæst. 5. de irregular. num. 66. Vasq. in M. S C. vt ab his authoribus refertur. Villalob. tractat. 21. diffic. 20. num. 12. aliique recentiores contra Nauarr. cap. 27. num. 233. Felin. in cap. sicut dignum, de h omicidio Maiol. lib. 5. cap. 48. §. 5. Rosell. verb. homicidium 2. num. 5. Plouinm regula 26. de irregular. Rodriquez tom. 1. cap. 177. num. 12. Sylu. verb. homicidium, 1. quæst. 7. Molin. tractat. 3. disputat. 33. num. 4. Fernandez in examine part. 2. cap. 10. §. 14. num. 11. & alios apud Comitol. lib. 6. respons. quæst. 63. Probatur verò hoc consectarium ex duabus regulis certissimis à nobis traditis; prior est, neminem irregularitatem homicidij contrahere, nisi illius causa fuerit aliquo modo, & in illam influxerit, quod in propositione nostra vniuersali fusè stabiliuimus. Altera est, legem quidpiam imperantem, aut prohibentem nunquam comprehendere ratam habentes actionem prohibitam, aut omissionem actionis imperatæ, nisi lex apertè id exprimat, atque adeò pœnas impositas alicui crimini ad eius ratihabitionem, postquam commissum est, extendendam non esse; nisi ita lex faciendum esse edicat, quod principium latè stabiliuimus in scientia canonica: atqui ratihabitio non influit in homicidium prius commissum, neque eius causa esse potest, vt ex natura ratihabitionis actionem consequentis statim apparet; neque vllibi ius extendit irregularitatem homicidij ad ratum illud habentes, cùm nihil tale afferri possit ab aduersariis; ergo neque nos illam extendere debemus: vnde videas ineptè obiici illa loca, in quibus excommunicatio aliæve pœnæ ampliantur ad ratum habentes, vt cap. cùm quis, de sentent. excomm. in 6. & cap. felicis, de pœnis in 6. & Clem. 1. de pœnis. Nam ex iis locis potiùs sumitur nostra sententia; cùm enim, vt excommunicatio implicaret ratam percussionem Clericorum habentes, id exprimendum fuit in cap. cùm quis, & vt pœnæ, quibus violatores Cardinalium puniuntur, implicarent illos, qui eam violationem probarent, ac ratam haberent, necesse fuit id edici singillatim in cap. felicis. & Clem. prima citata, inde manifestò colligitur nunquam legem comprehendere eos, qui tantùm ratam habent aliquam actionem, nisi idipsum exprimat, quod verò vulgò dicitur ratihabitionem æquiparari mandato, id intelligendum est ratione culpæ duntaxat, vti loco citato fuit à nobis explicatum; atque hæc sententia nostra non modò vera est, quando quis ratum habet homicidium ab alio commissum, sed etiam si probet homicidium à se ipso ignoranter, aut inculpabiliter commissum, nam neque etiam in illo casu fiet irregularis, quandoquidem

quidem reverà in illud homicidium hæc posterior complacentia nihil influit; quare non poterit tanquam culpabilis causa eiusmodi homicidij plecti irregularitate, aliáve pœna ratione solius istius ratihabitationis; quòd si aliquando ex speciali iuris dispositione pœna obliget ratum habentes aliquod facinus, non imponitur ea pœna propter culpam in homicidio, sed in ipsamet ratihabitione, quæ sola plectitur, non autem crimen, cuius ipsi nullo modo causa fuerunt.

CONSECTARIVM XVI.

An qui digitos abscindit, oculum excæcat, dentem excutit, auriculas truncat, labia mordet, capillos euellit, fiat irregularis, & quid de quibusdam aliisq; partibus sentiendum sit?

46 RESPONDETVR omnium istarum partium enumeratarum truncatione minimè oriri irregularitatem in abscindente, etiamsi aliquando is cui præscinduntur, fiat irregularis, vt diximus cap. superiori quæst. 1. de eo cui pollex fuisset præscisus. Ratio est, quia ad hanc incurrendam irregularitatem requiritur membri mutilatio, vt diximus in propositione vniuersali; hæ verò partes enumeratæ non sunt propriè membra, cùm non habeant distinctum officium à cæteris omnibus, sed sint tantùm partes membri, quod fusiùs ostendimus initio huius quæstionis, notat. 2. neque necesse est eum omnem fieri irregularem, qui alium reddit irregularem, vt obseruauit sapienter Vgolin. cap. 4. §. 7. nam qui filium generat ex fornicario concubitu, generat irregularem, ipse tamen minimè ex ea causa irregularis est, & iudex qui aliquem damnat furti alicuius insignis, facit irregularem eiusmodi furem propter infamiam, qua ipsum aspergit; ipse tamen iudex, nisi illum morte, aut mutilatione damnet, non fiet irregularis; immò in vniuersum pronuntiandum est nullum fieri irregularem vnquam faciendo alterum irregularem, nisi quando ipsum mutilat aliquo membro. Quare non esset irregularis qui alteri faciem ita deturparet, detracta cuticula, aut alia ratione, vt ob insignem deformitatem, aut horrorem, quem intuentibus excitaret, maneret irregularis; sed modò singillatim ostendo veritatem nostri consectarij in singulis partibus enumeratis.

Et primò quidem ex abscissione pollicis, aut trium digitorum, quibus in sacrificio maximè opus est, non nasci irregularitatem contra Caietan. & Sotum notatione secunda relatos, quibus adhæsit Suarez disp. 44. sect. 2. num. 9. & pauci quidam alij, dicendum est cum communi sententia DD. quos dabit Diana 4. part. tract. 2. resolut. 26. quia digitus membrum non est, quod ex membri definitione allata notatione 2. manifestum est, neque excipiendus est cum Felin. in cap. cùm illorum, de senten. excommunic. pollex in nobili artifice, vt in pictore; neque enim ex sua natura habet membri officium: vt enim iis laborent nobiles artifices, sufficit si sint partes manus quæ membrum est, sanè in l. item Offilius, ff. de ædil. tio edicto, digitus abscissus distinguitur à membro lacerato.

Hinc fit multo minus vngues esse membra, quod etiam dixit Felin. loco citato, & liquidò apparet ex cap. finali, de corpore vitiatis, ibi enim ille, cui pollicis vngula fuerat extracta, dicitur non esse irregularis, modò adhuc hostiam frangere possit, & tamen, qui aliquo membro caret, irregularis est. Si nihilominus ita omnes digiti & magna pars manus abscinderentur, vt exiguum admodum esset, quod restatet, diceretur illa abscissio mutilatio, atque per eam incurreretur Irregularitas, ita Molin. tractat. 3. disput. 69. numero 2. & alij omnes.

Oculus quidem membrum est, si tamen non erruatur, sed tantùm priuetur visu, obiectu, v. gr. laminæ candentis, qui ita excæcat, non fiet irregularis, quia reuerà non mutilat, ita Bonac. qu. 4. disp. 7. punct. 8. n. 7. & alij.

Tertiò dentes membra non sunt, vt colligitur ex l. cui dens. ff. de ædilitio edicto, & sanè infantes licèt non nascantur dentati, non dicuntur capri membris, sunt quidem illi instrumenta, quibus maxilla mandat cibos, & molat; qui itaque dentes alicui duntaxat excusserit, non contraxerit irregularitatem.

QVÆSTIO II.

De irregularitate ex homicidio casuali, & indirectè voluntario.

Propositio. num. 1.

Prima pars propositionis de homicidio merè casuali. num. 2.

Secunda pars propositionis de homicidio indirectè voluntario. n. 3.

Quomodo committatur hoc homicidium. num. 4.

An culpa debeat esse mortalis. n. 5.

An sit distinguenda actio licita, & illicita, ex qua sequitur homicidium casuale ad contrahendam irregularitatem. num. 6.

Prima regula. n. 7.

Expositio & confirmatio regulæ. ibid.

Secunda regula. n. 8.

Expositio & confirmatio regulæ. ibid.

Notationes ad intelligentiam. ibid.

Quod quis vacet rei illicitæ, non affert precisè irregularitatem ex homicidio merè casuali, & inculpabili. num. 9.

Probatur hæc sententia contra communem. num. 10.

Obiectio ex variis iuribus soluitur. num. 11.

Consectarium 1. Intellectus aliquot capitum tit. de homicidio. num. 12.

Consectarium 2. an infans, dormiens, ebrius, furiosus, aliique similes fiant irregulares occidendo. n. 13.

Consectarium 3. An adulter fiat irregularis, si maritus vxorem occiderit propter illud adulterium. n. 14.

Consectarium 4. An qui alteri renuntiauit acceptam iniuriam, si ille occidat eum à quo læsus fuit. num. 15.

Consectarium 5. An sit irregularis, qui potionem amatoriam propinat, ex qua mors eam bibentis sequuta fuit. num. 16.

Consectarium 6. An qui causam dedit aborsui, fœtus inanimati, sit irregularis, si mater inde pereat. n. 17.

Consectarium 7. An qui consulit, vel mandat alteri duellum, aut vltionem iniuriæ, aut alterius cædem, sit irregularis, si is, cui mandatum, aut consilium dedit, occidatur. n. 18.

Consectarium 8. Soluuntur casus alij singulares ex doctrina tradita. n. 19.

Consectarium 9. Quænam cooperatio ad homicidiũ pariat irregularitatẽ. n. 20.

Consecta

STatus huius quæstionis innotescit ex iis, quæ initio superioris annotauimus. Quare sit

PROPOSITIO.

1 HOMICIDIVM merè casuale & prorsus inuoluntarium, nullam induit irregularitatem, sed tantùm homicidium aliqua ratione voluntarium, quod mixtum appellamus, modò mortaliter culpabile sit, siue ex actione licita, siue ex illicita sequatur.

PRIMA PARS PROpositionis.

De homicidio merè casuali.

DIxi primò homicidium merè fortuitum & casuale, quod nulla ratione neque directè, neque indirectè, neque in se, neque in sua causa est voluntarium, eo quòd neque præuisum fuit, neque præuideri potuerit, aut debuerit, fueritque adhibita omnis diligentia necessaria, ne tale homicidium eueniret, quod proinde omninò fortuito casu contingit, nullam irregularitatem parere, ita Nauarr. cap. 27. num. 220. & alij omnes, saltem quando quis vacabat rei licitæ; aliqui enim volunt contrahi irregularitatem ex homicidio, quod ex actione illicita contingit, etiamsi propter adhibitam diligentiam necessariam, omninò fortuitum fuerit; quam distinctionem postrema parte propositionis expendam. Nunc in vniuersum pronuntio homicidium casuale, & prorsus inuoluntarium, nullam creare irregularitatem, quod nemo negare iure poterit, cùm euentus omninò fortuitus tribui nequeat illi, præter cuius intentionem & culpam accidit: in hoc autem casu non reperitur culpa in intentione homicidij, quæ nulla fuit, siue directa, siue indirecta, neque in ipsa actione, quæ neque mala, neque ex se, aut ex circumstantiis, quibus vestiebatur, periculosa erat, non poterit etiam accusari negligentia præcauendi periculum, quod nullum erat, aut saltem præuideri non poterat, etsi quod fuit, supponitur omnis diligentia necessaria adhibita fuisse: non apparet igitur, vnde culpa fingi queat, & irregularitas pœnalis, propter actionē vndequaque 2

quę inculpabilem, vt ostendi, non valeat imponi, atque ita manifestò definiuit cap. lator, de homicidio, ibi enim pronuntiatur immunis ab irregularitate Clericus, qui cum alio ludens illum cultello fortuitò decidēte vulnerauerat, & occiderat. cap. autem, dilectus, eod. tit. cùm equus calcaribus adactis ferociens disrupto fræno sessorem excussisset, & obuium puerum attriuisset, sessor immunis homicidij dicitur, & liberè de more diuina Officia celebrare permittitur; simile quid habetur cap. significasti 1. ibid. neque in re adeò perspicua immorandum vlteriùs est.

SECVNDA PARS propositionis.

De homicidio indirectè voluntario.

3 DIxi secundò, homicidium indirectè voluntarium, quod cum Nauar. mixtum appellaui, eo quòd licèt non fuerit intentum, atque ita casu quodam euenerit, quia tamen volitum est aliqua ratione, non est planè fortuitum creare irregularitatem, quã etiam in parte omnes consentiunt, probaturque iuribus priori parte allatis; in iis enim idcircò homicidium non facit irregulares, qui illi causam dederant, quia casu prorsus contigerat. Ratioque manifestissima est, directè enim, & indirectè voluntarium non mutat speciem peccati, etiamsi ipsius grauitatem augeat, aut minuat; quare qui indirectè voluit homicidium, tam verè est homicida, quàm qui illud directè intendit, quamuis vbi minus est voluntarij, minus sit peccatum, atque adeò vnus ex istis homicidis grauiùs altero peccet, vterque tamen homicidij reus est; cùm igitur sacri Canones plectunt irregularitate homicidij crimen, parum intererit ad hanc pœnam incurrendam, siue directè, siue indirectè voluntarium sit, modò homicidium verum, & proprium sit; quod etiam confirmatur ex ratione, quæ impulit Ecclesiam, vt sacros ministros huius sceleris omninò immunes esse vellet, quod minimè deceret immanitatis reos Eucharistico, & pacifico sacrifico conficiendo ministrare, quæ eadem indecentia reperitur, siue scelus istud directa voluntate, siue indirecta tantùm commissum fuerit.

Hoc autem homicidium mixtum committitur, vt initio primæ quæstionis annotasse me memini, vel per omissionem non efficiendo, vel non ponendo aliquid, ex quo erat impediendum homicidium, quódque ponere poteramus, & tenebamur; de qua omissione fusè disputimus consectario 13. & 14. quæstionis proximæ, neque aliquid addendum restat hoc loco, fuerit duntaxat prudentis diiudicare, an in casibus, in quibus diximus posse committi, ratione omissionis, homicidiũ, illud fuerit directè voluntarium, an tantùm indirectè. nam vtroque modo fieri posse eo loco annotauimus. 4

Secundò, committitur homicidiũ illud mixtum per actionẽ positiuam, de eoque hîc disserimus: id autem contingit aliquãdo immediatè exercẽdo actionẽ, ex qua cædes alterius, aut mutilatio sequitur, licèt neque illa mors per se intenta sit, neque actio quæ fit, sit ex natura sua sufficiens, & proxima causa mortis, aut saltem non cognoscatur vt talis ab operante, qui tamen potuit vitare illam actionem, & culpabiliter non vitauit, propter culpabilem, & vincibilem

vincibilem ignorantiam talis periculi; atque ita fuerit sequutum homicidium, neque quicquam interest, an ea actio habeat ex sua natura tale periculum, & quandoque in illis circunstantiis illud habuerit, cùm reuerà ex ipsa fuerit sequutum homicidium, atque adeò fuerit in operante obligatio vitandi illud periculum, & non ponendi actionem eum ipso coniunctam, quare illam ponendo peccauit; aliquando verò committitur illud homicidium ponendo causam eius, siue formaliter ponatur, quia cognoscitur eius causalitas proxima & ineuitabilis in homicidium, quod tunc per se & directè voluntarium est, vt diximus quæst. superiori, siue ponendo tantùm materialiter, quia vel ignoratur causalitas eius causæ ad cædem causandam; ignorantia tamen culpabili & vincibili, siue quia licèt cognoscatur ea causalitas, existimatur tamen euitabilis, & reuerà animus est impediendi effectum; sed vel quoad illam euitabilitatem fallimur errore culpabili, vel ex quadam præcipiti temeritate, aut culpabili negligentia, non adhibentur, quæ necessaria fuissent ad vitandum homicidij effectum præuisum. In his igitur omnibus committitur peccatum homicidij, vt patet, atque omnia necessaria ad contrahendum irregularitatem reperiuntur. Loquor autem de vero peccato externo homicidij contra quintum Decalogi præceptum; nam si quis peccato tantùm interno peccaret contra charitatem, aut similem aliam virtutem, incurreret hanc irregularitatem ex homicidio voluntario, aut casuali, quòd aliàs obseruasse me memini, nam iudex qui iusta morte damnaret reum ex odio, aut qui se iniustè aggredientem iustè occideret, ex prauo tamen & mortifero affectu, quamuis grauiter peccarent in illo homicidio, tamen rei non dicerentur homicidij, neque ex illo irregularitatem contraherent.

5 Dixi porrò in nostra propositione culpam, quæ committitur ex negligentia, aut ignorantia in non cauendo hoc homicidio, quod idcircò voluntarium & culpabile est operanti, debere esse mortalem ad effectum huius irregularitatis, neque venialem duntaxat sufficere, ita Sot. lib. 5. de Iustitia. quæst. 1. art. 9. Nauarr. cap. 27. num. 252. Petr. à Nauarr. lib. 2 de restit. cap. 1. dub. 6. corollar. 2. n. 69. Valent. tom. 4. disp. 7. quæst. 19. p. 3. §. 5. Henriq. lib. 14. cap. 3. §. 1. & cap. 15. §. 2. & 7. Suar. disp. 45. sect. 5. num. 8. Sayr. lib. 7. cap. 5. num. 5. Bonac. disp. 7. quæst. 4. punct. 7. num. vlt. Gordon. lib. 7. quæst. 18 num. 60. Villalob. tom. 1. tract. 21. difficult. 22. n. 11. & 12. Sanch. lib. 9. de matrim. disp. 32. num. 29. Bann. 2. 2. quæst. 64. art. 2. par. 2. dub. 2. De la Crux 2. par. directorij dub. 2. de irregular. con. 6. contra Caietan. 2. 2. quæst. 64. art. 2. & Aragon. ibid. vbi S. Thom. idem sentire videtur, & in summa verb. Irregularitas. Scot. in 4. distinct. 25. quæst. 1. litt. F sub fin. Mayron. ibid. distinct. 18. quæst. 4. §. Notandum, & Comitolus lib. 6. quæst. 53. quibus plures Canonistæ & Theologi inferiùs adducendi adhærent, dum leuem atque adeò leuissimam culpam sufficere asserunt, quando quis vacauit rei illicitæ, aut saltem, vt alij exponunt, periculosæ, de quibus dicam statim; nunc in vniuersum pronuntio, necessariam esse culpam grauem & mortalem ad hanc irregularitatem pœnalem contrahendam, imprimis, quia nullibi in iure hæc irregularitas imponitur pro culpa leui, sed graui duntaxat, vt constabit inferiùs, vbi exeu-

X tiam

tiam singula loca, quibus persuasi fuisse videntur aduersarij, vnde dixit Panormit. in cap. pastoralis. §. verùm, de appellation. num. 15. irregularitas semper mortalis est, & sanè manifestum videtur in iure, non sufficere leuem culpam, nam cap. lator, de homicidio, vbi, vt iam diximus, excusatur ab irregularitate Clericus, qui ludendo cum alio ita in eum corruit, vt cultello, quem ad latus habebat, decidente, ipsum occiderit, in quo casu nemo negabit leuissimam saltem culpam & negligentiam fuisse, debuisset enim deponere cultellum, & præuidere periculum; deinde cap. quæsitum, de pœnitent. & remissionibus, patet suffocans infantem secum dormientem, fit irregularis, si vel pater id procuráuit, vel *studiosâ eius negligentiâ* id contingat, quæ negligentia non est leuis tantùm, sed, vt exponit Cardinal. affectata & directè voluntaria, aut, vt ego veriùs existimo, grauis quædam negligentia, quæ grauem culpam importet. Deinde ratio euidens est, cùm enim hæc irregularitas pœnalis sit, alioquin etiam sine vlla culpa, vel leuissima cótraheretur, quod aduersarij negant, supponit culpam sibi respondentem, vt iusta sit: nemo autem negârit irregularitatem esse grauem pœnam; igitur & culpam grauem ad illam requiri fateatur oportet. Quod autem obiiciunt excommunicationem minorem imponi pro culpa veniali, licèt pœna admodum grauis sit, eo quòd priuet vsu passiuo Sacramentorum; quod argumentum pluribus vrget Comitol. contra Nau. Non obstat, quia, vt aliàs dixisse me memini, minor excommunicatio non censetur in communi hominum æstimatione grauis pœna, siue quia tolli potest à quocunque Confessario, siue quia abstinentia à percipiendis Sacramentis non tanti fit: at verò irregularitas semper pro graui pœna fuit habita.

Ex his colliges, an ad hanc culpam necessaria sit culpa lata, aut leuis, an verò etiam leuissima sufficiat, sic enim loquuntur Iuristæ, qui hanc triplicis culpæ distinctionem, vt aliàs dixisse me memini, sumũt ex varia negligentia, qua quis peccauit, qui enim eam omnem diligentiam, quam adhibere solent vulgò prudentes homines in suis rebus curandis, attulit, aliquid tamen, quod adhuc necessarium fuisset, quia non nisi à solerti & perspicaci ingenio facilè aduerti poterat, prætermisit, leuissimam culpam admisit; qui verò ne quidem illa sollicitudine vsus est, quam homines vel mediocriter prudentes in negotiis gerendis afferre solent, latam culpam commisit; leuem denique, qui medio quodam modò se habuit, & neque diligentiam illam exquisitissimam, quæ ad vitandam leuissimam culpam exigitur, & omninò paucissimorum est, attulit; neque etiam ita negligens fuit, vt ne quidem partes hominis mediocriter prudentis & solliciti impleuerit.

DISSENTIVNT porrò DD. vt videbis apud Auil. 7. part. disp. 6. sect. 1. dub. 11. quænam ex istis culpis necessaria sit, leuissimam quidem sufficere tradit Glossa in cap significasti 1 de homicidio, cui consentiunt Hostiens. & Ioan. Andr. apud Couarr in Clem. si furiosus. 2. par. §. 4. num. 9. negant autem apud eundem Angel. Sylu. & alij. Panormitanus verò in cap. quæsitum, de pœnit. & remissionib. distinguit, si enim culpa leuissima contigerit in omittendo, ait non sufficere ad hanc irregularitatem, sufficiet autem, si in committendo acciderit. ex cap. consuluisti 2. quæst. 5. & glossa ibid.

ibid. & quia tunc leuissima culpa ad leuem pertinet; neque abesse multùm videtur ab hac sententia ibidem Couarruuias: alij requirunt culpam leuem; alij etiam latam volunt. Ego omissis iis, quæ de hac culpatum distinctione dicta sunt alibi, pauca quædam circa hanc materiam certissima esse existimo.

ATQVE imprimis nunquam contrahi irregularitatem, de qua disputamus absque culpa theologica, quæ, vt ait Couarr. peccati malitiam habeat, & iuridicam culpam minimè sufficere, ita Paludan. in 4. distinct. 37. quæst. 1. & 4. Alphons. à Castro lib. 2 de lege pœnal. cap. 14. conclusione 1. principali, Couarr. & al j, constátque ex hactenus disputatis; quare si quis reuerà sit omnis peccati expers, quamuis aliquid exteriùs contra leges peccarit, irregularis minimè erit in foro interno. Frustráque obiicit Maiol. lib. 5. cap. 48. §. 3. & 4. Trident. sess. 14. cap. 7. quod requirit dispensationem in homicidio casuali, vnde malè colligit ex nouo iure, nihil referre, quæ culpa præcedat hoc homicidium, nam non condidit nouum ius Trid. quod antiquo derogarit; loquitur enim de illo casuali homicidio, in quo dispensatio necessaria erat, cuiusmodi est tantùm homicidium culpatum, vt diximus; deinde statuit, à quónam & quomodo sit obtinenda illa dispensatio.

Secundò, hæc culpa theologica debet esse mortalis, siue ex lata, siue ex leui ac leuissima negligentia orta fuerit; quare hæc distinctio triplicis culpæ communis apud Canonistas aptanda erit ad culpam theologicam mortalem, aut venialem, quam aliqua ex illis negligentiis coniunctam habuerit.

Tertiò, culpa theologica in hoc homicidio voluntario saltem indirectè non potest esse leuis, nisi ratione subreptionis & inaduertentiæ, quæ minuat voluntarium & liberum sufficiens ad peccatum mortale; quia actus ex suo obiecto & materia mortalis, non potest fieri venialis, nisi ex paruitate materiæ, aut præcipiti indeliberatione, vti in vniuersum alibi ostendimus: in actu autem homicidij non potest esse paruitas materiæ; quocunque enim modo mors contingat, semper grauissima censebitur, & erit iactura vitæ; igitur ex sola indeliberatione & subreptione venialis erit. Ex quibus confirmatur, quod dicebam, culpam venialem hoc loco non sufficere ad pœnam irregularitatis; cùm enim ista culpa nequeat esse venialis, nisi ratione indeliberationis, quòd talis actus licèt versetur circa grauissimam materiam, sit tamen indeliberatus, & non perfectè humanus, quis dicat actum vsque adeò imperfectum, & vix humanum, plecti ab Ecclesia tam insigni pœna, quæ est ratiocinatio. Bann. 2. 2. quæst. 64. art. 8. 2. part. dub. 2. con. 5.

Quartò, fieri poterit, vt cum leui negligentia sit sæpè sufficiens aduertentia, deliberatio, atque adeò voluntarium ad mortale, si nimirum tam exquisita fuit cognitio periculi homicidij, vt requirat diligentiam plus quàm mediocrem & communem; deinde in foro externo aliquando nulla & non nisi leuissima negligentia censebitur; quæ tamen in foro interno grauis erit, & tunc iste erit reuerà irregularis, quamuis non talis existimetur; è contrario verò nonnunquam lata culpa iudicabitur à foro externo, quæ tamen non fuerit reuerà nisi leuis, aut etiam leuissima; quare quamuis reus leuis illius culpæ existimetur irregularis, talis tamen reipsa non erit.

TERTIA PARS propositionis.

An sit distinguenda actio licita, & illicita, ex qua sequitur homicidium casuale, ad eius irregularitatem contrahendam?

6 POSTREMA parte nostræ propositionis dixi, necessariam esse culpam mortalem ad irregularitatem homicidij casualis contrahendam, siue illud acciderit ex actione licita, siue ex actione illicita, circa quam doctrinam longæ sunt ambages & DD. dissidia, quibus veritas obducitur potiùs quàm illustratur; ego, vt tenebras omnes dispellam, sequentes regulas subiiciam.

PRIMA REGVLA.

7 QVi mortaliter peccat ob non adhibitam sufficientem diligentiam in cauendo homicidio, contrahit irregularitatem homicidio subsequuto, siue vacaret rei licitæ, siue illicitæ.

EXPOSITIO ET CONfirmatio regulæ.

HÆc regula nullam habet difficultatem, cùm enim voluntarium sit homicidium illud, & culpabile mortaliter, quamuis non fuerit volitum in se, sed in sua causa, propter ignorantiam vincibilem & negligentiam mortalem in præcauendo periculo, nihil planè fingi potest, vnde excusetur irregularitas; quam certum est ex prima parte propositionis contrahi ratione homicidij voluntarij: quod autem quis vacaret rei licitæ, ex qua sequutum tamen fuit præter intentionem, sed non sine culpa, eáque graui operantis homicidium, non facit, quin illud fuerit voluntarium, & quamuis non fuerit peccatum præcisè exercendo actionem licitam, ratione tamen periculi, quod in his circunstantiis cum eiusmodi actione alioquin nullo iure prohibita coniungebatur, & non satis præuisum, aut impeditum fuit, peccauit ita operans peccato homicidij indirectè voluntarij, vt ex notatione prima superioris quæstionis, atque 1. 2. manifestum relinquitur, & idcircò in cap. Presbyterum, de homicid. qui in castigando puero excesserat, fit irregularis morte sequuta, quia etiamsi licitè castigaret puerum, modum tamen debitum excessit, atque de excessu tenetur. l. præceptoris. ff. ad l. Aquiliam. l. sed etsi. §. vlt. ff. eod. tit. & l. item quæritur. §. idem Iulianus. ff. locati. Ex quibus iuribus id probat Couarr. 2. part. in Clem. de homicidio §. 4. num. 5. Denique quoties Pont. fex tit. de homicidio, excusat aliquem ab irregularitate homicidij priuata authoritate facti, duo ista perpetuò adhibet, quòd occidens, præter cuius intentionem id accidit, vacaret rei licitæ, & sufficientem diligentiam adhibuisset, ac proinde omninò casu contigerit alterius cædes, quę si propter non adhibitam sufficientem diligentiam fuisset illi voluntaria, reuerà secum traxisset irregularitatem, vt patet. Atque hinc liquidò sequitur, quod de actione illicita dicebamus, nimirum homicidium ex ea sequutum ratione mortalis negligentiæ in ipso vitando facere irregularem ita operantem, neque illustrior vlla confirmatio desideratur hoc loco.

SECVNDA REGVLA.

8 QVI committit homicidium omninò casuale, & inuoluntarium, propter adhibitam sufficientem diligentiam in eò cauendo, ac proinde omnis culpæ mortalis respectu illius homicidij immunis manet, nullam contrahit irregularitatē, siue ex opere licito, siue ex illicito, prohibito atque ex sua natura periculoso, tale homicidium præter intentionem, ac sine graui culpa operantis contigerit.

EXPOSITIO ET CONfirmatio regulæ.

AD perspicuam huius regulæ confirmationem obseruandum est, primò duplicem culpam reperiri posse in homicidio, quod ex actione illicita sequitur.

Prior est in facienda actione illicita, & prohibita; cùm enim legem prohibentem quis violat, reuerà peccat: posterior est in negligentia præcauendi homicidij, remouendo ea omnia, quæ illi causam dare poterant, siue ea quis præuiderit, siue non præuiderit, præuidere tamen potuerit, ac debuerit, eo quòd laboraret ignorantia culpabili, quas duas culpas distinctas esse nemo negabit, cùm seiunctæ reperiri possint, diuersæ rationis atque speciei sint, nam potest reperiri negligentia remouendi ea, quæ homicidiū causare valent, etiam in illo, qui actionem sibi licitam exercet, & tunc peccabit sola negligentia; aliquando verò, qui facit actionem illicitam, vtetur omni diligentia necessaria ad vitandum periculum, de quo agimus, neque peccabit ex eo capite, siue reipsa periculum vitet, siue in illud incidat; peccabit tamen ex eo, quòd opus prohibitum susceperit: deinde culpa, quæ committitur exercendo actionē prohibitam, est diuersæ speciei, prout diuersas virtutes actionem aliquam prohibentes violat: at verò culpa non cauendi periculi incidēdi in homicidium, ratione alicuius actionis est semper culpa homicidij, & iniustitiæ, quæ obligat ad eam diligentiam afferendam, quoties simile periculum suspicamur.

Obseruandum est secundò, actionem aliquam in hoc nostro casu illicitam posse esse duobus modis. Primò, quia siue ex natura rei, siue ex legē positiua omnibus, vel alicui certæ personæ prohibita est intuitu alicuius alterius virtutis, quàm iustitiæ cauentis violare vitam proximi.

Secundò, prohibetur aliqua actio vel in vniuersū, vel alicui hominum generi, & statui, quia vel ex sua natura est apta ad mortem inferendam, vel quia eius periculum sæpiùs coniunctum habet, ad quod vitandum prohibetur; quare aliud est actionem esse illicitam, aliud esse periculosam, & quia periculosa est, fuisse prohibitam.

His obseruatis positam regulam ostendo.

DIXI primò, neminem fieri irregularem propter homicidiū ex eius operè licito consequutum, si cauit, quantum tenebatur illud vitare, elusa tamen est fortuito casu omnis eius diligentia. Quod omnes fatentur, & apertè traditur in cap. dilectus, & cap. significasti 1. cap. ex litteris, & cap. Ioannes, de homicidio. quibus locis excusantur plures ab irregularitate ratione homicidij casualis, eo quòd darent operam rei licitæ: casuale autem ibi nominatur homicidium, quod nullo facto, mandato,

aut consilio, vllâve alia ratione fuit voluntarium operanti, quale non esset, si in eo contigisset aliqua culpa mortalis ratione commissæ negligentiæ in eo præuidendo.

Deinde hoc homicidium in se, neque in sua causa voluntarium est, vt patet, neque cùm sit omninò inculpatum, aut saltem careat graui culpa, puniri iure potuit pœna irregularitatis, vti dicebamus superiùs, neque hac in parte nulla existit difficultas, quæ tota excitatur circa posteriorem.

Dixi secundò, vacantem rei illicitæ, si accuratam adhibuit diligentiam, ne ex suo opere sequeretur homicidium, illud tamen casu quodam sequatur, non fieri irregularem ratione talis homicidij, contra communem Nauarri cap. 27. num. 221. & omnium Canonistarum apud Couarr. in Clem. si furiosus. 2. parte, §. 4. num. 2. atque etiam, vt videtur, S. Thom. 2. 2. quæst. 64. a. 8. Caietan. ibid. Sylu. verb. homicidiũ, & aliorum plurium; quam tamen sententiam ita deinde explicarunt recentiores, vt nomine rei illicitæ eam duntaxat intelligant actionem, quæ periculosa est, quia aut ex natura sua ordinata est ad homicidium, aut cum illo ferè semper, atque hìc, & nunc coniuncta; tunc enim si sequatur homicidium, volunt creare irregularitatem, eo quòd in eius causa proxima peccatum fuerit, atque idcircò homicidiũ culpabile sit operanti nòn in se quidem, sed in sua causa. hanc communis sententiæ interpretationem excogitauit Couarr. loco cit. n. 10. de mente veterum etiam DD. vt videtur, & deinde posteriores sunt magno consẽsu amplexi. Soto lib. 5. de Iustit. q. 5. a. 9. Molin. tract. 3. disp. 77. num. 5. Aragon. secunda secundæ, q. 64. a. 8. Auila 7. part. disp. 6. sect. 1. opinione 3. Corduba lib. 2. quæstionar. q. 26. ipseque Nauarr. in comment. de furto. Ferdinand. secunda parte medullæ. cap. 10. §. 14. num. 9. Maiol. lib. 5. cap. 48. §. 3. Villalob. tr. 21. primo tomo. diffic. 23. n. 3. Valent. tom. 3. disp. 2. q. 3. p. 3. Sanch. lib. 9. disp. 32. num. 25. Layman. lib. 3. tract. 3. part. 3. cap. 10. n. 5. quamuis ipse requirat saltem culpam venialem. Vgolin. cap. 18. §. 1. Sayr. lib. 7. cap. 6. num. 11. qui alios dabunt. Nos tamen reiecta illa vulgari distinctione in vniuersum asserimus, nunquam oriri irregularitatem ex homicidio casuali ex opere licito, aut illicito, etiam periculoso, si omnis diligentia, quam prudentia exigebat, adhibita fuit, ne homicidium contingeret. quod docuit olim Can. prima secundæ, q. 73. a. 8. apud Auilam, & Ioann. de la Cruz loco statim citando, vbi etiam affert Pennam secunda secundæ, q. 64. a. 8. à Castro lib. 2. de lege pœnali, c. 14. sub fin. Henriq. lib. 14. cap. 15. n. 1. Eman. Sà verb. irregularitas ex deformatione illicita. n. 3. ibi enim requirit peccatum mortale in cauendo homicidio, & opus quod ex natura sua sit causa illius. Lessi. lib. 2. c. 9. dub. 15. n. 103. vbi ait ita docere recentiores, & quanquam ipse nihil definire velit circa irregularitatem, contendit tamen nullam prorsus culpam homicidij ibi reperiri. Præposit. in 3. parte, q. 5. de irregul. dub. 10. num. 84. Kon. disp. 18. dub. 9. n. 80. Hurtad. disp. 2. de irrregul. num. 28. Tanner. in tertia part. disp. 6. q. 10. punct. 11. num. 216. Bonac. disp. 7. de censur. q. 14. p. 7. num. 9. licèt deinde in limitationibus, quas apponit, videatur adhærere communi

sententiæ

ſententiæ Diana tract. 2. 4. p. reſolut. 20. Medina prima ſecundę q 73. art. 8. Suar. diſp. 45. ſect. 6. n. 9. qui tantùm limitat quoad caſus quoſdam, quos in iure expreſſos fuiſſe putat; quod idem dixit Gordon. q. 18. lib. 7. n. 61. Probabilem prætereà dixit hanc eandem ſententiam Bann. prima ſecundæ quæſt. 64. art. 8. part. 2. dub. 3. & Ioan. de la Cruz dub. 12. con. 3.

10 PROBATVR primò. Quia hoc homicidium eſt merè caſuale, & omninò inuoluntarium in ratione homicidij, ac proinde prorſus inculpabile; ergo non pariet irregularitatem, quæ conſequentia manifeſta eſt contra Caietan. qui idcircò diſtinguit hoc loco inter culpam & irregularitatem, quia licèt fateatur omnem culpam homicidij abeſſe, abſque ea tamen vult naſci irregularitatem contra omnium DD. ſenſum, qui hanc irregularitatem pœnalem dicunt, & nullum homicidium priuata authoritate factum, atque omni culpa vacans facere irregularem fatentur, immò & nos ſuperiùs requirebamus culpam mortalem; probandum igitur duntaxat eſt antecedens noſtri enthymematis, nimirum hoc homicidium eſſe inculpabile & inuoluntarium, nam neque directè & in ſe voluntarium eſt, vt apparet, neque indirectè & in ſua cauſa, quia adhibita fuit, vt ſupponitur, omnis diligentia ad cauendum homicidium; ergo non magis volitum eſt homicidium in ſua cauſa, ex eo quòd fuerit ſequutum ex opere illicito, quàm ſi fuiſſet ſequutum ex opere licito, cùm vtrobique fuerit poſita omnis diligentia, quam prudentia in his circumſtantiis requirebat, & ratio tota voluntarij indirecti quæ fingi poteſt in ſimili caſu petenda ſit à negligentia, & à cautione non adhibita, qui enim vult cauſam, ex qua videt, aut videre poterat ſequuturum effectum, quem cauere tenebatur, cenſetur illum velle, & ratione inconſiderationis illi imputatur, vt dixit S. Thom. quare vbi aberit omnis inconſideratio, omnis quoque aberit culpa quoad effectum prudenter non præuiſum, neque enim, vt rectè dicit Caietan. caſus fortuiti, quoties ab humana prouidentia caueri nequeunt, aut præuideri reos nos facere debent; quod igitur attinet ad homicidium, de quo diſputamus, æquè reuerà erit inuoluntarium, ſiue ſequatur ex opere illicito ſiue ex licito, quando præter intentionem & præuiſionem omnem contigerit, eo quòd in vtroque caſu præſtita fuerit ea omnis cautio, quam prudentia humana exigebat, & nulla fuerit in ea culpa, aut niſi admodum leuis; ſuppono enim ex prima ſecundæ non aliter culpabilem eſſe effectum volitum tantùm in ſua cauſa, quàm fuerit culpabilis ea volitio indirecta & interpretatiua, ſiue volitio cauſæ, vt cum illo effectu comparatur; neque enim ſufficit, quòd cauſa huius effectus fuerit poſita per actionem malam, etiam mortaliter, ſi ea cauſa non fuerit volita vt cauſa talis effectus per volitionem mortaliter malam, vt effectus dicatur mortaliter malus, qui primùm, v. gr. ſe inebriauit, & deinde ex ebrietate in pollutionem, aut homicidium incidit, quos effectus non præuiderat, neque præuidere poterat, aut ſaltem ſi non fuit in eò niſi leuis quædam inconſideratio, atque inſufficiens ad peccatum mortale, quamuis grauiter peccauerit ſe inebriando, non tamen peccauit, aut non niſi leuiter ſeſe deinde polluendo, aut occidendo durante ebrietate, quia hos effectus non præuiderat, aut in iis præcauendis non

non fuerat negligens & inconsideratus, nisi leniter admodum, nam, vt optimè argumentantur Caietan. & Lessi. hi effectus non sunt voliti nisi ratione illius negligentiæ & inconsiderationis; quare non magis erunt culpabiles, quàm illa negligentia & inconsideratio fuerit culpabilis: atque vt aliquid in hac ipsa materia afferamus in aduersaria sententia, qui chartas lusorias confecisset contra prohibitionem, reus esset homicidij, quod committitur à ludentibus illis foliis,& qui ex ferro sublato per furtum confecisset ensem, quo quis alium interemit, fieret homicida atque irregularis. Cui ferociens equus frænum excussisset atque obtriuisset puerum obuium, esset irregularis, si equus ab illo fuisset alteri subductus, aut si contra prohibitionem factam equitaret: non verò si sanitatis causa duntaxat, aut si proprium equum conscendisset. Qui campanas pulsaret tempore interdicti ad conuocandum populum, si illæ suo casu aliquem opprimerent esset irregularis, non autem si alio tempore idem omninò occidisset, qui cædendo arborem suam, adhiberet omnem diligentiam, ne quis opprimeretur ab ipsa, vitaret irregularitatem; quam tamen incurreret, si cum eadem sollicitudine & cura arborem alienam ferro disiecisset. Qui venando in proprio nemore hominem profecto omninò casualiter confodisset, non esset irregularis, & tamen si vel in alieno nemore, vel si ipse Clericus esset, ob illud ipsum casuale homicidium verè irregularis foret, quæ aliá que similia absurda docent, nihil interesse, vtrùm opus aliquod licitum fuerit, aut illicitum, quando ex vtroque æquè casualiter sequitur homicidium; neque distinctio illa, qua recentiores Canonistarum sententiam molliuerunt, rei illicitæ duntaxat & periculosæ, atque ea de causa prohibitæ quidquam facit, quia si fuit adhibita diligentia necessaria, vti supponimus, iam ea periculum omne abstersit, & reuerà cum tali diligentia ea res non est amplius periculosa, si non fuit sufficiens cura adhibita, iam ratione illius negligentiæ & inconsiderationis homicidium est voluntarium in sua causa, & non omninò casuale, & æquè contraheretur tum culpa, tum irregularitas, si propter eandem negligentiam sequuta fuisset ex opere etiam licito, vti diximus priori regula, præterquam quòd in exemplis allatis pleræque actiones sunt periculosæ,vt dissectio arboris, & venatio, ex quibus tamen, vbi fuit adhibita diligentia sufficiens,non contrahitur irregularitas, licet homicidium casu quodam causarint;& sanè nihil admodum refert quòd aliqua actio in specie siue ex obiecto suo considerata, sit periculosa; si deinde in indiuiduo, siue potius in exercitio propter varias circunstantias absit omne periculum, ita vt si quid eueniat,omninò casu eueniat; non enim magis fuerit euentus ille voluntarius & præscitus, quàm omnis alius effectus prorsus casualis; si quid enim oriretur discriminis, esset ratione periculi,quod erat in vno casu,& non in alio, atqui in neutro licebat vllum suspicari periculum,vti sæpiùs ostendimus.

Hac eadem argumentatione reiicitur æquè inutilis aliorum distinctio de opere illicito, quod est causa remota homicidij, & de illo quod est causa proxima;& quidem ex priori illi concedunt nullam incurri irregularitatem, quod probant pleraque exempla à nobis inter argumentandum

dam allata: at verò ex opere illicito, quod est causa proxima homicidij, volunt nasci irregularitatem; verùm quæro, an ius illicitum ita sit causa proxima, vt simul etiam sit necessaria, ita vt vix, quantumuis aliquis prudenter operetur, possit impedire homicidium inde sequuturum, & tunc illud erit omninò voluntarium etiam directè vti q. superiori fuit expositum, vel ea causa non est omninò necessaria, sed sufficiens, vt ex ea sequatur homicidium, quod etiam frequenter ac ferè semper consequi soleat, quamuis illud vitabile sit, si quis sollicitè se gerat in adhibenda cautione, tunc autem vel accurata illa diligentia ad cauendum periculum, & impediendum homicidium præstita fuit, & reuerà, vti superiùs argumentabamur, casu tantùm fortuito contigerit, si quod accidit, quia periculum omne in hoc rerum & negotiorum momento absterfum fuerat: si autem non fuit prudenter adhibita cautio necessaria, iam homicidium est indirectè volitum in sua causa, ratione illius negligentiæ & inconsiderationis, quę si mortalis fuit, homicidij quoque culpa mortalis fuerit, & inducet irregularitatem: quo simili modo de causa remota disputandum erit; si enim adeò sit remota & per accidens, vt nulla sit obligatio vitandi illam, propter effectum, qui potiùs possibilis, quàm futurus prævidetur, nihil erit discriminis inter opus licitum, aut illicitum, quòd erit talis causa, cùm, vt supponimus, nulla sit obligatio vitandi illam ratione periculi homicidij, quod nulla ratione prudenter timetur, etiamsi aliùnde omittenda sit ea actio propter maliciam, quam aliunde habet; si verò sit aliqua obligatio prætermittendi talem actionem, quia ex ea prudenter prævidetur futurum homicidium, nisi caueatur, redit iam sæpiùs data distinctio, nimirum vel adhibitam fuisse diligentiam necessariam in cauendo periculo, quod iure merito timebatur, atque ita erit inuoluntarium, & inculpatum omninò homicidium, si quod nihilominus sequatur; aut non fuit adhibita diligentia, quam exigebat tale periculum, & pro ratione illius imprudentis negligentiæ erit voluntarium & culpabile homicidium, de quo non agimus modò.

Denique neque periculum, neque prohibitio operis, si præcisè spectentur, faciunt, vt homicidium dicatur voluntarium in causa, atque adeò culpabile, non periculum quidem, alioquin chirurgus, qui vulnus periculosum curaret ex præscripto artis, aut qui sagittam extraheret cum periculo ne quid acerbum inde accideret, diceretur voluisse in sua causa mortem ex eo vulnere consequutam; quando itaque prudenter cauetur, ne mors accidat ex opere alioquin periculoso, non dicetur voluntarium homicidium, sed tantùm ratione negligentiæ in cauendo periculo. Quod verò attinet ad prohibitionem operis, etiamsi illa fiat, quia opus est periculosum, cùm illa sit prorsus extrinseca operi, non faciet vt illud magis ineuitabilem connexionem cum effectu habeat, quam haberet antequam prohiberetur; quare si seclusa prohibitione homicidium ex eo opere subsequutum fuisset prorsus inuoluntarium & casuale propter adhibitam sufficientem cautionem, erit quoque æquè inuoluntarium, etiamsi opus illud periculosum contra prohibitionem alicui factam fuerit susceptum, modò eadem sollicitudine in cauendo periculo vsus fuerit, adde quòd cùm ea prohibitione alias ple-

rumque virtutes respiciat, quàm iustitiam, ex ipsarum violatione non licebit arguere commissum fuisse homicidium voluntarium, quandoquidem etiamsi intuitu iustitiæ prohibita esset actio periculosa, non efficeret homicidij culpam post diligentiam, de qua loquimur, præstitam.

11 Dices culpam quæ reperitur in opere illicito & periculoso, puniri posse ab Ecclesia pœna irregularitatis, quoties ex illo opere sequetur homicidium, etiamsi omninò casu contingat, quæ irregularitas dicetur ex homicidio, non quia contraharur ex culpa homicidij, sed quia postulat homicidium tanquam conditionem quandam, & quia eius intuitu, atque vt omnibus modis caueatur, imponitur operi illicito & periculoso, quod si vel nullum haberet adiunctum periculum, vel si reipsâ caueretur homicidium, non punirent ea pœna irregularitatis, quamuis eo quòd vel ex natura sua illicitum sit, vel lege aliqua prohibitum, culpabile foret: at verò Ecclesiam hanc irregularitatem, vti poterat, statuisse in hoc casu, ostenditur ex eo quòd cap. dilectus, de homicidio, & cap. vlt. eod. tit. aliqui excusentur ab irregularitate, eò quòd omnem adhibuissent diligentiam, & vacarent rei licitæ; quare duas illas conditiones exigit Pontifex, vt quis vitet irregularitatem, alioquin si altera ex ipsis desit, in illam incidet; neque argumentamur à contrario sensu, quòd licèt infirmum fortasse sit apud Logicos, valet tamen apud Iurisperitos, inquit Nauarr. c. 27. n. 222. quando sumitur ad probandum illud, cuius contrarium non est in iure expressum. Sed argumentamur à cessante ratione, quæ argumentatio validissima est: præterea si benè attendantur iura allata, facilè apparebit continere exceptionem duntaxat ab vniuersali regula; cùm enim Ecclesia imposuerit irregularitatem ratione homicidij, in istis deinde capitibus singularibus excipit homicidium casuale, modò sequutum fuerit ex opere licito; quod etiam confirmatur, quia alioquin nullum esset discrimen inter homicidium ex opere licito, & illicito consequutum, quod tamen aliquod admittendum esse conuincit saltem communis interpretum sensus, & ipsum ius, quod sæpiùs significanter meminit operis liciti, quæ prorsus superflua foret, nisi aliter de eo, quàm de opere illicito statueret. Denique afferuntur cap. tua nos, de homicidio, & c. vlt. eod. tit. in 6. vbi irregularitas ea tantùm de causa incurritur, quòd homicidium contigerit ex opere illicito.

Respondeo, non negare me, quin Ecclesia imponere potuerit irregularitatem facienti aliquid illicitum, atque adeò peccanti, quoties ex illo eius opere contingeret homicidium etiam omnino casuale, de quo disputamus: sed nego id reuerà statuisse, quod colligimus imprimis, quia nulla irregularitas incurritur, nisi in iure fuerit expressa: atqui ista, teste Nauarro & Canonistis, colligitur tantùm à contrario sensu, vt ex allatis ipsorum rationibus constat; ergo non est in iure expressa, quod enim elicitur tantùm ab aliquo per argumentum à contrario, in eo non exprimitur, vt patet. Secundò lex generalis in hac materia irregularitatis ex homicidio includit tantùm homicidium voluntarium aliqua ratione, vt diximus prima parte nostræ propositionis, fateturque ipse Nauarr. cap. 27. num. 221. & ex consectariis de infante

te & furioso constabit; atqui homicidium, de quo disputamus, est casuale, & nulla ratione voluntarium; ergo non comprehenditur in vniuersali regula, neque etiam alibi in aliquo peculiari iure, quod nusquam dicit culpam, quæ per accidens omninò adiunctum habuit homicidium, quod nulla ratione voluntarium fuerit, plecti nihilominus ratione illius casualis homicidij irregularitate.

Tertiò quando homicidium fuit commissum ex opere illicito, iura non petunt rationem irregularitatis ex prohibitione, aut periculo illius operis, sed ex negligentia in cauendo periculo, vti argumentatur Kon. disp. 18. num. 81. nam cap. quæsitum, de pœnit. & remissionib. tunc tantùm dicuntur parentes, qui inter dormiendum infantes suos opprimunt, irregulares esse, quando id ipsorum *studiosa negligentia* accidit; ergo si absit illa negligentia, quæ si *studiosa est*, grauis omninò est, nulla contrahetur irregularitas, & tamen peccant illi parentes, quia vacant rei illicitæ & prohibitæ, atque etiam ex sua ratione periculosæ, & quæ ideo prohibetur, quia periculosa est, vt dicemus inferiùs. c. vlt. de homicid. in 6. is qui imperat alterum verberari citra occisionem tamen, aut mutilationem, pronuntiatur irregularis, si mandatarius fines mandati excedens occidat, aut mutilet, *cùm in culpa sit*, inquit Pontifex, & hoc *posse euenire debuerit cogitare*. Causa igitur huius irregularitatis non fuit periculosa actio duntaxat, sed culpa in eo periculo præcogitando & præcauendo, ratione cuius homicidium non est casuale, sed voluntarium, de quo loco plura monebimus inferiùs. cap. ad aures, de ætate & qualitate ordinandorum. Canonicus Coloniensis, qui infœlici euentu quibusdam medicinas propinarat, licèt ipse peritus eius artis foret, rogat Clementem III. an possit ad Ordines promoueri? consulit autem Pontifex, *ne, si ipsum conscientia remordeat*, Ordines suscipiat, vbi obserua Pontificem non attendere, vtrùm illa ars sit licita Canonico, an non, neque vtrùm periculosa esset, sed solùm an cõscientia remordeat istum Canonicum ob non adhibitam nimirum diligentiam, & vitatum periculum; deinde quia id fortassis constare satis non poterat, consulit, vt *remordente conscientia* abstineat à suscipiendis sacris Ordinibus, neque omnino prohibet, sed totum illius conscientiæ relinquit.

Quartò iura, quæ afferunt aduersarij, nihil prorsus efficiunt, nam quòd excusetur ab irregularitate, qui operam dando rei illicitæ omnem adhibuit diligentiam cauendi homicidium, non facit, vt qui cum eadem diligentia vacaret rei illicitæ, reus sit homicidij ex eo opere illicito per accidens consequuti, atque adeò irregularis sit, vti malè colligunt aduersarij, quocunque tandem argumentandi genere vtantur: nam primò ex natura rei & principiis generalibus iuris id non sequitur, vt ostendimus hactenus, cùm neque culpabile sit homicidium, neque irregularitas homicidio prorsus inuoluntario vllibi tribuatur. Secundò argumentum à contrario sensu non valet, vt omnes fatentur; qua de re fuit alibi dictum, sed maximè in irregularitatibus, quæ nullæ sunt, nisi in iure exprimantur: atqui quando tantùm colliguntur per argumentum à contrario sensu, non exprimuntur in iure, vt iam monuisse me nemini. Tertiò neque quod dicebat Nauarrus, sit argumentum à cessante

ratione, quia, vt non disputem, an illud valeat in irregularitatibus, propter expressionem, quam debent habere in iure; ratio formalis, propter quam aliquis vitat irregularitatem, non est quòd vacet rei licitæ, & sollicitudinem necessariam adhibeat, ita vt altera ex his rationibus deficiente, incurratur irregularitas, id enim probandum foret aduersariis, nam id non dicit Pontifex, sed tantùm affert rationes, propter quas in tali casu nulla possit esse suspicio irregularitatis; neque enim quando Princeps rationem aliquam suæ responsionis circa casum aliquem particularem affert, vult, aut definit eam rationem esse necessariam, ita vt in aliquo casu deficiente ea ratione de illo statim & necessariò aliter statuendum sit, sed tantùm illa ratione vtitur, vt often dat prudenter in casu proposito ita responderi, quod in scientia canonica fusiùs diximus atque in hac nostra materia euidenter ostendit Præposit. quæst. 5. de irregular. num. 85. nam cap. ex litteris 2. de homicidio, consultus Pontifex, an Monachus, qui deponens campanam ex campanili lignum moueat, cuius casu fuerat occisus puer, posset promoueri ad sacros Ordines? respondet posse, si rem necessariam agebat & vtilem, & in loco per quem nullum transiturum crederet; quis tamen ex ea responsione Pontificis colligat, nisi admodum absurdè, hæc omnia necessaria esse, vt quis vitet irregularitatem ex homicidio fortuito, alioquin qui rei licitæ vacaret cum sufficienti diligentia, si tamen ex illa sequeretur fortuitum homicidium, foret irregularis, nisi illa actio non modò licita fuisset, sed etiam necessaria & vtilis, quod non asserent aduersarij, cùm planè pugnet in cap. significasti 1. & cap. ex litteris 1. voluit igitur Pontifex nullum superesse dubium irregularitatis currentibus omnibus illis circunstantiis, neque tamen definiunt, an aliqua deficiente contraheretur irregularitas, atque ex his vides iura allata ab aduersariis, non continere exceptionem à regula generali, quæ imponat homicidio irregularitatem, & deinde in capitibus citatis ab aduersariis excipiat homicidium casuale, quoties cum re licita coniunctum fuerit, nam regula generalis homicidio voluntario imposuit irregularitatem, non autem merè casuali, quod cùm voluntarium non sit, non debuit vlla particulari lege excipi, sed tantùm declaratur, vt dixi, vtrùm in quibusdam particularibus casibus ibi propositis fuerit sufficiens causa excusans ab irregularitate.

Ad confirmationem petitam ex eo quòd iura perpetuò statuant discrimen aliquod inter homicidium sequutum ex opere licito, & ex illicito, quod nos omninò sustulisse videmur. Respondetur quantum ad culpam homicidij, & irregularitatis pœnam, nihil planè differre, cùm in neutro casu committatur homicidij culpa, aut ob eam nascatur irregularitas, nihilominus forum externum præsumit culpam, & non adhibitam necessariam cautionem, quando opus erat illicitum, atque ita pronuntiat incursam fuisse irregularitatem; deinde maior omninò cautio adhibenda est ad vitandum homicidium, quando opus, quod suscipitur, habet coniunctum illius periculum, atque ea de causa prohibetur, vt aduertit Medin. 1.2. quæst. 73. art. 8. tunc enim procliue admodum est, vt quis ex inconsideratione atque incuria grauiter peccet; quod non contingit in

opera

opere licito, vnde non mirum si plerumque propter homicidium ex periculoso opere consequutum suspicio iusta sit de irregularitate, neque ex iure vllum aliud discrimen necessariò inter ista statuendum esse probabunt aduersarij.

Quæ autem particularia loca obiiciebantur, proximo consectario expendentur. Ex his porrò collige, quàm immeritò Nauarr. argueτit Sotum, *quòd*, inquit, *nimis audacter dixerit contra omnes Canonistas, immò & Theologos, non esse textum probantem, quòd ex deformatione casuali ex operè illicito sequuta, fiat quis irregularis.* id enim sapientissimè, & verissimè dixit Sotus, vti hactenùs ostendimus.

CONSECTARIVM I.

Intellectus aliquot capitum ex homicidio.

12 EX doctrina stabilita colligo imprimis, quæ sit genuina, & vera sententia nonnullorum capitum in titulo de homicidio.

Cap. Presbyterum, quidam Presbyter dum puerum castigat, & illum ita percussit in capite, vt post paucos dies expirarit, deponitur ab officio sacerdotali, quia, vt ibi innuit glossa, & Couarr. §. 4. cit 2. part. in Clem. de homicidio. num. 5. peccauerat excedendo correctionem, & facilè præuidere poterat ac debebat ex percussione capitis homicidij periculũ, alioquin si ista cauisset, non fuisset irregularis, rectè enim dixit Felin. in illud cap. num 45. leuem culpam non fuisse nocituram delinquenti.

Eodem modo interpretor c. continebatur; ex graui enim inconsideratione peccauit ille Diaconus, qui ibi damnatur irregularitatis, quòd non deposuerit falcem, qua erat accinctus, cùm deberet præuidere periculum, quod erat in eo genere ludi, si quis ferro, aut cultro succinctus luderet. Quare ex eo capite Felin. ait vacantem rei licitæ, aut illicitæ teneri de homicidio subsequuto, si non adhibuit diligentiam, quam tenebatur; atque hunc ludum fuisse licitum etiam à laico, ostendit Couarr. §. 4. cit. num. 8. quidquid alij dicant de ludis Clericorum, & secularium inter se prohibitis, de quibus adi Bellet. disquisit. clerical. part. 1. tit. de disciplina clericali §. 4. n. 17.

Neque etiam alius est intellectus cap. ad audientiam, vbi Clericus, dum corrigia, qua cingebatur, famulum percutit, & cultello illi corrigiæ alligato vulnerauit, peccauerat enim inconsideratione atque ratione dubij, an ex illo vulnere obiisset ille puer, remouetur ab altari. In quibus omnibus vides totam causam irregularitatis peti ex inconsideratione in præcauendo homicidio.

Cap. sicut ex litterarum. Clericus impudicè ludens libidinis causa cum muliere prægnante, & causam abortui præstans, est irregularis, quia, vt cõstat ex ipso textu, & obseruat Molin. disp. 77. num. 7. tract. 3. & Couarr. §. 4. cit. num. 10. culpabiliter causam dederat illi abortioni, & peccauerat contra quintum Decalogi præceptum; quare eandem incurrisset irregularitatem laicus, aut quilibet alius, qui cum eodem periculo eadémque inconsideratione lusisset, & abortui causam dedisset, quamuis alioquin ratione personæ affinis, aut consanguineæ, aut etiam mariti ludus ille honestus fuisset, quod malè negauit Nauarr. cap. 28. num. 256. Sayr. lib. 7. cap. 6. n. 15. Graff. prima

ma parte, lib. 2. cap. 63. num. 25.& cap. 66. n. 13.

E contrario cap. lator. cap. dilectus, cap. ex litteris 1. & 2. cap. significasti 1. & cap. Ioannes, & cap. vlt. non incurritur irregularitas propter inopinatum casum, qui humana prouidentia vitari non poterat, cùm accuratè cautum fuisset, ne quid mali accideret, quod ex ipso textu patet; itaque quod aliqui ex cap. lator, colligunt eum, qui alium casu interficit in ludo publicè permisso, non fieri irregularem; secus verò si id contingeret in ludo noxio, vt hastiludio, iam superius reiectum est, si in vtroque ludo idem casus fortuitus contingeret, nullibi incurretur irregularitas.

Cùm etiam nulla culpa sessoris ferocculus equus puerũ obtriuerit, nulla est contracta irregularitas, cap. dilectus, quod etiamsi ille equitaret illicitè, & contra prohibitionem sibi factam, verum esset, vt iam monuimus, quia culpa ratione cuius homicidium illi sessori potest esse voluntarium, & culpabile, non est in illicita equitatione, sed in modo equitandi, & in negligentia cauendi aliquod periculum homicidij, maximè si nouerat equum esse durioris oris, vt explicant Maiol. lib. 3. cap. 48. §. 3. num. 13. Farinac. in praxi crim. parte 5. q. 126. n. 25. Beia prima parte, respons. casu 40. Quare sapienter addit Molina disp. 77. citata, num. 7. etiamsi ille Clericus, de quo in eo cap. agitur, equitasset ad fornicandum, non futurum fuisse irregularem ob illud homicidiũ casuale; non placet tamen quòd ipse aliique relati rationem petant ex eo, quòd illa equitatio etiam animo fornicandi facta, non erat periculosa respectu homicidij, quod casu contingit, quamuis mala aliunde foret; si autem periculosa fuisset, etiamsi casu eodem modo contigisset homicidium, quod in eo capite supponitur euenisse, fuisset irregularis; quod postremum negandum constanter est ex dictis superiùs, cùm ad hanc irregularitatem postuletur aliquod voluntarium, quale nullum omninò fuit in eo casu, & ad illud voluntariũ impertinens omninò fuisset periculum, quod per adhibitã diligentiam iam sublatum fuisset. Quo eodem modo explico cap. ex litteris 1. & 2. contra Molin. in disp. cit. & alios Canonistas, atque Barbosam in collectaneis ad ea capita; idemque planè casus contingit in cap. significasti 1. cap. Ioannes, & cap. vltimo, quorum omnium alia ratio non est, nisi quia fuit adhibita diligentia, atque idcircò homicidium fuit omnimodè casuale atque inuoluntarium, quod cùm æquè reperiatur, quando opus ex quo contingit, erat illicitum, atque etiam, si lubeat, periculosum, malè ex istis capitibus colligunt DD. Canonistæ ex opere illicito subsequutum homicidium casuale parere irregularitatum, quod fusè, & solidè fuit à nobis demonstratum.

Difficilius videtur cap. tua. nam in eo Monachus chirurgiæ peritus, qui pietatis causa aperuit apostema in gutture mulieris, adhibita omni diligentia, declaratur irregularis, quia ea fœmina inde mortua est, licèt sua culpa, eò quod contra præscriptũ illius Monachi exposuerit se vento; vnde colligunt passim DD. homicidium prorsus casuale & inculpatum facere irregularem, quando sequitur ex opere illicito, vti vides hoc loco in isto Clerico, qui *alienum officium vsurparat*, vt loquitur Pontifex. Ita Molin. disp. 77. Auila 7. part. disp. 6. sect. 1.

sect. 1. dub. 2. Villalob. tract. 21. difficul. 24. tomo 1. Alij verò vt Suar. Gordon. Bonac. Layman. volunt hunc casum in iure expressum esse, & continere exceptionem à regula generali, quæ negabat homicidium inculpatum priuata authoritate commissum producere irregularitatem

Dicendum tamen est cum Soto, Præposit. Kon. Hurtad. in illo capite non dici irregularem Monachum, sed potiùs contrariũ indicari, nam Pontifex ait primò, illum Monachum grauiter diliquisse alienum officium vsurpando. Secundò, nihilominus si pietate, non cupiditate ductus id fecerit, & peritus chirurgiæ fuerit, omnémque studuit, quã debuit, diligentiam adhibere, *non est,* inquit, *ex eo quod per culpam mulieris contra consilium eius accidit, quòd non post satisfactionem condignam cum eo misericorditer possit agi, vt diuina valeat celebrare.* Tertiò ait Pontifex, hunc Monachum si non adhibuisset sufficientem diligentiam, aut si imperitus artis fuisset, ab omni sacerdotali officio ex rigore iuris remouendũ esse, *alioquin,* inquit, *interdicta est ei sacerdotalis ordinis exequutio de rigore.* Ex quibus manifestum fit, Monachum istum non esse irregularem, quia eius culpa non contigit homicidium, quamuis peccarit alienum officium vsurpãdo: si autem eius vel imperitiâ, vel negligentiâ contigisset mors mulieris, ex rigore iuris futurum fuisse irregularem; quare tantum abest, vt ex eo capite aliquid in suam sententiã sumere possint aduersarij, vt potiùs illo impugnentur: vt quid enim posuit Pontifex particulam illam aduersatiuam, *alioquin, & iuris rigorem* postulare dixit interdictionẽ sacrorum, si imperitia, vel incuria peccasset in curanda illa gutturis struma, indeque fuisset sequuta mors, quandoquidem etiam omni cura, & peritia adhibita volunt aduersarij istum Monachum ex iuris rigore irregularem, atque omni sacerdotalis officij exequutione prohibitum esse. Qua in re quis non dicat illos apertissimè cum Pontifice pugnare, qui frustrà distingueret in sua responsione duos casus, in quorum altero contigerit mors mulieris absque vlla culpa Monachi ipsam curantis; in altero verò acciderit ex eiusdem Monachi imperitia, & negligentia: atque in hoc postremo ipsum interdictũ esse omni exequutione sacerdotalis officij, ex iuris rigore; in priori autem illo, in quo vacat omni culpa quoad illam mortem, reprobandum non esse, quin post condignam satisfactionem valeat diuina celebrare, nam si etiam eo casu est irregularis, ipsi quoque ex iuris rigore interdicitur omnis exequutio sacerdotalis officij; hoc enim necessariò, & essentialiter importat irregularitas; ineptit itaque Pontifex in sua distinctione, aut aliquid continetur in vno membro, quod non continetur in alio: atqui in posteriori, in quo peccauit Monachus imperitiâ, & negligentiâ, quæ fuit causa homicidij, incurritur irregularitas ex iuris rigore; ergo in alio, in quo peccauit tantùm vsurpando alienum officium, non incurretur irregularitas: vnde etiam permittitur diuina celebrare post condignam satisfactionem pro culpa commissa in vsurpando alieno officio, quam culpam grauem fuisse dicit Pontifex; ait enim *multum peccasse*, quare, condigna *satisfactio postquam cum ipso misericorditer agi poterit*, non est dispensatio, vt falsò existimant aduersarij, alioquin etiamsi peccasset iniuriâ, & imperitiâ

imperitiâ iste Monachus, diceretur *post condignam satisfactionem posse ex misericordia diuina celebrare* permitti, id est, obtenta dispensatione; quis enim id neget. Est igitur pœna imponenda pro culpa commissa alienum officium vsurpando, in qua etiã aliquid erit misericordiæ, eo quòd ob illud crimen potuisset à Sacramentis remoueri; neque illa formula verborum, *poterit misericorditer cum ipso agi*, significat hoc loco Irregularitatem, nam idem dicitur de Clerico, qui in duello partem digiti amiserat, cap. 1. de corpore vitiatis; cùm tamen ille, vt docui cap. superiori, minimè esset irregularis, sed deponendus esset, ex cap. 1. de Clerico pugnante in duello. Præterea cap. vlt. de bigamis, dicitur dispensare Episcopum cum sacerdote, qui plures habuit concubinas, sicut cum fornicatore simplici, vt sacerdotalia munia obeat, constat tamen ex alibi dictis, cõcubinarium Sacerdotem non fuisse bigamum, neque ea de causa irregularem. Igitur ex his loquendi formulis non licet colligere irregularitatem, nisi aliunde constet, illam in iure latam fuisse, quandoquidem vides illas vsurpari in casibus, à quibus certùm est omnem abesse irregularitatem.

Cap. vltimum de homicidio in 6. In quo dicitur irregularis, qui mandatat percussionem cum prohibitione occidendi, si ex ea percussione contra eius licèt voluntatem ex temeritate, aut malitia mãdatarij mors sequatur, superiùs explicatum fuit, in in eo enim apparet fuisse imprudentiam in imperando aliquid, ex quo debuit cogitare sequuturum homicidium, affirmat ipsemet Pontifex; quare ex hoc textu malè contra nos argumentantur aduersarij, contra quos nos illo ipso vsi sumus.

Consectarium II.

An infans, dormiens, ebrius, furiosus, aliique similes fiant irregulares occidendo?

Expositis vniuersalibus regulis atque iuribus, ex quibus eæ desumptę sunt, plurima deinceps circa casus singulares licebit definire. 11

Primum est, an qui carent ratione, fiant irregulares, si quem occidant, indigeántque deinde dispensatione, vbi sui cõpotes facti fuerint.

Respondetur, non incurrere, ac proinde neque furiosum, neque infantem, neque dormientem, neque ebrium siue occidant, siue mutilent fieri irregulares. Primò, quia illud homicidium est omninò ipsis inuoluntarium, & inculpabile, quale nunquam facere irregularem, quando priuata authoritate committitur, diximus prima parte nostræ propositionis. Secundò, de infante, furioso, & dormiente habemus definitionem in Clem. vnic. de homicidio. de his tamen singillarim agemus.

Quoad furiosum igitur attinet, cùm ne quidem in iure ciuili teneatur de homicidio, & ab omni pœna excusetur, propter crimen in furore commissum, vt latè tradunt Tiraquell. de pœnis temperand. causa 2. Molin. tract. 3. disp. 28. & alij, neque etiam in iure Canonico, quod eadem æquitate nititur, puniendus erit; neque quidquam refert, quòd iste sua culpa, eáque graui inciderit in furorem, vt aduertunt Auila 7. parte, disp. 6. sectione 1. dub. 12. Nauarr. cap. 27. num. 230. Henriq. lib. 14. cap. 15. num. 7. & alij, quia reuerà tũc homicidium, quod furore durante

durante committitur, est inuoluntarium; si enim in lucido aliquo internallo alium occideret, punitetur iure ciuili. l. Diuus ff. de officio præsid. vt monet Couarr. in Clem. si furiosus 3. part. initio num 2. Quomodo verò extra insaniam, in lucido aliquo interuallo peccauerit, tradit Couarr. in 4. Decretal. librum part. 2. c. 2. n. 5. & nos alibi.

Secundò infans excusatur ab irregularitate in eadem Clement. sed gemina restat dubitatio, prima an si nondum exacto septennio, quo solet vulgò infantia definiri, puer iam nactus fuerit plenum atque perfectum rationis vsum, incidat in irregularitatem, si quem occidat, vel mutilet, tunc enim videtur cessare causa huius constitutionis, & excusans à pœna, doli nimirum incapacitas, atque defectus rationis & intellectus ad aliquid discernendum, vt dicitur l. infans ff. de sicariis, vnde fatentur omnes illum & omnis grauioris culpæ immunem, & omnis pœnæ liberum esse, Tiraquell. de pœnis temperand. causa 7. Anton. Gomez tom. 3. variar. cap. 1. n. 37. & alij relati à Barbosa in collectan. ad hanc Clement. num. 7. atqui in nostro casu cessat illa ratio, hunc enim infantem supponimus doli capacem ac culpæ; quare & pœnæ obnoxium, atque etiam re verà irregularem fore dicunt Couarruuias l. cit. num. 5. Villadiego, Ioan. Andr. & alij à Couarru. ibidem, atque à Sayr. lib. 6. cap. 17. num. 30. relati; quibus accesserunt Sanch. lib. 1. in Decalogum cap. 12. num. 8. Bonacina disp. 7. q 4. punct. 7. num. 5. qui Molin. & alios allegat. Verius tamen existimauit Auila, Sayr. aliique nullam eo casu contrahi irregularitatem, quia pietate quadam ducta Ecclesia eam pœnam condonauit infantiæ, ob eius teneritudinem, & non ob solum defectum rationis: argumentum autem à cessatione causæ ductum non valet, nisi vbi cessat causa adæquata; cùm igitur Clem. absolutè definierit in fauorem infantiæ, ne irregularitatem ex culpa contraherent, non est, cur illum fauorem nostris interpretationibus minuamus.

Secundò dubitari poterat, an qui post septennium adhuc doli incapax est, hanc irregularitatem valeat incurrere, quod negandum est cum Auila, & Sayr. qui alios dabunt contra Maiol. lib. 3. cap. 48. initio. n. 11. & glossa in cap. 2. de delictis puerorum. v. multum, quia hæc occisio non erit tali voluntaria, etiam in causa sua, neque vlla ratione culpabilis; qualem tamen esse oportet vt puniatur tam graui præsertim pœna, vbi tamen dubitatur, an fuerit vsus rationis, post septennium esse præsumitur, vt obseruauit Sanchez l. citat. num. 13.

Tertiò dormiens in eadem Clementina excusatur ab homicidij irregularitate, eo quòd occidendo minimè peccet, & furioso similis sit cap. sanè 15. quæst. 1. cap. maioris §. item quæritur, de Baptismo, atque alibi; quia verò nonnulla, quæ in somnis contingunt, solent esse volita in sua causa, atque adeò in illâ eadem causa peccata, hinc fit, vt si eiusmodi fuerit occisio à dormiente commissa, pariat irregularitatem; si enim dum vigilaret, aduertit se in somnis solitum esse facere, atque arreptis armis obuium quemque aggredi, præuideátque simile periculum, neque conetur eius præscindere occasionem, antequam ad dormiendum se componat, reus erit occisionis consequutæ, vtpote in sua causa indirectè volitæ, atque adeò pœna temporali punietur, licèt

Z non

non pœna ordinaria, ex communi DD. quos dabit Couarr. loco citato num 6. incurret ergo irregularitatem, cùm nihil sit quod ab illa excuset, quandoquidem ex regula generali illa perpetuò contrahitur ex homicidio voluntario, quale istud esse ostendimus, atque ita docent Couarruuias, Ancharan. & Cardinal. in eandem Clement. & cæteri communiter.

An verò qui conatus inimicum occidere, & ita excandescens ita obdormit, vt in præcedenti æstu inter dormiendum occidat inimicum, siue alium, quamuis non esset ita solitus dormiens furere, sit irregularis, quærit Paludan. in 4. d. 32. quæst. 1. art. 3. affirmárque, quia illa occisio est volita in sua causa, nimirum iracundia & conatu, illam, dum vigilaret, committendi. & sicut ille, qui ex turpi cogitatione, cui consentit vigilans, reus est pollutionis ex eadem cogitatione inter dormiendum subsequutæ, ita hic est volita in sua causa. Id tamen iure negat Couarr. vbi & communem esse dixit, sequitúrque Auila 7. part. disp. 6. sect. 1. dub. 14. quia illa ita, & quæ in vigilia acciderunt, non sunt causa proxima huius occisionis, neque in illis ea præuideri potuit, ac proinde neque intendi, vti fuit explicatum; quare nullo modo fuit voluntaria, sed prorsus casualis, cùm tamen pollutio nocturna consequens mortalem cogitationem in vigilia imputetur dormienti, quia plerumque ex simili primo consensu excitari solet: at verò imaginatio occisionis in vigilia vix illam in somnis deinde causat.

Ad extremum dixi in nostro consectario, eadem omninò de ebrio statuenda esse, licèt illius non meminerit ista Clementina, vnde Imola, & Cardinal. illum, si quempiam occidat, irregularem esse volunt, quod placuit etiam Villadiego, Tabienæ & Syluestr. Verùm præstandum est in distinctione data, si enim prænidit formaliter, aut interpretariuè sequuturum homicidium ex sua ebrietate, & non adhibuit necessariam diligentiam ad illud impediendum, fit irregularis, etsi ebrius occidat, non autem si nulla ratione hoc homicidium præuiderat, quia in priori casu homicidium est voluntarium indirectè in sua causa, atque adeò mortaliter culpabile propter negligentiam mortalem in eo vitando; in posteriori verò est casuale & fortuitum. Itaque censet Couarr. l. cit. n. 3. & 4. Auila sect. 1. disp. 6. dub. 15. Nauarr. à Castro, alijque, quos ipsi atque Sayr. lib. 6. cap. 17. num. 34. dabunt; quòd verò non meminerit Clemens ebrij, non vrget, quia illum comprehendit in furioso, & satis continetur in regula generali, de necessitate voluntarij homicidij ad hanc irregularitatem; quòd verò peccauerit se inebriando, nihil confert ad hanc irregularitatem si homicidium non fuit voluntarium, vt tertia parte propositionis nostræ fusè ostendimus.

Consectarivm III.

An adulter fiat irregularis, si maritus vxorem interficiat propter adulterium commissum?

Respondetvr non esse, quia adulterium & prouocatio ad illud missione litterarum amatoriarum, aliisque eiusmodi solitis rationibus non tendit per se ad homicidium, quod proinde dici nequit in illo adul- 14

terio

terio tanquam in sua causa volitum; quare si contingat, omninò casu continget: si tamen in aliquo casu particulari potuit adulter, aut iure debuit suspicari periculum homicidij propter iracundum mariti animum, & imprudentiam, qua ipse vtitur in tegendo adulterio, aut in sollicitanda muliere, & quia iam minæ atque verbera præcesserunt, existimo illum adulterum rem esse homicidij consequutij, atque adeò irregularem esse; atque ita sentiunt Suarez disp. 45. sect. 6. num 5. Filliuc. tract. 20. cap. 3. num 80. Layman. lib. 8. tract. 3. part. 3. cap. 10. num. 2. Qua ratione conciliantur diuersæ sententiæ, quarum altera simpliciter affirmat hunc adulterum irregularem esse cum Nauarr. cap. 27. n. 238. Gutierr. lib. 2. Canon. qq. cap. 6. num. 42. Ioann. de la Cruz in directorio dub. 11. de irregul con. 4. Maiol. lib. 5. cap. 48. §. 3. num. 15. Alij autem simpliciter negant irregularitatem hoc loco cum Auila disp. 5. sect. 3. dub. 3. con. 2. Couarr. 2. p. in Clement. §. 4. num. 10. à Castro lib. 2. de lege pœnali cap. 14. & Aragon. 2. 2. q. 64. art. 8. à quibus non multum abest Diana 4. part. tract. 2. resolut. 1. Obiicit Nauarr. ita fuisse declaratum à Pio V. cum in Romana Pœnitentiaria similis quæstio agitaretur circa clericum adulterum, cuius occisione maritus vxorem suam occiderat. Respondetur cum Henriq lib. 14. cap. 3. §. 4. littera P. vel Pium tanquam Doctorem priuatum respondisse, vel certè, quod probabilius est, illum clericum potuisse & debuisse illud homicidiũ præuidere. Idem porrò dicendum est, quando affines, aut consanguinei fœminam interimunt, aut maritus seipsum desperatione actus præcipitat, aliaque eiusmodi accidunt, de quibus ibidem Maiol.

CONSECTARIVM IV.

An qui alteri renuntiauit iniuriam acceptam, sit irregularis, si ille occidat eum à quo iniuriam accepit?

ALIQVIS marito adulterium 15
vxoris aperit, quam ille deinde confodit, aut amasiam, cuius perfidiam ab alio quopiam didicit, quæritur an isti delatores sint irregulares.

Respondetur nisi magna quædam leuitas & inconsideratio excusauerit hos delatores à graui culpa, reuerà illos esse homicidij subsequuti reos, atque ita fieri irregulares, quod multo magis contingat, si animo illud homicidium procurandi ista siue verè, siue falsò deferant; immò licèt habeant ius aliquod monendi maritum, aut alium de accepta iniuria, si nihilominus iure suspicari debuerint infaustum cædis euentum, & nihilominùs detulerint, esto non peccent, propter varias causas excusantes in ea delatione, peccant tamen causando sua leuitate iniustam alterius mortem, quam præuidere debuerunt, & incurrent irregularitatem ex homicidio voluntario, vt tradit Vgolin. cap. 16. num. 9. Prætera fieri istos delatores irregulares, eo quòd fungantur vice accusatoris, accusationi enim iudiciali ea denuntiatio æquiualeret, docet Maiol. lib. 3. cap. 48. §. 2. num. 7. & Sayr. lib. 7. cap. 2. num. 26. quod mihi tamen non placet, neque enim ista extensio irregularitatis ex inculpabili accusatione propter defectum leuitatis ad similitudinariam tantùm accusationem absque vllo iure fieri

debet; fateor tamen rarò contingere, vt delatores iniuriarum, quoties ex illis mutilatio, vel cædes sequitur, vitent irregularitatem, propterea quòd causam culpabilem illi homicidio dederint.

Consectarium V.

An sit irregularis, qui potionem amatoriam propinat, ex qua mors eam bibentis sequitur?

1 ITa accidit Deianiræ, quæ nocere noluerat Herculi, cùm ei vestem centauri tinctam sanguine dedit, sed eius amorem conciliare, quare errore peccauit, non voluntate, vt Sophocles & Cicero testantur. Hoc tamen crimen, quando habet adiunctam mortem, seuerè puniunt leges, nam l. 3. ff. ad l. Cornel. de sicariis, ex senatusconsulto relegari iussa est ea, quæ non quidem *malo animo, sed malo exemplo* medicamentum ad conceptionem dedit, ex quo ea, quæ acceperat, decessit, ita Vlpian. l. citata: at verò Paulus in l. si quis §. qui abortionis, ff de pœnis. *qui aut abortionis, aut amatorium poculum dant, etiam non dolo malo*, damnat in metallum; si humiliores sint; si autem honestiores, relegat in insulam amissa parte bonorum; quòd si perierit, cui propinatum est poculum illud, summo supplicio affici vult dantes. Cuius diuersitatis inter hos Iurisconsultos causam reddit Couarr. in Clem. de homicid. 2. part. initio num. 2. quia licèt vtrobique absit dolus, poculum tamen amatorium, vel abortionis habet adiunctum præsens periculum mortis, aut grauioris læsionis: at verò poculum ad conceptionem cùm componatur ex iis, quæ homines natura debiles fortiores efficiant ad generationem, non reddit per se ad mortem, aut eius periculum, atque ex hac responsione Couarruuiæ sequitur propinantem poculum amatorium mulieri, si ex eo moriatur, fieri irregularem.

Mihi tamen contrarium videtur, nisi enim suspicari debuerit esse aliquod periculum in eo poculo, ne dum amorem excitat, grauiter sanitati noceat, propter medicamenta, ex quibus confectum est, aut si simile quidpiam præuisum fuerit, sed temperatum, ita fuerit eiusmodi temperamentum, vt absque valetudinis damno hauriri possit ex prudenti Medicorum iudicio, non putarim esse irregularem, qui illud porriget, etiamsi inde sequatur interitus mulieris ipsum haurientis, quia ea cædes erit omninò casualis, & inuoluntaria; philtrum enim amoris causa datur, non interitus, qui maximè caueri debet ab eo, qui sui amorem excitare curat. Idem dico de poculo concitante iram, aut odium; quare Aristoteles in magnis moralibus narrat fœminam, quæ suum amasium simili poculo interemerat, Areopagi iudicio absolutam fuisse ab homicidio, quanquam quod attinet ad pœnam huius criminis, maximè in foro ciuili, disputabitur alibi commodiùs.

CONSECTARIVM VI.

An qui causam dedit aborsui fœtus inanimati, sit irregularis, si mater inde pereat?

17 QVOD verò attinet ad poculum causandæ abortioni, constat ex q. superiori, si fœtus animatus per illud excutiatur, committi homicidium voluntarium, atque adeò contrahi irregularitatem; sed modò agimus de poculo aliáve causa abortionem efficiente comparata cum ipsa matre, quæ ex eo aborsu quandoque perit; cur enim fieri non poterit, vt extinguatur mater malignitate remedij, quod ad abigendum semen susceptum, & fœtum nondum animatum adhibetur, aut si fuerit animatus fœtus in illo excutiendo, occidat etiam parens, atque ita duo homicidia ex ea abortione sequantur; quæritur igitur, an duæ quoque irregularitates ex illo casu admittendæ sint, vel omninò concedendæ erunt, si duo homicidia voluntaria ibidem agnoscimus.

Respondetur itaque, qui abortionem causat, esse quoque reum interitus matris inde consequuti, nisi probabili ignorantia excusetur, quia, vt docet Mercurial. lib. 1. de morbis mulier. cap. 2. & Codronch. lib. 1. de Christiana medendi ratione, cap. 22. abortio est periculosa matri, quia, inquit Codron. fit præter leges naturæ violenter & coactè, & corruptiua fœtus sunt venenata, deleteria, & humanæ naturæ inimica; quare cùm fœtus corruptione etiam matris interitus necessariò subsequitur, ideò reiicit quod scribit Agathon. lib. 2. de fluuiis, Cyiram herbam vino maceratam, & vmbilico impositam, abortum sine periculo facere; pergítque ibidem Codronch. ex Hippocrate & Galeno docere aborsum omninò periculosum esse; quare qui causabit abortum vix à voluntario homicidio, si inde pereat abortiens, excusari poterit. Secùs est de eiectione & excretione seminis, siue genituræ, quæ saltatione aliísque modis absque salutis discrimine curari poterit; nisi enim vel ratione remedij, quod adhibetur, vel negligentiæ in cauendo aliquo periculo, quod ex tali modo per accidens coniungi posset, mors subsequuta fiat voluntaria, non incurretur ratione illius irregularitas, quamuis ea homicidij anticipatio, vt cum Tertulliano loquebamur quæst. superiori, crudelis & nefanda existat; ex homicidio tamen merè casuali, licèt cum opere illicito coniuncto, minimè incurritur irregularitas, vt diximus.

CONSECTARIVM VII.

An qui consulit, vel mandat alteri, vt duellum subeat, aut iniuriam vlciscatur, aut alium occidat, fiat irregularis, si is, cui tale consilium, aut mandatum dedit, occidatur?

HOc idem quæri potest de eo, qui mandauit alicui alterum occidere, si ipse mandatarius occidatur. 18

RATIO difficultatis est, quia iste mandans, & consulens, est causa moralis cædis mandatarij & consultarij, quamuis enim suo mādato & consilio non intenderit, eam tamen indirectè voluit, cùm eius periculo imprudenter

ter exponere voluit hunc mandatarium & consultarium; quare illud homicidium non erit respectu consulentis prorsus casuale, sed indirectè voluntarium. Quare ita docent Suar. disp. 44. sect. 3. num. 18. qui contrariam neque speculatiuè, neque practicè sequendam dicit, Villallobos tract. 21. difficult. 20. num. 10. Auila 7. part. disp. 6. sect. 2. dub. 5. con. 4. Sayr. lib. 7. cap. 3. num. 3. Vgolin. cap. 16. §. 8. Molin. tract. 3. disp 32. num. 2. Couarr. 2. part. §. 2 num. 1. versu, quòd si ex prauo. Qui omnes ferè Summistas & Canonistas in hanc rem laudant, vt videbis apud Sayr. quod intelligendum tamen aliqui volunt, si mandans & Consulens præuidere debuit periculum illius occisionis mandatarij. Quod etiam confirmatur ex eo, quòd qui exponit se periculo mortis absque rationabili causa, verè homicida est suiipsius si occidatur, qui igitur consulit, aut mandat alicui, vt eiusmodi discrimini se obiiciat, consulit, aut mandat homicidium; quare si contingat, verè homicida fuerit, atque adeò irregularis.

Respondetur nihilominus nullam hoc loco contrahi irregularitatem à mandante, aut consulente, ita viri docti apud Suar. Henriquez lib. 14 cap. 16. num. 1. Speculator titulo de dispensat. §. iuxta. num. 43. Turrian. lib. 9. de censur. disput. 63. dub. 4. Hurtad. disp. 2. de irregular. diffic. 6. num 22. Præposit. quæst. 5. de irregular. dub. 10. n. 78. Vasq. disp. 100. num. 45. 1. 2. Neque dicit improbabilem Bonac. disput. 7. quæst. 4. punct. 7. n. 17.

Ratio mihi perspicua videtur, quia nullibi imponitur irregularitas ob mandatum, aut consilium, nisi quando quis mandat, aut consulit alicui, vt seipsum, vel alium occidat, & effectus illius mandati, aut consilij ponitur: at verò, qui mandat, aut consulit Titio, vt Caium occidat, non mandat vt Titius seipsum occidat, quamuis mandet vt occidendo Caium exponat se periculo, vt occidatur à Caio; ergo etiamsi reuerà Titius, dum mandatum, aut consilium sibi datum exequitur, occidatur, mandans non erit irregularis. Maior huius argumenti patet expendenti iura, quibus irregularitas ad mandantes & consulentes extenditur, nam cap. significasti. 2. de homicidio, loquitur de eo, cuius consilio & mandato parochiani processerunt contra latronem. cap. autem, sicut dignum §. Clericos, eod. tit. agitur de Clericis, qui consilium dederant, vt Cantuariensis Archiepiscopus caperetur, aut eius captioni armati interfuerant. Denique cap. fin. eod. tit. in 6. loquitur de mandante, qui iusserat alium percuti, citra occisionem tamen & mutilationem; qui tamen reus homicidij atque mutilationis factæ à mandatario fines mandati excedente dicitur, atque adeò irregularis eo quòd debuerit cogitare id euenire posse, atque ita in culpa sit, quòd non vitauerit tale periculum; ex quibus omnibus euidenter colligitur, nunquam in iure homicidam quempiam dici, atque ea de causa irregularem ratione mandati, aut consilij, nisi qui mandat, aut consulit alicui occidere seipsum, aut alium quempiam. Iam verò qui alteri consulit, vt alium inuadat, etiam cum periculo suæ vitæ, aut vt quid difficile cum magno discrimine, ne ab aliquo interimatur, aggrediatur, non consulit ipsi vt seipsum occidat, neque causam proximam illius occisionis ponit; quod inde probatur, quia iste, qui aggressus alium,

ab illo occiditur, aut qui obiicit caput suum graui periculo, ne ab alio occidatur, non occidit seipsum, licèt, si imprudenter hoc per culum adeat, peccet contra fortitudinem, aut propriam charitatem, non enim ponit causam proximam tendentem ex se ad homicidium, atque independentem ab aliena voluntate, vti necessarium esset, vt diceretur seipsum occidere. Sicut igitur, qui offert se morti ab alio inferendæ, non occidit seipsum, ita neque, qui illi consulit, vt ita se exponat, illi consulit occisionem sui ipsius; quare ratione illius consilij licèt contingat hunc consultarium ab alio occidi, minimè incurret iste Cōsiliarius irregularitatem ex homicidio, quia, vt ait Vasq. consilium traditum ei, qui occiditur, & quod non tendit in mortem nisi ratione periculi, quod incautè aggreditur, non videtur in iure prohibitum sub pœna irregularitatis, atque ita eliduntur aduersariorum rationes.

Consectarivm VIII.

Soluuntur casus alij singulares ex doctrina tradita?

19 EX hac porrò definitione plurima alia colliguntur.

Primò, cum qui consulit alteri, vt exponat se probabili vitæ periculo, quod licitè potest adire pro bono publico, aut priuato, non esse irregularem, non modò quia illud consilium est de re bona, ac proinde non potest puniri pœna irregularitatis, sed etiam, quia non consulit, vt iam ostendi, suiipsius homicidium.

Secundò, qui consulit alicui furtum, aut adulterium, ex quo scit illum puniendum capite, non erit irregularis, ex Vasq. loc. cit. quia reuerà non fuit causa proxima homicidij, contra Speculator. quem refert, ac sequitur Felin. in càp. sicut dignum, de homicidio. num. 8. & in cap. 1. n. 8. de officio delegati, & Vgolin. cap 16. num. 6. & 9.

Tertiò, qui fœminam ad se venire iubet per tecta, aliáve loca periculosa, vnde imprudens sibi mortem consciuit, aut si prægnans erat, fœtum excussit, non fit irregularis, contra Nauarr. cap. 27. num. 235. Tabien. verb. Irregular. 3. §. 14. Henriquez lib. 14. cap. 15. num. 4. Sylu. verb. homicidium. 2. §. 7. Auila disput. 6. sect. 2. dub. 5. Sayr. lib. 7. cap 6. n. 16. Ratio est, quia iste siue Clericus, siue laïcus, malè enim DD. aliqui solita ista distinctione vtuntur hoc loco, non consulit huic mulieri, vt seipsam occidat, aut vt abortiat, neque vt causam necessariò connexam cum abortu, aut suo interitu suscipiat, quamuis aliquod periculum sit, quod tamen vitare poterit, si ipsa cautè & prudenter se gerat; quare sibi imputet, si sua culpa aut pereat, aut abortiat, non tamen amasius, à quo inuitata fuerat, dicetur propriè & verè illius, aut fœtus ipsius homicida ad effectum irregularitatis, cùm reuerà illud homicidium non consuluerit, si tamen ipse secum traheret fœminam, aut funem tenderet, aut explanandum iter suscepisset, aut remouenda offendicula, quæ occurrere possent, aut facilem transitum dixisset, vnde illa credula incautiùs se gessisset, aut non adfuisset amasius ad horam condictam vt opem ferret, illáque vel se delusam suspicata, vel metu exterrita concidisset, existimarem hunc esse irregularem, non ratione consilij veniendi per eiusmodi iter periculosum, sed quia eius casui, cædi, aut aborti

abortioni reipsa fuisset cooperatus variis illis modis, & subtrahendo auxilium debitum, vti fuit expositum quæst. superiori, consect. 13. & 14. atque in hunc sensum interpretor DD. quos contrariam sentire ref. rebamus.

Quartò, qui rixatur iniustè cum Titio, atque ab amicis in defensionem accurrentibus, iuuatur, non fit irregularis, si illi eius amici vel ab ipso Titio, vel ab eius quoque defensoribus occidantur. Ita Panorm. in cap. Petrus, de homicidio. Henriquez lib. 14. cap. 13. num. 4. litt. O. & apud ipsum Speculator & Hostiens. Armilla verb. irregularitas. §. 45. contra Auila disp. 6. sect. 2. cit. dub. 5. con. 5. Ratio manifesta est ex dictis, quia non consului, vt isti occiderentur ab aliis, quamuis ipsos in mei defensionem siue iustam, siue iniustam, vocauerim.

Quintò, Confessarius, qui consulit pœnitenti fateri crimen dignum morte, esto aliqua fortassis de causa excusetur ab aperienda veritate, non erit irregularis sequuta pœnitentis morte, non modò, quia bonum est illud consilium, & de re licita; quamuis enim iure posset crimen tacere, fateri tamen illud iure poterit, sed quia non consulit mortem, neque in illam proximè influit; sicut enim iste non occidit, aut mutilat seipsum fatendo crimen, ita neque illi suiipsius occisionem, aut mutilationem, qui ad eam manifestationem hortatur. Ita Diana 4. part. tract. 2. de irregular. resolut. 99.

Sextò, qui consulit reo vt omittat iustam appellationem, cuius defectu deinde perit, aut saltem citiùs torquetur, dicitur esse causa mortis illius à Diana loco cit. sanè si præuidit hoc periculum, quod per iure concessam appellationem vitari poterat, influit in eius mortem, eodem modo, atque si consuleret alicui arma abiicere, cùm tamen sciat ab inimicis statim inuadendum, atque occidendum.

Consectarium IX.

Quænam cooperatio ad homicidium pariat irregularitatem.

Opem ferre quis potest homicidæ, vel antequam homicidium committat, vel vbi illud perficit, vel post ipsum commissum, vt obseruat Vgolin. cap. 17. & alij passim, atque ex his actionibus vna proximè influit 10
in ipsum homicidium, ea nimirum, qua iuuatur homicida, dum reipsa occidit, altera non est nisi remotè quæ ipsum homicidium præcedit: vt qui pecuniam, arma, socios, aliaque necessaria ad homicidium tribuit, alia denique supponit iam cædem commissam; quare ad illam non influit, homicidam tamen perfecto scelere iuuat, quia aut receptat fugientem, & tegit, aut excusat, aut in patrato crimine confirmat. Deinde hæc omnis cooperatio vel directè tendit in homicidium, quia fit animo occidendi, vel indirectè, eo quòd inconsideratio, aut negligentia committatur in cauendo homicidio, quod ex illa cooperatione nostra sequuturum suspicari possumus ac debemus, vel denique casu duntaxat, & omninò inuoluntariè citra culpam saltem grauem agentis coniungitur cum alicuius interitu; quæ omnia subiectis exemplis facilè illustrari possunt; qui enim aut potionem venenatam conficit, aut arma ministrat, non cooperatur proximè homicidio, qui vnà percutit, aut homicidam, dum occidit, ab aliis tegit, aut hortatur ad audendum, in ipsam occisionem actu influit, qui parat

patat equum, quo homicida commisso crimine diffugiat, aut illum pecuniis deinde iuuat, non cooperatur quidem homicidio pattando, sed eius authori subsidio est. Aliquando quis præbet arma, & venena miscet, quia intendit interitum eius, in cuius caput ista parantur; aliàs verò licèt non intendat eam necem, immò doleat eam quæri, scit tamen, aut dubitat in eiusmodi vsum ista à se exposci. Denique nonnunquam existimat hæc omnia ad alios effectus, quos habere possunt, dirigi, neque quidquam de sequutura inde alicuius morte dubitat, aut dubitare tenetur?

Et quidem constitutum esse debet, cooperationem homicidij pro ratione culpæ mortalis, quæ per eam admittitur contra quintum Decalogi præceptum, causare irregularitatem; quod ex hactenus disputatis euidenter sequitur, nam cooperatio non alia ratione facere potest irregularem, quàm faciat ipsum homicidium, quod nunquam facit, nisi quando quis in eo committendo peccat mortaliter, siue directè, siue indirectè volitum fuerit; quod hac ipsa q. ostendimus secunda parte propositionis.

Quod igitur attinet ad cooperationem, in qua directè intenditur homicidium, siue ipsa illud præcedat, siue comitetur, quod præstatur, dum actu fit, certum omninò est eam sufficere ad incurrendam irregularitatem, cùm ea sit omnium maximè propria & culpabilis culpa homicidij contra quintum Decalogi præceptum; quare si cui cooperationi imponatur irregularitas, cap. sicut dignum. §. illi, & cap. significasti 2. de homicidio, huic imprimis imponi debuit, eritque ista irregularitas homicidij voluntarij, siue hic suis manibus percutiat, aut propinet venenum, siue auxilium tantùm præbeat homicidæ, cùm ad directum voluntarium nihil planè desit in illo casu.

Cooperatio indirectè volita si fuerit mortalis, facit etiam irregularem, quia ratione illius dicitur quis propriè homicida. Difficultas tantùm est, an cooperatio ad ipsammet actionem homicidij possit esse inuoluntaria, siue indirectè tantùm volita, cùm enim quis sciens & volens cooperetur ad illam cædem, siue ipsemet suis manibus percutiat, siue percutientem tueatur, aut hortetur, aut illi quapiam alia ratione assistat, nihil planè deesse videtur, vt cooperatio ista dicatur omninò voluntaria cooperanti, quamuis ipse non intendat principaliter eiusmodi homicidium, sed vt sese voluntati alterius accommodet: at verò aliud est rem quampiam principaliter intendere, aliud directè & per se illam velle, nam qui secundariò tantùm, aut ex alterius determinatione quidpiam vult, illud tamen in se & directè velle potest.

Quare placet distinctio Suaris disput. 44. sect. 3. n. 31. cooperatorem, qui ipsammet cædem sua actione physica facit, quia nimirum vulnus lethale infligit ex intentione iuuandi amicum, qui quempiam aggreditur animo eum occidendi, esse reuerà homicidam voluntarium, quamuis non nisi inuitus pugnet, atque quantum licuit authorem pugnæ, vel cædis à praua illa mente auerrere conatus fuerit, quia hæc omnia non faciunt nisi inuoluntarium secundùm quid, cum quo benè cohæret voluntarium directum & per se, atque etiam voluntarium absolutè hîc & nunc, vt ex prima secundæ supponimus, neque sanè iste in eo casu tam cooperatur homicidio, quàm ipsammet actionem homicidij facit, vnde cùm

licet, inuitus aliqua ratione, & coactus occidat, volens tamen & sciens occidat, non apparet quomodo dicatur ista cooperatio, vel potiùs occisio indirectè tantùm voluntaria. At verò si hic cooperator non pugnet suis manibus, sed assistat aut comitetur, poterit aliquando illa sua cooperatione non esse reus homicidij voluntarij, ac proinde non incurrere eius irregularitatem, sed tantùm homicidij inuoluntarij, quia neque in seipso, neque in aliqua sua actione directè vult homicidium, quod fit duobus modis. Primò si sciat amicum, cui assistit, intendere cædem alterius, quam ipse tamen non vult, ea tamen deinde sequitur ex auxilio, quod homicidæ præstat, quamuis inuitus. Secundò, si ignoret principalem criminis authorem intendere cædem, etiamsi prauam aliam actionem machinetur, ad quam iste socium se præbet, adulterium, v.gr. furtum, iniuriarum acceptarum vindictam, absque cæde tamen & mutilatione; in his enim omnibus apparet cooperantem non velle directè mortem, quam ignorat, quæri in toto illo progressu, siue vincibiliter, siue inuincibiliter ignoret; fieri tamen poterit, vt in ipso æstu rixæ, aut facinoris animum mutet, atque ex cooperatore fiat principalis actor, aut non tantùm assistat, sed suis manibus confodiat, & occidat, atque ita iam fit voluntarius homicida, quæ omnia accuratiùs expendenda fuerint propter dispensationem quæ faciliùs obtinetur, quando homicidium inuoluntarium fuit.

Tertiò, quando cooperatio est directa in ipsam occisionem, infligendo aliquod vulnus, semper necessaria est ignorantia intentionis principalis agentis, vt illa cooperatio non sit nisi indirectè voluntaria, quia non potest aliquis directè cooperari illi, quem scit tendere ad homicidium, quin velit directè cooperari homicidio, nisi fortassis assistat & cooperetur ad maius malum vitandum, tunc enim si homicidium contingat, præter eius intentionem, dicetur illi inuoluntarium, directè scilicet, quia non erit omninò casuale, neque inculpabile, quia reipsa influit in actionem malam; quamuis enim, qui consulit minus malum, ad maius vitandum immunis culpæ sit, non tamen qui eadem de causa minori malo cooperatur, culpa vacat, quia consulens nihil influit in actum, conditionalis enim voluntas nihil influit in actum; hic autem consulit tantùm conditionaliter, supposito quòd velit quis alteri nocere, vt minus noceat: non consulit autem absolutè nocere, immò ne grauiter noceat: qui autem cooperatur minori malo, reuerà ponit illam actionem malam; quare peccat: quamuis autem eadem omninò ponenda fuisset actio & cædes sequutura; si tamen tua actione illam ponas, eius reuerà causa culpabilis es, quod non contingit in consulente, qui consulit, quod absque eius consilio eadem ratione faciendum fuisset, tunc enim ipse suo consilio nihil influit in eam actionem, quamuis absque eius ope ponenda fuisset.

Denique cooperatio merè casualis, cuiusmodi fortè est cooperatio remota, & ad aliquid præuium ad occisionem, quando procedit ex ignorãtia inuincibili occisionis, aut quando eadem actio vulgo fieri solet, alio titulo, & ratione illius excusari potest, quia neque directè, neque indirectè ex intentione cædis posita est, excusat ab irregularitate, quæ etiam non contrahitur per homicidium

homicidium omninò casuale.

Quæcunque ad extremum consequuntur cædem, aut mutilationem iam commissam, licèt in fauoré criminis perpetrati tendant, non inducunt tamen irregularitatem, vt obseruat Vgolin. cap. 17. §. 2. & constat ex iis, quæ diximus q. superiori de ratihabitione, quia ista non influunt in homicidium, sed illud supponunt; quod autem Felin. cap. sicut signum, num. 5. de homicidio, §. illi etiam, Couarr. in Clem. citatam 2. part. §. 2. num. 2. & Vgolin. loco cit. excipiunt auxilium quod præbetur homicidæ, quod ipsi ita præbetur patrato scelere, vt ante susceptionem pactum fuerit, v. gr. præparatio equorum, aut sociorum, aut arcis ad sese tuendum, nihil vrget. nam irregularitas non contrahitur præcisè ex illa auxilij præstatione post commissum crimen, sed ex promissione illius, vnde audacior ad suscipiendum facinus factus fuit.

Consectarium X.

Soluuntur singulares casus ex doctrina superioris consectarij.

1 Regula vniuersalis superiori consectario tradita, singularibus modò casibus aptanda erit.

Primò, igitur præbens arma illi, quem suspicatur ea petere ad iniustam occisionem, existimatur vulgò irregularis à Felin. in cap. sicut dignum, de homicidio, n. 5. Vgolin. cap. 17. num. 3. Molin. tract. 3. disp. 33. memb. 6. num. 8. Suar. disp. 45. sect. 3. n. 5. Bonac. disp. 7. cit. q. 7. punct. 8. num. 35. & aliis, quia occisio inde consequuta, est isti indirectè voluntaria, & ad illam omninò influit ponendo ipsius causam.

Verius tamen existimo cum Hurtado disp. 2. de irregular. diffic. 8. num. 32. nisi hæc arma ex intentione homicidij perpetrandi præbeat, non esse irregularem, qui reuerà tunc non dicitur, nisi admotè, & valdè impropriè cooperari homicidio, cùm præbeat aliquid, quo quis benè, malè vti possit, quamuis suspicetur illum malè vsurũ, alioquin, qui vendunt res, quibus licet abuti, quoties suspicio pulsaret mentem, emi ad malum vsum, deberent aut abstinere à venditione, aut deponere suspicionem, aut rei forent illius ipsius criminis, quod ex eius mercis abusu committeretur, quod nemo dixerit, neque enim qui vendidit gemmas Titio, vt vlterius vxorem corrumperet, adulterij damnabitur, quamuis in eam rem emi gemmas à Titio dubitauerit.

Crediderim igitur hoc loco eandem seruandam regulam, quæ de peccato scandali communiter à DD. assignatur; si enim dubium tantùm foret de malo vsu armorum, aut licèt certus de illo esset, qui illa tradit, tamẽ ex officio illa distrahit, non tenetur pati dispendium illius lucri, quod ex eiusmodi venditione armorum sibi obueniet, propter malum vsum futurum illorum, quod etiam verum erit, si æquè ab alio quopiam habiturus est arma, licèt enim tunc mihi illa præbere; quòd si in procinctu cædis, aut in subitanea rixa postulet arma, quæ si ipsi denegem, vitabo cædem alterius, alioquin certò sequuturam, possimque illa absque meo magno damno negare, nisi id faciam, non peccabo contra charitatem, sed etiam reus

ero cędis perpetratæ, quia telo armaui homicidam, & cooperor, quamuis inuitus, huic iniustæ cædi; atque ita interpretor priorem opinionem; neque dissentiret fortassis Hurtado in illo momento cædis inferendæ, ad quam arma inclamat, & postulat homicida; si enim illi in eo procinctu vocatus adsim, aut auxilium fero, vnde fiat, vt mea præsentia audacior factus, aut potentior meo subsidio occidat inimicum, reuerà fio irregularis, vt diximus; quidni idem continget, si pręstando arma auxilio sim; nisi igitur aliqua causa legitima excuset, vt fortassis continget in seruo, dicor huic cædi propriæ cooperari, & sum irregularis.

At verò si quis præbeat arma Caio, ad occidendum Titium, ille verò occidat Sempronium, fiétne irregularis? quod idem quæritur, si armis datis non fuerit vsus, sed aliis; in priori casu non existimo fieri irregularem istum præbentem arma, nisi ista dederit, vt iis vteretur in rixa contra Titium, quem suis amicis, & sociis stipatum sciebat, nam periculum, ne quem alium, quàm Titium occideret, cauere debui; quoad posteriorem verò casum, si iste tuis armis terruerit aduersarium, atque ita illis adiutus fuit, vt faciliùs illum confoderit, quamuis aliis armis, reús es illius homicidij, in quod reuerà illa armorum præstatione contulisti, atque adeò manes irregularis.

22 Secundò, qui potionem venenatam sciens miscet, si ex ea sequatur homicidium, fit irregularis, quia reuerâ applicat causam proximã mortis, æquè atque ille, qui eandem potionem propinat.

Tertiò, qui congerunt ligna ad comburendum aliquem, si viuus sit comburendus, reuerà concurrũt ad illius mortem, & causam proximam applicant, sicut etiam ille, qui ignem admouet. At verò si postquam occisus, aut strangulatus fuerit, comburendus tantùm sit, nulla erit cooperatio ad mortem, sed ad aliquid illam consequens, vt optimè aduertit Nauarr. c. 27. n. 217. & alij passim apud Sayr. lib. 6. c. 16. n. 3. Neque ex ea strue lignorũ, atque eius accensione timẽdum est, ne fuerit accelerata rei strãgulatio, atque adeò ratione illius accelerationis, qui faces iniecerunt, fiant irregulares, cùm hęc causa accelerationis sit, aut admodum remota, aut etiam admodum infrequens, vt ait Sayr. disp. 45. sect. 3. num. 6.

Quartò, qui detinet alium ne fugiat, atque ita vulneribus insequentis confodiatur, quia indirectè ad eius mortem influit, est irregularis, nisi fortassis casu omninò impediat eius fugam, aut existimet se satis habere virium, vt aduersarij conatus sistat, aut hunc tueatur, in omni enim ista indirecta cooperatione debet esse culpa mortalis homicidij indirectè voluntarij, vt dixi sæpiùs, alioquin nulla incurritur irregularitas.

Quintò, qui assistunt homicidæ, 23 si faciliorem faciant occisionem sua præsentia, etiamsi nihil aliud conferant, sunt irregulares, quia, vt dixi, cooperantur homicidio; si tamen ex illa associatione non fuerit auctus animus occisori, neque quidpiam aliud ipsi eam in rem præstitum, nam & viribus, & animo longè superabat aduersarium, non sequetur irregularitas, quia nulla fuit inibi cooperatio. ita Auila 7. part. disp. 6. sect. 3. dub. 3. concl. 1. Addo etiam patrem, filium, consanguineum, aut etiam intimum amicum, qui alterum comitatur bono animo, ne quid periculi patiatur, non incurrere irregularitatem.

laritatem, etiamsi occidat aduersarium, quia vacat rei licitæ, neque in ea præsentia adhibenda peccat, vt ibidem tradit Auila cum Henriquez lib. 14. cap. 16. num. 1. & Nauarr. cons. 32. de homicidio, qui negat esse irregularem eum, qui bono animo nudum ensem ferebat, interea dum frater rixabatur cum alio, quem occidit, si ipsum iste minimè vulnerauit; quanquam Præposit. in 3. p. q. 5. de irregul. dub. 8. num. 65. id ita intelligendum esse moneat, vt homicida ex illa associatione fratris, aut amici non fiat animosior ad occidendũ; verùm ferè impossibile est moraliter ne crescat animus illi, qui videt se stipatum amicis, & ne audacior fiat ad facinus aggrediendum; atque ita semper sequeretur irregularitas ex cuiuscumque associatione; quare sententiam Auilæ non existimo esse limitandam, quando illa associatio, siue ratione consanguinitatis, siue ratione amicitię, siue alia quapiã de causa, licita fuerit, & socius iste, nõ aliter ad occisionẽ influxerit.

24 Sextò, qui alium inebriauit, non est irregularis, quamuis ille deinde ebrius alium occidat, aut mutilet, nisi præuiderit illud periculũ, idque vitare neglexerit, quia ebrietas ex natura rei non est causa proxima occisionis; quare ad illam non influit, nisi admodum remotè, & per accidens, qui vino ebrium reddidit, contrà Vgolin. qui cap. 18. §. 2. num. 3. istum adeò damnat irregularitatis, quia rem illicitam fecit, & hunc euentum possibilem esse cogitare debuit; verùm actio illicita nihil facit hoc loco, vti ostendimus 3. part. nostræ propositionis, sed connexio actionis positæ cum sequenti occisione, siue ea actio licita, siue illicita fuerit; hîc autem cùm non sit connexio necessaria inter ebrietatem, & cædem, non debuit illa præuideri vt futura, neque enim satis est si possibilis sit, vt obligemur ad eam præuidendam, nisi frequenter, & ordinariè accidat.

Septimò, negandum est contra eundem Vgolin. ibidem num. 4. eum qui suũ aduersarium insequitur stricto ense, siue iure, siue iniuria, fore irregularem, si aduersarius fugiens casu obuium puerum proterat, & occidat, quia non põnit causam per se cõnexam cum illa obtritione pueri, neque illam prouidere potuit, & debuit, quamuis aliunde peccet aduersarium insequendo, quod perpetuò fallit Vgolin. aliósque, qui homicidium consequutum ex quacunque actione illicita tribuunt illi, qui eiusmodi actionis author est.

Octauò, qui proiicit lapidem, aut sclopum explosit in inimicum, quo non ipsum, sed alium quempiam præter intentionem occidit, est irregularis, si non adhibuit diligentiam necessariã, vt alterius interitus vitaretur; si enim eam curam præstitisset, non foret irregularis, quia homicidiũ istud non potest esse voluntarium proiicienti lapidem; præter cuius intentionem accidit, nisi ratione culpabilis inconsiderationis, & negligentiæ in eo præcauendo; atqui supponimus eam negligentiam abfuisse, aut si quæ fuit, non nisi admodum leuem, & venialem extitisse; ergo non peccauit eo casu peccato mortali homicidij, neque consequenter ratione illius contraxit irregularitatem; esto peccauerit, intendendo mortem sui aduersarij, atque ea de causa lapidem in illum iaciendo, cùm tamen ea sequuta non fuerit, non fiet irregularis. ita Bonac. disp. 7. q. 4. punct. 7. num. 19. &

sanè licèt alij communiter, quos dabit Sayr.lib.7.c.6.num.30. videantur aliud sentire cum Vgolin. §. 2.cit.n. 12.& Suarez disp.45.sect.6.num. 18. supponunt tamen non fuisse adhibitam diligentiam, aut certè ex actione illicita sequutum homicidium, quamuis casuale, facere irregularem, quod postremum iam fuit sæpiùs reiectum: priùs autem est contra suppositionem, volumus enim adhibitam fuisse diligentiam, tunc autem si lapis, aut telum iactum fuisset in feram, & tamen aberrasset in hominem casu fortuito, & prorsus inculpabili, homicidium illud fuisset prorsus inculpabile, & non gigneret irregularitatem; atqui eo quòd in aduersarium iactus fuerit lapis, non minori casu occidit Petrum, quàm si fuisset in feram directus; ergo cædes Petri tam est casualis iacienti lapidem, quàm si feram occidere intendisset, neque magis fiet irregularis.

Dices lege Aquilia teneri eum, qui se defendendi causa lapidem in ad uersarium mittens non eum, sed quem alium prætereuntem percussit. l.scientiam.§. qui cùm aliter.ff. ad l. Aquiliam; ergo multò magis, qui volens iniustè Titium percutere, occiderit Mæuium, fiet homicidij reus, & irregularis. Respondetur in eo casu supponi istum vidisse se non posse se defendere, ac proinde sese culpabiliter cum alterius innocentis iniuria defendisse, quod nunquam licet.

Nonò qui declinauit lapidem, aut telum in se iactum, atque ita fuit causa, vt alius illo interficeretur, non erit irregularis. Ita DD. laudati à Sayro num. 30. citato, quia iste exeundo ictum, vsus est suo iure, neque enim tenebatur suo periculo alienum impedire; quare neque illius homicidij reus, neque pœnæ atque irregularitatis illi impositæ obnoxius fiet.

Decimò quando quis vt ictum aduersarij declinet, medium alium obiicit vulneri ex quo moritur, fit irregularis, quia non potest se tueri cum alterius iniuria, vt dicitur l. scientiam. ff.ad leg.Aquiliam, & reuera ponit causam proximam morti; quare homicidij illius causa est, eandem quoque irregularitatem contrahit, percutiens hunc medium, vt patet.

Vndecimò si quis Titium impellit in Mæuium, qui eo impetu concidens occiditur, damnatur tanquam irregularis ab Vgolin.§. 2.citato n.7. quia dat operam rei illicitæ, mihi vulgaris distinctio retinenda videtur; si enim casurum Mæuium præuidere debuit ac potuit, atque cædis periculum in eo casu propter loci, aut personarum aliorúmque adiunctorum rationem, ita vt illa impulsio ratione illius periculi fuerit mortalis, erit reuera irregularis, sequuta Mæuij cæde si: autem leuis quædam inconsideratio, & vel inculpabilis, vel non nisi venialiter fuit, nulla incurretur irregularitas: impulsus autem Titius corruens in Mæuium, illúmque in saxum allidens, aut conterens & occidens, non est irregularis, quia non est causa moralis illius cædis, vnde dum turba aliqua ad pontem, aut fores templi, ita sese constipat, vt aliqui compressi intereant, quod de Virginio Virginij Legati filio pulchritudinis eximiæ puerulo refert ex Foroiuliensi marmore Maiol. lib. 5. cap. 48.§.3.num.6. nemo fiet irregularis, non quia vacatur rei licitæ, non etiamsi ad fornicis alicuius infamem auditum eodem modo id contingeret.

non

non idcircò à quopiam contraheretur irregularitas, quia nullus eo casu comprimentis sese multitudinis dici potest causa culpabilis cædis, quæ tunc ex ea constipatione contingit; si quis enim dolo malo vnam ianuam occlusisset, atque ad causandam eam compressionem quidpiam aliud fecisset, præuideréque debuisset ac potuisset periculum, nè quis extingueretur in ea conferta turba, eaque inconsideratio, aut negligentia mortalis foret, reperà sequuta alterius morte, irregularis habeteretur.

Decimòtertiò Maiol. loco cit. n. 14. adulterum, aut fornicatorem, qui dum immoderata copula cum muliere prægnante coit, illi abortum fœtus animati causat, damnat irregularitatis, non verò maritum, si idem faciat, eo quòd vnus illicita copula, alter licita vtatur; quæ distinctio nul la apud nòs est, vbi cætera paria reperiuntur. Itaque si ex modo copulæ, & fœminæ debilitate aliisque circunstantiis potuit ac debuit suspicari periculum abortus, illíque vt suæ indulgeret intemperantiæ se exposuit, consequuto deinde homicidio reus illius est contra quintum Decalogi præceptum, & fit irregularis, siue maritus, siue adulter fuerit.

CONSECTARIVM XI.

Quomodo & quando Medici, & chirurgi, & curam ægrotorum habentes contrahant irregularitatem?

25 DISTINGVVNT passim DD. hoc loco inter laicos & Clericos chirurgiam exercentes, volúntque Clericos in sacris constitutos, aut in minoribus tantùm, sed beneficiatos, & præterea omnes Monachos fieri irregulares si per incisionem, aut adustionem curarint ægrotum, illéque obierit; quamuis nulla prorsus chirurgi culpa, sed vi morbi, qui omnem artem elusit, aut etiam propria intemperantia, quia non seruauit quæ sibi præscripta fuerant. Laici autem chirurgi nunquam fient irregulares, nisi ipsorum culpa interierit ægrotus, quia Clericis est interdicta chirurgiæ actio per adustionem & incisionem, propter periculum mortis, non verò laicis, vnde cùm Clerici vacent rei illicitæ & periculosæ, rei sunt mortis inde consequutæ, quàmuis nulla alia sua culpa, quàm quia actionem illicitam & periculosam susceperunt; hanc vulgarem distinctionem excussimus tertia parte propositionis, & cap. 1ua nos. de homicidio, quo maximè ducuntur aduersarij, explicuimus consectario primo. Quare sic in vniuersum pronuntio.

Medicus, chirurgus & alij, qui curam ægrotorum habent, siue laici, siue Clerici sunt, siue per adustionem, siue per incisionem, siue alio modo curent, tunc tantùm incurrunt irregularitatem quando ex graui & mortali ipsorum culpa siue ex imperitia, siue ex negligentia, siue aliunde oriatur, ægrotus perit, ita vt rei illius mortis, atque adeò homicidæ dici possint; si verò ex arte operentur, adhibeántque sufficientem diligentiam, ita vt nulla eorum culpa, aut non nisi leui & veniali extinguatur ægrotus, sicut homicidæ non sunt, ita neque irregulares. 26

Hæc propositio sequitur euidentissimè ex vniuersali nostra regula, vbi ostendimus homicidium prorsus inculpabile non parere hanc irregularitatem, eámque culpam debere esse

mortalem in ratione homicidij, vel in se voliti, vel in sua causa ratione negligentiæ in eo vitando adhibitæ, ac proinde nihil interesse inter actionem licitam & illicitam, ex qua sequitur homicidium, cùm semper requiratur culpa, eaque mortalis respectu ipsius homicidij, quod non sit tantũ casuale operanti siue licitè, siue illicitè, & sanè Medicũ, si nulla eius culpa pereat ægrotus, nõ fieri irregularem, satis colligitur ex cap. ad aures, de ætate & qualitate ordinand vbi Pontifex permittit Canonico ad superiores Ordines promoueri, si *eum conscientia non remordeat*, propter exhibitas pluribus medicinas, cùm esset peritus artis physicæ; quod idem quoque de chirurgo dicendum erit. Itáque sentiunt omnes DD. Abb in cap. ad aures, Sylu. v. Medicus, quæst. 8. Angel. eod. v. num. 13. Maiol. lib. 2. de irregul cap. 12. n. 2. Molin. tract. 3. disp. 75. num 1. atque ex eod. cap. ad aures, apertissimè colligitur, Medicum quoties eius culpa periit ægrotus, non posse promoueri ad Ordines, quod idem de chirurgo cap. tua nos, de homicidio, dicitur; atque ita sentiunt DD cum glossa in cap. ad aures v. remordere & ibidem Abb. num. 2. quod in additionib. quoque ipsũ tradit. In cap. autem tua nos, idem Abbas post Innocent. quem etiam Felin. Socin. aliíque sequuntur. Hæc autem culpa Medici ac chirurgi non potest contingere, nisi ratione negligentiæ, aut imperitiæ, qui enim ignorat rem quam profitetur, non vacat culpa l. imperitia ff. de regulis iuris, & speciatim de Medico id docet l. illicitas, §. sicuti, ff. de offic. Præsidis. l. qua actione, sub fin. iuncta sequenti l. ff. ad legem Aquiliam, ea enim lege tenetur Medicus, si seruum occiderit, quia malè eum secuit, aut perperam, ei medicamentum tribuit; quàm denique sit necessaria scientia in Medico, vide apud Ripam de remed. ad curam. pesten. num. 23. & seq. & fusissimè Codronch. lib. 1. de Christiana medendi ratione, tribus prioribus capitibus.

Quæ eadem ratio erit de negligentia, si ea mortem ægroto consciscat, quàm enim sit necessaria illa sollicitudo & diligentia Medico, in morbis maximè periculosis, docent Cassan. consil 48. Roderic. à Castro lib. 3. de Medico politico, cap. 19. Codron. lib. 1. cit. cap. 4. & seq. Quoties igitur ex inscitia, aut incuria Medicus culpam mortalem admittet in curando aliquo ægroto, toties si ex mala illa curatione sequatur mors, quod aliorum peritorum Medicorum iudicio, atque ex ipsiusmet Medici curantis remordente conscientia dignosci facilè poterit, toties fiet irregularis siue laïcus, siue Clericus sit, atque ex hac certissima doctrina casus plurimos singulares explicabis.

27 Primò igitur. Qui ignorans affectum morbi alicuius, illum nihilominus adhibitis medicamentis curandum suscipit, si eius errore moriatur æger, fit irregularis, quia suscepit rem periculosam, & non modò periculum illud non vitauit, sed illi sciens sese obiecit, atque suum ægrotum in discrimen sua imperita temeritate adduxit, quandoquidem curatio morbi incogniti non potest non esse periculosa, vt ex Galen. Actuario & Celso ostendit Codron. lib. 1. cit. cap. 1. vnde Auicena consulebat, ægritudinem incognitam committere naturæ, & non præpoperè aliquid circa illam moliri, quoniam, inquiebat, aut natura superabit ægritudinem, aut faciet illam innotescere.

Secundò. Empyrici, qui sola experientia

rientia quosdam morbos curare didicerunt, vt scabiem, fracturas ossium, vlcera fistulosa, suffusiones oculorum, dentium dolores, aurium tinnitus, aliósque similes affectus, quamuis canones & præcepta artis ignorent, si alios quosdam morbos curent, & suâ inscitia mortem causent, fiunt irregulares, quod ex dictis euidentissimum est; at verò si hos tantùm affectus quos experientia magistra curare didicerunt remediis, quæ hactenus commoda esse obseruarunt, sanare pergant, quamuis infelici aliquando euentu, non erunt rei mortis consequutæ, neque proinde irregulares. Ita Nauarr. cap. 25. num. 60. Graffi. lib. 3. decision. cap. 14 n. 1. & Homobon. part. 2. de statib. cap. 8. num. 2. quamuis dissentiat Codron. cap. 1. cit. vbi pluribus ostendit hos Empyricos circulatores esse, & miseros ægrotos deludere, neque sine magno discrimine mederi, cùm nihil magis absonum sit, quàm velle omnibus eadem remedia præbere, cùm, vt obseruauit Celsus in proœmio, non eadem omnibus etiam in similibus casibus opitulentur, propter variam ætatum, corporum, tempeperamentorum differentiam ac mutationem, vt ibidem ex Galeno demonstrat Codron. Ipsaque experientia docet sæpiùs hos circulatores morbos potius exacerbasse, quàm sanasse, nam Amatus Lusitan. centur. 3. curat. 33. refert quendam vnguento illito super scabiem intra vnam noctem obiisse; alterum verò ex simili inunctione insaniisse; puerum in Epilepsiam & eius patrem in palpitationem incidisse ex vnguine curandæ scabiei apposito narrat, Victor Trincauell. de curat. part. cap. 6. Verùm hæc omnia tantùm probant circulatores, qui omnibus morbis sibi etiam sæpè incognitis remedia quædam vniuersalia nullo adhibito discrimine præcipitanter & temerè adhibent, reos fore mortis ex mala curatione consequuta, quod & ipsum ego fateor, cùm similis curatio vix periculo & culpa carere possit: agebam autem in nostro corollario de iis duntaxat, qui morbos sibi cognitos curant.

Tertiò Medici, qui in quibusdam affectionibus cognitu difficillimis leue aliquod præsidium præscribunt, ex quo nullum, aut exiguum admodum damnum timendum esse certò sciunt, donec morbi vis ac natura innotescat, non peccant, ac proinde, si quid triste accidat, & ita exacerbetur morbus, vt tandem interimat ægrotum, minimè fuerint irregulares, quia hac in re nihil peccarunt, sapientum dictata sequuti; ita enim explorandas esse affectionum proprietates iubent Hippocrat. & Galen. de placitis Hippocrat. lib. 1. cap. 6. Celsus lib. 4 cap. 2. Casualis igitur omninò erit mors, & omninò inculpabilis, si contingat, neque quidquam oberit, quod non explorandæ affectionis causa, sed vt solamen aliquod ægris afferat, præscribat, vt ait Codronch. cap. 1. cit. sub finem, modò, vt dixi, certus fuerit, quantum ars patitur eiusmodi medicamentum benignum esse, & nocere non posse.

Quartò qui stulta quadã facilitate, vt ait Hippocrat. spretis artis præceptis, nullóque adhibito studio suæ prudentiæ ac experientiæ præfidens, ex animi arbitrio & præcipiti impetu quidpiam præscribit, si inde sequatur interitus ægroti, peccat mortaliter, & homicidij reus censendus est, ac proinde irregularis, vt ait Hostiens. in cap. tua nos, de homicidio, & in summa eod. tit. vbi nisi ratione le-

uitatis damni illati sua temeritate excusetur, damnat peccati mortalis, & ad restitutionem faciendam obligat, quæ est etiam communis sententia initio huius consectarij stabilita; quo maius autem est morbi periculum, aut eius cognitio, vel curatio difficilior, eo maior debet esse diligentia, tum in studendo, tum in visitando ægroto, tum in consulendo; quare hæc omnia expendenda erunt, vt pronuntietur, an ex culpa mortali Medici perierit ægrotus, atque ab ipso contracta fuerit irregularitas.

Quintò qui aut lucri causa, aut experiendi, aut famæ aucupandæ gratia medicamentum aliquod dubium præscribit, quia nescit, an profuturum, an obfuturum sit, grauiter peccat, & si inde mors sequatur, fiet irregularis, ita Innoc. in cap. tua nos. Panorm. Felin. & alij passim. Vgolin. cap. 19. §. 1. num. 5. Quæ intelligenda sunt, consentaneè iis, quæ diximus lib. 3. scientiæ canonicæ de dubio & opinione probabili, vbi quandónam possit dubium medicamentum maximè desperato, & si nullum aliud occurrat, præscribi, definiuimus; si enim ex opinione aliqua probabili in casu quopiam excusetur à peccato causandæ, vel accelerandæ mortis suo illo dubio medicamento, excusabitur quoque ab irregularitate, ex regula generali, ex qua etiam nobis dicendum omninò est, quod licèt Medicus peccaret grauissimè præbendo dubium remedium propter periculum, cui inconsultò se exponit, si tamen ægroti interitus, aut eius acceleratio non acciderit ex eo medicamento, sed aliunde, non fiet irregularis, quia reuerà non occidit ægrotum, etiamsi grauiter peccarit.

Sextò Medicus suæ arti diffisus, & nescius quid vltrà possit præsidij afferre, non peccat ægrotum deserendo, neque morte sequuta fiet irregularis, quia id potiùs prudentiæ fuerit, qua suæ famæ consulit, quàm iniuriæ, quam ægroto irroget; itaque monent sapientissimi Medicorum, Celsus lib. 5. cap. 26. *prudentis hominis esse*, inquit, *primùm eum, qui seruari non possit, non attingere, nec subire speciem eius, vt occisi, quem fors ipsius peremit.* Eadem præcipit Galen. lib. 2. Aphorism. comm. 26. & lib. 1. comm. 8. & lib. 11. methodi cap. 9. si verò deserat ægrotum, quem sanare posset, & quem sanandum susceperat pacta mercede, & saltem non monet de asciscendo alio Medico, quo facilè potuerit haberi, atque ex ea desertione contingat mors ægroti, eiúsve acceleratio, peccat mortaliter, ex Astensi lib. 6. tit. 14. art. 8. quæst. 18. & Nauarr. cap. 25. n. 61. atque etiam cùm sit culpabilis causa mortis, eiúsve accelerationis, fiet irregularis, neque enim hîc est sola non impeditio, & pura quædam omissio, sed vera quædam commissio & subtractio rei alienæ, vti fuit explicatum quæst. superiori.

Septimò Medicus qui ægrotis desperatis omnia quæque etiam noxia concedunt, & quoslibet cibos porrigi permittunt, aut etiam imperant, si illos noxios fore existiment, & inde vel mors sequatur, vel acceleretur, vti fieri omninò necesse est, grauiter peccant, & fiunt irregulares, cùm in victus ratione præscribenda præcipua Medici cura versari debeat, sitque crudelis illa pietas, quæ vt ægroto facilem se præbeat, illam citiùs interimit; aliud verò est, quod aliquando non valdè lædentia vehementer cupientibus exhibeantur, quod & se fecisse testatur Galen. lib. 6. Epidem. comm. 4. tit. 8. plura in hanc

hanc rem congerit Codronich.lib.1. cit. cap. 8.

Idem verò dicendum erit de ministrantibus infirmo, qui illi nociua, stolida aliqua pietate ministrant, nisi enim bona fide & ignorantia excusentur, & inde mortem accelerent, sunt irregulares; non est autem bona fides, quoties contra præscriptum Medici id faciunt, ita Sayr.lib.7.cap. 6. num 13. Bonacina disp. 7. quæst. 4. punct. 7. num. 12. vbi quamplures alios referunt; addunt tamen Henriq. lib.14.cap.15.num. 5.& Auila 7.part. disp.6.sect.1. dub. 8. si tam parum acceleretur ægroti mors ex aliquo obsonio, vt vix aduertatur, aut ea concitatio mortis nihili fiat, non incurri hanc irregularitatem, quod iure Bonacina dixit se non improbare. Ratio mihi perspicua videtur, non enim in ea tam exigua mortis præproperæ acceleratione potest contingere culpa mortalis, qualem tamen ad hanc pœnalem irregularitatem requirebamus secunda part. propositionis, atque hac ratione accipienda sunt, quæ tota hac quæstione atque alibi sæpiùs diximus de irregularitate contracta ex mortis acceleratione, ea enim notabilis esse debet, atque capax malitiæ mortalis, nisi ex indeliberatione & inaduertentia in ea consciscenda excusetur, vti sæpiùs contingit in iis, qui ministrant ægrotis.

Octauò. Atque hinc sequitur tunc tantùm timendum esse irregularitatem ministrantibus, quando ex notabili ipsorum facto propter euidentem & notabilem negligentiam ac culpam mortalem acceleratur ægroti mors, & quidem quod aliqua negligentia & culpa horum ministrorum necessaria sit, omnes æquè consentiunt, quos dabit Sayr.num.13. cit & Vgolin.cap.19. §. 3. Suarez disp. 47. sect. 7.num.3. contra Pelagium lib. 1. de planctu Ecclesiæ cap.48. Qui nullam culpam requirit in hac parte, & ideò vetuit Clericis fungi infirmarij munere, cùm tamen, si culpa absit, nullus sit hîc defectus leuitatis, immò sit potiùs importuna quædam & imprudens lèuitas, neque ob illam imposita est vnquam in iure irregularitas; quoad culpam verò mortalem, eam omninò necessariam nobis videri sæpiùs monuimus. Qui igitur vertit ægrotum, ex eóque motu suffocatur fracto apostemate, impedito anhelitu, alióve casu, qui ad iram commouit ægrotum, qui aquam aliúdve eiusmodi, vt ipsi obsequeretur, porrexit, qui lecto, aut domo egredi, aut circa fenestram stare permisit, vix vnquam fiet irregularis, etiam sequuta morte ægroti, quia vix vnquam peccabit mortaliter ministrans; deinde si vel dubium esset, an ex ea imprudentia ministri, mors ægri contigisset, consulendus erit peritus Medicus, quòd si & ipse dubitet, aut adiri nequeat, aut si dubitet, an imprudentia fuerit grauiter culpabilis, non erit existimandus irregularis in illo dubio facti, in quo dolus abfuit; si enim ex intentione accelerandi mortem ista fierent, reuerà culpa grauis, atque adeò irregularitas, sequuta morte, præsumenda foret; cæterùm æquè liberum est Clericis atque laicis infirmorum curam gerere absque metu irregularitatis, vti monet Caiet. secunda secundæ, quæst. 64. art. 8. Henriquez lib.14.cap.15.num.1. litt. M. & Molina disput. 75. num. 2. tract. 3.

Nonò Aromatarij & Pharmacopolæ, qui medicamenta corrupta, aut supposititia, aut fucata & ementita præbent, & Medici, qui illa præscribunt, peccant mortaliter, & ægroti morte

subsequuta, fiant irregulares, quod etiam annotauit Panorm. in cap. tua nos, de homicidio. Vgolin. cap. 19. §. 3. num. 1. & passim recentiores, quanta verò debeat esse hac in re Medicorum cura, piè & eruditè, suo more, Codronich. lib. 1. cap. 9. & 10. & sequentibus.

1 Decimò chirurgus membrum putridū, sphacelo & syderatione occupatum abscindens, eo quòd nullum aliud supersit remedium, quàm sectionis, quod miserrimum appellat Celsus, non fit irregularis, quamdiu ex artis præscripto operabitur, & quantum periculi magnitudo postularit, diligens in eo vitando fuerit; quia nullibi in iure ea lata legitur irregularitas, quæ si aliquando esset, non foret nisi ex defectu lenitatis, non autem pœnalis. ita Vgolin. cap. 19. §. 2. num. 3. Nauarr consil. 12. de homicidio, & cap. 27. num. 17. qui etiam id iure merito referunt ad eos, qui chirurgum secantem iuuant, quod de Clerico adiuuante intelligendum volunt, quamuis daremus Clericum secantem incurrere irregularitatem, propter cap. tua nos; non enim sequeretur idem dicendum esse de iuuante secantem, tenendo, v. gr. brachium, quod secatur, quia ius silet in eo casu, & licèt ex aliquorum sententia prohibeat chirurgicam sectionem Clerico, non tamen inhibet, ne chirurgo secanti adsit, aut ministret. ita Molin. tract. 3. disp. 75. n. 1. Nauarr. loco cit. Couarr. in Clem. si furiosus 2. p. §. 4. n. 3. Sylu. v. homicid. 2. n. 8.

Vndecimò qui dubitat, an membrum sit abscindendum, aut an ipse ex artis regulis & absque periculo ægroti possit abscindere, si ex ea abscissione pereat ægrotus, reus est illius interitus, atque adeò irregularis; quæ consequentia manifesta fit ex dictis: prius autem illud affirmant Innoc. in cap. tua nos, de homicidio, num. 9. Angel. v. Medicus, num. 4. Vgolin. §. 2. cit. num. 6. & 7. Quando verò erratur non sectoris culpa, sed ob ægroti temperiem, aut quia non habet consuetam membrorum dispositionem, & latentis alicuius venæ, aut arteriæ, aut nerui concursu, qui etiam à perito obseruari non potuit, vel non nisi difficulter; aut repentino aliquo timore, aliáve simili de causa patiatur, tunc neque Medicus, qui sectionem imperauit, neque chirurgus, qui secuit, peccarunt, neque fiunt irregulares.

Duodecimò, qui non sua sponte, sed renitens vrgente ægroto, medicinam præscripsit, aut parauit, aut membrum secuit, vnde sequitur mors, negatur irregularis ab Abbate in cap. ad aures, de ætate & qualitate ordinand. num. 3. & Angel. v. Medicus. n. 1. quia ipse non est in culpa, sed ægrotus, qui ita voluit. Vgolin. verò §. 2. citat. n. 8. hunc Medicum irregularem pronuntiat, quia si ipsemet æger absque necessitate membrum abscidisset, foret irregularis; ergo & alter, qui eius iussu idem faciet, quia non plus iuris in alium transferre potest, quàm ipse habeat. Distinguendum mihi videtur, si enim iste Medicus, aut chirurgus peritus sit, videatque errare ægrotum, dum postulat sibi noxium medicamentum, aut inutilem omninò sectionem membri, non debet erranti ægroto obtemperare, alioquin grauiter peccat, atque reus erit mortis, si illa consequatur, quandoquidem eius causam sciens & volens posuit, interemitque innocentem, quāuis volentem, atque volenti membrum abscidit non sine graui culpa, quia cùm æger non sit dominus suæ vitæ, & membrorū, non potuit facere

potesta

potestatem alteri sibi vitam eripiendi, aut membra tollendi, atque ea in parte valet ratiocinatio Vgolini; at verò si Medicus ille dubitet, an medicina obfutura sit, vrgeátque ægrotus, dicátque se vel experimento illius medicaminis bonitatem comprobasse, vel sibi ab alio quopiam perito fuisse præscriptum, poterit deposito dubio practico prudenter obsequi ægroti voluntati, quam rationabilem esse prudenter existimat, atque ita non tenebitur de infelici illius euentu, neque propter illum fiet irregularis.

Decimotertiò, qui sagittam extraxit è vulnere ea ratione, qua præscribit ars, quamuis ea extractione vulnus recruduerit, atque ægrum extinxerit, non fit irregularis: si autem contra artem, quam non nouit, aut quia ad illam non satis attendit, peccauit, atque ita conciuit mortem ægroto, fit irregularis. ita Sayr.lib.7. cap.6.n.14. Bonac. disp.7. quæst. 4. part. 7. num. 13. qui alios dabunt. Ratio est, non quia vnus vacat rei illicitæ, alter licitæ, vti respondent laudati DD. sed quia vnus non peccauit peccato homicidij, alter autem peccauit propter imprudentiam, aut negligentiam in vitando præsenti mortis periculo, nam si Clericus ex artis præscripto idem fecisset, seruatis iis omnibus, quæ ab arte præscribuntur, non foret etiam irregularis propter mortem ex ea extractione sequutam.

Decimoquartò. Neque medicinæ, neque chirurgiæ ars facit irregularem, nisi remordeat conscientia alicuius homicidij ex grauiter culpabili imperitia, aut negligentia, vt hactenus fuit explicatum, commissi; quare absque vlla dispensatione tum Medicus, tum chirurgus, qui nullius culpæ in suo exercendo munere sibi fuerit conscius, culpæ, inquam, ex qua alterius mors sequuta fuerit, aut accelerata, ad sacros Ordines promoueri poterit. Ita DD. in cap. ad aures, de ætate & qualitate ordin. vbi Pontifex Canonicum, qui medicinam exercuerat, ad Ordines promoueri posse respondet, nisi ipsum conscientia remordeat, ne sua culpa alicui necem attulerit; quæ omnia æquè valent in chirurgis, vti obseruauit Sylu. verb. homicidium 2. quæst. 13. & 14. Et nunquam in iure fiunt hæ personæ irregulares, nisi propter peccatum in suo munere commissum, ex quo contigerit homicidium; ergo ipsemet status non inuehit irregularitatem defectu lenitatis.

Decimoquintò. Clericis non est simpliciter interdictum medicinæ exercitium, aut etiam chirurgiæ, modò fiat citra incisionem & adustionem, vnde non fient irregulares ex eo exercitio, quia cap. sententiam, ne Clerici, vel Monachi, prohibet tantùm adustionem & sectionem. Deinde in tam sæpè citato cap. ad aures, non tribuitur culpæ Canonico Coloniensi, quòd exercuerit medicinam; quod inde etiam confirmatur, quia ex communi DD. Canonistarum sententia, qui volunt casuale homicidium ex actione illicita sequutum parere irregularitatem, hic Canonicus fuisset irregularis sequuta alicuius ægroti morte ex curatione à se facta, & adhibita, quauis diligentia & prudentia apposita, quia ille Canonicus vacasset rei illicitæ; quod tamen negat Pontifex, qui illum Canonicum non arcet à suscipiendis Ordinibus, propter exercitium medicinæ, sequuta inde morte, *si illum conscientia minimè remordeat*; quod ipsum tradunt Cardinal. in illud cap. ad aures, num.2. Couarr. in Clem. de homicidio, 2. part. §.4. num. 3. Rodriq.

tom. 1. sum. cap. 176. num. 12. Molin. tract. 3. disp. 75. num. vltimo. Suar. disp. 47. sect. 7. num. 4. Auila 7. part. disp. 6. sect. 1. dub. 10. Hostiens. in cap. significasti 2. de homicidio. Felin. in cap. tua nos. eod. tit. vbi & de Romana praxi testatur contra Rosell. verb. Medicus, fin. Angel. eod. verb. n. 11. Sylu. quæst. 2. Armilla num. 4. Tabiena verb. Medicina, quæst. 3. Nauarr. cap. 25. num. 110. Panorm. in cap. sententiam, ne Clerici, vel Monachi, num. 22. qui id malè probat ex eo quòd medicinæ studium prohibeatur Clericis. cap fin. ne Clerici, vel Monachi; ergo & eius exercitium, quæ consequentia à pluribus reiicitur, à Rodriq. loco cit. & Sanch. lib. 6. in Decalog. cap. 14. num. 18. quia studium quoque legum prohibetur Clericis, eod. cap. fin. & tamen licet ipsis consulere tum verbo, tum scripto, modò Aduocati munus non gerant, atque ita exercere legum scientiam, si quam prius sibi comparârint, quod pluribus ostendit Sanch. eod. lib. 6. cap. 13. num. 29. & 32. Deinde in illo cap. finali redditur ratio cur tum medicinæ, tum legum studia vetentur Clericis, non, ne ea aliquando exerceant, ex eóque exercitio fiant irregulares, sed vt Theologiæ studium amplectantur. Non diffiteor quidem, aliquam esse indecentiam in hoc medicinæ exercitio à Clericis, aut Religiosis, vt dixit Molin. & Sanch. sed nego ob eandem indecentiam alicubi latam esse irregularitatem; quare modò caueant à combustione & incisione, eam non incurrent, licèt ab ipsorum actione inculpabiliter sequatur mors ægroti.

Circa prohibitionem porrò combustionis & incisionis in cap. sententiam, cit. quædam obseruanda restant; primum est, illam non fieri nisi Subdiaconis, Diaconis, & Sacerdotibus, non autem reliquis Clericis, etiamsi sint beneficiati, aut Clerici, quod vidit sapienter Molina disp. 75. cit. num. 2. sub fin. Rodriq. cap. 176. cit. num. 9. Bonac. disput. 7. quæst 4. punct. 5. n. 4. contra Nauarr. Panormit. Angel. Sylu. Armill. Tabien. & Sanch. loco cit. qui fatentur quidem nullum textum reperiri, qui loquatur de aliis, quàm de iis, qui sacris Ordinibus sunt initiati; volunt tamen omnia, quæ interdicta sunt Clericis in sacris constitutis, censeri quoque interdicta Clericis beneficium ad victum sufficiens habentibus. Verùm hæc regula generalis, quæ nomine Clericorum sacris Ordinibus insignitorum vult comprehendi omnes beneficiatos, probari deberet ab his Doctoribus ex aliquo iure, non autem gratis ab illis asseri, ipsi enim non faciunt ius, neque vllam rationem afferunt, quæ necessariò faciendam esse hanc extensionem persuadeat; quare claro & certo iuri, quod habemus in cap. ad aures, in quo prohibitio ista traditur, standum erit; vnde etiam Felin. cap. tua nos, de religioso Sacerdote intellexit. Sed de illo cap. alibi fuit fusè tractatum.

Neque obiicias quædam priuilegia quibusdam Religiosis circa Medicinæ exercitationes concessa, quæ refert Rodriq. & in nostro compendio priuilegiorum. verb. Medicus, idem dicitur indultum à Greg. XIII. nostræ Societati, vt eius Religiosi periti medicinæ possint citra combustionem & adustionem ægrotis tum externis, tum domesticis, vbi alij Medici facilè haberi non poterunt, mederi, nam hæc priuilegia probarent omnem artem medicinæ etiam sine combustione & incisione omnibus Religiosis fuisse prohibitam, quod

falsum

falsum iam ostendimus. Itaque dicendum est cum Rodriq. hæc priuilegia ad vitandos scrupulos, propter diuersas DD. opiniones, sæpiùs indulgeri.

Secundò obseruandum est per prohibitam Clericis incisionem non intelligi, venæ ad mittendum sanguinem, apertionem. ita Molin. disp.75. cit. num.4. Rodriq. num.9. cit. contra Auil. 7. part. disp.6. sect.1. dub.10. in quarta suppositione ante tertiam conclusionem, & Bonac. disp.7. quæst.4. punct.5. num.5. Ratio est, quia id pertinet potiùs ad officium tonsorum, quàm chirurgorum, & in pœnalibus voces potius restringendæ, quàm ampliandæ sunt. Præterea combustio prohibita non comprehendit carnis apertionem caustico, aut tumoris, seu apostematis ruptionem emplastro mollificatiuo, quod tradunt iidem DD. quia illæ non sunt propriè combustiones & incisiones.

Tertiò, non prohibetur Clericis consulere, aut imperare, vt alicui membrum sanitatis causa abscindatur, aut comburatur; nam lex iubet duntaxat, ne in exercenda medicina ipsi comburant, aut scindant, quod non faciunt, quando tantùm iubent, aut consulunt, estque alibi stabilita à nobis vniuersalis regula, pœnam & prohibitionem alicuius operis nunquam extendi ad mandantes, nisi lex idipsum exprimat.

Quartò, vrgente necessitate, vt tempore pestis, aut aliàs deficientibus peritis chirurgis, poterit chirurgus etiam cum combustione & scissione mederi absque irregularitatis periculo, quod latè ostendit Molin. disp.75. citata. Ex his omnibus circa irregularitatem Clericorum aliquot vniuersales regulas colligo.

Prima est. Nunquam Clericus exercendo chirurgiam, aut medicinam, etiam cum adustione, aut scissione in casibus sibi permissis, vt vrgente necessitate, incurret irregularitatem, etiamsi ex eius actione mors ægri sequuta fuerit, nisi eius peritia & negligentia mortaliter culpabili contigerit. Ratio est, quia tunc tam licitè has actiones exercet, quàm laïcus, præterquam quòd nulla in ea tota actione fingi culpa potest; nulla igitur ipsi imponi pœna iure poterit. Immò fieri poterit, vt vrgente necessitate obligetur ad eas actiones iure naturali; iniqua verò foret lex Ecclesiastica, sicuti argumentatur Molina, si puniret iuris naturalis obseruationem.

Secunda, etiamsi Clericus abscindat, aut adunat membrum alicuius ægroti sanitatis causa, contra legem Ecclesiasticam, à cuius obseruatione nihil ipsum tunc excusat; si tamen mors sequuta non fuerit ex ea actione, vel quia non interiit æger, vel quia alia de causa interiit, propria, v. gr. intemperantia, non incurret irregularitatem. Ita Auila dub.10. cit. con.3. Henriq. lib.14. cap 11. num.1. litt. I Bonac punct.5. num.5. & alij, quia mutilationis irregularitas non oritur ex mutilatione, quæ ad totius conseruationem tendit; deinde si aliqua alia ex causa, quàm ex abscissione mors obuenerit, non erit incidenti tribuenda, vt patet.

Tertia. Clericus ex regulis artis vsus combustione & sectione sibi prohibita, atque ita peccans contra legem Ecclesiasticam; si tamen adhibuit sufficientem diligentiam, non erit irregularis, quamuis ex eius actione sequatur mors. Hæc assertio est contra communem DD. quos etiam in hoc speciali casu dabit Diana tract.2. 4. partis resolut.23. verùm

sequitur

sequitur apertissimè ex dictis 3. parte propositionis vniuersalis, cùm hæc irregularitas requirat culpam homicidij, eámque mortalem, & nulla eiusmodi sit in eo casu, quamuis sit alia quæpiam contra Religionem, aut aliam virtutem, propter vsurpatam actionem sibi prohibitam, non potetit contrahi irregularitas homicidij, quod ibi reuerà nullum fuit commissum à Clerico, sicut neque fuisset commissum à laïco, si eandem omninò actionem, & eodem modo exercuisset; peccauit tamen, vt dixi, Clericus non homicidio, sed alienum munus & sibi vetitum exercendo: non peccasset autem laicus; quoad homicidium autem vterque æquè immunis est culpæ, si ex artis regulis operatus est, & æqualem adhibuit diligentiam; quare æquè expers erit pœnæ illi culpæ impositæ, vti fusiùs tertia illa parte ostendimus.

Consectarivm XII.

Quandónam ex venatione contrahatur homicidij irregularitas?

28 Hvius consectarij solutio manifestè colligitur ex dictis, quoties enim venationi siue periculosæ, siue non periculosæ, vacans adhibuerit omnem cautionem & diligentiam necessariam pro ratione periculi, ne quis occidatur, atque ita si quem occidat casu, & inuoluntariè, atque adeò inculpabiliter occidit, sicut reus haberi non potest illius externi homicidij, ita neque ratione illius incurret irregularitatem, quæ culpam mortalem exigit, qualis non est in homicidio merè casuali, siue ex re licita & non periculosa, siue ex illicita & periculosa proueniat, quia diligentia & cautio adhibita omne periculum hîc & nunc extersetat, atque adeò omnem culpam, & omne indirectè voluntarium, licèt sit aliqua culpa anterior in ea venatione, eo quòd vel loco, vel tempore, vel modo sibi prohibito fiat; sed huius culpæ ratio non habetur in contrahenda ista irregularitate, quæ ex sola culpa homicidij aliquo modo voluntarij, eáque mortali contrahitur.

Primò igitur, siue Clericus, siue laïcus confodiat hominem, quem existimat esse feram post adhibitam diligentiam, quæ necessaria erat pro ratione periculi, vt exploraretur, an homo, an fera lateret, siue in proprio, siue in alieno nemore fieret, siue quidpiam aliunde peccaretur in ea venatione, nulla timenda est irregularitas; contra quam de Clerico sentiunt DD. communiter relati à Sayr. lib. 7. cap. 6. num. 17. quando venatio fuit illis prohibita non tantùm ob aliquam decentiam status, sed propter periculum occisionis, cuiusmodi est venatio aptorum, & quæ clamorosa dicitur, fitque cum armis; quæ distinctio in tertia parte propositionis reiecta iam fuit.

Secundò optimè dixit Caiet. 2. 2. quæst. 64. art. 8. non fuisse irregulares eos venatores, quorum canes venatici insequuti sunt ceruam domesticam, quæ in sinum dominæ suæ Principis Hispaniæ confugit, eámque ita perterrefecit, vt aborriret, quia ille casus fuit planè inexcogitatus & inculpabilis his venatoribus.

Tertiò, qui feram alit, & eam ita custodit, vt neminem lædere possit, si tamen aliquo casu eludat custodis diligentiam, & aliquem interficiat, non fit irregularis ille custos, qui ea in

in re nihil peccauit; si verò magistri temeritate, aut negligentia euasit fera, & aliquem interfecit, reus erit magister illius homicidij, atque adeò irregularis, quod communi consensu DD. affirmant, à quibus enumerandis abstineo, dabit illos Sayr. cap. 6. cit. n. 19. Memineris porrò nos sẽper requirere culpã mortalẽ, cùm plerique DD. veniali contenti sint.

Consectarivm XIII.

Quandónam ex ludo, ex quo fuit sequuta cædes alicuius, incurratur irregularitas?

92 HÆc quoque difficultas, quæ sæpiùs contingere poterit, soluta manet ex dictis.

Quoties enim ludus est periculosus, siue ratione illius periculi sit prohibitus, siue permissus, nisi adhibeatur ea omnis cautio, & diligẽtia, quam exigit periculum homicidij, vt vitetur, atque ita peccetur mortaliter per incuriam, & mors ex ea sequatur, incurritur irregularitas homicidij casualis, præter primariam intentionem ludentis sequuti; si verò fuerit omnis cura allata, neque in ea omittenda quidquam peccatum, aut non nisi admodum leuiter, nulla contrahitur irregularitas ob contingens homicidium, quia prorsus casuale fuit; atque ad hanc regulam expendendi sunt communes, & obuij isti casus.

Primò, qui in ioco metum incutit viro meticuloso, qui ea de causa se præcipitem dat, damnant enim irregularitatis Maiol. lib 5. cap. 48. §. 3. num. 8. & Henriq. lib. 18. cap. 15. num. 3. quod contingit in ioculatore, qui serpentes defert, & subitò coniicit.

Secundò, iuuenes, qui lasciuientes crepitu alicuius vesicæ prægnanti illudunt, & abortire faciunt, irregulares faciunt Maiol. & Henriq. locis citat. Sed in his omnibus dolus, malus supponendus est, & culpa grauis, eo quòd periculum præuiderint, aut præuidere debuerint, quod cùm non contingat in pueris, idcircò eos excusant Angel. verb. homicidium 2. num. 12. Sylu. eod. verb. 2. n. 22. Tabien. verb. irregularitas 3. §. 14.

Tertiò, qui pila, aut folle, aliisque eiusmodi ludis ludebat in loco frequenti, & non solito, & non cauit, quantum opus erat, si quem mutilet, aut occidat, reus erit irregularitatis, si ea negligentia mortalis fuerit, & illum homicidij, aut mutilationis verè reũ faciat; atque ita explico l. item Mela. ff. ad l. Aquiliam; pila enim in tõsoris manus excussa fecit, vt errante cultro gulam præciderit ei, qui tondebatur, & quia tonsor tondebat in loco destinato, ac proinde cauere debuit illud periculum, peccauit; si enim vel ille locus non erat illi ludo destinatus, vel tonsor intra suã tabernã tõdebat, & pila eodem modo impacta, idem contigerit, non erit reus tonsor, sed lusor, si in culpa quoque fuerit, nam si omninò casu id acciderit respectu tum tonsoris, tum ludentis, neuter erit aut homicida, aut irregularis, ita ex parte Vgolin. cap. 21. n. 2. & 3.

Quartò, qui pilis glaciata niue confectis, & iam indurescentibus, aut lapidem abscondẽtibus sese mutuò percutiunt in loco frequenti, si alicui oculum eruant, aut etiam occidant, vix excusari poterunt à lata culpa, atque ab homicidio, & irregularitate, si tamen monuissent seriò,

& spectatores ducti curiositate non sibi caueant, eorum potiùs erit culpa, quàm ludentium; si verò aliquis è ludentibus intereat, aut mutiletur, vix excusari poterit, cùm vix diligentia,& cautio sufficiens huic malo euitando potuerit adhiberi.ita Vgolin. cap. cit. n. 4. & Bonac. punct.7. citat. num. 21.

Quintò, vix etiam qui gladiis, & crudis armis inter se decertant, aut pręplatis,& infestis hastis dimicant, excusari poterunt ab irregularitate, si quis in ludicra illa pugna cadat, aut mutiletur,quia simulata ista certamina quæ torneamenta nominant, ita ex natura sua periculosa sunt, vt vix satis magna diligentia ad vitandam cædem, vel mutilationem adhiberi vnquam possit, vnde & prohibentur tit. de torneamentis: quod idem dicendũ de ludicra pugna quæ fit lapidibus, secus enim esset, si vires experiendi causa lapides iacerentur, vt fit in disco lusorio, tunc enim si aberraret lapis,aut manus in vnum aliquem obuium,casualis omninò esset cædes ex eo errore contingens. de hoc ludo adi Couarr. in Clem. de homicid. 2. part. §. 4. num. 6.

Sextò, agitatio taurorum, etiamsi prohibita sit variis Pontificum constitutionibus, si tamen fieri possit sine probabili periculo, propter repagula sufficientia adhibita, aliàque eiusmodi, licita erit, vt obseruauit Nauarr. cap.15. n. 21. tunc igitur si aliquod contingat homicidium, aut mutilatio,non incurretur irregularitas, quia sublato probabili periculo non erit culpabilis ea occisio, vt patet. De hac porrò agitatione aliquid à nobis dictum fuit superiùs, disputabitúrque commodiùs alibi.

Septimò. Funambuli, si casu suo se mutilent, aut alium quempiam obterant, si pariti erant, ita vt prudentium arbitrio nullum esset periculum, non fiunt irregulares, quia reuerà non peccarunt, neque ità ludendo,vt docet Petr.à Nauarr.lib. 2. cap. 3. num. 83. neque etiam se, aut alium mutilando, aut occidendo inuoluntariè prorsus, & casu quodam, qui prudenter timendus non erat, nam si vel ex imperitia, vel ex alia causa, quam quis præuidere debuit, neque cauere tentauit, contingat cædes, reus illius erit, atque adeò irregularis.

Octauò, qui canem, quem ferocem, aut rabiosum nouerat,in alium ioco concitauit, vix excusari poterit à cæde, aut mutilatione, si canis alterum occidat, aut mutilet; quod idem dicendum est de eo, qui gladiũ furenti dedit, quia vix posita ea cognitione poterit ab hoc ioco abesse culpa lata, & mortalis,ratione cædis consequutæ, cuius periculum præuidere debuit, & vitare diligentiùs;atque ita omninò præsumitur in foro externo, vnde damnatur in his duobus casibus. l. item Mela. §. item, & cum eo.ff. ad l.Aquiliam.& l. qua actione.§.sed si quis seruum.ff. eod. tit. Non placet porrò quod ait Vgolin. cap. 18. eum qui non nouerat canem rabiosum esse, quia non erat solitus mordere,sed tunc insolitis intemperiis actus, eum, in quem prouocatus fuerat,momordit,fore etiam irregularem,quia illicitę rei vacauit, non placet, inquam, quia vix culpa mortalis homicidij subsequuti in eo casu fingi poterit, quod tamen nos perpetuò requirimus.

Nonò, qui aliquem ioco de ponte præcipitem agit ad incutiendum metum, atque vt ipsum ea commotione quartana liberet, fiet irregularis, si ille

ille intereat, aut mutiletur, quia nisi magna quædam simplicitas illum excuset, grauiter peccauit, cùm illud periculum prævidere & cauere debuerit, quare etiam iure ciuili plectitur. l. qua actione. §. sed si quis de ponte. ff. ad l. Aquiliam.

Decimò, qui Catadromum decurrunt siue pedestri, siue equestri concertatione ad palmam gemmatæ bullæ, aut ludi tantùm causa, si vnus alium obserat, aut vnus, dum alium insequentem fugit, concidat, & vel mutiletur, vel etiam extinguatur, modò dolus malus absit, nullam irregularitatem contrahunt.

Vndecimò, qui lapidem ludi causa in alium mittit, quem dùm fugit vitaret, alter tentat, cadit, atque eo casu extinguitur, aut mutilatur, non fit irregularis; quod in simili casu respondet Honorius III. in cap. exhibita. de homicid. vnde etiam pueros vix vnquam incurrere hanc irregularitatem ratione homicidij ex ludo aliquo prouenientis, colligunt Nauarr. consil.7. de homicidio. Molin. tract. 13. d sp. 77. num. 9. Sayr. lib.7. cap.6. n.31. & in Claui lib. 10. cap.12. n.28. Bonac. disp.7. quæst.4. punct.7. num. 26. quia illi non satis aduertere possunt periculum, cui se exponunt, vt peccent mortaliter illud non vitando. Displicet porrò quod Innoc. Panorm. & alij DD. communiter apud Couarr. §.4. cit. num.6. & Vgolin. cap. 19. num. 10. Volunt in isto casu, de quo disputamus, iacientem lapidem ludi causa fieri irregularem, si vel grandem iaciat, vel iacere se fingat, & qui graue vulnus minitetur, & alter, vt illum fugiat, sese perimat, nam si nulla fuit mortalis causa in vitando eo periculo, aberit etiam omnis irregularitas.

Duodecimò, qui luctantur inuicem, vt experiantur suas vires, dum quilibet suum aduersarium deiicere conatur, si vnus feriatur à gladio alterius lateri accincto, non contrahitur irregularitas, nisi vel ex lege ludi, vel alia circunstantia potuerit aduerti hoc periculum, & in eo omittendo fuerit culpa mortalis.

Decimotertiò, qui ludit, aut saltat cum muliere prægnante siue ludo honesto, siue lasciuo indéque contingat aborsus, nisi fuerit culpa mortalis in vitando illo periculo excussionis fœtus, non contrahitur irregularitas, quòd superiùs quoque annotaui.

CONSECTARIVM XIV.

Expenduntur alij singulares euentus, in quibus dubitari potest, an ex homicidio casuali contracta fuerit irregularitas?

AD extremum facilè cuilibet fue- 30
rit explicare, quandónam in cotidianis euentibus contracta fuerit irregularitas ratione homicidij casualis propter non adhibitam cautionem in eo vitando.

DIXI enim in vniuersum tunc tantùm incurri hanc pœnam, quando in non vitando homicidio peccatum fuit mortaliter ratione negligentiæ, aut imprudentiæ, siue actio fuerit aliunde licita, siue illicita; quare ex vulgaribus actionibus, quæ ex sua natura non sunt ita periculosæ, vt ea de causa aduertere, & attentum reddere debeant animum operantis, vix vnquam contrahi irregularitatem, mihi certum est, eò quòd ferè perpetuò, aut nulla, aut leuis admodum culpa ratione homicidij casualis committatur in his euentibus.

Primò itaque, qui tectum resarciens cadit, & aliquem obterit, qui tutim, aut fenestram ædificanr, ex qua aliquis dedir se præcipitem; qui vinum generosum conuiuis apposuit, aut lautissimas illis instruxit epulas, quibus aliquis se ita ingurgitauit, vt crepuerit, vt dementis potestate deiectus alium occiderit, non fit irregularis, vt ait Vgolin. cap.28. num.2.3. & 4. quia fortuitum & omninò inuoluntarium est illi illud homicidium.

Secundò. Qui mittit alio itinere maritimo, aut terrestri,& vel tempestate perit, vel à latronibus cæditur, qui rusticum ad ligna cædenda mandat, & casu arboris opprimitur, aut hauritur torrente, vel incidit in puteum, in quem ad hauriendam aquam missus fuerat, non fit irregularis, quod in aliis quoque similibus dicendum erit, quia mittentis culpæ non potest tribui hoc homicidium; secus verò si puerum ad flumen, aut puteum misisset, aut quempiam alium ad iter periculosum, neque satis prudenter prouidisset vitando periculo, nisi necessitate, aut alia quapiam causa excusaretur à mortali imprudentia, fieret irregularis; qui iubet fabrum conscendere tectum ad illud reficiẽdum, non est irregularis, si faber alioqui peritus cadat. ita Angel. verb. homicidium 2. num.8. Sylu. verb. eod. 2. §.9. Henriq. lib. 14. cap. 15.n.4.

Tertiò. Ne quidem ille, qui mittit alium ad faciendum opus illicitum, reus erit mortis eius, si ipsum in eo opere perire contingat, nisi imprudens, aut negligens mortaliter fuerit in periculo præcauendo: vt si missus ad furandum, aut adulteram sollicitandam fulmine pereat, quia non est culpa homicidij in mittente, nisi ratione circumstantiarum in peculiari illo facinore, iure merito timere debuerit periculum, & non afferat, quæ ad illud vitandum essent necessaria, vt idcircò eum, qui mittit alium ad colligendos racemos in vinea, & ille à custode, aut vigili cane mutiletur, aut occidatur, negant esse irregularẽ, Henriq. lib. 14. cap. 15. num.3.& Sayr. lib.7. cap.6. num. 26. contra plures id affirmantes, qui facilè conciliantur, illa distinctione periculi præuisi, aut non præuisi culpabiliter; quod idem dicendum erit de illo, qui mittit famulum ad rapiendam fœminam, quam ille vel rapiendo occidit, vel eius seruos reluctantes, de quo casu diximus alibi cap. 5. q. 3. Hic enim mandator pro ratione periculi faciendæ cædis in opere imperato debuit adhibere diligentiam in ea cauenda, qua in re si peccauit mortaliter sequuta deinde cæde, erit irregularis; quare Couarr. in Clem. de homicid. 2. part. §. 1. num. 2. rectè omnia ista exponenda esse monuit; neque alia ratione intelligo Henriq. loco cit. negantem hunc mandatorem raptus esse irregularem, eo quòd illud mandatum per se non tendat ad cædẽ, sed ad explendam libidinẽ.

Quartò. Parentes, qui infantes secum dormientes suffocant, fiunt irregulares, si imprudenter, & omninò culpabiliter illos in suo lecto collocarint, non autem si ex variis circunstantiis periculum timeri non debuit, aut illi sufficienter cautum fuerat, aut paupertas aliáve causa legitima ipsos à peccato excusauit, atque ita compono dissidentes sententias DD. quos dabit latè Sayr. lib. 7. cap. 6. num. 20. & 21. & Maiol. lib. 5. cap. 48. §. 3 num. 9. itaque interpretor prohibitionem factam

ctam parentibus locandi hos infantes in eodem lecto, etiamsi alicubi excommunicatio illi prohibitioni annexa sit, nam ad illam requiritur, vti demonstrauimus aliàs, peccatum mortale.

Quintò. De equo ferociente, renitente sessore obuium côterente, & de castigante filium, seruum, aut discipulum, quandónam incurrat irregularitatem, dixi consectario primo exponendo varia iura, cap. Presbyterum, & cap. ad audientiam, de hohomicidio.

Sextò. Qui acriter alium obiurgauit, non est irregularis, etiamsi ita obiurgatus pœnitudine ductus imprudenter se mutilet, aut etiam sibi ipsi mortem afferat, quod contigisse B. Antonio Paduano refert Vgolin. cap. 28. n. 6. pœnitens enim ab ipso increpatus sibi pedem abscidit.

Septimò. Iudex, qui iniustè torturam licèt moderatam rei imperauit, vnde ille mutilatur, fiet irregularis, cùm peccauerit contra iustitiam commutatiuam, imperãdo pœnam maiorem crimine, aut quàm leges ferrent, & ex eo torturæ modo periculum mutilationis debuerit prævidere, vt optimè sensit Auila disp. 6. sect. 1. dub 5. si autem mutilatio contigerit ex culpa torquentis, aut torti, nequaquã erit irregularis iudex, sed ipse torquens, si ea in re imperitiã, aut negligentiã peccauit mortaliter.

Octauò. Qui reficit tegulas, si verbis, aut signo non moneat transeuntes, vt sibi caueant à tegulis, quas proiicit, reus erit irregularitatis, si quis mutiletur, aut occidatur, vt ex communi docet Henriq. lib. 14. cap. 15. n. 4. quod de omni incauta proiectione dixit Tabien. verb. irregularitas 3. §. 1. & 19. sed ego in hac re culpam mortalem postulo in proiiciente.

Nonò. Clericum noctu deferentem arma prohibita, irregularẽ esse, si quis ea illi auferat, & hostem confodiat, existimant nonnulli, alij limitant, cum Henriq. cap. cit. n. 4. si Clericus volens illa arma dedit, non autem si ipsi inuito ea fuerint ablata. Ego in illa traditione armorum non magis agnosco irregularitatem ratione homicidij, quod iis armis commissum fuit, quàm si à laico fuissent accepta; quare nisi in traditione fuerit culpa mortalis, propter præuisum iniustum homicidiũ, nulla omninò, siue à laico, siue à Clerico sponte, aut per vim tradente eiusmodi arma, timenda est irregularitas.

Decimò. Clericus, qui benedixit aquam feruentem, qua vsa fuit fœmina ad purgationem canonicam, sed suo malo, & interitu, irregularis dicitur ab Henriq. num. 4. cit. Tabien. verb. irregularitas 3. n. 18. Sylu. verb. homicidium 3. n. 7. qui idem affirmant de benedicente ferrum candens, & pugiles ad candẽ purgationẽ vulgarẽ, si ex ea mors sequatur. Verùm si quæ sit ibi irregularitas, illa erit ratione cooperationis proximæ ad iniustam mortem; qui enim parat eam aquam consecrationibus, vel potiùs damnatis execrationibus, æquè ad mortem inde ex natura rei consequentem concurrit, atque qui potionem venenatam sciens, & volens miscet, eaque videtur esse mens Angeli verb. irregularitas. §. 20.

Ex his quæ fusè diximus, atque ex regulis generalibus facilè cuique fuerit obuias quæstiones definire, infinitæ enim foret operæ singulos euentus particulares enumerare.

QVÆSTIO III.

De irregularitate ex defectu lenitatis propter iustam cædem, aut mutilationem

Decimatertia,

VIDIMVS quomodo incurratur pœnalis irregularitas ex homicidio, præter quam alia quædam est in iure non vindicatiua, neque propter culpam commissam, sed propter defectum lenitatis & mansuetudinis imposita, Ecclesia enim à sacris Ordinibus prohibet aliquando eos, qui mortem aliis conciuerunt, quamuis iustè omninò, & absque vlla sua culpa.

IVSTA porrò cædes & mutilatio, quas nomine homicidij complectimur, quamuis, vt monuisse me memini, homicidij vox propriè significet iniustam occisionem, & crimen contra quintum Decalogi præceptum admissum. Iusta, inquam, cædes, seu homicidium duobus modis contingere potest, vel necessariò & coactè, vel sponte; dicitur vnum homicidium necessarium, quoties aliquis alium occidit necessitate quadam adactus; quare inuitus facit, neque enim se ipse volens in eam necessitatem induit; einsmodi est homicidium, quod in sui defensionem, aut proximi rerúmque suarum, admittere quis cogitur, quamuis enim velit occidere, ne ipse occidatur, non tamen id vult nisi coactus & vrgente necessitate, quam sibi impositam esse sæpissimè dolet, licèt malit occidere aduersatium, quàm ab illo occidi; sicut ad exonerandam nauim eligitur proiectio mercium, quæ ita voluntaria est, vt simul etiam sit necessaria; quia igitur hoc homicidium neque per se & directè intenditur, neque sponte, sed ex quadam hypothesi iustæ coactionis, idcircò dicitur necessarium & coactum, quamuis sit liberum simpliciter, & per actionem humanam ac voluntariam fiat, immò & intendatur supposita ea coactione; quia verò facile est in sui defensione excedere modum, quem in ea seruandum iustitia præscriberet, & in aliis vrgentibus necessitatibus vitandis plura præstare, quàm æqua ratio postularet, idcircò in homicidiis ex necessitate susceptis sæpiùs culpa contingit, eaque aliquando grauis; idcircò videri poterit alicui eiusmodi homicidium esse voluntarium simpliciter, quia tamen etiamsi in progressu, v. gr. & calore pugnæ directè fuerit volita mors & excessus ille

ille necessariæ ac iustæ defensionis non fuit tamen inchoata ea occisio nisi ab inuito & coacto,& quia etiam sæpiùs excessus moderatæ defensionis præter intentionem contingit, errante manu,aut in conatu amoliendi proprium malum perturbata mente,nec satis sui compote,vnde homicidium consequens est omninò casuale, & quia denique vix vnquam hoc homicidium fit ex proposito & industria, idcircò dici solet vulgò necessarium,& non spontaneum, siue culpabile aliquando siue, vti frequentiùs accidit, sit inculpabile & iustum.

Alterum est homicidium iustum, sed voluntarium,quia sponte fit, atque per se intenditur,quale est cædes imperata à iudice reū damnante, & à ministris ex eiusdem iudicis imperio facta,atque à militibus in bello iusto siue defensiuo,siue offensiuo patrata; hi enim omnes cædem, quam imperant,vel exequuntur,vel iuuant consilio,ope,aliisque modis ex proposito intendunt, ex iustitiæ tamen lege,atque adeò non peccant. Neque dicas iudicem aliósque ministros sui officij lege cogi ad occisionem, aut mutilationem rei, milites quoque Sacramento militari adigi ad pugnandum, ac proinde homicidium ab illis commissum necessarium nominari debere;non hi omnes, vti iam monui, per se & directè intendunt homicidium, quod non fit ab aliis,quos dicebam inuitos & coactos ad auertendum aliquod sibi impendens malum, & quod aliter vitare nequeunt, suscipere hoc facinus. Deinde tum iudices,tum milites, aliique omnes, qui ratione sui muneris obligantur ad iustam alterius mortem concurrere, sponte eam obligationem & munus subiuere, & illam necessitatem ratione muneris sibi impositam excutere possunt, abdicato munere aut magistratu, quamuis ad id minimè obligentur, & idcircò occisio & mutilatio ab illis facta dicitur omninò voluntaria, sed iusta; quare ipsi non nominantur homicidæ,cùm ea vox crimen significet, & non quamcunque occisionem.De vtroque igitur isto homicidio iusto tum necessario,tum voluntario, quæritur,an inducat aliquam irregularitatem non quidem pœnalem,ea enim essentialiter prærequirit culpam, qualis non est in actione iusta, sed aliam quampiam ratione indecentiæ, quam appellant defectum lenitatis, atque, vt quæ parum explicata traduntur à DD. hoc loco ad certa principia nostro more reuocemus.

PRIMA REGVLA.

De homicidio iusto necessario.

NVNQVAM incurritur irregula- 1
ritas ex homicidio iusto,propter defectum lenitatis,quando quis illud committit, faciendo aliquid, quod non potest omittere sine peccato,aut quod metu cadente in constantem virum coactus præstat; neque quidquam ea in parte inter Clericum & laicum distinguendum videtur.

EXPOSITIO ET confirmatio Regulæ.

OBSERVANDVM est ad perspicuum huius regulæ sensum, cædem,aut mutilationem aliquando sequi ex actione licita,aliàs ex actione non modò licita,sed etiam necessaria,quæ duo valdè diuersa sunt,vt ex iis quæ initio dixi,facilè colliges, nam qui non potest omittere actionem, ex qua necessariò sequetur ho-

micidium, siue illud præuideat, siue non præuideat, inuitus omninò & coactè occidit; qui verò poterat actionem, alioquin sibi permissam, relinquere, si eam reipsa ponat, indeque consequatur alterius interitus, aut mutilatio, non peccat quidem neque ratione actionis primariæ, neque ratione homicidij consequentis; nihilominus tamen sponte, & non coactus occidit, aut mutilat, maximè si cædem, aut mutilationem cum sua actione connexam esse viderit, aut si eam actionem faciat animo causandi mortem alteri, quod videmus in iudice, qui damnat capite reum, & ministris, qui sententiam iudicis exequuntur; illi enim omnes reuerà intendunt primò & directè mortem, ad quam reus fuit damnatus.

Obligatio porrò ponendi actionem, cum qua alicuius interitus connexus est, oritur aliquando ex iure naturali, aut diuino, aliàs ex iure positiuo humano, aliàs ex præcepto superioris, aliquando etiam ex metu & vi exteriùs allata, sed graui, atque in virum constantem cadente.

PRIMA PARS regulæ.

Homicidium consequens actionem licitam, & ita necessariam, vt sine peccato relinqui nequeat, nullam parit irregularitatem.

3 Dixi autem in vniuersali nostra regula nunquam contrahi irregularitatem propter homicidium consequutum ex actione ita necessaria, vt sine aliquo peccato relinqui nequeat.

Non tradunt quidem vulgò DD. vniuersalem hanc doctrinam, eam tamen, velut certam supponunt, vel per partes in quæstionibus singularibus docent; & quidem Suarez disp. 47. sect. 2. num. 2. ait sibi indubitatum, nunquam Ecclesiam prohibere ea, quæ sunt de lege naturali, & idem omninò dicendum esse in casu obligationis præcepti, propter cuius impletionem nunquam Clericus fiet inhabilis ad sacrũ ministerium. Eandem quoque doctrinam tradit expressissimè Auila 7. part. disp. 5. sect. 3. dub. vlt. atque ea de causa excusat ab irregularitate eum, qui occidit inuadentem proximum, rempublicam, aut Principem eo casu, quo lege naturali istos tueri tenetur, quod idem non alio profectò principio persuasi Couarruuias in Clem. 3. p. §. vnico n. 5. & alij inferiùs adducendi existimarunt. Eadem de causa Clericos, quoties iure naturali obligantur ad seruandam patriam manu propria pugnare, non peccare contra legem Ecclesiasticam bellum illis prohibentem, tradunt Caietan. 2. 2. quæst. 40. art. 2. & Molin. tract. 2. disp. 108. num. 9. patum tamen appositè idem Caietan. vult, tunc incurri irregularitatem à Clericis, cùm eadem 2. 2. quæst. 33. art. 7. id negasset in Clerico denuntiante proditorem patriæ, si sua denuntiatione mortem ipsi crearit, eo quòd tunc lex Ecclesiastica non debeat, aut possit naturali iuri præiudicare; quæ eadem ratio valet in Clerico pugnante quoties ad id lege naturali obligatur; ne igitur per singulares casus vagari, quod infinitæ foret operæ, & in singulis DD. sensa exquirere cogamur, tradidi vniuersalem nostram regulam, nimirum quoties aliquis non potest sine peccato omittere actionem cum alterius morte necessariò connexam, illum ex ea morte, aut mutilatione nullam

lam prorsus irregularitatem contrahere. ita Molina tract. 2. disp. 109. n. 5. & Eman. Sa v. irregularitas ex deformatione licita. n. 4. sub fin. Gordon. lib. 7. quæst. 18. n. 77. allegans Castro lib. 2. de lege pœnali.

Probatur primò, quia Ecclesia nunquam potest suis legibus incitare ad peccatum; quod tamen faceret, nam metu irregularitatis incurrendæ impelleret ad omittendas actiones, quas sine culpa relinquere non possumus, & iniquissima foret ea lex, quæ Clericum à suo ministerio, & laicum à sacris remoueret, eo quòd id præstiterint, quod nisi præstitissent, peccassent: deinde manifestè pugnaret eo casu lex Ecclesiastica cum naturali & diuina; atqui quoties ita concurrunt duo præcepta, vt simul impleri nequeant, vel vtriusque obligatio necessariò cessat, vel saltē alterius, præualet autem ius naturale humano, vt patet; sequitur ergo violari tunc posse Ecclesiasticum, quòd non prohibet homicidium eo casu sub culpa, sed tantùm ratione indecentiæ, quæ in eo quamuis licitè facto reperitur, notat eius authorem irregularitate, vt in iud ce & aliis videbimus inferiùs: verùm inde semper sequitur Ecclesiam ponere impedimentum aliquod seruando præcepto, timore enim irregularitatis, & notæ istius externæ, plurimi concitabuntur ad relinquendam actionem, quam sub peccato ponere tenebantur; præterquam, quod sapienter aduertit Auila loco cit. nullum fingi meritò posse defectum perfectæ lenitatis & mansuetudinis in actu aliquo virtutis tunc obligantis, ne virtutes inuicē pugnare dicamus; in iudice verò non est illa necessitas, & si quando foret, tunc reuerà non fieret irregularis, vti cōstabit ex consectariis. Denique argumentor cum Molin. ex Clem. si furiosus; declarat enim Pontifex illum, qui aliū occidit, eo quòd aliter mortem ipse vitare nequeat, non esse irregularem, quia nunquam fuit mens Ecclesiæ in ea necessitate prohibere cum aliqua defectus & indecentiæ nota, quod ius naturale permittit; atqui in nostro casu non modò ius naturale permittit hanc occisionem, siue actionem, ex qua illa sequitur, sed ita illam imperat, vt nulla ratione possit omitti absque dispendio salutis, & sine violatione alterius iuris, aut legis, cùm tamen quis possit non modò sine culpa, sed etiam cum singulari virtute pati sibi eripi vitam; ergo multo minus potuit Ecclesia irregularitatis defectum alligare huic actioni, ad quam faciendam tunc necessariò obligamur, & quam sine culpa relinquere nefas est.

Quæ rationes æquè valent, quando obligatio alicuius actionis imposita fuit præcepto superioris, & non sola lege naturali, quia æquè quis cogitur obedire ne peccet, atque si lege naturali imperatum illi fuisset; quare cùm tunc vrgeatur absoluta necessitate, non incurret irregularitatem, quod concedebat Suarez loco citat. & circa casus particulares plures alij docent, vti videbimus.

Non placet porrò quòd Molina aliique limitant nostram regulam ad peccatum mortale, tunc nimirum nullam incurri irregularitatem ex cæde quam quis committit, quia aliter vitare non potest peccatum mortale; ego enim in vniuersum dixi necessitatem vitādi peccatum, nempe quodlibet siue mortale, siue veniale, excusare ab omni irregularitate, quia rationes hactenus adductæ id euincunt, cùm Ecclesia nunquam inciter suis

legibus ad peccandum etiam tantùm venialiter.

SECVNDA PARS regulæ.

Homicidium ad quod aliquis iustè concurrit coactus graui metu, nullam parit irregularitatem.

4 DIxi secundò quoties aliquis cogitur graui metu cadente in constantem virum ad iustam actionem, ad quam sequetur alterius occisio, nullam incurri irregularitatem. v. gr. cogitur aliquis testari contra reum, aut illius iudicio interesse, eiúsque causam referre, aut pronuntiare sententiam, aut illum iam damnatum plectere mutilatione, aut infœlici arbori suspendere intentato vitæ, aut fortunarum periculo, aut ne ipse pereat defendere se ab iniusto inuasore. Aio in his, aliisque similibus casibus nullam contrahi irregularitatem, authores quos sequor, dabo inferiùs dum singulas istas quæstiones expendam. Nunc satis fuerit regulam vniuersalem à nobis traditam firmare ratione, nam cùm supponamus totam hanc actionem, ad quam quis illata vi concurrere cogitur, iustam & licitam esse, non poterit alia hoc loco fingi irregularitas, quàm defectus lenitatis, vti omnes consentiunt; atqui hic defectus non reperitur in actione & cæde iusta, nisi quis intendat directè vindictam, aut cædem, illa enim sola intentio pugnat cum lenitate & mansuetudine Christi, vnde passim DD. dicunt illum, qui vt subleuet infirmum, ipsum vertit in latus, atque ita præter intentionem ipsi mortem accelerat, non fieri irregularem, quia lenitas & mansuetudo minimè violatur illa actione, quæ potiùs ex pietate, quamuis fortassis non satis prouida, processit: at verò qui actionem iustam connexam cum alterius occisione, aut ipsammet occisionem ponit metu grauioris mali sibi impendentis, & quod aliter vitare nequit, non intendit primariò & directè alterum occidere, sed seipsum à morte, aut alio quopiam grauissimo malo liberare. Quare Auila disp. 5. sect. 3. dub vlt. dixit homicidium coactum, & non voluntarium, non facere irregularem; atqui hoc homicidium non est voluntarium, cùm illud vitare non possim, nisi grauissimo meo damno, quod ego amoliri intendo primò & per se, non autem homicidium nisi secundariò & quasi quadam necessaria consequutione, cùm illud etiam sæpissimè detester, vnde vides latum discrimen inter iudicem qui ex sola sui officij obligatione reum interfici iubet, & illum qui idem præstat, quia ita sibi imperatur à superiore, cuius imperium aut vitare, aut violare sine peccato nequit, vt dicebamus prima parte regulæ, aut quia nisi id faciat, agitur de ipsius salute, eo quòd aduersarij illius rei detrectanti sententiam ferre, & in alium quempiam id oneris deriuare volenti mortem interminati fuerint; quia prior ille iudex voluntariè & sponte vindictam & cædem rei intendit, quod quamuis iustè ex suo munere faciat, summæ tamen lenitati Christi aduersari videtur, idcircò fit irregularis ex defectu lenitatis; posterior autem iudex ita punit reum pro sua authoritate & munere, vt tamen id faciat ad euitandum imminens sibi periculum, atque ita non nisi coactus, quare nullum defectum lenitatis ipsum pati dici iure potest.

Secundò

Secundò consentiunt omnes, eum, qui ad vitandam propriam mortem iniustum inuasorem occidit, non contrahere irregularitatem, quod definit Clem. vnic. de homicid. & inferiùs dicemus; atqui idem metus aliquando vrgere potest ad testificandum contra reum, aut ipsum iudicandum, aut mortem decretam executioni mandandam; cur igitur æquè non excusabit ab irregularitate, aut cur potiùs in his actionibus, quamuis vrgente grauissima necessitate, factis reperietur defectus lenitatis, quàm in ipsamet occisione non maiori necessitate propria manu irrogata, quia ex vulgari regula iuris, *Plus semper in se continet quod est minus*, regul. 35. de regul. iuris in 6. *Cui licet quod est plus, licet vtique quod est minus*, regul. 53. Neque dicas in iusta defensione nos cogi ab eo ipso, quem occidimus ad ipsum occidendum: at verò testem, iudicem, accusatorem, lictorem, & alios eiusmodi nunquam pati vim ab eo, ad cuius cædem concurrunt, sed ab alio quopiam, qui illis metum incutit; nam cùm in vtroque casu causa, quæ excusat ab irregularitate, ratione iustæ alioquin occisionis sit metus perdendæ propriæ vitæ, v. gr. nihil omninò interest, à quocunque incutiatur, non enim agimus de æquitate actionis, sed de causa excusante ab irregularitate ipsam quamuis inculpabilem consequente, quæ causa excusans si sit metus, in vno aliquo casu, erit quoque in alio, in quo idem malum timebitur. His omnibus adde ex his, quæ prima parte huius operis disputata sunt lib. 3. cap... quæst.. metum vitæ admittendæ, eiúsve periculum excusare ab omni lege Ecclesiastica, aut saltem ab ea, quæ nullam neque diuinam, neque naturalem includit: atqui lex de contrahenda irregularitate defectu lenitatis Ecclesiastica est, cùm, vt dixi lib. superiori, nullæ censuræ, aut irregularitates sint institutæ à iure diuino, & idipsum ex cap. 1. huius libri, atque ipsiusmet irregularitatis definitione constat, eius igitur obligatio prorsus cessabit vrgente graui metu & periculo.

TERTIA PARS regulæ.

Non est distinguendum inter laicum & Clericum, vbi eadem vrget necessitas.

AD extremum monui in nostra regula, nihil prorsus distinguendum esse inter laicum, & Clericum, vbi enim vterque ad occisionem iustam æquali premente necessitate, siue metus impenderis mali, siue obligatione vitandi peccati aliquem occidit, vtrumque immunem esse irregularitatis existimo cum Auila disp. 5. sect. 3. dub. 5. Molin. disp. 109. tract. 2. num. 7. idcircò enim negat contra Sot. Nauarr. & Caietan. alibi adducendos, opus esse protestatione de curanda morte, vt Clericus excusetur ab irregularitate propter denunciationem proditoris patriæ, ad quam faciendam lege diuina & naturali obligatur, quia protestatio necessaria non est, nisi in iis casibus, in quibus illa contrahi potest irregularitas: atqui ostendimus in actione, ad quam obligat lex naturalis, aut metus, nullam aut indecentiam, aut lenitatis violationem, aliúmve defectum reperiri posse; ergo neque irregularitas: quod autem, qui illam actionem ponit, sit laicus & Clericus, omninò per accidens est, quandoquidem pre-

muntur eadem obligatione ponendi actionem, de qua disputauimus, ne peccent, & eodem periculi grauissimi metu impelluntur.

Obiicit Henriq. lib. 14. cap. 11. num. 2. laicum, & Clericum nondum sacris initiatum, si occidat inimicum Reipubl. vrgente naturali præcepto, fieri irregularem, ex communi sententia DD. quos ibidem allegat litt. N. quia tunc ea irregularitas non habet rationem pœnæ, sed est solum impedimentum suscipiendi Ordines, quod, vt constat ex toto cap. superiori, incurri potest sine culpa: at verò in Clerico iam aliquo sacro Ordine insignito, prohibitio suscipiendi superiores Ordines, aut vtendi iam susceptis, est pœna, quia priuat Clericum iure, quod habebat; si igitur ex inculpata occisione, immò & præcepto naturali imperata Clericus fieret irregularis, incurreret quandã suspensionis pœnam sine culpa, & implendo præceptũ fieret inhabilis ad exercitium proprij officij, & Ordinis, quod iure merito absurdum existimauit S. Thom. 2. 2. q. 40. a. 2.

Respondetur, quamuis daremus, omnem irregularitatem contractam à Clerico ad aliquem sacrum Ordinem, iam promoto, pœnam esse, ac proinde culpam prærequirere, quod an verum sit, patebit inferiùs; inde tamen non sequitur, quando actio aliqua inculpabiliter fit tum à laico, tum à Clerico, laicum esse irregularem, & non Clericum, cùm omnis ea actio quæ impedit à suscipiendis Ordinibus, impediat quoque ab vsu iã susceptorũ, vt in ipsa irregularitatis definitione explicanda passim obseruant DD. deinde nego in casu, de quo agimus, dum quis ne peccet contra præceptũ naturale, aut aliud quod eo tempore seruandum omninò est, aliquem occidit, reperiri defectum lenitatis, siue iste sit laicus, siue Clericus, vti ostendi fusè, immò si hæc personarum conditio, & status quidpiam faceret, defectus mansuetudinis potiùs admittendus esset in Clerico, quàm in laico occidente, cùm Clericũ potiùs deceat à sanguine, vti loquuntur, abstinere, quàm laicum; quare si in iusta atque necessaria occisione violari potest aliqua ratione mansuetudo, potiùs certè violabitur à Clerico, quàm à laico.

SECVNDA REGVLA.

De homicidio iusto voluntari o.

IVSTA occisio spontanea, quia suscipitur ab eo, qui nullo alio præcepto, quàm muneris, & officij, quod volens subiit, ad illam obligatur, nulláque sibi extrinsecus impositã necessitate illata, vi aut metu incusso cogitur, facit irregularem ex defectu lenitatis. 6

EXPOSITIO ET CONfirmatio regulæ.

HÆc regula vniuersalis probata manet ex superioris, cuius est contradictoria, expositione, cùm enim certum sit, iudices aliosque ministros ad mortem rei concurrentes, & milites in bello etiam iusto sua manu interficientes, fieri irregulares, quamuis nullam homicidij culpam in eiusmodi iusta occisione committant, necessariò concedenda est aliqua irregularitas defectus lenitatis, quæ in illis actionibus, quamuis licitis, & bonis, obseruetur; atqui ostendimus superiori regula in occisione iusta, sed coacta, & necessaria,

non

non posse fingi mansuetudinis illum defectum; restat igitur vt illum in occisione iusta,& volita,atque sponte suscepta inesse dicamus, & sanè cùm in casu prioris regulæ lex, aut præceptum sua coactione potiùs occidat, inquit Henriq. cap. 11. cit. num. 2. quàm homo, qui inuitus quodammodo facit, atque adeò non poterit accusari imminutæ mansuetudinis,quãdo volens subit officium, quod nisi cum alterius cæde exercere non potest, & illud etiam eadem libertate nullo cogente exercet, eadem omninò ac vindictam per se intendere non sine aliqua violatæ lenitatis nota, quamuis inculpabili censetur, atque minus aptus videtur Ecclesiæ, qui vt minister mansuetissimi Pontificis Christi instituatur. Denique constans inductio manifestum facit, nullam incurrere irregularitatem solius defectus lenitatis, nisi qui volens ad alterius cædem, aut mutilationem iustè concurrit, quod in consectariis ferè singulis videre facilè fuerit.

TERTIA REGVLA.

De iis qui cooperantur iustæ occisioni voluntariæ.

NON solùm ea omnia, quæ excusant ab irregularitate homicidij voluntarij, & iniusti, excusant etiam ab irregularitate homicidij iusti, sed etiam multò plura, nam causa tantùm principalis actionis, cui hic defectus lenitatis est annexus, incurrit istam irregularitatem; non verò aliæ, quæ principali cooperantur auxilio.

EXPOSITIO ET CONfirmatio regulæ.

PRIMA pars huius regulæ perspicua est, quæ enim requiruntur, vt vnus aliquis dicatur causa occisionis iniustæ,eadem omninò necessaria sunt, vt dicatur causa eiusdem occiosionis, si iusta sit, nam æquitas, aut iniquitas actionis non facit vt aliquis dicatur causa, ipsam ponens, aut non ponens; quæ igitur excusabunt aliquem, ne illi tribuatur quæpiam actio, semper illum excusabunt; siue actio sit licita, siue illicita, hæ enim differentiæ faciunt tantùm, vt causa eiusmodi actionis peccet,aut non peccet, illam ponendo, non verò vt ponat, aut non ponat actionem;quia igitur qui est causa tantùm remota homicidij voluntarij, non contrahit irregularitatem, sed sola causa proxima siue principalis, siue minus principalis existat, modo superiùs explicato, ita etiam, qui erit tantùm similis causa remota homicidij iusti, & cum lenitatis defectu coniuncti,non contrahet istam irregularitatem: vt qui texuit, aut vendidit funem,quo latro fuit strangulatus, non est irregularis, etiamsi iudex illum damnans, & lictor fauces constringens, sint irregulares. Idem dico de eo, qui casu fortuito, qui non sui compos, vt infans, furiosus, dormiens occidit, aut qui sanitatis causa mutilat; hi enim omnes neque irregularitatem ex delicto,neque ex defectu lenitatis ratione homicidij, aut mutilationis incurrunt.

Maior videtur difficultas in altera parte, qua diximus, solam causam principalem actionis, cui est annexa irregularitas propter lenitatis defectum, non verò cæteras,

tas, quæ aut consilio, aut auxilio, aliâve ratione ad eam concurrunt, fieri irregulares; pugnare enim videmur cum communi DD. sensu, habemus tamẽ ius, nisi fallor, satis liquidũ; qui enim in bello iusto pugnant, aut alios hortantur ad pugnandum, aut pugnam imperant, modò ipsimet sua manu nullum interimant, non fiunt irregulares, vti ostendimus inferiùs, quamuis plurimi in eo conflictu perierint, & tamen hi omnes concurrunt moraliter ad eas cædes tum iuuando, tum hortando, tum imperando, immò ipsimet pugnant, atque etiam vulnerant; ergo falsum est omnes concurrentes ad homicidium iustum illigari irregularitate, etiamsi causa principalis illius illigetur; immò inde colligo nunquam ab his causis minus principalibus incurri irregularitatem, nisi id in aliquo casu apertè exprimatur, quandoquidem nullibi fertur in vniuersum ea irregularitas in iure pro concurrentibus ad homicidium, immò in locis, in quibus agitur de irregularitate, ob hunc defectum excipiuntur coadiuuantes: in aliis autem locis numerantur singulæ causæ, quæ innodantur eiusmodi impedimento, vt quando agitur de rei cæde, & personis in eam influentibus, vt de iudice, cap. his à quibus 23. q. 8. & cap. ex vestris, de excessibus Prælato. & de exequutoribus sentẽtiæ cap. aliquanto 1. dist. 51.

Obiiciunt passim cap. si quis viduam 8. dist. 50. vbi conscius homicidij post Baptismum commissi, aut facto, aut præcepto, aut consilio, aut defensione deiicitur à Clero, si in illum subrepserit; ergo omnes, qui concurrunt ad homicidium, fiunt irregulares, atque vt videas comprehendi omne homicidium etiam iustum, aduerte ibi agi quoque de homicidio in sui defensionem commisso, atque adeò legitimo.

Respondetur, eum canonem non loqui, nisi de homicidio iniusto, vt apparet ex pœna in fine adiecta, priuantur enim hi omnes communione, quæ in fine duntaxat more laico reddenda erit his Clericis propter eiusmodi homicidium depositis, quæ duæ pœnæ depositionis, & priuationis communionis, prętérquam in extremo vitæ fine, cùm grauissimæ sint, supponunt grauem culpam; cùm tamen in homicidio iusto, de quo agimus, nulla & ne leuis quidem noxa agnoscatur; adde ea quæ absolutè dicuntur in iure de homicidio, maximè circa pœnas ipso facto incurrendas, de solo voluntario, & culpabili intelligenda esse, vt Henriq. plures allegans obseruauit lib. 14. cap. 9. n. vlt. litt. L. & sanè innumera sequerentur absurda, si, quoties iura quidpiam decernunt de homicidio absolutè, accipienda essent de quolibet homicidio, siue iusto, siue iniusto.

Ad id porrò quod dicebatur, homicidiũ, de quo agitur in Canone citat. si quis viduã, esse iustum, quandoquidẽ est defensiuum. Respondetur primò, cum glossa ibid. loqui canonem de defensione euitabili, & non necessaria; tunc enim non caret culpa homicidium. Secundò dico hunc canonem non esse Martini Papæ, vt solemni sibi errore allegãt Gratian. sed tantùm in collectione Martini Braccarensi reperiri, atque in quibusdam Codicibus legi *assensione*, pro *defensione*. Expressior quidem videtur Canon 11. Conc. Triburiens. Sacerdos enim, & Diaconus deponi iubetur, *qui nimium coactus homicidium fecerit*, extenditurque ea

pœna

pœna ad consulentes, hortantes, & alios eiusmodi: verba porrò illa nimiæ coactionis omnem culpam ab eo homicidio remouere videntur; nihilominus cùm imponatur grauis pœna depositionis, supponenda necessariò est aliqua culpa, eáque grauis, quare nimia illa coactio non est ea, quæ omnem noxam abstergit, sed quæ illam aliquantulum minuat, & quæ fortassis in foro ciuili à pœna ordinaria saltem homicidij excusatet: aut quia etiamsi initio quis coactus fuerit ad sui defensionem, deinde tamen æstu quodam abreptus fines defensionis transiliit. Denique de hoc eodem homicidio voluntario & peccamino o intelliges cap. vlt. de Clericis pugnantibus, vbi homicidium dicitur facto consilio & defensione perpetrari.

Consectarium I.

An sit vera communis regula ex homicidio licito priuata authoritate commisso, nunquam contrahi irregularitatem; quæ tamen ex eodem homicidio publica authoritate facto & inculpabili incurritur?

8 EX regulis à nobis stabilitis non fuerit operosum deducere quid sentiendum sit circa vulgares difficultates de irregularitate ratione defectus lenitatis in homicidio defensiuo, aut in legitimo iudicio, vel iusto bello commisso.

Ordior autem à communi regula, quam tradit Couarr. in Clem. si furiosus. 3. part. §. vnic. atque alibi sæpiùs tota ea relectione, cuiúsque meminit Nauarr. & quam cæteri videntur admisisse, nimirum homicidium inculpabile nunquam inducere irregularitatem, quoties fit à priuata persona; secùs verò, quando fit à publica persona; quod probant inductione, nam nullum est homicidium licitum propria authoritate factum propter illud, quod in sui defensionem fit: illud autem non facit irregularitatem; at verò homicidium à iudice, accusatore, teste, lictore & aliis ad cædem rei concurrentibus habet annexam irregularitatem, quod idem dicendum est de militibus in bello iusto propria manu interficientibus; hi verò omnes agunt ex officio publico atque publica authoritate Reipublicæ.

Non satis tamen placet hæc vulgaris doctrina. Primò enim non redditur in illa ratio discriminis, quod admittitur inter cædem priuata & publica authoritate iustè factam, & cur irregularitas ex vna consequatur, non ex altera, quandoquidem vtraque iusta est, & videtur omninò esse per accidens ad defectum lenitatis, quod quis priuata authoritate, aut publica occidat, si reipsa occidat, atque etiam occidere intendat. Secundò etiam aliquando cædes à publica persona illata immunis est irregularitatis, vt videbis in milite occidente in bello iusto defensiuo: quod autem bellum sit defensiuum, non facit, vt miles non æquè gerat in illo officium publicum, atque in bello offensiuo: iudex quoque, accusator, testis, aliíque qui ad rei mortem proximè concurrunt, si id faciant vrgente obligatione præcepti, quam sine peccato violare non possunt, aut actionem tum imperatam omittere, vel si cogantur graui metu impendentis mali, quod vix aliter vitare queant, non fiunt irregulares, vti iam monuimus,

& iterum constabit inferiùs. Publica igitur authoritas non facit, vt homicidium ab illa licitè commissum pariat irregularitatem. Tertiò plurimi docent, non vitari irregularitatem, quando aliquis occidit alium in defensionem bonorum, aut famæ, aut proximi, & non in defensionem propriæ vitæ, atque etiamsi suæ saluti fuga aliáve ratione consulere possit, quamuis non sine probro & aliqua infamia, & tamen probabile esse concedunt iidem DD. cædem tunc commissam licitam & iustam esse, sed non immunem irregularitatis; quod igitur occisio fiat iustè à priuata persona, non excusat ab irregularitate ex defectu.

QVAS ob causas nolui vti communi illa regula, sed alias vniuersaliores tradere placuit, quæ rationem huius vulgaris dicti continent, & quid in communi doctrina veritatis, aut falsitatis insit, ostendunt. Quia enim nunquam occisio, aut mutilatio licitè fit priuata authoritate, nisi coactè & vrgente graui necessitate, in quam inuiti adducti sumus propter obligationem vrgentis præcepti imperantis actionem, quæ sine peccato relinqui nequit, aut propter euitandum grande malum, quod nobis impendet, & cuius metu premimur. Homicidium iustum à priuata persona factum semper est necessarium & coactum, ac proinde nunquam in eo ita primò & per se vindicta intenditur, vt violetur lenitas & mansuetudo; quare nunquam inducit irregularitatem. At verò, quia homicidium ratione solius publici officij factum semper est spontaneum, & saltem in sua prima radice omninò liberum ab omni coactione & obligatione, siue quia tunc posset aliquis abstinere ab illo sui officij actu, & alij permittere, qui eodem munere fungitur, siue quia saltem volens munus illud publicum suscepit, occisio tunc facta primò & per se, ac nullius alterius rei faciendæ, aut obtinendæ occasione impellente, intendi dicitur, quod cum eximia mansuetudine, quam Ecclesia in suis ministris exigit, non satis cohærere videtur, atque adeò ratione eiusmodi defectus contrahitur ista irregularitas, quæ pœnalis non est, neque vllam noxam supponit; si verò aliquando illi, qui authoritate publica licitè occidunt, id faciant cogente necessitate distincta ab obligatione sui officij, & quæ premit illos ad exercitium, totum homicidium tunc commissum erit necessarium, & æquè expers irregularitatis, atque si fuisset factum à priuata persona, posset licitè, & non coactè, & nulla ineuitabili necessitate, aut graui metu premente aliquem occidere, reuerà fieret irregularis. Quare tota causa huius irregularitatis in homicidio iusto quacunque authoritate suscipiatur, siue publica, siue priuata, petenda est à necessitate, aut coactione, quæ impedit ne violetur lenitas & mansuetudo, cuius proinde defectus nullus eo casu reperitur.

CONSECTARIVM II.

An iustè occidens alium ad sui rerumque suarum defensionem, fiat irregularis?

SVPPONO in his omnibus seruari moderamen inculpatæ tutelæ; quid verò ad id requiratur, fusiùs tradememus tertia parte. 9

RESPONDEO, & dico primò. Quoties

ties ad ſui rerúmque ſuarum defenſionem licita & neceſſaria eſt alterius occiſio, nunquam contrahi irregularitatem. Ratio vniuerſalis petenda eſt ex prima noſtra regula, quia hoc homicidium & licitum & neceſſarium eſt, quæ duæ conditiones excuſant, vti oſtendimus, ab omni irregularitate, æquitas quidem actionis excludit irregularitatem homicidij voluntarij, quod peccatum mortale eſt contra quintum Decalogi præceptum: neceſſitas autem impedit directam vindictæ intentionem, & omnem lenitatis defectum; atqui in hac defenſione ſupponimus licitam atque etiam neceſſariam eſſe occiſionem, cogimur enim graue malum cæde eius, qui nobis illud inferre molitur, auertere, neque tenemur, ne illi noceamus tantum diſpendium pati; igitur nulla erit in eo caſu irregularitas.

Dico ſecundò. Quoties ad ſui terúmque ſuarum tuitionem, licita eſt alterius iniuſtè nos inuadentis cędes, aut mutilatio, toties illam eſſe neceſſariam, ac proinde ſemper licitam alterius occiſionem ad ſui defenſionem eſſe omnis irregularitatis immunem, quæ vltima conſequentia eſt ex priori concluſione & regula vniuerſali, quandoquidem æquitas & neceſſitas cædis excuſant ab omni irregularitate, oſtendendum duntaxat reſtat, omnem occiſionem alterius ad ſui defenſionem, ſi licita & iuſta ſit, eſſe quoque neceſſariam; quod inde probatur, quia nihil poteſt priuato permittere alterius interitum, pręter ineuitabilem neceſſitatem ſubeũdi grandis alicuius mali, quod amoliri non poſſumus, niſi eius, qui illud nobis iniuſtè inferre conatur, interitu, aut mutilatione, & licèt illud malum poſſimus pati, ſi lubeat, & alterius vitæ parcere, ad id tamen non tenemur, aliquando etiam obligamur omninò vitam, fortunas, famam, pudicitiam, & alia bona noſtra tueri, neque illis cedere poſſumus, eſto id fieri non poſſit, niſi morte, ea eiuſmodi bona eripere iniuſtè tentantis, ea enim neceſſitas facit nobis licitam cædem ipſius; nunquam igitur licet priuatæ perſonæ alterum perimere, niſi ratione neceſſitatis, in quam nolens redactus ab ipſo eſt, ad grauiſſimum malum ſibi iniuſtè intentatum amouendum.

Dico tertiò. Nihil diſtinguendum eſſe inter laïcum & Clericum in hoc caſu, ſed vtrumque liberum eſſe omnis irregularitatis, quando coactus neceſſitate ineuitabili ſe ſuáque defendendi, iniuſtum inuaſorem occidit, aut mutilat, quia neuter ipſorum peccat, vt patet, & vterque premitur neceſſitate, quæ facit, vt non intendatur directè, & per ſe, vindicta, atque adeò omnis defectus lenitatis abſtergatur, vti explicuimus. Quare falſum eſt hunc Clericum manere irregularem ſaltem quoad aſcenſum ad ſuperiores Ordines, quamuis in iam ſuſceptis poſſit abſque diſpenſatione miniſtrare, quod docuit gloſſa in cap. de his Clericis 1. diſtinct. 50. atque S. Thom. 2. 2. quæſt. 64. art. 7. ad 3. Scot. in 4. diſtinct. 25. quæſt. 1. art. 1. Richard. ibid. ead. diſt. art. 5. quæſt. 3 Paludan. quæſt. 4 art. 2. con. 3. Henric. quodlib. 6. quæſt. 10. & in vniuerſum omnes veteres tum Theologi, tum iuris Pontificij interpretes, teſte Comitolo, nam ſaltem de Clerico loquuntur, cùm de eo expreſsè agant antiqua iura, quæ in hanc rem allegant, nempe cap. 1. & 2. de his Clericis, 50. d. fatentúrque P. Nau. lib. 2. de reſtitut. cap. 3. num. 345. Graff. lib. 2. cap. 65. num. 9. Panorm.

in cap.2. de vita & honestat. Clerico. num.2. Quare quæ innouasse denuò Tridenr. sess. 14. cap. 7. de reseruat. abrogata hac in parte Clem. si furiosus, existimauit Maiol. lib. 1. cap. 102. num. 10. §. vigesima, & lib. 5. cap. 48. num. 10. & 11. sed neque nouum ius Tridentin. condidisse, neque vetus antiquasse, neque in iure naturali quidquam definiuisse, aut Clericos noua irregularitate illigasse sapienter videtunt contra eandem Maiol. Henriq. lib. 14. cap. 10. num. 2. Petr. Nauar. lib. 2. de restitut. cap. 3. num. 367. Vgolin. cap. 29. de irregular. num. 3. Sayr. lib. 6. cap. 17. num. 10. aliíque recentiores; sic enim Conc. de homicidio culpabili, interpretati sunt Cardinales, quorum curę commissa est ea explicatio in declaratione 1. Octob. an. 1587. deinde eodem modo loquitur Trident. de hoc homicidio, atque de casuali, & in vtroque requirit dispensationem: atqui cap. superiori ostendi homicidium casuale in eo loco esse culpabile, & indirectè voluntarium; igitur & istud homicidium factum fuerit cum culpata tutela. Denique, quia sæpè dubium est, an fuerit inculpata tutela; ad cauendum foro externo, & omnem euellendum scrupulum consulit dispensationem potiùs, quàm imperat Concilium, ait enim *quodammodo* illam accipiendam esse; vult tamen eam facilè obtineri, & ab Ordinario loci concedi. cap. autem de his Clericis, loqui de homicidio culpabili, facilè ex textu colligitur, & alij aduertetunt cum Lessio lib. 2. capite 9. numero 52.

Consectarium III.

Explicantur singulares difficultates ex priori consectario circa irregularitatem ex occisione in sui suarúmque rerum defensionem facta.

Ex huius vniuersalis definitionis certissima, vt vides, regula, singulares controuersiæ facillimè, relictis DD. dissidiis, explicari possunt. 10

Difficvltas I.

De occidente ad vitæ defensionem.

Primò enim, qui propriam vitam cum inculpatæ tutelæ moderamine alterius illam iniustè eripere satagentis interitu seruat, non sit irregularis, cùm grauissimo metu excuserur ab omni defectu lenitatis hic occidens, vnde neque eam irregularitatem imponi potuisse mihi omninò certum est, vt dixi in prima regula. Quare non modò ex Clemen. si furiosus, probanda est doctrina huius consectarij, sed ex ipso iure naturali; neque enim nouum ius condidit ea constitutione Clemens, vti sapienter aduertit glossa verb. idem, allegans Hostiens. qui de more & vsu curiæ testatur, sequitúrque Nauarr. cap. 27. num. 215. Henriq. lib 14. cap. 10. n. 2. litt. L. Molin. disp. 109. n. 8 tract. 2. Auila 7. part. disput. 5. sect. 3. dub. 1. Suar. disp. 46. sect. 1. n. 2. & tract. 3. disp. 72. num. 1. & alij apud Sayr. lib. 6. cap. 17. num. 9. contra plures alios ibidem relatos, qui cum manifestissima ratione, vti ostendi, pugnant.

gnant; iura enim antiqua, quibus ad hanc irregularitatem adducti sunt, agunt apertissimè de homicidio culpabili, quia aut vitari poterat, neque necessarium erat ad sui defensionem, quæ aliter obtineri potuisset, aut quia in eo non fuit seruatum moderamen, quod patet ex pœnis adiectis, vti aduerti superiori consectario circa cap. de his Clericis. 50. d. atque eadem ratione intelligendum esse Trident. loco superiùs explicato: tandem fatetur Comitolus lib. 6. responsor. quæst. 54. post Nauarr. cap. 27. n. 211. & Tolet. lib. 1. cap. 74.

DIFFICVLTAS II.

De occidente ad vitandam mutilationem.

12 SECVNDÒ, occidens alium, vt mutilationem ipse euitet, non est irregularis seruato moderamine inculpatæ tutelæ, quod docent Couarr. in Clem. tertia part. §. vnicò, num. 2. Cardinal. ibid. q. 23. Vgolin. cap. 29. §... & alij cõmuniter apud Sayr. lib. 6. cap. 17. num. 3. atque ex recentioribus Molin. tract. 3. disp. 72. num. 6. Auila disp. 5. cit. sect. 3. dub. 1. Bonac. disp. 7. q 4 punct. 6. num. 4. Petr. Nauarr. lib. 2. de restitut. cap. 3. num. 346. contra Maiol. lib. 5. cap. 48. num. 7. Villad. tract. de irregular. cap. de percussore, & paucos alios. Argumentantur verò Vgolin. Suar. & alij communiter ex eo quòd occisio, & mors æquiparantur quoad contrahendam irregularitatem; ergo & quoad euitandam, hæc tamen ratio non sufficit, quia alia potest esse dispositio iuris circa vnum, quàm circa aliud; deinde hinc tantùm habetur, sicut mutilatio sufficit, æquè atque mors ad contrahendam irregularitatem, ita quando quis excusaretur ab irregularitate ex cæde contrahenda, eadem ratione excusabitur ab irregularitate ex mutilatione quoque incurrenda: at verò non quæritur hoc loco, an mutilatio faciat irregularem, sed an cædes ipsa ad vitandam mutilationem id faciat. Ratio igitur est ea, quam attulimus in nostra regula, & in superiori consectario, quámque Couarr. Vgolin, & alij attigerunt, sed non satis explicarunt, quia cædes iniustè nos mutilare conantis, si aliter repelli nequeat, licita, & iusta est, vt concedunt omnes, & dicemus alibi, & alioquin cogeremur pati iniustam mutilationem, quæ sæpè cum periculo vitæ coniuncta est, immò quæ est partialis quædam mors; éstque idem ius ad seruandam integritatem membrorum, & ipsam vitam; atqui eo casu non est licita inuadentis cædes, nisi ratione moralis necessitatis, ac coactionis, ex qua à nobis suscipitur, & propter grauioris mali intentati metú, ea porrò necessitas, & metus xcusat ab irregularitate, vti diximus.

DIFFICVLTAS III.

De occidente ad vitandum graue vulnus.

TERTIA, qui occidit iniustum inuasorem, vt se tueatur à graui vulnere, aut ne turpiter ab illo deformetur, non est irregularis, quod sentiunt docti recẽtiores allegati à Sayr. lib. 6. cap. 17. num. 4. quibus ipse adhæsit, atque Salon. 2. 2. q. 64. a. 8. controuers. 2. con. 1. Hurtad. disp. 2. diffic. 11. num. 37. Villalob. tract. 21. diffic. 24. num. 7. tom. 1. Bonac. punct. 6. cit. num. 8. Diana 4. part. tract. 2. resolut. 6. Suar. disp. 46. sect. 2. num. 6. qui affert exemplum eius, qui vel grauem percussionem timet, aut ratione vulneris, aut ratione infamiæ, vt si alapa, aut vir- 13

ga quis sit excipiendus, à quibus non abnuit. Soto lib. 5. de iustitia. q. 1. a. 8. sub fin. tenétque Henriq. lib. 14. cap. 10. num. 3. contra Vgolin. cap. 29. §. 2. qui nisi vulnus lethale timeatur, vult contrahi irregularitatem, etiamsi existimet licitam esse occisionem, quando ea necessaria est ad vitandam verberationem. idem docuit Auila dub. 1. cit. allegans Nauarr. in summa Hispana. Ratio huius corollarij iam reddita fuit, innocentia enim, & necessitas huius occisionis illam immunem faciunt ab omni culpa, atque etiam lenitatis defectu, & quod inde consequitur, ab omni irregularitate. Fateutur porrò licitam esse cædem istam aduersarij, igitur & necessariam esse concedant oportet, quandoquidem non sit licita, nisi ratione necessitatis, vt dixi consectario superiori.

Difficvltas IV.

De occidente ad defensionem honoris, & bonorum.

14 QVARTÒ, occidens alium ad iustam defensionem sui honoris, & famæ, non fit etiam irregularis; quod idem dicendum existimo, quando agitur de seruandis bonis fortunæ maioris momenti, quæ sola illa auferentis morte retineri possunt. Magna contentione agitatur hæc controuersia, sciunduntúrque studia in contraria DD. vti videbis apud Dian. 4. part. tract. resolut. 4. Sayr. lib. 6 cap. 17. num. 22. qui illos non satis fœliciter conciliare conatur. Et Couarr. in Clem. si furiosus 3. part. §. vnic. n. 5. & 6. Mihi nostra sententia, quæ magis communis est, inter recentiores, nempe Suarez, Kon. Gordon. Tann. Turrian. Præposit. Hurtad. Sot. videtur necessariò concludi ex dictis, cùm enim fateátur aduersarij, eam cædem tunc licitè committi, fateantur quoque oportet necessariam esse, & cum metu grandis mali coniunctam; ratione enim illius aut necessitatis, aut metus licet mihi percutere, atque etiam occidere iniustum inuasorem priuata authoritate, quòd aliàs non liceret; atqui metus & necessitas excusant à defectu mansuetudinis & irregularitate, vti ostendimus sæpiùs, neque alia ratione occisio ad defensionem propriæ vitæ, aut membri iusta est, quàm quia necessitas & metus omittendi bonum insigne facit, vt potiùs intendatur proprij boni conseruatio, & periculi depulsio, quàm ista vindicta; si igitur in omnibus istis casibus similis necessitas, aut metus, quamuis non adeò grauis, vrgeat, eodem planè modo excusabit à violatione mansuetudinis Christianæ; esto non obligemur vitare hæc mala, immò insignis animi foret ea generoso quodam conatu amplecti; si enim esset obligatio vitandi hæc damna, vti aliquando contingere poterit, quamuis non ita frequenter, tunc certum ex cæde ita ineuitabili non contrahi irregularitatem, ne Ecclesia videatur virtutis actus, aut præceptorum impletionem aliqua ratione prohibere, quod tandem Layman fatetur lib. 3. tract. 3. cap. 9. sub finem.

Obiicitur primò, Clem. si furiosus, excusat tantùm ab irregularitate illum, qui suam vitam defendit; quare cùm sit vniuersalissima iuris regula omnem homicidam voluntarium esse irregularem, & ius nouum Clementinæ excipiat tantùm defendentem propriam vitam; reliqui omnes manebunt irregulares, etiamsi non peccent occidendo, quia ad hanc irregularitatem

gularitatem minimè requiritur culpa.

Respondetur, in hac Clementina nullum ius nouum statui, vti iam ostendimus, neque vllam ferri exceptionem à iure vniuersali, nullibi enim lata est vniuersalis illa regula, omnem voluntarium occisorem fieri irregularem, immò illa pugnaret cum iure naturali, & iniqua omninò esset, vt prima nostra regula docuit, nisi per voluntarium occisorem intelligas illum, qui nulla necessitate siue implendi cuiusquam periculi, siue vitandi impendentis mali alium occidit, neque vnquam iure antiquo fuit irregularis, qui cum inculpata tutela vitæ suæ insidiatorem occidit, quod ex prima & tertia regula, primo & secundo consectario constat: hac igitur Clementina propriam salutem defendens, non eximitur irregularitate, quam alioquin incurreret; ergo alij, qui ea Clementina non sunt comprehensi, aut excepti, minimè damnari poterunt irregularitatis, declarauit enim tantùm Clemens certum ius naturale, neque de aliis, de quibus inter DD. disputabatur, quidquam libuit definire.

Obiicitur secundò cap. final. 13. q. 2. & cap. interfecisti, de homicidio, ibi enim, *si te tuaque liberando furem interfecisti, non sis* quidem *irregularis*, consulitur tamen tibi pœnitentia & Eleemosyna, immò si Clericus eadem fecerit, non deponitur quidem, quamdiu tamen viuit, pœnitentiam agit.

Respondetur, hoc caput desumptum esse ex Pœnitentiali Romano, in eóque habetur cap. 24. & citatur etiam à Burchard. lib. 19. cap. 8. quanquam ex Concilio Aurelian. cap. 1. excerpsisse illud se dicat Iuo part. 13. cap. 46. & Gratian. 13. quæst. vlt. cap. fin. atque etiam Burchard. lib. 11. cap. 60. hoc verò capite agitur de occisione, quæ vitari poterat, & quæ fuit omninò culpabilis, alioquin non fuisset iniuncta adeò grauis pœnitentia.

Dices, secundum casum, qui ibi ponitur, & in quo interficitur fur sine *odij meditatione* ad sui suarúmque rerum liberationem, omninò esse inculpabilem, & tamen pro illa occisione Clericum fieri irregularem, vt aduertit glossa in cap. interfecisti, quia dum allegatus fuerit ille Clericus occisor in ordinem pœnitentium tota vita, certè Altari ministrare non potuit. Verùm illo ipso argumento probatur etiam hanc occisionem etsi non mediato odio, siue ex *odij meditatione* commissum, fuisse tamen culpabilem, quandoquidem illi imposita est perpetua pœnitentia, & consequenter irregularitas, quæ pœnitentiæ perpetuæ est annexa: non fuit autem culpabilis ea occisio, eo quòd in bonorum defensionem facta fuerit, nam supponitur etiam facta in defensionem propriæ vitæ, his verbis, *te tuáque liberando*; vel igitur dicendum non modò est non posse Clericum tueri suam vitam alterius morte absque irregularitate, sed neque absque graui culpa, quam Ecclesia perpetua pœnitentia plectar; vel noxam, quæ in occisione illius capitis punitur in Clerico tam graui pœnitentia, aliunde petendam esse, quàm quod in defensionem rerum suarum non fuerit occidendus latro à Clerico, quandoquidem eodem modo loquitur siue Roman. Pœnitentiale, siue Concilium Aurelianense, de occisione furis in defensionem propriæ vitæ, fuit igitur culpa, quia hic homicida poterat aliter sibi consulere, aut quia non satis cautè inculpatam tutelam seruauit

Illa

Illa autem verba *te tuáque* liberando, non sunt intelligenda coniunctiuè, sed disiunctiuè, vel alternatiuè, vt Felin. ibid. Caietan. 2.2. quæst. 64. art. 7. Couarr. in Clem. cit 3. part. §. vnic. num. 6. atque alij omnes interpretati sunt, quod Barbosa latè refert in collectan. huius capit. ita vt sensus sit, non esse te homicidam, si te, vel tua liberando, latronem, quem aliter capere, aut impedire non poteras, occidisti; nam si coniunctim capienda essent hæc verba, & non licita esset occisio furis, nisi ad se & sua simul liberandum, non modò pro defensione suorum bonorum duntaxat, non liceret interficere iniustum inuasorem absque culpa, aut saltem irregularitate; sed neque ad defensionem vitæ, nisi illa cum bonorum externorum conseruatione coniuncta esset. Mitto aliam expositionem non incommodam horum verborum, quam affert Petr. à Nauar. lib. 2. de restitutione. c. 3. num. 406.

Obiicitur tertiò cap. suscipimus, de homicidio, vbi duo Clerici comprehensos latrones nocturnos vinciunt, & dum vnus ex illis Abbatem consulit, latronésque interea vincula disrumpunt, alter qui eos custodiebat, ipsos occidit, ne ab ipsis interficeretur; qua de causa, vterque Clericus pronuntiatus fuit irregularis, & contra mansuetudinem Ecclesiasticam fecisse; ergo non fuerit licitum saltem Clericis pro rerum defensione iniustum inuasorem occidere.

Respondetur imprimis hac ratiocinatione probari, neque Clericos in sui etiam tuitionem interimere aggressorem iniustum, quia in eo cap. dicitur hunc Clericum interfecisse latrones, ne ab illis interficeretur. Secundò non tantùm foret irregularis hic Clericus, sed etiam peccasset saltem contra charitatem, id enim probant verba Alexandr. III. quæ adducunt, ait enim *satius fuisse post pallium relinquere tunicam*, & temporalium *iacturam pati, quàm prò vilibus ita exardescere*; & commissima sententia est eo casu quo res suas à latrone seruare non potes, nisi illas asportantem occidendo, licitam esse ipsius cædem. Quare dicendum est cum glossa & communiori sententia apud Couarr. loco cit. & Barbos. in collectan. cap. suscepimus, fuisse culpabilem excessum in ea rerum suarum defensione, iam enim res suas recuperarant isti Clerici: inanis autem erat metus Clerici, qui eos in custodia detinebat, ne ab illis occideretur, si frangerent vincula, quod illos moliri videbant; quare non potuit ex ea suspicione, aut timore eos præuenire & occidere; denique poterat ipsemet fuga, aut alia etiam ratione consulere suæ saluti; quare fuit æstu quodam iracundiæ abreptus ille Clericus, & vt loquitur Pontifex *acriter exarsit*, neque se suaque defendit, sed propria authoritate fures puniuit.

Obiicitur quartò cap. 3. de homicidio, licet occidere furem nocturnū, non verò diurnum, quia de nocte dispici nequit, an fur venerit ad occidendum, an ad furandum, inde enim colligitur nefas esse illum occidere, qui furtum tantùm committit, & non insidiatur vitæ.

Respondetur, hæc verba esse Aug. lib. qq. in Exod. quæst. 54. vbi exponit legem latam cap. 22. Exod. eiusque rationem reddit, aitque huic antiquissimæ legi consensisse leges sæculares, dicunt enim impunè occidi nocturnum furem quoquo modo, si se cum telo defenderit, iam enim plus est, quàm fur. ita traditur l. 4. ff. ad l. Aquiliam,

Aquiliam, sicque illa lex 12. Tabularum, cuius meminit Cicero oratione pro Milone, & Quintilian lib. 4. Institut. cap. 10. Ex his porrò legibus malè argumentantur aduersarij, nisi velint simul ostendere cùm Fortunio apud Couarr. §. vnico. cit. nunquam licere furem occidere pro defensione rerum suarum, tunc enim non modò ex ea occisione sequetur irregularitas ex defectu lenitatis, sed etiam ex homicidio culpabili; neque quidquam distinguendum erit inter laicum & Clericum, cùm tamen hanc rerum defensionem cum raptoris nece licitam esse, modò supponamus, latéque ostendit Couarr. loco cit. non ex sola indulgentia legum, sed ex iure naturali; quod æquè Clericis ac laicis commune est; distinguunt tamen leges inter furem diurnum & nocturnum, quia plerumque possunt repelli fures diurni absque cæde, nisi quando res ablatas telo & armis defendunt; nocturni verò fures vix arceri sine periculo possunt, nisi ipsi occidantur; si enim eadem vis à fure nocturno & diurno inferatur, & à neutro possit recuperari res sublata magni alicuius momenti sine ipsius cæde, eo quòd illam vi detineat, vtriusque occisio licita fuerit, quanquam forum externum præsumat potiùs noxam commissam fuisse in cæde in furis diurni inermis, quàm nocturni.

Obiicitur quintò cap. significasti 2. de homicidio. Presbyter eo quòd latronem res Ecclesiæ diripientem fossorio percussisset, dicitur irregularis, si vulnus lethale fuit. Respondetur eam percussionem minimè fuisse necessariam, sufficiebat enim clamor, quandoquidem statim adfuere parochiani, qui illum cohibuerunt; immò & occiderunt.

Si quæ alia obiiciantur, probabunt potiùs illicitam esse eo casu occisionem, quàm si semel concedamus, eam expertem esse culpæ, ex ea tamen contrahi irregularitatem, quandoquidem, vt dixi, non est licita nisi ratione metus periculi impendentis, qui metus ab omni lege Ecclesiastica excusat.

DIFFICVLTAS V.

De occidente barbam sibi vellentem.

QVINTÒ ex eodem principio soluitur quæstio, quam posuit Vgolin. cap. 29. §. 2. num. 3. de quodam Sacerdote, qui occidit quendam, à quo arrepta barba trahebatur, & à se aliter expedire non poterat. Damnat hunc irregularitatis Vgolin. eo quòd tunc non ageretur de vita. Ego contrarium omninò existimo ex dictis, cùm enim grauissimam illa auulsione barbæ pateretur iniuriam, à qua alter desinere nollet etiam rogatus, potuit illam repellere eius etiam cæde, & metu iniuriæ ferendæ, quo coactus occidit, excusabatur ab irregularitate. 15

DIFFICVLTAS VI.

De eo qui clamore suo concitans vicinos ad capiendum latronem, causa est, vt occidatur.

SExtò qui clamat ad latrones, aut vocat famulos, aut vicinos in auxilium, imperátque vt capiant latro- 16

nem, si ille interficiatur eo quòd resistat, aut iudici traditus ab eo suspendi iubeatur, non incurrit irregularitatem. ita Vgolin. cap. 14. §. 1. num. 7. Ratio mihi euidens est, quia poterat eo casu furem resistentem, & non reddentem ablata, interficere, poteràtque illum capere, atque iudici ipse tradere; neque placet, quod addit Vgolin. necessariam esse protestationem, cùm enim necessitate sese tuendi saltem verbis vocarit vicinos, aut familiam, imploraritque etiam iudicis auxilium, nihil peccauit contra mansuetudinem, aut contra legem Ecclesiasticam. Idem dicendum est de illo, qui vocat socium ad repellendum iniustum inuasorem, aut qui eam in rem illi sua dat arma, quia si poterat iste manu sua interficere; ergo & aliena, vt habet Sayrus lib. 6. cap. 17. num. 14.

DIFFICVLTAS VII.

De occidente insidantem pudicitiæ.

17 SEPTIMÒ qui occidit eum, à quo eius pudicitia impetitur, quamque aliter tueri nequit, non fit irregularis, quod docere debét ij omnes, quos sequuti sumus diffic. 4. & ex nostra regula necessariò atque euidenter colligitur. nam primò aliquando propter periculum consensus tenetur ad eam cædem, & tunc obligatio seruandi præcepti naturalis ac diuini, liberabit à defectu lenitatis & à præcepto Ecclesiastico, vti diximus. Secundò etiamsi non teneatur ad hoc medium vsurpandum, potest tamen licitè eo vti, ne damnum pudoris, quod maximè æstimabile est, patiatur, quod non negabunt illi, qui ad tuendam famam & bona fortunæ, id concedebant, maximè cùm perditionem pudicitiæ dispendium famæ facilè consequi soleat; igitur metu illo graui eximetur ab omni irregularitate.

DIFFICVLTAS VIII.

De occidente ad tuendum proximum.

OCTAVÒ qui proximi innocentis vitam, famam, pudicitiam, 18 aut bona aliter quàm iniustè inuadentis nece tueri non potest, licitè ipsum occidit, non tantùm quando ad id lege iustitiæ, aut, charitatis ita obligatur, vt sine peccato omittere nequeat, sed etiam quando eiusmodi præceptum non vrget; cùm enim proximi malum nostrum reputemus, illum tueri possumus, eo modo quo nos, quod verum præsertim est, quando iste nobis propinquus est, vt pater, mater, frater, aliique consanguinei, aut amicus, & tunc immunis erit ab omni irregularitate. Ita Turrian. lib. 9. de censur. disp. 65. dub. 4. Kon. disp. 18. num. 88. disp. 2. de irregulat. num. 36. Tann. 3. p. disp. 6. quæst. 10. dub. 11. n. 210. Villalob. tract. 11. tom. 1. diffic. 24. num. 11. Filliuc. tract. 20. cap. 5. n. 159. Couarr. §. vnico. cit. num. 5. & alij, quos dabit Sayr. lib. 6. cap. 17. num. 21. quibus adhæsit latè Suarez disp. 46. sect. 3. contra plerosque Summistas & Canonistas, quos cõgessit idem Sayr. qui idcircò hanc tanquam magis communem in praxi consulendam dicit, eámque docuit Auila disp. 5. sect. 3. dub. 4. & Layman lib. 3. tract. 3. cap. 9. num. 3. Ratio mihi solemnis est, quia

quia non potest eo casu reddi licita occisio, nisi vel quia obligor aliquo præcepto vni potiùs succurrere, quàm alteri, vniúsque vitam tueri alterius morte, aut quia ratione coniunctionis damnum vnius in me deriuatur, & pro meo ducere possum; si enim omnia paria sunt, non possum vnius vitam alterius æqualis nece seruare: aut denique, quia potiores sunt semper partes innocentis, cui me socium adiungo in defensionem aduersùs vim ipsi illatam; immò si agatur de vita, non potest inuasus me prohibere à se iuuando, cùm non sit dominus vitæ suæ; quare licèt illi nullo fuerim peculiari vinculo adstrictus, possum ipsum iuuando aggressorem interimere, quod tradunt DD. citati, aliíque passim, fuítque ille Ethnicorum sensus apud Carbon. lib. de pacificat. inimicorum. cap. 23. consect. vlt. Cùm igitur non fiat vnquam licita ista occisio, nisi ratione alicuius vrgentis necessitatis, ratione cuius non est spontanea mihi cædes commissa, non violatur per eam mansuetudo, vti sæpiùs fuit ostensum. Vide Bonac. quæst.4. punct. 6. num. 11.

DIFFICVLTAS IX.

De eo, qui insidias sibi parantem anteuertit, illúmque occidit.

19 NONÒ, qui præuertit aduersarium eiúsque insidias, quas non posset aliter vitare, quàm ipsum occidendo, non fit irregularis, quod communis opinio docet apud Sayr. lib.6. cap.17. num.13. Suppono itaque licitam esse hanc præuentionem, quod fusè alio loco ostendo, quia reuerà ea præuentio non est nisi mera & pura defensio ab eo, qui iam me inuasit, cùm iniustè me in eo statu constituerit, in quo possim meæ vitæ, aut bonis consulere, eiúsque insidias, aut artes vitare, nisi illius cæde. Quoties igitur ea præuentio licita fuerit, toties immunis erit irregularitatis, æquè atque ipsa defensio, cùm eadem necessitas, idémque mali impendentis metus vtramque excuset. Vide Vgolin. cap.29. § 8. num. 2 & § 9.

DIFFICVLTAS X.

De eo, qui ad inculpatam sui defensionem alium occidit ex odio.

DECIMÒ quæri potest, an qui ex odio occidit iniustum inuasorem cum inculpata alioqui tutela, fiat irregularis, quia videtur eo casu intendi vindicta per se; atque adeò violari mansuetudo. 20

DISTINGVENDA est directa intentio occidendi aggressorem ab odio, & quoad directam quidem intentionem illius occisionis eam inculpabilem esse, eo casu certum est mihi cum Soto lib.5. de iustitia. quæst. 1. art.7. Couarr. in Clem. si furiosus. part. 3. §. vnic. Molin. tr.3. de Iustit. disp.11. num. 4. Sayr. in Claui lib.7. cap 10. num.19. Petr. à Nau. lib. 2. de restitut. cap 3. num. 339. Valent. 2. 2. disp.5. quæst.8. p.4. Less. lib 2. cap.9. n.55. Lopez 1. part. Iust. cap. 62. initio. Philiar. part. 2. lib. 4. cap. 9. Estque euidentissima ratio, cùm enim occisio eo casu sit honesta & licita, nihil est quod prohibeat illam directè intendi, eligitur quidem vt medium duntaxat ad sui defensionem, directè tamen & per se, neque enim ratio medij cum directa illius volitione, quamuis in eo

Ff 2 non

non sistat voluntas, sed illud ad finem vlteriorem dirigat, quod vnum probant, quæ afferuntur ab aduersariis, qui dicunt indirectè duntaxat intendendam esse eiusmodi occisionem, concedimus enim non intendi vt finem vltimum, sed vt medium per se necessarium, quod idcircò directè eligimus, & volumus. Quare reiicimus Caietan. Saloni. & Aragon. 2. 2. quæst. 64. art. 7. quibus in speciem fauere videtur S. Thom. Victor. relect. de homicidio. n. 19. Comitol. lib. 4. responsor. quæst. 10. n. 11. Cordub. lib. 1. qq. quæst. 38. Carbon. lib. de pacificat. inimic. cap. 21. consect. 5. & alios, qui in ista intentione directa, aut indirecta distinguenda subtiliores videntur hoc loco. His positis

Dico, hunc occidentem cum inculpata tutela, quamuis intendat directè occisionem illam, neque peccare, vti iam ostendi, neque fieri irregularem, quia metus & necessitas, quæ cogit illum ad assumendam occisionem, illámque directè volendam, tanquam medium vnicum tuendæ suæ vitæ, excusat à violanda mansuetudine, intendere enim directè occisionem & velle vindictam, quod postremum pugnat cum lenitate, diuersa omninò sunt, non vindictam, vt sic, nunquam licet priuato velle, & tamen potest, vt docui, occisionem in aliquo casu indirectè intendere.

Iam verò quando quis non tantùm ex directa intentione, sed etiam ex odio iniustum inuasorem occidit, seruata inculpata tutela, peccat omninò peccato interno homicidij, non incurrere tamen irregularitatem, sapienter docent Couarr. §. vnic. cit. num. 2. Henriq. lib. 14. cap. 3. §. 4. litt. O. & cap. 10. §. 2. Sayr. lib. 6. c. 17. n. 12. Contra Nauarr. cap. 27. n. 226. qui id existimat in accusante. Ratio huius consectarij est, quia actio exterior, ob quam tantùm incurritur irregularitas, est coacta, & proinde non violat lenitatem, esto inficiatur aliqua contraria lenitati, illa tamen intentio non attenditur, sed actus duntaxat externus, à quo si non abest lenitas, non facit irregularem, quicunque sit tandem animus ipsum exercentis.

Difficvltas XI.

De occidente iniustum inuasorem, quem videt esse in peccato mortali, in eóque moriturum.

21 Vndecima ista difficultas, quæ magni momenti videtur, quoad irregularitatem tamen, de qua solùm disputatur, soluta manet ex dictis, si enim eo casu talis occisio culpabilis sit, eo quòd debeamus præferre salutem proximi nostræ corporali, irregularitas profectò ex ea contrahetur, quæ non erit tantùm ex defectu lenitatis, sed ex delicto homicidij; si verò dicamus licitam esse eam cædem, eo quòd proximus non sit in extrema necessitate salutis, & pereat volens, poterat enim & debebat abstinere ab iniusta inuasione, sicut aberit ab ea actione sese defendentis omnis culpa, ita aberit omnis irregularitas, non quasi non possit non contrahi irregularitas in hac materia absque culpa, vt non satis solidè ratiocinatur Couarr. sed quia, vti consectario 2. diximus, nunquam occisio priuata auctoritate facta licita est, nisi quia necessitate, aut ingenti aliquo metu excusatur; atqui constat ex prima regula, necessitatem istam ac metum abstergere omnem irregularitatem, atque

atque mansuetudinis defectum, igitur hæc occisio nullam pariet irregularitatem.

Tota itaque difficultas restat circa malitiam, aut bonitatem huius cædis, quę alibi excutienda erit. Moneo duntaxat hoc loco Gerson. tract. de Euchar. Augustin. de Ancona, quem adducit & latè expendit Abulens. quæst. 109. in cap. 5. Matth. & paucos alios relatos à Couarr. in Clem. de homicidio. 3. part. §. vnic. n. 2. sub fin. existimasse nefas esse iniustum propriæ vitæ inuasorem occidere, ne in peccato mortali pereat; quibus aduersatur S. Thom. 2. 2. quæst. 64. art. 7. Caietan. Salonij, Aragonij ibid. ac cæterorum Theologorum communis doctrina, vti videbis apud Sayr. lib. 7. Clauis cap 10. dub 4. Petr. à Nau lib. 2. de restitut. cap. 3. num. 332. Couarr. loco cit. Vgolin. cap. 29. de irregularit. §. 11. Molin. tract. 3. disp. 13. cæterósque tecentores, quia alioquin nunquam liceret, iniustum inuasorem occidere, si enim iniustus est inuasor, peccat tenetà mortaliter, damnandaque forent omnia iusta bella defensiua, sequereturque alia perabsurda incommoda ex ea Gersonis doctrina; neque enim iudices obstinatos & impœnitentes reos strangulari iuberent absque peccato; cùm igitur proximus non est in extremo suæ salutis periculo, quia ab illo, si velit, exire potest, minimè tenemur, vt eius spirituali saluti parcatur nostram corpoream abiicere.

Difficvltas XII.

De occidente inuasorem innocentem.

22 Dvodecimo dubitatur, an cùm aliquis inuaditur absque iniustitia ab alio, neque vitam suam tueri, nisi ipsius inuadentis, quamuis innocentis nece potest, incurrat irregularitatem, v. gr. infans, aut dormiens, aut ebrius, aut phreneticus stricto ense te impetit, & nisi illum præuenias, te omninò confodiet.

Respondetvr hanc cædem omni culpa vacare, quod tradunt Corduba lib. 1. quæst. 38. §. vt semel. Petr. à Nauar. lib. 2. de restitut. cap. 3. n. 347. Sayr. in Claui lib. 7. cap. 10. num. 23. & lib. 6. Thesaur. cap. 17. num. 6. qui alios dabunt, quia teuerà ille, quamuis non peccet, ex iniusta causa me occidere tentat, & me in extremam necessitatem tuendæ vitæ redigit, & cùm ego æquè sim innocens, atque ille, teneor potiùs meam, quàm eius vitam tueri, quandoquidem vtramque seruare non possum, immò neque meam, nisi alterius dispendio; atque ita de puero, qui occurrit equiti fugienti hostem, & qui propter angustiam pontis, v. gr. nequit sine præsentissimo discrimine equum sistere, sentit Less. lib. 2. cap. 9. num. 52. adducens Cordubam cit. & Caiet. 2. 2. quæst 64. art 2. Cùm igitur hanc cædem innocentis inuasoris ex eadem iusta necessitate quis committat, atque si inuasor iniustus esset, æquè etiam omnis culpæ & defectûs, atque adeò irregularitatis immunis erit.

Difficvltas XIII.

An qui occidit, quem ad inculpatam tutelam satis fuerat vulnerare, fiat irregularis?

Decimotertiò diximus hactenus quandónam vitaretur irregularitas ex cæde in sui defensionem facta, nunc assignandi sunt singula- 23

tes aliqui casus, in quibus defensio non excusat ab irregularitate.

Primvs est, quando aliquis inuadentem se occidit, quem satis fuerat vulnerare, tunc enim fit irregularis, si aduertit se excedere moderamen seruandum, nam si per accidens, & præter intentionem ex illato vulnere intereat, aut quia errante inculpabiliter manu, occidit, quem vulnerare, aut mutilare ad inculpatam sui defensionem voluerat, immunis erit ab omni irregularitate. Ita Henriq. lib. 14. cap. 10. §. 3. Philiarch. 1. part. lib. 4. cap. 11. §. 3. Sayr. lib. 6. cap. 17. n. 11. & alij omnes communiter contra Armill. verb. Irregularitas. num. 41. vbi allegat Cardinal. in Clem. si furiosus, & Tabien. verb. Irregularitas. 2. §. 27. sub fin. qui volunt nullam incurri ex eo excessu irregularitatem; verùm cùm ea occisio sit eo casu culpabilis, inducet omninò irregularitatem, non ex solo defectu lenitatis, sed ex homicidij culpa; monet tamen de Graffiis 1. part. lib. 2. cap. 63. n. 13. hanc irregularitatem non esse ex homicidio voluntario indispensabili, quia, vt probat Panorm. in cap. olim 1. de restitut. spoliatorum, num. 15. & in cap. significauit. de pœnitent. & remissionib. pœna ordinaria non est imponenda ei, qui se defendendo iustum modum excesserit, aut qui iusto dolore concitatus occidit, quod postremum traditur leg. si adulterium. §. Imperatoris. ff. ad legem Iuliam de adulterio. quod idem existimat Suar. disp. 46. sectio. 1. n. 13.

Difficvltas XIV.

De occidente iniustum inuasorem fugientem.

24 Decimoqvarto, qui iniustum inuasorem post inflictũ vulnus, impactum alapam, aliámve iniuriam illatam fugientem insequitur, & occidit, neque peccat, neque irregularis est, nam à peccato excusant, Nauar. cap. 15. num. 4. ait enim licere fugientem persequi, quando alioquin magnam honoris iacturam faceret, allegátque Victoria de iure belli 2. p. quæst. 2. num. 5. Petr. à Nauar. lib. 2. de restitut. cap. 3. num. 383. Henriq. lib. 14. cap. 10. §. 3. littera T. vbi multos alios allegat, quorum aliquos videtur Petr. à Nauarr. num. 379. assentitur Ferdinand. in examine Theolog. prima part. cap. 10. n. 16. Layman lib. 3. tract. 3. p. 3. cap. 3. n. 3. probabilem quoque putat Villalob. tom. 2. tract. 12. diffic. 12. num. 3. atque etiamsi speculatiuè loquamur, id verum dicunt Bonac. disp. 2. de contractib. q. vltim. sect. 1. punct. 10. num. 8. Lessius lib. 2. cap. 9. n. 80. Reginald. lib. 21. num. 63. & Filliuc. tract. 29. num. 52. Lopez verò 1. part. instruct. cap. 62. damnare non audet, quamuis licentiosam appellet eam sententiam, quam idcircò in praxi consulere nolunt laudati recentiores, Lessius, Reginald. Layman. Bonac. Filliuc. Verùm quid veritatis subsit in vulgari illa distinctione opinionis speculatiuè, aut practicè probabilis, docuimus aliàs 1. part. lib. 3. Itaque cùm ratio persuadeat omnis culpæ expertem esse hanc occisionem fugientis aduersarij, quoties illa necessaria est ad tuendum honorem, quem non modò aduersatius inflicta alapa,

alave

aliáve ratione violauit, sed etiam violare pergit, vt optimè, & fusè explicuit Petrus à Nauarr. loco citato, eam quoque in praxi tutam existimo contra Tolet. lib. 5. cap. 6. num. 16. Bann. & Salon. 2. 2. q. 64. a. 7. Rodriq. tom. 1. cap. 135. num. 11. Turrian. 2. 2. tom. 2. disp. 27. dub. 3. num. 9. Ioan. de la Cruz in directo. 1. part. præcept. 5. q. 1. dub. 6. Barbos. in collectan. ad cap. suscepimus, de homicidio. Molin. tr. 3. disp. 17. num. 8. Soto lib. 5. de iustitia, q. 1. a. 8. Si igitur incontinenti iniustè inuasus persequatur fugientem inuasorem, ipsúmque repercutiat, atque etiam occidat, idque necessarium fuerit ad tuendum honorem, qui ex generosa illa persequutione censetur aut non amissus, aut recuperatus, & alioquin passus iniuriam, quam ex communi hominum sensu potuisset facile repellere repercutiendo aduersarium, illumque fugientem sine mora persequendo, laborabit infamia, non peccabit, neque proinde contrahet irregularitaté, quæ consequentia sæpiùs toto hoc consectario ex regula generali fuit probata, quia tunc percussio, & occisio omninò necessaria est, & non pugnat cum mansuetudine; in foro quidem externo punietur qui ita occiderit, sed pœna extraordinaria, præsumetur potius ex iracundiæ æstu, quàm ex inculpatæ tutelæ studio occidisse, vt Gomez alios allegans probat tom. 3. variarum resolut. cap. 3. num. 24. Quoad forum internum fuerit prudentis Confessarij expendere omnes circunstantias, & maximè conditionem, ac statum personæ iniuriâ affectæ publicam iniuriam, aliáque eiusmodi, vt iudicet, an fuerit in ea repercussione, & persequutione fugientis defensio potiùs iniutiæ continuæ, quàm antea illatæ vindicatio, neque licentiosa est ista sententia, vt dicebat Lopez, cùm ex contraria maior licentia nascatur viros nobiles impunè lacessendi, & iniuriis afficiendi. Verùm de hac tota re iterum alibi fusiùs.

DIFFICVLTAS XV.

An qui potuit euitare conatum inuadentis fugiendo, sit irregularis, si illum occidat?

25 DEcimoquintò, circa eum qui si voluisset sibi fuga consulere, poterat non occidere inuadentem, an fiat irregularis. Existimo imprimis reiiciendam esse opinionem glossæ in Clem. de homicidio, verb. non valens, & in cap. suscepimus. de homicidio. verb. interimere Maiol. lib. 5. c. 48. num. 6. & aliorum, quos adducit, qui volunt eo casu nunquam licitam esse aduersarij occisionem.

Deinde aio hærendùm esse communi distinctioni, quam videbis apud Sayr. lib. 6. cap. 17. num. 16. & 17. latè DD. referentes, & apud Suar. disp. 46. sect. 1. n. 4. Dian. tract. 2. resolut. 3. part. 4. aliósque recentiores passim, quoties fuga neque ignominiosa, neque periculosa possim vitare necessitatem alium occidendi, me illum occidendo peccare, atque fieri irregularé, quia tunc occisio non est necessaria necessitati ineuitabili, sed spontanea; at verò quando fuga erit ignominiosa, aut periculosa, non libera à necessitate, quandoquidem coniicit me in aliud periculum, ad quod vitandum possum illum, qui me per iniustitiam in ipsum coniecit, occidere, vti diximus; manet igitur ineuitabilis necessitas, quæ & culpæ omnis, & irregularitatis immunem præstabit hanc occisionem; quia verò nobili

nobili viro, aut militi censetur fuga ignominiosa, non autem plebeio, idcircò nobilem non teneri fugere, atque ne dedecus illud incurrat, inuadentem se, posse, consentiunt omnes, qui honorem defendi posse alterius nece fatentur; plebeius verò, qui absque dedecore fugere potest istum inuadentis, fugiendo potiùs declinare, quàm repercutiendo, & occidendo repellere tenebitur, nisi aliunde tamen periculosa foret, ea fuga, quia scèt non vertatur probro, incidet in famulos se inuadentis, à quibus malè accipietur, aut cùm iam ipse vulneratus sit, ex copia sanguinis, quam fudit, aut ex metu concitatiore deficiet, aut vulnus exacerbabit, aut quapiam alia de causa stare in loco, & gradu poterit, atque aggressorem suum; quanquam cùm vix ita sit compos sui inuasus in illo conflictu, vt prudenter despicere possit, an fugere possit, aut debeat, & tantùm cogitet de iniuria repellenda, vix in ea omittenda fuga existimârim grauiter vnquam peccari; quare cùm semper eadem vrgeat necessitas, quia non satis appaeret ineuitabilis, semper euadet irregularitatem.

Hinc præterea colliges, quid sentiendum sit de Clericis, quorum aliam longè esse conditionem, quàm laïcorum, hoc volunt passim DD. ego, vbi eadem erit necessitas, & æquè ineuitabilis, pares omninò facio tum in culpa committenda, tum in contrahenda irregularitate, vti ostendi in prima regula 3. parte. & quia ius naturale vim altera vi repellendi ipsis æquè commune est, quia tamen, vbi datur fugæ locus, vix probrosa est Clericis, fit vt frequentiùs teneantur potiùs fugere, quàm iniustum inuasorem occidere; quare si tunc occidant, non seruant moderamen inculpatæ tutelæ, neque excusantur necessitate, quæ euitabilis est; si tamen aliquando contingeret eiusmodi fugam esse periculosam, aut etiam infamem, vel ipsi, vel toti statui Ecclesiastico, vel Religioni, quia, v. gr. deprehensus in aliquo facinore occulto, si tunc fugiat crimen suum, prodet cum maxima bonorum omnium offensione, & dedecore totius Ordinis Ecclesiastici, aut Religionis, tenebitur non fugere, & nisi aliter consulere possit suæ vitæ, aut famæ consulere, occidere iniustum aggressorem, quod docuit Viuald. tract. de irregul. num. 221. neque abnuit Sayr. loco citato: quando autem fuga periculosa est Clerico, ea omissa, nullo irregularitatis metu interficere posse se inuadentem Felin. Panorm. Couarr. Ioan. de Lignano, aliique adducti à Sayro meritò docent; idque adeò certum existimauit Henriq vt dixerit lib. 14. cap. 10. §. 4. litt. N. Clericum celebrantem iniustè inuasum posse dimissa celebratione se defendere, hostémque occidere, atque incontinenti ad altare redire, inchoatam Missæ celebrationem perficere, eo quòd neque peccarit, neque irregularitatem contraxerit.

Consectarium IV.

An, qui sua culpa se conietit in necessitatem occidendi alium, vt propriam vitam tueatur, sit irregularis?

Ratio dubitandi est, quia in hoc casu, occisio videtur spontanea, & non necessaria, quandoquidem à volente suscepta est; cessat igitur ratio excusans ab irregularitate, sumenda enim est tota rixa per modum vnius actionis 26

actionis moralis, & occasio, quam iniustè primus dedit huic rixæ, est circunstantia occisionis consequentis, vnde etiam videtur culpabilis tota ea defensio; quandoquidem est potiùs quædam aggressio, ille enim, quem tu primus affecisti iniuria, dum te iniuriantem inuadit, repellit iniuriam, & seipsum defendit; quare si ipsum occidas, non te defendis contra iniustum inuasorem. Aliunde tamen culpa, per quam aliquis sponte sese coniecerit in necessitatem tuendi suam vitam alterius le inuadentis cæde, non facit, vt amiserit ius naturale vim vi repellendi; quare si seruet moderamen inculpatæ tutelæ, reuerà nihil peccabit, excusabitúrque necessitate vrgenti, quamuis imprudenter, nec sine crimine ea seipse impediuerit; satis enim est, si modò illam excurrere nequeat, neque enim propterea inuadens acquisiuit ius, eum, qui culpa sua in eas angustias deuenit, occidendi priuata sua authoritate: adde Clem. si furiosus, absolutè dicere eum, qui aliter suam vitam defendere nequit, quàm alterius occisione, non incurrere irregularitatem, neque distinguit inter eum, qui sua culpa, & eum, qui casu aliáve ratione inculpabili in eam necessitatem fuerit redactus; neque igitur nos debemus distinguere, aut constitutionem absolutam, & vniuersalé restringere; quare Tabien. verb. irregularitas 2.n.30. concludit, nunquam incurri irregularitatem, *siue iustè, siue iniustè quis occidat, quando aliter non potest propriam mortem euadere, & adhoc sufficit, sic esse scriptam per ius nouum.* Propter hanc rationem dubitandi in contrarias sententias iuêre DD. vt in singularibus difficultatibus explicandis statim apparebit. Ego ex nostris regulis sic rem totam paucis definio.

Dico primò, si licita est eo casu occisio propter necessitatem ineuitabilem sese tuendi, quamuis illi necessitati causa culpabiliter data fuerit, non incurritur irregularitas, quia nunquam priuata authoritate aliquis iustè occidit alium, nisi vrgente legitima necessitate, vt ostendi in secundo consectario; atqui legitima necessitas, quæ excusat priuatam occisionem à culpa, abstergit eam ab omni irregularitatis nota, vti constat ex prima regula; si igitur iustè potest aliquis in illis angustiis occidere alium, non est irregularis; quare tota difficultas versari debet in inquirenda æquitate, aut iniquitate huiusiusmodi cædis, contra Molin. loco citando, qui quanquam totam hanc defensionem, & occisionem licitam existimet, damnat tamen irregularitatis.

Dico secundò, si ille qui dedit primam causam rixæ, cuius modò de sua vita periclitatur, ad eamque seruandam cogitur alterum occidere, prævidere potuerit, ac debuerit, hoc homicidium futurum, quia vel opus quod suscepit, & crimen quod primò admisit, periculosum erat, atque ex sua natura eò tendebat, vt illi necessitatem occidendi alium imponeret, aut quia ex variis circunstantiis, & modo quo se in eo gerebat, prudenter iudicare debebat, ac poterat infœlicem illum euentum, reuerà peccat non rarò in primo illo crimine committendo, sed etiam in illa sua defensione occidendo, non quia priùs vacanit rei illicitæ, vt aliqui parum appositè ratiocinantur hoc loco cum Molin. disp. 72. sed quia illud homicidium non est merè casuale, aut necessariũ, sed indirectè voluntarium, & in sua causa præuisum, ac volitum, atque etiam sponte susceptum, quandoqui-

dem id, cum quo videbat esse connexum, sponte & sceleratè aggressus est. ita Suarez disp.46.sect.1.num.12. Layman.lib.3. tract.3. part.3. cap. 10. num. 1.& tandem Sayr.lib.6.cap.17. num.20. contra Lessi. qui lib. 2. cap. 9.num. 107. existimat hanc peccare tantùm contra charitatem, quatenus sese constituit in necessitate inferendi damnum proximo, à quo ex charitate debuerat abstinere; verùm quidquid sit de peccato contra charitatem, dum illam, de qua agimus, necessitatem nocendi proximo sponte amplectitur, quando deinde reipsa damnum infert, peccat omninò contra iustitiam, culpabilis enim est ea damnificatio proximi, neque excusatur voluntaria illa necessitate, in qua præuisa & volita fuit, vt dixi, neque qui agnoscunt in hac defensione irregularitatem, alia ratione ducuntur, quàm quod totum illud homicidium fuerit voluntarium, illi qui eius occisionem volens & sciens dedit.

Dico tertiò. Quando non potuit, neque debuit præuideri necessitas occidendi alium, sequuta est iniuria quam illi quispiam infert, aut ex occasione rixæ quam dat, & tamen inuitus in eas angustias deuenit, vt aut ipsi pereundum omninò sit, aut alter à quo inuaditur, fit reuerà iniustus aggressor, an potiùs defensor, qui iniuriam duntaxat inferentem repellat, seséque tueatur; si enim iste sit inuasor, legitimè occiditur; si verò duntaxat ab irrogante iniuriam sese defendit, sceleratè, ab illo occiditur, qui proinde reus erit irregularitatis ex homicidio saltem indirectè voluntario. Ratio huius dicti manifestissima est, si enim iste homicida non inuaditur iniustè, non potest se iustè defendere, & si iniuriam facit, repelli potest; debet igitur desistere ab iniuria, alioquin iustè impetitur, & proinde iniustè se defendit; quare vel fugâ sibi consulere, vel veniam deprecari, vel satisfactionem offerre tenetur; qui, v. gr. pergit verbis iniuriosis alium lacessere, à quo deinde stricto gladio petitur, si illum ipse repercutiat, vt eius ictus exeat, non potest dici se defendere, & iniuriam, quam nullam patitur, sed potiùs infert, propulsare. Quando verò qui dedit causam contentioni, agit tamen partes defensoris, tunc etiamsi peccauerit in ponenda illa causa, à qua excitata fuit contentio, quæ ad pugnam vsque exarsit, inculpatè tamen se tuetur, & si nequeat aliter se indemnem seruare, quàm aduersarium, cum quo rixatur, & à quo inuaditur occidendo, non peccat, quia necessitate id facit, & non sponte, vtrúrque iure naturali sese tuendi, quod prior culpa nequaquam ipsi abstulit, neque alteri dedit ius ipsum inuadendi, aut occidendi, neque aliud probant recentiores, qui à culpa & ab irregularitate excusant ita se defendentem, quamuis sua culpa coniectus fuerit in eam sese defendendi necessitatem, & sanè tota ista necessitas & occisio casualis est, comparata cum priori culpa & iniuria, cùm in ipsa neque volita, neque præuisa fuerit, sed eam omninò per accidens subsequatur; atque ita verum est quod dicebat Tabien. Clem. si furiosus, *non ponderare iustitiam, aut peccatum se defendentis, sed quòd aliter mortem vitare non poterat*; quia quamdiu erit vera & propria defensio, legitima erat, quamuis remota occisio quæ ad eam compulit, culpabilis fuerit, atque ita dici possit radicaliter iniusta ea defensio, proximè tamen iusta est, vtpote contra iniustum inuasorem suscepta.

Dico quartò ex variis circunstan-

tiis

tiis ex natura facinoris & iniuriæ primò illatæ, ex qua sequuta est pugna, atque ex toto processu rixæ arbitrari debemus, an qui primus dedit occasionem huic pugnæ, & nunc prætextu defensionis & necessitatis tuendæ vitæ, occidit illum ipsum, quem iniuria affecerat, & à quo inuadi se queritur, reuerà defensorem agat; an verò ille, qui priori iniuria lacessitus fuerat, illam duntaxat, propulset, an vlciscatur, & sua priuata authoritate, quod ipsi non licet punire satagat; quare prudentis iudicio res tota definienda erit, quanquam in foro externo iniuria primùm pulsatus, si continuò aggrediatur aduersarium, præsumetur sese tueri, & illatam iniuriam repellere. Quando igitur occisio rixæ fuit tantùm remota, aut leuior, quàm vt ad atrocem pugnam excitare debeat, aut iam ab aliquot diebus, aut horis, iniuria quamuis facta fuit, aut licet modò fuerit illata, qui tamen intulit se paratum ad illam diluendam ostendit, aut veniam postulat, aut fugit, quem temerariò irritauit, aut eiusmodi est, vt pugna non possit reparari, tunc qui passus est iniuriam, illam non repellit, sed vlciscitur, iniustéque inuadit alium, qui si nequeat aliter se tueri, occidere ipsum licitè poterit, quia etiamsi inuasor atrocem passus fuerit, iniuriam, tamen non acquisiuit ius alium occidendi, quod tamen facere molitur.

Quoties autem vna tantùm est actio moralis rixæ, quam aliquis culpabiliter incepit, ac defensio tunc, qui causam dedit rixæ, aggreditur alium, non autem se defendit; quod idem dicendum est, si post factam iniuriam de ea se iactat, aut eius reparationem negat, aut alium quasi imbellem, & qui probrum sibi impactum ferre cogatur, contemnat, cùm his aliisque modis reuerà alium prouocet & aggrediatur, si ab illo impetitur, iustè impetitur, & ipse non agit defensorem; quare licèt cogatur illum occidere, vt se tueatur, sceleratè illum occidit, quia non vtitur iure naturali defensionis, vt patet, & quia potest ex illa necessitate exire, si nimirum pro illata iniuria satisfacturum se spondeat, tunc enim si alter ipsum persequi pergat, iam iniustè facit, nisi prudenter suspicetur fictam esse hanc satisfactionis sponsionem, & se potiùs deludi, nouámque pati iniuriam, quàm veterem abstergi; atque hæc de implicatissima difficultate in vniuersum dicta sufficiant, ex iis enim facilè fuerit singulares ea in re difficultates explicare.

Consectarivm V.

Explicantur singulæ difficultates ex priori consectario deductæ.

Ne eam per singulas difficultates, quę plurima postularent, quę alibi fusiùs disputanda erunt, paucas duntaxat, quæ frequentiùs excitari solent, hoc loco adducant. 27

Difficvltas I.

De adultero, qui, vt se tueatur contra maritum eius, quam corrupit, illum occidit.

Qvæstio duntaxat est de adultero in flagranti delicto deprehenso; si enim alibi impeteretur à marito, cui fecit iniuriam, iniustè omninò impeteretur, neque enim ma- 28

ritus acquisiuit ius puniendi adulterum sua propria authoritate. De illo igitur, qui deprehensus in suo flagitio maritum occidit ne ipse occidatur, quæritur an sit irregularis, ita enim affirmant Molin. tract. 3. disp. 72. num. 5. Nauarr. cap. 15. num. 7. & cap. 27. num. 238. allegans Antonin. 3. part. tit. 5. cap. 8. §. 1. Vgolin. cap. 29. de irregular. §. 3. num. 4. Maiol. lib. 5. cap. 48. num. 7. Sylu. v. homicidium. 3. quæst. 4 Gutierr. lib. 2. qq. canonic. c. 6. num. 43. Villalob. tom. 1. tract. 21. diffic. 24. n. 4. ex quibus tamen Molin. Nauarr. Vgolin. & alij plerique fatentur, defensionem quidem esse licitam, quia tamen, tum ea, tum occisio sequuntur ex opere illicito atque periculoso, attenta maritorum procliuitate, aliisque circumstantiis, idcircò homicidium inde consequutum etiamsi casuale omninò inducet irregularitatem; verùm hæc doctrina reiecta fuit quæst. 2. ostendimúsque homicidium omninò casuale, quia neque præuisum, neque volitum vllo modo fuit, neque in se, neque in sua causa, nunquam facere irregularem; quare rectè dixit Sylu. tunc in hoc casu contrahi irregularitatem, quando illicita est defensio, idcircò Maiol. hanc adulteri defensionem iniustam esse dixit. Alij magno consensu negant irregularitatem, quos enumerat Sayr. lib. 6. c. 17. num. 19. quibus accedunt Less. lib. 2. cap. 9. num. 106. Auila 7. part. disp. 5. sect. 3. dub. 3. Gordon. lib. 7. q. 18 n. 72. Turriann. diffic. 10. num. 36. disp. 2. de irregular.

Mihi perstandum est in distinctione allata, si enim adulter potuit & debuit præuidere hoc periculum ex variis circunstantiis, atque eam ob causam armatus venerit, reuerà reus est homicidij, idque voluit duntaxat Nauarr. si verò hoc periculum non potuit, neque debuit suspicari, sed casu omninò deprehensus est, atque inuasus à marito, aut consanguineis mariti, vel vxoris, neque potest fuga, ad quam tunc ex Suar. & Con. disp. 18. dub. 9. sub fin. etiam cum aliquo suo decore, obligaretur, poterit se defendere, quia iniustè occiditur, vti ostendit Molin. disp. 15. tract. 3. neque ex doctrina à nobis sæpiùs posita incurret irregularitatem, si tamen deprehensus hic adulter vel verbis, vel etiam actionibus irritet maritũ adulteræ, aut ipsum contemnat, aut ipsum præueniat, aut alio modo se gerat, quo videatur factam ipsi iniuriam non modò probare, sed sua procacitate adhuc continuare iniustè ab offenso marito inuaditur, & ipse illicitè se defendit, illúmque occidit, quod non negat Petr. à Nauarr. lib. 2. de restitutione cap. 3 num 262. quia verò vix ab adulterio, sicuti sapienter expendit Nauarr. solet abesse periculum alicuius cædis, quod etiam adulteri præuident, vnde & ferè armati incedunt, maximè quando maritus domi præsens est, & vir alioquin generosus sæpissimè etiam in cædibus occasione adulterij commissis ab adultero contrahitur irregularitas.

DIFFICVLTAS II.

De reo iniustè damnato, & ministros iustitiæ, aut iudicem interficiente.

RESPONDETVR hunc reum iniustè damnatum, & iudicem ac ministros, vt suæ vitæ consuleret, interficientem, tunc tantùm non esse irregularem, quando illos iustè occidit; id verò non facit, nisi quando illi conscij eius innocentiæ, illum nihilominùs 29

lominùs damnatunt, aut morte plectere satagunt, & sint, vt loquantur, formaliter iniusti, siue iniustè agunt aduersùs hunc reum, tam si solùm materialem quandam iniustitiã committant, non peccant aduersùs hunc innocentem, neque eum illicitè vexant; quare non potest etiam ipse licitè illos occidere, vbi enim nulla est iniustitia illicita, non potest esse licita propulsatio, vt dixit Molin. disp. 15. cit. num. 3. & Petr. à Nauarr. l. cit. quod alibi confirmabimus fusiùs; quæ autem diximus hoc loco de reo se defendente aduersùs ministros iustitiæ, idem dicendum est de iis, qui illum, ne capiatur, aut ducatur in carcerem, aut puniatur, tuentur, & deinde, vt seipsos defendant, coguntur aliquem occidere, si enim iusta fuit prima illa rei defensio, licet illis periculum, quod ob illam incurrunt, vitare cæde alicuius ex ministris publicis eo modo quo fas esse diximus ipsi reo sese tueri.

DIFFICVLTAS III.

De fure se defendente.

30 HVNC furem, qui non potest aliter euadere mortem, quàm illum, qui illam inferre parat, interficiendo minimè peccare, dixit Molin. tract 3. disp. 15. num. 2. quod tamen intelligendum est de illo, qui à furando desistere vult, atque ablata restituere, damnaque illata reparare, id enim si significetur, iniustè inte ficitur; quare se tueri poterit, neque ex nostra doctrina erit irregularis.

DIFFICVLTAS IV.

De eo qui verbis, aut alio modo lacessiuit alium, quem deinde non potest se inuadentem repellere nisi ipsum occidendo.

MIHI omninò videtur iste, qui contumeliosis verbis, aut simili aliqua iniuria alterum impetiuit, atque ita rixam sua culpa excitauit, ob quam inuaditur, nisi desistat, & se paratum ad satisfactionem ostendat, aggressoris vices, non defensoris agere, non tantùm in foro externo, sed etiam in foro interno; atque adeò iustè omninò ab illo, quem offendere pergit, impugnari; quare, vt dicebat Petr. à Nauarr. & Sylu. locis citatis, illicita est omninò eius defensio, maximè cùm dixerimus consect. 3. diffic. 14. posse aliquem insequi illum, qui post impactam alapam & iniuriam aliam irrogatam fugit atque fugientem, nisi satisfacere se paratum ostendat, occidere: ergo id potiori iure licebit, si sua culpa iniurius fuit, & altercationi locum dedit, pergat te offendere; cur enim eam vim ac iniuriam non propulsabis? quod si in his & similibus casibus concedimus, hunc inchoantem contentionem sua temeritate & procacia iustè imperi ab eo, quem lacessiuit, ipse non habet ius se defendendi nisi ab iniuria ita destiterit, vt alter iam ampliùs dici nequeat propulsare iniuriam, sed illam vlcisci, tunc enim quamuis iste initio peccarit, iniustè inuaditur, & licitè se defendit, atque si aliter euadere nequeat, inuadentem occidit, nullo irregularitatis metu ex dictis: si autem iniustè occidat, erit irregularis ex delicto homicidij casualis. 31

DIFFICVLTAS V.

De milite pugnante in bello iniusto, & aduersùs se insequentem defendente.

PONIMVS Alcibiadem pugnare in bello, quod iniustum esse nouit, atque ea de causa peccare; sed quæri mus, an dum in conflictu fugit, possit hostem se insequentem & iustè pugnatem ne ab illo confodiatur, occidere iure naturali defensionis, an verò peccet in ea cæde, & contrahat irregularitatem.

Distinguendum est, an hic miles, qui iniustè pugnat, nouerit belli iniustitiam, ante certamen, an verò in ipso conflictu, in hoc enim posteriori euentu sapienter dixit Soto lib. 5. de iustitia quæst. 1. art. 7. hunc posse se aduersùs insequentem tueri, quia nondum commisit quidpiam dignum morte, neque nisi materialem iniuriam intulit, quod ipsum verius erit si etiam adhuc laboret probabili & inculpabili ignorantia belli, vti ferè laborant milites, quorum non est belli causas expendere, sed Principum, qui illud indicunt. At verò difficultas est in priori euentu, dum videlicet miles conscius erat iustitiæ belli, quãdo confligere cœpit, cùm enim bellum sit actus iustitiæ, vt alibi docebimus, non magis videtur hic miles nosse insurgere in alium iustè ipsum insequentem, quàm reus in iustitiæ ministros; aliunde tamen videtur aliquod hac in re esse discrimen inter ministros iustitiæ, & milites iustè pugnantes, nam quamuis Princeps eiusque milites possint cogere hostes ad compensanda damna, & reparandas iniurias sibi illatas, non habent tamen aduersùs eos superiorem quandam potestatem, vti iudex in reos, & quamuis teneatur tum Princeps, tum eius subditi ac milites iniustè pugnantes ad damna reparanda eo modo, quo dicitur alibi, non tenentur tamen singuli milites mortem pati, neque carent iure naturali se defendendi, quando iam desistunt à pugna, & parati sunt satisfacere pro sua parte; quare in vtramque partem anceps est Molin. disp. 15. cit. Irregularem tamen dixit Auila 7. part. disput. 6. sect. 3. dub. 1. con. 2. allegans Syluest. verb. homicidium. 3. quæst. 4.

MIHI videtur hunc militem, qui iniustè pugnauit, & modò terga vertit, si paratum se ostendat ad reparandam iniuriam pro sua parte, v. gr. velit deinceps mereri sub castris hostium, & nihilominus impetatur posse se defendere etiam cum alterius interitu. ita Præposit. quæst. 5. de irregular. dub. 12. num. 93. quia non mihi videtur priuatus miles ad aliud obligari posse; an verò miles iustè pugnans, & hunc fugiẽtem occidens, quamuis paratum ad satisfactionem, peccet, dubitari poterit, si enim fugiens licitè defendit, illicitè impugnatur, vti sæpiùs sumus argumentati, alioquin dabitur bellum vtrimque iustum; verùm quidquid sit de hac consequentia, de qua dicemus alibi fusiùs, neutrum hoc loco peccare existimarim, quia vterque ducitur optima ratione, fugiens quidem dum se defendit, & insequens etiam, qui sapienter existimat, se sui Principis iustè pugnantis partes agere, & eius iniurias iure vlcisci; atque ita vterque occidere ex opinione probabili sui iuris, & tunc tantùm est bellum vtrinque iustum formaliter, quod sæpiùs contingere certissimum est; neuter igitur eo casu fuerit irregularis, vt ampliùs etiam constabit ex proximo consectatio.

CONSECTA

Consectarivm VII.

Quandónam milites pugnantes contrahant irregularitatem?

33 Respondeo milites nisi alia necessitate, quàm ea, quæ ipsis incumbit ex proprio munere, & ex Sacramento militari, quo se obstrinxerunt, excusentur, fieri irregulares, quoties propria manu occidunt, aut mutilant; si verò cogantur alia quapiam necessitate defensionis legitimę, quæ etiam extra bellum priuata authoritate mutilantes, aut occidentes immunes omnis & culpæ & irregularitatis præstaret, neque peccabunt, neque fient irregulares in bello interficientes, aut mutilantes.

Hæc vniuersalis propositio manifestò sequitur ex regulis à nobis positis, in quibus ostendimus necessitatem, atque legitimam defensionem excusare à culpa & irregularitate priuatam personam, multo enim potiore iure excusabit personam publica authoritate interficientem. Quod argumentum firmum omninò mihi videtur; quando verò non vrgentur milites vlla extrinseca necessitate, sed potiùs officij publici, quod gerunt, etiamsi non peccent occidendo in bello iusto, cùm tamen directè intendant vindictam, æquè fient irregulares ex defectu mansuetudinis, atque iudex, qui pro suo munere prædonem suspendi iubet, nam etiam bellum est actus iustitiæ; verùm hæc omnia faciliùs intelligentur ex singularibus difficultatibus, quas subiicio.

Difficvltas I.

De militantibus in bello iniusto.

Certvm est eos omnes, qui in 34
bello iusto mutilant, aut occidunt, & qui illis siue physicè, siue moraliter cooperantur, esse irregulares ex homicidij delicto, nisi ignorantia excusentur; quod vltimum addo, quia irregularitas ex delicto postulat culpam mortalem, vt aliàs diximus, quòd si hoc loco sublata culpa propter probabilem ignorantiam admittas irregularitatem ex defectu lenitatis, eodem modo ea tunc contrahitur, quo in bello iusto, in quo nulla necessitas excusat, vt dicam inferiùs.

Ratio porrò huius conclusionis est perspicua, hi enim rei sunt homicidij iniusti ac voluntarij, vt patet, cuius pœnæ extenduntur ad mandantes, consulentes & cooperantes, vti fuit ostensum quæst. 1. quinam autem intelligantur hoc loco nomine cooperantium, explicandum amplius est.

Difficvltas II.

An omnes, qui mutilant in bello iniusto, sint irregulares sequuto aliquo homicidio?

Respondeo primò, mihi videri 35
admodum probabile, quod existimauit Kon. disp. 18. num. 98. eos tantùm esse irregulares, qui moraliter dici possunt iuuasse occidentes, aut mutilantes, quales sunt tantùm aliqui circunstantes, non autem totus exercitus per latam planitiem diffusus, quia non satis intelligitur quomodo multa millia fuerint huic cædi cooperata; quando verò ex parte iniustè pugnantium aliqui cæduntur, ij tantùm

tùm ex commilitonibus erant irregulares, qui fuerint causa, cur hîc & nunc pugnârint, atque adeò ab hostibus occisi fuerint; confirmatúrque hæc sententia Koninch ex eo quòd non videantur singuli milites teneri ad reparandum damnum, quod à toto exercitu in iniusta vrbis excisione illatum fuit, vti Palu lau. num. 40. distinct. 15. quæst. 2. num 30. docuit, cui adhæsit Lessi. lib. 2. cap. 14. n 37. quia, inquit, singuli milites non iuuarunt iniquam expugnationem, nisi faciendo partem suam, non autem procurando, vt alij suam in illo damno facerent, & sicut totus exercitus est causa totius damni, ita singuli suæ tantùm partis, nisi alia ratione alios iuuerint; quod autem singulis conflantibus ingentem exercitum, fieri non potuit respectu singulorum aliorum, vt patet; atque ea ratio æquè valet in irregularitate atque in obligatione ad restitutionem damni, cùm vtraque oriatur ex cooperatione ad damnum & mortem inferendam; communis verò DD. opinio, quæ contraria est, non ducitur alia ratione, quàm quòd omnes coniunctis animis & viribus pugnantes sint vna causa moralis damni & iniustitiæ cædis, quam causæ vnitatem nos negamus inter tot millia militum, dicimúsque non aliter facere vnam causam, quàm vnitate Ordinis, eodem modo quo conflant vnum exercitum, & quo in toto collectiuo singulæ partes illud faciunt.

Hinc fit secundò. Si diuiso in plures partes exercitu vna pars occidat aliam, quæ nihil planè confert ad eam occisionem, etiamsi ad insidias substiterit, non fieri irregularem. Ita Vgolin. cap. 13. §. 1. num. 3. & Bonac. disp 7. quæst. 4. punct. 5. num. 3. quia ista pars nullo modo iuuit aliam.

Tertiò, dux iniusti belli tot incurrit irregularitates, quot in illo fiunt homicidia, quia ipsorum omnium causa principalis est, & in omnibus militibus pugnat, quandoquidem illi suo imperio & auspiciis pugnant, vnde etiam totius damni causa existit.

Quartò, qui seruant militantium sarcinas in bello iniusto, non fiunt irregulares, ex Kon. & Villadiego alios citante, tract. de irregular. cap. 6. num. 16. apud Auilam, qui contrariam sequutus est disp. 6. sect. 3. dub. 2. cum Nauarr. num. 224. cap. 27. Vgolin. §. 1. cit. num. 2. Villalob. tract. 21. diffic. 29. num. 1. & communi. Ratio nostra est, quia isti non nisi remotè admodum cooperantur militibus pugnantibus & occidentibus, vt diximus aliàs de vendentibus arma.

Quintò, qui conducunt milites ad bellum iniustum, sunt rei cædium, quas illi deinde admittunt, atque ea de causa irregulares, sicut & qui in prælio nauali nauem gubernant.

Sextò, qui alio quàm pugnandi animo ad bellum iniustum proficiscuntur, sed ad componendam pacem, aut iuuandos milites in spiritualibus non fiunt irregulares propter cædes ibi commissas, immò verò si ad propriæ vitæ defensionem necesse deinde sit illos pugnare, neque fiunt irregulares, si quempiam occidant, quia legitima defensione vtuntur. ita Auila ex communi disput. 6. sect. 3. dub. 1. Idem mihi omninò dicendum videtur de iis, qui obsonia deferunt ad exercitum, neque enim magis cooperantur his homicidiis, quàm qui seruant sarcinas.

Septimò, qui cooperantur proximè ad homicidia hostiũ in bello iniusto, sunt irregulares ex delicto homicidij voluntarij; respectu verò cædium suorum commilitonum contrahunt tantùm

tùm irregularitatem homicidij casualis, quia præter intentionem ipsorum occiduntur commilitones, quos suis ipsi armis tegunt, & cum proprio etiam vitæ periculo defendunt, quod duplicis irregularitatis discrimen diligenter est obseruandum propter dispensationem.

Octauò, quod dicunt communiter omnes DD. quos dabit Sayr. lib. 6. cap. 19. num. 7. Clericum, qui interest bello iniusto, etiamsi nihil noceat aduersariis, si tamen in eo committantur aliquæ cædes, fieri irregularem, eo quòd vacet rei illicitæ. Eodem modo explicandum est, quo de laïcis, nimirum si sufficienter fauore, auxilio, consilio, hortatione, aliáve ratione cooperentur ad ista homicidia, seclusa enim illa sufficienti cooperatione nulla admitti potest irregularitas, cùm nullibi statuta reperiatur; quod autem Clericus vacet rei sibi tunc illicitæ, atque adeò peccet, & nihil prorsus efficit, nisi ex ea actione illicita sequutum fuerit homicidium, tunc autem æquè laïcus, atque Clericus contraheret irregularitatem ratione homicidij voluntarij, aut casualis, vti latè suo loco fuit ostensum; Clerici autem, de quibus agitur cap. sicut dignum. §. vlt. de homicidio, cooperati fuerant iniquissimæ neci, cui armati adstiterant, vti etiam aliàs monuimus.

Difficvltas III.

An qui mutilant in bello iniusto, fiant irregulares, nullo sequuto homicidio.

36 RESPONDEO, neque laïcos, neque Clericos fieri irregulares ratione homicidij, nisi illud reipsa commissum fuerit, quamuis in bello iniquo mutilarint, quod probatur in vniuersum ex regula generali tum istò, tum superiori libro tradita, neque censuram, neque irregularitatem vllam incurri propter aliquem actum, nisi illo completo. Deinde sigillatim ostenditur. nam quod attinet ad laïcos, nullibi statuitur in iure irregularitas iniustè pugnantibus, si nullæ cædes committantur, aut mutilationes: malè autem Maiol. lib. 5. c. 49. num. 5. excepit Duces & militum Præfectos, quos ratione sui muneris facit irregulares, si bellum iniustum sit, etiamsi nullus fuerit occisus, quod probat ex cap. sententiam, ne Clerici, vel Monachi, & ex cap. si quis 51. dist. sed malè, vt dixi, cùm in iis locis nihil tale dicatur, nam cap. sententiam, habetur duntaxat, ne vllus Clericus præponatur *ruptariis, aut balistariis, aut eiusmodi viris sanguinum:* vnde nihil, quod ad laïcos Duces, colligi potest; deinde Clericis, qui id muneris assumpserint, non imponitur vlla aut pœna, aut irregularitas, vti legenti patet. cap. verò, si quis, agit de omnibus militibus baptizatis, & non de solis Ducibus, estque can. 8. Concilij Toletani. *Si quis post Baptismum mutilauerit, & chlamydem, aut cingulum sumpserit, ad necandos fideles, etiamsi grauia non admiserit, si ad Clerum admissus fuerit, Diaconi non accipiat dignitatem.* quæ verba, vt vides, cùm vniuersalia sint, & nihil distinguant, facerent omnes omninò milites irregulares, saltem, qui aduersùs fideles siue iustè, siue iniustè pugnant, quod falsissimum esse constat; immò cùm in antiquis exemplaribus non habeantur ea verba, *ad necandos fideles*, vt ex castigatissima Garsiæ Loaysiæ editione constat, quamuis nostra

vulgata, quam etiam Caranza retinuit, ita legat; in omni prorsus bello siue iusto, siue iniusto, siue aduersum fideles, siue infideles, incurritur ista irregularitas. Ne igitur dicamus PP. Toletanos ab vniuersalis Ecclesiæ sensu discedere, aliter sunt exponendi, vt sapienter ibidem monuit glossa. verb. *militauerit*, & imprimis vt sola militia non faciat irregularem, neque impediat promotionem, *nisi sæua exercuerint*, id est, quempiam occiderint, alioquin enim cingulum militare non impedire promotionem ad Clerum, ostendit Gregor. lib. 7. ep. 11. mense Decembri, Indictione 1. probans legem Mauritij Augusti, de non facilè admittendis ad Ecclesiasticum habitum, aut Monasteria militiæ & publicis rationibus obligatos, quam sanctionem ita sanctissimus Pontifex temperat, vt viri militares non facilè suscipiantur, nisi eorum vita fuerit subtiliter inquisita, & iuxta normam regularem in suo habitu, antequam monachicum suscipiant, probentur. *Secundò illa verba etiamsi grauia non admiserit*, siue, vt legit Loaysa *grauiora*, non significant milites etiam non sequuta vlla cæde excludendos à clericatu, vti Maiol. explicare videtur, sed vt vidit Suar disp. 47. sect. 5. num 6. licèt milites alia scelera non commiserint, quàm quòd in bello occiderint, atque etiam ne in illa quidem occisione propter iustitiam belli peccauerint, nihilominus fore irregulares, nimirum ex defectu lenitatis, vti dicemus difficultate sequenti; hic autem defectus non contingit nisi aliqua occisio, aut mutilatio sequuta fuerit. Denique non ita excluditur iste miles à Diaconij dignitate per vltima verba canonis, vt ad alios inferiores Ordines admittendus sit, quasi ista irregularitas sit tantùm partialis, sed quia soluto disciplinæ Ecclesiasticæ rigore, plures iam fuerant admissi in Clerum, quibus ex quadam dispensatione Concilium permittit in susceptis Ordinibus ministrare, vetat autem ad vlteriores promoueri, qua lege satis indicat, eos, qui ad Clerum non fuerint admissi, non esse admittendos, quandoquidem illos vniuersalis Ecclesiæ regula iam reiiciebat.

Dices, Innoc. I. epist. ad Victricium Rothomagen. cap. 2. negare eos, qui post remissionem peccatorum cingulo militiæ sæcularis accincti fuerint, ad Clerum admittendos esse. Ep. etiam 4. ad Felicem Nucenanum cap. 3. inter laicos qui ordinari perhibentur, numerat, *si quis fidelis militauerit*, & denique in ep. 24. ad Synodum Toletan. cap. 2. & 4. reperit.

Respondetur, hæc omnia intelligenda esse de iis, qui in bello occiderant, aut mutilauerant, atque, vt loquitur ipsemet Innoc. ep. 24. cit. cap. *qui sæua*, siue, vt legit Loaysa, *seuera necessariò præcepta sunt exequuti*, Ex quibus etiam colligas sententiam Canonis Toletani, PP. enim nihil definierunt, nisi ex mente Pontificis ad eos scribentis, & damnantis *ordinationes, quas praua consuetudinis vitio Hispaniæ, Episcopos celebrare cognouerat.*

Iam verò quod attinet ad Clericos Maiol. loco cit. existimat illos irregulares eo ipso, quòd arma sumpserint in bello iniusto, licèt nulla cædes commissa in eo sit, & probat ex cap. Clerici 23. quæst. 8. quod desumitur ex Conc. Toletan. IV. c. 44. Iubet enim Synodus Clericos, qui in seditione arma sumpserint, deponi, & in Monasterium pœnitentiæ causa detrudi, & in Conc. Meldensi cap. 37. Clerici armati incedentes, aut arma militaria

militaria sumentes, eadem depositionis pœna plectuntur; & denique primis quatuor capitibus illius quæst. 8. probat Gratian. ex Innoc. Ioan. VIII. Ambros. & Triburiensi Concilio Clericum non posse militare. Verùm respondetur cum Suar. disp. 47. sect. 5. num. 4. in Concil. Toletano, & Meldensi non agi de irregularitate, aliáve pœna ipso facto incurrenda, sed de depositione, aut suspensione, quæ per sententiam iudicis erat imponenda. Alia verò loca probant tantùm Clericis non licere militare, quod nos quoque fatemur modo explicando, sed non inde fit, quoties militarint, si nullum fuerit sequutum homicidium, eos fieri irregulares, vt sine causa contendebat Maiol.

DIFFICVLTAS IV.

Quinam fiant irregulares in bello iusto aggressiuo, sequuto aliquo homicidio?

67 RESPONDEO eos, qui in bello iusto aggressiuo extra proprię vitę necessariam defensionem propria manu occidunt, aut mutilant, fieri irregulares; cæteros verò omnes, qui quocunque modo illi bello cooperantur, siue Clerici, siue laici sint, manere omnis irregularitatis expertes, quæ omnia sigillatim ostendenda sunt ex dictis, ex quibus probata manent.

Dixi primò, qui propria manu occidunt in bello aggressiuo, licèt iusto, fieri irregulares ex defectu lenitatis, quod probatur ex cap. petitio, de homicidio, iubet enim Pontifex abstinere ab altaris ministerio Sacerdotem, qui pugnarat contra Sarracenos si remorderetur conscientia occisionis à se factæ. Deinde cùm à militibus aliquando contrahatur hęc irregularitas, certè maximè dum ipsi sua manu mutilabunt, aut occident, præterquam quòd cùm in bello aggressiuo reperiatur, veluti exequutio iustæ sententiæ, qui suis manibus exequentur, æquè erunt irregulares atque in iudicio; quanquam hic argumentandi modus ostendat tantùm congruum fuisse imponi hanc irregularitatem, non autem reuerà fuisse impositam, ad id enim requiritur expressus textus, vti sæpiùs monuimus: manifestè autem supponitur in citato cap. petitio, ista irregularitas.

Dixi secundò, ab hac vniuersali regula excipiendos esse illos, qui in eiusmodi bello coguntur ad proprię vitæ defensionem, & qui hostem, à quo alioquin in cōflictu confodiendi sunt, occidunt, hi enim minimè fiunt irregulares. ita Molin. tract. 2. disp. 108. de Clerico existente in naui, & cuius vita periclitatur, nisi cum aliis pugnet. Carol. de Graffis tract. de effectib. Cleric. effectu 28. num. 18. vbi allegat Turrecremat. in cap. 1. 23. quæst. 8. Auila disp. 6. sect. 3. dub. 1. qui etiam laudat Sylu. consentit Diana tract. 2. 4. part. resolut. 29. quia nulla ratio est, propter quam iste assistens, iusto bello priuetur iure naturali defendendi propriam vitam, & cur æquè non excusatur eo casu necessitate ineuitabili sese tuendi ab omni defectu lenitatis, atque in cæteris omnibus similis necessitatis casibus excusatur. Neque id cæteri negant, nisi quando isti processerant ad bellum animo pugnandi; tunc enim si occidant, etiam in defensione propriæ vitæ, irregulares esse dicunt, Maiol. lib. 5. cap. 4. num. 4 Henriq. lib. 14. cap. 13. num. 1. Suar. disp. 47. sect. 5. & alij relati à Bonac. disp. 7. quæst. 4. p. 5. n. 2. vbi idem sentit, quia iste exposuit se periculo ho-

micidij, quod proinde non est omninò necessarium, idque verum erit maximè in Clericis, qui illicitè faciunt, dum propria manu in bello aggressiuo, quamuis alioquin iusto, pugnant. Verùm iam sæpiùs monui inutilem esse hanc distinctionem rei licitæ, aut illicitæ, ex qua sequitur homicidium, vt illud iustum, aut iniquum dicatur, causet, aut non causet irregularitatem; siue igitur peccauerit Clericus, siue non peccauerit, dum suscepit aliquod opus, in quo præuidere poterat periculum incidendi in necessitatem, qua cogeretur, aut perire, aut vitam suam alterius capite seruare, vbi tamen reipsa in illam ineuitabilem necessitatem deuenit, habet reuerà ius naturale se tuendi, & necessariò non sponte occidit, vt constat ex consectat. 5. diffic. 3. 4. & 5.

Dixi tertiò neminem aliam quomodocunque concurrunt ad bellum iustum, fieri irregularem propter homicidia, quæ ab aliis committuntur: quod fatentur omnes, & euidenter colligitur ex cap. petitio, atque ex quibusdam aliis iuribus inferiùs allegandis. Itaque neque duces, neque consiliarij, neque tibi ciues, neque qui bellum suadent, aut milites hortantur, vt suo fungantur munere, vrbem capiant, hostes proterant, qui ministrant illis arma, aliaque similia faciunt, modò ipsi sua manu non occidant, aut mutilent, etiamsi pugnent, aut vulnerent, non fiant irregulares, quod sapienter omninò statuit Ecclesia, ne innumera hominum multitudo tam facilè illaquearetur irregularitate in præstando opere licito, & quia non videtur ab aliis omnibus violari mansuetudo Christiana, aut sacra.

Dixi quartò nihil hoc loco distinguendum esse inter laicos, & Clericos, omnes enim si propria manu mutilent, aut occidant, sunt irregulares in hoc bello: nulli autem sunt, si à mutilationibus & cædibus ipsi abstineant, neque etiam quidquam facit, quod Clerici tunc bello assistentes sint in Sacris, vt benè aduertit Auila sect. 3. cit. dub. 2. post Nauarr. & alios, quia cap. petitio, loquitur de Sacerdote, quem tamen non damnat irregularitatis, nisi illum conscientia alicuius à se occisi mordeat; neque in his videtur vllus ambigendi locus relinqui.

DIFFICVLTAS V.

Quid liceat Clericis in bello iusto aggressiuo absque irregularitatis metu?

HÆc difficultas facilè explicabitur ex superiori.

Possunt igitur primò Clerici suadere bellum iustum, & ad illud suscipiendum hortari Principem, & D. Thom. 2. 2. quæst. 40. artic. 2. ad tertium. Molina disput. 18. num. 3. tract. 2.

Secundò vocare Principem in defensionem suæ Ecclesiæ, illúmque ad bellum incitare, atque ad omnia, quæ necessaria erunt, præstanda, hortari licebit Episcopo, quod factum ab Hadriano, Paulo I. Leone IV. aliísque summis Pontificibus, qui sæpiùs Francos impulerunt aduersus Saracenos, Longobardos, aliósque Romanæ Ecclesiæ hostes, satis constat, & cap. igitur, atque aliquot sequentibus 23. quæst. 8. refertur, & ex bellis à Christianis ad Palæstinæ liberationem gestis nemo dubitat; neque tantum id bono iure fieri potest à summis Pontificibus, quorum est leges Ecclesiasticas

sticas figere, & refigere, sed ab inferioribus quoque Episcopis, & aliis, qui curam alicuius Ecclesiæ gerunt, idem præstari posse docet exemplum Maximiliani Vagiensis Episcopi, qui, vt ait Augustin. ep. 50. ad Bonifacium, petiit ab Imperatore Christiano contra hostes Ecclesiæ non tam vlciscendi sui causa, quàm tuendæ Ecclesiæ sibi creditæ, quod si prætermisisset, non eius fuisset laudanda patientia, sed negligentia meritò culpanda; quod iterum inferiùs confirmabitur.

Tertiò Clerici, qui dominium temporale habent, possunt indicere bellum, & Ducem, qui loco sui imperet, exercitui præficere; quod colligunt DD. ex cap. Episcopus, ne Clerici, vel Monachi in 6. vbi dicitur Clericos, quibus causas sanguinis agitare non licet, posse tamen ac debere illas, quando iurisdictionem temporalem obtinent, metu irregularitatis cessante aliis delegare; atqui eadem ratio valet in gerendo bello per alium, vti Molin. loco cit. & alij communiter argumentatur: malè autem Maiol. lib. 5. cap. 48. §. 2. & cap. 49. num. 4. atque illum secutus Menoch. tract. de arbitrio, in additione ad casum 231. num. 7. dixerunt hunc Clericum pugnantem aliena manu fieri irregularem, si in eo prælio, quod ab eius ducibus geritur, fiant homicidia, cùm nullibi ea irregularitas reperiatur in iure, & neque ratio eam suadeat, neque DD. agnoscant.

Quartò possunt Clerici ex pia aliqua causa bello iusto interesse, vt spiritualiter iuuent, aut quia ita postulat bonum commune & Ecclesiæ, quod S. Thom. affirmat 2. 2. quæst. 40. artic. 2. ad 2. vbi tamen videtur postulare consensum superiorum ad hanc præsentiam. Sed Molin. disp. 108. cit. num. 5. ait sufficere consensum præsumptum, cuiusmodi est, quando inde nullum detrimentum patiuntur propriæ Ecclesiæ, quod maximè verum est, vbi consuetudo viget vt bellis assistant Episcopi, vt in Hispaniis inquit. Et denique cap. ex multa, de voto. §. de Clericis permittitur Clericis in bello contra Saracenos interesse.

Dices Nicolaum I. epistola 27. ad Ludouic & Carolum Regis Franc orum, quæ incipit, Credimus ex Dei dono, & refertur cap. reprehensibile, 23. quæst. 4. quæritur Episcopos regni Caroli non venisse ad Romanam Synodum, eo quòd cogerentur contra piratas maritimos diu noctúque inuigilare, respondétque Pontifex militum Christi & Episcoporum esse vacare orationibus.

Respondetur cum glossa redargui Episcopos, qui citati à Pontifice Romanæ Synodo noluerant interesse prætextu belli, quod gerebant, qui etiam Episcopi, cùm non haberent regalia, absque vlla causa præliis interant, neglecto Pontificis imperio & citatione ad Synodum, & forrassis isti etiam cum graui suarum Ecclesiarum damno bello intererant. Denique queritur Nicolaus ita impeditos, aut detentos fuisse Episcopos à Rege, atque ipsemet fatebatur bellicis negotiis occupatos, *cùm saltem binos vnius, aut duarum metropoleos Legatos omnium vices agentes dirigere debuisset.* Eodem modo explicandum est, quod obiicitur ex Gelasio Epistola ad Elpidium, quem negat Rauennam ad Comitatum Imperatoris potuisse proficisci, inconsulto Pontifice, minaturque pœnam depositionis, nam vocatus fuerat Elpidius Romam, nec sine Pontificis contemptu & nullo Ecclesiæ compé-

dio, sed potiùs damno in aula versabatur, neque nomine comitatus intelligenda tantùm est expeditio militaris, sed curia Imperatoris ex veteri loquédi formula; immò cùm Gelasius dicat *canones euidenter precipere nullum Pontificum, nisi Romano antè viso, & consulto, ad comitatum debere contendere.* Sapienter intellexit glossa in cap. quo ausu 13. quæst. 8. de iis Episcopis, qui contempto iudice Ecclesiastico, & maximè à Pontifice vocari pergebant ad sæcularia tribunalia & ad Imperatorem; quo eodem sensu Conc. Antioch. cap. 11. seuerè prohibet excommunicationis & depositionis pœna intentata, ne quis sub Ecclesiastica regula constitutus absque consilio Episcoporum prouinciæ, & præsertim Metropolitani litteris Imperatorem adeat; nempe vt ad ipsum querimoniam deferat, vt optimè vidit Iuo parte 6. cap. 268. & glossa in cap. si quis Episcopus 23. quæst. 8. & patet ex ipsomet textu, & ratione quam reddit Synodus sui decreti. *Qui*, inquit, *venerandi Principis auribus molestiam tentauit inferre*, & consentaneè huic constitutioni simile quid excidit, rogante magno Osio Synodus Sardicens. can. 11. ne quis Episcopus non vocatus litteris Imperatoris ad ipsum pergeret, nisi fortassis vt pauperum, aut reorum, qui ad Ecclesiam confugerant, causas apud Imperatorem ageret, quanquam eas etiam pias causas non ab Episcopis, sed à Diaconis tractari sanciuit sequenti can. 8. rationem ibidem reddit, Osius Synodi Præses, quia importunitas, frequentia, & iniustæ preces quorundam effecerant, ne cæteri tantam gratiam, & agendi dicendique libertatem τὸ παῤῥησιάζειν καὶ ἀξίωσιν haberent apud Imperatorem, quantum ipsorum dignitas postularet; ne igitur vilesceret Sacerdotum dignitas apud aulicos, noluit Synodus Episcopos adire palatia, nisi accersitos Imperatoriis litteris. Ait itaque Balsam. in scholiis huius canon. 7. Sardic. Antiochenam & Sardicensem Synodum minimè inter se dissidere, ita vt tum Episcopi, tum Clerici duabus de causis ad Imperatorem proficisci possint, nempe vel ex synodali deliberatione, vt concedebat canon 11. Antiochenus, vel accersiti ab Imperatore, vt edixit Sardic. can. 7. ita vt neque peccet Imperator, si eos vocat, neque Episcopi si vocanti Imperatori pateant; quod tamen ex mente Synodi intelligendum est, quando pia aliqua causa ita postulat, vnde sequenti can. 9. tradit modum, quó piæ preces debeant ab Episcopis ad Imperatorem dirigi; debet enim Episcopus docere de tota re Metropolitanum, qui per suum famulum, & canonicas litteras postulationem, & rem totam mittet ad Episcopum, qui tunc circa Imperatorem versabitur. Qui verò Romam adierint, non poterunt sine Romani Pontificis consensu quidquam cum Imperatore agere, aut illum adire; atque hic fortassis est canon, quem allegabat Gelasius superiùs relatus in epist. ad Elpidium. Denique can. 21. iubet Episcopos, qui sũt in trãsitu, & veluti canali cõstituti, ἐκ ταῖς παρόδοις ὥσπερ χαράχίω καθεστώτων ἐπισκόπων, vt transeuntes rogent, quò proficiscantur, & cur; quòd si ad Imperatorem pergant, inquirant, an ab illo vocatus sit, an à Synodo, aut Metropolitano litteras acceperit, si enim his omnibus careat, neque litteris pacificis subscribat, neque cum eo communicet; quia, inquit Balsam. in scholiis, est iam à canone depositus; hanc tamen transeuntibus Episcopis inquisitionem non existimat idem Balsam.

Balſam.cōceſsū fuiſſe ab iſto canone, niſi Metropolitano, aut Patriarchæ, qui habent ius aliquod in trāſeuntes, ita vt ſi Epiſcopus Examilij per Heracleam contendat Conſtantinopolim, cauſas ſui itineris cogatur aperire Heracleano Epiſcopo eius Metropolitano, ad quod minimè tenebitur Theſſalonicēſis Prouinciæ Epiſcopus, qui per eandem Heracleam tranſiret, eo quòd ipſimet canones iubeant incompetentes Antiſtites à ὑπερόρους ἀρχιερεῖς abſtinere à cauſis aliorum Epiſcoporum εἰς ὑποθέσεις ἀλλοτρίων ἐπισκόπων. Verùm dicendum eſt hunc caſum excipi, nam ſupponit canon, Epiſcopum proficiſcentem ad comitatum, iam ſeruaſſe conditiones præſcriptas canon. 7. & in Concil. Africano, ac proinde iam egiſſe cum ſuo Metropolitano; quare quando concedit Epiſcopis, ad quos in via diuerteret, inquirere cauſam itineris, videtur de quibuſcunque Epiſcopis, ſiue ſint Metropolitani, ſiue non, ſiue eiuſdem, ſiue diuerſæ prouinciæ, loqui, neque ea inquiſitio eſt iuridica, & quæ poſtulet iuriſdictionem in eum, de quo inquiritur, ſed communis, ne Epiſcopus communicet cum eo, qui iam à canone excommunicatus fuit, & depoſitus, vt dicebat Balſamon.

Vt igitur redeamus eò, vnde digreſſi ſumus, non benè obiicebatur epiſtola Gelaſij, vt probaretur non licere Clericis intereſſe caſtris ex pia aliqua cauſa, cùm Gelaſius loquatur iuxta veteres canones, quos allegat, & de commoratione in alia Imperatoria, vti oſtendimus.

Fatemur quidem, quamuis nullam incurrant irregularitatem Clerici, dum adſunt iuſtis prœliis, etiam nulla neceſſitate cogente, aut rationabili cauſa inuitati, poſſe tamen peccare, & plerumque plus prodeſſe, ſi in ſuis Eccleſiis remaneant, quàm ſi ad bellū proficiſcantur. Quare in Synodo Wormatienſi nomine totius regni à Carolo Magno poſtulatur, ne patiatur Epiſcopos ad bella pergere, *niſi, inquiunt, duo, aut tres bene docti, electione, vel caeterorum ad benedictionem dandam, & ad periclitantium reconciliationem faciendam*, addunt etiam plures interentos fuiſſe eiuſmodi Epiſcoporum cuſtodia, quàm prælio. Vide lib. 6. Capitul. cap. 285. & 286.

Quintò poſſunt Clerici abſque irregularitatis metu hortari milites in bello iuſto, vt ſtrenuè pugnent, hoſtem aggrediantur, patriam & fidem tueantur, & aut occumbant, aut vincant, ita Nauarr. cap. 27. num. 216. Henriquez lib. 14 cap. 13. num. 1. & cap. 16. num. 4. Couar. in Clem. ſi furioſus 2. part. §. 3. num. 2. Sayrus, qui alios dabit, lib. 6. cap. 19. num. 6. Carolus de Graſſis effectu 28. Clerico n. 1. Molin. tract. 2. diſp. 108. num. 5. Suarez diſp. 47. ſect. 6. num. 8. Bonac. diſp. 7. quæſt. 4. p. 4 num. 7. & alij, quia neque peccant contra iuſtitiam, cùm ad rem iuſtam & honeſtam hortentur, neque contra legem Eccleſiaſticam, cùm nulla vllibi extet, neque etiam ſunt cauſa proxima homicidij, cùm ad illud non hortentur, niſi remotè & per accidens; hortantur enim duntaxat ad pugnandum, neque homicidium poteſt dici eſſe volūtarium.

Quare ſapienter addidit Suarez etiamſi Clericus peccaret in communi illa exhortatione, non fore tamen irregularem propter homicidium inde conſequutum, ad quod non niſi per accidens concurrit, neque ad vitandam eiuſmodi occiſionem, atque irregularitatem ex ipſa conſequutam, prohibuit Eccleſia ne bellis interſint, ſed quia id minimè deceat

deceat ipsorum statū: neque vnquam Clericis Ecclesia vetuit interesse bello, aut alios hortari ad illud ne fiant homicidia, & sanguis effundatur, alioquin omnia bella prohibere deberet, sed ne ab ipsis Clericis fundatur sanguis, committanturque cædes.

Dices, cap. quod in dubiis, de pœnis, Innocent. III. iubere deponi Sacerdotes, qui gubernant naues ad pugnam, & qui confligunt, atque qui alios incitant ad pugnam. Respondetur imprimis cum glossa ibid. verb. incitant. Philiatch. lib. 4. cap. 11. §. 5. & aliis Pontificem loqui de bello iniusto, vnde ait eos omnes, quos ibi enumerat, enormiter peccare, cùm tamen iam dixerimus Clericos posse incitare ad bellum suscipiendum ex pluribus capitibus 23. quæst. 8. Secundò si caperemus ea verba in amplissima illa significatione, eo quòd nullo adiecto restringi videantur, incurrerentur hæ omnes pœnæ, atque adeò, vti contendunt aduersarij, irregularitas etiam nullo subsequuto homicidio, quia de eo non loquitur Pontifex, sed duntaxat de conflictu, & incitatione ad ipsum, cùm tamen constet ex vniuersalibus regulis nunquam homicidij irregularitatem, nisi ipso sequuto, contrahi, non esset hîc tantùm irregularitas ex defectu lenitatis, sed ex delicto homicidij, quando Pontifex dixit, hos omnes enormiter peccare, quod peccatum aliud fingi nequit quàm homicidij ad quod illa nauium militarium gubernatio, conflictus, & ad illum incitatio diriguntur, & à quo suam omnem malitiam trahunt. Quartò, exponenda sunt ea verba de Clericis, qui actiones illas cum aliquibus circumstantiis peccaminosis exercent, qui ex canonico rigore puniendi sunt, sed non ibi propterea imponitur irregularitas.

Sextò, non fiunt irregulares Clerici, si in bello iusto hortentur milites non modò ad pugnam in vniuersum, sed etiam ad perrumpendos hostium cuneos, ipsos occidendo, vt sibi aduersantium cæde viam faciant ad muros, aut ad se venientem, & iam confodientem hostem interficiant. hæc cōclusio videtur singularis, quia DD. omnes superiùs allati illam exhortationem ad pugnam, quam licitam Clericis esse dicunt, volunt esse generalem tantùm ad vincendum, aut strenuè pugnandum, negántque debere esse particularem ad occidendum, aut confligendum cum aliquo, quem sigillatim designet. Verùm cùm ex 1. part. huius operis nobis constet DD. consensum non facere ius, quoties maximè illud expressum requiritur, sicuti requiritur ad inuehendam aliquam irregularitatem, non debemus, neque possumus hanc irregularitatem absque vllo expresso iuris textu admittere, nullum autem eiusmodi est.

Nam cap. quod in dubiis, de pœnis, iam fuit expositū, & non magis loquitur de exhortatione particulari ad occidendū hostes, aut singularem aliquem, quàm generali ad pugnandum, aut occidendum. Quare aut vi illius textus neutra ex illis exhortationibus inducit irregularitatem, aut vtraque illam inuehit: cap. autem petitio, de homicidio, illum duntaxat, quem cōscientia remordet commissæ cædis in prælio, iubet abstinere à ministerio altaris; vnde diximus in vniuersum, nullum alium, quàm sua manu occidentem, aut mutilantem fieri irregularem, quocunque modo cooperetur ad illud homicidiū iustum. Cur igitur, qui ad illud hortabitur

tabitur, fiet irregularis? & sanè leuis est, aut futilis potiùs ista distinctio ducis hortantis milites iam in procinctu ad strenuè confligendum cum hoste, aut ad impetum faciendum in arcem, ad subruendos machinis muros, ad incendendas igniariis globis ædes, aliáque præstanda, & hortantis ad occidendum hostes, cùm ista ad quæ hortatur dux milites, nulla ratione, nisi edita hostium strage, & internecione fieri queant, quod porrò aliquem designet dux, in quem totam aciem incumbere velit, vtpote partis contrariæ ducem, aut turmæ alicui, quæ omnium molestissima est, præfectum, aut quod aliquem, qui se deuouit ad caput alicuius, in quo belli cardo vertitur, petendum destinet, aut quòd alius quispiam hortetur militem vt aduersarium, cum quo confligit, occidat, non videtur magis pugnare cum mansuetudine, quàm illa cohortatio generalis; in omnibus enim istis incitantur tantùm milites, qui sunt publici ministri ad exequendam vindictam, quod inquit Hurtad. disp. 2. num. 44 non est cooperari vt ministrum publicum, neque illicitè cooperari vt personam priuatam; & quamuis daremus in his reperiri cooperationem ad occisionem iustam, diximus tamen sæpiùs cooperatores non esse irregulares, sed eos tantùm, qui sua manu interimũt. Vnde etiam sua manu pugnent, si tamen ipsi non interficiant, non sunt irregulares, vti iam diximus inferiùs; atqui ea cooperatio, & auxilium magis influit in cædem à cõmilitone factam, quàm exhortatio, vt patet; cur igitur ista potiùs faciet irregularem sine vllo expresso iure: neque est quòd quis contendat in ea incitatione ad cædem violari mansuetudinem, nam & ego contendam in exhortatione generali ad pugnam æquè committi aliquid contra eandem mansuetudinem, præterquam quòd non omnis defectus lenitatis semper inuehit irregularitatem, sed in casibus tantùm à iure expressis, nam & in ipsa pugna magis violabitur lenitas, quàm in sola persuasione, vt iam monui. Denique laici, qui ita ad pugnam, aut cædem hortando concurrerent, non fierent irregulares; ergo neque Clerici cùm intra ipsos nihil in hac re distinguẽdum esse docuerimus difficultate 4. Quare Hurrad. loco citato, non meminit huius exceptionis, sed absolutè asserit, non incurri irregularitatẽ ab eo, qui hortatur milites ad pugnã, & Molin. disp. 110. tract. 2. con. 2. vniuersim pronuntiat nunquam Clericos fieri irregulares, licèt pugnent in bello iusto, modò non interficiant sua manu; ergo licèt exhortentur ad occidendũ, non erunt irregulares.

Ex quibus colliges multo minus fieri irregularem Clericum, qui alios impellit, vt pro fide, aut pro Ecclesia moriatur, aut pro patria tuenda; quamuis reuerà sequatur deinde mors, consulit enim tantũ actũ virtutis, neque facit aliquid cõtra mãsuetudinẽ, nihil planè est in iure vnde colligatur eiusmodi irregularitas. itáque DD. passim sentiũt apud Sayr lib. 6. c. 19. n. 9. & 10.

Septimò non peccant Clerici, qui dum assistunt bello iusto, arma apud se habent, aut etiam gerunt; vt vrgente periculo se defendant, non autem vt ipsi pugnent, & aggrediantur hostem, & quamuis illo animo armati incederent, & peccarent, non tamen fierent irregulares.

Non placet multa hoc loco de delatione armorum prohibita Clericis disputare. Vide Carol. de Grassis effectu 20. clericali; certum est non prohiberi arma Clericis, nisi qua-

tenus illorum vſus eſt ipſis vetitus; quare cùm pugnare nequeant, niſi ad ſui defenſionem, ſi eiuſmodi arma tantùm deferant animo ſe defendendi propter periculum, quod incurrere timent, reuerà non peccant ſecluſo ſcandalo, vt ait Henriq. lib. 14. cap. 13. §. 7. quia eo caſu pugnare poſſent. itaque quoties DD. & Eccleſia caſtigant Clericos armatos, loquuntur de iis, qui milites agunt, & armati incedunt more militari ad pugnandum, tunc enim reuerà peccant contra prohibitionem Eccleſiaſticam; cuius plures rationes redduntur à Doctoribus, præcipua eſt, quòd ſtatum miniſtrorum Chriſti, & pietatem Eccleſiæ minimè deceat ea geſtatio armorum, atque eorũ vſus, cùm alia Chriſti, alia ſæculi ſint caſtra, neque, vt egregij animi Martyr Thomas Cantuarienſis aiebat, Eccleſia ſit cuſtodiẽda more caſtrorũ.

Dixi nihilominus ex hac iniqua geſtatione armorum non contrahi irregularitatẽ à Clerico in bello, ſi illis neminem ipſe mutilet, aut occidat, quod facilè oſtenditur ex eo quòd Clericus etiam pugnans in bello iuſto, & non occidens, non fiat irregularis, vt oſtendã ſtatim, & iam ſæpiùs monui; atqui multo minus eſt arma geſtare duntaxat, quàm illis vti, & pugnare, vt patet; prætereà laici qui ſtant armati, dum prælium committitur, vt incutiant terrorem hoſtibus, non fiunt irregulares, vt ait Vgolin. cap. 12. §. 2. num. 9. ergo neque Clerici, cùm ex diffic. 3. nullum ſit admittendum diſcrimen in hac parte inter Clericos, & laicos.

Octauò, Clericus præbens arma militi in bello iuſto, vt illis pugnet, non eſt irregularis, quamuis miles armis ſibi ab eo Clerico datis aliquem occidat, aut mutilet. Eſt primò contra Angel. verb. irregularitas 1. num. 15. qui probabilius putat eſſe irregularem eiuſmodi Clericũ, etiamſi dederit arma illi militi ad ſe defendendum, & allegat Hoſtienſ. itáque etiam tenuit Antonin. 3. p. tit. 29. c. 2. §. vlt. Aſtenſ. 2. p. lib. 6. tit. 14. a. 8. quæſt. 24. Sylu. verb. homicidium 3. quæſt. 6. verb. quintum, vbi etiam alios refert. Summa Confeſſor. lib. 2. tit. 1. quæſt. 51. atque etiam Tabien. verb. irregularitas 3. §. 21. con. 14. ſi in ipſo conflictu præbeãtur iſta arma qui omnes ex eo reiiciuntur, quia miles ille in ſui defenſionem occidens non fit irregularis, vt diximus; ergo neque qui illum ad eam occiſionem iuuabit, ſiue arma miniſtrando, ſiue alio quodam modo. Secundò reiicio Nauarr. cap. 27. num. 215. & 216. cui Henriq. lib. 14. cap. 12. num. 4. & reliqui deinceps DD. communiter adhæſerunt, teſte Sayro cap. 19. cit. num. 11. Clericum, qui dat hæc arma militi vt occidat, aut in aliquem illis vtatur, eſſe irregularem, etiam in bello iuſto. Verùm iam ſuperiùs monui hanc intentionem virtualem occidendi, dum quis perſuadetur pugnare, aut inſtruitur armis ad pugnandum, tam ſufficientem eſſe, vt quis dicatur cauſa occiſionis ſequutæ, quàm ſi expreſsè intendiſſet occiſionem, aut illam in particulari ſuaſiſſet, vt apparet in eo, qui in bello iniuſto idem faceret, reuerà enim reus foret homicidij, foretque irregularis. Vidit hoc argumentum Nauarr. neque ſatis fœliciter eo ſe expediuit. Deinde non video cur hanc cauſam irregularitatis aſtringant ad Clericum, cùm ex nullo textu id colligant; prætereà licet hortari ad cædendum in bello illũ ipſum hoſtem, cum quo quis congreditur abſque metu irregularitatis, vt dixi paulo antè. Denique in omnibus eſt tantùm cooperatio ad iuſtam cædem

ab eo milite factam; dixi autem solam causam principalem cædis in bello iusto contrahere irregularitatem, non verò reliquos omnes, licèt pugnent; cur igitur Clericus, qui in hoc casu est tantùm causa coadiuuans, fiet irregularis?

Nonò Clerici, qui in iusto bello curam habent annonæ, rerum militarium ac cæterorum omnium negotiorum bellicorum, non incurrant irregularitatem; quare ipsemet Speculator in tit de dispēsationib. §. iuxta, ait, se in bello quod Martin. IV. gessit aduersùs ciuitates Romandiolę, bellica omnia tractasse, neq; propterea incurrisse irregularitatē, quia nullibi ea irregularitas imponitur; & sanè Ecclesiam posse bellica tractare, atque etiam bellum indicere ad res suas repetendas, malè visus est negare Petrus Damiani, atque ea de causa Leonem IX. duriùs accepisse lib. 4. ep. 9. ad Oldericum Episcop. Firman. sed sanctissimum Pontificem aduersùs Petri Damiani obiurgationes, tuetur alius quoque Cardinal. Baron. an. Christi 1053. Neque iure Petrus negat id ab antiquioribus Pontificibus factum, nam ipsemet Gregorius I. quem ibi laudabat Petrus lib: 7. indictione 2. ep. 2. & 5. post initas inter Imperatorem & Agilulphum Longobardum inducias iussit Episcopos ciuitatum Romanarum custodiæ inuigilare, & à murorum excubiis Clericos immunes esse noluit. Cùm verò an. 603. Arnulphus Longobardus Spoleti Dux, Romam expugnare cogitaret, monuit Imperatoris Duces in Italia constitutos, vt prædas in Longobardia agerent, & ita à cœptis Arnulphum reuocarent lib. 12. Registri indict. 7. ep. 21. 22. & 23. Constantium quoque Tribunum ad custodiam Neapolis misit, ibid. ep. 24. Gregor. II. Cumanum Castrum vi à Longobardis recepit ope Neapolitanorum an. 715. indictione 13. Benedict. VIII. Saracenos Ecclesiæ littora inuadentes comparata valida classe ad internecionem deleuit, ipsorum Rege fuga lapso, & Regina capta, & ob audaciam capite minuta; cúmque ea de causa frendens Saracenus saccum castaneis plenum Pontifici misisset, minitans se tot milites in Italiam proxima æstatę ducturum; eidem rem sit Pontifex marsupium milio plenum, respoudítque tot se loricatos milites in Italia reperturum, ita ex Ditmaro lib. 7. refert Baron. an. 1016 Gregor. VI. viarum grassatores armis coërcuit, & plures Ecclesiæ Romanæ possessiones recuperauit, teste Guilielmo Malmesbur. lib. 2. cap. 13. Leo IX. Sanctorum albo adscriptus exercitum aduersùs Northmannos in Sicilia mouit an. 1053. quamuis infœlici pugna, cùm ipsemet Pontifex in eorum manus deuenerit. Nicola. II. Tusculanorum Comitum, à quibus infanda passa fuerat Romana Ecclesia, munitiones ope Northmannorum, quos secum ex Apulia duxerat, disiuit, & eos antiquam Dominam agnoscere coëgit. Apud Baron. anno Christi 1059. n. 9. Gregor. VII. Robertum Viscardum Northmannorum Principem, Ducem Apuliæ, Calabriæ, atque Siciliæ, Romanæ Ecclesiæ rebellem armis ad officium compulit, vt testatur Leo Ostens lib. 3. cap. 44. atque ad expeditionem Orientalem contra Saracenos classicum cecinit lib. 1. ep. 49 & lib. 2. ep. 37. Honor. II. aduersùs Rogerium Comitem Siciliæ rebellantem mouit an. 1127. quod etiam iterum ope Lotharij Imperatoris præstitit Innoc. VI. an. 1137. & deinde an. 1139. duxit ipsemet Innocent. copias aduersùs eundem Rogerium, cúmque ad radi-

ces Cassini montis vnà cum copiis substitisset apud S. Germanum, ibi que per legatos de pace ageretur, structis à Rogerij filio insidiis captus est, & ad ipsum Rogerium inermis ductus, cui etiam titulum Regis Siciliæ, quem malè acceperat ab Anacleto Pseudo-Pontifice, concedere compulsus fuit, quibus alia similia dabunt Annales Ecclesiastici, vt videas bellica tractari posse à Clericis, vbi pietas, aut æquitas & regni salus, cæteræque legitimæ causæ id postulant, & quamuis aliquo casu fortassis non vrgeret causa adeò legitima, vt his negotiis occuparetur Clericus, modò tamen iustum sit bellum, nullam incurret irregularitatem.

Decimò Clerici possunt præfici duces exercitus in bello iusto, & modò ipsi sua manu non occidant, non incurrent irregularitatem, etiamsi in eo prælio, aut exercitu committantur homicidia. Probatur, quia iam docui diffic.4 cum Vgolin. cap.12.§. 2.& aliis passim, neque duces, qui instruūt acies, aliáque munia obeunt, neque qui ad prælium impellunt, fieri irregulares, neque vllam esse peculiarem rationem Clericorum.

Obiiciunt aliqui cap. quod in dubiis, de pœnis, vbi gubernatores militarium nauium deponi iubenrur à Sacerdotij gradu. Ratio esse videtur, quia, vt ait Suarez disp. 47. sect. 6.n. 10. gubernatio nauis in conflictu maritimo est veluti causa vniuersalis influens cum omnibus militibus, seu applicans causas proximas, gubernatur enim nauis ad singulos ictus, prout necessarium videtur, vt suum effectum sortiantur. Rectè tamen Maiol. lib.45.cap. 49. num. 3. censet vnà cum Speculatore, quem allegat, ex hac gubernatione nauis, cum intentione generali pugnandi non incurri irregularitatem, quia licèt sit causa vniuersalis, vt exponebat Suarez; non tamen est causa proxima, quod requiritur ad hanc irregularitatem, deinde diximus in eo cap. sermonem esse de bello iniusto, & quamuis ex eo textu ostenderetur actiones, quæ ibi enumerantur, prohiberi Clericis, inde tamen non colligeretur irregularitas, quia alia pœna per iudicem imponenda ibi decernitur.

Obiicies secundò, cap. sententiam, ne Clerici, vel Monachi, prohibetur ne Clericus ruptariis, aut rotariis, aut balistariis præficiatur; ergo non possunt fieri duces in bello, quam consequentiam colligunt Panor. ibidem, Villalob. tom. 2. diffic.8 tract. 5. Respōdetur ibi nullam imponi pœnam; quare licèt peccarent vi huius textus Clerici, qui præficerentur exercitui, non idcircò tamen forent irregulares. Secundò potuit prohiberi præfectura quorundam munerum bellicorum Clericis, & non aliorum; quare inde malè colligitur eos non posse præfici toti exercitui. Tertiò quia hi balistarij & rotarij per seipsos pugnant, cùm ipsimet machinas admoueant, ipsorúmque duces illi operi intendant, atque etiam machinas bellicas aptent, seu dirigant, id prohibetur Clericis, quia, vt statim dicam, nequeunt sua manu pugnare.

Vndecimò, Clerici non possunt licitè in bello iusto propria manu pugnare. ita omnes, quos dabit Carol. de Graffis effectu 28. clericatus, qui etiam ad Clericos in minoribus constitutos id extendit, quod negat Sayrus lib.6.cap. 19.num. 1. Molina verò disp. 108. num. 14 beneficiatos Clericos eodem loco numerat, quo in Sacris constitutos vult peccare, si hac in re delinquant propter grauissimas pœnas, quæ imponuntur huic noxæ

noxæ, priuantur enim suorum Ordinum exercitio, & deponi possunt ab officio, & in Monasterium detrudi. cap.quicunque Clericus,& cap.Clerici,& cap.quo ausu 23.quæst. 8.Verùm hæc capitula, quorum primum ex Triburi. alterũ ex Toletan 4.Concilio desumpta sunt, loquuntur de bello iniusto,vti fuit expositum, cap. autem, quo ausu, fuit etiam explicatum.Itaque grauitas huius culpæ sumenda est ex indecentia status, propter quam Ecclesia id semper prohibuit, & passim PP. contra Clericos militantes exagitant tota ea quæst. Ambros.lib.5.epist.32. Bern.lib.4. ad Eugen. Salonium & Sagittarium, Episcopos fratres armatos lorica & galea in prælijs aduersùs Longobardorum irruptiones, plurimos sua manu interfecisse queritur Turon. lib.4.cap.37.& lib 5.cap. 20. tuncque primum ea monstra visa esse in Gallia,quæ tamen infœlici sobole poste rioribus sæculis succreuerant; vnde illæ querelæ in Concilio Wormatiensi Magno Carolo factæ,quas nuper retulimus,& decretum Moguntinæ Synodi eodem Carolo imperante coactæ cap.17. de abiiciendis armis ab Episcopis;sed non sunt succisa infœlicia germina,nam dissipata ciuilibus factionibus Gallia,& domesticis odiis Caroli familia Episcopi & Abbates armari passim ad bella processere bellicæ fortitudinis gloriá insano quodam ambitu aucupantes, quod pluribus queritur Baron.an.Christi 888. Consequentibus deinde ætatibus recruduit hoc malum dimicantibus inter se Francis & Anglis; quare cùm Episcopus Bellouacensis armatus in prælio captus fuisset ab Anglis, & pro eius liberatione laboraret Celestinus III. Rex Angliæ missa lorica Episcopi ad Pontificem, *Vide*,inquit, *an tunica sit filij tui, an non?* cui respondit, *Non filius meus est, vel Ecclesiæ: ad Regis igitur voluntatem redimatur,quia potiùs Martis,quàm Christi miles redimitur*, vt Matthæus Paris. Rogeri. & alij eius æui scriptores referunt. In Hispaniis verò vsque adeò insanierunt hac in parte Episcopi, vt nonnunquam in Arabes pro Arabibus pugnarent, Principibus enim Zeluma & Almachadio ciuili prælio decertantibus omnes ad vnum Episcopos, qui pro Zeluma stabant, cæsos fuisse commemorat Mariana lib.8. rerum Hispanic. an. 1010. Quamuis igitur fas sit Episcopis & Clericis bellica tractare, dum boni communis ratio id postulat,non tamen sua manu pugnare permittitur, neque enim id fieri potest sine dedecore & offensione; quare Ioannes XII. Sedis Apostolicæ inuasor adolescens aliquando repertus armatus equitasse, ad Synodum delatus est, ex Luitprand. lib.6. cap.7.

Ex quibus vides, an iure naturali, an verò tantùm Ecclesiastico pugna sit prohibita Clericis, nam licèt ex aliis, quæ hactenus circa bellica diximus licere Clericis, facilè colligatur, nullam ex iure naturali, aut diuino factam esse huius rei prohibitionem Clericis,quod inde quoque probatur, quòd Pontifex aliquando dispenset cum Clericis, vt statim dicam: tamen hæc prohibitio Ecclesiæ consentanea admodum est dignitati & statui Clericorum; vnde& in iure naturali fundari dicitur à Bann. Molin. & aliis. Neque ferè aliud voluit Valent.tom.3. disp.3. quæst. 16. punct.4. cùm ait iure naturæ prohibitum esse Clericis ordinariè pugnare; id enim esset omninò indecens.

Quod verò attinet ad eos Clericos, quibus prohibetur pugnare,

certum est, vt ex Molin. referebam, in sacris constitutos peccare mortaliter; in minoribus autem, si non gaudeant priuilegio fori, nihil peccant, consuetudine iam diuturna id illis concedente, immò & alios æquè minoribus tamùm instructos nihil hac in parte delinquere, quamuis priuilegio fori & Canonis fruantur, docent Couarr. in Clem. si furiosus. 2. part. §. 3. num. 2. & Valent. tom. 3. disp 3. quæst. 16. part 4. & sanè ipsemet Molin. disp. 108. rt. 2. Mald. 2. 2. quæst. 40. art. 2. Becan. 2. 2. quæst. 25. num. 9. cap... tantùm noxæ venialis damnabant, omnes tamen videtur Clericos beneficiatos excipere, quos etiam aliqui grauioris noxæ, vt referebam initio, accusant, sed illos excusat Laym. lib. 2. tract. 3. cap. 12. sub fin. quando eorum beneficia non obligant ad residentiam, & nihil muneris, ad quod tenentur, ab ipsis omittitur, & bellum contra fidei hostes maximè institutum est; & in Germania permittatur Canonicis nondum Capitularibus, id est, nondum reditus capitulares habentibus ad bellum, si lubuerit, proficisci, si tamen aliquem propria manu occidant, aut mutilent tenentur resignare beneficium, aut dispensationem super irregularitate, obtinere; an verò hic Germaniæ vsus probandus sit, aliorum exquire iudicium.

Duodecimò, quamuis Clerici peccent grauiter pugnando propria manu contra prohibitionem Ecclesiasticam, non fiunt tamen irregulares, si ipsi nullum occidant, aut mutilent, quamuis aliquos percutiant, aut vulnerent. Ex cap. petitio, de homicidio. vbi Panormit. & deinde Nau. cap. 27. num. 216. Couarr. in Clem. si furiosus 2. part. §. 3. n. 2. Molin. tract. 2. disp. 110. con. 2. & alij passim id docent. Neque alia huius legis Ecclesiasticę ratio quærenda est, quàm quia non fuit visum rationi cōsentaneum, omnes qui in bello iusto ad cædem concurrunt, irretiri irregularitate, vti superiùs fuit obseruatum; itaque ij soli, qui occidunt, aut mutilant, ab altaris ministerio remouentur.

VLTIMÒ denique, si Pontifex dispensaret cum aliquo Clerico, vt pugnaret propria manu, quod fieri posse, atque aliquando factum esse affirmant DD. relati à Carolo de Graffis effectu. 28. Clericat. num. 10. nullam incurreret irregularitatem, quamuis occideret, aut mutilaret, vt ibidem dicitur num. 8. Molin. disp. 110. n. 5. Couarr. §. 3. cit. num. 2. Felin. in cap. petitio. de homicidio. Panormit. in cap. 2. de vita & honestate Clericor. num. 5. Tabiena verb. Irregularitas. 3. §. 21. con. 2. Philiarch. lib. 4 de officio Sacerdot. cap. 11. §. 6. Henriq. lib. 14. cap. 11. §. 4. Sayr. lib. 6. cap 19. n. 14. Bonac. disp. 7. quæst. 4. punct. 4. n. 12. recentiores adducens contra Anton. tertia parte tit. 29. cap. 2. § vltim. vbi allegat Ioann. de Lignano, Syluest. verb. homicidium 3. quæst. 6. cum Archidiacono, quem sequi se dicit, & Maiol lib. 5. cap. 49. num. 5. Hi enim omnes volunt Clericos pugnantes de licentia Pontificis, fieri nihilominùs irregulares, si aliquem mutilarint, eo quod ea licentia sit tantùm ad se defendendum, non autem ad occidendum; verùm cùm superior dispensat ab aliqua lege, censetur quoque eadem opera laxare omnes pœnas, quæ propter illius non obseruationem impositæ sunt, & qui habet dispensationem ad duo beneficia, quorum singula postulant residentiam, consequenter dispensatur à residentia, ad quam singula ipsum obstringebant; cui venderet Papa beneficium non esset obnoxius

noxius pœnis simoniæ, quia ab illis exemisset ipsum Pontifex simoniacè ipsi conferendo beneficium.

DIFFICVLTAS VI.

An in bello iusto defensiuo incurratur irregularitas?

39 RESPONDEO, nullam incurri irregularitatem ab eo, qui in bello iusto defensiuo pro salute Reipubl. occidit, aut mutilat. Ita ferè omnes, præsertim recentiores, quia hæc occisio necessaria est, & non spontanea, atque vrgente graui metu suscepta, vel quæ aliquando omitti non potuit absque peccato, quando vel alioquin periclitatur Respublica, aut caput Principis, faciúntque huc ea omnia, quæ diximus circa cædem ad defensionem sui, vel proximi inculpatè factam priuata authoritate, ex qua negabamus contrahi irregularitatem; æquè enim valent ea omnia in defensione, quæ fit authoritate publica; neque dicas milites voluntariè suscipere id onus tegendi Rempubl. suis armis, nam, vt nihil dicam sæpiùs contingere eum rerum statum, vt quisque obligetur iure naturali ruenti patriæ succurrere, etiamsi nondum in eas angustias res deuenerint, sufficit quòd ratione necessitatis & periculi, in quo versatur publica res, liceat bellum defensiuum gerere, etiamsi quilibet in particulari potuerit se à militia retrahere, nam etiam licebit iniuriam atque mortem ab iniquo inuasore pati, atque permittere damnum proximi innocentis; & tamen si in iis casibus iniquum inuasorem occidam, non fio irregularis; ergo neque fiam, si patriam tuendo eodem modo hostes interimam.

DIFFICVLTAS VLTIMA.

Quid liceat Clericis in bello iusto defensiuo absque metu irregularitatis?

40 RESPONDEO, imprimis ipsis omnia illa licere, quæ in bello iusto aggressiuo permissa fuisse dicebamus diffic. 5.

Secundò, poterunt Clerici etiam propria manu pugnare in bello defensiuo, quando necessitas ita postulabit, quia illis non pugnantibus periclitatur patria, aut victoria, quæ limitatio est de mente Molinæ, Becani, Layman, & aliorum omnium DD. eiúsque ratio euidentissima est, iustitia enim belli non facit, vt Clericis pugnare licitum sit, alioquin in bello etiam offensiuo iusto id ipsis fas esset; ergo sola necessitas dabit id ius, vti fatentur omnes DD. Illa porrò necessitas sumi debet respectu ipsorum Clericorum, ita vt non modò sit necessarium Principem, Religionem & Patriam tueri aduersùs hostes, sed ad eam etiam defensionem oportere ipsos etiam Clericos pugnare, quia illis non pugnantibus, & alia tantùm munia bellica præstantibus, atque milites ope sua iuuantibus, inutilis erit defensio, nisi sua manu ipsi Clerici decertent, alioquin enim non possunt obiicere isti Clerici necessitatem pugnandi, quia reuerà nulla est, quandoquidem potest aliter defendi Respublica. Vnde videas infrequentem admodum esse hunc necessitatis casum, atque adeò grauiter ordinariè peccare Clericos, qui in bello licèt defensiuo, congrediuntur cum hoste, cùm vix occurrat grauis ea necessitas, maximè ipso statim belli initio, & contenti debeant esse Clerici aliis muniis bellicis, quæ dum obeunt,

obeunt, leuant labore laicos, vt integri sint ad conflictum.

Tertiò, Clerici illicitè pugnantes in bello iusto defensiuo extra casum necessitatis superiùs explicatum, fiunt irregulares, si aliquem occidant, aut mutilent: at verò si vrgente necessitate pugnent & occidant, aut mutilent, nullam incurrent irregularitatem; atque hac distinctione componimus dissidentes sententias, qui enim affirmant à Clericis in defensionem patriæ pugnantibus; quamuis non peccent contrahi irregularitatem cum Caiet. 2. 2. quæst.40. art.2. & Nauar. cap.27. num. 215. loqui debent de casu illo, in quo non vrgentur necessitate ad pugnandum. Alij verò qui negant hanc irregularitatem, volunt eos necessitate æquè excusari, atque excusantur dum propriam vitam, aut fortunas & famam, aut etiam parentes & amicum innocentem in priuata pugna defendunt, ita Couarr. in Clemen. si furiosus 3. part. §. vnico n.5. & 2. part. §. 3. quo loco Panorm. & Ananiam adducit. Henriquez lib.14. cap 11. §. 2. & cap 12. § 9. sub fin. & cap. 13. §. 1. Sayr. lib.6. cap. 19. n.5. Qui omnes docent minimè fieri irregularem Clericum pugnantem pro defensione patriæ, vrgente præcepto, quia aduertunt, quòd nisi ipse pugnet, vrbs capietur, aut patria euertetur, aut delebitur exercitus. Ratio sæpiùs reddita est, quia tunc non intenditur vindicta primò & per se, sed defensio, & cùm iure naturali ad id tunc quilibet obligetur, vrgeátque grauis mali metus probabilis omnem non modò culpam, sed etiam lenitatis defectum excludit eiusmodi necessitas, vti prima regula fuit explicatum, at verò cessante eiusmodi periculo pugnare non licet Clerico, quamuis, inquit Sayr. necessarium id esset ad victoriam de inimicis reportandam, nisi parta illa victoria spectetur pax & bonum vniuersalis Ecclesiæ, & fidei Catholicæ; quare contrahetur irregularitas ex eiusmodi occisione, illam enim sola necessitas, quæ modò nulla existit, impediebat, atque hoc casu vera est sententia Caietani & Nauarri, contra quos ego addiderim non modò hos Clericos occidentes & mutilantes fieri irregulares, sed etiam grauiter peccare, quòd sua pugnent manu & occidant, non quidem contra iustitiam, quia ponimus bellum esse iustum, aut contra charitatem, quia potiùs illa pugnam suaderet in defensionem patriæ, sed contra sanctionem Ecclesiasticam prohibentem Clericos pugnare, à qua prohibitione sola necessitas obligationis implendi præceptum aliquod naturale, tunc vrgentis, aut auertendi grauissimi mali impendentis, quod alia ratione vitare non licet, eximit, quæ necessitas nulla est, quoties Clericis non pugnantibus patria & Respublica conatus aduersariorum facilè perfringet.

Consectarium VII.

Quandónam contrahatur irregularitas ex iudicio sequuta rei morte, aut mutilatione?

Respondeo omnes qui directè & proximè concurrunt ad occisionem, vel mutilationem rei in causa criminali, fieri irregulares ex defectu lenitatis, nisi vrgenti necessitate excusentur, & simul protestentur se non vindictam, sed suam defensionem, aut rei emendationem intendere.

Hæc propositio ita vniuersalis nullibi

nullibi traditur in iure, ex iis tamen, quæ sparsim in illo dicentur de variis personis, quæ ad *sententiam sanguinis*, vt loquuntur, hoc est, ad rei alicuius condemnationem concurrunt, sequuta eius morte, vel mutilatione facilè colligi poterit, & ex hactenus explicatis ferè probata manet.

Et quidem dari eiusmodi aliquam irregularitatem, quæ ex iusta rei damnatione, & occisione contrahatur, omnes æquè consentiunt, & ex textibus inferiùs allegandis circa iudices, testes, & accusatores aliósque similis constabit, quę irregularitas cùm non supponat actionem culpabilem, sed iustam potiùs, non poterit esse ex delicto, sed ex defectu lenitatis.

Deinde non satis esse ad contrahendam hanc irregularitatem, quòd reus plectatur aliqua pœna, damnetur, v. gr. ad triremes, nisi vel occidatur, vel mutiletur, idcircò asserimus, quia hæc irregularitas non contrahitur, nisi modo, quo aliæ, quæ ex homicidio proueniunt, vti monuimus initio huius capitis, cum eo tantùm differant, quòd vna postulet delictum, & non altera; ex iisdem tamen actionibus materialibus oriātur: at verò iam pridē nobis constat solam mutilationē, & occisionē sufficere ad irregularitatem ex homicidio, alioquin etiamsi quis alterum deformet, percutiat, vulneret, atque debilitet, non erit tamē irregularis, quod contra Nauarr. & alios suo loco fuit ostēsum; quare iudex, qui damnabit ad plagas, & flagella reum, non erit irregularis, vt dicam inferiùs.

Volo autem actualem occisionem, aut mutilationem positam fuisse ad hanc irregularitatem, quæ non incurritur nisi sequuto effectu, neque enim satis fuerit iudicem damnasse reum capite si reuerà cæsus non fuerit, eò quòd vel absens esset, vel quapiam alia ratione mortem vitarit, contra Antonin. 3. p. tit. 28. cap. 2. qui ex sola sententia condemnatoria iudicem fieri irregularem voluit, cui ita adhæsit Maiol. lib. 2. cap. 6. n. 3. vt dixerit solum officium iudicis in criminalibus efficere irregularem, etiamsi nulla sentētia sanguinis pronuntiata fuerit, quamuis tunc ab Episcopo dispensari possit, citátque vetustissimum interpretem Canonum Hugonem, relatum, & probatum hac in parte à Speculator. tit. de dispensationib. § iuxta. affert præterea Maiol. Summ. Confessor. q. 23. de homicidio, hoc est, tit. 1. lib. 2. idem quoque tenuit Ploui. tract. de irregular. 7. regula, & Alphons. Aluarez in suo Thesauro cap. 38. 7. regula. Contraria tamen sententia, quā sequimur, est Hostiens. in cap significasti 2. de homicidio, & aliorum communiter, cùm nullibi ea irregularitas in iure reperiatur, & nullæ aliæ irregularitates, aut etiam cēsuræ contrahantur, nisi sequuto effectu, præterquam in casibus à iure expressis, & denique nullibi habeatur apud Episcopos esse ordinariam potestatem dispensandi ab irregularitate ex defectu lenitatis; quare aut hoc casu non contrahetur ista irregularitas, aut non erit dispensabilis ab Episcopo, sed à solo Pontifice, vt dicā cap. vlt. quod autem affert Maiol. de Francisco Remolino, qui etiam annitente Alexandro IV. non potuit inter auditores Rotæ allegi, eo quòd criminalium iudex fuisset, nihil probat, quia non fuerat contentus Remolinus sola dignitate, aut nomine iudicis, sed illius officium sæpiùs exercuerat. Plura alia quæ ex glossa, & quibusdam malè intellectis iuribus frustrà afferuntur,

fusiùs expendit Vgolin. cap. 5. §.4. & 5. Norandum tamen est glossam in cap. periculosè, de pœnit. distinct. 1. dicentem Clericum, qui voluit homicidium facere, & non fecit, esse irregularem, corruptam esse, quia in vetustiori Codice an. 1514. Venetiis impresso, contrarium omninò legitur, quod pridem obseruauit Couarr. in Clem. si furiosus 2. part. initio num. 5. & ex illo Vgolin. cap. 5. §. 4.

Dixi præterea solam causam proximam & directam occisionis aut mutilationis in iudicio iusto fore irregularem, id enim in vniuersali propositione & regula fuit satis stabilitum, vbi ad causam etiam principalem actionis, ex qua sequitur defectus lenitatis, id restrinximus. Itaque non qui iuuat testem, aut accusatorem, sed qui testificatur & accusat, fiet irregularis, quandoquidem ius, quod imponit irregularitatem cooperantibus occisioni, aut mutilationi, loquitur de irregularitate ex delicto & cooperatione ad homicidium peccaminosum, vti probauimus ex ipsis verbis legis & pœna apposita.

Denique necessitatem excusare ab hac irregularitate, eo quòd sit vitandum graue aliquod malum, aut quia obligatio alicuius præcepti naturalis tunc indispensabiliter vrget, constat ex eadem regula; si enim nullus alius esset qui posset aut iudicare, aut testari, & ex dilato rei supplicio imminetet graue damnum toti Reipubl. aut innocenti, qui tanquam reus statim strangulandus est; si verò aperiam veritatem, Titius ipse qui falsò accusauerat, damnabitur pœna talionis, & ipsemet suspendetur; non fit irregularis, si accusem Titium, vt innocentem periculo eximam; quod in aliis quoque contingit, vti exponam in singularibus casibus, quos per aliquot difficultates sigillatim subiiciam perspicuitatis causa, vbi etiam de protestatione, quæ est altera causa excusans ab irregularitate, disseram.

Difficvltas I.

An iudex damnans reum sequuta eius morte fiat irregularis?

Respondetvr, hunc iudicem fieri irregularem, quod tamen mihi videtur duntaxat validè probari ex cap. fin. ne Clerici, vel Monachi, in 6. vbi Bonifac. VIII. ait Clericos iurisdictionem temporalem habentes causas sanguinis suo balliuo, aut alij cuiuscunque delegare posse absque irregularitatis metu. Inde enim apertè colligitur, hos Clericos non posse absque irregularitatis metu eiusmodi sententiam sanguinis exercere; alia verò iura, quæ communiter adduci solent, videntur mihi parùm efficacia. nam malè affertur primò cap. Clericis. ne Clerici, vel Monachi, vbi Alexand. III. iubet Clericum, qui iudicium sanguinis exercuerit, eo quòd illis à Conc. Toletan. prohibitum fuerit ab officio, & beneficio deponi, & honore ac loco priuari. quo loco, vt obseruauit Suar. disp. 47. sect. 1. non prohibetur harum causarum sanguinis tractatio nisi Clericis in sacris cõstitis, quod habẽt ipsa verba rescripti; *deinde Clericos, qui secùs faxint iubet Pontifex honore, & loco priuari.* Quæ verba cùm contineant pœnã imponẽdam à iudice, non significant irregularitatem, quæ semper imponitur à iure, nunquam ab homine, vti dictum fuit cap. 1. quæst. 2. 41

Affertur secundò cap. sententia sanguinis, tit. ne Clerici, vel Monachi,

chi, vbi Clericis prohibetur, ne dicent, aut scribant, aut proferant sententiam sanguinis, aut aliud faciant, quod ad vindictam sanguinis proferatur. Inde porrò non colligitur irregularitas. Nam primò de solis Clericis agitur, quibus ita agere vetat Pontifex; non dicit verò laicos, qui aliquid eiusmodi gesserint, non posse admitti in Clerum; deinde nullam pœnam irregularitatis aliámve infligit ipsis etiam Clericis, sed eos per censuram Ecclesiasticam comprimi vult; quid igitur ista faciunt ad irregularitatem ferendam.

Afferuntur tertiò aliquot capita ex dist. 51. nimirum cap. 1. Verùm Innocent. I. ep. 24. ad Synodum Toletanum, vnde desumptum est illud caput, agit de Curialium irregularitate, quæ longè diuersa est ab ea, quam modò tractamus ex defectu lenitatis, quam idcircò ex hoc textu malè omninò Canonistæ quidam colligere conantur. Qua eadem ratione explicandum est cap. 2. eiusd. distinct. ex eod. Innocent. ep. 4. ad Felicem Nucerinum, & cap. 3. ex epist. 2. ad Victric. Rothomagens. nam in iis omnibus locis Innocent. de Curialium irregularitate disputat.

Affertur quartò Concil. Toletan. IV. cap. 30. relatum à Gratian. cap. sæpè Principes 23. quæst. 8. & Conc. Toletan. XI. cap. 6. vnde est cap. his à quibus 23. quæst. 8. Verùm his omnibus locis Toletani PP. prohibent seuerissimis legibus, ne Clerici sententias capitales ferant, alioquin reos effusi sanguinis apud Christum haberi volunt, & à gradu deponi in IV. Synodo. In Synodo verò XI. adiiciunt depositioni pœnam perpetui carceris, & in fine tantùm viaticum concedunt. Vbi vides, quod iam monuimus, de solis Clericis, qui hæc officia gerunt, agi, nulláque fit mentio irregularitatis vllibi, sed pœnæ alterius ab Ecclesia suam legem violantibus imponendæ.

Quintò, cap. ex litteris, de excess. Prælatorum. Albigunensis Episcopus, quòd præstitisset suam authoritatem furis suspendio, & probationi ferri candentis, atque illi suam præsentiam corporalem exhibuisset, iudicatur indignus altaris ministerio; quare ipsi consulit Pontifex, vt Episcopatui cedat, quod nisi faciat, amoueri vult. Quam indignitatem circa altaris ministerium de irregularitate explicat ibid. glossa final. Viuian. in Rationali iuris Pontificij, Panormit. atque passim alij omnes.

Verùm aliud longè est, hunc Episcopum incurisse irregularitatem, quod fateor cum communi sententia; aliud verò id colligi ex verbis Pontificis, qui videtur pœnam imponere, suspensionem nimirum, non autem irregularitatem; deinde cùm Pontifex nihil aliud adiiciat, præterquam eum esse indignum altaris ministerio, eò quòd grauiter deliquerit, cedere iubeat Episcopatui; inde confici nequit iudices laicos ab omni Ordinum susceptione reiiciendos esse, quoties dederint authoritatem rei homicidio.

Denique affertur cap. in Archiepiscopatu, de raptoribus; verùm ibi Alexand. III. permittit tantùm Panormitano Archiepiscopo, vt ex commissione Regis Siculi inquirat de Saracenis, qui pueros, & mulieres Christianas rapiebant, eósque pœna pecuniaria mulctet, atque flagris punire iubeat, modò ne in vindicta sanguinis transeatur. Quomodo tamen inde colligant aduersarij, Clericos, qui causas sanguinis tractarint fore irregulares, idque ad laicos quoque extendant,

non apparet; opus enim fuit Archiepiscopo licentia Pontificis, ne peccaret contra legem Ecclesiasticam cognoscendo causas criminales ad vindictam sanguinis procedendo; neque nos diffitemur hæc iudicum munia prohibita esse Clericis, sed contendimus in hoc textu, minimè mentionem fieri irregularitatis.

Maneat igitur hãc irregularitaté ex defectu lenitatis contractam à cognitoribus causarum criminaliũ sequuta rei cæde, aut mutilatione, non aliter probari, quàm ex constitutione Bonifacij VIII. in cit. cap. final. ne Clerici, vel Monachi, vbi non tam condit ius nouum, quàm declarat antiquum, quod non vult non extendi ad eos, qui delegant suam iurisdictionem iudici, poterat enim esse dubitatio, an sicut non poterant per se ferre sententiam sanguinis absque irregularitatis metu, ita neque id possent per iudices à se delegatos, quod postremum licitum esse respondet Bonifac. qui omninò supponit iam in Ecclesia receptã esse hanc irregularitatem, atque ita intellecta esse vetustiora iura, quæ Clericis prohibent agitare causas sanguinis; non fuit tamen semper in vsu ea irregularitas, quandoquidem Innocent. I. epist. 3. ac Exuperium Tholosan. cap. 3. & 5. ait de iudicibus nihil dum esse definitum, vnde non malè colligit Maiol. lib. 2. cap. 6. num. 1. necdum eo tẽpore eiusmodi officium prohibitum fuisse Clericis, quod intelligendum esse existimo de prohibitione facta, præcisè propter sententiam sanguinis, nam ex eod. Innocent. epist. 24. ad Synod. Toletan. Curiales omnes fuisse semotos à Clero, non propter defectum lenitatis, sed ne retraherentur ab Imperatore ad ea negotia, quæ simul cum sacris tractare non sine aliquo dedecore cogerentur. In Concil. quidem Antissiodorens. an. 6. 10. can. 33. & 34. vetatur Diaconis, & Sacerdotibus adesse reorum torturæ, aut iudicio. *Non licèt Presbytero, vel Diacono ad Trepalium, vbi rei torquentur, stare non licet Presbytero in iudicio illo sedere, vnde homo ad mortem tradatur.* Huic tamen suæ prohibitioni nullam adnectunt pœnam PP. & multò minus irregularitatem, & soli Sacerdoti adesse iudicio capitali negant, Diaconum autem non excludunt, quem tamen reorum supplicia spectare nolunt. Itaque crediderim tantùm circa tempora Concilij Toletani IV. fuisse pœnam appositam huic legi Ecclesiasticæ iam in plerisque Ecclesiis vsu receptæ, atque posteros eas pœnas de irregularitate fuisse interpretatos saltem aliquot annis ante Bonifac. VIII. qui, vt dixi, in sua constitutione id supponit tanquam ius certum.

Ex his porrò videas, quàm falsò aliqui existimarint apud Molin. disp. 8. tract. 3. iure diuino positiuo inhibitum esse Clericis causam sanguinis exercere, cùm, vti ostendi, ne quidem antiquissimum fuerit hoc ius in Ecclesia, & quidem in tota veteri lege nunquam vetuit DEVS, ne aut Sacerdotes sanguinem effunderent, aut qui illud effudissent in sacerdotium allegerentur, cùm & Moyses, & Samuel, & Phynees, & Leuitæ id cum laude fecerint; & præterea alia sit ratio effusionis sanguinis in pugna priuata, aut publica, alia verò in iudicio, de quo tantummodò disputamus. Quòd autem Dauid non fuerit permissus ædificare templum, quia plurimum sanguinem effudisset, nihil planè conficit in hanc rem, quæcunque tandem fuerit causa huiusce prohibitionis, ex qua si quid ad nostrum Sacerdotium transferre liceret, potiùs

colligendum

colligendum esset, irregularitatem ex homicidio voluntario in bello aliâ ve ratione, delineatam aliqua ratione in veteri lege fuisse, vnde tamen non satis efficaciter colligitur eam ex homicidio inhabilitatem iure diuino inductum fuisse. Æquè verò insulsum est, quod ex Paulo 1. ad Timoth. 3. adducunt, vbi Episcopum non percussorem esse debere monet, nam ibi non præscribit irregularitates Paulus, alioquin Episcopus vi nolentis, & non irreprehensibilis, esset irregularis, docet itaque Paulus mores, quibus præditum esse decet eum, qui in Episcopū allegitur, ne videlicet seuerior sit in castigando, vti latè exponit Barbosa 1 part. de Officio Episcopi tit. 2. glossa 12.

DIFFICVLTAS II.

An iudex, qui scribit, vel dictat sententiam capitis, quam alius pronuntiat, fiat irregularis se quuta rei morte?

43 BONIFACIVS VIII. indulget Episcopis, vt sententiam etiam definitiuam per alium recitare possint, cap. fin. de sentent. & re iudic. quod etiam aliis personis illustribus concessum esse ibidem supponitur ex l. hac lege. C. de sentent. ex breuic. recitan. alioquin enim sententia definitiua, postquam scripta fuerit ab ipso iudice ex scripto recitari debet, alioquin nec nomen sententiæ meretur, neque ab illa appellare necesse est, vt dicitur eodem cap. fin. & l. statutis. C. de sentent. & breuic. recit. cuius legis causas alibi exquiremus.

Quærimus igitur, an eo casu, in quo iudex propter suam illustrem dignitatem poterit sententiam per alium recitare, fiat irregularis, quando ex ea rei mors, aut mutilatio sequitur. Respondetur cum Vgolin. c. 5. § 1. hunc iudicem irregulatem esse, nam reuerà ipsemet damnat reum, non autem præco, qui sententiam à iudice scriptam, vel dictatam pronuntiat. Itaque nihil omninò est quod excuset hunc iudicem ab irregularitate: deinde, quia etiamsi non scriberet, aut dictaret sententiam istam iudex, tanquam iudex, sed vt Assessor, aut Iurisperitus, aut publicus scriba; esset tamen irregularis, quia cap. sententiam, ne Clerici vel Monachi, prohibetur Clericis sententiam sanguinis scribare, dictare & proferre, aut aliud exercere quod ad vindictam sanguinis tendat; & quamuis ibi non imponatur irregularitas, vti aduertimus superiùs, nihilominus ex Bonifac. VIII. cap. fin. eod. tit. explicante vetera iura, ratio eiusmodi prohibitionis est irregularitas; cùm igitur quis dictabit, aut scribet eiusmodi sententiam, aut quid exercebit, quod ad vindictam sanguinis tendet, hoc est, cooperabitur illi vindictæ, fiet irregularis, non tam ex vi illius capitis *sententiam*, quàm ex recepto Ecclesiæ sensu ita eiusmodi prohibitionem explicantis, teste Bonifacio VIII. sæpiùs adducto; atque adeò in casu à nobis proposito irregularitatem agnoscunt Innocent. & Panormit. in c. sententiam, Plouius reg. 5. & alij passim.

DIFFICVLTAS III.

An iudex qui iussit in angustū carcerem compingi reum, fiat irregularis sequuta rei illius morte?

CONTINGIT sæpissime reos ex carceris fœtidi, angusti & terri incommodis enecari, maxime si victu 44

 tenui

tenui vix ægrè ſuſtentantur. Quare non immeritò quæritur, an iudex, cuius imperiis reus in carcerē actus, vbi ſolo pane doloris & aqua anguſtiæ alitur, ex cap. nouimus, de verb. obligationib. in eo moritur, fiat irregularis?

Reſpondetur hunc iudicem irregularem fore, quoties ex victus imperata diminutione, aut carceris incommodis breui morietur, ita vt illi carceri, aut victui mors tribui iure poſſit tanquam cauſæ proximæ, quod ſentiunt DD. communiter apud Couarr. in Clem. ſi furioſus 2. p. §. n. 7. & Sayrus lib. 6. cap. 18. num. 23. nam reuerà æquè concurrit iudex ad rei mortem, atque ſi illum morte damnaſſet, neque licet illi, aut victum ita reo diminuere, vt fame pereat, aut eo carcere includere, ex cuius fœtore extinguatur, niſi dicat ſe eum eo mortis genere damnare, quo caſu reuerà irregularitatem incurri nemo negatet.

Colligitur autem reum extinctum ex qualitate carceris, aut alimentorum ſubtractione, primò quando breui poſt eam ſententiam periit, tempus porrò illud decem diebus definiunt Cardinal. in Clem. 1. de pœnit. & remiſſion. quæſt. 7. Dias in pract. crimin. canon. cap. 129. & Panorm. in cap. presbyterum. de homicidio. Sylueſt. v. homicidium. 3. quæſt. 7. extendit ad ſex, vel octo menſes, alij reſtringunt ad pauciores, mihi videtur cum Sayro loco cit. expendendas eſſe varias circunſtantias à viro prudente, cuius arbitrio res tota definietur.

Secundò ſi carcer fuit extraordinarius, videndum erit, ne eius malignitate perierit reus, ſi enim ſit carcer communis, non erit locus huic dubio, & quamuis reuera illius ſitum aliáve incommoda ferre non potuerit reus, non tenebatur tamen iudex illi meliorem prouidere; quare iudex qui ad illum compegit, non fuerit cauſa niſi remota, aut per accidens mortis rei, neque incurret irregularitatem, quamuis ſit iudex Eccleſiaſticus.

Tertiò quando pœna impoſita & victus ratio, ſiue alimentorum ſubtractio canonica eſt, quia aut à lege Eccleſiaſtica, aut ex ſtatuto Religioſi alicuius Ordinis definita eſt, non incurritur irregularitas à iudice, aut à Prælato, qui eam ex præſcripto legis inflixit, vt annotarunt Tabiena v. irregularitas 2. §. octauo. Maiol. lib. 5. c. 48. §. 3. num. 12. Vgolin. cap. 5. num. 2. §. 6. Henriq. lib. 14. c. 5. num. 4. Ratio mihi perſpicua videtur; cùm enim canones nullam imponant pœnam ſanguinis, ſiue quæ directè & per ſe tendat ad rei mortem, qui ſequitur hac in parte canones, nihil facit, vnde dicatur intendere vindictam, aut ſanguinem, atque adeò pugnare cum manſuetudine, quam iidem canones in ſacris miniſtris poſtulant. Quare nullam inde irregularitatem contrahere poteſt; hinc elicit Vgolin. §. 6. cit. num. 3. cum Ancharan. in Clem. primum, de pœnitent. num. 9. Prælatum fore irregularem, quoties Clericos claudet cauea, ſeu *gabbia*, alióve ſimili loco, in quo veriſimile eſt, eos breui interituros.

Inquiſitores tamen, qui hæreticos muro includunt, non fiunt irregulares, quia neque tam arctus eſt carcer, neque tam parcus victus, vt viuere non poſſint, quamuis non ſine moleſtia & incommodis, quæ in pœnam infliguntur. ita ibid. Vgolin.

DIFFICVLTAS IV.

An iudex damnans reum ad triremes, qui ex eo, quòd malè habitus sit, citiùs moriatur, fiat irregularis?

45 RESPONDETVR hunc iudicem nisi præceperit reum malè haberi à triremium Præfecto aliísque, vt citiùs moreretur, non fieri irregularē. ita Vgolin c.5.§.7. Ratio verò perspicua est, quia ex nullo capite colligi poterit ista irregularitas, nō quidem ex damnatione ad triremes, quia neque ad mortem, neque ad mutilationem ipsum propterea damnat, alterum tamen necesse esse ad contrahendam istam irregularitatem, diximus initio huius consectarij; quare neque si damnaretur ad torturam absque mutilatione incurreretur irregularitas, quod etiam obseruauit Nauarr. consil. 9. de pœnit. num. 4. neque si ad metallum, aut in insulam aliquam deportaretur, non etiam fiet irregularis iudex iste ratione mortis acceleratæ, id enim eius opera minimè factum fuit, sed aliorum, qui sua sponte, non iudicis mandato, reum vexarunt, neque vllum aliud caput superest, ex quo illi tribuatur rei interitus: si autem vexationem illam duriorem iussisset, iam in eius mortem sua authoritate proximè concurrisset; quod si ex labore consueto remigibus obierit, cùm illa pœna sit canonica, atque etiam communis, causa mortis per se, & non nisi per accidens iudici tribui poterit, ac proinde absque irregularitate.

DIFFICVLTAS V.

An Clericus iurisdictione temporali pollens fiat irregularis, si causam sanguinis cognoscendam alicui committat, indeque rei mors contingat?

RESPONDETVR imprimis hunc 46 Clericum posse generalem potestatem cognoscendi causas criminales alicui committere, eum, v. gr. creare iudicem quæstionum capitalium, illíque mandare vt diligenter suo fungatur munere, atque leges seruet in sontes, neque propterea fiet irregularis si iudex ille aliquem deinde morte puniat. ita cap fin. ne Clerici vel Monach. in 6. & glossa in cap. Clericis, v. iudicem, eod. tit. atque omnes DD. quia alioquin iurisdictio temporalis esset inutiles Clerico, aut illam abiicere deberet; deinde quia tunc non incurrit nisi admodum remotè ad rei mortem, neque quidquam facit, vnde dicatur lædi mansuetudo Christiana & Ecclesiastica, ipse enim nihil exercet quod per se tendat ad vindictam sanguinis, vt dicitur in cap. Clericis, citato.

Secundò poterit hic Clericus causam specialem circa crimen particulare à Titio commissum committere iudici laico à se eam in rem electo, vt de eo secundùm legum scita pronuntiet, neque sequuta rei cæde fiet irregularis, contra Henriq. lib. 14. cap. 3. num. 4. sequimur autem gloss. in cap. fin. ne Clerici, vel Monach. in 6. v super hoc. Ancharan. ibid. num. 1. Couart. in Clem. si furiosus 2. p. §. 5. num. 8. Vgolin. cap. 5. §. 8. n. 3. Saytus lib. 6. cap. 18. num. 16 & 17. atque

atque recentiores, quos dabit Bonac. disp. 7. quæst. 4. punct. 1. num. 29. quibus accessit Hurtad. diffic 11. disp 2. num. 42. Layman lib. 3. tract. 3. p. 3. c. 7. num 4. Molin. tract. 3. disp. 8. num. 2. Auila disp. 5 sect. 2. dub 4. Suar. disp. 47. sect. 1. num. 6. & sanè cap. fin. citat. id disertè definiuit, quandoquidem ait, *homicidio, aut alio maleficio ab aliquibus in sua iurisdictione commisso baliuo suo, aut alij cuicunque iniungat, vt super hoc veritatem inquirens iustitia debitum exequatur*, vbi vides agi de homicidio, aut quocunque scelere commisso, cuius specialem cognitionem demandat iudici Clericus.

Tertiò non poterit tamen iubere, vt damnet morte, aut dicere illum esse morte dignum, aut mutilatione, alioquin fieret irregularis, quod vnum voluit Nauar. consil. 16. de homicidio malè ab Henriq. pro sua sententia adductus, atque hanc exceptionem reliqui omnes adhibent, neque sine causa dixit Bonifac. in cap. fin. cit. iniungi posse à Clerico iudici, vt veritatem inquirat super maleficio, & iustitiæ debitum exequatur, quæ verba sunt vniuersalissima, neque reum mutilatione, aut morte puniendum dicunt, & sanè iam iste Clericus pronuntiaret sententiam, si mandaret iudici, vt curaret mutilari reum, aut suspendi. Quare rectè censuit Nauarr. consil. cit. quendam vice legatum irregularem, qui mandauit Commissario, vt sequenti die summo manè exequeretur sententiam pridiè latam, ita etiam eum, qui iubet reum ad se adduci, siue viuum, siue mortuum, si in ea captura inutiletur, irregularem facit Vgolin. §. 8. cit. num. 18. & Maiol lib 5. cap. 48. §. 2. num. 8. Princeps, qui præscripsit alicuius caput, aut qui præmium posuit illi, qui proscripti caput, aut membrum aliud attulerit, sequuto enim effectu fiet irregularis. Consultus autem Princeps Ecclesiasticus à suis ministris, quid faciendum sit circa quosdam reos, respondere potest, vt seruent leges, inquirant à Iurisconsultis, caueant ne quid aduersus Rempubl. committant, fungantur suo officio; quòd si vrgeatur, dicat, se nihil aliud respondere posse; quamuis enim ex ea responsione manifestò colligant ministri reum dignum esse extremo supplicio ex mente Prælati, qui alioquin negasset puniendum, non idcircò tamen fiet irregularis quamuis iudex ita explorato Prælati animo maximè moueatur ad ferendam sententiam capitalem, quia reuerà Prælatus sua illa responsione non est directè & per se causa mortis rei, neque illum damnat, sed totam causam relinquit iudici laïco definiendam.

Quartò, poterit Prælatus absque irregularitatis nota sententiam à iudice, quem delegauerat prolatam temperare, atque iubere, vt mitiore pœna, quàm quæ decreta fuerat, puniatur, v. gr. ne viuicomburio, sed laqueo, aut securi pereat, quia, vti aduertit Layman num. 4. cit. Prælatus non est causa mortis, aut supplicij, cuius partem aliquam imminuit, neque in ea re crudelem se, sed potiùs mitem exhibet.

Quintò, quamuis iudex delegatus à Clerico iniustè damnet reum, ex eius tamen morte Clericus delegans non fiet irregularis. ita glossa. in cap. fin. ne Clerici vel Monach. in 6. verb. iustitia mediante, quam Ancharan. & alij DD. ibid. sequuntur. Ratio perspicua est, neque enim culpa mandatarij, dum excedit fines mandati, obesse debet mandanti, ex l. diligenter. ff. mandati. at verò Prælatus inferat

ferat iudici, vt iustitiæ debitum exequeretur; quare si iniustitiam commisit, eius vnius crimen est, non Prælati mandantis; neque dicas cap fin. de homicidio in 6. illum, qui iusserat alium verberari, sequuta eius morte fieri irregularem, quia illicitum quid mandauerat, & debuerat cogitare homicidium euenire posse, vt ibidem dicitur.

Cur igitur, inquies, Bonifacius in cap. fin. cit. ne Clerici, dixit hunc Prælatum delegantem iurisdictionem non fieri irregularem, etiamsi baliuus *contra malefactores ad pœnam sanguinis processerit iustitia mediante,* nisi vt doceret fieri irregularem, si iustitia à iudice delegato violata fuerit.

Respondeo, Pontificem idcircò eam particulam *iustitia mediante*, addidisse, quia de eo maximè casu poterat esse controuersia; quando enim iudex delegatus iniustè damnat reum, eius mors tribui nequit deleganti; quare neque occasione illius *fiet irregularis*, nam, vt iam diximus, mandans non tenetur mandato, vbi mandatarius fines mandati fuit egressus; at verò quando iudex seruata iustitia ex delegatione sibi commissa iudicauit, videtur Clericus delegans, qui illum mouit ad iudicandum ex legum præscripto, causa esse supplicij consequuti; quare dubitari poterat, an tunc foret irregularis.

Sextò, reiiciendus est Ioan. Andr. qui in cap. fin. ne Clerici, vel Monach. in 6. negat Prælatum, de quo agimus, posse committere Clerico, vt vice sua eligat iudicem, qui causam criminalem cognoscat, eo quòd cap. fin. agat tantùm de Clericis habentibus iurisdictionem, quam exercere coguntur; quare suas vices alteri committere debent. Hic autem Clericus non cogitur hanc vicem suscipere, quare etiamsi Prælatus absit, neque scire possit, quísnam muneri iudicandi idoneus futurus sit, illius electionem credere laico, non Clerico debebit. quæ omnia reiicienda esse dico, quia cùm Clericus iste eligat iudicem criminalium causarum, non magis ad reorum supplicia concurrit, quàm ipse Prælatus; qui iurisdictionem ipsam delegat, & cuius deinde authoritate iudex sententiam pronunciat.

Poterit Episcopus facere veniam iudici laico exhumandi cadaueris hominis occisi, vt possit informationem de delicto in genere facere, quia tunc non concurrit ad mortem occisoris, si inde sequatur, nisi remotè admodum, cùm reuera nihil hic Episcopus operetur, sed tantùm permittat exhumari corpus, & capi informationes, ita Aloys. Ricci. in praxi, resolutione 453.

Denique non modò de omnibus Clericis iurisdictionem aliquam temporalem habentibus, siue perpetuam, siue ad tempus, sed de laicis quoque dominis, hæc constitutio Pontificia intelligenda est, nam loquitur de quocunque Episcopo, siue Prælato, siue Clerico; ergo omnes Clericos complectitur, & quia non distinguit, an iure Ecclesiæ, vel patrimonij, vel quacunque alia ratione iurisdictionem temporalem obtineat, & an perpetuam, an temporariam tantùm, idcircò omnes comprehendit, quia dispositio generaliter loquens, generaliter intelligi debet, cap. si Romanorum. 19. distinct. & l. 1. §. generaliter. ff. de legatis præstandis.

Quod autem dico laicos quoque eximi irregularitate, quoties suam iurisdictionem modo explicato aliis committunt, Ioann. Andr. Vgolin. & Suar. locis cit. atque alij fatentur,

quia eodem modo concurrunt, aut non concurrunt ad rei mortem per hanc delegationem Clerici ac laici; quare eodem modo contrahent, aut vitabunt irregularitatem.

DIFFICVLTAS VI.

An Clericus possit absque irregularitate ferre legem, quæ puniat morte certa quædam crimina?

47 RESPONDEO, quamuis ex hac lege capitali aliqui rei deinde interficiantur, authorem tamen legis minimè fieri irregularem, quod DD. colligunt ex cap. delatori. 5. quæst. 6. & Vgolin. cap. 9. §. 2. num. 2. referens veteres, atque etiam Sayr. lib. 6. c. 18. num. 18. Henriq. lib. 14. cap. 12. n. 6. Auila disp. 5. sect. 2. dub. 5. quia reuerà tunc iste legislator est tantùm causa remota huius cædis in particulari; quandoquidem ipsa lex tantùm causa vniuersalis est, & non animaduertit in certam personam, vt dixit Tabien. verb. Irregularitas. 2. §. 4. subfin.

DIFFICVLTAS VII.

An iudices Ecclesiastici, qui aliquem tradunt iudici sæculari puniendum, fiant irregulares sequuta eius morte?

48 RESPONDEO, nullum esse in hoc toto processu periculum irregularitatis, ita Medina in summ. lib. 1. cap. 11. §. 10. Couarr. in Clem. si furiosus. 2. part. §. 5. num. 6. Henriq. lib. 14. cap. 12. num. 5. litt. O. Auila disp. 5. sect. 2. dub. 2. Sayr. lib. 6. c. 18. num. 15. Layman lib. 3. tract. 3. 3. part. cap. 7. num. 4.

RATIO est, quia hi iudices neque sententiam mortis pronunciant, neque exequuntur, sed vbi functi sunt suo officio, reum è suo foro abiiciunt; quare tradunt alteri foro, ad quod reuerà spectat, maximè quando præcessit degradatio verbalis & actualis. tunc enim Ecclesia priuat Clericum priuilegio clericali, & excludit à sua iurisdictione: non dat autem directè iudici sæculari iurisdictionem in illum, vt obseruat Suar. disp. 47. sect. 1. num. 11. Quare si deinde iudex laïcus in illum animaduertit, eius mors non debet imputari iudici ecclesiastico, qui neque propterea incurret irregularitatem, cùm ablatio priuilegij clericalis non tendat per se ad sententiam sanguinis. Deinde, quia verè & ex animo intercedit Clericus apud iudicem laicum, vt mitiùs cum eiusmodi reo agat; sed de ea protestatione iterum inferiùs fusè disputabo, & vtrùm necessaria sit Inquisitoribus fidei, quandoquidem illi ex peculiari priuilegio possunt hæc omnia præter exequutionem sententiæ sanguinis per seipsos; cùm igitur hi iudices ad mortem rei non concurrant nisi remotè, nullam notam irregularitatis timere debent.

DIFFICVLTAS VIII.

Quomodo Clericus consultus de crimine capitali vitabit irregularitatem?

RESPONDETUR primò, quoties in vniuersum consulitur aliquis, 49 quam pœnam mereatur tale crimen, respondétque ex legum præscripto, mereri mortem non contrahet irregularitatem, quia sua illa responsione non influit directè & proximè in alicuius

alicuius particularis necem, sed per accidens tantùm ad illam se habet, aperit enim quid leges contineant: non exequitur autem pœnam à lege positam; quare quamuis edat tractatus, quibus iudices ad causas criminales pertractandas instruat, & in concione hortetur iudices ad castigandos sontes, aut etiam author sit Principi, vt legem capitalem sanciat, non fit irregularis, ex Speculat. Archidiac. Hostiens. Anton. quos sequitur Sylu. v. homicidium 5. q. 7. Maiol. lib. 2. cap. 9. num. 9. & 10. Henriq. lib. 14. cap. 12. num. 6. Sayr. lib. 6. cap. 18. num. 25. Vgolin. cap. 9. §. 2. num. 2. 5. & 6. quandoquidem neque opem, neque auxilium, neque consilium in casum istum particularem confert Doctor, quem consuluisti, alioqui Doctores, qui de variis criminum pœnis voce, aut scripto disputassent, fierent irregulares; si eorum discipuli, aut lectores deinde iudices fierent, atque ex ipsorum doctrina aliquos damnarent.

Secundò, quando quis interrogatur de aliquo reo particulari, an sit minuendus capite, aut strangulandus, non debet id asserere, neque etiam dicere, magnum fore periculum, si impunitus euadat, vt patet ex cap. ex litteris. de excessib. Prælatorum; dicere tamen poterit, vt consulat leges, illas sequatur, suo fungatur officio, seruet fidem, quàm ea in parte debet Reipublicæ, potest etiam aperire, quid definiant leges de hoc crimine, homicidio, v. gr. aut furto; hac enim responsione, aut alia simili nihil per se influit mortem rei, cùm tantùm declaret ius & leges. Si autem suspendendum esse diceret, aut omninò puniendum, causarétque eius mortem, quia nondum iudex certus erat reum vitæ priuare, reuerà esset irregularis, quia aliquid exercuisset, quod tenderet ad vindictam sanguinis, vt loquuntur iura: si autem iam animo destinarat eam pœnam iudex, qui tamen voluit alterius sensum inquirere, cùm non fuerit operatus ex eo consilio, non incurretur irregularitas ratione illius consilij: secùs autem dicendum esset, si iudex fluctuantem, & dubium animum ex ea responsione confirmauit. Ita Vgolin. in quibus tamen videndum est, quod monet in hanc rem Henriq. & Soto locis inferiùs adducendis, vt influxus, siue consiliarij, siue alterius cuiuscumque cooperantis in illam mortem sit notabilis & æstimabilis, nam si leuis admodum & exigua sit eiusmodi cooperatio, ex illa non sequetur irregularitas; itaque si scrupulus potius, quàm dubium euulsus sit iudici, Doctoris, quem consuluit, responsione, non existimarem hunc Doctorem irregularem; immò ea debet esse ista responsio, aliáve cooperatio; vt ratione illius dicatur quis tractare, siue agitare causas sanguinis, aut aliquid quod ad vindictam sanguinis tendat, exercere, id enim requiri ad hanc irregularitatem, omninò supponit Bonifac. in citat. cap. fin. ne Clerici, vel Monachi in 6. vt ex ipsius verbis legenti constabit.

Tertiò. Hinc porrò videas, quid sentiendum sit de communi distinctione, nimirum consultum de crimine, siue in genere, siue in specie, an mortem mereatur, posse responderi mereri absque nota irregularitatis, quando *tunc non imminet casus in præsenti, si autem tunc immine-*

ret casus in præsenti, non posse respondere, nisi in vniuersum, vt leges & iura inspiciat, alios consulat, se non posse in causa sanguinis quidquam dicere, aliáve similia. Hanc regulam tradidit Panorm. in cap. ex litteris, de excessib. Prælator. & refert Tabien. verb. Irregularitas 2. §. 4. sequuntur enim Hostiens. Archidiacon. Mari. Socin. Speculator, adducti ab Vgolino cap. 9. §. 2. num. 1. in tertia opinione, quibus alios accenset Sayr. lib. 6. cap. 18. num. 25. Idcircò enim censent hi DD. consultum de præsenti reo irregularem esse, si respondeat illius crimen dignum esse morte, quia videtur ea responsio influere in mortem deinde consequutum, quod non contingit, quando non agitur de præsenti aliquo reo & delicto, cuius causa tunc in iudicio agitatur. Itaque videndum erit, an reuerà Doctor sua responsione causet ita rei mortem, vt dicatur ratione illius causam sanguinis agitare, aut vindictam sanguinis exercere, siue consulatur de reo præsenti, siue de non præsenti, siue in genere, siue in specie, quod ferè continget, quando non inducet iudicem ad hanc pœnam inferendam, neque aut præcipiet, aut ita consulet, vt vi illius consilij dicendus sit damnatus reus, quod docet glossa in cap. ex litteris, de excessib. Prælator. verb. consuluit. Molin. tract. 3. disp. 74. & Layman lib. 3. tract. 3. part. 3. cap. 7. num. 4. Quare tandem existimo id totum relinquendum esse prudentis arbitrio, qui expendat, quid ferat responsio, & quem influxum in rei mortem spectatis omnibus circumstantiis habuerit.

DIFFICVLTAS IX.

An Confessarius, qui negat absolutionem iudici nolenti punire reum, vti tenetur, fiat irregularis sequuta illius rei morte?

RESpondetur non esse irregularem: ita Henriq. lib. 14. cap. 12. num. 4. litt. R. & cap. 16. num. 4. litt. S. Auila disp. 5. sect. 2. dub. 6. concl. 4. referens aliquos Magistros. Molin. tract. 3. disp. 74. n. 18. Kon. disp. 18. num. 56. Reginald. lib. 30. num. 138. Præposit. in 3. part. q. 5. de irregul. num. 110. Sayr. cap. 18. cit. num. 26. Bonac. disp. 7. q. 4. punct. 1. num. 32. Layman loco cit. Suar. disp. 41. sect. 1. num. 8. Quare hîc Confessarius negare poterit absolutionem iudici, nisi proponat se facturum id ad quod tenetur, aut punîturum reum secundùm leges, probant DD. allati, quia iste Confessarius non influit nisi remotè, & per accidens in rei mortem, neque enim dicit iudici: Interfice reum, aut iube illum suspendi; verùm quamuis fatear Confessarium non iubere disertis verbis mortem rei, eam tamen reuerà causat suo consilio, aut negatione absolutionis, primus enim iudicem qui omninò decreuit, non punire reum, quem tamen leges capite damnant, idque totum aperit Confessario, qui monet, immo & vrget iudicem, vt legem exequatur, hoc est, capite minuat reum, & nisi spondeat se id facturum, negat absolutionem sacramentalem. Quare iudex tandem persuasus, recipit se punîturum reum pœna condigna, quod deinde præstat, licèt inuitus, & tantùm vt mandatis confessarij pareat: in eo casu

non

non video quomodo cõsilium Confessarij non influat per se directè & proximè in mortem rei, etiamsi non dixerit iudici expressis verbis, vt interficeret, aut damnaret reum; neque enim tam attendenda sunt verba, quàm illis subiecta sententia, alioquin ludimus, & ludimur in re admodum seria.

Ratio igitur nostri consectarij petenda est ex regulis positis initio quæstionis, nimirum nunquam incurri irregularitatem ex homicidio sequuto ex actione, quam quis sine peccato omittere non potuit, alioquin Ecclesia induceret ad peccandum metu incurrendæ irregularitatis; atqui Confessarius non potest omittere hoc consilium, aut etiam imperium erga iudicem pœnitentem, peccabit enim si det absolutionem perseueranti in peccato mortali, & si non moneat ipsum, ne peccare pergat, & omninò exequatur id ad quod tenetur, aut deponat in ea causa iudicis personam, aliamve rationem ineat, qua fiat immunis culpæ; quare etiamsi hæc monitio, aut etiam iussio, vel minæ Confessarij causa sint supplicij extremi, quo efficietur reus, qui per iniustitiam iudicis, pœnas alioquin euasisset, non erit irregularis Confessarius, qui nonnisi necessitate ineuitabili eius morti cooperatus est, ac proinde non intendit vindictam sanguinis, neque contra mansuetudinem peccauit, sed officio, quod sine peccato mittere nequibat, functus est.

DIFFICVLTAS X.

An Confessarius qui consulit reo iuridicè interrogato fateri crimen, fiat irregularis pereunte reo?

Respondetur negando irregularitatem contrahi ab eo Confessario, quoties imperat criminis confessionem, ad quam tenebatur reus, cum Auila sect. 2. cit. dub. 7. & aliis Magistris apud ipsum. Henriq. lib. 14. cap. 16. num. 4. litt. B. Sayr. n. 26. cap. citati. Diana resolut. 99. tract. 2. 4. part. Laym. & Bonac. loc. adductis. & Vgolin. cap. 16. num. 12. cum aliqua tamen limitatione, nimirùm si reus teneatur fateri crimen. Probant hoc consectarium DD. quia Confessarius tunc concurrit tantùm ex parte patientis mortem, non autem illam inferentis; quæ probatio nulla est, nam si quis consuleret alteri, vt iniret viam infestam prædonibus, aut hostium insidiis, & præuidisset eius cædem sequnturam, fieret irregularis, & tamen non concurreret nisi ex parte inconsultò obiicientis se periculo. Probant secundò, quia mors sequuta est per accidens, & præter intentionem Confessarij, qui vacabat rei licitæ, verùm cùm esset moraliter, & infallibiliter connexa mors pœnitentis cum actione Confessarij, qui eam præuidere potuit, ac debuit, non est omninò per accidens, sed indirectè volita: quod autem vacaret rei licitæ, facit tantùm, vt non peccauerit Confessarius, non autem vt non incurrerit irregularitatem ex solo defectu, nisi dicas, quoties vindicta per se non intenditur, non esse defectum lenitatis, cùm tamen Boni- 51

 fac.

fac. VIII in cap: fin. ne Clerici, vel Monachi in 6. requirat aliquid, quòd per se tendat ad vindictam sanguinis, quod reuerà non facit hæc actio, & monitio Confessarij;atque ex hoc capite non malè dici poterit vitari irregularitatem in nostro casu.

Vera nihilominus ratio est eadem, quæ superioris consectarij, quam etiam allegat Vgolin. nam vel reus iuridicè interrogatus tenetur ad mentem iudicis respondere, vel non tenetur, si primum Confessarius obligatur ex suo munere vrgere pœnitentem ad hanc confessionem, quam sine nouo peccato nequit omittere, & nisi pareat, Confessarius illi negabit absolutionē, peccaret enim ipsum absoluendo; quare quamuis ratione illius confessionis factæ à reo imperio Confessarij puniatur reus,non fiet irregularis Confessarius,qui non potuit omittere quod fecit; & ineuitabili necessitate concurrit ad mortem rei, & sanè, vt argumentatur Vgolin. vix vllus Confessarius vellet audire reorum istorum confessiones metu irregularitatis incurrendæ,quandoquidem vix illam euitare possent si fungi vellent suo munere. Si autem reus non tenebatur fateri crimen, quia neque semiplenè probatum erat, neque à competenti iudice interrogabatur, quia ex non improbili sententia DD. vbi agitur de capite, non tenetur ad iudicis mentem respondere. quamuis iuridicè interrogetur, peccat Cōfessarius qui reum non iuridicè interrogatum cogit fateri crimen, & si ex ea confessione rei mors sequatur, fit irregularis, non quia peccauit, aut quia vacauit rei illicitæ, vt ait Vgolin.nam præterquam quòd illa distinctio rei licitæ, & illicitæ, ex qua sequatur homicidium, inutilis est ad contrahendam irregularitatem, vti pridem docuimus, si culpa Confessarij attenderetur hoc loco, contraheret irregularitatem ex delicto homicidij, & non tantùm defectu lenitatis. Ratio igitur huius irregularitatis est,quia concurrit ad mortem rei absque vlla necessitate, siue peccet, siue non peccet, non moror. Quare idem dicendum mihi videtur, quoties reus iuridicè interrogatus obstinatò negat crimen, & Confessarius doctus probè scit illum ex probabili sententia non teneri culpam explicare, sed posse ambigua responsione, & restrictione mentali iudicem quæsitorem deludere; si enim illum vrget, & obligat ad fatendum, indéque sequatur mors, erit irregularis; quia facit id, ad necessariò moraliter, siue infallibiliter sequi videt rei mortē, ad quam proinde volens proximè, & directè concurrit, quamuis id non intendat directè; neque excusatur vlla ineuitabili necessitate; poterat enim tutò, & absque conscientia Religionis sequi opinionem liberantem reum ab obligatione fatendi criminis, quandoquidem sciebat illam esse probabilem, non cogebatur itaque reum ad eam criminis manifestationem cum certo sui capitis periculo obligare, si enim Confessarius existimasset improbabilem esse sententiam reo fauentem in hac parte, ac proinde se omninò obstringi, vt suo fungatur munere, & pœnitentem capacem reddat absolutionis sacramentalis, abiecta omni peccandi voluntate,ipsum obligare debet ad fatendum crimen, vitabítque irregularitatem, quia eo casu non concurrit ad rei mortem, nisi coactus ineuitabili necessitate ex illa hypothesi.

Quòd si reus velit fateri crimen, id poterit permittere Confessarius, quamuis sciat ipsum ad id minimè teneri

teneri, immò & hortari, vt eam manifestationem in delicti expiationem faciat, atque etiam, vt morti consentiat, sententiámque iam latam acceptet, neque ab ea appellet iniustè, nam si iuridica appellatione vti velit, non debet illum impedire, ne eius mortem acceleret non sine irregularitatis nota, vt iidem DD. tradunt.

DIFFICVLTAS XI.

Quandónam accusator fiat irregularis, & an protestatione excusetur?

51 RESPONDEO, eum omnem, qui in causa criminali criminaliter accusat alium, petendo vindictam, fieri irregularem, sequuta eius morte, vel mutilatione; secùs verò si satisfactionem duntaxat postulet pro iniuria sibi rebúsque suis illata: necessaria tamen erit pro foro externo protestatio non expetendi vindictam, tum in laicis, tum in Clericis.

Obseruandum est causam criminalem dici eam omnem, in qua de crimine agitur. Hæc autem causa vel ciuiliter, vel criminaliter tractari poterit, vti fatentur DD. communiter apud Iulium Clar. in practic. crimin. lib. 5. §. fin. quæst. 1. criminaliter quidem agitur, quando actio per se tendit ad punitionem rei, & pœnam ordinariam lege statutam: ciuiliter autem agitur de delicto, quoties non agitur de vindicta, sed de recuperatione damni illati per tale delictum, aut si damnum illatum sit irreparabile, & iniuria accepta nulla possit satisfactione deleri, vt prouideatur à iudice, ne malum vlterius serpat, aut ne simile damnum inferatur, siue, vt loquitur in sua constitutione Bonifac ne contra accusatorem deinceps *talia præsumantur*. Vnde intelliges vulgarem distinctionem glossæ in lege 3. ff de sepulchro violato. verb. centum aureorum, criminaliter agi quando ad commodum publicum pœna infertur; ciuiliter autem, quando commodum priuatum spectatur, quam glossam communiter receptam esse passim testantur DD. & Iulius Clar. quæst. 1. cit. Commodum porrò priuatum non exigit vindictam sanguinis, sed solam reparationem damni, & iniuriæ, aut eius imposterum propulsationem, cùm commodum publicum non tantùm in pœna pecuniaria fisco applicanda consistat, sed etiam in ipsa vindicta sanguinis, quantum nimirum interest Reipublicæ crimina puniri.

His obseruatis facilè fuerit intelligere doctrinam nostri consectarij.

DIXI igitur primò, eum omnem, qui alium criminaliter accusat, contrahere irregularitatem, si iudex accusato mortem, aut mutilationem inferat, ita omnes DD. statim adducendi, & liquidò colligitur ex constitutione Bonifacij VIII. cap. 2. de homicidio, in 6. Negat enim Clericos, qui querelam de suis manifestatoribus deponunt apud iudices, esse irregulares, si petant *emendam sibi fieri, & prouideri, ne de cætero contra eos talia præsumantur, protestando expressè, quòd ad vindictam, seu pœnam sanguinis non intendunt*. Supponit igitur Pontifex hos accusatores, si criminaliter accusarent, petendo punitionem criminis, & non suum interesse, vti loquuntur DD. esse irregulares; & sanè ratio est, quia tunc intenditur & postulatur directè & per se vindicta sanguinis, atque in eam proximè & per se concurritur ab accusatore, qui illam intendit, non suam tantùm defensionem, aut satisfactionem, aut mali impendentis amolitionem, aut quidquam aliud eiusmodi, quod liquidò

quidò constat pugnare cum mansuetudine, quam in suis ministris Ecclesia postulat, iudex enim non agit nisi ad instantiam accusatoris, qui ipsum vrget agere ex iure & lege, quæ cùm illi crimini decreuerit mortem, aut mutilationem, qui postulat agi ex lege, postulat mortem, aut mutilationem inferri reo. Quare non satis intelligo, quod Molin. tract. 3. disp. 8. num. 4. dixit non peccare actores Clericos, qui tantùm sua querela intendunt puniri reum, neque laborant, quânam pœna puniatur, siue mortis, siue mutilationis, si ea dignus sit, & licèr præuideant mortem intelligendam. nam si postulet quis reum puniri ex lege, quæ mortem illi decreuit, reuerà postulat ipsum puniri morte; quare si peccet postulando mortem rei, vti peccant Clerici propter prohibitionem illis factam, peccabit petendo, vt puniatur ex lege, maximè si conscius sit pœnæ mortis, ea lege, ex qua agi vult, statutæ. Atque hanc irregularitatem iam diu in vsu fuisse probat Maiol. lib. 2 cap. 7. & Gregor. Turon. lib. de gloria Martyr. cap. 72. de Sacerdote, qui furem accusat de equo sibi sublato, sed vbi vltimo supplicio afficiendum vidit, Quintiani Martyris precibus obtinuit, vt fune disrupto liber à iudice dimitteretur.

Dico secundò non excusari hunc accusatorem criminaliter accusantem per protestationem non petendi vindictam. Ita Felin. in cap. postulasti, de homicid. & in cap. de cætero. de restib. vbi etiam Panorm & DD. idem communiter docent, teste Couart. in Clem. si furiosus. 2. p. §. 5. num. 5. Qui etiam ait optimam glossam esse in c. 1. 51. dist. vbi de laico loquitur. Et in cap. testimonium. 11. quæst. 1. vbi agit de clerico. Sequuntur Vgolin, cap. 6. §. 1. num. 3. Nauarr consil 5. de homicidio. Henriq. lib. 14. cap. 11. num. 4. litt. N. Auila disp. 5. sect. 2. dub. 19. Suar. disp. 47. sect. 20. n. 10. Laym. lib. 3. tract. 3. part. 3. cap. 7. num. 6. Kon. disp. 18. dub. 10. Molin. disput. 8. cit. Bonacina disp 7. q. 4. punct. 2. n. 2.

Ratio est euidens, quia protestatio est inutilis, & nihil operatur, quoties factum est illi contrarium, vti tradunt Bart. & DD. in l. non solùm. §. morte. ff. de operis noui nuntiat. atqui factum hoc loco contrarium est protestationi; protestatur enim accusator, se nolle pœnam sanguinis, & tamen ipsam reipsa petit, & reipsa ad ipsius duntaxat instantiam, ea decernitur à iudice. His accedit quod Bonifacius concedens accusationem Clericis cum protestatione, de qua loquimur, vtitur nomine *querelæ*, quod nomen, vti obseruauit Geminian. in illud cap. vsurpatur tantùm propriè, quando agitur ciuiliter de aliquo crimine; non debemus itaque Pontificiam indulgentiam ad actionem merè criminalem extendere, præterquam quòd cùm disertè dicat Pontifex, non incurri irregularitatem, quando accusator intendit *emendam*, & expressè protestatur se nolle vindictam, omninò supponit contrahi irregularitatem istam, si accusator aliud quàm *emendam* postulet, etiam si aliud protestetur.

Dico tertiò quando quis queritur de iniuria sibi, aut suis illata ad petendam condignam satisfactionem, siue ad proprium interesse, atque adeò accusat in causa criminali ciuiliter, præmissa protestatione, non fieri irregularem; quod apertè definitur in c. prælatis, à Bonifacio de homicidio, in 6. & sanè tunc accusator agit tantù de suo damno, aut interesse, non verò de vindicta rei, & punitione criminis; quare ad eam, si fortè contingat, non concur

concurrit nisi admodum remotè & per accidens, idcircò protestatio non est contraria facto, nam protestatur se non postulare mortem rei, quam etiam reipsa non intendit, neque de illa agit apud iudicem, sed tantùm de suo interesse. Quare in hac querela verbum *accuso* & *accusatoris* impropriatur: propriè enim significat actionem criminalem ad vindictam criminis, cùm tamen in hoc casu, in quo agitur de interesse, sit tantùm querela; quare spectanda est mens querentis potius, quàm verba, ex l. non omnis. ff. si certum petat. & cap. in intelligentia. de verb. significat. quanquam & impropria ista significatio accusationis pro querela reperiatur in iure aliquando vsurpata, nam querela inofficiosi testamenti dicitur accusatio. l. parentibus. C. de inofficioso testam.

Dico quartò hanc protestationem necessariam tantùm esse in foro externo, vt accusator proprium interesse petens, & non accusans criminaliter, sed ciuiliter tantum euitet irregularitatem.

Huius assertionis altera pars, quæ necessariam esse dicit eiusmodi protestationem pro foro externo, certissima est ex constitutione Bonifac. citata, neque vllus refragari potest; cùm enim Pontifex postulet expressam protestationẽ, ne imputetur rei mors accusatori, atque ita fiat irregularis, supponit omninò seclusa eiusmodi protestatione, ipsum tanquam causam illius mortis, atque adeò tanquam irregularem habitum iri. Quare non argumentamur hoc loco à contrario sensu, eiusmodi enim argumentum in pœnalibus non esse admodum efficax, sæpiùs monuimus, sed ex eo quòd Pontifex inutiliter sit postulaturus ab accusatore hanc protestationem ad vitandam irregularitatem, quam accusatio non esset allatura, si protestatio omitteretur, itaque in hac constitutione est quædam exceptio à generali regula contrahendæ irregularitatis, propter tractationem causæ sanguinis.

Tota itaque difficultas est in altera parte assertionis, quæ negat necessitatem eiusmodi protestationis in foro interno, quando quis ciuiliter tantùm accusat, & queritur de iniuria sibi illata ad *emendam*, & satisfactionem sibi debitam obtinendam, atque, vt iudex *prouideat, ne de cætero talia contra eum præsumantur*, nam in vtroque foro protestationem requirit glossa in cap. 2. de homicid. in 6. Calderin. & Franc. ibid. Couarr. in §. 5. cit. num. 2. sub fin. Qui & communem esse sententiam tradit, & in vniuersum pronuntiat eum, qui est irregularis in exteriori iudicio, esse quoque in interiori, & quoad Deum. Idem contendit Vgolin. cap. 6. §. 1. vbi vult contra Maiol protestationem non esse inutilem, quod nisi in foro interno nequit intelligi, nam nullus dubitat pro foro externo postulari; sed apertiùs deinde loquitur § 8. num. 1. idem etiam tradit Auila sect. 2. dub. 9. § ex quo infero. Dias ab ipso relatus c. 98. num. 16. practic. Layman. sub fin. c. 7. citati. Bonac. punct. 2. num. 8. vbi ait illum, qui obliuiscitur protestari, etiamsi non postulet nisi emendam, fieri irregularem, quod dixit quoque Sayr. cap. 18. num. 3. lib. 6.

Mihi tamen perstandum videtur in sententia proposita, negandúmque in foro interno contrahi irregularitatem ab isto accusatore ciuiliter tantùm accusante, etiam seclusa protestatione, quod docuit Tiraq. glossa 7. post leges connub. num. vlt. Maiol. lib. 2. c. 7. num. 3. idem dixit de agente

M m ciuiliter

ciuiliter aduersùs furem, etiamsi illum iudex sumpta inde occasione capite damnarit, non fiet enim irregularis, qui rem suam prosequebatur duntaxat, etiamsi nihil fuerit protestatus: atque eam in rem adducit Specul. tit. de dispensationib. §. iuxta. v. quod si clericus, & glossam in cap. Maximianus 23. quæst. 3. nunquam ea glossa tantùm agat de eo, qui accusauit in modico crimine, quod tamen à iudice morte punitum fuit.

Probatur porrò efficaciter hæc sententia, qui enim accusat tantum ciuiliter de crimine, & solam emendam sibi fieri postulat, quamuis non protestetur expressè se non exigere vindictam, aut pœnam sanguinis, reuerà tamen non concurrit nisi remotè & per accidens ad rei mortem, si fortè contingat aliquo casu; ergo non fiet ratione illius irregularis, quamuis nulla præcesserit protestatio.

Hæc consequentia manifesta est, iam enim sæpiùs hoc toto capite diximus solam causam proximam & per se homicidij siue culpabilis, siue inculpabilis incurrere irregularitatem ratione illius, non verò causam duntaxat remotam & per accidens: si igitur, qui tantùm accusat ciuiliter, & agit de suo solo interesse, non concurrit nisi remotè & per accidens ad mortem rei consequentem præter eius intentionem, quamuis exteriùs nihil protestetur, non incurret irregularitatem ratione illius mortis, in quam nihil proximè influxit, quanquam influxisse præsumatur in foro externo, nisi expressè suum animum protestatus fuerit. Quare tota difficultas est in probando antecedente, nimirum accusantem de crimine ciuiliter, & ad suum duntaxat interesse recuperandum, non cooperari proximè ad mortem reo inflictum à iudice, quamuis non exprimat se non quærere eius mortem; quod ostendo imprimis, quia si hæc accusatio ex sua natura esset proxima & directa causa mortis reo infligendæ, protestatio esset inutilis, quia foret contraria facto, faceret enim accusator aliquid quod mortem rei proximè causaret, & tamen diceret se nolle illam pœnam, cuius causam proximam, directam, atque, vt ipsemet præuidet, infallibilem poneret, quod esset omninò nugari; vel igitur suo facto & accusatione non intendit rei mortem, vti etiam exteriùs protestatur, vel suo quidem facto, quod sciens & volens ponit, influit & tendit in mortem rei, eam tamen se nolle profitetur: si primùm habemus, hunc accusatorem non influere in rei mortem, quandoquidem nihil facit, quod proximè & directè in illum tendit; quod ipsum significat exterior protestatio, quæ non impedit, ne accusator concurrat eo casu ad rei mortem, sed supponit ipsum non concurrere. Si verò dicant accusationem reipsa influere proximè in rei mortem, mentitur accusator, cùm protestatur se eam mortem non intendere, quando liberè ponit id, quod ad illum directè tendit, & cui præuidet infallibiliter eam mortem esse annexam: deinde ea protestatio non impedit concursum proximum ad rei mortem, quia est extrinseca causæ positæ, quæ agit independenter ab ipsa; cùm itaque iam posita fuerit, & quodammodo necessariò agat, quamdiu est, nisi remoueatur, semper aget, quantumuis, qui illam posuit, nolit eam agere; non impediet igitur protestatio quamuis expressissima, ne accusator influat in rei mortem, ac proinde

proinde ne incurrat irregularitatem.

Secundò, vel facta ista ciuili accusatione ex sæuitia, ignorantia, aut iniquitate iudicis, mors imponitur delicto, quod illam non merebatur, vel ex præscripto legum: atqui quomodocunque mors infligatur, accusator ciuiliter ipsius causa non est, licèt omittat protestationem; & quidem quando modicum est crimen, neque dignum morte, quam tamen iniquus iudex infligit, manifestum est eius causam non esse accusationem, sed iudicis sæuitiam, iniquitatem, imperitiam, quæ accusatori nocere non debet, vt dixit glossa in cap. Maximianus, 23. q.3. & in cap. postulasti, de homicidio. Quare ne tunc quidem necessariam esse protestationem fatetur Couarr. §.5. cit. num. 3. Auila dub. 9. §. Secundò notandum. Layman cap. 7. num. 6. Nauarr. cap. 27. num. 214. Vgolin. cap.6. §.4. n. 2. Sayr. lib. 6.c.18.n.6. Molin. disp. 8. num. 5. tract. 3. atque alij communiter. Fauétque prorsus cap. postulasti, de homicidio, vbi non imputatur homicidium Clerico agenti pro decimis apud Regem, quamuis, qui eas debebant, non possent compelli ad solutionem absque sanguinis effusione, quia nimirum, vt ait Pontifex, id erit eorum malitiæ, aut duritiæ imputandum, non accusanti, & decimas repetenti; ita venditor, qui aliàs tenetur de euictione, vbi res per imperitiam, aut errorem iudicis fuerit euicta, non tenebitur. l. si per imprudentiam ff. de euiction. & licèt patrono patroni filio non detur bonorum possessio contra tabulas liberti, vbi libertum patronum capitis accusauit, id tamen locum non habet, vbi ipsum accusauit criminis, cuius non est pœna capitis, etsi iudex per imperitiam, aut sæuitiam illam auxerit. Quando verò mors tanquam condigna pœna decernitur crimini, videtur illius pœnæ causa esse, qui crimen ad iudicem detulit, & apud illum agit contra reum, nam & in eo casu specialiter Bonifac. in sua constitutione protestationem exigit ad vitandam irregularitatem, *quamuis aliàs*, inquit, *in tali casu pœna sanguinis irrogari debeat, si iudex mortem inferat iustitia exigente*; verùm si tantùm ciuiliter accuset, & agat pro suo interesse, quærarúrque de iniuria sibi illata petens dumtaxat emendam sibi fieri, non erit causa mortis. Primò quia, quod iudex facit ex mero suo officio, & non ad instantiam partis, aut actoris, soli iudici imputandum est, non parti, aut actori, à quo non mouetur ad ferendam eiusmodi sententiam, aut talem pœnam infligendam, neque enim aliter accusator potest esse causa sententiæ à iudice latæ, quàm quia iudex eius querela motus est ad ipsam ferendam; atqui non iudicat ad instantiam accusatoris, sed agit tantùm ex mero officio, non mouetur querelis accusatoris, vt patet; ergo tunc accusator neque erit causa sententiæ, neque mortis per eam decretæ; atqui in querela accusatoris ciuiliter agentis de crimine, & petentis suum solum interesse, siue damni, sibi illati compensationem, aut indemnitatem à futuro, iudex non profert sententiam, qua publica pœna puniat reum, siue secundùm leges, siue ex suo arbitrio, sed tantùm illum damnat priuata pœna applicanda ipsi actori, cogit enim ad compensandam iniuriam, quam ipse æstimat, & táxat, quia nihil aliud sua querela postulat actor; cùm enim sit in eius optione, vtra actione experiri velit pro illata sibi iniuria, an ciuili, an

 criminali

criminali, neque enim cogitur vtraque agere, cùm hæ actiones sint separabiles, immò vna earum instituta, altera ipso iure expiret. l. vnic. C. quando ciuilis actio criminali præiudicat, & l. quod SC. ff. de iniuriis. Sanè si actor agat tantùm ciuiliter, & deinde index ex officio aduersus eundem reum agat criminaliter, hæc actio criminalis eiúsve effectus tribui non poterunt agenti tantùm ciuiliter aduersùs eundem reum, quamuis ea actio ciuilis instituta ab actore dederit occasionem actioni criminali, quam iudex ex suo officio instituit, quod confirmatur ex cap. postulasti, de homicidio, negat enim Pontifex mortem eorum, qui decimas soluere recusabant, imputandam esse Episcopo simpliciter deponenti apud Regem, si Rex in eos rebelles traditam sibi potestatem exercuerit, *Quia illi gladius in bonorum laudem, & malorum vindictam commissus est*; neque requirit Pontifex ad hanc non imputationem protestationem Episcopi repetentis decimas, vti statim monebo; ergo hic actor non est causa proxima mortis rei deinde consequutæ, quare neque ratione illius fiet irregularis.

Secundò, idipsum ostendo percurrendo varios modos, quibus ex actione ciuili pro iniuria potest sub sequi iusta mors rei postulari, in his enim omnibus facilè apparebit actorem ciuilem non esse nisi occasionem, & causam per accidens illius mortis. Primò, igitur id contingit, quia reus accusatus de leui aliquo crimine, & in carcerem coniectus, de quibusdam grauioribus insimulatur, siue ab aliis sponte denuntiantibus, siue à iudice illa occasione inquirente ex officio, atque tandem capite damnatur, quo casu primus accusator, qui de leui illo crimine egerat, fuit quidem occasio vlteriorum, & grauiorum accusationum, aut iudicialis inquisitionis, quia neque vllus ipsum accusasset, neque iudex de eo inquisiuisset, nisi propter actionem primi accusatoris reus ille fuisset mancipatus custodiæ, non tribuitur tamen primo accusatori tanquam causæ rei illius mors; quare neque ad vitandam irregularitatem, indiget protestatione, vti censet Henriquez cap. 12. lib. 14. num. 8. Nauarr. cap. 27. num. 214. Auila sectione 2. disp. 3. dub. 9. Vgolin. cap. 6. n. 3. Maiol lib. 2. cap. 7. num. 3.

Secundò, nonnunquam iustitiæ ministri reum ciuiliter accusatum, & contumacem ipsorum imperiis, aut resistentem vímque facientem iustè mutilant, aut occidunt: tunc autem accusator non est causa, sed occasio tantùm infœlicis illius euentus, quare neque indiget protestatione, vti docent Ancharan. Alb. & alij DD. in c. postulasti. de homicid. volunt enim esse hunc ipsum casum, qui ibi deciditur à Pontifice; Episcopus enim, qui rogat Pontificem, an possit agere apud Regem pro solutione decimarum, præuidebat fore, vt illi debitores resisterent ministris Regiis, non sine sanguinis effusione, idem tenet Couarr. §. 5. cit. n. 2.

Tertiò. Crimen commissum à reo & iniuria illata accusatori aliquando mortem meretur, quam idcircò iudex infert, licèt non postuletur ab accusatore, qui tantùm agit, vt sua recuperet, aut ne *talia deinceps aduersùs illum præsumantur*; atqui ne tunc quidem ciuiliter accusans, & agens pro suo interesse, est magis causa mortis rei, quàm in cæteris casibus enumeratis, sed tantùm eius occasio, vti superiùs ostendimus; ergo;

ergo licèt omittat protestationem, non fiet irregularis in foro interno, quod confirmatur, quia si ex eo, quòd actione ciuili iniuriarum commotus iudex aduersùs reum, illum deinde ex proprio officio, & non ad instantiam accusatoris damnat, actor ciuilis est proxima & vera causa, ac per se illius damnationis, frustrà protestatur, vti dicebamus se non postulare vindictam & mortem, cùm causam illius proximam posuerit, cuius actionem, siue efficacitatem prohibere non potest, non enim protestatio impedit quominùs iam motus iudex priori accusatione, decernat extremum supplicium.

Dices, Hac protestatione reuocari priorem illam accusationem, aut retardari primum, veluti impulsum iudicis, sicut enim in reuocatione mandati, mandans non tenetur facto mandatarij, quia non agit ampliùs authoritate mandantis, sed sua voluntate impulsus, ita neque accusator facta ista protestatione, qua limitat suam accusationem, tenebitur sententia iudicis, quam excedens limites accusationis tulerit, alioquin si iudex procedat, vti motus fuit à prima accusatione, quidquid aget, accusanti imputandum erit.

Respondetur negando iudicem à prima actione accusatoris res suas repetentis, & de illata sibi iniuria quærentis, illiúsque duntaxat compensationem postulantis impulsum fuisse tanquam à causa ad producendum criminaliter contra reum, quamuis inde occasionem sumpserit, quod longè diuersum est, vti hactenus ostendimus, tum ex ipsa rei natura, tum in aliis casibus similibus in hoc ipso negotio; quare sententia capitalis nequaquam huic accusatori imputanda erit, neque ex natura rei & secluso iure positiuo opus est protestatione ad limitandam accusationem, ne ad punitionem & mortem feratur, cùm iam ipsamet sit limitata ad solum interesse actoris, vti iam sæpè diximus, & nulla ratione tendat ad vindictam, siue in vniuersum, siue in particulari, quamquam sapientissimè voluerit Ecclesia id expresè per protestationem explicari, ne vllus esset in contrarium præsumptioni locus, atque vt omne dubium quoad incursam, aut non incursam irregularitatem ex eiusmodi accusatione tolleretur in iudiciis, quæ maximè spectat Bonifac. in sua constitutione.

55 Hæc omnia confirmantur ex eo, quòd secundùm antiqua iura non requireretur eiusmodi protestatio, quando accusatio erat tantùm ciuilis, vti colligitur primò ex cap. postulasti, ait enim Pontifex, non esse imputandum Episcopo querenti de non solutis decimis, si Rex pro suo officio gladio in eos contumaces animaduertat; quod non tantùm de morte ablata propter contumaciam & vim faciendam ministris regiis, sed de quocunque alio iusto vsu gladij regij in eos reos explicari rectè potest, quod enim dicitur horum decimas negantium malitiæ, & duritiæ totum imputandum esse, significat illos reos sibi suis criminibus mortem accersiuisse, non autem Episcopum, qui tantùm res suas repetebat.

Secundò in cap. tua nos, de homicidio. §. ad vltimum, scholaris, qui ad conuincendum furem nocturnum, crimen obstinatè negan-

tem, dedit cultrum, & sotulares ab illo relictos, quibus conuictus, effossione oculorum, & virilium abscissione punitus est, quam iniuriam deinde non ferens, fame seipsum interemit, minimè incurrisse irregularitatem dicitur, propter infœlicem illum euentum, neque requiritur vlla protestatio ab scholari accusante, & intersignia furis dante. Ratio est, quia, vt ibid. obseruat glossa, iste nulla ratione ad illud homicidium, aut mutilationem concurrit, & quidem de homicidio certum est, cùm reus sibi ipsi mortem conciuerit; verùm quod attinet ad mutilationem, cùm & sequuta fuerit ex eius scholaris querela, qua permoti reliqui scholares latronem quæsiuerunt, inuentumque ad iudicem Vincentinum traxerunt, sed cùm nihil probare possent, euaderétque supplicium latro, signis ab hoc scholari datis damnatus est, & mutilatus; ergo ad hanc mutilationem concurrit hic scholaris, neque quidquam fuit protestatus; quomodo igitur pronuntiatur à Pontifice non esse remouendus ab Ordinibus, id est, non esse irregularem, nisi quia fuerat tantùm occasio huius mutilationis à iudice decretæ, non autem causa proxima; quia nimirum dederat hæc signa, vt conuictus fur sua illa restitueret; atque, vt ait Viuian. in ration. in illud cap. & Panorm. fuit causa tantùm remota. Quare Felin. in idem cap. sub fin. ait, *non esse meliorem intellectum huius textus, quàm quod intelligamus, quòd iste Clericus agebat ciuiliter ad recuperationem rerum, non intendens, quòd ille moreretur, vt sonat textus ibi nihil amplius se intromittens.*

Tertiò Pelagius I. ep. 2. ad Narsetem, quanquam Iuo par. 10. cap. 95. alleget tanquam ad Valerianum Patricium scriptam docet ex Canone Chalcedonensi, S. Augustino & regulis PP. schismaticos, aliósve, qui turbas in Ecclesia excitant, vbi censuras contempserint, à sæculari potestate comprimendos esse; quare & apud illam querelas deponi ab Ecclesiasticis vult, neque vllam protestationem seruandam esse præscribit, quam neque antiqui canones exigunt; canon autem Chaldonensis, quem allegat Pelagius, alius non est, quàm is qui primùm editus fuit à Conc. Antiocheno cap. 5. quem Archimandritæ inseruerant epistolæ, quam ad Synodum Chalcedon. pro audiendo Dioscoro scripserant, quę tandem lecta est in quarta actione; post recitata enim illam sanctionem Antiochenam, omnes Episcopi exclamarunt, *hæc iusta regula, hæc regula Patrum.* Quam etiam allegant PP. Constantinopolitani in magna Synodo in æde Apostolorum coacta. Hos scilicet seditiosos Clericos, vbi ex Can. 9. Apostolorum segregati & depositi fuerint, per manum laicam castigari, quia Antiochena Synodus vult illis per extraneam manum conuerti. διὰ τῆς ἔξωθεν χειρὸς ἐπιστρέφεσθαι, & non ab ipsis Sacerdotibus percuti; vnde videas hîc sermonem esse de castigatione corpora, quam ab ipsa Ecclesia fieri prohibent PP. sed à profanis potestaribus, quanquam dici possit, non agi de mutilatione, aut cæde, tamen tum ex veteri praxi Ecclesiæ, tum ex PP. antiquis decretis, quæ 23. quæst. 5. recitantur, atque variis Pelagij primi epistolis Clericos aliósque Ecclesiæ contumaces traditos fuisse ab ipsa Ecclesia laicis

Magistra

Magistratibus puniendos constat, & cùm illa crimina attocia essent, violatæ nimirum diuinæ, aut humanæ Maiestatis, supplicia quoque, quæ illis infligebantur, grauia & capitalia erant, vt de hæreticorum aliorúmve eiusmodi pœnis passim veterum annalium monumenta testantur.

Ex quibus omnibus sic colligo, licuit semper Episcopis & Clericis agere apud regios Magistratus, vt sibi illatam iniuriam propulsarent; neque tamen ante Bonifacium VIII. necessaria fuit protestatio non expendi vindictam, aut pœnam sanguinis, quamuis iam à tempore saltem Innocentij I. prohibitum fuerit Clericis agitare causas sanguinis, & summam lenitatem ac mansuetudinem ita in illis amauerit Ecclesia; vt à sacris Ordinibus summouerit eos, qui defectum aliquem hac in parte, quamuis sine noxa, paterentur. Igitur hæc querela de illatis sibi iniuriis ad earum propulsationem & rerum suarum repetitionem, non est ex natura rei causa mutilationis, aut cædis, quam iudex deinde irrogat reo ad punitionem criminis. Neque proinde ex illa querela suboritur vlla irregularitas ob concursum pręstitum alienę morti, quamuis nulla fuerit adhibita protestatio. Quare si hæc protestatio necessaria sit ad vitandam irregularitatem, erit tantùm necessaria in foro externo, quod alioquin præsumit querelam fuisse criminalem; in foro autem interno si accusatio fuit tantùm ciuilis modo explicato, cùm reuerà non fuerit causa mortis consequutæ, sed tantùm eius occasio, reuerà nullum habet defectum lenitatis, ac proinde nullam parit irregularitatem, ex regula generalissima initio huius quæstionis stabilita.

56 Obiicies Bonifacium in sua constitutione exigere hanc expressam protestationem, neque distinguere inter forum internum, aut externum; ergo absolutè & simpliciter necessaria est, quod inde confirmatur, quia cùm ipsa irregularitas nullam noxam supponat, potuit Ecclesia illam annectere iustæ occasioni, aut aliis actionibus, quoties conditionibus pręscriptis destitueretur. Cùm itaque Bonifacius id ita constituerit, & accusationem licèt duntaxat ciuilem voluerit adiunctam habere expressam protestationem, de qua agimus ad vitandam irregularitatem, reuera quoties omitteretur ea protestatio, contrahetur irregularitas ex accusatione ciuili, quam tamen mutilatio, aut cædes rei postulati subsequuta fuerit.

Respondeo, Bonifacium non condere nouum ius, sed antiqua duntaxat explicare, quæ eiusmodi querelas semper Clericis permiserunt, immò & ab illis fieri imperarunt, absque vllo irregularitatis metu, quia reuerà ea accusatio non pugnat cum lenitate, cùm sit tantùm ciuilis, & tendat tantùm in defensionem Ecclesiæ, non in punitionem rei, quem tantùm comprimi, *ne de cætero talia præsumat*, petitur à iudice. Quia tamen suboriri poterant plurima dubia circa eiusmodi querelas, & Clerici plurima ea in re sæpè peccabant, voluit Bonifac. adhiberi expressam hanc protestationem, ne quis dubio locus relinqueretur; quando quis in foro externo tanquam irregularis insimularetur: illud autem forum tantùm spectasse Bonifacium, tria mihi persuadent; imprimis, quia postulat expressam protestationem; si enim ageretur de foro interno, tacita sufficiens fuisset, tacitum enim idem operatur, quod expressum quoad rem ipsam, quanquam in foro externo, non sufficiat tacitum, vbi pro forma requiritur expressum, vt obseruat

obseruat glossa & DD. in cap. cit. Prælatis, de homicidio, in 6. vnde etiam eadem glossa monet, *cautè facere Clericum*, qui in scriptis protestatur, quamuis id necesse non sit, vt nimirum in iudicio faciliùs constare possit, ne tanquam irregularis damnetur. Secundò, Bonifacius ait illi, qui ita fuerit protestatus, non esse imputandam rei mortem. qua voce significat agi tantùm de foro externo, in quo solo valet imputatio; nam in foro conscientiæ non ascribitur, aut imputatur culpa, sed expenditur, an reuerà talis sit, cùm forum externum pro variis rationibus præsumat, & imputet culpam. Tertiò, quia non aliter requiritur hęc protestatio, quàm vt constet iudicem non procedere criminaliter aduersùs reum ex querela actoris suum interesse petentis, atqui reuerà ille iudex non potest procedere criminaliter ex tali querela; nihil igitur aliud facit protestatio, quàm vt omnibus manifester processum criminalem, minimè esse imputandum Clerico de iniuriis acceptis quęrenti, non autem vt reuerà ita non procedat iudex, quandoquidem, quod tam sæpè dixi, non potest ex querela criminaliter iudicium instituere; solum itaque forum externum spectauit Bonifac. quod confirmatur ex communi sententia Couarr. §. 5. cit. num. 2. Vgolin. cap. 6. §. 7. num. 4. & aliorum, prodesse nimirum hanc protestationem, etiamsi non fiat vnà cùm querela, siue initio actionis, modò fiat in ipso iudicio, & ante sententiam, atqui si iudex iam instruxit processum, illa protestatio inutilis erit ad impediendam sententiam mox pronuntiandam, quam ex suo officio omittere non potest; quare si actor sua querela causa fuit huius iudicij & processus, neque possit illum institutum inhibere, aut sententiam impedire sua protestatione, inutiliter protestatur, & reuerà manebit causa mortis consequentis, vt qui causam eius proximam posuerit, neque eius deinde actionem potuerit impedire, ac proinde defectum lenitatis concurrendo ad mortem illius, contraxit, adeóque irregularis est. Idcircò igitur protestatio ante pronuntiatam sententiam facta, semper vtilis est, quia non requiritur nisi ad forum externum, ne damnari possit tanquam accusator criminalis, & tanquam irregularis, quòd sua accusatione in rei mortem concurrerit.

Ad confirmationem, hanc nimirum irregularitatem contrahi absque noxa, & idcircò posse accusationi, siue potiùs querelæ, quæ certis conditionibus carebit, annecti ab Ecclesia, si mors rei accusati consequatur. Respondetur, hanc quidem irregularitatem innoxiam esse, eiúsque institutionem ab ipsa Ecclesia factam esse, ac proinde posse illam certis actionibus, & non aliis illigare; nego tamen posse Ecclesiam inducere irregularitatem ex defectu lenitatis, & propter concursum innoxium in mortem rei alicuius, vbi reuerà defectus ille, & concursus non est; neque enim quòd aliqua actio pugnet cum lenitate, aut sit causa proxima, aut remota, vel occasio duntaxat alicuius effectus, mortis, v. gr. pendet ab Ecclesiæ institutione, sed ex ipsa natura rei; potuit itaque Ecclesia omnem accusatorem, etiam ciuilem, arcere à sacris, quoties reus accusatus punitetur capite, aut membris, vndecumque orietur illa punitio, etiamsi illius causa non fuisset querela actoris, nisi certæ quædam conditiones præscriptæ seruarentur, non tamen potuit eas omnes querelas, quæ fiunt

ad solum interesse', damnare irregularitatis tanquam pugnantes cum lenitate, & tanquam causas mortis', deinde à iudice criminaliter, & aliter, quàm querelæ ciuilis interesse postularet procedente inflictæ; quia reuera spectata rei natura illa querela non pugnat cum lenitate, cùm ad punitionem non feratur, neque est causa supplicij deinde illati, cùm ad illud non moueat iudicem, sed ad summum est occasio quædam: atqui hæc irregularitas orta ex actione criminali, non est instituta nisi propter defectum lenitatis, quam summam requirit Ecclesia in suis ministris, quos idcircò ne quidem ad insta reorum supplicia proximè, per se & directè concurrere patitur. Non potest igitur illam irregularitatem alligare actioni, quæ neque defectum illum lenitatis habet, neque causa est vllo modo proxima & per se illius supplicij Ex quibus tandem efficitur Bonifacium, cùm agat de hac ipsa irregularitate, non potuisse exigere ad hanc vitandam expressam protestationem, nisi pro foro externo, cùm non potuerit facere, vt omissa eiusmodi protestatione quetela ciuilis de iniuriis acceptis pugnet cum lenitate, & sit causa supplicij, iustè à iudice ex officio procedente, & non ad instantiam actoris irrogati, vti ostendimus hactenus. Quare aut fateantur oportet aduersatij, Pontificem postulare tantùm protestationem ad vitandam irregularitatem in foro externo, vti contendimus, aut agere de alia quadam irregularitate, quàm ea, quæ contrahitur ex defectu lenitatis, quod nullus hactenus somniauit, quandoquidem in ea tota querela, etiam seclusa expressa protestatione, nullus fingi potest eiusmodi lenitatis defectus.

57 Obiicies secundò accusans ciuiliter de crimine', quod scit esse dignum extremo supplicio; aut suæ accusationi & querelæ infallibiliter annectendam esse mortem eius, de quo queritur, vult indirectè illam mortem: necessaria igitur est protestatio, per quam retractetur eiusmodi indirecta voluntas, alioquin ea perseuerabit non sine aliqua nota minoris lenitatis, qui enim siue directè, siue indirectè vult alterius mortem, patitur defectum lenitatis, vt patet.

Respondetur propter hoc argumentum aliquos negare posse, tunc accusari reum absque irregularitate, quos reiicit Panorm. in cap. postulasti; ipse verò cum Ioann. Andr. & Felin. cum deinde subsequutis vult cum hac prouisione futuræ mortis deponi posse querelam, modò adhibeatur protestatio, quod etiam dixit Couarr. §. 5. citato, num. 2 Sayr. lib. 6. cap. 18. num. 6. aliique apud Bonac. disp. 7. quæst. 4. punct. 2. num. 3. qui addunt id fieri posse, etiamsi qui res suas aliter possit recuperare, quàm agendo apud iudicem, aut licèt intendat mortem rei ex odio.

Verùm contra hos omnes optimè arguit Vgolinus capite 6. §. 4. num. 5. ex cap. postulasti, de homicidio, vbi nulla requiritur protestatio, & tamen periculum effundendi sanguinis præuidebatur ab eo, qui querebatur de non solutis decimis, & qui propter periculum illud præuisum, non audebat inconsulto Pontifice apud Regem conqueri de iniuria sibi illata: sed Pontifex eam querelam tanquam licitam approbat; idcircò idem Vgolin. ibidem ait in causa merè ciuili non esse necessariam hanc protestationem; secùs verò in causa criminali, quando præuidetur reum vel ex iustitia iudicis, vel ob alia crimina deinde deferen-

da damnandum esse capire, tunc necessariam esse protestationem contendit allegans Nauarr. Speculat. Socin.& Hostiens. Verùm si agamus de foro externo, protestatio in omni querela criminis, quamuis non agatur criminaliter aduersùs reum, necessaria est ex cap. 2. de homicid. in 6. vti sæpiùs diximus, & ea querela cum eiusmodi protestatione fieri potest, siue aliud sit medium propulsandi, aut compensandi iniuriam sibi illatam, siue non sit, & siue pœna sanguinis infallibiliter & certo præuideatur, siue non, vti euidentissimè colligitur ex ea constitutione Bonifacij in cap. 2. de homicid. in 6. Si verò agamus de foro interno, nego in omnibus istis casibus, in quo præuidetur sanguinis pœna, adhibendam esse protestationem ab eo, qui tantùm queritur de suo interesse, & ciuiliter accusat, vti fuit hactenus ostensum, & apertè confirmatur ex cap. postulasti, & veteri iure, in quo ne quidem in foro externo ea protestatio necessaria erat.

Ad argumentum porrò respondeo negando ex præuisione mortis futuræ posita nostra querela colligi voluntatem indirectam eiusdem mortis, alioquin, vt optimè affirmabant illi veteres Canonistæ apud Panorm. ne quidem per protestationem tolleretur ea voluntas; sed protestatio ficta esset & nugatoria, atque proinde inutilis, quia contraria facto, vt dixi. Vt igitur sit ista indirecta voluntas mortis rei, non satis est ipsam præuideri certò sequuturam, nisi præuideatur sequutura ex nostra actione tanquam ex causa propria & proxima, tunc enim erit volita in sua causa: si autem præuideatur tantùm sequutura ad nostram accusationem per accidens, & tanquam ad aliquam occasionem, non erit vlla ratione voluntaria neque directè & in se, neque indirectè & in sua causa; cùm reuerà nulla ipsius causa ponatur à nobis, ac proinde non magis tribui illa nobis possit, quàm cætera infortunia, quæ sagax animus futura aliquando præsagit. Ratio est, quia in his omnibus est mera præuisio rei futuræ absque vllo influxu in eius existentiam, videt enim animus futurum quidpiam, non tamen facit aliquid vnde & vi cuius futurum sit, quanquam faciat aliquid ad quod videt esse futurum.

58 Dico quintò, nullum esse discrimen inter laicos & Clericos in hac parte; vtrisque enim ciuiliter accusantibus necessaria est protestatio in foro externo ad vitandam irregularitatem, non autem in foro interno. ita Vgolin. cap. 6. §. 3. Molin. disp. 74. num. 9. tract. 3. Suarez disp. 47. sect. 2. num. 6. & alij passim. Quia in cap. illo 2. de homicid. in 6. vbi requiritur illa protestatio, non imponitur nouum aliquod grauamen Clericis, quod idcircò non debeamus extendere ad laicos, sed est tantùm remedium ad vitandam irregularitatem in foro externo, quod alioquin præsumet fuisse contractam in illa accusatione subsequuta morte accusati, illud autem remedium æquè postulatur in laico atque in Clerico, cùm illi per easdem actiones fiant irregulares, vti fuit aliàs obseruatum.

* * *

Diff.

DIFFICVLTAS XII.

An Clericus posit absque metu irregularitatis accusare de alienis iniuriis?

59 NEGANT licitam esse hanc accusationem, quando agitur de alieno damno, etiamsi adhibeatur solennis protestatio. Vgolin. cap. 6. §. 9. num. 4. Felin. in cap. postulasti, de homicidio. Franc in c. 2. de homicid. in 6. Layman. cap. 7. lib. 3. tract. 3. part. 3. num. 5. & alij apud ipsum. Hi tamen omnes non satis inter se cōsentiunt, qui proprium damnum & iniuriam accusantis censent Vgolin. & Franc. esse illud, quod seruis, aut ancillis illatum est; cùm enim sint domini, eorum intererit, damnum quod patiuntur famuli; addit Vgolin. idem quoque dicendum esse, quando agitur de bonis aduentitiis filij; cùm enim pater habeat vsumfructum illorum, vbi ea bona aliquid paterentur, vnde vsusfructus illorum minueretur, ageretur de interesse patris, qui proinde pro illo conqueri posset; alij ostendunt hoc interesse, siue damnum ad filios, parentes, consanguineos, domesticos, aliósque ita coniunctos, vt ipsorum iniuria in nos redundet. ita contra Vgolin. docuit Couarr. in Clem. si furiosus 2. p. §. 5. num. 4. Layman loc. cit. Auila disp. 5. sect. 2. dub. 11. Hurtad. diffic. 11. n. 41. Kon. disp. 18. num. 93. Præposit. in 3. part. q 5. de irregular, n. 101. Villalob. diffic. 26. num. 6. & 7. tract. 21. tom. 1. Henriq. lib. 14. cap. 12. num. 8. damnum Reipubl. censet esse proprium cuiusque, ac proinde pro illo quemlibet agere posse absque metu irregularitatis cum protestatione solita, quod veriùs multo est, quando agitur de bonis propriæ Ecclesiæ, illa enim censentur communia Prælato, qui proinde pro ipsis agere poterit. Pro personis autem extraneis nunquam agere poterit absque irregularitate, quantumuis protestetur, quia cap. 2. de homicid in 6. quod requirit protestationem ad vitandam irregularitatem, non agit nisi de damno & iniuria illata accusanti, cui permittit conqueri de suis malefactoribus, ne quid audeant simile in ipsum: vbi igitur persona, cui damnum, vel iniuria facta fuit, ita erit extranea, vt ea iniuria dici nequeat vlla ratione esse accusantis, ille incurret irregularitatem, si mors rei subsequatur, etiamsi protestatus fuerit se eam non intendere, quam sententiam communem esse contendit Vgolin.

Alij distinguunt quoad istas personas extraneas, nam vel iniuria est iam illis illata, vel tantùm inferenda si iam illata sit, non poterit quis pro ea cōqueri absque irregularitate, & inutiliter protestabitur, si deinde mors, aut mutilatio rei consequatur, atque ita intelligi volunt opinionem communem contrariam; si verò iniuria sit inferenda, neque aliter quàm per eam denuntiationem impediri possit, poterit absque metu irregularitatis quis accusare de illa. ita Caietan. 2. 2. quæst. 33. art. 7 Bann. ibid. Soto relect. de tegendo secreto, membr. 2. q. 4. con. 2. Nauarr. cap 27. num. 213. & in cap. inter verba, concl. 6. num. 154. Couarr. §. 5. cit. num. 4. Henriq. lib. 14. cap. 12. n 8. Molin. tract. 2. disp 169. concl. 3. Auila disp. 5. sect. 2. dub. 11. concl. 3. Suarez disp. 47. sect. 2. n. 16. Villalobos diffic. 26. cit. num. 10 Præposit. num. 101. cit. & alij passim adducti à Sayro lib. 6 cap num. 12. qui volunt hanc accusationem omnis

irregularitatis expertem esse, quando necessaria est ad auertendum graue malum imminens innocenti. Duo itaque desiderant, vnum vt damnum immineat, alterum, vt aliter auerti nequeat, quàm per eam accusationem, quæ duo minimè necessaria sunt, quando quis de propria iniuria queritur, etsi enim iam irrogata sit, & possit aliter eius reparatio obtineri, licita tamen erit querela apud iudicem, neque modò fuerit adhibita protestatio, incurretur irregularitas, quamuis rei accusati mutilatio, aut cædes contingat.

60 Mihi ex regulis stabilitis initio quæstionis, & ex iis, quæ superiori difficultate disputauimus, definita videtur tota huius consectarij controuersia.

Et primò quidem, quando persona, pro qua querimur, non est ita aliena, quin eius iniuriæ & damna nobis aliqua ratione communia sint, certum est etiam ex vi cap. 2. de homicidio in 6. licitam esse querelam, neque incurri irregularitatem in foro interno, consequuta morte rei ex alia causa, quàm ex nostra querela, quæ fuit tantùm occasio, vti explicuimus, in foro quoque externo, modò adhibeatur protestatio, excusabitur ille accusator ab irregularitate, etiam ex constitutione Bonifacij, quandoquidem queritur de sua iniuria, licèt cum aliis sit illi communis.

Secundò, quoties obligamur ad hanc querelam & accusationem, neque eam omittere possumus absque violatione præcepti charitatis, aut iustitiæ, alteriúsve virtutis, tunc vrgentis ad seruandam patriam, Regem, aut alium innocentem, quamuis priuatum, expers erit omnis irregularitatis ea accusatio, immò neque opus erit etiam in foro externo vlla solemni protestatione; primum constat non quidem ex cap. 2. de homicid. in 6. sed ex regula generali initio quæstionis tradita; atque ex ipso iure naturali desumpta, quia Ecclesia imprudenter prohiberet metu incurrendæ irregularitatis id, ad quod tenemur iure naturali, aut diuino, impelleret enim ad peccatum committendum, vt vitari posset irregularitas quod quàm alienum sit à Sanctitate Ecclesiæ, nemo non videt, qui est sensus & argumentatio DD. quos magno numero congessit Sayr. num. 12. cit. & latè ostenditur ab Vgolin. cap 6. §. 9. cit. num. 6. & Layman atque Auil. locis citat. idcircò Sà verb. irregularitas ex deformit. licita, n. 4. negat eam, qui vrgente necessitate infantem frigida baptizat, atque ita occidit, aut eius mortem accelerat, fieri irregularem, quod non improbat Layman. Iam verò neque pro foro externo requiri protestationem solitam in hoc casu, sapienter aduertit Molina, quia ea non exigitur, nisi vbi alioquin contraheretur irregularitas: impossibile autem est eam contrahi in isto casu; igitur non est necesse vsurpari ea, quæ tantùm excogitata sunt ad illam impediendam.

Tertiò, quoties accusatio, & querela necessaria est ad reparandum damnum iniustum tertij, etiamsi omitti possit sine peccato, eo quòd tunc præceptum charitatis alteriúsve virtutis ad eam faciendam non obliget, licita tamen erit ea accusatio ciuilis; atque quoad forum internum sine vlla irregularitate, quoad forum autem externum facienda erit protestatio; & tunc quidem licitam esse hanc accusationem, siue querelam, docet Suar. sect. 2. cit. num. 12. & 15. quia non

non videtur vnquam voluisse Ecclesia impedire licitam defensionem innocentium, atque actum misericordiæ, qui in ea exercetur; quamuis igitur ea defensio non obliget propter extrinsecas aliquas causas, quæ faciunt vt præcepta affirmatiua non semper obligent, & quia non tenemur perpetuò subuenire vni proximo, cum magno alterius dispendio, licita tamen erit, neque vllum textum habemus, qui illam improbet. Iam verò neque tunc in foro interno incurri irregularitatem probatur, quia hæc ciuilis accusatio pro aliena iniuria, cuius tantùm emenda queritur, & ne similia de cætero committantur, non autem punitio rei, non est magis causa per se mortis, deinde à iudice contra quàm per eam querelam ab ipsa postulatetur, criminabiliter procedente, decretæ, quam cùm similis querela fit, pro propriis iniuriis, est enim eiusdem prorsus rationis, vt patet; atqui quando quis accusat ciuiliter pro proprio interesse, non est causa, sed tantùm remora quædam occasio mortis consequentis, atque ideircò ratione illius non fit irregularis; ergo neque in casu similis querelæ pro alienis iniuriis, fiet irregularis. In foro tamen externo talis esse præsumitur, nisi fuerit protestatus, si enim quando agit de proprio interesse, præsumitur simul agere criminaliter, nisi contrarium protestetur; multo magis id existimabitur, quando pro aliena tantùm iniuria accusabit. Ex quo igitur per Bonifacij constitutionem inducta est necessitas huius protestationis, quoad forum externum adhibenda erit vbi poterit eadem esse suspicio concursus exhibiti ad alterius necem.

Quartò, quoties damnum iam est illatum, & reparabile, quandoquidem quamdiu non reparatur, continuò infertur, potest pro illo agi aduersùs eum, qui intulit: si autem sit omnino finitum damnum, & irreparabile, non poterit quidem accusari reus ad postulandam emendam; nugatoria enim esset illa accusatio in eum finem impossibilem, & non posset tendere nisi in punitionem rei; quare esset iam propria accusatio criminalis, quæ morte subsequuta parit irregularitatem, quacunque protestatione adhibita; nhilominus poterit deponi querela apud iudicem, vt prouideat, *ne de cætero talia præsumantur*; cùm enim id liceat in causa propria ex Bonifacij constitutione, licebit quoque in causa aliena, quando saltem id necessarium erit ad tuendum innocentem, aduersus quem similia aliqua facinorosi auderent; neque tunc incurretur irregularitas, sicut neque quando quis in eundem finem ageret pro seipso, vti conclusione superiori dicebam.

Denique tota difficultas est, quando nō est necessaria eiusmodi querela pro defensione, aut reparatione dãni proximi, licita nihilominus illa sit, sicuti licita est, quando quis agit in sua propria causa, etiamsi nulla necessitate vrgeatur, quandoquidem posset alia via res suas recuperare; nam in hoc casu nequaquam vitari posse irregularitatem ab accusatore, quantumuis protestetur, existimant Caiet. Suar. & alij locis citatis. Mihi ista controuersia non videtur definienda ex constitutione Bonifacij vti faciunt tamen DD. communiter; quamuis enim illa agat de querelis Clericorum in causa propria, non excludit tamen alias, sed quia hæ solent esse frequentiores, & quia quæstio erat de propulsandis iniuriis, quas patiebantur Clerici ab iis, qui impunè se illos violare

posse terebantur, eo quòd non possent accusari à Clericis; idcircò has Clericorum querelas probat Bonifacius: laici autem nunquam violantur eo prætextu, cùm certum sit eos accusare posse, & non metuant irregularitatem, quandoquidem ad Ordines sacros non aspirant; quare de solis Clericis, de quibus posita fuerat quæstio, respondet Pontifex, & nihil dicit, an in aliena causa agere quoque possint. Ex ea itaque constitutione nihil planè definiri poterit, neque ex vllo etiam alio iure, quandoquidem nullibi accusatio & querela ciuilis pro alienis iniuriis reperitur prohibita Clericis, quod monui superiùs. Itaque res tota reuocanda est ad suum principium, nempe an liceat innocentem tueri aduersum alium cum æquali illius damno, quando aliter & absque eo damno defendi poterit. v. gr. Titij bona subrepta à Caio possunt recuperari absque eo quòd Caium furem accusem; si eum verò accusauero, quamuis ciuiliter tantùm, & pro redditione bonorum, quæ sustulit, suspendio punietur, deinde à iudice ex officio suo procedente, peccabo, si accusem Caium, quamuis intendam tantùm interesse Titij, quia cùm potuerim totum damnum Titij compensare absque morte Caij, non debui vti illo medio, & maiori dispendio Caij, minus damnum Titij subleuare. Quare tunc iniusta est accusatio eiusmodi, & si propter mortem subsequutam contrahatur irregularitas, illa non erit tantùm defectus lenitatis, sed iniustitiæ commissæ in criminali accusatione; criminali, inquam, quia illa non erit tantùm ciuilis, quandoquidem non est necessaria ad compensationem iniuriæ, vti prætenditur, & idcircò est iniusta; neque per protestationem purgatur hæc iniustitia, quæ est in huiusmodi accusatione, eo quòd non debeam ius vnius cum maiori alterius iniuria seruare; quod tamen facio, quantumuis protestor. Neque dicas idem contingere, quando querela fit pro propriis rebus, quæ aliter recuperari possent; quia ego non teneor semper pati minus malum iniustè mihi illatum, vt auertam maius malum, quod iustè inferetur alteri.

Ex his igitur ad quæstionem propositam respondeo. Quotiescunque licita fuerit accusatio pro alienis iniuriis aliter reparabilibus non incurri irregularitatem, neque in foro interno, neque in externo, si fiat cum solemni protestatione, quia tunc neque peccatur, neque intenditur rei mors, neque ad eam concurritur per eiusmodi accusationem, vti sæpiùs dictum fuit, & constat ex simili accusatione, quæ fieret propriis recuperandis, aliter tamen recuperabilibus, & ratio est, quia quòd damna, de quibus fit querela, sint aliter recuperabilia, aut non recuperabilia, non facit vt ea querela & ciuilis accusatio influat, aut non influat in mortem rei ex alio motiuo decretam à iudice, quare aut in vtroque eo casu hæc accusatio est causa per se mortis consequentis, aut in neutro est.

QVOTIES autem illicita & peccaminosa erit accusatio pro iniuriis alienis, eo quòd cùm aliter potuerint recuperari, exponimus certæ mortis periculo reum, & illi ea de causa iniuriam facimus, morte deinde consequuta contrahetur irregularitas ex delicto, vt sequitur ex iis, quæ diximus quæst. 2. neque vtilis erit ad hanc notam abstergendam protestatio, quod etiam ex hactenùs disputatis manifestò colligitur.

DIFFICVLTAS XIII.

An liceat Clericis reum detinere, alios ad capiendum illum suo clamore excitare, iudici tradere, aut indicia suggerere absque irregularitate, sequuta eius deinde morte?

61 RESPONDEO, in his omnibus actionibus expendendas esse superiores regulas, videndúmque, an hæ reuerà influant in mortem rei, aut saltem præsumi possint influere. Si primum, incurritur irregularitas, quæ ne quidem protestatione impeditur; si secundum verò dicatur, nulla quidem in foro interno contrahetur irregularitas; in foro tamen externo præsumetur, ad quam præsumptionem tollendam opus erit expressa protestatione.

Cùm igitur capitur fur, v. gr. & traditur iudici, aut detinetur in loco securo, donec monitus iudex eum capi iubeat ad restituendas res sublatas, cùm ea furis detentio non magis in eius mortem deinde consequentem influat, quàm eius accusatio ciuilis; ideò enim capitur, aut detinetur, vt cogatur, quæ subripuit, restituere, idcircò non causat irregularitatem, quæ nihilominus in foro externo iure præsumeretur, quare protestationem requirunt DD. relati à Sayro cap. 18. cit. num. 7. quibus addo Auil. & alios.

Secundò, qui clamat, vt è furis manibus sua, aut proximorum bona tollat, & eo excitatus clamore iudex illum capi iubet, aut occidi, non fit irregularis, inquit Layman, quia agit in iustam defensionem, quam lex naturæ permittit, & quæ lege positiua puniri non debet. Quod idem dicendum est de eo, qui contra iniustum proximi aggressorem clamorem tollit, qua occasione mors aggressori ab aliis infertur.

Tertiò, qui clamore excitat vicinos in furem, qui capitur & iudici traditur, ab eóque occiditur, non fit irregularis, quia ipsemet, vt iam diximus, potuit eum furem capere, & iudici tradere.

Quartò, si clamans excitat alios, qui furem capiunt, occidúntque, idque ipse præuiderit, si tamen monuerit, ne occiderent, non fiet irregularis, quod docent Auila disp. 8. sect. 2. dub. 15. Layman loco cit. neque multum abest Couarr. in Clem. si furiosus 2. part. §. 5. num. 3. contra communem doctrinam Innocent. & Panorm. in cap. significasti 2. de homicid. Nauarr. cap. 27. num. 236. Sylu. verb. homicidium. 3. quæst. 7. Suar. disp. 47. sect. 2. n. 21. & alios passim. Ratio est, quia neque erit ex culpabili homicidio, vt patet, cùm in ea te nihil prorsus peccauerit, neque ex defectu lenitatis, quam non violauit, cùm non fuerit causa moralis illius cædis, quæ præter eius tum intentionem, tum monitionem contingit, & cuius proinde ille suo clamore fuit tantùm occasio, & non causa; quod idem omninò dicendum est, quando agebatur de rerum alienarum aduersùs rapaces furis manus conseruatione.

DENIQVE qui dat indicia, vt capiatur, cùm sciat quæri ad mortem, cùm videatur influere in eam mortem, fiet irregularis. Ita omnes, quos dabit Vgolin. cap. 11. n. 1. quod idem existimo, si exhibeat signa, quibus reus iam captus conuincatur, quia reuerà subdit vicem testis per eiusmodi signorum exhibitionem; quod autem contrarium definiri videatur in cap. tua

tua nos. de homicidio, §. ad vltimum; iam superiùs cum Felino monuimus, eum scholarem egisse tantùm de suo interesse,& ad illud repetendum signa latrocinij dedisse.

DIFFICVLTAS XIV.

An ficta protestatio sufficiat, & quomodo fieri debeat?

62 FICTAM protestationem appello, cùm quis animo intendit punitionem rei, quem accusat, etiamsi protestetur se agere tantùm de suo interesse, & nolle vindictam sanguinis: eiusmodi autem fictam protestationem inutilem esse, neque eximere ab irregularitate accusatorem, dixit Nauarr. cap. 27. num. 226. allegans Ioan. Andr. & Dominic. Perusin. Angel. verb. homicidium. 2. §. 6. Sylu. verb. homicidium. 2. quæst. 8. & homicidium, 3. quæst. 3. Vega in speculo tom. 2. cap. 11. §. in sexto. num. 270. Tolet. lib. 1. cap. 82. Bizoz. in summa, tract. de censur. cap. 5. qui falsò affirmat ita docere omnes DD. Nam contrarium volunt Felin. in cap. postulasti, de homicidio. Couarr. §. 5. cit. num. 2. Tabiena verb Irregularitas 3. §. octauo. Philiarch. part. 1. lib. 4. cap. 12. § 4. Henriq. lib. 14. num. 9. litt. O. & cap. 11. § 5. Auila disp. 5. sect. 2. dub 9. Vgolin. cap. 6. § 8. n. 2. Turrian. lib. 9. de censur. disput. 66. dub. 2. Hurtad. disp. 2. de irregular. num. 42. Suar. disp. 47. sect. 2. num. 3. Kon. disp. 18. num. 4. quia ius requirit tantùm hanc externam protestationem, quæ reuerà ponitur.

Mihi adhærendum videtur huic postremæ sententiæ, quam tamen parum efficaciter fortassis probant illius DD. ex eo quòd ius requirat tantùm protestationem expressam, & non quærat, quo animo fiat, quia non videtur ius velle actum tantùm fictum, aut simulatum; verùm quidquid sit, de efficacitate communis illius rationis. Hæc sententia sequitur ex iis, quæ hactenus proposuimus; cùm enim protestatio requiratur tantùm pro foro externo, non debet in eo aliud attendi, quàm natura externi actus: quamuis igitur qui animo vindictæ accusat, intendat rei mortem, si tamen actus externus, quem exercet, non tendat illam mortem, neque in illam influat tanquam eius causa proxima, non poterit illi adscribi illa mors, non enim sumus causæ effectuum, quos intendimus, sed quorum causas ponimus: atqui accusatio ciuilis, & pro suo interesse non influit ex sua natura in mortem rei deinde consequentem; ergo quocunque animo fiat, non est causa illius mortis, id autem protestatur hîc accusator, nempe se non intendere sua actione & querela rei mortem, siue protestatur se accusare ciuiliter, & se agere pro sui damni reparatione, vti reuerà tantùm agit, siue capiat punitionem, quam præuidet sequututam ad suam querelam, non tamen ex illa tanquam ex causa. Itaque quidquid sit de illa vniuersali quæstione, an quando aliquis actus requiritur ad certum effectum à lege, sufficiat, si tantùm externus sit & fictus.

DICO in hac protestatione cum animo vindictæ nullam esse propriam fictionem, vti fuit explicatum.

DEBET porrò hæc protestatio fieri 63
coram iudice; apud quem facta est querela, antequam pronuntiet sententiam sanguinis; in accusatione verò apud iudicem Ecclesiasticum necessaria non est, etiamsi deinde finienda sit causa coram iudice laico. Ita Felin. in cap. postulasti, de homicid. Henriq.

Henriquez lib. 14 c. 11. num. 5. Auila dub. 9. Maiol. lib. 2. cap. 7. num. 4 & alij passim, quia Bonifacius agit tantùm de iudice laico.

Deinde, quia cùm iudex ecclesiasticus non possit damnare ad mortẽ, aut mutilationem, qui agit tantùm coram iudice Ecclesiastico, non potest agere ad punitionem sanguinis; quòd verò iudex ecclesiasticus, vbi functus fuerit suo munere, tradat deinde brachio sæculari, à quo occiditur, non facit irregularem primum actorem, immò neque testes qui ad iudicium illud Ecclesiasticum aliquid contulerunt.

Quod verò attinet ad Inquisitores fidei, qui pronuntiant, hæreticos incurrisse pœnas omnes aduersùs ipsos decretas, quas deinde iudices sæculares, quibus traduntur, exequi iubẽt, agúntque illi apud eosdem iudices vt mitiùs agant, si fieri possit. Plurima quæri possent, quæ quia non sunt in vsu in his partibus, omittuntur, certum est ex vi saltem priuilegiorum, quidquid sit de iure communi, nullam incurri irregularitatem ab Inquisitoribus, neque ab iis, qui apud ipsos agunt, ad exercendum eiusmodi iudicium, siue accusatores, siue testes sint, siue quodlibet aliud munus gerant, quod latè tradunt DD. à Sayro relati lib. 6. c. 18. n. 15.

DIFFICVLTAS XV.

An testis in causa sanguinis sit irregularis, sequuta rei morte.

64 RESPONDETVR esse, neque excusari vlla protestatione, sed sola obligatione, aut necessitate testandi; in causa verò ciuili eodem modo excusabitur quo ipse accusator.

Prima pars communi omnium consensu recepta est à Glossa in cap. 1. dist. 51. v. ad sacerdotium. Innoc. in cap. ad audientiam. n. 7. de homicid. Panorm in cap. sententiam, ne Clerici, vel Monachi, num. 13. iuncta addit. Felin. in c. postulasti, de homicid. & in c. de cætero. de testibus. Couarr. in Clem. si furiosus 2. p. §. 5. num. 5. laborant tamen plerique in reddenda ratione, propter quam protestatio nõ excuset testem, & vulgò causam petunt ex eo, quòd testis agat in causa aliena; cùm tamen Pontifex in cap. 2. de homicid. in 6. vbi dat protestationi vim excusandi, loquatur tantùm de actione pro rebus propriis; verùm & ratio iam superiùs confutata fuit, ostensúmque etiam pro alienis iniuriis aliquem agere posse. Ratio igitur aperta est, quia testis suo testimonio proximo influit in sententiam, atque in supplicium per eam illusum, cùm secundùm testium dicta feratur sententia. l. illicitas. §. veritas. ff. de offic. Præsid. Si ita protestatur se non testificari ad punitionem rei, nugatur, quia protestatio est contraria facto, vti sapienter dixit Auila sect. 2. dub. 10. Quare omnes testes fient irregulares, quia reuerà omnes & singuli cooperantur capitali sententiæ.

Hinc fit vt ille, cuius testimonium non influxit in mortem rei, quia iudex aliis probationibus, quàm illius testis assertione motus est, non fiat irregularis, quod sapienter affirmant Nauarr. consl. 18. de homicid. & Vgolin. cap. 7. num. 9. quia reuerà perinde se habet respectu eius mortis, atque si non fuisset testificatus.

Qua etiam de causa non est irregularis ille, qui pro reo fert testi-

monium,eiúsque causam tuetur, vnde fit vt accusator destitutis firmis probationibus damnetur pœna talionis,& mutilatione,aut morte, quam aduersario procurabat sua accusatione.Ita sentit idem Vgolin. ibid. n.7. Dias in practic.crimin.cap.98. n. 22. Auila disp.5.sect.2.dub.13. quia mors accusatoris & pœna talionis sequitur tantùm per accidens ad testimonium defendentis innocentiam accusati.

His omnibus adde, non modò Clericum,qui in causa sanguinis testificatur,fieri irregularem,si ex eius testimonio mors sequatur, sed etiam peccare,si id faciat absque venia sui superioris, eo quòd rem sibi prohibitam faciat,vti fusiùs ostendit Auila dub.13. cit. concl. 1. & nos alibi dicturi sumus.

65 Secunda pars, nimirum excusari testem ab irregularitate,quoties non potest omittere testificationem sine peccato, siue quia tunc ius naturale obligat ad tuendam vitam innocentis, qui alioquin certò periturus est, siue quia præceptum superioris ad ipsum obligat, vt iustè aliquando potest, propter varias circunstantias, siue quia metu cogente inconstantem virum premitur,illi, v.gr. intentatur mors, iam habendus est tanquam socius criminis,nisi rem totam, vti nouit,aperiat, atque suo testimonio reum opprimat; docetur à Kon. disp.18.dub. 10. Præposit. quæst. 5. de irregul.num.105.Bonac.disp.7.q.4. punct.3.num. 8. Et quod attinet ad obligationem ortam ex præcepto naturali, Auila sect. 2. cit. dub. 12. & Henriquez lib.14.cap. 2. num. 9. atque apud Dian.4.part.tract.2.resolut. 31.Mercer.& Corneio in 3. part. contra Villalob. tom.1.tract.21.diffic.17. Vgolin. loco cit. n.3. Hurtad.disp. 2. 2.diffic.11.Suarez disp.47. sect. 3. sub fin.quamuis ægrè admodum videatur trahi in eam sententiam. Ratio huius partis consectarij reddita est in expositione primæ regulæ initio huius quæstionis, Ecclesia enim non potest obligare ad faciendum aliquid, quod cum peccato coniunctum necessariò sit, incitaret enim ad peccandum, & leges omnes positiuæ, maximè quando non obligant ad culpam, cessant obligare, vrgente metu grauioris alicuius mali impedientis;rigidior enim esset illa lex,quæ vt leuis aliqua nota vitaretur, vellet nos capitis discrimen adire,præterquam, quod, vti argumentabamur in nostra regula,non potest reperiri defectus lenitatis in eo concursu ad mortem, qui non suscipitur nisi coactè, coactione, quæ omnem nostram liberam voluntatem antecedat,tunc enim tenetà primò & per se tendit voluntas ad satisfaciendum sibi impositæ obligationi, aut ad amoliendum malum imminens, cuius metu incitatur, & secundariò tantùm tendit in rei punitionem. Quare plurimùm differt huius testis obligatio,aut necessitas ab ea,qua iudex aliique ministri siue in ferenda, siue in exequenda pœna capitis constringitur ratione sui officij & muneris; cùm enim liberè susceperint illud officium, liberè quoque se in eam necessitatem inducunt,vti diximus eo loco; quare Suarez sect. 3. vocat eiusmodi necessitatem iudicis conditionatam,& non absolutam, siue quoad specificationem,siue quoad exercitium;si enim velit exercere iudicis officium,& secundùm leges iudicare, debet reum conuictum damnare,absolutè tamen non cogitur esse iudex, cùm obligatio & necessitas testis in casu, de quo loquimur, sit prorsus absoluta; obligatur enim simplici

simpliciter ad testificandum. Quibus omnibus accedit, fore, vt si necessariò in iis etiam casibus esset incurrenda irregularitas, sæpè homines destituerentur testibus, atque ita sua omitterent, & reorum crimina non modò manerent impunita, sed neque damna tum Reip. tum priuati cuiusque auerti possent, defectu probationum, plerique enim mallent non testati etiam cum peccato mortali, quàm notam irregularitatis incurrere; cùm alij ministri iustitiæ vix vnquam deesse possint propter lucrum, quod illis muneribus illigatum est; non placet verò, quod aliqui volunt, fieri solemnem protestationem à tali teste, ne euadat irregularis; cùm enim docuerimus nullam omninò contrahi irregularitatem; eo casu, neque erit ad illam vitandam necessaria vlla protestatio.

66 Tertia pars nostri consectarij erat, testem in causa ciuili & pro solo interesse accusatoris, non fieri irregularem, etiamsi deinde mors rei consequatur, & saltē excusari protestatione eodem modo, quo ipsemet accusator excusatur. ita Vgolin. cap. 7. n. 8. Ioann. de la Cruz 2. p. direct. de irreg. dub. 6. concl. 5. Kon. disp. 18. num. 95. Præposit. quæst. 5. de irregular. num. 104. contra communem sententiam. Ratio tamen mihi euidens apparet, cùm enim quidpiam alicui conceditur, cætera quoque omnia, quæ necessaria sunt, ne concessio sit inutilis, concedi simul censentur; atqui priuilegium factum accusatori in quibusdam casibus accusandi absque metu irregularitatis saltem adhibita protestatione, esset sæpissimè inutile, si testis non posset in eadem causa, & cum eadem protestatione testari, & Aduocatus accusanti patrocinari, siue causam accusantis agere, metu enim contrahendæ irregularitatis accusator sæpè destitueretur omni teste & Aduocato, atque ita non modò nihil probare posset, & suum interesse recuperare, aut iniuriarum continuationem amoliri, sed etiam aduersùs eum daretur actio calumniæ. Ne igitur sit inanis tota ea venia facta Clericis à Bonifac. VIII. in c. 2. de homicid. in 6. dicendum est æquè excusari testem atque accusatorem, & in iisdem omninò casibus; quare sicut accusans criminaliter, inaniter protestatur; ita & testis in eadem criminali causa inutiliter protestabitur, tunc enim vtriusque facto contraria est protestatio; in causa autem ciuili vterque excusatur, quia vel neuter reuerà influit, cùm testis non testetur nisi de damno illato, & ad recuperandum interesse; de quo etiam tunc solùm queritur accusator, & si protestatio in vno vtilis est, quia non est contraria facto, erit quoque in alio. Quare non benè obiicitur Bonifacium egisse tantùm de accusatore, qui de suis malefactoribus queritur, non autem de teste, qui queritur de alienis malefactoribus, nam non potuit agere de accusatore, quin implicitè idem quoque statueret de teste & Aduocato. Denique sapienter aduertit Vgolin. tum accusatorem, tum testem agentem ciuiliter esse tantùm causas per accidens pœnæ sanguinis, quam iudex deinde imponit, ac proinde non fieri irregularem, & saltem per protestationem ab illa liberari.

DIFFICVLTAS XVI.

An Aduocatus in causa sanguinis sit irregularis?

RESPONDETVR Aduocatum ciuiliter agentem pro interesse tan- 67

tùm sui clientis æquè atque ipsum clientem & accusatorem accusari ab irregularitate per protestationem, etiamsi deinde mors, aut mutilatio rei subsequatur. Aduocatus verò criminaliter agens sola obligatione præcepti naturalis, aut superioris tunc ineuitabiliter vrgentis, aut necessitate metus grauissimi inflicti immunis fiet ab irregularitate, eritque inutilis ipsi quælibet protestatio.

Hoc totum consectarium ex doctrina superioris sequitur, cùm eadem sit conditio Aduocati & testis hoc loco.

Dixi igitur primò Aduocatum in causa ciuili, aut criminali, quæ tamen ciuiliter tractatur, quia vel non meretur mortem, vel si eam mereatur, agitur tantùm coram iudice Ecclesiastico, vel etiamsi agitetur in tribunali laico, non disceptatur, nisi de interesse ab accusatore, ipsiusque patrem non fieri irregularem saltèm post protestationem, etiam in foro externo. ita DD. qui in teste idem affirmabant, & reperit Vgolin. cap. 9. n. 2. estque allata superiùs ratio, quia non concurrit tunc Aduocatus nisi per accidens ad mortem rei, sicut neque actor, cuius partes sustinet, & ius explicat, & agit tantùm ad illius damnum reparandum, neque magis iudicem ad punitionem incitat, quàm ipsemet actor; deinde, quia priuilegium conquerendi de suis malefactoribus cum expressa protestatione non expetendi pœnam sanguinis, inutile omninò foret actori, nisi ad eius quoque Aduocatum extenderetur, vti ostendimus.

Dixi secundò, Aduocatum in causa criminali criminaliter agentem esse irregularem subsequuta Rei morte; neque excusari protestatione. ita communiter omnes, quos dabit Vgolin. cap. 9. num. 1. & alij, quia reuerà proximè influit in sententiam capitalem, & pœnam per eam statutam, eius itaque facto contraria foret protestatio, ac proinde inutilis, neque fusiori probatione hac in re opus est.

Dixi tertiò, Aduocatum agentem aduersùs reum in causa criminali excusari ab irregularitate, quoties eam accusationē suscipit necessitate compulsus, quia sine peccato non potest illam causam abiicere, aut quia vrgetur metu impendentis sibi damni, si suum officium deneget, vti de teste cum adductis eo loco DD. dicebamus.

Dixi quartò, vt Aduocatus in causa criminali contrahat irregularitatem debuit sua aduocatione concurrere in mortem, aut mutilationem rei, si enim nulla fuerit habita ratio illius actionis à iudice, reuerà illi non poterit adscribi mors consequens, vt patet, atque ex his soluuntur duæ vulgares.

68 Prima est, an Aduocatus iustè reū defendens, si accusator mulctetur pœna talionis, atq; ita mutiletur, vel occidatur, fiat irregularis, quam quęstionem difficilē dixit Couar. & sanè illam Canonistę suis diffidiis implexàm reddiderunt: his omnibus omissis, existimo imprimis Aduocatū agentem pro rei defensione, nō fieri irregularē, si accusator puniatur, modò ipse non petierit in sua actione punitionem calumniæ; quia reuerà tunc est causa tantùm per accidens mortis accusatoris, qui sibi ipsis debet adscribere eam punitionem. ita Couarr. in Clem. de homicid. 2 p. §. 5. num. 6. Vgolin. cap. 9. §. 1. num. 2. Turrian. de censur. lib. 9. disp. 66. dub. 3. Vasquez allegans, atque alij recentiores, neque inter Clericos, aut laicos Aduocatos distinguendum est, vti facit Panorm. in c. sententiam. ne Clerici, vel Monachi.

Cùm-

Cùm reuerà vnus non magis sit causa mortis accusatoris sua aduocatione, quàm alter; neque etiam Clericus vacet rei illicitæ, Ecclesia enim innocentium defensionem permittit,[1] & quamuis ea Aduocatio illicita foret Clerico, si tamen causa non fuit mortis accusatoris, non faceret Clericum irregularem, vt ex iis, quæ q.2. diximus, satis constat.

Existimo secundò cum Præposit. quæst.5. de irregular. num. 104. non videri improbabile Aduocatum reo innocenti patrocinium exhibentem, posse obiicere crimina accusatori, eiúsque calumniam, si id necessarium sit ad defensionem Rei grauiter alioquin periclitantis, & licèt deinde accusator ob ea crimina puniatur, non tamen hunc Aduocatum habendum esse irregularem, saltem post factam protestationem, quia licet Aduocato, quod liceret ipsi reo innocenti in iustam sui defensionem, neque magis fiet irregularis, quàm fieret in tali casu, qui ad seruandum proprium caput, accusatori obiiceret calumniam, aliáve crimina, modò non intenderet illorum punitionem, sed sui defensionem.

Altera quæstio est, an si accusator, aut reus puniatur ex imperitia sui Aduocati, ille Aduocatus fit irregularis. Sed hæc controuersia iam fuit explicata in secunda quæst. de homicidio casuali, ex dictis in eo loco; certò constat Aduocatum cuius culpa mortali sequitur mors clientis, fieri irregularem ex homicidio casuali, & non rarò ex defectu perfectæ lenitatis.

* * *

Difficvltas XVII.

Quinam alij ministri iudiciorum fiant irregulares?

Respondetvr eos omnes, qui ad sententiam capitis eiúsve exequtionem proximè & notabiliter concurrunt, fieri irregulares defectu lenitatis. ita sentiunt omnes. quia sub hac irregularitatis nota prohibentur Clerici agitare causas sanguinis, ad illásque concurrere, vti diximus initio huius consectarij septimi; atqui ea generali prohibitione omnes, qui verè & propriè ad eas causas concurrunt, continentur. 69

Primò igitur publicus scriba, siue Notarius, aut Tabellio in causa criminali scribens acta iudicaria sequuta morte, fit irregularis. glossa in cap. 1. d. 51. v. ad sacerdotium. Verè enim ad sententiam deinde consequentem notabiliter influit, cum illa non pronuntietur, nisi ex illis actis. Quare leuis est illa quæstio, an Notarius fiat irregularis, quando eius scripta authentica non sunt, sed veluti à priuata persona; negat enim Innoc. in cap. sententiam, ne Clerici vel Monachi; affirmat autem ibidem Panorm. falsò allegans eundem Innocent. Estque ea communior DD. opinio, verùm rectè dixit Vgolin. videndum esse, an ea scripta quamuis non authentica, contulerint aliquid notabiliter ad mortem, quia ex illis desumptæ sunt aliquæ probationes, aut inquisitiones, aliáve eiusmodi, & tunc ex illis incurritur irregularitas, morte subsequuta: si autem nihil ad illam contulerint eiusmodi acta, non facient irregularem; quod idem dico de priuata persona àcta iudicaria scribente, quia reipsa influit in mutilationem, aut mortem. 70

Secundò. Scribens litteras iussu alterius, aut ipso dictante, quibus mandatur iudici, vt quempiam occidat, est irregularis, quia iuuat ad illud homicidium; quare scriptio eiusmodi litterarum prohibetur in cap. sententiam, cit. & ideò Nauarr. conf. 16. de homicid. secretarium quendam simili de causa contraxisse irregularitatem respondit; si tamen in his litteris iuberetur tantùm captio alicuius, nullaque fieret mentio pœnæ capitalis, quæ ex ea captione tandem sequuta fuit, dubitant DD. quorum diuersas sententias refert Vgolin. cap. 8. §. 1. num. 2. Ego existimo non fore irregularem, si non potuit, aut debuit suspicari eam capturam mandari ad punitionem sanguinis, quia qui dictauit, aut scribi mandauit, erat iudex causarum criminalium, non fieri irregularem, neque inter laicum, & Clericum scribam distinguendum est, vt malè contendit Vgolin.

Tertiò. Clericus qui iussu iudicis legit litteras, quibus illi mandabatur cognoscere de crimine alterius, non fit irregularis, quamuis iudex eo præscripto illarum litterarum damnet capite. ita additio ad Panorm. in cap. sententiam, ne Clerici, vel Monachi num. 14. litt. B Vgolin cap. 8. §. 2. saltem quando nesciebat illud mandatum iis litteris contineri. Layman cap. 7. lib. 3. tract. 3. 3. part. quia nihil, vel non nisi leuiter admodum concurrit ad mortem rei, iudex enim egit ex mandato Principis, non ex illa actione; quare neque ille lector, neque delator litterarum videtur irregularis; quod autem à Ioan. Andr. & Hostiens. obiicitur, futile est, neque etiam certò constat Clementem IV. contrarium respondisse, vti obseruat Vgolin. loco citato.

Quartò. Procurator, siue Syndicus accusatoris, hunc enim constitui posse potiùs habetur ex communi praxi, quàm ex iure, probat Iulius Clarus in pract. crimin. lib. 5. §. fin. quæst. 52. fit irregularis eo casu quo ipsemet accusator, cuius vices agit, fieret, quia reuerà tunc concurrit ad mortem rei; non placet tamen, quod Vgolin. cap. 10. numero 1. negat Procuratori vtilem fore protestationem, etiamsi eximat accusatorem ab irregularitate; cùm enim non alio modo procurator influat in mortem, quàm actor, cuius personam sustinet, vtrique erit vtilis, aut inutilis protestatio, iam enim sæpiùs reiecimus, quod reperit ibidem Vgolin. protestationem prodesse tantùm vbi quis rem suam agit, & non alienam, vti facit Procurator, si vniuersitas constitueret procuratorem ad causam criminalem, & incurratur irregularitas, à procuratore, incurretur quoque ab omnibus, & singulis, qui consenserint in creando illo procuratore, & causa criminali prosequendo; neque enim vniuersitas potest fieri in se irregularis, cùm sit persona quædam ficta, cui effectus irregularitatis conuenire non possunt. consule Vgolin. c. 10. citato.

Quintò. Lictores, qui reum capiunt, compingunt in carcerem, in eóque custodiunt, torquent ad exprimendam veritatem, ducunt ad patibulum, ne fugiat, aut ne ab amicis liberetur, sequuta Rei tandem morte, fiunt irregulares, ex communi DD. sensu, quia reuerà hi omnes iuuant ad cædem, aut mutilationem, suntque veræ eius causæ, quamuis in diuerso forsassis genere.

Sextò. Lictor, qui gulam frangit reo, aut aliam mortem infert, irregularis fit, vt & ij omnes, qui ipsum iuuant

iuuant, vt qui scalas applicant, aut funem porrigunt, siue trahunt, non autem qui funes, aut scalas fabricati sunt, hi enim non nisi admodum remotè concurrunt, qui struem lignorum congerunt, aut incendunt ad viuicomburium, fiunt irregulares; secùs verò qui ad cadauer tantùm cremendum, quod aliàs quoque monuimus, & notat cum aliis pluribus Vgolin. cap. 11. §. 2. num. 3.

75 Septimò. Qui notabiliter mortem rei suo facto accelerant, fiunt irregulares, quod in aliis quoque irregularitatibus ex diuersis homicidiis contingit, docentque hoc loco Sylu. verb. homicidium, 3. q. 2. Nauarr. cap. 27. num. 209. Couarr. in Clem. de homicid. 2. part. §. 4. num. 2. Vgolin. cap. 11. §. 3. num. 1. & alij, quia hi reuerà influunt in mortem Dixi tamen notabilem debere esse hunc influxum in eam accelerationem. Itaque que hortatur vt reus ducatur per aliā viam breuiorem, vt vitet infamiam, quam in alia populosa subiret, non fit irregularis, ex Henriq. cap. 12. n. 7. & Auila dub. 1. sect. 2. disp. 1. Layman cap. 7. cit. qui instigat iumentum, quo vehitur reus, qui illum equo vehi vult, ne itinere fatigetur. Qui dum illum hortatur, dicit: Eia properemus alacriter, atque ita hortatur ad celeriorem gressum; qui dicit carnifici, se iam esse functum suo munere, reumque ritè dispositum esse, quare nihil esse, quod ipsum moretur; qui pulsant campanas, quo moneatur populus, aliquem esse suspendendum; qui rudem carnificem docet modum aptandi, aut nodandi funis in genere tantùm), immò qui dicit reo, vt vnum, aut alterum gradum scalæ ascendat, non fiunt irregulares, vti ex Auila, & Henriq. colliges, quia hi omnes vel tantùm per accidens concurrunt ad celeriorem Rei mortem, vel non nisi admodum leuiter, ita vt in prudenti hominum æstimatione non magni fiat illa tam exigua cooperatio.

Vulgò tamen Vgolin. cap. 11. cit. §. 3. & seq. Bonac. disput. 7. quæst. 4. punct. 1. num. 9. & alij damnant irregularitatis eum, qui hortatur reum, vt ascendat scalas, aut cultro supponat caput, aut laqueum induat. Mihi videtur imprimis ex nullo satis aperto iure hoc colligi. Secundò, hanc omnem cooperationem esse admodum exiguam, neque in communi hominum persuasione pugnare cum lenitate, ex qua potiùs oritur, neque enim fit ex desiderio mortis citò inferendę, sed liberandi Rei à diuturniore vexatione. Tertiò fit hæc cooperatio à non cogitantibus persæpè. Quartò, non est directa cooperatio, sed per accidens, consulitur enim reo, scalam ascendat, ne maiori incommodi vi raptetur. Supponat securi ceruicem, ne si alioquin erret manus lictoris, pluribus ictibus non sine magno dolore percutiendus sit, gulam lubens laqueo induat, ne diutius torqueatur; in quibus omnibus nihil est, quod per se & directè tendat ad mortem accelerandam, sed ad subleuandum reum; quod idem de quibusdam aliis dicendum existimo. Itaque cùm hæ actiones non contineant propriam & directam cooperationem ad mortem Rei, non censerem illas inuehere irregularitatem.

Ratio vniuersalissima est, quia licèt Ecclesia propter solum defectum mansuetudinis induxerit hanc notam irregularitatis, neque noxam vllam supponat, sed tantùm indecentiam, quæ ex tali actione, quamuis alioquin laudabili, deriuatur in sacros ministros, quos eximia mansuetudine

præditos

QVÆSTIO I.

De irregularitate, quæ ex prauo vsu Sacramentorum contrahitur.

NON contrahitur irregularitas propter quemcunque prauum vsum Sacramentorum; cùm enim hæc pœna grauissima sit, & spectet ad sanctitatem, quam Ecclesiæ ministri in muneribus sacris seruare debent, vt illa decenter exerceant, non violatur ea sanctitas, & decentia quocunque crimine, sacrilego Sacramentorum vsu. Itaque Ecclesia, quæ in his suis legibus externam tantùm sanctitatem attendit, etiamsi non illam solam in suis ministris desideret, paucos duntaxat casus expressit, in quibus voluit contrahi irregularitatem; nobis autem non licet alios assignare, cùm irregularitas non imponatur ab homine, sed à solo iure, vti initio huius libri monuimus.

Prima Propositio.

De irregularitate ex iteratione alicuius Sacramenti.

1 STATVENDVM igitur est primò, solius Baptismi culpabilem iterationem facere irregularem tum rebaptizatum, tum rebaptizantem, eiusque ministrum, cum aliquo tamen discrimine; irregularitas enim rebaptizati est totalis, rebaptizatis autem eiúsque ministri est solùm partialis; prior illa incurritur propter quamcunque rebaptizationem culpabilem; posterior ista propter solam rebaptizationem publicam.

Expositio et confirmatio propositionis.

Prima Pars.

Solius Baptismi iteratio facit irregularem.

DIFFICVLTAS hoc loco solùm esse potest de tribus Sacramentis initerabilibus, aliorum enim iteratio cùm pia & licita sit, non debuit hac pœna puniri; certum autem est, irregularitatem, de qua agimus, hoc loco pœnalem esse; ex tribus itaque Sacramentis initerabilibus, Baptismo nimirum, Confirmatione & Ordine, vti suppono ex iis, quæ latè disputabimus tertia parte scientiæ canonicæ.

DIXI, solius Baptismi iterationem culpabilem puniri irregularitate contra glossam in cap. dictum, de consecrat. dist. 5. & Archidiac. ibi, atque aliis locis. Rich. in 4. d. 7. art. 7. q. 1. Ioan. Maior ibid. Hostiens. in summ. tit. de Sacrament. non iterandis §. vlt. num. 12. sub fin. atque alios plures adductos à Couarr. in Clem. si furiosus, prima parte init. num. 8. quibus adhæsit Maiol. lib. 3. cap. 15. & pauci quidam alij, quos reficiunt Scot Paludan. & magno numero recentiores, apud Couarr. loco cit. & Sayr. lib. 7. cap. 8. num. 27. quos sequitur Auila disput. 7. dub. 5. Suar. 3. part. tom. 3. disp. 38. sect. 1. quoad Sacramentum Confirmationis: quoad Sacramentum autem Ordinis tom. 5. disp. 45. sect. 4. num. 6. Quoad vtrumque verò Sacramentum Hurtad. Kon. Præposit. aliique quos numerare superfluum foret.

foret. Ratio perspicua est, quia in iure irregularitas ex iteratione Baptismi manifestò traditur; ex iteratione autem Confirmationis & Ordinis nullibi repetitur expressa. De iterata igitur Baptismi susceptione ita definiuit Leo epist. 3. ad Ianuar. Episcopum Aquilit. vbi iteratam tinctionem vocat Felix III. ep. 6. Carthagin. Synod. V. c. 11. Toletan. IV. cap. 18. vti sigillatim explicabitur statim. De iterata autem Confirmatione & Ordinatione quoad causandam irregularitatem mirum in iure silentium est. Vnde quoad Confirmationis iterationem, nostram sententiam iuri conformiorem esse dixit Nauar. cap. 27. num. 267. quamuis contraria sit iam vsu recepta: sed illum vsum minimè probat Nauar. & parùm appositè omnino afferunt aduersarij Conc. Tarracon. can. 6. vti citatur à Gratian. cap. dictum, de consecrat. dist. 5. Iuone prima parte cap. 244. & Burchard. lib. 4. cap. 50. Cùm tamen nihil tale in Concil. Tarraconensi hactenus edito reperiatur. Sed in Cabilon. II. cap. 27. imperante magno Carolo, vbi tantùm habentur ista, *vnde nobis visum est eandem Confirmationem, sicut nec Baptismum iterari minimè debere*. Ex quibus non licet colligere iterationem Confirmationis puniri irregularitate, sicut & iterationem Baptismi, cùm Concilium non dicat vtramque iterationem eâdem pœna prohiberi, sed vtramque vsurpari non debere: verba porrò, quæ à Gratiân. & Iuone adducuntur, *Quia bis, vel amplius baptizatis, aut confirmatis non sæculo, sed soli Deo sub habitu regulari, vel clericali religiosissimè famulari decretum est*, non leguntur in Conc. Cabilonensi, sed aliunde assuta sunt, nimirum ex addit. 3. ad Capitularia Francor. cap. 26. Ex quibus tamen non video, qua ratione colligant aduersarij irregularitatem, cùm potiùs inde contrariam erui possit, vti obseruauit Alphons. à Castro lib. 1. de lege pœnal. cap. 7. documento 3. §. ex ratione huius tertij documenti. In his enim verbis præcipitur clericalis officij exercitium, nam optimus & perfectissimus famulatus, qui in habitu clericali, vel regulari Deo exhiberi potest, consistit in ministerio Altaris, quod irregulares exercere non possunt.

Manet tamen grauis difficultas, 3 quam à Castro, Suar. disput. 38. cit. sect. 1. & alij dissimulatunt; si enim ex eo, quod iterum confirmati diuino famulatui ex decreto Ecclesiastico addicantur sub clericali, vel regulari habitu, benè colligimus hos non fieri irregulares, sed potiùs ad clericalia ministeria admitti, idem omninò dicendum fuerit de rebaptizatis. Quare non modò non fient irregulares, sed mancipabuntur diuinis & sacris ministeriis; capitulum enim illud, *Bis, aut amplius baptizatis, aut confirmatis*, vtrosque comprehendit, glossa in cap. dictum, de consecrat. dist. 5. hunc habitum clericalem intelligit sub clausura in pœnam, cui consentit Maiol. lib. 3. cap. 15. num. 2. Verùm hæc expositio pugnat cum ipso textu, neque enim, qui in pœnam compingitur in Monasterium, dicitur, *Deo soli sub habitu clericali, aut regulari religiosissimè famulari*. Neque hæc verba loquuntur de sola veste clericali, vti exponit glossa, sed de religiosissimo famulatu in illa veste; & nusquam ibidem fit mentio clausuræ, quam glossa affingit.

In re admodum implexa fateor imprimis, ex eo quidem textu Capi-

cular. & Canonis Cabilon. non colligi irregularitatem ex iteratione Baptismi, vti benè obiiciebatur. Secundò aio varios fuisse hac in parte diuersarum Ecclesiarum mores,& quãuis per iterationẽ Baptismi semper execrata fuit Ecclesia, vt ex PP. & Conc. ostenditur, de consecrat. dist. 4. Quare Augustin. ep. 203. ad Maximinum vocat immanissimum scelus, & Leo epist. 37. inexpiabile facinus, & Clem. Roman. lib. 6. constitut. cap. 15. pluribus damnat impietatis. Non tamen semper eadem pœna illud facinus castigauit Ecclesia, vti in epist. 1. Fœlicis III. videre est. Tertiò existimo iterationem Baptismi duobus modis vsurpatam fuisse, aliquando enim id faciebat ex hæresi rebaptizantium hæreticorum,& Donatistarum,de qua loquuntur August. Leo, & Africana maximè Concilia, & quæ fiebat sciente tum rebaptizato, tum rebaptizante, eámque rebaptizationem necessariam ad salutem contẽdedant hi hæretici:aliàs verò vel ex ignorantia, vel ex simplici credulitate,vel alio prauo fine,quàm quòd primum Baptisma etiam ab hæreticis collatum inualidum fuerit; quamuis autem hanc quoque Baptismi iterationem tanquam sacrilegam damnârit Ecclesia; non tamen grauibus adeò pœnis illam mulctauit, sed vel eas arbitrio Episcopi imponendas permisit, nullas verò certas sua lege statuit,vt appaget in illo Canone Cabilonensi, vel aliquas præscripsit, vt in Capitularib. loco citato; nam ibi agi de hac rebaptizatione, & reconfirmatione, quæ non fiebat ex hæresi rebaptizantium,inde mihi persuadeo, quòd ea fieret ignorantibus Episcopis,qui nesciebant fuisse iam aut baptizatum, aut confirmatum; cùm ij, qui ex Donatistarum insana superstitione rebaptizabantur, id palàm profiterentur, vt constat. Quartò fuit etiam aliqua pœna, quamuis non irregularitatis, quòd quis clericalem, aut regularem habitum indueret, atque ita sæculo abrenuntiare cogeretur, viguitque ille mos diutiùs, maximè in Gallia, vt aliqui in Monachos,autClericos attenderentur; quod ex variis rerum nostrarùm monumentis certissimum esse constat. Clodouæus enim Charaticum eiusque filium, qui Siagrio fauerant, vinctos totondit, & patrem in Presbyterum, filium in Diaconum ordinari iussit. Apud Gregor. Turon. lib. 2. hist. cap. 41. Childebertus etiam & Clotharius dum filios fratris Clodomiri regno priuare vellent, ad Chlotildem Reginam, quæ illos alebat, in spem regni miserunt, Archadium cum forcipe & euaginato gladio, vtrùm eos incisis crinibus viuere iuberet, an gladio interfici; quæ respondit, *satius sibi esse, si ad regnum non erigerentur, illos mortuos videre, quam tonsos*. Turri. lib. 3. cap. 17. Atque hoc ipso tempore conditæ legis, quam exponimus,Carol. Magnus Tassellonem Boiariæ Ducem cum Theodone filio capite damnatos propter accitos Hunnos attondit in Monachos; quod narrat Aimoin. lib. 4. cap. 80. Hanc igitur pœnam existimo imponi iis,qui denuò baptizantur, aut confirmantur Episcopis ignorantibus & Capitularium lege, vt sæculo abrenunriare cogerentur, & Clericatum, aut Monachismum amplecti.

4 Quod attinet ad Ordinis iterationem, ex ea nasci irregularitatem existimarunt aliqui ex iis ipsis, qui negabant,

negabant ex repetita confirmatione contrahi, vt Vgolin. cap. 35. §. 5. qui & alios adducit, quia cap. saluberrimum 1. q. 7. Hæreticis conuersis ad fidem permittitur in Ordine, quem habebant, ministrare, *nisi iterata vnctione fuerint maculati*. Si igitur bis vncti, & ordinati fuerint, non poterunt in suis Ordinibus ministrare, atque adeò erunt irregulares, vti ibid. obseruat glossa verb. maculati. Sed malè tum hoc caput, tum eius glossam affert Vgolin. est enim ea constitutio Leon. ep. 3. ad Ianuarium, aut, vt alij codices habent, Iulianum Aquileiensem, vbi ita iubet Clericos, qui se vtcunque hæreticæ communionis contagione macularunt, ad fidem redeuntes suscipi post errores, & eorum authores à se damnatos. *Vt in magno habeant beneficio si ademptà sibi omni spe promotionis, in quo inueniantur ordine, stabilitate perpetua maneant, si tamen iterata tinctione non fuerint maculati.* Quare malè legit Vgolin. *iterata vnctione.* Non loquitur itaque Leo de ordinatione Clericorum ab hæreticis, sed de rebaptizatione, vti etiam explicat glossa, quã falsò allegauerat Vgolin. Quare inde potiùs colligeremus ex reordinatione non contrahi irregularitatem; quandoquidem isti Clerici permittuntur in susceptis Ordinibus ministrare, modò non fuerint iterata tinctione, id est, Baptismo maculati, nihilque aliud excipitur; quanquam neque eo argumento nostram sententiam confirmare placeat; quandoquidem hæretici Clerici semper admissi sunt cum aliqua pœna, quam hoc loco decernit Pontifex ex veteri omninò iure, vti dicemus part. 6. huius scientiæ, ne ad vlteriores gradus ascendant, suos tamen retineant; quæ est non leuis indulgentia, excipit tamen, vt qui rebaptizati fuerint, ne quidem in Ordinibus iam susceptis ministrent, eo quòd ea tunc Donatistarum hæresis serperet; non meminit verò iteratæ ordinationis, quia quamuis ea quoque tunc ab hæreticis vsurparetur aliquando, non tamen nisi ipsum quoque Baptisma, denuò contulissent, quod & frequentiùs fiebat.

Cùm igitur nullibi statuatur irregularitas propter iterationem Ordinis, ea inducenda non est.

SECVNDA PARS propositionis.

Iteratio Baptismi debet esse culpabilis.

Dixi secūdò hanc Baptismi iterationem debere esse culpabilē, vt inducat irregularitatem cōtra quosdā apud Couar. in Clem. si furiosus 1. p. init. n. 8. qui existimãt per ignorãtiam non impediri hanc irregularitatem; de quibus dicam in consectariis. Probatur verò nostra propositio, quia vbi imponit hanc irregularitatem siue rebaptizanti, siue rebaptizato, semper requirit culpam, & de rebaptizante quidem id apertum est epist. Alexand. III. inferiùs alleganda, vbi sacrilegium & res nefanda nominatur hæc rebaptizatio, & punitur Acolythus, quia ei cooperatus est; in baptizato autem exigi culpam, constat ex pœnis, quæ vnà cum irregularitate quondam imponebantur ipsi, vti habemus in c. 6. epistolæ Fœlicis III. quam integram refert Iuo 1. p. c. p 293. Probant etiam Suar. disp. 31. sect. 6. tom. 3. in 3. part. & alij passim, quia in Conc. Afric. c. 14. & 24 vti mēdosè allegat Gratian. c. placuit, & c. qui apud 1. q. 4. infãtes baptizati ab hæreticis non fiūt irregulares, vbi deinde adulti ab errore discesserint; inde enim colligitur, neque infantes.

fantes rebaptizatos fieri irregulares; non enim maior est indecentia in rebaptizatione, quàm in Baptismo ab hæreticis collato; immò veteres canones non puniunt tam rigidè rebaptizationem, nisi propter hæresim rebaptizantium; quibus consentiebant, qui se baptizari permittebant. Sanctitas quoque Sacramenti non magis violatur in rebaptizatione, quàm in susceptione Baptismi ab hæreticis collato; immò veteres canones non puniunt tam rigidè rebaptizationem, nisi propter hæresim rebaptizantium; quibus consentiebant, qui se baptizari permittebant. Sanctitas quoque Sacramenti non magis violatur in rebaptizatione, quàm in susceptione Baptismi ab hæreticis, immò minus, nam in rebaptizatione nullum fit Sacramentum; quare neque propriè violatur sanctitas Sacramenti: at verò in collatione Baptismi ab hæretico reperitur verum Sacramentum, atque adeò gratia ferax, si nullum reperiat obicem in suscipiente, vti reuera nullum reperi in infante, & tamen ab indigno ministro conficitur non sine graui iniuria, vti latè dicemus alibi. Si igitur irregularitas ex rebaptizatione oriatur propter solam indecentiam, eodem modo illa, quæ ex susceptione Baptismi ab hæreticis contrahitur, ex sola indecentia etiam non culpabili exurgeret. Verùm hic argumentandi modus à paritate rationis sæpiùs à nobis reiectus est in his pœnis, aut inhabilitatibus, quia quæcunque indecentia non parit irregularitatem, sed ea tantùm, quam leges Ecclesiasticæ voluerunt habere hunc effectum; quare etiamsi indecentia, quæ est in susceptione Baptismi ab hæretico non faciat irregularem, nisi sit culpabilis, & idcirco infantes eum minimè contrahant, non propterea tamen indecentia, quæ est in rebaptizatione, id non faciet, & requiret culpam. Dici tamen potest iura æquiparare has duas sacrilegas tinctiones, & eodem modo excludere ab Ecclesiastica militia rebaptizatos, atque baptizatos ab hæreticis; quare aut in vtroque casu requiritur culpa, aut in neutro necessaria est, vt statim expendam: iis igitur omnibus omissis vera ratio nostræ assertionis est, quia nullibi dicitur in iure ex rebaptizatione inculpabili quempiam fieri irregularem; sed semper contrarium potiùs innuitur ex pœnis adiunctis illi irregularitati, à quibus etiam pœnis eximebantur infantes rebaptizati, vt manifestum est ex epist. 6. Fœlicis III. iubet enim expendi, *Virùm quis ad hoc facinus concurrerit, an impulsus accesserit, & vt seruata discretione peccantium, non eadem cuncti, qui lapsi sunt, lance pensentur,* addit, *neminem ad secundam tinctionem venire posse, nisi se palàm Christianum negauerit, & professus fuerit esse paganum,* quod in Ecclesiæ, vti appellarat, *summitatibus*, id est, præcipuis Sacrorum ministris, vti singillarim explicat, *auditu dictúque probatur horrẽdum*; quare hos omnes, *vsque ad exitus sui diem in pœnitentia iacere*, iubet, & ne quidem orationi Catechumenorum interesse, atque laica tantùm communione in morte donari, quibus verbis, vti aliàs explicuimus illos deponit, & è clero in laicorum pœnitentiam numerum abiicit: Monachos autem Clericos, puellas Dei, id est, Deo dicatas, aut etiam sæculares eadem pœna plecti imperat, quâ Nycena Synodus lapsos puniuit, ita vt si nulla necessitate compulsi hæreticis se rebaptizandos impiè tradiderint, tribus annis inter audientes sint,

septem

septem verò inter pœnitentes manibus Sacerdotum subiaceant, duobus annis oblationes nullo modo sinantur offerre, sed tantummodò popularibus, siue sæcularibus in oratione socientur, qui ritus expositi sunt disquisit. 3. de clausura regulari, & in scientia canonica. *Pueris autem, quibus, quod adhuc in veste sunt, à puritate vocabulum est, seu Clericis, seu laicis, aut etiam similibus puellis, quibus ignorantia suffragatur ætatis, aliquandiu sub manus impositione detentis reddenda communio est, nec eorum expectanda pœnitentia, quos excipit à coertione censura.* Aliorum verò, qui violentia, vel periculo coacti iterationem Baptismatis subierint, pœnas admodum minuit, vtpote qui minoris culpæ rei fuerint.

Dices. Verba sequentia manifestò pugnare nobiscum, *per omnia* enim, id est, super omnia custodiri illud vult, *ne vnquam, qui in qualibet ætate alibi, quàm in Ecclesia Catholica baptizati, aut rebaptizati sunt, ad Ecclesiasticam militiam prorsus permittantur accedere.* quibus verbis imponit irregularitatem etiam infantibus rebaptizatis, quandoquidem nullam excipit ætatem, ac proinde non exigit culpam ad hanc iteratam tinctionem, vti appellat.

Respondeo, Fœlicem III. hanc suam epistolam ex Synodo Romana ann. Christi 487. scripsisse ad Africanos, in causa eorum, qui in persequutione Hunnerici Regis lapsi ab Arrianis rebaptizati fuerant, & deinde reddita Ecclesiæ pace à Gundabundo in Catholicam communionem recipi postulabant. Videtur autem, quæ iam in Conciliis Africanis circa similem causam rebaptizatorum à Donatistis statuta fuerant, confirmasse, aut innouasse. In Concilio autem Carthaginen. Præside Aurelio eiusdem ciuitatis nominatissimo Episcopo Cæsario & Attico Coss. ann. Christi 397. quinto Kalend. Septembris, quæ est in vulgata collectione 3. numero Synodus; quanquam plurima circa illũ numerũ excipiat Baronius Proposita fuit illa quæstio circa infantes à Donatistis baptizatos, & quamuis interuenientibus Legatis Prouinciæ Mauritanæ Silifensis non fuerit soluta quæstio, vti etiam aduertit Balsam. in can. 51. Magnæ Synodi Carthagin. & visum fuerit duntaxat consulere Siricium Romanum Pontificem, & Simplicianum Mediolanensem; satis tamen ostendit Synodus se eò propendere, *ne parentum error impediat,* quominus hi deinde *promoueantur sacri altaris ministri.* Deinde in Synodo habita etiam Carthagine ab eodem Aurelio IV. Calend. Iulias post consulatum Flauij Stiliechonis: incidit autem hic consulatus in an. Christi 400. ait Aurel. in priori Concil. statutum fuisse, vt paruuli apud Donatistas baptizati nondum scire valentes erroris eorum interitum, minimè impediantur, ne munus clericatus suscipiant. Quare rogat, vt Legati destinati ad Anastasium Romanum & Venerium Mediolanens. hanc Synodi voluntatem ipsis explicent, vt ipsi suo suffragio eam comprobent. Quæ decreta deinde recitantur, probantúrque in magna Synodo Carthaginensi ab eodem Aurelio coacta, post Consulatum Honorij XII. & Theodosij VIII. octauo Kalend. Iunias an. Christi 419. ad quam destinati fuerant à Zozimo Pontifice legati, Faustinus, Philippus & Asellus anno superiore, & hoc anno iam sedente Bonifacio illi interfuerunt. Huic igitur Synodo probata sunt antiqua illa decreta, de infantibus baptizatis ab hæreticis, cano. 47. & 57.

& 57. ex codice Dionysij Exigui : in editione autem Balsamonis can. 51. & 61. Cùm igitur plurium Synodorum Africanarum decreta à Sede Apostolica, atque etiam Mediolanensi comprobata edita fuerint, quæ infantes ab hæreticis baptizatos in Clerum admitti permittebant, vbi iam grandiores errorem deposuissent, non est existimandum, Fœlicem deinde tertium, dum aliquot pòst annis in eadem causa scribit ad Africanos, aliquid contra antiquas leges à Romana Sede sancitas statuisse : quare quod hæc sua epistola dixit, in qualibet ætate baptizatos ab hæreticis arcendos esse à Sacris, de ætate doli capace exponendum est, cum glossa in cap. qui in qualibet, 1. quæst. 7. verb. ætate. Quod autem dixit Fœlix de baptizatis ab hæreticis, idem omninò affirmat de rebaptizatis, vt patet ex verbis relatis superiùs; igitur neque infantes rebaptizati prohibebuntur ab Ecclesia; immo si expendamus diligentiùs verba Fœlicis, non agit de quacunque rebaptizatione, sed de ea, quæ fit extra Ecclesiam, & ab hæreticis, vt non modò ex tali epistola colligi manifestò potest, sed ex his etiam verbis, *qui in qualibet ætate a ibi, quàm in Ecclesia Catholica baptizati, aut rebaptizati sunt*. Si itaque decreta tum Africana, tum Romana, tum Mediolanensia admittebant ad Clerum infantes baptizatos ab hæreticis, admittebant quoque ab iisdem rebaptizatos, neque iis contrarius est Fœlix, qui non condit nouum ius, & quamuis id vltrò daremus, infantes rebaptizati non essent arcendi à Clero ex constitutione Fœlicis, quia rebaptizati sunt simpliciter & absolutè, sed quia rebaptizati sunt alibi, quàm in Catholica Ecclesia, de qua irregularitate dicam sequenti propositione.

TERTIA PARS propositionis.

Quinam contrahant irregularitatem ex rebaptizatione?

6 Dixi tertiò. Hanc irregularitatem afficere rebaptizatum culpabiliter, rebaptizantem, & eius ministrum. De rebaptizato iam id docui ex Leone I. Fœlic. III. Conc. Carthagin. V. & Toletan. IV. & epist. 25. lib. 2. Registri Gregorij, qui ideò Afros ad Ecclesiasticos Ordines suscipi omninò prohibet, quia ipsorum aliqui sunt Manichæi; aliqui verò rebaptizati, & ex pœnitentiali etiam Theodori, vt refertur cap. qui bis. de consecrat. dist. 4. quamuis enim non faciat ius assertio illa Theodori, vt iterum inferiùs monebo, ostendit tamen antiquum vsum.

Quod verò attinet ad rebaptizantem, idem affirmant vnanimi consensu DD. eo quòd licèt ius id non apertè exprimat, id tamen necessariò supponit cap. 2. de Apostatis. Alexand. enim III. rogatus ab Abbate S. Genouefæ, qua pœna plectendus esset adolescens, qui ministrarat Sacerdoti rebaptizanti fratrem eius carnalem, qui sortilegarum insano consilio delusus, vt valetudinem recuperaret, se iterum non sine graui iniuria Sacramenti baptizari curauerat. Respondet Pontifex, vt ex integra epistola, quæ refertur in prima compilat. eod. tit. de Apostatis. cap. 3. & in part. 26. cap. 1. post Conc. Lateran. ab illo eodem Pontifice celebratum, quamuis hoc postremo loco desit inscriptio epistolæ, hunc adolescentem tum à minori ætate, tum ab intentione fraternæ salutis corporeæ videri aliquantulum

quantulum excusari, & ideò non multum plectendum esse; quia tamen cooperator extitit rei *nefandæ*. si crimen publicum fuerit, ad superiores Ordines promoueri non poterit, nisi Religionem ingrediatur, & fauore Religionis cum eo dispensetur; si verò crimen occultum est, promoueri poterit, excessum tamen suum dignis pœnitentiæ fructibus expiabit. Ex hoc textu, in quo imponitur irregularitas Acolytho ministranti in iteratione sacrilega Baptismi, colligunt omnes interpretes in illud cap. 2. de Apostas. & Theologi in 4. omnésque deinde Summistæ, quos eodem vnanimi consensu sequuntur recentiores, potiori multo ratione eandem pœnam imponi ipsi baptizanti; & sanè consuetudo, quæ est optima legum interpres, hanc expositionem ampliationémque constitutionis Pontificiæ iam diu probauit; quamuis enim in his, quæ pendent ex mero iure positiuo, argumentum à simili, aut à fortiori, siue à minori ad maius, non sit semper efficax, & minora nonnunquam peccata puniantur quibusdam inhabilitatibus, aut pœnis, quibus grauiora non plectuntur, ac proinde licèt actio sacrilega sit maius peccatum, quàm illius tantùm cooperatio, posset cooperatio plecti aliqua pœna, quæ non statueretur aduersùs ipsammet actionem sacrilegã; quando tamen eadem est actio præcipui agentis, & cooperantis, eadémque malitia prorsus inficiuntur, optimè à pœna cooperationis ad pœnam principalis actionis argumentamur, vt aduertit Sanctarell. cap. 45. de hæres. dub. vnic. num. 8. id autem maximè verum est, quoties cooperatio non ponitur nisi propter malitiam, quæ in ipsam ex principali actione deriuatur, tunc enim optimè & quodammodò necessariò à pœna cooperationis ad pœnam actionis primariæ argumentamur, alioquin enim esset parum æqua illa lex, quæ castigaret cooperatorem criminis propter atrocitatem criminis, ad quod fuit cooperatus, & non puniret primarium criminis patratorem, cuius actio totam, vt ita dicam, malitiam criminis haurit, & quæ secundarias actiones inficit, non enim sunt malæ, nisi quia sunt aliquæ appendices primariæ actionis, aut quia in illam aliqua ratione influunt; quare licèt non rectè argumẽtemur à pœna imposita Principi agẽti ad pœnam secundariorum, quæ duntaxat primarium iuuerunt, & non peccarunt, nisi in illo suo concursu, & coniunctione cum primario, ac proinde leuiùs omninò peccarunt; qua de causa diximus lib. de censuris, censuras aliásve pœnas in iure statutas afficere mandantes, consulentes, aliósve coadiuuantes, nisi lex idipsum exprimat; à pœna tamen inflicta criminis cooperantis efficax argumentũ ducitur ad pœnam criminis commissi à primario agente; cùm igitur Acolythus fiat irregularis propter ministerium exhibitum iterationi Baptismatis, quia fuit cooperatio præstita *rei nefandæ*, ipsa potiùs actio *rei nefandæ* eadem pœna punienda erit; & sanè Abbas ille nihil quæsiuit à Pontifice de ipso rebaptizante, cuius crimen, & pœna satis nota erant, sed de hoc ministro, cùm non satis liqueret, an pœna rebaptizantis ad illũ deberet extendi, & in hoc præterea casu nonnulla occurrerent, quæ istum Acolythum excusarent, minor nimirùm ætas, & sollicitudo valetudinis fraternæ. Cùm igitur communis illa interpretum expositio ampliatióque huius Pontificij responsi ab Acolytho ad ipsum ministrum optima ratiocinatione

nitione nitatur, accedátque recepta consuetudo, & vsus, certum omninò esse debet rebaptizantem eodem saltem modo esse irregularem, atque eius ministrum. Difficultas duntaxat excitari posset, quòd Alexand. non videatur illa sua responsione statuere hunc *Acolythum esse irregularem etiam partialiter, sed tantùm mandare illi Abbati, vt prohibeat à superiorum Ordinum susceptione hûc Acolythum, ait enim, *ad superiores Ordines ascendere non valebit*. Verùm ea verba æquè significant sententiam latam ac ferendam; quare de pœna, quæ ipso facto incurritur, & de inhabilitate ad ascensum superiorũ Ordinum, quam crimen rebaptizationis inducit, ipso iure accipi possunt, & debent, quando ita consuetudo iam pridem obtinuit.

Hanc prætetea irregularitatem extendunt ad parentes, qui suos liberos rebaptizandos offerunt, ad compartes atque alios cooperantes eiusmodi rebaptizationi. Maiol. lib. 2. cap. 14. num. 6. & Vgolin. cap. 35. §. 3. num. 6. sed gratis omninò admittitur ea ampliatio, cùm nullum habeat in iure argumentum, & irregularitas non contrahatur, nisi in casibus expressis à iure.

QVARTA PARS propositionis.

Qualis sit irregularitas ex iterato Baptismo.

7 POSTREMA parte propositionis explicui, qualis sit hæc irregularitas, neque enim eosdem effectus parit in iis, quos afficit, imprimis enim respectu rebaptizati est totalis, quia & à suscipiendis Ordinibus impedit, & à ministerio susceptorum prohibet, nam in ep. Felicis, & in aliis iuribus allatis, simpliciter, & absolutè prohibentur admitti ad Clerum eiusmodi homines, quæ verba significant totalem irregularitatem, & quandoquidem, qui iam ordinati erant, deponebantur, & sola communione laica in extremo donabantur, reuera iudicabantur indigni, & inhabiles, qui in susceptis Ordinibus ministrarent; quamuis autem eę pœnæ tamdiu cessarint in Ecclesia, nihilominus perseuerauit irregularitas, vt ex communi vsu constat.

Quod verò attinet ad rebaptizantem eiúsque ministrum, irregularitas est tantùm partialis, & prohibet solùm, ne is promoueatur ad superiores Ordines, vt in cap. 2. de Apostatis, definitur ab Alexand. III. circa Acolythum ministrantem rebaptizanti; quare cùm DD ad rebaptizantem pœnam eo loco impositam extenderint, non alia sanè erit ipsius rebaptizantis, quàm ministrantis irgularitas, hoc est, partialis duntaxat, itáque docent Suarez disp. 31. sect. 6. dub. 1. tom. 3. in 3. part. Layman lib. 1. tract. 5. part. 5. cap. 2. Filliuc. tract. 20. num. 177. Hurtad. disp. 2. diffic. 1. Bonac. disp. 7. q. 3. punct. 3. num. 7. Præposit. in 3. part. q. 66. art. 9. dub. 3. num. 108. contra Sayr. lib. 7. cap. 8. num. 5. Maiol. lib 2. cap. 14. n. 3. & Hostiens. Panorm. & Angel. relatos à Sayro, communem esse contendit; qui tamen nullum afferre expressum ius possunt, quandoquidem, vt iam monui, irregularitas rebaptizantis non colligitur nisi ex irregularitate imposita ministranti; nam quamuis eo cap. Pontifex responderit de solo Acolytho, de quo interrogabatur, non tamen inquit Præposit. tam spectauit materiale

tiale facti, quod proponebatur, quàm id propter quod interrogabatur, definiítque incurri irregularitatẽ propter ministerium, cùm æquè, immò & magis præstetur à rebaptizante, quàm ab Acolytho, idcircò æquè rebaptizans fit irregularis, atque Acolythus; itaque non colligitur hæc rebaptizantis irregularitas ex similitudine, aut per argumentum à maiori, sed quia formaliter decernitur in ea constitutione Alexandri; atqui ibi decernitur irregularitas tantùm partialis, & quæ prohibeat à suscipiendis nouis Ordinibus, non autem ab administratione susceptorum; ergo neque Acolythus, neque Sacerdos rebaptizantes, & ministerium præstantes *rei* huic *nefandæ* contrahunt irregularitatem totalem.

Obiicies. Pœnam depositionis perpetuæ impositam fuisse quondam rebaptizantibus, quæ si habuit adiunctam irregularitatem, reuerà totalem habuit, diúque perseuerauit ea depositionis pœna propter hoc crimen, nam apud Burchard. lib. 4. cap. 56. Concil. Lugdun. ita statuit. *Episcopus, aut Presbyter, si eum, qui secundùm veritatem habuit Baptisma, denuò baptizauerit, aut si pollutum ab impiis, & non rectè baptizatum non baptizauerit, deponatur tanquam deridens crucem & mortem Domini, nec Sacerdotes veros à falsis Sacerdotibus discernens.*

Respondeo imprimis hanc depositionis pœnam non haberi in Concilio vllo Lugdunensi, ac proinde lapsum esse Burchardum, cùm enim ille obiicit ex Bellarm. lib. de scriptorib. & Baron. an. 1026. non nisi tria Concilia Lugduni coacta fuisse reperiuntur ante illum annum. Primum Sigismundo regnante an. Christi 517. Viuentiolo Lugdunensi Pontifice in causa Stephani, qui incesti crimine se pollueràt, quod primus edidit eruditissimus Sirmondus ex codice S. Mariæ Remensis. Secundum habitum fuit an. 567. regnante Guntramno. Tertium denique an. 584. eodem Rege iam XXII. annum imperante, in quibus omnibus nihil omninò reperitur ex iis, quæ allegabat Burchard. éstque ille canon 47. Apostolor. Idem quoque traditur in cap. 15. libro 6. constit. Apostolic. apud Clem. in quem eruditum scholion edidit Turrian. Hæc tamen pœna depositionis iam diu desiit esse in vsu quoad istud crimen.

Respondeo secundò. Cùm depositionis pœna sit tantùm infligenda, ex ea malè colligitur reum deponendum esse irregularem antequam deponatur; deinde cùm habeamus expressam irregularitatem, de qua quærimus, eiúsque effectum in Alexandri constitutione, neque alibi fiat vsquam eius mentio, frustrà ex aliis pœnis olim inflictis ad exercendum ampliandúmque eius effectum argumentamur.

Alterum discrimen assignaui inter irregularitatem rebaptizati, & rebaptizantis, eiúsque ministri, quòd prior illa ex quacunque iterata rebaptizatione mortaliter culpabili etiam occulta contrahitur, vti ex epist. Gregor. superiùs citata & relata, cap. Afros, distinct. 98. aliísque locis, in quibus ea pœna imponitur, manifestò colligitur: at verò irregularitas rebaptizantis requirit crimen publicum, quod expressis verbis habet Alexander III. in sua constitutione ex parte relata cap. 2. de Apostatis, qui est vnicus locus, ex quo, vti hactenus vidimus, hanc irregularitatem colligimus; quare mirum est, quod contra expressa verba Pontificis etiam propter occultum crimen velint aliqui

hunc Acolythum, atque adeò rebaptizantem, cui ministrat, fieri irregularem, ita tamen vt possit dispensari ab Episcopo, quod non posset, si crimen fuisset publicum, quam communem sententiam esse & receptam testatur sequitúrque Sayr. lib. 7. cap. 8. num. 16. eámque reuerà docuit Scot. in 4. distinct. 6. quæst. 8. Sot. ibid. diffic. 3. art. 9. sub fin. & Henriquez lib. 14. cap. 20. §. 3. litt. A. qui tamen aliud dixisse videbatur cap. 4. §. 5. & sanè violentia est illa expositio Pontificis, qui nusquam meminit dispensationis à se, aut ab Episcopo faciendæ, sed absolutè asserit, Acolythum, de quo agebatur, non posse promoueri ad vlteriores Ordines, si eius crimen fuit publicum; si autem fuit occultum, posse promoueri peracta pœnitentia, propter illum excessum. Ex quibus verbis, quàm aptè illi DD. deducant, dispensationis Pontificiæ necessitatem pro crimine publico, Episcopalis autem pro crimine occulto, qua ratione etiam inferunt ex crimine illo occulto contrahi impedimentum promotionis ad superiores Ordines, quod tamen disertè negat Pontifex, planè mihi nondum liquere potuit; quare & nostram sententiam docent Panormit. in illud cap. 2. de Apostas. num. 1. Syluest. verb. Irregularitas, quæst. 4. Auila disput. 7. dub. 1. & plures Magistri apud ipsum; quod attinet ad Acolythum, malè tamen de ipso rebaptizante, aliud censet cum Hostiens. in cap. 2. cit. quare de vtroque absolutè pronuntiant Hurtad. diffic. 1. disp. 2. Layman lib. 1. tract. 5. part. 5. cap 2. num. 1. Toler. lib. 1. cap. 70. Paludan. in 4. dist. 6. quæst. 4. art. 1. consect. 2. & inclinat Suar. tom. 3. in 3. part. disput. 6. dub. 3.

Consectarium I.

An ignoranter rebaptizatus, vel rebaptizans, incurrat irregularitatem?

Respondetur, & dico primò. Quoties probabilis ignorantia facti excusat à peccato tum rebaptizantem, tum rebaptizatum, quia post adhibitam sufficientem diligentiam nihil certò comperire licuit de priori Baptismo, toties etiam excusat ab irregularitate. ita communissimè DD. à Sayro congesti cap. 8. cit. contra Vgolin. cap 35. §. 2. aliisque, quorum aliqui volunt per hanc probabilem ignorantiam excusari rebaptizantem tum à peccato, tum ab irregularitate, non verò excusari rebaptizatum, etiamsi non peccet, eo quod cap. qui bis. de consecrat. distinct. 4 ignoranter rebaptizatus arceatur à sacris Ordinibus, verùm illud cap. cùm sit Theodori Cantuarensis in suo Pœnitentiali, non facit legem Ecclesiasticam, neque ex eo quod insertum sit à Gratiano in suo decreto, accipit authoritatem iuris communis, quod falsò existimat Vgolin. & alibi à nobis fuit in vniuersum demonstratum. Cùm igitur irregularitas tum rebaptizantis, tum rebaptizati sit pœnalis, & supponat noxam mortalem, ex secunda parte huius nostræ propositionis, quidquid ab eiusmodi culpa excusabit, ab irregularitate quoque eximet. 8

Dico secundò, qui ex ignorantia probabili iuris eo quòd inculpabiliter ignoret prohibitam esse iterationem Baptismi, baptizat, aut baptizatur denuò, excusatur ab irregulari-

tate,

tate, quia excusatur à culpa; quid verò requiratur vt hæc ignorantia sit inculpabilis,& an aliqua eiusmodi dari possit, maximè in ministris Ecclesiæ,pendet ex iis, quæ in vniuersum disputauimus de ignorantia in scientia canonica, vbi etiam explicuimus, quid dicendum sit, quando est tantùm ignorantia pœnæ impositæ, censuimúsque omninò in hoc casu non incurri irregularitatem,cum Sanch.lib.9.de matrim. disp.32.n.17. & num 9. Kon. disp. 18.de Sacram. dub.4 num.19. & 31. Præposit. in 3. part.quæst.5.de irregular. dub. 2 n.9. Diana 4. p. tract. 2. resolut. 36. & resolut. 85.

Consectarivm II.

An qui scit se fuisse denuò baptizatum, fiat irregularis, si ratum habeat secundum Baptismum?

9 Respondetvr hunc minimè ex illa ratihabitione fieri irregularem.ita Henriq.lib.14.cap.4 §.5.Suarez disp.31 cir.sect. 6. sub fin. Sayr. lib.7.cap.8. num. 15.& alij recentiores passim contra Rich. in 4. dist.6. art.4 quæst.2.Paludan. ibid. ead. dist. q 4. art.1.concl.2. & plures Canonistas;quia cùm imponatur irregularitas iterationi culpabili Baptismi, & ad illam nihil prorsus conferat subsequens ratihabitio, non potest ex illa ratihabitione contrahi irregularitas,vti diximus aliàs de ratihabitione homicidij, ad quod nihil omninò aliquis contulerat.

Consectarivm III.

An ex ficta iteratione Baptismi contrahatur irregularitas?

Fictam iterationem nominor o actionem tantùm externam baptizandi, quam aliquis aut exercet, aut circa se exerceri patitur, non animo Baptismi conferendi, aut accipiendi, sed simulandi tantùm.

Dico autem ex ea ficta baptizatione minimè incurri irregularitatem,quamuis in foro externo, quod ducitur præsumptione, contrarium præsumatur. ita Henriq. cap. cit. lib. 14.Auila disp.7.dub.4. Suarez sect.6. cit.dub. 4. & alij, quia reuerà non fuit rebaptizatio,sed fictio & simulatio rebaptizationis, ac proinde non est peccatum rebaptizationis in suo genere consummatum, cùm tamen actus eiusmodi consummatos requirant censuræ, irregularitas & aliæ pœnæ, quando imponuntur alicui actui peccaminoso; qua ratione exterior tantùm hæreticus non incurrit pœnas hæreticorum, eo quòd non sit simpliciter hæreticus, sed hæreticus fictus, quod etiam confirmatur ex fine,quem sibi profixit Ecclesia in decernenda ista irregularitate, neque enim solam Sacramenti reuerentiam spectauit,vt iam monuimus,sed hæresis rebaptizantium odium; qui verò fictè rebaptizat, non rebaptizat animo hæretico,quamuis illum se habere præ se ferat.

Hinc soluitur illa alia quæstio, 11 an qui metu cadente in constantem virum rebaptizatur, sit irregularis; si enim ille nihil planè conferat, sed tantùm passiuè se habeat, quia non potest resistere,aut inutiliter resistit,

& animo nullo modo consentit, siue illum suum animum exteriùs significet, siue metu exterritus taceat, reuerà non fit irregularis, quia ficta est omnis illa rebaptizatio; immò neque fortassis peccat etiam non significando suum animum, quod modò non disputo: si autem metu coactus tandem consentiat rebaptizationi, videtur omninò irregularis, quia facit totum actum prohibitum; pœnam igitur illi impositam incurrit, quanquam non leuis quæstio sit, verùm metus excuset à pœna statuta per legem humanam, quamuis non excuset à culpa, eo quòd actus sit iure diuino, aut naturali prohibitus, qua de re fusè disputauimus alibi, nunc attendo duntaxat intentionem necessariam ad veram rebaptizationem, quam dico vnà cum graui metu aliquando constare posse. Vide Auilam dub. 4. citat. Sayr. cap. 8. num. 16.

CONSECTARIVM IV.

An baptizatio sub conditione, si iam reuera præcessit alia, faciat irregularem?

12 RESpondeo. Distinguendus est duplex casus, nam aliquando quis alium sub conditione rebaptizat, quia post adhibitam sufficientem diligentiam nihil certi comperire potuit de priori Baptismo, aliquando verò temerè & sine vlla sufficienti ratione dubitandi, aut etiam certò sciens priorem Baptismum, aliquem tamen baptizat sub conditione, si non sit baptizatus: & constans certaque omnium opinio est in priori casu nullam prorsus contrahi irregularitatem, cùm neque tunc peccetur, neque reuerà rebaptizet, quod non modò verum esse dixit Henriq. cap. 4. cit. num. 4. & alij deinceps, quando cum illo probabili dubio baptizat cum conditione, sed neque si absolutè & sine conditione baptizet, quia non dicitur iteratum, quod nescitur factum, & præterea ille non habet intentionem rebaptizandi, sed baptizandi cum tacita conditione, si non præcesserit iam Baptismus: expressio autem conditionis nihil facit, satis enim est, si necessario includatur in intentione, quæ tunc habetur.

Tota igitur difficultas est de illo, qui eo quòd sciat priorem Baptismum collatum fuisse, peccat baptizando denuò sub conditione, irregularem enim hunc esse contendit Franc. Victoria in summa §. 35. de materia Baptismi. Cordub. in sum. quæst. 37. Maiol. lib. 3. cap. 14. n. 5. Catechism. Roman. tract. de Baptismo. cap. de suis effectibus, & latè Sayr. cap. 8. cit. num. 23. Vgolin. cap. 35. §. 3. n. 4. Gordon. lib. 7. quæst. 18. num. 96. & subdubitanter Filliuc. tract. 20. n. 182. Negant verò Nauarr. cap. 27. n. 246. Henriq. lib. 2. cap. 31. §. 1. & lib. 14. cap. 4. num. 4. Suar. disp. 31. cit. sect. 6. dub. 4. & 5. Auila dub. 3. disput. 7. multos Magistros allegans. Bonacina disp. 7. quæst. 3. punct. 3. num. 4. Kon. disp. 18. num. 38. cui sententiæ tanquam veriori nos quoque adhæremus. Ratio est, quia conditio adiecta suspendit actum, quare ille reuerà non baptizat, quia non vult baptizare, nisi posita conditione negationis prioris Baptismi, quæ conditio cùm non existat, neque ille vult baptizare. Iura verò imponunt pœnam rebaptizationi, qualis non est ea, quæ fuit tantùm conditionata, quia reuerà non est intentio sufficiens rebaptizandi.

Quòd

Quòd si apponatur tantùm exterius ea conditio in fraudem legis, cùm tamen reipsa intendat rebaptizare; maior videbitur causa dubitandi, ex dictis tamen soluitur: si enim hæc eius intentio ex aliquo signo externo colligi possit, eúmque apposuisse duntaxat hanc conditionem in fraudem legis, vt vitaret pœnam ab illa impositam, reuerà esset irregularis, nihil enim deest, quandoquidem ponitur actio exterior ex intentione sufficienti ad consummandum in suo genere peccatum, quod punitur; & quoties à sciente repetitur Baptismus, idque aliis constat, satis efficaciter colligitur, eam actionem exerceri animo hæretico, & ex iudicio morali, quòd Baptismus ritè collatus possit repeti, ita Præposit. in 3. p. quæst. 66. art. 9. dub. 3. & Koninch loc. cit. si verò malus animus nullo modo prodatur exteriùs propter adhibitam conditionem; probabile quoque est vitari irregularitatem, inquit Koninch; sicut neque excommunicatur internus tantùm hæreticus, etiamsi eo animo disputet contra fidem, quamuis simulet se exercitij causa in scholis id facere, & tamen intendat virus suæ doctrinę disseminare, vti diximus lib. superiori.

Consectarium V.

An ex iteratione sacramentalium sequatur irregularis?

13 Respondetur negatiuè cõtra Maiol. lib. 3. cap. 15. num. 3. qui Eucharistiæ, calicum, altarium, & eiusmodi alias iteratas consecrationes, parere irregularitem, existimauit cæteris omnibus repugnantibus, cùm nullus textus afferri queat, & cùm ne quidem ipsius Ordinis ac Confirmationis iteratio habeat adiunctam hanc pœnam, vti prima parte propositionis fuit demonstratum.

Propositio II.

De irregularitate ex illicita susceptione Sacramentorum.

Seclusa iteratione sacrilega Baptismi, de qua hactenus disputauimus, nulla alia illicita Sacramenti alicuius susceptio præcisè sumpta parit irregularitatem, nisi susceptio Ordinis post contractum matrimonium. 14

Expositio et confirmatio propositionis.

Hæc propositio aliter ostendi non potest, quàm expendendo singulos casus, in quibus aliqui voluerunt contrahi irregularitatem propter sacrilegam alicuius Sacramenti susceptionem, & maximè Ordinis & Baptismi; de his enim omnibus duntaxat excitantur controuersiæ: quod verò attinet ad illam exceptionem, quam addidi de suscipiente Ordinem post contractum matrimonium etiam non consummatum, præterquam in casibus à canone permissis, dubium nullum superesse potest post Extrauag. Ioan. XXII. antiquæ, de voto, vbi apertissimis verbis idipsum definit; sed de cõiugali ordinatione fusiùs commodiori loco disceptabitur.

DVBIVM

Dubium I.

An baptizatus ab hæreticis sit irregularis?

15 PRimò itaque videtur baptizatos ab hæreticis esse irregulares. Innocent. enim I. epist. 22. cap. 5. hanc ait esse Romanæ Ecclesiæ legem, *Ex iis, qui ab hæreticis baptizati sunt, neminem in clericatus honorem vel exiguum subrogare*, & Fœlix III. epist. superiùs citata, idem omninò edixit.

Respondeo, hanc pœnam non fuisse inflictam tantùm in odium hæreticorum, quorum Baptisma & Sacramenta polluere potius, quàm sanctificare sæpiùs dicunt PP. alibi adducendi, sed propter peccatum communionis cum hæretico, & consensum in eius hæresim, quod colligimus primò ex eo, quòd infantes ab hæreticis baptizati, non sint irregulares, vti superiùs ostendimus ex duobus Conciliis Carthaginensibus à Romana Ecclesia approbatis, quorum verba refert quoque Gratian. cap. placuit. 1. quæst. 4. conciliauimúsque hæc decreta cum Fœlice III. Quare Vgolin. cap. 34. num. 5. & alij passim reiiciunt Maiol. libro 5. cap. 12. falsò asserentem hanc infantium irregularitatem. Secundò, quia fatentur æquè omnes cum Vgolin. vrgente necessitate posse suscipi Baptismum ab hæretico, neque propterea contrahi irregularitatem, quia nimirum in vtroque isto casu nullum committitur peccatum, nulláque est consensio cum hæreticis. Ex quibus sequitur hanc irregularitatem pœnalem esse, & ob peccatum hæresis externæ quod in ea sacrorum communione prohibita apparet, imponi. Quoties igitur in ea Baptismi susceptione peccatum aberit, nulla irregularitas contrahetur; atqui post Extrauag. Ad euitanda, fas est ab hæretico Sacramenta suscipere, nisi sit nominatim denuntiatus, vti diximus lib. de censur. cap. 7. q. 1. Non incurretur itáque modò vlla eiusmodi irregularitas, vti sapienter Præposit. in 3. part. quæst. 5. de irregular. dub. 4.

Dubium II.

An ficte baptizatus, aut in articulo mortis sit irregularis?

SEcundò. Qui differunt sponte Baptismum vsque ad extremum vitæ exitum, prohibentur ordinari à Concil. Neocæsariens. cap. 12. & quamuis in eo canone hic Clericus Christianus à presbyteratu tantùm prohibeatur, ex antiquo tamen vsu Ecclesiæ Romanæ etiam à clericatu reiiciebatur, vt ex epistola Cornelij Pontificis de Nouato agentis ab Eusebio relata lib. 6. cap. 32. colligitur, quin immò Balsam. in eum canon. Neocæsariens. obseruat idem factum fuisse sua ætate in tonsura, ita vt qui in extremo spiritu tonsus fuerit, non reputetur omninò vt Monachus, sed tanquam non sponte tonsus, nisi superuixerit, & dignam tonsurâ pœnitentiam ac vitam duxerit, eo quòd tonsura secundus Baptismus existimatur ἡ ἀπόκαρσις δεύτερον λογίζεται βάπτισμα. 16

Respondeo, imprimis hanc irregularitatem non afficere nisi adultos, & fundari in præsumptione coactæ fidei, & Baptismo ficto animo suscepti, quam videlicet metus mortis extorserit; quare si suis moribus deinde abstergerit eam suspicionem simulatę fidei, & paucitas ministrorum Ecclesię ita

ita postulet, in Sacerdote m promoueri poterit. Balsamon verò existimat vtramque hanc causam simul necessariam esse, vt eiusmodi possit ordinari, quod aliqui quoque censuerunt, eo quòd in illo canone habeatur particula, ἤ, ὡ; verùm hanc particulam siue Græcam, siue Latinam, non semper & necessariò coniunctiuè sumi, innumeris exemplis obuiũ est, atque etiam in iure ita aliquando vsurpari obseruauit Tusch concl. 274. n. 58. Quare non videtur ex eiusmodi particula hoc loco quidquam certi in vtramque partem colligi posse; quare inspicienda est mens canonis, qui cùm ducatur præsumptione coactæ fidei, vbi illa præsumptio detergetur per probatos mores, non manet ampliùs causa dubitandi, ne ficto animo susceptus fuerit Baptismus, quare tunc admitti nihil prohibebit ad clericatum; quia tamen aliqui possent simulare probitatem ea spe, nisi cogat paucitas ministrorum, non vult canon eiusmodi clinicos Christianos sacris initiari; verùm non existimo opus esse vlla dispensatione, quando vtraque illa causa concurrente aliquis ordinabitur, quod etiam visum fuit glossæ in cap. vnic. dist 57. vbi Canon ille Neocæsariens. refertur, & ratio mihi videtur euidens, quia positis illis duabus cõditionibus, quas canon requirit, cessat omnis ea præsumptio simulati Baptismi, propter quam solam reiiciebatur à sacerdotio, neque ad ponendas eas conditiones, & consequenter ad amoliendam omnem præsumptionem, opus est dispensatione; quamuis enim quod obiicit Suar. fuerit præsumptio iuridica, tolletur iuridicè, quando iuridicè constabit de conditionibus requisitis à iure ad cessationem illius præsumptionis. Quare neque obtinenda erit dispensatio Pontificia, vti contendit Maiol. lib. 3. cap. 8. neque etiam Episcopi, sicut volunt Turrecrem. in cap. 1. d. 57. cit. & Suar. disp. 42. de censur. sect. 1. num. 1.

Ex his porrò omnibus vides non fuisse hanc irregularitem nisi conditionatam, & non tam ratione culpabilis susceptionis Baptismi, quàm præsumptione fictæ fidei inductam, nam qui præsumitur adhuc infidelis, aut non nisi fictè Christianum agere, reuerà ordinari non debet, non iam ex iure Ecclesiastico, quàm naturali, & diuino, propter periculum irritandi Sacramentum, aut eius sanctitatem violandi: vnde

17 Colliges primò, an sit admittenda irregularitas ex ficta susceptione Baptismi, quam inuexit Maiol. lib. 3. cit. cap. 7. absque vllo expresso iure, sanè si illa fictio impediuerit valorem Baptismi, qui ita fuit baptizatus, non est reuera baptizatus, ac proinde iure diuino incapax est Ordinis, aliorúmque Sacramentorum; sicut Baptismum ita fictè susceptum atque inualidum erat, quæ incapacitas non tolletur, nisi per validum, & verum Baptismum, quo suscepto manebit prior irregularitas, cuius tunc capax non erat: si verò fictio pugnabat tantùm cùm effectu Baptismi, id est, expiatione peccati originalis, cùm verè fuerit baptizatus, & ea fictio per pœnitentiam subsequentem tollatur, non manet ampliùs incapax Ordinum, nisi ea incapacitas fuerit statuta ab Ecclesia, quod nullibi reperitur.

Colliges secundò, quoties quis metu aliáve ratione coactus suscepit Baptismum, vnde præsumatur ficto tantùm animo suscepisse, non esse ordinandum propter dubium Baptismi validi,

aut veræ fidei, non quòd irregularitas in Canone Neocæsariensi extendenda sit ad casus similes Baptismi per vim, aut metum accepti, vti facit Maiol. lib. 3. cap. 10. neque improbat Suar. sect. 1. cit. num. 7. quia non sumitur in ea extensione argumētum à simili, sed ab identitate rationis; verùm, quia hæc irregularitas non tam inducta est à iure Ecclesiastico, quàm à iure diuino & naturali, vti diximus, éstque eadem omninò præsumptio, propter quam Ecclesia cauet, ne infidelis simulatè baptizatus, aut fidem professus ordinetur; quare totum istud impedimentum est potiùs incapacitatis, quàm irregularitatis.

Colliges tertiò, falsò etiam dixisse Maiol. eod. lib. cap. 9. omnem dilationem culpabilem Baptismi esse causam irregularitatis, ideo quòd glossa, & DD. ita interpretentur Canon. Neocæsariens. in cap. 1. dist. 57. Cùm tamen neque glossa, neque vlli alij DD. id afferant; & quamuis demus Maiolo differri Baptismum, vt liberiùs peccetur, eáque de causa PP. in hos dilatores inuehantur, vti dicemus alibi, non sequitur tamen illius dilationis, & negligentiæ pœnam esse irregularitatem; ad id enim adstruendum afferri ius aliquod oporteret, nā Canon Neocæsariensis reuerà de eo casu minimè agit, neque eius ratio valet in hoc casu: etsi quis enim ductus peccandi libidine baptizari distulerit, non idcircò præsumi debet ficto deinde animo ipsum suscepisse.

Colliges quartò, quænam sit ea irregularitas, quam colligunt ex Concil. Eliberitan. cap. 24. dum prohibet ad Clerum promoueri in alijs Prouinciis baptizatos in peregrinatione, neque enim ratione Baptismi ita suscepti reiiciuntur, vt ibidem additur, quia eorum vita minimè cognita est; quare imprudenter omninò ad sacra ministeria promouerentur; vnde tam sæpè cautum fuit, ne Clerici absque suorum Episcoporum literis ab alienis Episcopis ordinarentur; qua de re alibi commodior erit dicendi locus.

Dvbivm III.

An suscipiens Ordines ab Episcopo, qui renuntiauit Episcopatui, sit irregularis?

Tertiò, eum, qui ordinatur ab Episcopo, qui dignitati renuntiauit, irregularem esse dicunt ex cap. 1 de Ordin. ad Episc. qui renunc. Episc. Syln. verb. irregularitas. q. 8. Angel. eod. verb. 1. num. 31. Sebastian. Medic. in sum. tit. 9. q. 35. §. 6. Tolet. lib. 1. cap. 71. num. 2. Henriq. lib. 14. cap. 6. num. 6. Nauarr. cap. 27. num. 241. vbi dicit esse omnium sententiam, Armill. verb. irregularitas, num 31. Tabiena eod. verb. 4. §. 5. in secundo delicto. Emanuel Rodriq. 2. part. summ. cap. 14. concl. vltima. Reginald. lib. 30. n. 27. Sayr. lib. 7. cap. 10. num. 27. licèt lib. 4. cap. 14. num. 7. contrarium docuisse videatur Vgolin. cap. 40. num. 3. qui omnes Speculatorem sequuti sunt, tit. de dispensationib. Probant, quia illa verba Pontificis, *quia indignum se fecit, exequutionem officij non habebit*, sonant omnimodam priuationem, quæ fit per irregularitatem, non suspensionem, neque enim suspensus dicitur carere exequutione, sed tantùm impediri, ne exequatur officium Ordinis, & sanè per eiusmodi verba imponitur irregu- 18

latitas

laritas in cap. inquisitionis, de testibus. Deinde Pontifex ait dispensari debere cum ita ordinato: vox autem dispensationis cadit in irregularitatem, non in suspensionem, quæ vti cæteræ censuræ, tollitur absolutione, non dispensatione. Denique Pontifex permittit Episcopo dispensare cũ illo, qui à tali Episcopo fuit ignoranter ordinatus; atqui si iste ordinatus erat tantùm suspensus, non fuisset opus illam facultatem facere Episcopis, quibus ex iure commun. cap. nuper, de sentent. excommun. licet absoluere ab omnibus censuris latis à iure, & non reseruatis, cuiusmodi non est ista suspensio; ideò igitur egnit Episcopus hac facultate, quia non erat à sola censura, & suspensione danda absolutio, sed dispensatio ab irregularitate.

Respondetur nihilominùs in eo cap. 1 de ordinat. ab Episcop. qui renunc. Episcop. non imponi nisi suspensionis pœnam, non autem irregularitatem: ex similitudine autem effectuum, quos habent hæ duæ pœnæ, in eo maximè, qui iam ordinatus est, eas confuderunt passim Summistæ hoc loco relati. Sequimur tamen glossam in illud cap. Panorm. num. 6. Flamin. lib. 1. de resignat. quæst. 17. Barbosa allegat. 48. de potestate Episcop. & in Collectan. in cap. citatum. Azor. part. 3. lib. 3. cap. 48. q. 13. Suar. disp. 31. de censur. sect. 1. num. 7. Alter. disp. 9. de suspensionib. cap. 1. Bonac. disp. 3. de suspensionib. in particular. quæst. 1. punct. 9. num. 13. Fillinc. tract. 17. num. 76. Viuian. in Ration. in cap. cit.

Probatur hæc nostra sententia, quia irregularitas impedit omnium Ordinum exercitium, cùm tamen pœna illius capitis priuet tantùm exequutione Ordinis, quem à tali Episcopo suscipit ex DD. omnium sensu, qui illam officij exequutionẽ, quam dicitur talis ordinatus non habere, secundùm subiectam materiam intelligunt; neque rectè obiiciebatur per ea verba non posse significari propriè suspensionem, nam qui impeditus est, aut suspensus ab aliquo actu, aut officio exercendo, quamdiu ita impeditus manet, verè dicitur non habere exequutionem illius officij, & in cap. inquisitionis, de accusationib. cit. significatur etiam tantùm suspensio, vt dicam inferiùs, immò cùm irregularitas primò & per se respiciat susceptionem Ordinis, quam impedit, & secundariò tantùm exercitium Ordinis suscepti; suspensio verò solius Ordinis iam habiti liberam exequutionem impediat, magis propriè eæ voces, *exequutionem officij non habebit*, potiùs suspensionem, quàm irregularitatem significabunt; & quamuis tum supensionem, tum irregularitatẽ absque improprietate vlla significare possint, ex subiecta materia dispiciendum foret, vtram ex duabus istis pœnis indicarent; hîc autem cùm pœna irregularitatis sit maior suspensione, neque culpa, quæ punitur, sit vsque adeò grauis, & in pœnalibus benignior pars amplectenda sit, potiùs de suspensione interpretari debemus, atque ita retinere propriissimam vocum significationem, quamuis & alia de irregularitate non sit impropria; verbum autem dispensandi, quo vtitur Pontifex, nihil officit, quia quoties suspensio habet rationem pœnæ, & impedimenti potiùs, quàm censuræ, tollitur per veram dispensationem, & non per absolutionem; hæc autem suspensio cùm non modò tollat vsum Ordinis antea habiti, sed etiam impediat ab aliorum acquisitione, est pœna, quia est

impedimentum perpetuum, neque tollitur nisi per dispensationē, atque ea in parte magnam communionem habet cum irregularitate, neque est mera & pura censura.

Quod porrò attinet ad pœnam hoc capite impositam ordinato ab eo, qui Episcopatui suo renuntiauit, distinguit Pontifex inter eum, qui renuntiauit tantùm loco, & non dignitati Episcopali, & eum, qui vtrique simul renuntiauit, ille tantùm renuntiat loco, qui Episcopatus officium, quod semper certo loco affixum est, ac proinde totam iurisdictionem dimittit; dignitate verò se abdicat, qui quantum potest, priuat se ordine Episcopali, & quia ille tolli non potest, propter characterem indelebilem, quem imprimit, manét que perpetuò potestas Ordinis, illius vsu se priuat, atque si annuat Summus Pontifex, eámque renuntiationem admittat, nequit hic Episcopus Pontificalia ampliùs exercere, aut Ordines licitè conferre; quamuis si eos conferat, validè conferat propter potestatem Ordinis, quam perpetuò retinet, & abiicere non potest, quamuis eius vsum iam sibi illicitum fecerit; quia verò sunt aliqui actus Ordinis Episcopalis, qui etiam aliis inferioribus Prælatis non Episcopis, sed Sacerdotibus duntaxat communicari possunt, cuiusmodi est collatio minorum Ordinum, quæ conceditur Abbatibus, & consecratio Altarium, Calicum, Ecclesiarum, aliæque eiusmodi actiones; ideircò quoties Episcopus renuntiat dignitati Episcopali, non intelligitur ex iure communi admitti ea renuntiatio à Pōtifice, nisi quoad actus ita proprios dignitatis, & Ordinis Episcopalis, vt aliis inferioribus communicari non soleant, neque fortassis possint, cæteros enim actus omnes, qui conceduntur aliquando simplici Sacerdoti, vult adhuc licitos esse illi Episcopo, etiam vbi se sponte sua dignitate abdicauerit, nisi ea abdicatio totalis fuerit, etiam quoad istos actus expressos, illámque in ea amplitudine Pontifex vti posset, admiserit, alioquin nisi hæc omnia exprimantur, censebitur facta ex præscripto iuris communis, & cum ea exceptione, quam dixi, pertinet enim ad maiestatem Ordinis Episcopalis, qui personæ Episcopi affixus est, ostenditque latè Flamin. lib. 1. de resignat. quæst. 17. in omni renuntiatione semper antiquæ dignitatis vestigium aliquod in renuntiante remanere ex dispositione iuris communis.

Ait igitur Pontifex, Episcopum qui loco tantùm sui Episcopatus renuntiauit, posse validè & licitè conferre Ordines tum maiores, tum minores, si ab alio Episcopo rogetur; quare neque ipse Episcopus, neque qui ab eo recipiet Ordinem quemcunque, suspendetur, quia retinuit sibi vsum potestatis Ordinis, quamuis cùm ampliùs non habeat subiectos, non possit quenquam absque alterius Episcopi venia ordinare, quod si faciat, non incurretur vlla pœna præcisè, propter ordinationem intententatam cōtra renuntiationem Episcopatus priùs factam, sed propter vsurpatam alienam iurisdictionem, aut propter Ordines ab alieno Episcopo absque licentia proprij susceptos, de quo casu dicam inferiùs.

Secundò, si Episcopus renuntiauit etiam dignitati, & conferat minores tantùm Ordines, nulla incurritur suspensio ab ordinato, quia per eam dignitatis renuntiationem non priuatur se ille Episcopus potestate licitè conferendi Ordines minores vsque ad

subdia

subdiaconatum exclusiuè, nam subdiaconatus est iam Ordo sacer, vt dicemus alibi; quia alij, quàm Episcopi, hos aliquando Ordines conferunt, & quod non Episcopis licet, permittitur Episcopo, etiam postquam sua se dignitate exuit; debebit tamen obtineri venia Episcopi, cui subditur Clericus ordinandus, etiamsi huius conditionis non meminerit Pontifex, quia alibi statuta erat pœna in eos, qui sine debita iurisdictione Pontificalia exercent.

Tertiò, qui suscipit Ordines sacros ab Episcopo, qui dignitati renuntiauerit, incurrit suspensionem, & impeditur ab exequutione Ordinis ita suscepti, siue scienter, siue ignoranter eos Ordines susceperit, ita tamen vt si scienter ita fuerit ordinatus à solo Pontifice, dispensari possit; *si autem ignoranter id factum sit, poterit, nisi crassa & supina fuerit ignorantia, discretus Pontifex dispensare.* Circa quæ vltima verba non leuis quæstio est, videtur enim Pontifex tunc tantùm facere potestatem Episcopis dispensandi cum ita ordinato ex probabili ignorantia, quandoquidem si supina sit ignorantia, non poterit dispensare; ergo id tantùm poterit, quando ignorantia non fuerit supina, nec crassa, sed probabilis atque inculpabilis: tunc autem inutilis est dispensatio, quia cùm nulla fuerit commissa culpa, neque etiam contracta fuit pœna; quod totum confirmari potest ex cap. Apostolicæ, de Clerico excom. ministr. & ex cap. vt animarum, de constitut. in 6. quibus locis ignorantia excusat à culpa, & consequenter à pœna. Ignorantiam porrò crassam & supinam appellari in iure simpliciter culpabilem, dum scilicet ignoratur, quod publicum est, diximus alibi, & tradunt DD. in cap. Apostolicæ, de Clerico excommunic. ministr. & in cap. vt animarum, de constitut. in 6. Non apparet igitur, quam ob causam in eo casu indigeat dispensatione, qui ignoranter fuerit ordinatus ab Episcopo, qui suæ dignitati renuntiauerit. Hæc difficultas variè torsit glossam, Innoc. Panorm. & alios in hunc locum, vti latè discutit Alterius disp. 9. cap. 1. & Suar. disp. 31. de censur. sect. 1. qui sapienter viderunt in eo, qui ignoranter ignorantia probabili susceperit Ordines ab eiusmodi Episcopo non esse pœnam, sed impedimentum quoddam Canonicum; cùm enim illi Episcopo prohibeatur omnis administratio, & vsus Ordinis, noluit Ecclesia eum, qui ab eo susceperit Ordines, illorum quoque vsum suscipiat; quare vt illos liberè exerceat, indigebit dispensatione, quam tamen poterit tollere Episcopus; in eo verò, qui aut scienter, aut cum ignorantia crassa, quæ æquiualeat scientiæ, ordinatus est, hæc priuatio vsus Ordinis sic accepti est pœna simul & impedimentum, in quo propter commissam grauem culpam contra prohibitionem Ecclesiasticam solus Papa dispensare poterit.

Dvbivm IV.

An ordinatus ab Episcopo excommunicato, suspenso, interdicto, irregulari, degradato, hæretico, Simoniaco, publico crimine infami, aut non consecrato, vel non Episcopo, sit irregularis?

Respondetvr, eum omnem, qui recipit Ordines ab Episcopo ali- 19

qua censura, vel pœna quæ ipsi liberum exercitium sui Ordinis prohibeat, innodato, non habet exequutionem Ordinis ab ipso Episcopo suscepti, illámque priuationem talis exequutionis esse, vel suspensionis censuram, aut pœnam, vel simplicem prohibitionem & impedimentum, atque adeò impropriam quandam irregularitatem, non propriam, de qua disputamus, contra Maiol. lib.4. à cap.22. vbi nonnullos veteres laudat, sed illi nomen irregularitatis paulo latiùs vsurparunt pro quacunque prohibitione exequendi, aut suscipiendi Ordinis, quod aliàs quoque monuimus.

Probatur hæc assertio ex vniuersali regula iam indicata, nimirum Ecclesiam quoties prohibuerit alicui liberam collationem Ordinum, noluisse, vt is cui contra suam prohibitionem conferrentur, eorum liberum exercitium reciperet, absque sua dispensatione, tum ob execrationem ordinatoris, tum in pœnam ordinati, si scienter ab eo, cui prohibita fuerat ordinatio, voluerit ordinari, quòd si ignorantia excusetur à culpa, in pœnam tamen & ignominiam ordinantis, non patitur Ecclesia eiusmodi sacrilegam ordinationem valere quoad vsum, quem vnum potest Ecclesia tollere, impressum enim characterem & Ordinem collatum delere nequit; quam regulam ex Innoc.I. Damaso & Vrbano II. fusissimè ostendemus dum disputabimus de Sacramentis & Ordinibus collatis ab hæreticis, & schismaticis, atque excommunicatis. Interea adi cap. Daibertum 1. quæst. 7. & cap. si qui à Simoniacis 1. quæst. 1. & cap. ordinationes 9. quæst. 1. & cap. 1. & 2. de schismaticis, quia nemo dat, quod non habet; cùm igitur hic Episcopus censura innodatus, schismaticus, irregularis, aut aliquo crimine, cui annexa sit censura, maculatus, aut degradatus & depositus, retineat quidem characterem ac potestatem conferendi validè Ordines, eos quoque reipsa confert, sicut & cætera Sacramenta conficiet, modò omnia substantialia adhibeat: at verò, quia caret exequutione, siue exercitio sui characteris & potestis Episcopalis, Ordinis vsum & exequutionem minimè conferet, atque eo sensu sæpiùs Pontifices edixerunt illas ordinationes habendas esse irritas, nimirum quoad vsum.

Dices, veram irregularitatem saltim iure nouo Clement. VIII contrahi ab eo, qui ordinatur ab Episcopo schismatico, in sua enim constitutione an. 1595. ait Clem. sic à schismaticis ordinatos impedire recipere quidem Ordinem, sed non Ordinis exequutionem. Addit deinde, ne ita ordinati ministrare permittantur, *nisi cum ipsis super irregularitate huiusmodi occasione, authoritate sanctæ Sedis Apostolicæ fuerit dispensatum.* Respondet Præposit. in 3. p. quæst. 5. de irregular. n. 28. qui & quinque Theologorum è nostra Societate consultationem in Romano Collegio habitam refert, irregularitatem, cuius dispensationem necessariam esse dicit S. Pontifex contractam fuisse, non in ipsa ordinatione, sed in subsequuta deinde exequutione Ordinis ab schismatico suscepti, qui Ordinem quidem contulerat, sed eius vsum minimè dare potuerat, præscribit enim ibi Pontifex modum seruandum in reconciliatione Sacerdotum Græcorum cum Ecclesia, vúltque ipsis minimè permitti administrationem Ordinum, nisi cum ipsis fuerit dispensatum cum irregularitate, quam contraxerunt, propter functiones illius Ordinis

Ordinis ab Episcopo schismatico suscepti: verùm si id ignoranter fecerint, quia existimabant inculpabiliter se esse in vera Ecclesia, tenentur non incurrunt suspensionem in sua ordinatione, vti diximus, licèt priuati manserint exequutione Ordinis, atque ita deinceps exercendo illum Ordinem, non contraxerunt irregularitatem, quia non violarunt censuram. Itaque dicendum est, vel Clementem agere tantùm de scienter promotis, vel irregularitatis vocem paulo latiùs vsurpasse.

Hinc etiam fit, vt si Græcus à Latino, & Latinus à Græco Episcopo ordinetur contra prohibitionem Ecclesiasticam, cuius meminit Azor 2. p. lib. 3. cap. 48. quæst. 14. non facit propriè irregulares, vti contra Maiol. lib. 4. cap. 32. probant Turrian. lib. 9. de censur. disp. 61. dub. 3. & Filliuc. tr. 20. num. 205.

Hæc porrò omnia de prohibita exequutione Ordinis propter culpam ordinâtis sunt intelligenda de nominatim denunciatis, aut non toleratis excommunicatis, aliàve censura & pœna siue sententia canonica illigatis; cũ aliis enim ex fauore Extrauag. Ad euitanda, licet communicare in omnibus sacris, ab iisque omnia Sacramenta, atque etiam Ordines suscipere. Vti latè diximus lib. de censuris cap 7. quæst. 1. per plurima consectaria; in eamque sententiam passim abeunt recentiores: neque est quod Alterius disp 9. de suspens. cap. 3. eam reuocet in dubium, eo quòd hæreticus non tantùm qua excommunicatus, sed etiam qua hæreticus vitandus sit manifestò, aut occultè, prout notorius, aut occultus hæreticus fuerit, & caret iurisdictione atque exequutione sui Ordinis, etiam qua hæreticus, præcisa omni censura & excommunicatione: quod idem de schismatico & Simoniaco dicendum est. Ex regula igitur vniuersali tradita, cùm hi omnes careant exequutione Ordinis, illam non conferent; sed cùm hæretici, Simoniaci, atque schismatici ipso iure sint censura innodati, nunquam ostendet Alteri, eos carere iurisdictione, & exercitio Ordinis, seclusa omni censura, neque enim cùm hæc carentia iurisdictionis sit pœna tantùm Ecclesiastica, annexa esse potest alicui crimini iure naturali, aut diuino, quod superiori quoque libro ostendimus, dum diceremus nullam censuram esse institutam à Christo, quamuis ipse contulerit Ecclesiæ potestatem illas instituendi.

Dixi porrò, hanc priuationem exequutionis Ordinis in ordinato ab Episcopo, cui fuit prohibita ordinatio, esse vel pœnam suspensionis, vel simplicem prohibitionem, & impedimentum, vt componerem dissidia DD. circa eum, qui ex ignorantia probabili, & absque culpa ab eiusmodi inidoneo Episcopo fuit ordinatus, eum enim exequutionem sui Ordinis liberam accipere docet Innoc. in cap. 1. de schism. num. 4. Panorm. in cap. veritatis, de dolo & contumac. num. 46. licèt fateatur aliam sententiam esse probabiliorem, & in cap. ad probandum, de sentent. & re iudicata, num. 15. & ibi Felin. num. 2. & Castro lib. 2. de lege pœnali, cap. 15. negant verò glossa in cap. ab excommunicatis 9. q. 1. verb. quondam. & in cap. si qui à Simoniacis 1. q. 1. & in cap 1. de ordinat. ab Episcop. qui Episcopat. renunt. verb. ignorantia. & in cap 2. eodem tit. verb. Episcopos, & in cap. cùm illorum, de sent. excomm. verb. dispensare. Speculat. in tit. de dispensationib. §. iuxta. num. 14. [illegible] in cap.

cap. Alma mater. 1. part. § 6. num. 6. Maiol.lib.4. cap. 6.num.3. quod dissidium composuit cum Suar. disp.31. de censur. sect.1 num.63. &,qui eum de more sublegit, Alter.disp.9.de suspens.cap.2. In iis enim, qui scienter & culpabiliter ita ordinantur, hæc prohibitio exercendi Ordines suspensio est; in aliis verò, qui absque culpa propter ignorantiam probabilem ordinantur, est tantùm prohibitio & impedimentum quod absque culpa contrahi posse nemo dubitat. Hinc fit vt iste ministrans in suo ordine ita accepto, non incurrat irregularitatem; quamuis enim vbi sciuerit se ita fuisse ordinatum, debeat abstinere ab vsu Ordinis, eo modo contra prohibitionem Ecclesiasticam, licèt inculpabiliter, suscepto, donec obtinuerit dispensationem, quam dare poterit Episcopus iniuncta aliqua pœnitentia propter suspicionem alicuius culpæ saltem leuioris, atque adeò si pergat exercere Ordinem suum ante obtentam dispensationem, peccet grauiter, eo quòd faciat contra legem ecclesiasticam in re graui, neque ampliùs ignorantia excusetur; quia tamen non violat vllam censuram, non reuerà nullam incurrerat ex ordinatione illa inculpabili, non potest contrahere irregularitatem, neque enim illa contrahitur ministrando contra quamcunque prohibitionem ecclesiasticam.

Hac eadem distinctione vtendum erit circa illum, qui per vim & grauem metum cogitur ordinari ab Episcopo, qui non habet liberam exequutionem sui Ordinis, ille enim non peccat contra legem ecclesiasticam, quæ cum eo rigore & periculo non obligat, neque etiam contra legem naturalem, aut diuinam, cùm nulla fiat iniuria Sacramento, quod integrum omninò recipitur: quòd autem eius vsus sit impeditus, donec ab Episcopo per dispensationem expeditus reddatur, non est iniuriosum eidem Sacramento, neque etiam intrinsecè malum est recipere Ordinem sine expedito eius vsu, quoties impedimentum non ponitur à recipiente, sed conferente, cuius sacrilegio minimè cooperatur recipiens, quia cogitur ad eam receptionem, quam recusare non potest absque graui periculo. Cùm itaque eo casu non peccet iste ordinatus, non incurret suspensionem, impedietur tamen ab exercitio Ordinis ob defectum conferentis, in cuius execrationem ponitur ab Ecclesia hoc impedimentum, donec ita ordinatus suam legitimam excusationem probauerit Ecclesiæ; quare qui dicunt cum Sylu. verb. Irregularitas, num. 9. & Nau. cap. 27. num.244. istos sic ordinatos non incurrere irregularitatem, ita sunt exponendi, quòd reuerà non incurrant censuram vllam, aut pœnam ecclesiasticam; qui autem volunt cum Maiol.lib.4. cap.25. contrahi suspensionem & irregularitatem, intelligendi erunt de impedita exequutione Ordinis sic accepti, quæ neque propria suspensio, neque vera irregularitas est, vti fuit expositum.

Dubium V.

An ordinatus ab alieno Episcopo sine licentia proprij, an ante legitimam ætatem, vel statuta tempora, aut non seruatis interstitiis, aut plures Ordines eodem die suscipiens fiat irregularis?

Respondeo hos omnes nequidem iure antiquo incurrere ipso facto

facto suspensionem, sed tantùm suspendens esse à iudice; ex constitutione tamen Pij II. quæ incipit, *Cùm ex sacrorum*, suspensionem ipso facto incurri. Quare vbi ea Pij constitutio vsu recepta fuerit, suspensio ipso iure contrahetur; quod intelligendum duntaxat est de susceptione cum dolo & culpa, & de maioribus Ordinibus, non autem de minoribus. Sed de his omnibus fusè tertia parte, vbi & quale peccatum committatur, & qualis sit ea suspensio, ac quomodo contrahatur, disputamus.

Nunc tantùm difficultas est, an qui plures Ordines maiores eodem die suscepit, aut subdiaconatum cum minoribus, fiat irregularis; hanc quidem ordinationem prohibitam esse, immò & ita ordinatum suspendi ab Ordine vltimo loco, aut ab aliis, quàm à primo, si tres recipiat eodem ordine supponimus ex dicendis tertia parte. Nunc quærimus duntaxat, an etiam fiat irregularis, ita enim docent Sylu. v. irregularitas quæst. 3. Angel. eod. v 1. num. 23. Nauar. cap. 27. num. 241. Henr. q. lib 14. cap 6. num. 5. Auila 7. p disp. 9 sect. 1. dub. 4. concl. 2. Sebast. Med. tit. 9. quæst. 39. allegans Anton. 3. p. tract. 14. cap. 16. §. 16. Sayr. lib. 7. cap. 10. num. 22. plures alios referens, qui omnes asserunt id intelligendum esse de vno die, siue naturali, & vero, siue ficto, cùm videlicet ordinatus die Sabbathi continuat illius ieiunium in diem Dominicum, quousque fuerit ordinatus nouo Ordine.

Verùm mihi videtur ex cap. 1. & 3. de eo, qui Ordinem furtiuè suscepit, nihil aliud, quàm suspensionem colligi, non verò irregularitatem, cùm ibi tantùm prohibeatur ministrare ita ordinatus, nisi cum dispensatione Episcopi, eò quòd de iuris rigore nequeant in susceptis Ordinibus ministrare: non addit autem non posse promoueri; quod autem addit hunc posse despensari à suo Abbate, si Religionem intret, non intelligitur de dispensatione ad suscipiendos Ordines primò & per se, sed de dispensatione in Ordinibus iam susceptis exercendis, & consequenter de aliis quoque suscipiendis; sicut enim ex eo quòd irregularitas primariò & per se prohibeat susceptionem Ordinum, consequenter etiam impedit exercitium susceptorum; ita suspensio ex eo quòd primariò impediat ministrationem in susceptis Ordinibus, impedit quoque, ne alij deinceps durante ipsa suscipiantur; non tamen hæ duæ pœnæ, aut impedimenta confundi debent, quamuis propter magnam illam similitudinem, quam habent inter se, facilè vna significetur nomine alterius.

DVBIVM VI.

An qui per saltum, aut ante Confirmationis Sacramentum, vel aliqua censura ligatus, vel denique qui furtiuè Ordines suscipit, fiat irregularis?

HI sunt omnes reliqui modi, in quibus ex sacrilega & illicita susceptione Ordinum nasci posset irregularitas, de quibus omnibus agimus tertia parte: quoad præsens autem institutum satis fuerit, si paucis indicemus, an illicita eiusmodi susceptio pariat irregularitatem. 21

Et primò quidem per saltum promotus non fit irregularis, vt latè ostendit Auila disp. 9. sect. 1. dub. 2. immò plures ne quidem ipso iure suspensum existimant, sed suspendendum duntaxat, qua de re vide.

Alteri. disput. 10. de suspens. cap. 5. Ratio verò nostræ sententiæ est, quia nullibi reperitur in iure statuta ista irregularitas, cùm cap. vnic. de clerico per saltum promoto, neque irregularitatis meminerit, neque pœnæ ipso iure impositæ, sed tantùm imponendæ, vt ibidem exponit Viuianus in Rationali.

Secundò. Qui sine Sacramento Confirmationis ordinatur, neque irregularis, neque suspensus est, quia ius nullibi id decernit, immò ita ordinatum non peccare, nisi venialiter exercendo Ordines, dixit Auila sect. cit. dub. 3. ex Soto, Nau. & Henriq. qua de re alibi.

Tertiò. Qui censura aliqua innodatus ordinatur, non incurrit irregularitatem, quod quæstione sequenti per plura consectaria demonstro.

Quartò denique, neque qui furtiuè Ordines suscipit, aliud quàm suspensionem incurrit; non fit verò irregularis, cùm id nulla ratione colligatur ex cap. 1. de eo qui furtiuè, quod vnicum afferunt aduersarij, vt sequenti quæstione videbis.

Propositio III.

De irregularitate ex sacrilega Ordinum vsurpatione.

22 Clericus ministrans in Ordine, quem non habet, irregularis efficitur, neque potest ad Ordinem superiorem promoueri, manétque præterea suspensus per biennium, aut triennium à supremo Ordine priùs suscepto, iuxta Episcopi sui arbitrium.

Expositio, et confirmatio propositionis.

Confirmatio huius propositionis, cuius sententia satis perspicua videtur, petenda est ex intelligentia cap. 1. & 2. de Clerico non ordinat. ministr.

Prima Pars.

Vsurpatio Ordinis facit Clericum irregularem.

Imprimis igitur Clericum exercentem Ordinem, quem non habet, fieri irregularem, fatentur omnes, 23
nam in capitulo primo citato, iubet Hormisda, siue Honorius, eum, qui non ordinatus baptizauerit, aut aliud diuinum Officium exercuerit, nunquam ordinari, & ab Ecclesia abiici. Hoc autem exercitium diuinorum Officium, & Baptismus debent esse eiusmodi, vt licitè fieri non possint à non ordinato, siue quia ex Christi institutione, siue quia ex lege Ecclesiæ, aut consuetudine ita illi actus sunt annexi alicui Ordini, vt absque illo vel inualidè, vel saltem illicitè exerceantur substantialiter, aut secundùm modum, sunt enim aliqui actus, qui etiamsi quoad substantiam fieri possint à non ordinatis, immò & aliquando à laicis; dum tamen certo quodam ritu & apparatu fiunt, requirunt Ordinem aliquem, vt licitè & absque sacrilegio fiant; atque eiusmodi Ordinis exercitium, omninò requiri ad contrahendam hanc pœnam irregularitatis, omnes æquè consentiunt, qui idcircò postulant ministerium solemne cum solemnitate propria talis Ordinis, éstque ratio euidens; si enim actus, qui fit à non ordinato, neque secundùm suam substantiam, neque secundùm

secundùm modum, quo fit, est proprius certi alicuius Ordinis, non peccat, qui illum exercet, etiamsi sine Ordine exerceat, aut si aliunde peccat, non tamen contra prohibitionem exercendi Ordinem, quem quis non habet, cùm in eo actu nulla ratione vsurpetur functio, siue munus talis Ordinis; non poterit igitur puniri, qui facit illum actum tanquam vsurpans Ordinem, quem non habet.

Debet prætereà hoc exercitium vsurpatum esse cum peccato mortali, quare si vel ignorantia probabili, vel quapiam alia ex causa excusetur, vel ab omni culpa, vel à mortali, qui actiones proprias Ordinis, quo caret, exercet, non fiet irregularis, quia, vt cap. 2. docuimus, ad contrahendam irregularitatem pœnalem, necessaria omninò est culpa mortalis.

Denique debet verum esse, & non fictum tantùm hoc ministerium, quod omnes quidem fatentur, dissident tamen in explicanda ista fictione, nam aliqui volunt, vt iste Clericus habeat intentionem faciendi ex officio, ita Auila disp. 9. sect. 2. dub. 13. allegans Nauarr. Eòdem recidit quod alij petunt, intentionem faciendi verum ministerium, quod vsurpant, eo quòd neque censura, neque vlla alia pœna incurratur, nisi per actum perfectum & completum in suo genere, qualis omninò non est ille, qui interna intentione destituitur, cùm absque illa sit tantùm simulatio quædam: hæc tamen intentio in eo, qui scit se carere eo Ordine, cuius actus exercet, & impossibilis, aut inutilis est, vt sapienter aduertit Suar. disp. 42. sect. 5. num. 18. vel enim per eas actiones sacras conficitur aliquod Sacramentum, vel nullum conficitur; si primum, cùm qui scit se non esse ordinatum, v. gr. sacerdotio, sciat quoque se non posse conficere Eucharistiam, aut dare veram sacramentalem absolutionem, impossibile est, vt seriò velit facere Sacramentum, quod nouit se non posse facere; atque ita si hæc intentio requiratur ad incurrendam irregularitatem, nunquam ea incurri poterit, quantumuis aliquis actiones externas Sacerdotij aliorúmque Ordinum proprias vsurpet, & Clericus non Sacerdos excipiens confessiones, sed proferens formam sine intentione absoluendi, vitaret hanc irregularitatem; quòd si per has actiones nullum conficiatur Sacramentum, non apparet, quòd operetur intentio faciendi tanquam ex officio actiones externas cum apparatu & solemnitate proprij Ordinis, quem vsurpat. Quid enim, amabo, facit, quòd quis seriò exercens munus Diaconi cum solemnitate omni externa illi propria, intendat agere vt Diaconus. Cùm igitur DD. requirunt veram & perfectam actionem, volunt tantùm imprimis, vt seriò fiat ea actio, & non per iocum, hoc est, vt non fiat tantùm animo ridendi, & mimum agendi, siue repræsentandi sacras actiones, ita vt non sit ludicra tantùm repræsentatio; siue enim ea mimica repræsentatio; non careat graui culpa, siue sit aliquando honesta quædam & pia talium actionum exhibitio, cùm tamen per eam actionem ludicram non verè quis ministret in Ordine, cuius sunt eæ actiones, non contrahet hanc irregularitatem, quæ non infligitur, nisi propter veram administrationem in Ordine, quam quis non habet. Neque dicas aliquando hanc ludicram repræsentationem inducere suspicionem de hęresi, vnde tunc Maiol. lib. 4. cap. 13. num. 8. vult contrahi irregularitatem, quia alia esset irregularitas, quàm ea, de qua disputa-

mus; grauitas autem delicti non sufficit ad irregularitatem, nisi ea sit expressa in iure.

Sufficit igitur vt quis seriò velit ponere totam illam actionem externam cum omni ornatu & solemnitate requisita, vt dicatur vsurpare ministerium alicuius Ordinis, vt ratione illius contrahatur ista irregularitas; quia delictum quod punire voluit hac sua lege Ecclesia, est sacrilegium, quod committitur in vsurpatione exterioris actus alicuius Ordinis, ad quod satis est vera & seria voluntas faciendi totum istud exterius ministerium, & eo modo, quo fieri tantùm potest ab ordinato, etiamsi non intendat confectionem Sacramenti, aliúmve effectum, quem producit illud ministerium, quando ab ordinato exercetur, hæc enim intentio vix absque errore, aut hæresi haberi poterit. Et sanè qui solemniter baptizat, etiamsi non habeat intentionem baptizandi, tamen vsurpat totum officium, quod proprium Sacerdotis est, sicut qui circa iam baptizatum priuatim eadem solemnia vsurparet; cur igitur iste incurret irregularitatem, vt dicemus inferiùs, non autem primus ille, cùm vterque careat intentione baptizandi, vt velit tantùm facere illas actiones externas & cærimonias, quæ quia ex institutione Ecclesiæ fieri non debent, nisi à Sacerdote, dum ab alio fiunt, vsurpatur ministerium sacerdotale. Neque dicas fictè rebaptizantem absque intentione rebaptizandi & externum tantùm hæreticum non incurrere censuras, aut irregularitatem; nam per has pœnas punitur hæresis & error, qui quia non est in eo casu, neque etiam contrahitur censura: at verò hoc loco punitur tantùm delictum vsurpandi externum ministerium Ordinis, quo quis caret propter iniuriam, quæ fit religioni, & Ecclesiæ, quæ iniuria & noxa reperitur in eo actu externo seriò, & non per iocum posito, licèt non sit intentio conficiendi Sacramentum, aut obtinendi effectum, adquem actio illa externa fuit instituta.

SECVNDA PARS propositionis.

Qualis sit ista irregularitas.

24 DIxi Secunda parte nostræ propositionis, irregularitatem, de qua agimus, esse duntaxat partialem, vtpote quæ tantùm impediat promotionem ad superiores Ordines; suspenditur tamen per biennium, vel triennium ex arbitrio Episcopi ab Ordine vltimo loco suscepto, quod totum perspicuè traditur ab Vrbano III. epist. ad Legion. vel ad Lingonensem Episcopum, vti vetusta aliquot exemplaria habere obseruauit Augustin. in notis ad istud cap. in prima antiqua collectione, eod. tit. Diaconum enim, qui fingens Sacerdotem Missas celebrare præsumpserat. Negat Pontifex ad Sacerdotium esse promouendum, à Diaconatu autem *biennio, vel triennio pro prouisione sui Episcopi manere suspensum.* vbi vides imprimis imponi tãtùm irregularitatem quoad receptionem Ordinum nondum susceptorum; quoad susceptos verò non manere irregularem eiusmodi Diaconum, sed tantùm à Diaconatu suspendi per aliquod tempus arbitrio Episcopi definiendum, modò vltra biennium non extendatur. quæ expositio litteræ consentanea omninò est, vt dixit Gordon. lib. 7. quæst. 8. num. 105. Kon. disp. 18. num. 45.

Suar.

Suar. disp. 42. sect. 4. num. 4. supponit quoque Hurtad. diffic. 2. disp. 2. Bonac. disp. 7. quæst. 5. punct. 6. Præposit. quæst. 5. de irregul. n. 33. contra Layman. lib. 1. tract. 4. part 5. cap. 3. Sayr. lib. 7. cap. 10. num. 11. vbi alios allegat, qui cùm dicant Episcopum posse dispẽsare pro susceptis Ordinibus, eo ipso significant hunc Clericum indigere ea dispensatione; atque adeò simpliciter irregularem esse, cùm & ea à suscipiendis Ordinibus, & ab exercitio eorum quos habet, prohibeatur, ita tamen, vt à solo Pontifice dispensari possit quoad suscipiendos Ordines; quoad susceptorum verò exercitium ab Episcopo. Exprimitur autem Diaconatus, non quasi in aliis liceat isti liberè ministrare, sed quia facta Episcopo potestate dispensandi quoad exercitiũ Diaconatus, cõceditur simul facultas dispensandi in omnibus inferioribus; denique triennij tempus quod præfinitur, non significat hanc suspensionem esse temporalem, sed tantùm ante illud tempus non posse Episcopum dispensare, eo verò elapso posse, si velit: quæ tota expositio violenta omninò est, cùm nostra plana sit, & facilis, atque etiam benignior, ideóque in his pœnalibus præferendæ; cùm enim nunquam sint ampliandæ pœnæ, multò minus id fieri debet per extortas explicationes.

Dices, Hormisdam, siue Honorium iubere, vt ille Clericus vsurpans Ordinem, quem non habet, *abiiciatur ab Ecclesia*, quod ibid. Panorm. interpretatur de depositione, & abiectione à Clero, quia iam factus est irregularis. Respondeo cum Hostiensi allegato à Panorm. his vocibus intelligi excommunicationem, per eam enim quis abiicitur ab Ecclesia, vti ostendimus lib. de censur. non autem per depositionem, quæ est solùm ablegatio à Clero.

Consectarium I.

An laicus vsurpans Ordinem sacrum, fiat irregularis?

Ratio difficultatis est, quia hic titulus est tantùm de Clerico 25 non ordinato; ergo non comprehendit laicum, deinde cùm iubeat Pontifex vsurpantem ista ministeria deponi ex mente Panorm. non agit tenerà nisi de Clerico. Hæ tamen rationes debiles admodum sunt, quia iam docui non imperari depositionẽ, sed excommunicationem; quoad titulum autem, antiqui codices legunt, *de non ordinato ministrante*, omissa voce *Clerico*; quam etiam in antiqua collectione edita ab Anton. Aug. expunctum reperies; præterquam quòd cùm constitutio Honorij, siue Hormisdæ multo antiquior sit ipso titulo rubricæ, ad quam in collectione ista Decretalium reuocata fuit; per eiusmodi titulum restringi non debet, vti obseruat Hurtad. hoc loco. Deinde in eo cap. dicitur absolutè. *si quis baptizauerit non ordinatus*, quibus verbis vides tum laicos, tum Clericos comprehendi. Atque ita sentiunt Suar. 3. part. tom. 3. disp. 3. sect. 4. sub fin. & tom. 5. disp. 42. Gordon. lib. 7. quæst. 18. num. 102. Valent. tom. 4. disp. 4. quæst. 2. punct. 1. Filliuc. tract. 20 num. 208. Kon. disp. 18. num. 45. Hurtad. disp. 2. diffic. 2. Auila disp. 9. sect. 2. dub. 13. in vltima limitatione, qui sequuti sunt Paludan. in 4. d. 5. q. 2. sect. 1. concl. 2. Anton. 3 part. tit. 29. cap. 1. sub princip. Sylu. verb. Irregularitas.

allegans Caldetin. Nauarr. cap. 29. num. 242. Tabien. verb. Irregularitas 4. initio. Maiol. lib. 4. cap. 13. n. 4. Præposit. q. 5. de irregular. dub. 6.

Contraria tamen sententia traditur ab Angel. verb. Irregularitas. 1. n. 38. Rosella eod. verb. num. 2. Armilla num. 65. Sà verb. Irregularitas ex abusu Ordinis. num. 5. Henriq. lib. 2. cap. 29 num. 5. & lib. 14. cap. 6. n. 1. Sayr. lib. 7. cap. 10. num. 6. Layman lib. 1. tract 5. p. 5. cap. 3. num. 3. Bonac. disp 7. quæst 3. punct. 6. num. 1. Reginald. lib. 3. num. 192. Barbosa in collectan. cap. 1. de Clerico non ordinar. ministr. num. 5. quia nullibi fertur à iure hæc irregularitas aduersùs laicum, immò aliquo modo contrarium colligitur; quamuis enim non firmum adeò ducatur argumentum ex titulis & rubricis, vti diximus in scientia canonica. Cùm tamen antiqui omnes codices haberent vniuersalem hanc inscriptionem *de non ordinato ministrante*, & in vltima editione Gregoriana omnium castigatissima addita fuerit vox, *de Clerico non ordinato*, non leue indicium est, hanc fuisse lectionem antiquissimam, aut certè communiorem sensum DD. de Clerico non ordinato hos canones interpretari, & quidem cùm duo tantùm afferantur eo loco decreta Pontificum, quorum vnum, Vrbani nimirum III. agit de Diacono fingente se Sacerdotem; alterum verò Hormisdæ de non ordinato baptizante, aut officium Ecclesiasticum exercente, difficultas tantùm esse potest de mente huius secundi, de quo tamen non licet certò pronuntiare, cùm alibi non reperiatur integra illa Decretalis, & neque constet, an Hormisdæ, an Honorij fuerit: quia tamen agit de solemni administratione Baptismi & officij Ecclesiastici, quæ facilè possent vsurpari à Clericis non ordinatis, eo quòd non sint actiones annexæ certo alicui Ordini sacro iure diuino, sed tantùm Ecclesiastico, videtur de illis tantùm agere Pontifex, non de laicis, qui non nisi raò admodum hæc officia vsurpabunt; quæ ratio optima est, propter quam Ecclesia sapienter omninò Clericis tantùm hanc pœnam irregularitatis imposuerit, non verò laicis, cùm crimen, de quo agitur, frequentiùs à Clericis committi soleret, non verò nisi perrarò admodum à laicis, quibus omnibus adde vulgarem regulam de non ampliandis, sed potiùs restringendis constitutionibus pœnalibus: quare hanc posteriorem sententiam omninò probandam esse existimo.

Hinc fit primò, vt laicus solemniter baptizans non sit irregularis, quod tradunt DD. proximè citati. Secundò laicus fingens se Sacerdotem, & absoluens sacramentaliter, non erit quoque irregularis, quod docent Sayr. num. 8. & plurimi ab eo relati, & ex nostra sententia iam stabilita necessariò sequitur. Tertiò, neque erit irregularis laicus, qui cum stola & superpelliceo concionem habuerit in Ecclesia tanquam Diaconus, quia non exercet actum Ordinis, esseque eam communem sententiam testatur Layman loc. cit.

Consectarium II.

An Clericus administrans Sacramenta sine Ordine necessario, fiat irregularis?

Respondeo affirmatiuè contra Præposit. quæst. 5. de irregularit. dub. 6. vbi inclinat in contrariam sententiam, 26

tentiam, nimirum non Sacerdotem administrantem Pœnitentiam, aut extremam Vnctionem, aut Sacerdotem non Episcopum confirmando, aut ordinando, non fieri irregularem, eo quòd ius nullibi id statuit, nam in cap. 1. de Clerico non ordinat. ministr. sermo tantùm est de baptizante, & exercente aliquod diuinum Officium absque Ordine requisito; nomine autem diuinorum Officiorum non intelligitur administratio Sacramentorum, vti olim obseruauimus, & in hoc ipso capite Baptismus distinguitur à diuinis Officiis; ergo & cætera Sacramenta.

Nihilominus perstandum est in communi sententia, quæ euidenter colligitur ex cap. 2. de Clerico non ordinat. ministr. ibi enim idcircò Diaconus fingens se Sacerdotem, est irregularis, quia exercet Ordinem, quem non habet, & in cap. 1. exercens diuinum Officium annexum alicui Ordini, quo caret, eandem incurrit irregularitatem; atqui administrans aliquod Sacramentum sine Ordine ad eam administrationem validam, aut licitam requisito, exercet reuerà Ordinem, quem non habet, & diuinum Officium alicuius Ordinis proprium; & quamuis fateamur nonnunquam diuinorum Officiorum nomine non comprehendi Sacramenta; aliquando tamen eo nomine significantur absque vlla vxoris impropriatione; neque enim ampla vocis significatio est perpetuò impropria, quod etiam alibi obseruasse me memini, quod contingere hoc loco persuadet subiecta materia, non enim sunt ferè alia diuina Officia, quæ postulent Ordinem, nisi quæ includunt aliquam administrationem Sacramenti, vt patet in Diacono & Subdiacono, quorum præcipua ministeria sunt circa Missæ sacrificium, propriæ etiam actiones sacerdotales sunt in administratione Sacramentorum; quod idem de præcipuis actionibus Pontificalibus constat, neque credibile est impositam fuisse irregularitatem Clericis propter vsurpatas minores aliquas functiones Ordinum, quibus carent, permissúmque fuisse, vt præcipuas eorundem Ordinum actiones impunè exercerent, neque argumentamur à simili, quod genus argumenti in pœnalibus sæpiùs damnauimus, sed assumimus identitatem rationis, inhæremúsque ipsi textus litteræ, quæ necessariò intelligenda est de omnibus diuinis Officiis, siue functionibus & muneribus propriis alicuius Ordinis sacri. Quod verò in eo cap. fiat peculiaris mentio Baptismi, non significat alia Sacramenta à Clericis non ordinatis administrari posse absque simili pœna, sed quia id temporis frequentior erat querela inferiorum clericorum baptizantium solemniter, atque ita Diaconorum & Sacerdotum munera sibi inconsulto sumentium; quare sacris sanctionibus sæpiùs castigata fuit ea temeritas, vt latè docemus 3. p. de ministro Baptismi, disputantes, quo loco diuersas PP. sanctiones hac in parte conciliabimus.

Hinc fit primò, Clericum non Sacerdotem solemniter baptizantem etiam in extrema necessitate esse irregularem, quia illa necessitas tunc facit quidem licitam Baptismi collationem, non tamen eius solemnitatem, quæ minimè necessaria est, quod verum esse, etiamsi Diaconus ita baptizans esset Cardinalis, quia ea solemnitas annexa est iure Ecclesiastico soli sacerdotio, volunt DD. relati à Sayro cap. 10. cit. num. 4. quod intelligas velim de Diacono, cui Episcopus, aut Parochus non fecerit veniam

niam ita solemniter baptizandi.

Secundò. Clericus non Sacerdos sacramentaliter absoluere præsumens fit irregularis, quia etiamsi nullà ibi solemnitas externæ adhibeatur, ille tamen actus est substantialiter Ordinis sacerdotalis exercitium, ita omnes à Sayr. num.5. & Bonac p.6. cir. num.4. adducti.

Tertiò, Sacerdos non Episcopus Pontificalia exercens, & conferendo Ordines & Confirmationem, consecrando Altaria, aliaque similia præstando fit irregularis, quia verè exercet diuinum Officium non ordinatus, ita communiter omnes apud Sayr. Bonac. & Layman, quia siue Episcopatus sit ordo distinctus à Sacerdotio, siue eius quædam veluti extensio duntaxat, habet tamen aliam potestatem, & requiritur ad quædam munia sacrà, ad quæ non sufficit Sacerdotium; quare qui sine Episcopatu Pontificalia exercet, reuerà diuina Officia exercet non ordinatus.

Consectarivm III.

An per saltum promotus fiat irregularis, exercendo actum Ordinis prætermissi?

27 Respondeo hunc exercentem Ordinem prætermissum fieri irregularem si scienter faciat, in eáque actione peccet mortaliter, quod initio ad hanc omnem irregularitatem postulani, ita Suar. disp.42. sect.4. n.5. & 9. Filliuc. tract.20. num.209. & alij passim, quia reuerà ille ministrat in Ordine, quem non habet, quod autem alium superiorem habeat, nihil obstat, neque enim eius culpa illi debet fauere. Quæst'o tamen est, qualis sit ista irregularitas, cùm enim debeat reddere illum incapacem, qui ordinetur, ordine quem vsurpauit, illaque incapacitas sit perpetua, priuabitur quoque perpetuo vsu superioris Ordinis, quem susceperat, cùm tamen ex cap.2 de Clerico non ordin. ministr. suspendatur tantùm ad tempus, vti diximus. v.gr. promotus ad Diaconatum omisso Subdiaconatu vsurpans ministerium Subdiaconi, non potest accipere Subdiaconatum sine dispensatione, & quandiu illam non poterit recipere, non poterit etiam vti Diaconatu, vt patet; ab illo igitur perpetuò suspenditur, cùm tamen in illo cap.2. cit. Diaconus Missam celebrans irregularis quidem fit respectu Ordinis, quem vsurpauit, nempe Sacerdotij; suspenditur tamen tantùm per biennium, aut triennium ad arbitrium Episcopi à Diaconatu. Respondeo hanc suspensionem perpetuam non incurri in eo casu, nisi ex quadam consequutione; quare vbi Diaconus per saltem promotus, qui propter Subdiaconi ministerium vsurpatum factus fuerat irregularis, obtinuerit dispẽsationem recipiendi Subdiaconatum prætermissum, carebit eo ipso omni impedimento circa superiores Ordines suscipiendos, aut exercendos; quanquam moneat Suar. exprimendum esse quando contractum fuerit hoc impedimentum, dum petitur dispensatio.

Eodem modo soluenda est illa quæstio de Subdiacono vsurpante Sacerdotalia, & Diacono Pontificalia, cùm Subdiaconus fiat irregularis respectu Diaconatus recipiendi, & Diaconus respectu Sacerdotij, quia in cap.2. cit. qui alienum Ordinem vsurpauit, prohibitum tantùm suscipere Ordinem, quem vsurpauit. Igitur Diaconus proh.betur

prohibetur tantùm fieri Episcopus, quia Episcopalia exercuit; & Subdiaconus non poterit initiari Sacerdos, quia sacerdotalia gessit, poterat tamen Diaconus fieri Sacerdos, & Subdiaconus fieri Diaconus, quia horum Ordinum ministeria non vsurpatum; erit igitur imprimis hic Subdiaconus celebrans Missam irregularis respectu Sacerdotij. Secundò erit suspensus triennio à Subdiaconatu, quæ omnia colliguntur ex cap. 2. citato. Erit etiam impeditus ne toto illo triennio ad Diaconatum promoueatur; quamdiu enim aliquis manet suspensus ab inferiori Ordine, nequit ad superiores ascendere. Quartò, sublata ea triennali suspensione à Subdiaconatu, poterit ad Diaconatum promoueri, si attendamus textum illius cap. 2. Quintò. Ex vi tamen cap. 1. eod. tit. videtur ad nullum superiorem Ordinem ascendere posse hic Clericus, etiamsi non vsurparit actiones alicuius intermedij, atque ita hic Subdiaconus non poterit fieri Diaconus, quamuis solius Sacerdotij munera præstiterit, quia in cap. 1. cit. absolutè dicitur de tali, *non ordinetur*, quod omnes Ordines, quibus caret, omninò comprehendit.

Ad hunc etiam casum de promoto per saltum, pertinet ea quæstio, an fiat irregularis, qui exercet tantùm actiones Ordinis, quem habet, v. gr. Sacerdos sine Diaconatu promotus sola Sacerdotalia, Episcopus non Diaconus sola Pontificalia, distinguenda sunt nonnulla. Nam imprimis cùm ita promotus sit suspensus ipso iure, vti superiùs indicaui, si ministret in Ordine etiam ita suscepto, contrahet irregularitatem, non eam quidem de qua disputamus, sed aliam ex violatione censuræ, de qua proxima quæstione fusè dicetur. Secundò si exercendo Ordinem superiorem necessariò exerceat Ordinem, quem omisit, vt aliqui existimant de Sacerdote celebrante, quem necessariò dicunt agere, quod est Diaconi recitando Euangelium, tunc hanc ipsam irregularitatem, quam explicamus modò, propter vsurpatum Ordinem, quem non habet, contrahet. Tertiò si Ordo supremus quem accepit, non potuit validè conferri absque intermedio, quem omisit illius actiones faciendo, est irregularis, quia exercet Ordinem, quem non habet. v. gr. Episcopus factus omisso Sacerdotio inualidè consecratus fuit, & reuerà non habet Ordinem Episcopalem; quare si Episcopalia exerceat, fiet irregularis. Quartò denique si vltimus Ordo validè fuit acceptus sine intermedio, videndum nihilominus erit, an aliqua eius actio validè fieri poterit sine Ordine prætermisso, v. gr. an Episcopus non Diaconus, non valeat conferre Diaconatum; si enim hoc concedamus, reuerà contrahet hanc irregularitatem, quia confert Ordinem quem non habet; & facit ministerium, quod necessariò prærequirit Ordinem, quo caret.

Consectarium IV.

An simplex Clericus exercens actus minorum Ordinum, fiat irregularis, & quæ solemnitas requiratur ad exercitium solemne maiorum Ordinum.

Respondetvr ad primam quæstionem, quod iam sæpiùs monui, & iterū dicā q. seq cùm ex inducta consuetudine nihil ferè fiat à minori- 28

Tt bus

us Ordinibus, quod fieri non soleat laicis, vix posse propter vsurpata istorum minorum Ordinum ministeria contrahi istam irregularitatem.

Ad secundam quæstionem respondi iam aliàs, attendendum esse ornatum externum, & varias circumstantias, vt videamus, an aliquæ actiones, quãdo non sunt substantialiter actus alicuius Ordinis, ad illam tamen pertineant ratione modi quo fiunt, vt fusiùs dicãm q. sequenti. Qua etiam in re attendendam esse diuersarum Ecclesiarum consuetudinem, sapienter monet Layman cap. 3. citato; alicubi enim conceditur simplici Clerico, quod alibi non nisi à Diacono fieri solet. v. gr. quædam Ecclesiæ permittunt, vt Clerici in defectum Diaconi, aut Subdiconi adhibeantur tanquam cantores etiam Dalmatica induti ad cantandam Epistolam, aut Euangelium, aut Christi passionem, quod ex Nauarr. Henriq. & Auila probat, qui etiã fatentur licere tali Clerico Sacerdoti sacrum calicem ad Altare porrigere.

Consectarivm V.

At Clericus non ordinatus exercens ea, quæ sunt iurisdictionis, fiat irregularis?

29 Respondetvr non fieri irregularem, quia actus iurisdictionis non sunt omnia officia, de quibus solùm agitur cap. 1. de Clerico non ordinat. & actus iurisdictionis non sunt actus Ordinis, vti supponimus; quare Sacerdos absoluens sacramentaliter sine iurisdictione, aut baptizans solẽniter, aut conferens Extremam vnctionem sine licentia Parochi, aut Episcopi, non fit irregularis, quia peccat tantùm violando iurisdictionem, non Ordinem sacrum; neque non Sacerdos assistendo matrimonio loco Parochi, hanc pœnam incurret, quia illa Parochi assistentia non est actus Ordinis, immò neque propriæ iurisdictionis; si tamen ille Clericus solemniter benediceret coniugibus, fieret irregularis, quia solemnis benedictio nuptialis pertinet ad solum Ordinem sacerdotalem ex Ecclesiæ lege.

Consectarivm VI.

An ministrans in Ordine quem cum aliquo defectu suscepit, fiat irregularis?

Distingvendvm est de defectu substantiali, vel accidentali, siue ex culpa conferentis, siue accipientis contigerit. Et quidem quod attinet ad defectum substantialem, si ille totalis sit, qui cum eo ministrabit in tali Ordine, reuerà erit irregularis, quia non accepit Ordinem; quare sola ignorantia probabili poterit excusari ab hac irregularitate contrahenda; si verò defectus sit tantùm partialis, & collatus sit tantùm partialiter ille Ordo, habeátque diuersos partiales effectus, qui seorsim exerceri possunt, tunc absque irregularitate facere poterit actionem correspondentẽ illi partiali Ordini, quem suscepit. Exemplum habemus in Sacerdote qui geminam potestatem accipit diuersis actionibus, nimirum ad corpus Christi conficiendum, & ad laxanda peccata; si primum, illam tantùm 30

tùm potestatem recepisset, & audiret confessiones, atque absolueret sacramentaliter, fieret irregularis exercendo Ordinem, quo caret: si autem celebraret tantùm Missam, non fieret irregularis; neque repugnat cap. 2. de Clerico non ordin. ministr. vbi celebrans Missam sine manuum impositione, fit irregularis; per manuum enim impositionem non intellexit tantùm Vrban. eam, quæ fit ad conferendam potestatem absoluendi peccata, sed quia nunquam tempore diuiditur geminæ huius potestatis collatio; integram ordinationem vocauit manuum impositionem solito loquēdi more; cùm tamen ille, de quo ibid. agitur, esset dumtaxat Diaconus, & nullam partem Sacerdotij attigisset; quod obseruauit ibid. glossa; & manifestum est ex integra Decretali, quæ legitur in antiqua illa collect. eod. tit. & in Conc. Lateranensi sub Alexand. III. part. 50. cap. 62. quam non viderunt, qui in hoc nodo soluendo solliciti adeò fuère; quod verò attinet ad defectum accidentalem, certum est ex cap. 1. de Sacrament. non iterand. eum defectum esse supplendum priusquam ita initiatus illum Ordinem exerceat, non tamen si quis eam legem violet, fiet irregularis, cùm ea pœna nullibi imponatur.

Propositio IV.

NVlla quamuis illicita Ordinis administratio parit irregularitatem, *nisi censuræ violationem* contineat.

Expositio et confirmatio propositionis.

31 HÆc propositio est contra Maiol. qui lib. 3. & 4. plures enumerat irregularitates sine vllo expresso iuris textu.

Primò igitur vult illum, qui celebrat sine Altari consecrato ab Episcopo, esse irregularem, quia cap. nullus Presbyter 1. & 2. de consecratione. distinct. 1. talis degradari iubetur, ita ille lib. 3. cap. 22. num. 2. quia crimen, quod inducit depositionem, inducit aliquam irregularitatem ex regula generali, quam idem tradiderat lib. 1. cap. 3. num. 9. Verùm si ea regula vera sit, intelligenda tantùm erit de depositione ipso iure lata, non autem de depositione ferenda, alioquin irregularitas eam depositionem subsequens ferretur ab homine, quod factum esse iam constat: in illis autem locis à Maiolo allegatis est tantùm pœna ferenda; deinde in priori loco citato prohibetur, ne quis in locis ab Episcopo non consecratis faciat Missas, *si deinceps sacerdotij particeps esse voluerit*, quæ verba non sonant irregularitatem, sed suspensionem, aut depositionem ferendam; in secundo verò cap. citato non agitur de Sacerdote celebrante sine Altari cōsecrato, quandoquidem crimen, quod ibidem ponitur, est commune tum Clericis, tum laicis, illi enim degradari, hi verò anathematizari iubentur. Sed primò de erigente in Ecclesia aliud Altare, quàm sanctificatum ab Episcopo, vel (vt legitur apud Iuon. 3. part. cap. 20.) ab eius misso. Secundò, ne dedicationem fingat, nisi sit; quod non modò de ficta Altaris consecratione, sed cuiuscunque alterius rei interpretatur glossa; irregularitatis verò nusquam ibi mentio est, sed degradationis infligendæ Clerico, & Anathematis in laicum intorquendi.

Secundò in cap. 2. de raptoribus, iubetur vt Clerici, qui fauent raptoribus, quia vel eorum rapinis com-

municant, vel eleemosynas recipiunt, vel pœnitentiam concedunt sine debita restitutione, aut cautione, vel eorum sepulturæ assistunt, *Ordinis sui damnum irrecuperabiliter patiantur, & beneficio careant.* quibus verbis nullus dixerit imponi irregularitatem, sed depositionem, quam ita tenetur Episcopus imponere, vt ne quidem sine Papæ dispensatione possit restituere, vt ibid. obseruat Panorm.

Tertiò Sacerdos, qui Missam defunctorum facit pro viuente, vt illi mortem impetret, existimatur irregularis à Maiol. lib. 3. cap. 25. num. 6. verùm Conc. Toletan. XVII. cap. 5. ex quo desumpta est vltima pars cap. quicunque 26. quæst. 5. vti ibid. obseruant emendatores Gratiani, non agit vlla ratione de irregularitate, sed de depositione ferenda vnà cum pœna perpetui exilij, quam etiam PP. extendunt ad illum, qui huius sacrilegij author fuerit.

Puniunt iidem Toletani PP. Concil. XIII. vt citato quoque cap. refert Gratian. eos, qui non Religionis, sed mœroris testandi causa templa suis pallis & ornamentis exuerint, aut luminaria extinxerint, eiúsque facinoris authorem pronuntiant, *loco dignitatis suæ & honore priuandum ignobilitati perpetuæ mancipatum.* quæ verba non dicunt irregularitatem, vti malè existimauit Maiol. sed pœnam ab homine ferendam, & facilè de priuatione beneficij, aut dignitatis Ecclesiasticæ exponerentur.

35 Quartò Sacerdotem conficientem Eucharistiam toto ritu Missæ prætermisso, irregularem dicit Maiol. lib. 3. cap. 26. num. 5. eo quòd abutatur sacerdotali Ordine, atque adeò illo omníque eius vsu indignus sit; quæ ratio grauitatem criminis ostendit, non tamen hanc irregularitatis pœnam à iure inflictam fuisse, quod tamen probandum fuerat.

Quintò, Episcopum ordinantem per saltum Clericum, irregularem putat Maiol. lib. 4. cap. 1. num. 10. quia qui alium efficit irregularem, ipse quoque irregularis efficitur: at verò per saltum scienter ordinatus irregularis est. Verùm vt ab hoc postremo ordiar, iam docuimus hac ipsa quæst. proposit. proxima, consect. 3. hunc per saltum promotum manere quidem suspensum, non verò irregularem. Deinde principium illud vniuersale, quod ponit Maiol. eum omnem, qui alium facit irregularem, fieri quoque irregularem, negatur à Nauar. cap. 27. num. 207. Couarr. in Clem. si furiosus, tertia part. initio num. 8. & aliis, nam generans filium spurium non est irregularis, etiamsi filium illegitimum faciat irregularem, & qui alium infamat, reddit illum irregularem, ipse tamen talis non est. 36

Sextò denique cap. licèt, de electione, iubetur, vt Cardinalis electus in Pontificem à paucioribus, quàm à duabus partibus electorum, si Papatum vsurpare conetur, tam ipse, quàm qui ipsum receperint, *excommunicationi subiaceant, & totius sacri Ordinis priuatione mulctentur.* quod Maiolus lib. 4. cap. 1. num. 5. de irregularitate interpretatur contra Panorm. qui ibid. de depositione tantùm à iudice ferenda exponit, & quamuis ibi contineretur depositio ipso iure, & consequenter irregularitas, nihil tamen inde contra nostram propositionem colligere liceret, quia delictum hoc loco commissum esset in exercitio iurisdictionis, non Ordinis, de quo solo agimus, negamúsque vllum eiusmodi exercitium nisi adiunctam habeat censuræ violationem, parere irregularitatem. 37

QVÆSTIO

QVÆSTIO II.

De irregularitate ex violatione censuræ contracta.

Consectarium decimumtertium. An qui ministrat Sacramentum aliquod ex communicato, vel interdicto, fiat irregularis. num. 31.

Consectarium decimumquartum. Actus iurisdictionis contra censuræ prohibitionem facti, non pariunt irregularitatem. num. 32.

Consectarium decimumquintum. Enumeratio singularum quorũdam actionum, quæ contra prohibitionem censuræ factæ pariunt irregularitatem. num. 33.

Consectarium decimumsextum. An violatio cessationis à Diuinis, inducat irregularitatem. num. 34.

HAnc quæstionem explicabimus duabus propositionibus.

PRIMA PROPOSITIO vniuersalis.

Quando & quomodo contrahatur ista irregularitas?

1 DIco igitur Clericum peccantem mortaliter violando censuram aliquam per solemnem actum Ordinis sibi per censuram, qua irretitus est, prohibiti incurrere irregularitatem.

PRIMA PARS.

Incurri irregularitatem à Clerico per violationem censuræ illi sui Ordinis exercitium prohibentis?

2 HÆc propositio vniuersalissima est, & in ea amplitudine sumpta à nemine negatur: duabus porrò partibus constat, in prima assero incurri hanc irregularitatem à Clerico violante censuram, qua irretitus est, & ab exercitio Ordinis prohibitus, ea est enim censuræ Clericorum maximè propria: in altera parte subiicio conditiones, quæ necessariæ sunt ad huius pœnæ incursionem.

Prima igitur pars omnium DD. quos adducere superfluum foret, consensu firmata facilè colligitur ex toto titulo de Clerico excomm. minist. & ex cap. 1. cap. is qui, & cap. is cui, de sententia excomm. in 6. & singillatim discurrendo per omnes censuras ostenditur. Et primò quidem excommunicatione maiori innodatum fieri irregularem, quoties Ordinis alicùius actum exercet. cap. si quis Episcopus 11. q. 3. vbi Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, qui post excommunicationem præsumpserit oblationem, aut sacrificium matutinum, aut vespertinum facere, sicut priùs, non potest in alio Concilio spem reconciliationis habere, *neque altera recolligi, siue, vt habet alia lectio, reconciliari.* Hæc autem pœna, quæ irremissibilis ibi dicitur, non est censura, neque excommunicatio, vidimus enim cap. 2. censuram ex sua natura non posse esse perpetuam, sed emendato reo tollendam esse; erit igitur irregularis, vti argumentatur Suar. disp. 1. sect. 3. num. 1. Verùm cùm aliquando fuerit negata communio vsque ad mortem, poterit fortassis de ea reconciliatione intelligi hic textus; deinde ibi agitur tantùm de sacrificio, non verò de aliis actibus Ordinis sacri, sicut etiam in toto titulo de Clerico excommun. ministrante, vt optimè expendit idem Suar. Quare malè allegant totũ titulũ DD. vt probent, nasci irregularitatẽ ex exercitio Ordinis sacri cum excõmunicatione. Quare aliunde probanda erit nostra propositio, nam in cap. 1.

de

de re iudicata in 6. & cap. 1. cap. is qui, & cap. cui, de senteut. excomm. in 6. dicitur suspensum ministrantem in officio sui Ordinis fieri irregularem: ex suspensione autem argumentantur ad excommunicationem DD. neque immeritò; quamuis enim in pœnalibus argumentum non valeat à simili, efficax tamen est à parte ad totum; quod enim conuenit parti, conuenit quoque toti ratione illius partis: atque suspensio est veluti pars quædam ratione excommunicationis, quæ omnes effectus suspensionis, atque etiam multo plures complectitur, & quamuis differant in ratione formali, sub qua istæ censuræ inducunt easdem priuationes, quoad efficacitatem, tamen siue priuationem ipsam actualem omninò conueniunt, quod videmus in omnibus effectibus physicis, atque in formis quoque moralibus, idẽ enim omninò efficiũt, siue eiusdẽ efficacitatis sint, etiãsi à diuersis agẽtibus, & propter diuersos fines ponũtur, quod maximè in priuationibus contingit; quis enim neget tenebras ex priuatione cuiuscũque luminis idẽ efficere, & indignitatẽ, siue incapacitatẽ moralẽ ad aliquẽ Magistratum, vnde vnde oriatur, ineptum reddere suum subiectum ad eam dignitatem. Cùm igitur excommunicatio æquè priuet Clericum excommunicatum exercitio sui Ordinis, atque suspensio, sitque eadem indecentia, vt iste ingerat se ministeriis sibi prohibitis, iure merito violatio eiusmodi prohibitionis in re tam facta punietur eadem pœna irregularitatis, illeque est totius Ecclesiæ sensus & praxis; immò glossa in cap. 1. de sententent. excomm. in 6. verb. irregularitatem, obseruat ex antiquis Canonibus solùm excommunicatum ministrantem in sacris Ordinibus fuisse irregularem, sed eam pœnam deinde ad suspensionem extensam fuisse in cap. 1. de sententia & re iudicata, & cap. is qui, & is cui, de sent. excomm. in 6. & quidem si loquatur glossa de celebratione Missæ facta ab excommunicato, certum est antiquos Canones illi imposuisse irregularitatem; de aliis autem ministeriis maximè extra Sacramenta non afferunt antiqui Canones satis euidentes, vti obseruauimus.

Hinc porrò habemus suspensum quoque incurrere irregularitatem ex solemni exercitio sui Ordinis, ex iuribus allatis, ex quibus à suspensione ad excommunicationem argumentati sunt DD. ita enim Diuinis se ingerere vetatur suspensus, vt non agat in suo officio sicut priùs; neque distinguendum est, inter suspensionem, quę fit à Canone, & eam, quæ fit ab homine, vtraque enim affert irregularitatem, vti obseruat Panorm. in cap. sicut, de cohabitatione Cleric. & mulierum, num. 4. Innocentium & Hostiensem allegans, cùm iura absolutè loquantur de suspensione, quæ eiusdem naturæ est, siue ab homine, siue à iure feratur, neque sibi contrarius est Panorm. in cap. cùm dilectus, de consuetudine, num. 17. cùm dixit suspensum à Canone celebrantem non manere irregularem, sed tantùm suspensum à iudice, quod etiam asseruit Felin. in cap. pastoralis. § cùm autem, de officio delegati. n. 128. nam hi DD. per suspensionem à Canone intelligunt illam, quæ imponitur à Canone propter defectum aliquem, & non propter delictum, eius enim violatio reuerà non affert irregularitatem, vt tradit Couarr. in Clem. si furiosus 1. part. §. 1. n. 5. Auila 7. part. disp. 3. dub. 11, concl. 3. & alij inferiùs allegandi; per suspensionem verò

tò à iudice intelligit Panorm. & Felin. eam quæ propter delictum commissum infligitur, quæ sola vera censura est, & ex cuius solius violatione per Ordinis prohibiti ministerium contrahitur irregularitas; vnde idem Felin. in cap Apostolicæ, de exceptionibus, num. 17. ait suspensum siue à Canone, siue à iudice fieri irregularem si celebret, adducitque in eam rem varias glossas. Distinguendum etiam minimè est inter suspensionem, quæ est censura, & illam quæ est mera pœna, nam ob vtriusque violationem contrahi irregularitatem omnes DD æquè consentiunt, & definitur cap. 1. de re iudicata in 6 vbi iudex per sordes aliquid minus iustum committens suspenditur per annum ab officio, quæ suspensio cùm sit definiti temporis, pœna est, non censura, vti aliàs obseruauimus, de illo tamen iudice ita suspenso dicitur in eodem capite, quòd si suspensione durante damnabiliter se ingesserit Diuinis, irregularitatis laqueo se inuoluet. Ratio quoque manifesta est, neque enim suspensio causat irregularitatem, quia perpetua est, aut certi tẽporis definiti, aut indefinita quoad durationem, sed quia suspendit à sacris ministeriis; quod tam efficaciter præstat suspensio, quæ est pœna, atque illa quæ est censura, quamdiu vtraque durat.

Venio ad interdicti censuram, nam ex quocunque interdicto siue personali, siue locali nasci irregularitatem, agnoscunt omnes DD & ex aliis duabus censuris argumentantur, quia interdictum quoque priuat Clericos exercitio suorum Ordinum siue absolutè, siue secundùm quid respectu alicuius loci, vnde interdictum dicitur continere vel actu, vel formaliter suspensionem à Diuinis; deinde illustrem textum habemus in cap. is cui, de sentent. excomm. in 6. ibi enim ille, cui fuit interdictus ingressus in Ecclesiam, est quoque diuinorum celebratio interdicta, vbi vides rationem adæquatam, propter quam iste interdictus fit irregularis, reddi à Pontifice ex eo, quod illi fuerit prohibita diuinorum celebratio; quoties igitur aliquis diuina celebrabit contra prohibitionem vi alicuius censuræ Ecclesiasticæ sibi factam, euadet irregularis, dixi, contra prohibitionem censuræ, nam si fuerit simplex prohibitio facta vel à superiore, vel à Confessario, eius violatio non inducet irregularitatem, vt patet, estque euidens ratio; cùm enim irregularitas sit impedimentum Canonicum, non contrahitur, nisi in iis casibus, in quibus illud contrahi voluit Ecclesia, maximè cùm noluerit eadem Ecclesia relinquere potestatem Prælatis imponendi hanc pœnam ad punienda crimina, dum ipsis visum fuerit, sed duntaxat in casibus iure expressis, in quibus non sunt eiusmodi simplicium prohibitionum, aut mandatorum infractiones, nisi simul contra aliquam censuram Ecclesiasticam peccetur. Vides deinde in textu allegato non restringi hanc irregularitẽ ad Missæ sacrificium, aut aliquem actum peculiarem, sed ad Diuinorum celebrationem extendi; ita vt ille interdictus non agat in suo officio, sicut priùs, in gerendo se Diuinis. Hoc porrò interdictum ingressus Ecclesiæ partim locale, partim personale est; locale quidem, quia, vti ostendimus aliàs, vi illius non interdicitur absolutè & simpliciter celebratio, sed tantùm in Ecclesia, à cuius aditu iste remouetur: atqui etiam in interdicto locali non prohibetur eadem celebratio, nisi in loco interdicto; qui

igitur

igitur in illo Diuina faciet, æquè incurret irregularitatem, quod etiam definitur cap. is qui, §. is verò, de sent. excomm. in 6. Neque quod aliqui inutiliter conatur, restringenda est ea definitio, ad eum, qui sua culpa causam dedit interdicto locali, atque ita ipse specialiter interdictus est, nam Pontifex ait, quemcunque, *nisi priuilegiatus existat super hoc, vel à iure sit ei concessum*, fieri irregularem Diuina celebrãdo in eo loco interdicto. Deinde hoc interdictum personale est cùm dirigatur primò & per se ad personam, & non ad locum, & tamen ex eo quòd includat suspensionem Diuinorũ respectu alicuius loci determinati, incurritur irregularitas per eius violationem; ergo multò magis id faciet interdictum, quando absolutè eadem Diuina respectu cuiuscunque loci prohibebit, eo quòd sit personale, siue generale, siue speciale, quæ in ea extensione amplissimæ prohibitionis Diuinorum conueniunt. Habemus igitur Clericum ex violatione censuræ ipsum summouentis à Diuinis celebrandis incurrere irregularitatem, quod intelligendum est de quocunque siue denuntiato, siue non denuntiato, cùm Extrauag. Ad euitanda, non faueat censura affectis, & nunquam permittat illis se ingerere ad Diuina.

SECVNDA PARS.

Conditiones necessariæ ad contrahendam irregularitatem ex violatione censuræ.

4 Videdum superest, an omnis violatio huius censuræ hanc pœnam afferat, quod præstiti altera parte nostræ propositionis, vbi assignaui causas necessarias ad pœnam.

Exigo verò imprimis violationem mortalem, quod omnes docent, quia hæc irregularitas est pœna, & non merum impedimentum, & ideò incurritur ex aliquo delicto, non defectu duntaxar; postulat igitur culpam sibi commensuratam, ac proinde grauem, cùm ipsa grauis sit, & omnia quæ de necessitate similis culpæ ad censuram dicta sunt, valent etiam hoc loco; vnde vides illud omne, quod eam violationem peccati mortalis immunem reddet, liberare ab hac irregularitatis pœna, siue metus, siue ignorantia probabilis, siue quidpiam aliud sit.

Secundò exigo actum Ordinis per censuram prohibiti, qui si sit sola receptio, & non ministerium, non violatur censura, qua Clericus vt Clericus est, innodatus fuit; perceptio enim Sacramentorum, aut aliquid quidpiam, quod non sit exercitium Ordinis, commune est etiam laicis, vel non est circa Diuina, vel non postulat ministerium vllum sacrum; si verò sit quidem ministerium sacrum, sed gerenti non competens, defectu characteris, non violat reuerà censuram ab illius ministerio summouentem, illa enim supponit Ordinem in eo, cui eius ministerium inhibet, quæ omnia clariora fient in consectariis.

Tertiò, requiro actum solemnem, hoc est, vt ille actus fiat cum eo ritu & apparatu, cum quo non potest fieri ex Ecclesiæ constitutione, nisi ab habente talem Ordinem, & non à laico, aut etiam Clerico, qui simili Ordine careat; obseruandum enim est, actus quosdam Ordinum eiusmodi esse, vt secundùm suam substantiam fieri validè possint à laico, qui etiam cantare poterit Epistolam, aut Euangelium in Missa, etiamsi hi actus pertineant ad quosdam Ordines sacros, vt patet:

alij verò actus ne quidem secundùm suam substantiam poni queunt, nisi ab ordinatis, vnde dicuntur solemnes esse per sese, siue potiùs sunt substantialiter actus proprij quorundam Ordinum, & consecrario Eucharistiæ, absolutio sacramentalis, Confirmationis collatio, atque ipsiusmet Ordinis administratio, qui omnes actus essentialiter requirunt Ordinem sacerdotalem in eo, à quo fiunt, alioquin nulli omninò sunt; cùm igitur requiro ad incurrendam irregularitatem actum solemnem Ordinis, non exigo semper omnem apparatum, & ritum externum ex Ecclesiæ institutione adhiberi solitum, sed eum duntaxat, qui necessarius est, vt ille actus dicatur proprius alicuius Ordinis, & qui illum ponit, verè violet censuram exercendo Ordinem, à cuius actibus per censuram prohibitus est; si enim ille idem actus eo modo, quo ab illo exercetur, poni potuit à non ordinato, non est cur damnemus illum violatæ censuræ, & prohibitionis sibi factæ, quia reuerà non fecit actum sui Ordinis, sed alium illi similem, qui à non ordinato æquè fieri solet: quare Sacerdos excommmunicatus baptizans priuatim, nulla adhibita solemnitate, non incurret irregularitatem. E contrario verò, si exequatur actum substantialiter alicuius proprium, etiamsi nullam adhibeat externam solemnitatem, euadet tamen irregularis, quia seclusa omni illa solemnitate actus, qui fit, est proprius talis Ordinis, atque in eius exercitio violatur censura, quæ munera illius Ordinis exercere prohibebat; quare Sacerdos excommunicatus consecrans sine testibus sacris, & absque vllo alio ritu, sed tantùm proferens in panem & vinum verba consecratoria cum intentione debita, erit irregularis. ita Auila 7. parte, disput. 9. sect. 2. dub. 2. Suar. disp. 12. sect. 2. num. 23. & alij omnes.

PROPOSITIO II.

Quando non contrahatur irregularitas.

Laicus censura aliqua irretitus 5
malè vsurpans rei diuinæ celebrationem, aut Sacramenti alicuius collationem, aut Clericus hæc omnia perficiens laicorum more, nunquam fit irregularis.

EXPOSITIO ET CONfirmatio propositionis.

HÆc regula æquè certa est, ac 6
prior, cui opponitur, & ex qua necessariò sequitur; si enim sola violatio censuræ per ministeriũ alicuius Ordinis parit irregularitatem, qui eiusmodi ministerium non exercebit, etiamsi aliunde peccet contra censuram, qua innodatur, non incurret irregularitatem istam; atqui neque laicus, neque etiam Clericus exercere vnquam possunt ministerium Ordinis, quo carent, nam etiamsi ponant similem aliquem actum, non tamen actum proprium illius Ordinis, sed actum nullum, aut fictum & simulatum, quod de actibus, qui secundùm suam substantiam essentialiter postulant potestatem Ordinis, à quo fluunt, perspicuum est; neque enim non Sacerdos vnquam Eucharistiam consecrabit, etiamsi simulet: alij autem actus, qui secundùm suam substantiam communes sunt ordinatis, & non ordinatis, secundùm eam substantiam poni possunt à non ordinatis; sic tamen non erunt materia

huius

huius irregularitatis, quia cum solemnitate, quæ illos annectit alicui Ordini, nunquam verè fient à non ordinato, atque ita ex illis irregularitas, de qua agimus, non incurretur à laico, & à non ordinato. Hæc omnia lucem accipient ex consectariis, quæ subiicio.

CONSECTARIVM I.

An excommunicatus minori excommunicatione celebrans incurrat irregularitatem?

7 RESPONDEO negatiuè. Est enim perspicuus textus cap. si celebret, de Clerico excommunicato ministrationem reddit Maiol. lib. 5. cap. 19. num. 23. & cap. 21. num. 2. post Speculat. tit. de dispensation. §. iuxta, verb. Item nota; quia licèt hæc excommunicatio, quæ ex communicatione cum excommunicato contrahitur, sit quædam suspensio, non tamen est suspensio canonis, sed Dei. Verùm hæc distinctio suspensionis à quibusdam antiquis Canonistis inducta reiicienda est, quia suspensio Dei alia non est, quàm suspensio quam affert quodlibet peccatum mortale, quod quandiu non diluitur, impedit à Sacris tum recipiendis, tum administrandis. Ratio igitur, propter quam excommunicatio minor non faciat irregularem ministrantem Sacramenta, perspicua manet ex priori nostra propositione; diximus enim hanc pœnam incurri per violationem censuræ exercendo actum Ordinis sibi per eam censuram prohibiti, cùm omnia iura loquantur de vsu actiuo ex officio contra prohibitionem factam: atqui excommunicatio minor priuat sola receptione Sacramentorum, non autem eorum administratione, in qua ne quidem venialiter peccat, nisi ea administratio sit simul receptio, vt contingit in Missa, quod totum cap. superiori, quæst. 4. stabiliuimus.

Hinc etiam fit, vt qui suspensus est à perceptione Sacramentorum, cùm ea suspensio æquiualeat excommunicationi minori, & sit pœna communis laicis, violetúrque absque Officij diuini, aut Ordinis alicuius exercitio, non incurrat etiam irregularitatem, vti Innoc. Hostiens. Panormit. & alij DD. relati à Sayro lib. 4. cap. 7. n. 8. annotarunt.

CONSECTARIVM II.

An excommunicatus suscipiens Ordines fiat irregularis?

RAtio dubitandi est, quia ex nostra propositione generali quælibet violatio censuræ non inducit irregularitatem, sed ea duntaxat, quæ fit per exercitium Ordinis per censuram prohibiti; hic verò qui excommunicatione aliáve censura irretitus suscipit Ordines, nullum actum Ordinis exercet, vt vides; ergo non fit irregularis: nihilominùs cùm censura ita impediat receptionem Ordinum, vt eos recipientem reddat inhabilem, qui ad superiores promoueatur, & prohibeat exercitium iam suscepti cum censura, vt constat ex cap. 1. de eo, qui furtiuè Ordin. suscipit, & cap. cùm illorum, de sententia excomm. Nihil deesse videtur ad irregularitatem, atque ita nominant Panorm. in cap. 1. de eo qui furtiuè ordin. susc. num. 3. Antonin. 3. part. tit. 24. cap. 76. in 7. effectu. 8

Nauarr. cap. 27. num. 241. quibus adde Speculator. Tabien. Sylu. & alios, quos allegat & sequitur Maiol. lib. 4. de irregul. cap. 34. & Auila 7. part. disp. 9. sect. 1. dub. 6. concl. 2.

Respondeo nihilominus hanc pœnam, quam iura imponunt suscipientibus Ordinem cum aliqua censura, non esse veram & propriam irregularitatem, sed suspensionem duntaxat, cùm prohibeat ab exequutione Ordinis ita suscepti, quod est proprium munus suspensionis, neque impediat à susceptione Superioris, nisi consequenter, quatenus ab eius exequtione prohibebit, quandiu non tolletur, suspensio enim & irregularitas prohibent ab exercitio Ordinis, atque ab eius susceptione, sed diuerso modò, quia suspensio directè & primariò vetat exercitium Ordinis, & indirectè, ac consequenter eius susceptionem, quæ non fit nisi in Ordine ad exercitium; irregularitas verò primariò reddit incapacem susceptionis Ordinum, & consequenter ipsorum exercitij: quare cùm pœna, quam incurrunt, qui censura aliqua irretiti sacrum Ordinem suscipiunt, primariò prohibeat Ordinis ita suscepti exequutionem, erit suspensio tantùm, & non irregularitas; atque ita existimant Couarr. in cap. Alma mater 1. part. §. 6. num. 6 Suar. disput. 31. sect. 1. num. 57. Alter. disput. 10. de suspens. cap. 6. & Nauarr. in cap. consideret. §. cantus. de pœnit. d. 5. ait duntaxat, ita cum censura ordinatum non accipere sui Ordinis exequutionem, vbi vides meram suspensionem. Neque aliud probant iura adducta, nam cap. 1. de eo qui furtiuè ordin. susc. dicitur eum, qui furtiuè susceperat Subdiaconatum, si sub anathemate prohibitus id fecerit, non posse Papæ dispensatione promoueri ad Sacerdotium; vnde aliqui colligunt inhabilitatem ad superiorem Ordinem, ac proinde irregularitatem, nihil efficit; ibi enim agitur de furtiua susceptione Ordinum, quæ punitur ea inhabilitate ad superiorem Ordinem, ita tamen, vt eius dispensatio sit multo difficilior, si cum ea furtiua susceptione coniuncta fuerit violatio præcepti Superioris, qui Ordines suscipere prohibuerat interminato anathemate, nunc enim hæc suspensio non poterit laxari ab Episcopo, nisi ille reus suscepto habitu Religionis aliquandiu laudabiliter vixerit, alioquin enim adeundus erit Pontifex ad hanc dispensationem obtinendam: itáque ratione illius excommunicationis non additur noua pœna siue suspensionis, siue irregularitatis furtiuæ susceptioni, propter adiunctam censuram, sed tantùm ratione illius nouæ circunstantiæ maleficiæ, aggrauatur eo quòd difficiliùs remittatur. Secundò hæc pœna deinde manifestò explicatur cap. 3. eod. tit. quod de iuris rigore ita ordinatus nequeat in susceptis Ordinibus ministrare, vbi vides suspensionem; quod verò cap. 1. dixerat Pontifex neque ad vlteriorem Ordinem ascendere posse, ideircò dixit, quia cùm exercitium Ordinis vetitum est, eius quoque susceptio prohibita sit oportet. Denique iste non incurrit excommunicationem, nisi propter furtiuam susceptionem contra prohibitionem cum communicatione excommunicationis; quare non suscipit Ordines cum excommunicatione, aut illa ligatur, sed incurrit excommunicationem per Ordinis susceptionem. Vnde vides in eo capite non agi de nostro casu, qui est de eo, qui censura irretitus deinde suscipit Ordines, an incurrat irregularitatem, quod

quod negamus, quia non violat censuram per ministerium Ordinis, à quo fuerat prohibitus; in cap autem cùm illorum, de sentent excomm. habetur tantùm suspensio ab exequutione Ordinis suscepti cum excommunicatione propter Clerici percussionem incursæ.

CONSECTARIVM III.

An suspensus ab Ordine aliquo fiat irregularis, si ad superiorem promoueatur?

9 HÆc quæstio non videtur multùm differre à superiore, nonnihil tamen dissimilis est; in priori enim illa quærebamus in vniuersum, an quando violatur aliqua censura per Ordinis susceptionem, incurratur irregularitas, quod negauimus. Hîc verò quærimus sigillatim de suspensione ab exercitio Ordinis inferioris sigillatim, an illa ita impediat receptionem superioris, vt non modò noua suspēsio ab exequutione Ordinis suscepti, sed etiam irregularitas contrahatur. Ratio dubitandi est, quia in receptione Ordinis superioris reperitur semper quoddam exercitium inferioris, non Subdiaconus, dum accipit Diaconatum, gerit se pro Subdiacono, sistit enim se inter Subdiaconos cum habitu Subdiaconi, & solet cantare etiam Epistolam, antequam ordinetur ad Diaconatum: violat igitur censuram per ministerium sui Ordinis, ac proinde est irregularis.

Respondeo nihilominus cum Zerola 2. p. praxis, v. irregularitas, dub. 2. Sorbo in compendio priuilegior. v. Ordines sacri. & Sayr. lib. 4. thesauri, cap. 16. n. 22. hunc minimè esse irregularem, quia in ea susceptione Ordinis superioris nulla est necessariò implicata administratio Ordinis inferioris, à quo suspensus est, neque enim omnes, v. g. Subdiaconi, qui simul promouentur ad Diaconatum, cantant Epistolam solemniter, sed vnus duntaxat; quòd verò sistant se omnes cum ornamentis Subdiaconi, non parit irregularitatem, nam in sumendis illis vestibus, non est aliquod exercitium Ordinis, vt patet. Itaque qui cum apparatu Subdiaconi accederet ad Altare, & Sacerdoti facienti assisteret, si tamen nullum actū sui Ordinis exequeretur, non fieret irregularis, propter illam præsentiam cum indumentis Ordinis, à quo fuerat suspensus.

CONSECTARIVM IV.

An qui incurrit suspensionem in sua ordinatione, fiat irregularis propter actum Ordinis, quem durante ordinationis solemnitate ministrat?

NONNVNQVAM aliqui suspensionem incurrunt, dum contra leges canonicas ordinantur, vti fusiùs exponemus inferiùs; statim verò atque ordinati sunt, solent in suo Ordine ministrare; Diaconi videlicet, & Subdiaconi canunt solemniter Epistolam, vel Euangelium, & Sacerdotes vnà cum Episcopo consecrāt quæritur igitur, an Titius, qui eò quòd per saltum promotus fuerit ad Diaconatum, incurrit suspensionem, si in eadem Missa, in qua ordinatur, canat solemniter Euangelium, fiat irregu- 10

laris,

laris, aut Sacerdos, qui post contractum matrimonium consecratur, & in illa sua consecratione suspensionem contrahit, maneat irregularis, ex eo quòd in eadem Missa simul cum Episcopo ordinante cōsecret; exercet enim actum Ordinis, à quo suspensus est; nihil autem aliud requirebamus ad hanc irregularitatem, quàm vt violaretur censura per exercitium Ordinis ab ipsa prohibiti. Itaque Couarr in cap. Alma mater. 2. p. §. 3. n. 5 ait suscipientes maiores Ordines in loco interdicto fieri irregulares, quia exercent Ordinem contra prohibitionem interdicti, & idem alij asserunt apud Henriq. lib. 14. cap. 6. n. 4. litt. V. & X. & cap. 3. n. 6. in quibus est Maiol. & Nauarr. Auila quoque 7. p. disp. 9. s. 2. dub. 10. con. 3. tempore interdicti ordinatum, si solemniter, & publicè in eadem Missa cantet Epistolam, aut Euangelium, irregularem fieri existimat.

Respondeo nihilominus cum eod. Henriq. locis citatis. Bartholom. Medina lib. 1. Instructio. confesso. cap. 11. §. 8. Sayr. lib. 4. n. 23. Suar. disp. 31. de censur. s. 1. n. 71. Layman lib. 1. tract. 5. part. 5. cap. 3. n. 5. hunc minimè fieri irregularē, quia actiones quas id temporis exercent ordinati, non censentur moraliter distinctæ ab ipsa ordinatione, sed eius quædam aut partes, aut appendices; iura verò tum noua, tum vetera, quæ imponunt irregularitatem suspenso, qui in suo officio, sicut priùs, ministrauerit, loquuntur de ministerio, quòd extra ipsam ordinationem fit, & quòd aliquo tempore physico sequatur ordinationem. Quare neque ex stylo Curiæ est, vt Sacerdos ante legitimam ætatem ordinatus dispensetur ab irregularitate, si extra illam suam ordinationem nondum celebrauit, sed solùm vt absoluatur à suspensione quam incurrit, vt Scholiastes Nauarri ad consil. 97. de simonia, n. 8. obseruauit, licèt ibid. Nauarr. n. 9. & 10. videatur hîc agnoscere irregularitatem, quam omninò reiicit stylus Curiæ, quandoquidem in ea nunquam dispensat, neque communis hominum sensus fert, hunc dici primum sacrum, aut primum celebrari à Sacerdote, quando in illa sua ordinatione consecrat. Mitto alias causas, ex quibus possit excusari eiusmodi irregularitas, vt quòd non fiat hoc Ordinis exercitium ex præsumptione, vt requirunt iura, sed ex necessitate quadam, ne se infamet ille, cui imperatur recitatio Euangelij, v. g. post suam ordinationem in Diaconum, hæreo in nostra propositione, nempe hîc non esse vllum ministerium Ordinis extra ordinationem ipsam.

Dices, in illa saltem ordinatione esse quoddam exercitium Ordinis inferioris, ac proinde ratione illius fit ita ordinatus irregularis. Respondeo hoc exercitium esse valde improprium, & tantùm quatenus Ordo inferior affert capacitatem proximam suscipiendi superiorem, quod fusiùs exposuimus cap. 7. de censuris, q. 12. regula 3. conf. 2. & 4. Iura autem, quæ imponūt irregularitatem propter violatam suspensionem ex ministerio Ordinis, loquuntur de ministerio longè alio illius Ordinis, vt patet.

Consectarium V.

An illo ipso actu, quo incurritur censura, simul illa violetur, & contrahatur irregularitas?

Exemplum est in illo, qui sub pœna excommunicationis ipso facto 11

cto incurrendæ prohibitus est celebrare, vel absolutè, vel in certo quodam loco; si enim celebrat contra eam prohibitionem, reuerà incurrit excommunicationem, quæritur an etiam simul fiat irregularis, eo quòd faciat contra censuram.

Respondeo cum Suar. disp. 71. s. 1. n. 77. & disp. 42. n. 3. Bonacin. disp. 7. de irregul. q. 3. p. 5. n. 8. nullam incurri irregularitatem, quia illo primo actu reuerà non violat censuram ille Clericus, sed illum contrahit, quæ duo longè diuersa sunt, non incidit porrò quis in irregularitatem, quia per exercitium alicujus Ordinis sacri contrahit excommunicationem, vel quamlibet aliam censuram, sed quia iam contractum violat; quare si deinde secundò ille, de quo agimus, celebret, fieret irregularis, quia reuerà per illum actum violat censuram, quæ Ordinis exercitium prohibebat.

Hinc fit, vt prohibitus sub excommunicatione ipso facto contrahendæ, ne Ordines suscipiat, si ordinetur, non fiat irregularis, quia ordinatione sua contrahit excommunicationem, non tamen aut excommunicatus ordinatur, aut in illa ordinatione continuata ministrat iam priùs excommunicatus, vti diximus consect. superiori, & prius naturâ ordinatur, quàm excommunicatur, quandoquidem causa excommunicationis est ordinatio suscepta contra prohibitionem: vbi autem iam est excommunicatus, nihil agit, vnde maneat irregularis, sicuti demonstrauimus. Ita Sylu. verb. Irregularitas q. 13. allegans Antonin. negat illum, cui in aliquo loco celebratio Missæ prohibetur sub pœna excommunicationis, fieri irregularem prima vice, qua celebrat, consentit Maiol. lib. 3. cap. 18. vbi etiam ait illum, cui Episcopus prohibuerit propter suam ignorantiam, alias Missas facere, quàm pro defunctis, aut de Beata, fieri irregularem prima vice, qua violabit eiusmodi præceptum interminata excommunicatione sibi factum; malè tamen addit eum, cui simile præceptum factum fuerit de non celebrando simpliciter, aut non recipiendis Ordinibus, etiam dum primum Sacrum faciet, manere irregularem, eo quòd quando præceptum fuit nudum, inquit, de non promouendo, aut non exequendo, qui illud violat, abutitur ordine; quando verò præceptum fuit qualificatum de non celebrando in certa Ecclesia, aut non recipiendis Ordinibus à certo Episcopo, qui secus facit, abutitur tantùm aliqua qualitate, non ipso Ordine, quod discrimen inane est, nam reuerà in vtroque illo præcepto prohibetur vel ordinario, vel executio, licèt in vno prohibeatur absolutè, in alio tantùm secundùm quid, & cum quadam conditione: quare in vtriusque præcepti illius violatione æquè repetitur abusus Ordinis, quod apparet in eo, qui celebrat in loco interdicto; illi enim non fuit prohibita celebratio, nisi secundùm quid, & in tali tantùm loco; quare illa prohibitio est qualificata, cuius tamen violatione incurritur irregularitas, vti ostẽdimus prima propositione, & manet in vtroque isto casu & præcepto contrahi censuram per eam violationem præcepti, non autem contra censuram fieri.

Vnde quoque reiicies, quod addebat Maiol. in eod. cap. 18. allegans Specul. tit. de dispensat. §. iuxta. verb. Item ordinatus. nimirum reum commissi criminis, cui ex iuris præscripto infligenda est suspensio, si prohibeatur à superiore ne celebret, in pœnam talis criminis incurrere irregularitatem,

tem, violando illud præceptum, etiamsi nondum lata fuerit à iudice suspensio, eo quod præceptum Superioris tunc habeat vicem suspensionis, ac proinde eosdem faciat effectus. Verùm cùm reuerà nondum lata fuerit censura, reuerà non violabitur per celebrationem, quamuis factam contra prohibitionem Superioris delictum cõmissum punientis; quare ex regula posita non incurretur irregularitas, neque enim verum est hanc prohibitionem æquiualere censuræ & suspensioni quoad effectus iuris, quamuis quoad peccatum, siue obligationem ad culpam eiusdem fortassis sit efficacitatis, quare nisi illud præceptum superioris simul habeat adiunctam suspensionem, reuerà nullus erit locus irregularitati ex eius violatione.

Aliud verò dicendum est, quando censura iam imposita fuit, licèt cõditionaliter, qui enim eam violabit per sacrum ministerium, fiet omninò irregularis. v. g. si quis suspensus fuerit donec satisfecerit, aut donec ipsum pœnituerit, si interea celebret, erit irregularis, vt contra Innocent. in cap. vlt. de Clerico excomm. ministr. n. 3. & alios quosdam Canonistas statuit Suar. disp. 26. s. 2. n. 5. & ex illo pro more suo Alteri disp. 9. de suspens. cap. 2. & Sayr. lib. 4. Thesaur. cap. 16. n. 30. quia reuerà illis verbis imponitur suspensio, quæ durabit, donec ponatur conditio præscripta à iudice; & quamuis ex ea definitione certi temporis colligamus eam suspensionem potiùs esse pœnam, quàm propriam censuram, monuimus tamen propositione prima ex suspensione, quæ est mera pœna, æquè oriri irregularitatem, atque ex ea, quæ est vera censura; idcircò Canonistæ, quos impugnamus, negant hanc suspensionem esse pœnam Ecclesiasticam, sed tantùm esse suspensionem quoad Devm, vt loquuntur, & afferre effectum intrinsecum peccati, quòd quamdiu non abstergitur, impedit ne licitè fiat sacrum ministerium, & idcircò Sylu. v. Irregularitas q. 27. existimat hanc suspensionem: Suspendo te donec pœnitueris, non parere irregularitatem, quia est tantùm suspensio respectu Dei, & ad eam tollendam non est opus facto hominis; secùs autem existimat de suspensione donec quis satisfecerit; si enim ante eius absolutionem aliquis celebret, vult esse irregularem; vtrobique tamen esse pœnam Ecclesiasticam ex eo patet, quòd impediat ab omni officio Ecclesiastico ita absolutè prolata; peccatum tamen nõn impedit à quolibet officij Ecclesiastici & clericalis actione. Deinde aliquando ea suspensio continet suspensionem à beneficio, vt cap. quia sæpè, de elect. in 6. & cap. præsenti, de officio ordinar. in 6. constat autem peccatum ex suo effectu intrinseco non suspendere à beneficio. Parùm autem accommodatè affertur cap. vlt. de cohabitat. Clericor. & mulier. vbi dicitur Clericum concubinarium esse suspensum quoad se; illud enim longè diuersum est à suspensione, de qua disputamus, & quæ expressis verbis à iudice fertur, quamuis sub quadam conditione; quare vera omninò suspensio est, & vt talem agnouit glossa in cap. 2. de censibus in 6. verb. suspensio.

***

Con

CONSECTARIVM VI.

An incurratur irregularitas ex violatione censuræ per actum Ordinis nullum, aut fictum.

11 QVamuis non possit propriè dici exerceri Ordo sacer per actum nullum & inualidum, aut fictum, quia tamen talis actus quoad speciem externam inter actus Ordinis censetur, & vt talis etiam ponitur ab operante, idcircò nominari solet actus talis Ordinis, sed nullus & inualidus. v. gr. si quis Sacerdos fingat se dare absolutionem, aut illam reuerà & ex animo dare velit, quam tamen reipsa non dat, quia caret potestate, si panem hordeaceum, aut acetum consecret, si Episcopus fœminam ordinet, nihil planè efficient.

Hæc autem nullitas, & inualidus actus oriri potest primò defectu alicuius conditionis, siue in materia, siue in subiecto, siue in operante, quia aut materia non est apta, vt panis hordeaceus ad consecrationem Eucharistiæ, aut subiectum est incapax illius actionis, vt fœmina ordinationis, excommunicatus absolutionis à peccatis, aut operans caret potestate, quia, v. gr. non est ordinatus, aut caret intentione perficiendi talem actum. Secundò ex conscientia erronea operantis, qui existimat se actum Ordinis efficere, aut ordinatum esse, cùm tamen non sit.

Obseruandum tamen est primò, censuram non incurri nisi per actus perfectos, & consummatos in suo genere, quod fusè ostendimus alibi.

Secundò irregularitatem aliásve pœnas aliquando imponi à iure propter actus, quos ipsum inualidos & defectuosos esse supponit, imò ideò illos punit, quia mali sunt; quare licèt inualidi & inutiles sint, modò tamen ponatur, incurretur pœna illis imposita, vti dictum fuit lib. de censuris. v. gr. rebaptizatio est actus nullus, sicut & absolutio data ab excommunicato denuntiato, aut alio quopiam Sacerdote carente iurisdictione; qui tamen rebaptizat, quamuis inutiliter, reuerà plectetur pœna in iure lata, & Sacerdos excommunicatus denuntiatus absolutionem sacramentalem inualidam, licèt conferens fiet irregularis.

Tertiò denique aduertendum est, agere nos duntaxat hoc loco de pœna irregularitatis, quæ præcisè oritur ex violatione censuræ, qualis ea tantùm est, quæ ex exercitio alicuius Ordinis contra prohibitionem censuræ facto incurritur; quibus obseruatis, sic ex principiis positis implicatissima quæstio definienda videtur.

PRIMA REGVLA.

PRimò, quoties actus Ordinis est nullus, aut inualidus tantùm ratione materiæ, aut subiecti, in quo fit, toties incurritur irregularitas, si talis Ordinis ministerium per censuram fuerat prohibitum, atque ita Sacerdos excommunicatus consecrans acetum, & Episcopus etiam excommunicatus ordinans fœminam, incurret irregularitatem ratione violatæ censuræ, nimirum excommunicationis, quæ priuat vsu actiuo Ordinis sacri, quia reuerà ibi

est actiuus vsus Ordinis, & potestatis per illum collatæ, quantum est ex parte operantis; ille autem vsus simpliciter prohibetur per censuram, siue sequatur effectus, siue non, quia impeditur per impedimentum tantùm ipsi operanti extrinsecum: quare verè violatur censura in eo actu, sicut si defectu contritionis in pœnitente absolutio nulla est, violaretur censura, & contraheretur irregularitas à Sacerdote excommunicato absoluente, licèt inualidè.

SECVNDA REGVLA.

14 Secundò, quoties actus Ordinis est nullus ex defectu ipsiusmet Ordinis in operante, aut eius intentionis, quia reuerà operans non vult illum Ordinem exercere, sed id duntaxat fingere, non incurritur irregularitas præcisè ex violatione censuræ illius Ordinis vsum prohibentis. Ratio aperta est, quia reuerà tunc non violatur censura, cùm nulla ratione ab Ordine proficiscatur ille actus, qui proinde dici nequit esse illius Ordinis, qui vel non est, vel non agit, cùm operans ex illo agere nolit. Ita qui rebaptizat sine intentione rebaptizãdi, non incurrit irregularitatẽ, vt ex cõmuni sentẽtia docebimus alibi. Qui externam hæresim fictè tantùm profitetur, reuerà neque pœnas, neque censuras hæreticorum incurrit, quod monuimus nuper: dixi autem defectum Ordinis impedire violationem censuræ ex ministerio Ordinis, non autem defectum iurisdictionis; quamuis enim duæ illæ potestates Ordinis & iurisdictionis concurrere aliquando debeant ad valorem & efficacitatem alicuius actus, inde fit eundem actum formaliter esse Ordinis & iurisdictionis, & si non sit actus iurisdictionis, erit tamen necessariò actus Ordinis, quandoquidem in eodem actu entitatiuo sunt duo respectus formales, & duæ rationes, à quarum vna habet, vt sit actus Ordinis, ab altera, vt sit actus iurisdictionis, quæ rationes quamuis in eo actu sint inseparabiles quoad eius valorem & efficacitatem; non tamen quoad existentiam. Itaque manebit actus Ordinis solius, & non iurisdictionis, atque adeò inefficax. Exemplum habes in excommunicato denuntiato, qui defectu iurisdictionis inualidè absoluit pœnitentem in Sacramento, dicitur tamen exercere actum Ordinis, quantum in ipso est, ac proinde incurrit irregularitatem, vt fatetur Suar. disp. 11. sect. 2. num. 15. & alij communiter, quia reuerà violat censuram.

TERTIA REGVLA.

Tertiò, quoties ex conscientia erronea aliquis committit peccatum simile illi, cuius est reus Clericus, qui cùm sit excommunicatione, aut alia censura innodatus, ministrat in suo officio, non efficitur irregularis. v. gr. qui existimabat falsò se esse excommunicatum, peccat quidem celebrando cum consciẽtia illius censuræ, non tamen est irregularis, atque vbi nouerit se non fuisse excommunicatum, non tenebitur petere dispensationem ab irregularitate, quamuis quamdiu illa conscientia excommunicationis, eiúsque violationis perseuerabit, debeat se tanquam irregularem gerere. quod idem dico de eo, qui existimat actionem, quam exercet, esse Ordinis, & sufficientem ad irregularitatem, propter censuram, qua innodatur, aut denique, quia putat se esse ordinatum, cùm 15

non

non sit: aut actionem, quam exercet ad Ordinem, quo pollet, cùm non sit alterius, quo ipse caret, aut à quo non fuit suspensus. ita Panorm. in cap si verò, 2. de sentent. excomm. num. 7. Felin. in idem cap. Vgolin. tab. 1. cap. 14. §. 1. num. 14. Sayr. lib. 7. cap. 10. num. 14. Ratio omnium istorum est, quia ista violatio censurę in casibus enumeratis,& propter solam conscientiam erroneam est potiùs in actu, & affectu interno, quàm in externo opere, quod vi censuræ: at verò propter solum internum affectum non potest dici violari censura, neque proinde ex ea violatione incurri irregularitas; sicut neque contrahitur ipsamet, & censura propter actum tantùm existimatum, aut ex conscientia erronea malum, vti cap. 5. dictum fuit, neque enim qui percussit laicum, existimans se percussisse Clericum, incurrit excommunicationem, cap. si quis suadente, q. 17. q. 4 vt Panorm. Felin. & Vgolin. tradunt locis citatis. Ex quibus aliquot quæstiones facilè soluuntur.

Soluuntur singulares quæstiones.

6 PRimò enim Sacerdos excommunicatus, qui sine debita intentione absoluit sacramentaliter, non incurrit irregularitatem ex violatione censuræ. ita Suar. disp. 11. sect. 2. num. 14. quia ille actus vt procedit à tali operante, & ex eius intentione, non est vsus Ordinis, sed fictio quædam.

Secundò, Clericus inferior excommunicatus, fictè vsurpans ministerium Ordinis superioris, Diaconus, v. gr. celebrans Missam, aut Subdiaconus cantans solènitet Euangelium, non fit irregularis ex hac violatione censuræ. ita Suar. disp. 11. sect. 2. citat. num. quia irregularitas, quæ imponitur Clerico ministranti cum violatione censuræ illum à suo ministerio prohibentis, imponitur ministranti in officio suo, vt expressè loquuntur iura, cap. is cui, de sentent. excomm. in 6. & cap. si quis Episcopus. 11. quæst. 3. & iam ostendimus imponi irregularitatẽ tantùm propter actũ Ordinis verũ, non fictũ, tũc enim reuerà ille Clericus non agit vt Clericus ordinatus, sed vt iniquus homo, vsurpans sibi ministerium indebitum, propter quod crimen potest plecti irregularitate, vt habetur in tit. de Clerico non ordinato ministr. de qua dicemus inferiùs; non tamen tanquam violans censuram, actum, quem exercuit, prohibentem, quia hæc censura supponit potestatem actus exercendi in eo, cui tale exercitium prohibet, alioquin vana & inutilis esset.

Tertiò, laicus excommunicatus conferens aliquod Sacramentum, aut sacrum ministerium vsurpans, non fit irregularis tanquam reus violatæ censuræ; quia ista irregularitas non est imposita nisi Clericis, qui contra prohibitionem censuræ, qua innodantur, pergunt in suis officiis ministrare. Et sanè dici non potest celebrare, quamuis celebrationem simulet; quare non continetur in cap. si celebrat, de Clerico excomm. ministr. præterquam quòd ille ipse titulus satis apertè excludit laicum, etsi gerentem se pro Sacerdote.

Quartò. Diaconus excõmunicatus ministrans Eucharistiam sine licentia Sacerdotis, fit irregularis, quia reuerà operatur vt minister ex officio suo deputatus ratione sui Ordinis à quo habet potestatẽ ministrandi hoc Sacramentum priùs à Sacerdote confectũ:

vnde quædam oritur subordinatio ad Sacerdotem, & aliqua dependentia in ea dispensatione corporis Christi; ea tamen pertinet potius ad iurisdictionem, quàm ad Ordinem; quare etsi defectu illius iurisdictionis peccet Diaconus ministrans Eucharistiam, verè nihilominus exercet actum Ordinis, à quo cum ratione excommunicationis, vel suspensionis prohibeatur, fiet irregularis; sicut Sacerdos excommunicatus, qui alienis ouibus Eucharistiam ministraret; aut Episcopus, qui sibi non subditos, aut in aliena diœcesi ordinaret, reuerà facerent actum sui Ordinis, etsi peccarent defectu iurisdictionis necessariæ; quare si innodarentur aliqua tunc censura, nemo negaret illos incursuros irregularitatem, quæ fusè disputat Suar. sect. cit. num. 24.

Consectarium VII.

An quando excommunicatus concurrit tantùm ad aliquod Sacramentum, quod ipse non conficit, fiat irregularis propter violatam censuram?

17 Exemplum est in Parocho assistente matrimonio, aut in Sacerdote ministrante Eucharistiam, & non conficiente, aut in Clerico ministrante Sacerdoti excommunicato, vel interdicto celebranti.

Respondeo hæc omnia definienda esse ex regula superiùs posita, videndúmque an hic concursus, aut cooperatio ad Sacramenti confectionem, etiamsi non sit ipsamet confectio, sit nihilominus actus Ordinis sacri; cùm enim illum omnem prohibeat censura modo explicato cap. superiori, reuerà in eo exercitio violabitur censura, & irregularitas inde incurretur.

Singulos verò casus propositos facilè fuerit definire.

Respondeo ad primum, de Parocho assistente matrimonio, illum, si nihil aliud præstet, quàm quod sui præsentiam tanquam testis exhibeat, ex constitutione Tridentini, non fieri irregularem, cùm nullum ea in re actum Ordinis exerceat, vt sæpiùs monuimus.

Ad secundum dico, Sacerdotem excommunicatum dispensantem Eucharistiam ab alio præ-consecratam, fieri irregularem, quia illa dispensatio conuenit Sacerdoti ex officio, & ratione Ordinis, vti constabit ampliùs tertia parte; cùm enim vi Ordinis accipiat potestatem ad corpus Christi verum conficiendum, accipit quoque ad illud distribuendum.

Ad tertium. De ministrante Sacerdoti excommunicato vitando, irregularem illum fieri dixit sæpiùs glossa in cap. is qui, de sentent. excomm. in 6. & in cap. illud, de Clerico excomm. ministr. & in cap. fin. de excessib. Prælat. verb. Irritas & inanes. in Clement. Archiepiscopo, de priuilegiis, verb. celebrari. Panorm. in cap. illud, de Clerico excomm. ministr. n. 7. & in cap. fin. de excessib. Prælat. in 6. Antonin. tract. de censuris num. 87. Maiol. lib. 3. de irregul. cap. 21. n. 17. citans Speculat. quibus nouissimè adhæsit Alter. lib. 1. de excomm. cap. 2. circa fin. quod idem asserunt de Sacerdote, qui patitur sibi ministrari ab excommunicato vitando, quia vterque iste violat censuram in exercitio rei sacræ.

Verùm cùm ad irregularitatem, de qua agimus, debeat violari censura circa aliquem actum Ordinis sacri,

quem

quem ipsa prohibet, & qui ministrat excommunicato, nullum actum Ordinis exerceat, potest enim à laico fieri, aut à Clerico non ordinato, profectò non incurrit irregularitatem, vt optimè dixit Ioan. Andr. in addit. ad Speculatorem, tit. de dispensatio nib. § iuxta, & tradunt Henriquez lib. 14. cap. 7. num. 4. Vgolin. tab. 1. cap. 14. §. 1. n. 25. Auila 7. p. disp. 9. sect. 2. dub. 9. Sayr lib. 7. cap. 10. num. 17. qui addunt id verum esse, etiamsi iste minister esset ipsemet censura innodatus, quia reuerà nullum in eo ministerio supponitur esse exercitium sacri Ordinis, propter quod solum contra prohibitionem censuræ factum incurritur irregularitas.

Consectarium VIII.

An incurratur irregularitas, quando fit actus Ordinis, qui secundùm substantiam suam non est per censuram interdictus, sed tantùm secundùm modum accidentalem?

8 Certum est aliquando per censuras non prohiberi quosdam actus sacros secundùm suam substantiam, sed tantùm secundùm aliquem peculiarem modum, quo fiunt, v. gr. suspenso Episcopo à Pontificalibus non prohibetur simpliciter & absolutè Missæ sacrificium, sed cum apparatu duntaxat Pontificali; interdictum generale locale non prohibet simpliciter & absolutè Clericis celebrationem diuinorum Officiorum, sed duntaxat ne celebrent sine conditionibus præscriptis in cap. Alma mater, quod verius multò est, quando actus illi secundùm suam substantiam sunt communes quoque laicis, vt Baptismus, aliique plures actus, qui non prohibentur Clericis vi censuræ, nisi secundùm aliquem modum accidentalem, sine quo substantialiter poni possent; alij verò sunt actus, qui substantialiter sunt annexi alicui Ordini, & per censuram exerceri prohibentur, etiamsi absque omnibus extrinsecis adiunctis & solemnibus ritibus ponerentur, vt confectio Extremæ vnctionis, Eucharistiæ, Ordinis, aliique similes; vti etiam obseruauimus in expositione primæ propositionis.

Quæritur itaque, an quoties 19 ponitur actus cum illo suo modo accidentali, secundùm quem tantùm à censura prohibitus est, incurratur irregularitas? Ratio dubitandi est, quia, vt dixi prima propositione, ad hanc irregularitatem sufficit exercitium ministerij per censuram prohibiti: atqui reuerà ille actus cum eo ritu & apparatu prohibitus est per censuram, & exercetur cum eodem apparatu: ergo reuerà violatur censura per exercitium Ordinis sacri, vt patet in Pontifice à Pontificalibus suspenso, & nihilominus faciente Sacrum cum apparatu Pontificali; tam enim videtur violare censuram, & fieri irregularis, quàm ille qui contra prohibitionem censuræ similiter baptizat; Baptismus enim non est exercitium Ordinis, nisi cum ea solemnitate, ratione cuius solius violatur suspensio ab Officio. Aliunde tamen non esse irregularem hunc Episcopum, eò quòd in ea celebratione nihil exerceat proprium characteris Episcopalis, plerique mox adducendi sibi persuaserunt; vnde Layman lib. 1. tract. 5. p. 5. cap. 3. num. 4. in vniuersum pronuntiat, ad hanc irregularitatem

 requiri,

requiri, vt exercitium Ordinis fuerit secundùm substantiam prohibitum, & non secundùm modum duntaxat accidentalem.

Ampliùs tamen explicanda est hęc doctrina, quæ alioquin falsa est, vt videmus in suspenso baptizante solemniter, & in celebrante Diuina, sine moderatione capitis Alma mater; etiamsi enim non sit prohibitus actus secundùm suam substantiam, si tamen ponatur cum ea solemnitate, secundùm quam per censuram prohibitus fuit, reuerà incurretur irregularitas.

Distinguenda igitur est duplex solemnitas; licèt enim vtraque sit accidentalis actui substantialiter considerato, vna tamen est illi essentialis, quatenus est actus sacer, & talis Ordinis exercitium. Altera est ipsi omnimodè accidentalis, siue considere tur præcisè secundùm substantiam, siue vt est actus quidam sacer, & certi Ordinis exercitium. v. gr. Baptismo secundùm substantiam spectato, accidentalis omninò est apparatus exterior, & cærimoniæ, quæ ex præscripto Ecclesiæ obseruantur. nam siue cum illis, siue sine illis fiat, erit sẽper idem substantialiter, eumdẽmque pariet effectum: at verò prout ille ipse Baptismus est actus, & exercitium Ordinis sacri, à quo solùm licitè fieri ex institutione Ecclesiæ potest, eadem solemnitas est substantialis; cum ea enim ab alio quàm à Sacerdore, vel Diacono fieri nequit. quod idem de recitatione Epistolæ, aut Euangelij in Sacro dicendum est, apparatus enim ille, quo cum ista recitantur à Subdiacono & Diacono ratione sui ministerij, est accidentalis illi recitationi, quæ semper erit eadẽ etiam physicè, vt tamen est recitatio sacra, & Ordinis sacri ministerium, eadem solemnitas est substantialis, quia cum ea fieri nequit, nisi à Diacono, aut Subdiacono. At verò Missæ apparatus, ministrantium turba, & cætera eiusmodi accidentalia, sunt Missæ tum substantialiter in ratione sacrificij consideratæ, tum quatenus est actus sacer, siue Ordinis sacri.

Quando igitur DD. requirunt ad irregularitatem ex violatione censuræ, vt exercitium Ordinis fuerit secundùm modum accidentalem, intelligendi sunt non de substantia physica actus, sed de actu vt sacer est, & ex modo quo fit, & solẽnibus adhiberi solitis ad certum Ordinem sacrum ita determinatur, vt ab eo tantùm, qui illo Ordine initiatus est, & non ab alio quopiam licitè fieri possit; si verò fuerit tantùm accidentalis actui, etiam vt sacer est, consideraro, reuerà quamuis ille modus prohibeatur, non tamen prohibetur ministerium Ordinis, siue actus sacer, ac proinde licèt peccetur contra talem prohibitionem, non tamen irregularitas, quia minimè violatur censura per exercitium Ordinis, aut ministerij prohibiti; vbi tamen necesse foret ad eiusmodi irregularitatem, v. gr. si Abbati, aut Episcopo Pontificalium vestimentorum vsus fuerit interdictus; si nihilominùs illis baptizet indutus, non fiet irregularis, quia reuera hæc omnia ornamenta sunt extrinseca Baptismo, non tantùm quatenus Baptismus est, sed etiam quatenus est actus Ordinis cuiusdam sacri, quasi vt hic postulet fieri cum eo apparatu, sed ratione dignitatis baptizantis, quem non decet, nisi cum ea pompa operari. Atque ex iis solues singulares quæstiones in Consectario positas.

Nam primò, quod attinet ad Episcopum 21

ſcopum ſuſpēſum à Pontificali in apparatu, nihilominus Pontificali ſacrificantem, illum irregularem faciunt Calderin. de interd. memb. 2. q. 3. Angel. verb. ſuſpenſio 3. n. 3. Nauar. cap. 27. n. 163. Maiol. lib. 3. de irregul. cap. 19. n. 5. & 6. Negant verò Sylu. verb. ſuſpenſio q. 5. vbi citat Hoſtien. Archidiaconum, Roſellam & alios. Couarr. in Clem. ſi furioſus. p. 1. §. 1. Zerola in praxi Epiſcop. verb. Irregularitas, verb. decimooctauo, & verb. ſuſpenſio, dub. 6. de Graſſis lib. 4. deciſion. cap. 25. n. 3. & probant, quia hoc nullo iure repetitur expreſſum. Vera tamen ratio eſt, quia nullum miniſterium ſibi prohibitum tunc exercet Epiſcopus, neque ſi cum eadem ſuſpenſione baptizaret cum apparatu Pontificali, vnde Vgolim. tab. 1. cap. 14. §. 1. n. 2. vbi hanc noſtram ſententiam docet, ſapienter aduertit nomine Pontificalium aliquando ſignificari inſignia quædam ornamenta illius dignitatis, vt pedum, mitram, cæteraque eiuſmodi; aliquando verò munera propria Pontificum, collationem nimirum Ordinum, chriſmationem baptizatorum, conſecrationes templorum, & alia, quæ vel à Christo, vel ab Eccleſia ita alligata ſunt characteri & Ordini Epiſcopali, vt ab alio neque licitè, neque plerumque validè fieri poſſint. Si igitur Epiſcopus poſt ſuſpenſionem à Pontificalibus aliquod munus Sacerdotis, alteriúſve inferioris Ordinis exerceat, etiam cum ornamentis Pontificalibus, non fit irregularis, quia ea ornamenta non ſunt diuina Officia, neque ipſe tunc exequitur aliquod officium ſibi prohibitum, etiamſi in actibus ſacris ſibi conceſſis, aut potiùs non prohibitis vtatur veſtibus, à quibus tunc iubetur abſtinere. At verò ſi aliquod munus Pontifici proprium etiam ſine ornamentis Pontificiis exequeretur, fieret irregularis, quia violaret cenſuram in exercitio miniſterij ſibi per illam prohibiti.

Consectarium IX.

An incurratur irregularitas ex omiſſione vnius tantùm conditionis in cap. Alma mater, præſcripta.

22 Secundò quærebatur in ſuperiori conſectario, an qui tempore interdicti celebrat diuina Officia ſine conditionibus præſcriptis in cap. Alma mater, incurrat irregularitatem, omiſſa quacunque ex illis conditionibus? Reſpondi verò, aliàs in celebratione diuini Officij cum omiſſione alicuius ex iis conditionibus committi peccatum mort. le, quia tunc reuerà violatur tota ſubſtantia, vt ita dicam, interdicti; verùm exigebam duo iſta ſimul, nempe celebrationem diuini Officij, & ſimul omiſſionem conditionis præſcriptæ; ſi enim omitteretur ea conditio, & non celebrarentur Diuina, negabam committi peccatum mortale ſaltem in illa actione externa, quia reuerà non erat externa violatio interdicti, atque ita ſententiam communem interpretabat; qua diſtinctione vtendum mihi videtur iterum hoc loco; itaque quoties Clericus peccabit in violãdo interdictum, eo quòd celebret diuina Officia pertinentia ad aliquem ſacrum Ordinem in loco interdicto, ſine aliqua conditione ex iis, quæ continentur in cap. Alma mater, toties incurret irregularitatem, cùm reuerà violet cenſuram per miniſterium alicuius Officij ſacri; ſi

si verò eiusmodi conditionem omittat, v. gr. ianuas aperiat, aut pulset campanas, sed deinde non celebret Diuina, reuerà non fiet irregularis, etiamsi habuerit animum ita celabrandi Diuina, cùm enim tunc reuerà nullus actus Ordinis sacri exerceatur, non incurritur irregularitas, de qua agimus, vt aduertit Alter. disp. 9. de interd. cap. 3. & alij passim.

Vnde etiam sequitur, non sufficere ad hanc irregularitatem, vt Clericus pulset campanas, apetiat ianuas, & admittat excommunicatos, vel interdictos contra prohibitionem cap. Alma mater, dum diuina Officia, aut Sacrum ab illis celebrantur, nisi & ipse tunc celebret, quia alioquin nullum actum Ordinis sacri exequitur, & proinde non incurrit hinc pœnam, vti docet idem Alter. Couarr. in cap. Alma mater, 2.p. §. 4. num. 6. Auila p. 7. disp. 9. sect. 2. dub. 9. & plures Magistri apud ipsum, contra Sylu. verb. Interdictum 5. q. 1. & alios relatos à Couarr. loco citat. qui malè arguunt ex eo, quòd iste participet in crimine criminoso cum principali, qui fit irregularis, debebit eandem pœnam cum eo incurrere, nullibi enim habetur in iure, participationem in crimine criminoso inducere irregularitatem.

Atque ex his manet confirmata doctrina nostri consectarij, nempe incurri irregularitatem, quoties ponitur actus sacer per censuram prohibitus, etiamsi sit tantùm prohibitus secundùm modum ipsi accidentalem in ratione actus physici, si vel ille modus sit substantialis in ratione actus Ordinis sacri, vel si prohibitio cadat in ipsam substantiam actus non secundùm se spectatam, sed sub tali modo, aut conditione, vt hoc loco; prohibetur enim per interdictum generale locale quodlibet diuinũ Officium, non nudè & simpliciter, sed publicum, & sine conditionibus cap. Alma mater, neque sola omissio illarum conditionum vetatur, sed ipsamet celebratio Diuinorum, sine illis conditionibus; quando igitur ea diuina Officia pertinebunt ad exercitium sacri Ordinis, si fiat contra præscriptas conditiones, reuerà ponetur actus sacer per censuram inhibitus, non simpliciter, sed cum eo modo, atque ita nihil deerit ad incurrendam irregularitatem, cuius meminit Pontifex cap. is qui, §. is verò, de sentent. excommunic. in 6.

22 Hinc porrò sequitur Clericos recitantes horas canonicas in choro tempore interdicti, contra prohibitionem cap. Alma mater, non fieri irregulares, quia non faciunt actum Ordinis sacri, aut illi annexum, nisi fortassis ille, qui fungitur vice hebdomadum, qua de re dicemus inferiùs; quare etiamsi illi Clerici violent interdictum, non tamen id faciunt per exercitium Ordinis sacri, quod tamen requiritur ad hanc irregularitatem; quod idem de Clerico personaliter interdicto, & in choro horas cum aliis recitante, dixit Suar. disp. 34. sect. 4. n. 26. De excommunicato verò etiam choro assistente, aut cum alio socio priuatim recitante, similia tradit disp. 12. sect. 2. n. 12. & 19. cùm id totum à non Clerico præstari soleat.

23 Secundò, qui non interdictus, neque alia censura ligatus sepelit in loco interdicto, sed sine officio, in quo fit exercitium Ordinis sacri, non fiet irregularis, quia etiamsi ea sepultura sit prohibita, & proinde ita sepeliens grauiter peccet, atque incurrat excõmunicationem, aliásve pœnas alibi expositas, cùm tamen nullum actum Ordinis exerceat, non erit irregularis. Ita Auila dub. 8. disp. citat.

Tertiò

25 Tertiò Religiosi & Clerici non ordinati ministrantes etiam solemniter in Ordine sacro in loco interdicto, & sine moderatione cap. Alma mater, non fiunt irregulares ex tali violatione interdicti, quia reuerà non exercent actum Ordinis, cùm Ordine careant, vti diximus aliàs; quare non erit sufficiens ea violatio censuræ ad irregularitatem.

Consectarium X.

An qui exercet solemnia alicuius actus, & non ipsum actum per censuram prohibitum, fiat irregularis.

26 Respondeo. Quoties ista solemnia actum quem vestiunt, faciunt esse Ordinis sacri, toties eiusmodi solemnium exercitium contra prohibitionem censuræ factum ab ordinato parere irregularitatem. Ratio manifesta est ex dictis, quia in illis solemnibus est aliquod exercitium Ordinis sacri, vt patet, quandoquidem ille ipse actus, quem vestiunt, non est actus talis Ordinis, nisi ratione ipsorum; si igitur quis per censuram prohibitus eiusmodi Ordinem exercere, vsurpet nihilominùs ista solemnia, reuerà violabit censuram, qua innodatur per exercitium Ordinis sacri; igitur irregularitatem, de qua agimus, incurret.

27 Hinc fit primò, vt Sacerdos excommunicatus, suspensus, aut interdictus, conferens solemnia Baptismi, & non ipsum Baptismum, quia iam priuatim ministratus fuit, fiat irregularis, non autem si solum Baptismum absque ea solemnitate exhiberet, ita Suar. disp. 1. s. 2. n. 20. & alij passim, quia ista solemnia ex Ecclesiæ institutione fieri nequeunt, nisi à Sacerdote, aut de eius licentia à Diacono, vrgente necessitate, vti dicemus 3. part. operis.

Secundò Parochus censura innodatus nuptias solemniter benedicens, quia ille actus pertinet ad sacrum Ordinem, & fieri debet à Sacerdote ex Ecclesiæ institutione; quod idem dicendum de aliis benedictionibus frugum, oliuarum, vestium sacerdotalium, puerperæ ad Ecclesiam redeuntis, & similibus; quoties enim fieri non poterunt ordinariè, & ex Ecclesiæ lege, nisi ab habente Ordinem aliquem sacrum, toties parient irregularitatem. vide Henriq. lib. 14. cap. 7. §. 1. Vgolin. tab. 1. cap. 14. §. 1. num. 5. Philiarch. lib. 4. cap. 13. Sayr. lib. 7. cap. 10. n. 6. & alios. 28

Consectarium XI.

An celebrans coram excommunicato, vel interdicto, fiat irregularis?

Ratio dubitandi est, quia iste reuerà violat censuram per exercitium Ordinis sacri, neque enim excommunicatio & interdictũ obligant duntaxat eum, quem afficiunt, ne Diuinis assistat, sed etiam omnes alios, ne cum illis communicent in Diuinis, siue ne Diuina coram illis faciant, vt cap. superiori diximus; nihil igitur ampliùs requiri videtur ad contrahendam irregularitatem. 29

Dico nihilominus hunc celebrantem minimè fieri irregularem: ita Auila 7. part. disp. 9. sect. 2. dub. 7. Henriq. lib. 14. cap. 7. num. 3. Couarr. in cap. alma mater 4. part. §. 6. num. 9. Vgolin. tab. 1. cap. 14. §. 1. num. 25. Maiol. lib. 5. de irregul. cap. 21. num. 17. Alter. lib. 1. disp. 13. cap. 2. Suar. disp. 12. sect. 1. num. 10. Neque videtur ampliùs dubitari posse post claram definitionem cap. is qu, de sentent. excomm. in 6. vbi redditur optima ratio, quia nimirum ea irregularitas nullibi expressa est in iure; quare malè Maiol. allegans Abbatem in cap. significauit, de sentent. excomm. excipit excommunicatos à Pontifice; si quis enim coram ipsis celebret, irregularem fieri dixit, verùm nullibi ea exceptio, aut irregularitas reperitur in iure, nisi de quadam irregularitate impropria loquantur, sic enim appellant aliqui excommunicationē maiorem, eo quòd tum à susceptione Ordinum, tum ab eorum exercitio prohibeat, & quia Clerici, qui communicant in Diuinis cum excommunicatis à Papa, incurrunt maiorem excommunicationem, ideò dicuntur fieri impropriè irregulares, atque ita celebrantem coram eiusmodi excommunicatis proximum dixit irregularitati. glossa in cap. cit. is qui, verb. notatis. Dici etiam possunt in eadem glossa in cap. Episcoporum, de priuilegiis in 6. verb. Ingressum, proximi contrahendæ irregularitati, qui præsentibus excommunicatis celebrant, quia in illo cap. Episcoporum, interdicuntur ingressu Ecclesiæ, atque si deinde intra Ecclesiam saltem celebrent, fiunt irregulares, & cap. is cui, de sentent. excommunic. in 6. Et quamuis hanc pœnam ad solos exemptos restringant Auila, Couarr. & Henriq. locis citatis, atque Nauar. cap. 25. n. 95. & cap. 27. num. 154. vbi communem esse DD. sensum testatur, cui adhæsit etiam Suar. disp. 34. sect. 4. sub fin. Nos tamen quæst. superiori, & lib. de censur. cap. 219. ea verba, *etiamsi exemptus sit*, ampliatiua esse, & non restrictiua diximus, vult enim Pontifex nullam exemptionem excipi posse aduersùs hanc pœnam suspensionis ab ingressu Ecclesiæ propter admissum ad Diuina excommunicatum vitandum; vniuersalis igitur nostra regula de incurrenda irregularitate ex violatione censuræ per ministerium sacri Ordinis, intelligenda est de violante censuram, qua quis est innodatus.

Falsò verò Maiol. & Alter. locis citatis dixerunt celebrantem coram Episcopo excommunicato denuntiato, si sub finem Missæ leni capitis inclinatione postulet ab illo facultatem benedicendi populo, fieri irregularem: nam neque ea irregularitas in iure expressa est, neque ratio vlla eam persuadet, vt constat ex dictis.

Quæ verò diximus de celebrante coram excommunicato, valent quoque in celebrante coram interdicto, vt aduertunt Armilla verb. interdictum num. 61. Suar. disput. 34. sect. 4. num. vlt. Sylu. verb. interdictum 6. quæst. 3. & alij passim, & sanè eadem ratio vtrobique valet.

CONSECTA

Consectarivm XII.

An excommunicatus, vel interdictus, qui se præsente celebrare cogit, incurrat irregularitatem?

10 EPiscopus, v. gr. vitandus, excommunicatus, vel interdictus denuntiatus facit authoritatiuè, vt loquuntur, coram se Missam, aut alia Diuina celebrari. Hunc porrò irregulatem fieri docet glossa in Clem. Archiepiscopo, de priuilegiis, verb. celebrari. & Panorm. in cap. illud, de Clerico excommun. ministr. n. 8. quibus deinde magno consensu adhærere posteriores omnes Canonistæ, Summistæ ac Theologi, quos dabit Sayr. lib. 2. cap. 15. num. 5. & lib. 7. cap. 10. num. 18. Auila 7. part. disp. 9. sect. 2. dub. 6.

Verùm sapienter dixit Layman lib. 1. tract. 5. p. 5. cap. 3. num. 4. hanc irregularitatem ex sola DD. authoritate haberi, quod etiam priùs aduerterat Kon. disp. 18. dub. 6. sub fin. vbi tamen significat, molestum esse à communi sententia discedere, discessit tamen quoad interdictum Episcopum, qui se præsente celebrare facit. Suar. disp. 34. sect. 4. numero 17. & excommunicatum ita adhæret communi sententiæ, vt apertè significet eam in rigore iuris falsam esse, disput. 12. sect. 1. à num. 4.

Verùm cùm nobis certum sit ex prima part. scientiæ canonicæ, Doctores non condere ius, sed illud interpretari, cùm etiam nulla alia irregulatitas, quàm quæ iure exprimitur, incurratur vnquam, & denique cùm pœnæ sint restringendæ, nisi euidenter irregularitas, de qua agimus, vel habeatur in iure, vel firma ratione, & necessaria consequutione deducatur, non existimo illam inuehendam esse, quamuis ipsam DD. communi ferè consensu admittant, cùm enim vnius glossæ, & Panormitani authoritate ducti in eam sententiam iuerint, non pugnamus nisi cum glossa & Panormitano; deinde qui emunctioris naris fuere, & ista expenderunt subtiliùs, vt Suar. fatentur ex iure nihil haberi; quare num. 5. sectionis illius primæ citatæ, ad consuetudinem, quæ eam irregularitatem receperit, recurrit; consuetudinem verò ostendit ex communi DD. sensu eandem irregularitatem admittentium; atque ità euidenter ostendit solam DD. authoritatem non posse hoc loco iure omninò silente, nobis legem imponere, id enim foret contra ipsummet ius, quod expresè edicit nullam contrahi irregularitatem ab homine, & non expressam in lege. Ex hac verò communi DD. sententia non efficaciter argui consuetudinem quæ iuri scripto æquiualet, duò mihi persuadent, primùm quòd hi DD. non meminerint huius recepti moris, neque de consuetudine ista quidquam habeant, sed communem quendam interpretum sensum, vt in aliis quoque communibus opinionibus non colligimus receptam consuetudinem, sed ex aliis iudiciis alibi relatis. Deinde non consentiunt DD. in huius irregularitatis terminis, cùm aliqui ad solos Sacerdotes excommunicatos, qui coram se faciunt celebrari, restringant cum Suare: alij ad om-

nes excommunicatos, qui id præstiterint, extendunt cum Couarr. Nauarr. & Auila: alij etiam ad eos, qui licèt nulla censura sint impediti, iubent tamen Sacerdotes censuratos celebrare, ex quo dissidio manifestum fit, non constare de recepta ista irregularitate, quandoquidem nec dum apparet quinam illam contrahere debeant.

Expendamus porrò, an ex aliquo iure eiusmodi irregularitatem DD. colligant, quod negauit iam pridem Ioann. Andr. relatus à Panorm. in cap. cit. num. 8. vbi etiam refert ex Hostiensi solum excommunicatum celebrantem, aut concelebrantem fieri irregularem; ipseque Panormit. ait idem sibi videri dicendum de illo, qui authorizat eam celebrationem, cùm ipse sit excommunicatus; quæ particula diminuens ostendit Panormitanum non nisi cum aliqua formidine suam sententiam asseruisse, & vnam glossam in Clem. de priuilegiis, superiùs allatam, & quam singularem appellant, sequutum fuisse; sed neque illa glossa quidquam aliud affert prẹter cap. illud, de Clerico excomm. ministr. vbi Pontifex misericordia motus aduersùs Episcopum, qui spe veniæ post excommunicationem iusserat coram se Diuina celebrari, non vult illi pœnam, quam Canon excommunicato Diuina celebranti, aut illorum celebrationi se ingerenti, prẹscribit infligere; inde verò inferunt DD. cum glossa citata, eum qui excommunicatione prohibitus ingerit se Diuinis, fieri irregularem; sed quàm apta sit ista consequutio, planè non liquet, nam ibi non dicitur, quænam sit illa pœna, neque necessarium est eam esse irregularitatem; immò cùm dicat Pontifex noluisse se imponere eam pœnam huic reo, non loquitur de pœna, quę ipso iure & facto incurratur, qualis est omnis irregularitas, sed de alia quæ ab homine imponenda est; ex præscripto tamen canonum, de quibus egimus q. superiori, vnde Codex Vaticanus legit, *pœnam quam Canones minantur*, vbi in nostro vulgato habemus, *pœnam, quam Canon infligit*, vti in noua emẽdatione annotatum est, & glossa in verb. Canon, ait has pœnas contineri hoc eodem titulo, cap. latores, vbi deponi iubentur qui excommunicari Diuina celebrare præsumpserint, & cap. fraternitati, vbi iidem omnibus beneficiis spoliandi dicuntur, & cap. si quis Episcopus 11. quæst. 3. vbi etiam sine spe reconciliationis deponuntur. Denique istâ pœnâ, quam non vult infligere Pontifex, quam tamen Canones minantur, aut reipsa imponunt, punitur communicat o in Diuinis, cùm excommunicatus eorum celebrationi se ingerit: illud autem fit, quoties excommunicatus Missam audit, siue illam celebrari iubeat, siue non, & ad omnes excommunicatos siue Sacerdotes, siue non Sacerdotes, æquè pertinet; quod tamen plures aduersarij negant; immò etiam excommunicatus, qui coram alio excommunicato iuberet celebrari, eandem pœnam incurreret, quia reuerà se ingerit actiuè celebrationi Diuinorum, id tamen minimè concedent aduersarij. Vides itaque ius non fauere huic fictitiæ irregularitati.

Ratio verò, qua ducuntur aliqui, infirma prorsus est, quòd enim quis dicatur agere, quod per alium præstat, volunt hunc excommunicatum, qui coram se celebrari iubet, per illũ celebrare, atque ita eandem cum ipso incurrere irregularitatem; atqui eodem modo celebrabit per alium, qui iubebit

iubebit coram alio quopiam excommunicato celebrare, vt sæpiùs arguebamus: neque dicas cum Suare, illum solum, qui interest sacrificio, quod fieri iubet, virtualiter & moraliter gerere se per modum celebrantis, qui necessariò interest sacrificio. nam vt quis dicatur agere virtualiter, quod per alium gerit, satis est, quod illi vices suas mandet; deinde non excommunicatus, qui vel excommunicatum, aliáve censura notarum celebrare iuberet se præsente, fieret quoque irregularis, quod concedit Nauarr. cap. 47. num 145. & Couarr. in cap. Alma mater, 1. parr. §. 6. n. 9. sed rectè negat Henriq. lib. 14. cap. 7. num. 3. & Auila 7. parr. disp. 9. sect. 2. dub. 6. allegans doctos recentiores, quibus etiam adhæsit Suar. disp. 12. sect. 1. num. 7. Denique omnis ista virtualis & interpretatiua celebratio, quæ tribuitur excommunicato iubenti coram se celebrari, insufficiens omninò est ad pœnam irregularitatis silentibus omnibus iuribus inducendam, requiritur enim actualis, & formalis actio Ordinis sacri per censuram prohibita, vt ex violatione censuræ irregularitas contrahatur. Ex his vides, quid sentiendum sit de interdicto, aut suspenso, qui se præséte Diuina peragi imperat, non enim incurret irregularitatem, cùm ea nullibi extet in iure, & solùm arguant DD. ex iis, quæ de excommunicato in simili casu falsò existimant statui in cap. illud, de Clerico excomm. ministr. quod hactenus expendimus, præterquam quòd in his pœnalibus argumentum à simili ductum non valet, vt constat ex scientia canonica.

Consectarium XIII.

An qui ministrat Sacramentum aliquod excommunicato, vel interdicto, fiat irregularis?

Respondeo, sacrilegam quidem esse eiusmodi Sacramenti administrationem, vt ex cap. superiori constat; nego tamen ex ea sequi vllam irregularitatem, ad eam enim non requiritur quacunque violatio censuræ, etiam per exercitium Ordinis sacri, sed necessarium est, censuram violari ab eo ipso, qui illa ligatur, vti iam monui consect. 10. atqui in casu nostri consectarij, Sacramenti minister non est à suo officio suspensus, neque proinde est principalis violator interdicti, adde nullibi in iure hanc reperiri irregularitatem. 31

Dices. Quando interdictum est locale, ministrum non prohiberi à suo officio, & tamen si violet eiusmodi interdictum, & in eo loco exerceat actum Ordinis sacri, irregularitatem incurret, vti diximus prima propositione: sicut autem prohibetur per hoc interdictum conferre Sacramenta in eo loco, ita per interdictum personale, aut excommunicationem alterius, prohibetur ministrare illi personæ excommunicatæ, vel interdictæ.

Respondeo, in vno casu, & non in alio, decerni irregularitatem à iure, quod in hac materia duntaxat attendendum est; neque deest ratio, propter quam ita statuerit legislator; cùm enim interdicta localia frequentiora sint, & magis publica, quàm personalia, in quorum proinde vio-

cuique fuerit assignare illas actiones, quæ si fiant contra prohibitionem censuræ, generent irregularitatem, eas tamen paucis hîc percensere visum fuit.

Primò, quæcunque actiones fient tantùm more laicorum, absque periculo irregularitatis fient, vt iam monui: vnde auditio Diuinorum, receptio Sacramentorum, benedictiones quæ à solis laicis fieri possunt, & solent, absque hac pœna exercebuntur.

Secundò, recitatio Horarum in choro, vbi quis non fungitur officio hebdomadarij, aut alio, quod ex institutione Ecclesiæ requirat sacrum Ordinem, immunis erit irregularitatis.

Tertiò idem dicendum est de actibus minorum Ordinum, quia licèt attento iure habeant aliquid non commune laicis, nunc tamen ex recepta consuetudine etiam à non ordinatis omni prorsus modo exercentur, vt superiùs monui.

Quartò omnes actus, qui iure ordinario pertinent ad Ordinem Episcopalem, siue ille distinctus reipsa sit à Sacerdotali, siue eius quædam duntaxat extensio, qua de re 3. part. fusiùs inquiremus, si fiant ab Episcopo censurâ innodato, reuerà causant irregularitatem; quinam verò sint eiusmodi actus Episcopales, constabit ampliùs ex dicendis 3. part.

Quintò Abbates, quibus ex priuilegio aliqua Episcopalia indulta sunt, vt collatio minorum Ordinum, si ea munia faciant violando censuram, qua sunt innodati, manent irregulares, quia ea sunt reuerà sacri Ordinis exercitia, vnde non fiunt nisi ab Abbate Sacerdote.

Sextò, idem dicendum erit de Sacerdote simplici ex priuilegio Pontificio confirmante, aut aliquid aliud, quod iure ordinario ad Episcopum, aut Abbatem pertineret, exercente, quia etiam in eo Sacerdote hæc omnia sunt actus Ordinis, vti obseruauit Suar. disp. 12. sect. 2. n. 20. & 21.

Septimò, interdictus ab ingressu Ecclesiæ intra eam celebrans, fit irregularis, non verò si alibi celebret, quia prior illa tantùm celebratio ipsi prohibita est, non posterior, vnde facilè fuerit deducere quibus in casibus contrahatur ista irregularitas, quod etiam sigillatim disquirit Sayr lib. 4. cap. 7. à num. 14.

Consectarium XVI.

An violatio cessationis à Diuinis inducat irregularitatem?

Respondeo non inducere, siue cessatio generalis, siue particularis sit. ita glossa in cap. si Canonici, de officio Ordinarij in 6 verb. Cessare, quam sequuntur magno consensu DD. quos dabit Sayr. lib. 5. cap. 14. num. 9. exceptis paucis quibusdam ibid. adductis; qui circa cessationem generalem, quando imponitur ab eo, qui potest interdicere, contrarium sentiunt, eo quòd in Clem. . de sentent. excomm. cessatio generalis à Diuinis comparetur interdicto. Verùm alibi obseruaui hanc comparationem non fieri quoad omnia, sed tantùm quoad obligationem, quam habent Religiosi seruandi æquè cessationem generalem à Diuinis, atque interdictum, quando ab Ecclesia matrice seruabitur, & in vtroque casu incurrere excommunicationem ibidem latam. Ratio porrò nostri consectarij euidens est, cùm enim cessatio non sit censura, & ab interdicto differat, vti loco citato fusè explicuimus, eius violatio irregularitatem afferre non potest. 34

Qvæstio III.

De irregularitate contracta ex aliis delictis.

Vnica propositio. num. 1.
Confirmatio. num. 2.
Dubium primum. An hæresis faciat irregularem. num. 3.
Varia sententia. ibid.
Vera sententia. num 4.
Expenduntur varia iura. num. 5.
Dubium secundum. An schismatici sint irregulares. num. 6.
Dubium tertium. An simonia pariat irregularitatem. num. 7.
Dubium quartum. An sacrilegium & peccata contra Religionem faciant irregularem. num. 8.
Consectarium vnicum. Enumerantur peccata, quibus est annexa irregularitas. num. 9.

PRÆTER crimina hoc capite & superiore enumerata, sunt alia quædam, de quibus disputant DD. an inuehant irregularitatem, quæ omnia hac quęstione comprehendam: sit itaque

Propositio vnica.

1 NVLLVM aliud est crimen præter hactenus explicata, cui per se fuerit annexa irregularitas, sed tantùm ratione infamiæ, & eiusmodi criminis notorietate consequutæ.

Expositio et confirmatio propositionis.

2 HÆC vniuersalissima propositio certò aliter constare non potest, quàm expendendo singula crimina, ex quibus DD. volunt nasci irregularitatem, etiam seclusa omni infamia. Supponendum autem imprimis est, nos nomine irregularitatis, vti iam sæpiùs diximus, intelligere impedimentum canonicum, non autem naturale, siue diuinum; quare impropriè loquitur Maiol. lib. 5. cap. 1. dum peccatum mortale inter irregularitates numerat; etsi enim quandiu quis est in peccato mortali, nequeat promoueri ad Ordines, aut susceptos exercere, id tamen non prouenit ex aliqua prohibitione Ecclesiæ, sed ex indecentia naturali, & sublato per pœnitentiam illo peccato tollitur totum hoc impedimentum absque vlla alia dispensatione, quæ tamen necessaria foret ad tollendam irregularitatem; debet igitur esse tale peccatum, cui in iure imponatur ea pœna, alioquin neque propter illud peccatum etiam crebrò commissum, siue propter consuetudinem illud committendi, neque propter perseuerantiam in eo commisso per impœnitentiam, incurritur irregularitas, seclusa infamia & notorietate, quia nihil planè est in iure, quòd consuetudini peccandi, aut impœnitentiæ imponat eam pœnam, quando ipsi peccato non fuerat imposita, & secluditur omnis infamia.

Dvbivm I.

An hæresis faciat irregularem?

COMMVNIOR quidem sententia affirmat, hæresi annexam esse irregularitatem per se; quare nihil omninò interest, siue publica, siue occulta sit hæresis, modò externa sit. ita Nauarr. cap. 27. num. 105. & consil 19. de hæreticis. Angel. verb. irregularitas 1. num. 16. Sylu. eod. verb. quæst. 24. & verb. crimen. quæst. 2. Vgolin.

Vgolin. cap.36. num. 1. Fœlicianus de censur. cap. 7. Lamb. de iure patronat. 1.part. lib. 1. quæst. 7. Tolet. lib. 1. cap. 69. Valent. tom. 4. disp. 7. quæst. 19. punct. 3. specie irregular. Azor tom. 1. lib. 8. cap. 11. quæst. 13. & cap. 21. q. 8. Suar. de censur. disp 43. sect. 1. num. 4. & tract. de fide disp. 25. sect. 5. num. 1. Penna in directorio part. 3. in quæst. 126. Mendos. lib. 3. in Concil. Illiberitan. cap. 28. & 29. Sanch. lib. 2. in Decalog. cap. 25. n. 2. Sanctarell. de hæresi. cap. 25. num. 1. Turrian. de censur. lib. 9. disput. 62. dub. 1. Filliuc. tract. 20. num. 228. Præposit. quæst. 5. de irregular. dub. 7. Kon. disp. 18. dub. 7. Ricciul. lib. 5. de iure personar. cap. 17. Gordon. lib. 7. quæst. 18. cap. 19. num. 110. Maiol. lib. 5. cap. 46. num. 1. Bonac. disp. 7. de censur. quæst. 3. punct. 7. num. 1. & alij complures, qui ducuntur ex communi potius persuasione, quàm certo vllo iure, vti statim apparebit.

Quare alij nullam aliam agnoscunt irregularitatem hoc loco, nisi ratione infamiæ, quando hæresis publica est, & infamiam generat; si enim occulta sit, aut sine infamiæ nota post absolutionem ab excommunicatione per eam contracta, posse absque vlla noua dispensatione promoueri ad Ordines, aut in iam susceptis ministrare hæreticum iam conuersum. itaque docent eruditi recentiores, Auila 7. p. disp. 4. dub. 2. concl. 3. Philiarch. lib. 4. c. 15. Sà verb. Irregularitas ex defectu animæ num. 2. Henriq. lib. 14. cap. 4. num. 6. & cap. 5. num. 2. Sayr. lib. 7. cap. 12. num. 16. Reginald. lib. 30. tract. 2. num. 193. in illam inclinat Tanner. in 3. part. disput. 6. quæst. 10. num. 200. Layman lib. 1. tract. 5. part. 5. cap. 4. num. 12. Alij autem dicunt, hanc irregularitatem esse quidem peculiarem hæresi, illique annexam, cum ea tamen conditione, vt ad illam incurrendam crimen debeat esse publicum ex peculiari iure, quod vbi eiusmodi pœna plectit hæresim, semper eam publicam esse supponit. Ita Hurtad. diffic. 4. num. 13. disp. 2. de irregular. & Garc. 11 part. de beneficiis. cap. 10. num. 84. Idémque probabile dixit Ferdinand. à Castro tr. 4. disp. 4. p. 4. num 2. & vt ipsemet allegat in tract. de irregular.

Qvæ sententia cum hac saltem limitatione verissima mihi videtur; 4
quare hæresis non inducit irregularitatem, nisi sit publica & notoria, siue ea irregularitas dicenda sit tantùm ex infamia, vt in aliis quibusdam delictis notoriis contingere dicemus q. sequenti, siue sit irregularitas ex delicto; quod tamen ex peculiari iuris dispositione debeat esse publicum. Probatur, quia nullibi in iure fertur ista irregularitas, nisi sit crimen hæresis publicum, quod singulos textus, qui allegari solent, expendenti constabit.

Specvlator igitur tit. de dispen- 5
sationibus. §. iuxta, num. 16. vbi hæreticum etiam post conuersionem existimat manere irregularem, affert cap. inter sollicitudines. de purgat. canonic. Verùm certum est ex integra Decretali Innocent. III. quæ refertur lib. 2. Registri eius, nullam imprimis in ea fieri mentionem irregularitatis, sed suspensionis ab officio & beneficio, quam Senonensis Archiepiscopus vnà cum aliis inflixerat, Decano Niuernensi, propter suspicionem de hæresi ortam ex caprata familiaritate cum hæreticis in villa, quæ vulgò dicitur *Charitas*. Secundò suspensus fuit ille Decanus *propter vehementem infamiam, & graue scandalum.* Tertiò Pontifex, ad quem

deinde missus fuerat, mollit sententiæ rigorem, & purgationem canonicam illi indulget, sed *quartadecima manus sui Ordinis*, hoc est, vt coram quatuordecim eiusdem Ordinis viris Catholicis & probatæ virtutis purgetur; quamuis enim numerus compurgatorum sit Episcopo arbitrarius, propter tamen delicti & scandali grauitatem, atque personæ conditionem augetur & minuitur. Quartò vult ibi purgari, vbi fuit infamatus. Quintò purgatione præstita iubet illi restitui beneficium, à quo fuerat per Archiepiscopum Senonensem suspensus; in pœnam tamen familiaritatis cum hæreticis iubet manere ab officio suspensum, donec scandalum sopiatur. Sextò denique, si deficiat in purgatione, mandat eidem Archiepiscopo, vt illum Ecclesiastico mucrone percellat, ab officio & beneficio deponat, atque in arctum Monasterium ad agendam pœnitentiam detrudat. Ex quibus omnibus nihil planè colligitur ad astruendam irregularitatem hæresi per se, & seclusa omni notorietate, annexam, cùm agatur tantùm de eo, qui infamia laborabat, & graue scandalum crearat omnibus, neque sermo sit vllus de irregularitate, sed de suspensione illata ab homine per sententiam.

Allegat secundò Speculator cap. conuenientibus 1. q. 7. quod ex variis locis primæ actionis septimæ Synodi conflatum est. Verùm constat ibi maximè agi de Clericis & Episcopis, qui ab hæreticis fuerant ordinati, an in eodem Ordine essent deinde ab Ecclesia recipiendi, quod non necessariò trahitur ad Clericos, qui à fide desciuerant ad hæresim, & deinde redibant in Ecclesiam. Et licèt concederemus de his etiam Clericis hæreticis agi, isti publici & notorij erant, quandoquidem in publica Synodo postulabant recipi, deinde alia quæstio est, an dum isti hæretici redeunt ad Ecclesiam, debeant in pœnam prohiberi ab Ordinū exercitio, aut à promotione ad gradum vlteriorem; an verò si simpliciter admittantur ab Ecclesia, absoluantúrque ab hæresi, maneant adhuc irregulares, indigeántque noua dispensatione: hoc postremum nullibi simpliciter & absolutè definitur, sed solùm quæsitum fuit, an cum ea pœnitentia admittendi essent in Ecclesiam Clerici hæretici, & ab hæreticis ordinati; qua de re fuêre varij canones alibi expendendi, neque enim nos de ea pœna & prohibitione imponenda ab Ecclesia modò disputamus, sed solùm de irregularitate iam imposita, cuius nullibi fit mentio, aut si alicubi fiat, agitur de hæresi publica & notoria, neque contrarium euincitur ex cap. citato constitutionibus, vt malè dixerat Speculator, & alij ipsum deinde sequuti.

Affert tertiò cap. nos consuetudinem 12. dist. vbi Donatistæ conuersi prohibentur Promoueri in Primates. Verùm imprimis non agitur ibi de Donatistis occultis. Secundò hæc Gregorij constitutio pugnat cum aduersariis, vt eam legenti constabit; est verò ep. 75. lib. 1. Registri, petierant enim Numidiæ Episcopi à Gregorij prædecessore per Hilarium Chartularium S. R. E. seruari omnes consuetudines, quas ab ipso Petri tempore, *in ordinationibus vetustas longa seruauerat*, quam omnem consuetudinem, quæ nihil fidei catholicæ derogat, inuiolatam permanere concedit Gregor. siue de Primatibus constituēdis, cæterísque capitulis agatur, *Exceptis*, inquit, *his qui ex Donatistis ad Episcopatum perueniunt, quos prouehi*

uehi ad primatus dignitatem, etiam cùm Ordo eos ad locum eundem deferat, modis omnibus prohibemus: sufficiat autem illis commissæ sibi plebis tantummodo curam gerere, non autem etiam illos Antistites, quos Catholica fides in Ecclesiæ sinu edocuit, & genuit ad obtinendi culmen primatus ascire. Ex quibus vides vetustam fuisse consuetudinem in Africa redeuntes ex Donatistis non modò adsciscendi in clerum, sed etiam ipsos Episcopos eodem ordine & gradu suscipiendi, atque in Primates deinde eligendi, cui consuetudini derogat Gregor. quantum ad postremum hoc caput, vult enim Episcopos è Donatistis conuersos in suo quidem gradu perseuerare, non tamen in Primatum dignitatem eligi, quæ prohibitio non est irregularitas, vt vides. Quid verò Primates in Africa maximè haberent supra Episcopos, inquisiuimus alibi. Malè igitur mentem Gregorij percepit glossa, dum ait, eum prohibuisse, ne vt Archiepiscopi & Primates promouerent è Donatistis redeuntes in Episcopos, cùm manifestè constet ipsum agere de Episcopis, qui ad primatus dignitatem prouehebantur, & alios Antistites præcedebant, & tales Primates fieri prohibet ex Episcopis quondam Donatistis, non verò Donatistas fieri Episcopos, quod omninò concedit, cùm ait sufficere, si curam habeant commissæ sibi plebis, neque æquum esse, vt cæteros Antistites, qui semper in Ecclesiæ sinu educati fuerunt, præcedant aliquando. Falsò etiam eadem glossa indicat dispensatum fuisse à Gregorio cum Africanis, cùm potiùs eorum consuetudini derogaret, neque quicquam indulserit, sed potiùs detraxerit.

Quartò affertur cap. salubertimum, 1. q. 7. vbi redeuntes ab hæresi permittuntur, in susceptis Ordinibus ministrare, prohibentur autem ad vlteriores promoueri. Verùm hinc primò colligitur, hæreticos non esse absolutè irregulares, sed tantùm circa susceptionem Ordinum, cùm possint abiurata hæresi in Ordinibus priùs susceptis ministrare; quod dixit Angel. verb. Irregularitas 1. n. 28. quæ eadem totidem verbis habet Sylu. eod. verb. q. 5. n. 7. Neque inde licet argumentari ad laicos, de quibus neque in hoc canone, neque in aliis fit vlla mentio quoad istam etiam partialem irregularitatem, quia etiamsi hæc pœna imponatur Clericis tantùm ratione hæresis, quæ eadem est in laico, potuit tamen aliter puniri idem crimen in vno genere personarum, aliter in alio, & sanè alia longè erat ratio & modus admittendi in Ecclesiam laicos hæreticos; alia verò ratio suscipiendi Clericos, de iis enim sæpiùs in variis Synodis disceptatum est, nũquam verò de laicis, eo quòd Clerici ratione suæ dignitatis & administrationis diuinorum Sacramentorum maiorem infamiam & impedimentum viderentur contraxisse; cùm igitur in cap. cit. dicatur duntaxat Clericos redeuntes in Ecclesiam post abiuratam hæresim non posse promoueri ad vlteriores Ordines; in susceptis tamẽ ministrare permittantur, neque absoluta irregularitas respectu Clericorum hæreticorum, neque partialis respectu laicorum colligi poterit.

Respondent Azor tom. 1. lib. 8. cap. 11. q. 13. Suar. disp. 43. sect. 1. n. 2. Sanch. lib. 2. in Decalogum, cap. 25. n. 3. hanc facultatem Clericorum ab hæresi deficientium exercendi Ordines iam susceptos, intelligendam esse obtenta prius dispensatione, quam Episcopi dare poterant, cùm solus Papa possit pro suscipiendis nouis Ordinibus

nibus dispensare. Hæc tamen dispensationis necessitas, vt Clericus conuersus ab hæresi in susceptis Ordinibus ministret, non modò ex cap. citato saluberrimum, colligi non potest, cùm illius nusquam meminerit, sed cum eo apertissimè pugnat. Leo enim in illa sua epistola tertia ad Iannarium, disertè affirmat, illam esse canonum constitutionem, quámque præcipit custodiri, *vt in magno habeant beneficio, si adempta sibi omni spe promotionis, in quo inueniuntur Ordine, stabilitate perpetua maneant.* Beneficium igitur in eodem Ordine permanendi oritur ex canonum constitutione, non verò per dispensationem obtinetur, & sanè circa hos Clericos in variis Synodis ita ferè perpetuò statutum fuisse constabit 3. p. huius operis; interim adi Sanctarell. qui tract. de hæresi cap. 35. dub. 1. aliqua in hanc rem congessit; additque Leo rationem, propter quam negetur promotio ad superiores Ordines, nimirum quòd supersit semper aliqua suspicio & nota prioris sceleris & erroris. *Quod si*, inquit, *cum grandi examine promotio conceditur inculpatis, multo magis non debet licere suspectis.* Quare si omnis suspicio & infamia abstergi posset, nihil prohiberet etiam ad Ordines non susceptos eiusmodi Clericum conuersum promoueri, vti dicam cap. seq. q. 1. Deinde vnde habent laudati DD. solum Pontificem quoad promotionem dispensare posse cum isto Clerico quondam hæretico, non autem Episcopum, nisi circa vsum Ordinum iam susceptorum: quod enim ait Sanch. quoties canon permittit dispensationem in aliquo casu, eo ipsam illam concedere Episcopo, æquè valet in promotione hoc loco, nam & illa æquè fieri potest cum dispensatione, atque administratio Ordinis iam habiti, & æquè vtramque permittit Leo, cùm neutrius meminerit, sed tantùm dicat licitam esse eam administrationem, nõ promotionem, quod DD. interpretantur de licita administratione cum dispensatione, promotionem autem esse illicitam etiam cum dispensatione, quod non est explicare canonem, sed nouum condere, vti patet, neque deinde satis inter se consentiunt, nam quoad vsum Sacerdotij negant ab Episcopo posse dispensari, sicut neque quoad vsum Põntificalium cum Episcopo hæretico, propter Bullam Pij V. an. 1566. id priuilegium Inquisitoribus negantis. ita Suar. ex communi sententia cit. sect. 1. n. 6. Sed neque constat, an ea Bulla recepta fuerit, neque an ea deroget Episcoporum ordinariæ potestati, quam hi DD. agnoscunt. Quare Clericos conuersos ab hæresi posse absque vlla dispensatione suis Ordinibus vti, sapienter asseruit Hurtad. disp. 2. diffic. 3. n. 10.

Affertur quintò, cap. 2. de hæreticis in 6. §. hæretici. Alexander enim IV. hæreticos ad nullum beneficium Ecclesiasticum, seu officium publicum admitti patitur; nomine autem officij publici intelligunt Ordines, qui continent ministeria publica. Sed nunquam hæc vox, *publicum officium*, absolutè posita significat Ordines in iure; deinde hoc loco non potest sumi in eam significationem, malè enim Pontifex decerneret collationem publici officij factam hæretico, irritam & inanem fore, si per officium publicum intelligeret Ordines, quorum collatio irritari nequit: neque loquitur tantùm Pontifex de hæreticis, qui promouendi sunt ad clericatum, sed de omnibus etiam coniugatis; quare nomine publici officij intelligit quamcunque dignitatem, & ministerium publi-

publicum, idcircò glossa exemplificat in Notarij & iudicis officio, quia, vt ait Viuian. in Rational. ad hoc cap. 2. omnes hæretici eorūque credentes, fautores, recuperatores, defensores, & filij, de quibus omnibus agit hoc caput, sunt excommunicati & infames; *infamibus autem porta non debent patere dignitatum.* cap infamibus. de regulis iuris in 6. & l. infamiæ. C. de Decurion. Denique in rubric. cap. 15. eod. lib. & tit. vbi eadem quoque pœna filiis hæreticorum statuitur, dicitur illos esse inhabiles ad beneficium Ecclesiasticum, & officium sæculare, vt videas nomine officij publici in cap. 2. non fuisse significatos Ordines, in toto etiam isto titulo de hæreticis agi de publicis & notoriis certissimum est.

Affertur sextò Bulla Clem. VII. quæ incipit, Cùm sicut, edita Bononiæ ān. 1530. die 15. Ianuar. quam integram refert Penna in Bullario apposito ad Director. Inquisitor. facit autem potestatem Clemens Inquisitoribus, eorúmque Cōmissariis, dispensandi ab irregularitate hæreticos & Apostatas ad fidem redeuntes; supponit igitur irregularitatem ab illis fuisse contractam, agitque de dispensatione danda *extra iudicialiter*, & de Lutheranis occultis, & distinguit etiam irregularitatē ex hæresi & apostasia à fide ortam, ab illa quam celebrantes Diuina, censuris tam à iure, quàm ab homine latis innodati contraxerint, quæ omnia ex ipso contextu patent.

Respondeo Pontificem fecere amplissimam facultatem Inquisitoribus absoluendi Lutheranos occultos, & dispensando ipsos ab omni inhabilitate & irregularitate, vndecunque fuerit contracta, siue ex hæresi, siue ex violatione censuræ per hæresim incursæ, siue aliunde propter diuersas opiniones DD. quorum aliqui volūt ex hæresi etiam occulta nasci irregularitatem, alij negant, Pontifex nihil omninò voluit definire, sed tantùm vniuersalissimam amplissimamque potestatem dispensandi & absoluendi concedere: in priuilegiis autem supponi potius quàm definiri opiniones varias DD. certissimum est, quare ex eo Clementis rescripto nihil omninò colligi potest ad certò stabiliendam hanc irregularitatem ex hæresi, & seclusa omni infamia ac notorietate criminis contrahendam.

Denique certum videtur cap. ad abolendam, de hæreticis, vbi Lucius III. declarat omnes hæreticos perpetui anathematis vinculo innodari, & Clericos hæreticos iubet totius Ecclesiastici Ordinis prærogatiua nudari, & curiæ sæculari tradi animaduersione debita puniendos, loqui de publicis hæreticis, qui vel à Romana Ecclesia, vel à singulis Episcopis cum Concilio Clericorum, vel Sede vacante, ab ipsis Clericis cum concilio, si opus fuerit, vicinorum Episcoporum fuerint hæretici iudicati. Deinde quoad pœnam hanc depositionis requirit Pontifex, vt si Clericus, vel Religiosus fuerit in hæresi manifestè deprehensus, & noluerit suum errorem arbitris Episcopi abiurare, puniatur ea pœna, in quibus omnibus vides sermonem esse de notorio & infami hæretico.

His omnibus accedit ratio, propter quam Clericis fuit imposita irregularitas saltem partialis, & circa susceptionem nouorum Ordinum, in antiquioribus canonibus superiùs relatis, quæ alia profectò non fuit, quàm scandalum & periculum, quod erat in ordinatione eiusmodi hominum, de quorum fide manebāt aliqua suspicio.

quæ ratio supponit publicam hæresim, hinc fit, vt omnes leges Ecclesiasticæ in hac causa dirigantur ad Pastores & Episcopos, qui hos Clericos admittere debent, vt caueant periculum; & quamuis in susceptis Ordinibus illos ministrare patiantur, ne tamen illos ad superiores promoueant, non prohibent autem ipsis hæreticis, ne postulent ordinari, neque illos inhabiles declarant, vbi fuerit occulta hæresis, nullúmque manebit periculum aut scandali, aut fictæ conuersionis, aut inconstantis animi. Itaque nihil est, vnde isti dicantur irregulares, quæ fuit etiam mens grauissimorum DD. qui dum texunt catalogum pœnarum, quas ius inflixit hæreticis, nusquam meminêre irregularitatis, vt videbis apud Diaz in pract. can. cap. 114. Iul. Clar. lib. 5. §. Hæresis. Castr. lib. de iusta hæretic. punit. & aliis.

Quæ diximus de hæreticis, eadem valent in Apostatis à fide, quodcunque tandem sit discrimen inter illa duo crimina, quod alibi excutietur, quia quoad hanc pœnam, iura eodem modo loquuntur, & DD.

Dubium II.

An Schismatici sint irregulares?

6 Secundum peccatum, propter quod incurritur irregularitas, est schisma, ex mente Maiol. lib. 5. cap. 46. n. 1. & iam docuerat Speculator tit. de dispensationibus. §. iuxta, n. 17. propter cap. 1. de schismat. idémque censuit Raymun. in sum. verb. Schisma. Vgolin. cap. 36. §. 3. n. 7. Azor. 1. p. lib. 8. cap. 20. q. 8.

Distinguunt alij, si enim schisma fuerit coniunctum hæresi, vti sæpiùs contingit, eodem modo de irregularitate horum Schismaticorum atque hæreticorum sentiendum erit; quare si hæretici ratione illius criminis, seclusa omni notorietate & infamia, sint irregulares, & hi quoque schismatici erunt irregulares; alij verò Schismatici qui non sunt hæretici, neque enim primatum Romanæ Sedis negant, sed pro Pontifice legitimo alium agnoscunt, non sunt irregulares, nisi fortassis ratione infamiæ, quæ distinctio in nostra sententia, qui negauimus hæresi esse annexam irregularitatem, si absit infamia & notorietas, superflua omninò est, siue enim schisma sit coniunctum hæresi, siue sine illa, nunquam inducet irregularitatem, nisi ratione infamiæ & notorietatis.

Dico igitur contra Speculat. & alios relatos, schismati nullibi esse impositam irregularitatem. ita Suar. disp. 43. sect. 2. n. 7. Sanch. lib. 2. in Decalog. cap. 36. n. vlt. Sanctarell. de hæres. cap. 43 dub. 1. n. 13. Gordon. lib. 7. q. 18. n. 115. & alij, quia iura quæ afferunt aduersarij, nihil eiusmodi affirmant, nam in cap. 1. de schismatic quod vnum obiicit Speculator, ordinationes factas ab Octauiano, Guidone Cremensi, & Ioanne de Struma, Pseudo-pontificibus irritas esse definit Alexand. III. in Conc. Lateran. quod intelligendum est quoad executionem Ordinis ita suscepti, & inhabiles eosdem Schismaticos reddit ad omnia beneficia & dignitates Ecclesiasticas, qua in re, ait, se insistere vestigiis sui Prædecessoris Innocentij, secundi nimirum, non primi, vt malè intellexit Tancredus, Innocentius autem II. ordinationes factas à Petro Leonis irritauit.

Secundò cap. quia diligentia, de electione, ostendit Schismaticum esse inhabilem, & ineligibilem ad dignitates Ecclesiasticas; de irregularitate

verò

verò nihil prorsus loquitur.

Tertiò, cap. quia contra, 24. q. 1. agit duntaxat de laicis pacem turbantibus, quos militiæ cingulo vult priuari, & si ignobiles sunt, exilio atque pœna corporali puniri; si verò nobiles existant, bonorum proscriptionem pati iubet: vt mirum profectò sit, homines doctos vsque adeò parum sapere in adducendis iuribus, quæ quotidie versant, vt hoc textu vti voluerint ad probandam irregularitatem schismati fuisse impositam.

Neque accommodatior est sanctio Nicolai II. in Concil Lateran. edita, quæ refertur cap. in nomine Domini, dist. 23. sed non integra & pura, vti obseruauit Baron. an. Christi 1059. n. 6. & nos alibi dicemus; vbi enim Ioannem Minčium Velitrensem Episcopum electum in Pseudo Pontificem, & Benedictum nominatum, omni sacerdotali honore priuauit, statuit vt deinceps, qui ita electus inthronizatus & ordinatus fuerit, simili sententia percellatur, & eadem pœna puniatur; cùm igitur sermo sit de pœnis infligendis, in iis non potest censeri irregularitas.

Dvbivm III.

An Simonia pariat irregularitatem?

7 ITa affirmat Speculator tit. de dispensationib. §. iuxta, num. 16. & eum de more sequutus Maiol. lib. 5. cap. 45. num. 1. qui textus aliquot allegant, sed parùm apposite, loquuntur enim de suspensione duntaxat, quando simonia fuit commissa in Ordine, vel in beneficio; neque inter pœnas à iure impositas vllibi reperiri irregularitatem, constabit facilè ex singulis locis, quæ adduntur, & iis, quæ dicemus alibi; interim adi Ferdinand. à Castro tract. 13. disput. 3. punct. 24. & 25. vbi omnes pœnas Simoniæ inflictas sigillatim enumerat; quare reiicienda est hæc irregularitas, nisi ratione infamiæ, vti dicemus, vt etiam reiiciunt Suar. disp. 43. sect. 4. Gordon. loc. cit. & alij passim recentiores. Neque dicas Simoniæ crimen æquiparari hæresi atque idololatriæ, ac proinde easdem pœnas communes habere; respondeo enim, quidquid sit de grauitate huius criminis, quam suo loco expendemus, eam non sufficere ad inducendam irregularitatem, quæ à iure ferri debuit, neque colligi potest à simili & æquali peccato, cui fuerit imposita.

Dvbivm IV.

An sacrilegium, siue peccata contra Religionem faciant irregularem?

SAcrilegivm quo vno nomine peccata omnia contra Religionem significamus facere irregularem, dixit Maiol. lib. 5. cap. 30. quia verò multiplex est sacrilegium, cùm Religionis violatio diuersa sit, ideò plures inducit irregularitates, primò enim c. 30. cit. illum, qui cum Moniali commiscetur, irregularem existimat. Secundò cap. 31. sortilegos, magos, malificos, incantatores, diuinatores, Mathematicos, irregulares esse affirmat. & cap. 32. idem affirmat de blasphemis, & cap. 33. de periuriis; nullibi tamen his criminibus eiusmodi pœna imponitur, sed duntaxat aut excommunicatio, aut suspensio, aut depositio, quæ pœnæ sunt infligendæ à iudice, & maximè depositio, vti constabit expendenti varios textus, quos Maiol. adducit, & ex iis, quæ de singulis 8

gulis his vitiis disputantes dicemus, de eorum pœnis videbis. An verò omne crimen depositione dignum inuehat irregularitatem, seclusa notorietate & infamia, dicam fusè inferiùs.

Consectarium vnicum.

Enumerantur peccata, quibus est annexa irregularitas.

9 Ex his, quæ tum hoc capite, tum superiori stabilita sunt, facilè fuerit definire & enumerare peccata, quibus est imposita irregularitas per se, & seclusa omni infamia, notorietate, aliáve circunstantia, ex qua peculiaris indecentia oritur, propter quam Ecclesia illi delicto inflixit hanc pœnam; quamuis enim infamia consequens delictum non augeat illius grauitatem, sed eam supponat, affert tamen peculiarem indecentiam, quam maximè attendit Ecclesia in constituendis irregularitatibus; seclusa enim ea indecentia non puniret tale crimen hac pœna, sed alia quapiam.

Hæc itaque delicta, quæ suos authores faciunt per se, & seclusis omnibus aliis externis circunstantiis, irregulares sunt.

Primò, homicidium voluntarium contra quintum Decalogi præceptum. de quo toto cap. superiori fusissimè fuit disputatum.

Secundò, iteratio Baptismi culpabilis, quæ tum rebaptizatum, tum rebaptizantem eiúsque ministrum constituit irregulares, vt hoc cap. q. 1. proposit. 1. exposuimus.

Tertiò, susceptio Ordinum post contractum matrimonium inuehit irregularitatem ex nouo iure Extrauag nulla autem alia Ordinum alteriúsve Sacramenti illicita & sacrilega susceptio plectitur hac pœna, sed suspensione sæpiùs, vt eadem quæst. 1. in 2. proposit. eiúsque consectariis latè deduximus.

Quartò Clericus, qui vsurpat Ordinem, cúmque exercet, siue Sacramenta ministrando, siue quid aliud illi ex Christi, aut Ecclesiæ institutione annexum exercendo, fit irregularis ex tertia proposit. quæst. 1. Dixi Clericum, non laicum, dixi etiam Clericum exercentem ea, quæ sunt Ordinis, & non iurisdictionis tantùm.

Quintò, violatio censuræ in exercitio alicuius Ordinis facit irregularem, quod tota quæst. 2. fuit expositum.

Sextò, nulla alia illicita licèt Ordinis administratio, nullúmve aliud peccatum, præter illa quinque recensita, facit irregularem, per se loquendo, & seclusa infamia ac notorietate.

Quæstio IV.

De irregularitate orta ex infamia.

Notationes, Quid & quotuplex sit infamia. num. 1.

Prima propositio. De irregularitate ex infamia legali per proprium delictum contracta. num. 2.

Expositio & confirmatio propositionis. num. 3.

Secunda de irregularitate ex infamia populari. num. 4.

Expositio & confirmatio propositionis. num. 5.

Quidnam in 2. Canone Nicano sit peccatum animale. n. 6.

Tertia propositio. De irregularitate ex infamia contracta absque proprio peccato. num. 7.

Confirmatio

RE star hæc vltima irregularitas, quæ quia non oritur proximè, & per se ex delicto, sed ex infamia, dici posset irregularitas ex defectu, maximè quando infamia contracta fuit ex alieno delicto, aut ex vili aliquo officio, vti aliquando contingit, quia tamen ferè semper ista irregularitas supponit aliquod delictum siue proprium, siue alienum, tanquam causam remotam, idcircò placuit illius expositionem tractationi de irregularitatibus ex delicto subiicere.

NOTATIONES.

Quid, & quotuplex sit infamia?

INfamia est diminutio, siue amissio bonæ existimationis ac famæ: est autem fama dignitatis illæsæ status, moribus ac legibus comprobatus; quando igitur apud viros honestos, & probos fama alicuius siue dignitas, siue bona existimatio notabiliter læsa est, ille infamis dicendus est. 1

Effectus infamiæ alij sunt quodammodo naturales, quòd nimirum hominem reddat vtilem, & dignum, qui propter vitium, vel defectum quo laborat, & ratione cuius infamis est, nihili fiat, atque etiam ab hominum honestorum consortio, aut dignitatibus reiiciatur, non vi alicuius legis ita statuentis, sed ex communi hominum iudicio, & sensu: effectus autem legalis infamiæ est inhabilitas ad officia, & dignitates quasdam ex vi legis ita sancientis statuentísque, vt similes morales effectus habeat eiusmodi infamiæ macula.

Diuiditur infamia primò in infamiam legalem, & popularem. Prima est illa, quæ vel est instituta à lege, vel saltem habet suos effectus dependenter à lege instituente, vt iam explicuimus: altera est infamia popularis, quia ex communi hominum æstimatione & sensu oritur, nullúmque

que alium habet effectum moralem, quàm illam obscuritatem nominis, diminutionem famæ, detrimentum dignitatis, dispendium pudoris;quia tamen nullo iuris adminiculo fouetur, vt loquuntur, nullum etiam effectum legalem habet;huius porrò infamiæ communis & popularis cognitio non attenditur in iure, quod solum considerat ipsam in ordine ad effectus legales, & morales.

Secundò diuiditur infamia legalis in infamiam iuris & facti. obserua enim omnem quidem infamiam legalem esse ex institutione iuris, quandoquidem ab illo habet suos omnes effectus, ab eoque per modum pœnæ imposita est certis quibusdam criminibus, aut si sit indecentia tantùm ratione alicuius vilioris officij, aut conditionis personæ, habet adnexam aliquam inhabilitatem, aut impedimentum ex institutione iuris; quia tamen ad creandam hanc infamiam legalem, aliquando requiritur processus quidam iudiciarius,& sententia iudicis, aut quid ipsi æquiualens; aliquando verò sufficit factum, cui à lege est imposita infamia, fuisse commissam absque vllo alio iudiciario ordine, vt quis infamis dicatur, & inhabilis sit ad dignitates, patiatúrque omnes effectus, quos ex iuris institutione producit infamia, factum est vt DD. duplicem infamiam legalem constituerent, vnam iuris, quæ non incurritur nisi per actum iuridicum, alteram facti, quæ nullum iudiciarium ordinem exigit, sed solius facti, cui fuit à lege annexa, commissionem, eiúsque euidentiam, aut notorietatem per publicum sermonem; vna itaque est infamia incurrenda per sententiam, quæ dicitur idcircò infamia iuris, siue potiùs iuridica: altera est infamia veluti latæ sententiæ, quæ ipso iure, siue ipso facto incurritur; quam diuisionem tradunt omnes in cap. vlt. de temporib. ordin.

Ad infamiam porrò iuris, vt perfecta & completa sit, requiritur sententia definitiua, neque sufficit interloquutoria, ex communi DD. immò ex iure Canonico debuit esse processum per viam accusationis, & non inquisitionis tantùm, ex Panorm. in cap. inquisitionis, de accusation. n.2. neque mirum est sententiam iudicis posse reddere aliquem infamem, licèt infamia videatur necessariò includere notitiam publicam hominum, quam non generat sententia, quæ aliquando in aliquo angulo & clam pronuntiari poterit, nam siue dominium famæ, & ius illam tuendi, siue actualem eius possessionem, siue inhabilitates & effectus morales, qui ex infamia consequuntur, spectes, hæc omnia causari facilè possunt per sententiam definitiuam iudicis imponentis infamiam reo, siue ex legis præscripto, siue ex propria authoritate. nam si imponatur alicui delicto infamiæ pœna per sententiam iuridicam, tollit reo dominium suæ famæ, neque cùm hæc pœna sit priuatiua, opus est alia exequutione; quare si quis infamet illum reum propter tale delictum,non peccat cótra iustitiam, neque facit illi iniuriam, quia non violat vllum ius ipsius, esto fortassis peccet contra charitatem, quod modò non disputo; quod verò attinet ad actualem possessionem famæ, illam quidem ex aliqua parte retinet adhuc reus, donec innotuerit omnibus sententia, non habet tamen ius ipsam retinendi, & à quolibet iure poterit ipsa spoliari; deinde cùm hæc sententia sit publica quædam notitia, & coram

coram publicis ministris, iam dici potest reus priuatus per se possessione suæ famæ, quamuis eam per accidens apud aliquos retineat, & infamia augenda sit crescente delicti & sententiæ notitia; quod denique pertinet ad inhabilitates, aliósque effectus morales infamiæ; statim consequuntur sententiam, quæ secum trahit exequutionem, eo quòd hi omnes effectus priuatiui sint, vt iam monui.

Infamia facti legalis non oritur ex solo facto, sine iuris adminiculo, hoc est, sine lege ita sanciente, contrahitur tamen sine vllo iudiciario ordine.

Tertiò diuiditur infamia legalis, de qua solùm, vt monui, disputamus, in infamiam ciuilem & canonicam, prior imponitur ex institutione legis ciuilis, quæ irrogatur vel edicto Prætoris, vel iuris ciuilis, de qua agitur ff. de his qui notantur infamia, infamia canonica. Ea est, quæ per ius Ecclesiasticum inducta est, nam quibusdam criminibus infamiam imposuit lex ciuilis; quam non probauit canonica; secundas enim nuptias intra annũ viduitatis celebrãs mulier infamis habetur in iure ciuili, non autem in iure canonico Et è cõtrario quosdam habet infames Ecclesia, quos tales non existimat externa & laica politia, nam omnes qui suis culpis exigentibus repelluntur à Sacerdotio, sunt infames iure Canonico, cap. omnes, 6. quæst. 1. obseruántque Innoc. & Panorm. in cap. testimonium, de testibus. multa autem sunt peccata quæ inuehunt irregularitatem, quæ tamen non faciunt suos authores infames secundùm leges ciuiles. Vniuersalis tamen regula pro dignoscenda infamia canonica, colligitur ex Adriano cap. omnes, cit. omnem infamiam ciuilem esse quoque canonicam, nisi expressè fuerit per legem Ecclesiasticam reuocata, quia Adrian. loco adducto, asserit omnes infames dici ab Ecclesia, quos leges sæculi infames appellarint, quo vniuersali edicto omnis infamia ciuilis facta est canonica & Ecclesiastica, quæ tamen & alias quasdam peculiares habet, vt eam omnem, quæ ex culpa Ordinum susceptionem impediente nascitur, vt diximus, alias enumerat cap. infames, ead. causa, & seq.

Ex his autem vides non aliter has vulgares voces infamiæ iuris, facti & canonicæ vsurpare, quàm soliti fuerint DD. dum triplicis huius infamiæ meminêre, vt ex Felin. Panorm. Ioann. Andr. è quo & aliis collegit Lambertin. de iure patronat. lib. 2. 1. part. quæst. 9. art. 16. Sayr. lib. 7. Thesaut. cap. 11. num. 3. & alij passim; infamia enim iuris est, quæ vel irrogatur per sententiam, vel ipso facto in casibus, in quibus id de iure cauetur; quia enim illa infamia imponitur à lege, etiamsi non indigeat sententia iudicis; benè nominatur infamia iuris, quandoquidem à iure imponitur. Atque de variis modis huius infamiæ vide cap. infames 3. q. 7. §. porrò, & ibid glossam latè. Infamia facti est illa, quæ apud omnes, maximè bonos, facit aliquẽ vilẽ, & notatum, ac vno verbo infamem haberi, quam nos popularem cum Suar. nominabamus, vt distingueremus ab ea, quæ ita incurritur ipso facto, vt etiam absque alia sententia habeat effectus moralis infamiæ iuris, quia reuerà ipsa à iure est, licèt non sit iudicialis, quia non eget iudiciario ordine. Canonica infamia oritur ex quolibet peccato mortali & permanentia in ipso, & quæ sequuta sententia iudiciali pos-

ſet fieri infamia iuris. Quibus autem caſibus in vtroque iure contrahatur infamia, diligenter collegit Durand. in repertorio iuris lib. 5. rubr. 29.

Non eſt porrò noua iſta acceptio infamiæ popularis, & diſtinctio ab infamia facti legalis ſuperiùs expoſita; eius enim meminit Durand. rub. 29. cit. cùm ait ex ſola fama inceſtus incurri infamiam popularem ex 35. q. 5. cap. notificamus, qui tandem ſub finem huius rubricæ alios eſſe infames de iure ipſo facto, aliis autem per ſententiam infamiam irrogari dixit.

Quartò diuiditur infamia iuris in eam, quæ contrahitur ex peccato proprio, & quæ ex peccato alieno, aut ex vili aliquo officio, cuiuſmodi ſunt hiſtriones, ſcenici, carnifices, aliique, de quibus latè Maiol. lib. 3. cap. 1. ex his obſeruatis, quæ fuſiùs alio loco diſputabuntur, ſit

PROPOSITIO I.

De irregularitate ex infamia legali per proprium delictum contracta.

OMnis & ſola infamia legalis canonica, ſiue iuris ſit, ſiue facti, reddit irregularem.

EXPOSITIO ET CONfirmatio propoſitionis.

EX his quæ obſeruauimus de infamia legali canonica, quam diſtinximus in eam, quæ ipſo facto incurritur, ipſóque iure, & eam quæ indiget iudicis ſententia, ac ordine iudiciario, perſpicuus manet ſenſus huiuſce propoſitionis.

Dico enim cum omnem, qui propter commiſſum aliquod crimen damnatus eſt tanquam infamis à iudice Eccleſiaſtico, vel qui commiſit ſcelus, cui ipſo iure annexa eſt infamia à lege Eccleſiaſtica, & idcircò eſt reuera infamis ante omnem iudicis ſententiam, eſſe quoque irregularem. ita Speculat. tit. de diſpenſat. § iuxta, num. 18. & in repertorio rubr. cit. atque communiter omnes DD. quos congeſſit Garc. 7. part. de benefic. cap. 8. num. 7. ita enim pronuntiauit Conc. Tolet. IV. cap. 18. infamiæ nota aſperſos à Sacerdotio remouens, neque diſtinguit inter infamiam iuris & facti, vti obſeruauit gloſſa in cap. qui in aliquo. diſt. 51. verb. infamiæ, & Speculator tit. de diſpenſation. §. iuxta, n. 18. perſpicua etiam eſt definitio Stephani I. Pontificis Romani, epiſt. prima ad Hilarium Epiſcopum, qui conſuluerat Sedem Apoſtolicam, quínam ad gradus Eccleſiaſticos eſſent admittendi; reſpondet verò Stephan. *Omnes quos Eccleſiaſtica, vel ſæculi leges infames pronuntiant, hos verò non ad ſacros Ordines licet promouere*; & inferiùs addit, eiuſmodi infames neque ad ſacros gradus debere prouehi, neque ſummos Sacerdotes accuſare poſſe; quæ poſtrema verba de accuſatione, à qua reiiciuntur infames, generaliùs habētur in Panorm. lib. 4. cap. 66. quæ ſic legit. *Hi omnes nuſquam nec ad ſacros gradus debēt prouehi, nec accuſationem, ſeu teſtimonium nullatenus iuſtè poſſunt recipi.* Sed iſta neque habentur in ipſa Decretali, neque ea legit Iuo part. 5. cap. 29. neque Burchard. lib. 1. cap. 173. & ideò in nouiſſima editione Gratiani expuncta ſunt à correctoribus in cap. infames. 6. quæſt. 1. vnde videas, quàm parùm firma ſit regula tradita à gloſſa in cap. ipſi Apoſtoli. 2. q. 7. verb.

verb. necesse, accusationem, testimonium, & Ordinem pari passu ambulare, vt quicunque non admittitur ad vnum, neque admittatur ad aliud; nam Fabian. ex quo caput illud, ipsi Apostoli, excerptum est, ait quidem epist. 2. ad Episcopos Orientales ab Apostolis eorumque successoribus cautum esse, ne infamiæ maculis adspersi accusare possent, sed de Sacerdotibus tantùm, & Clericis sermo est, vt patet ex illo textu, atque ex responsione ad interrogationem factam, immò noluerunt prisci illius æui Patres. Sacerdotes accusari ab iis, qui Sacerdotes fieri non poterant, neque erant sui Ordinis, eòdem pertinent omnia, quæ fusiùs ibidem disputat Fabian. de Sacerdotibus & Episcopis, ab iis, qui ipsorum curæ subiecti sunt, non reprehendendis, lacerandis, aut accusandis. Eadem est Damasi mens ep. 3. ad Stephan. & Archiepisc. Mauritaniæ, & ad Concilia African. cuius truncata verba referuntur à Gratian. cap. testes 2. quæst. 7. sic enim habent. *Accusatores autem Episcoporum, & testes, super quibus rogitastis, absque vlla infamia, vel suspicione, vel manifesta macula & vera fide pleniter instructi esse debent, & tales quales ad Sacerdotium eligere debet diuina authoritas, quoniam Sacerdotes, (vt antiqua tradit authoritas,) criminari non possunt, nec in eos testificari, qui ad eundem non debent, nec possunt prouehi honorem.* Quo etiam modo refert Iuo 5. p. cap. 290. vbi vides agi tantùm de accusatoribus, & testibus aduersùs Episcopos, qui vel Clerici esse debent & Sacerdotes, vel tales, qui Sacerdotes fieri debeant, vnde non licet in vniuersum colligere eum omnem, qui à quocunque testimonio ferendo repellitur, esse irregularem, sed tantùm eum, qui irregularis est, & qui ad Sacerdotium ex aliquo suo crimine promoueri non potest, non posse criminari Episcopum, aut aduersùs illum testificari, licèt aduersùs alium quempiam testimonium ferre possit, qui tamen ratione infamiæ, qua laborat, reiicitur à testificando, irregularis est, quia est infamis canonicè, neque proinde promoueri ad sacros gradus potest, aut debet, vti Stephan. Papa loquebatur.

Quod verò dixi in propositione, ex sola infamia canonica nasci irregularitatem, manifestum ex eo fit, quod impedimentum canonicum, quale est irregularitas, non possit à lege ciuili induci, nisi omnia confundere velimus; debet igitur ea infamia etiam à iure Ecclesiastico admitti, vt in foro Ecclesiastico habeat aliquem effectum, vt patet.

Neque inter infamiam iuris & facti legalis hoc loco distinguendum est, vt iam ex glossa, Speculatore, & communi omnium sententia monui, quia cùm per hanc infamiam persona fit simpliciter infamis legaliter & canonicè, est necessariò irregularis, ex regula vniuersali, omnem infamem esse irregularem, nam canones imponentes infamiam, vel volunt illam esse ferendam tantùm, vel ipso iure latam; si primum, requiritur sententia iudicis, sine qua nunquam incurritur, quamuis crimen sit publicum, neque proinde tunc oritur vlla irregularitas ex eo crimine, aut infamia, quæ nondum reuerà contracta est, sed tantùm contrahenda per sententiam, quæ vbi lata fuerit, quia faciet personam damnatam infamem, illam quoque reddet irregularem, non quasi irregularitas feratur ab homine, sed quia per sententiam eius damnatus fit infamis, ex qua deinde infamia exurgit irregularitas ex iuris dispositione: si autem Ca-

non imponat infamiam ipso iure, ea posito facto statim contrahitur, ex cáque æquè necessariò irregularitas exoritur.

Propositio II.

De irregularitate ex infamia populari.

4 Infamia popularis, quam aliqui etiam appellant infamiam facti simpliciter, alij infamiam canonicam, quæ oritur ex quolibet peccatò mortali publico, prohibet susceptionem Ordinum, quamdiu perseuerat, & per emendationem non tollitur, non tamen facit propriè irregularem.

Expositio et confirmatio propositionis.

5 Hanc infamiam popularem canonicam quoque esse superiùs ostendimus ex communi DD. qui etiam fatentur illam prohibere à susceptione Ordinum, nam ex edicto generali infames ordinari non debent, atqui qui in publico aliquo peccato perseuerát, infames reuera sunt apud bonos, & vt tales censentur ab Ecclesia, & idcircò ab Eusebio Pont. ep. 3 ad Episcopos Tusciæ repelluntur à testimonio ferendo contra Episcopos; vbi enim grauia eiusmodi peccata enumerantur, addit hos omnes similésque eorum nullatenus ad accusationem, vel ad testimonium admittendos esse, *quia, inquit, infames sunt, & iustò repellendi, quia funesta est vxor eorum*; asserit porrò Euseb. se in hac sua constitutione sequi *Apostolicam regulam, & firmare cana Patrum statuta.* Stephan. quoque I. ep. ad Hilar. Episcopum nuper telata infamiam creati, ex grauibus eiusmodi peccatis publicis manifestò asserit, & Fabian. ep. 2. ad Episc. Oriental. vniuersim pronuntiat eos, qui illa peccata perpetrant, de quibus Apostolus ait, quoniam qui talia agunt, Regnum Dei non consequentur, infamiæ maculis adspersos esse. Hanc porrò infamiam non durare nisi durante eo peccati publici statu, colligitur ex cap. testimonium, de testibus, vbi donec fuerit quis emédatus, repellitur à testimonio, propter similia crimina, & cap. si duo 35. q. 6. incestuosi dicuntur effecti esse infames, donec ab incestus facinore desistant, quam infamiam glossa ibid. verb. Infames interpretatur infamiam canonicam, quæ doletur per pœnitentiam.

Hos igitur omnes prohiberi à suscipiendis Ordinibus, non verò ab administratione susceptorum, docent Præposit in tertiam part. q. 5. de irregulat. n. 52. Bonac. disp. 7. quæst. 3. punct. 1. n. 5. Kon. disp. 18. n. 37. quia ex indecentia quadam ordinari vetantur eiusmodi infames; neque vlla est vllibi prohibitio ministrandi, nisi quatenus non eluto peccato, damnationem sibi procurant, sacrilegè ministrando; quod vnum colligitur ex cap. vlt. de temp. ordinand. Nam si crimen sit notorium, poterunt impediri à suspensione & ministratione, propter scandalum nimirum, donec satisfactum fuerit publicæ famæ; ipsi tamen secluso scandalo post peractam pœnitentiam minimè prohibebuntur exercere suos Ordines, & sanè omnia hac de re decreta diriguntur ad Prælatos, ne eos infames hac infamia populari ordinent.

Vnde dixi hoc impedimentum canonicum suscipiendi Ordines, non esse propriam irregularitatem contra communem apud Bonac. loco cit. & Maiol.

Maiol. lib. 5. cap. 1. n. 2. vbi ait illum, qui existens in peccato mortali manifesto & publico, suscipit Ordines, fieri irregularem, quod idem de ipso quoque ordinante existimat. Verùm hîc quæstio est de irregularitate, quæ ex manifesto crimine nascitur propter infamiam popularem, & præcedit ipsam Ordinum susceptionem, non verò de irregularitate, quæ sequitur ex sacrilega Ordinum susceptione, propter publicum crimen, quo quis detinetur, quanquam & vtramque irregularitatē asseruerit Maiol. sed falsò, vti Kon. disp. 18. n. 57. Garc. 7. p. cap. 8. n. 64. & p. 11. cap. 3. n. 118. Layman lib. 1. tract. 5 p. 5. cap. 4. 10. aduertunt. Ratio manifesta est, quia per pœnitentiam & emendationem tollitur tota ista infamia & irregularitas, vt omnes fatentur communi ferè consensu apud Layman loco cit. At verò irregularitas est perpetua quædam inhabilitas ad Ordines suscipiendos, quæ nunquam tolli tur, nisi per veram dispensationem; vnde Garcias tradit hanc regulam generalem, impedimentum, quod absque dispensatione tolli, seu ipso facto cessare potest, non esse propriam irregularitatem, cuiusmodi est defectus ætatis, scientiæ, & morum, de qua regula dicemus cap. seq. q. 1.

Quod verò Maiol. obiiciebat ex can. 2. Nicæ. qui Neophytum contra PP. regulas ordinatum, si aliquod delictum animale ψυχικὸν ἁμάρτημα, quod tribus testibus probetur, commiserit, à Clero abstinere, aut cessare iubet. Nihil planè vrget, quia illa verba potiùs significant suspensionem ferendam, quàm irregularitatem, iam enim docuimus lib. superiori, apud Græcos, cessationem à Clero esse suspensionem; hîc autem legitur, παυέσθω τοῦ κλήρου, non autem esse intelligendam depositionem hoc loco, vt aliqui suspicabantur, patet ex sequentibus verbis, quibus violatores canonis huius dicuntur periclitari de Clericatu, ne nimirum ab illo deiiciantur, & translatio Arabica, de cuius authoritate alibi plurima dicta sunt, iubet omninò ordinatum & ordinatorem deponi; ad intelligentiam verò huius canonis non videtur omittendum, quid sit peccatum animale, ψυχικὸν ἁμάρτημα. Existimant aliqui apud Balsam. in schol. peccatum animale illud esse, quod ex animæ perturbationibus nascitur, cuiusmodi est ira, inobedientia, hæresis, & importuna etiam ciborum abstinentia, & distingui à peccato corporali, σαρκικῷ, quod ex appetitione corporali gignitur. Balsam. verò omne peccatum, quod animæ perniciem affert, siue ex animali, siue ex corporali appetitione progerminet, animale nominari vult, idem quoque existimat Zonaras, quia omnia peccata ex animæ cupiditatibus nascuntur, quo sensu Paul. dixit, corpus animale, & corpus spirituale, hominem animalem, & spiritualem, animalem nempe, qui se totum animæ cupiditatibus permittit. Fauet huic expositioni translatio ex Arabico, quæ habet peccatum grauissimum pro peccato animali. Verùm hæc Balsam. & Zonar. opinio facilè reiicitur, sic enim nulla esset distinctio inter peccata animalia, & alia quæpiam; cùm enim omnia perniciem afferant animæ, omnia etiam dicerentur animalia, vt ipsimet fatentur; malè itaque peccatum animale tanquam distinctum ab aliis numerant Nicæni PP. prior autem illa expositio de peccato, quod ex animæ cupiditatibus nascitur, non probatur, quia Paul. ad Galat. 5. & 1. ad Cor. 3. vocat carnales eos qui secundùm

dùm hominem ambulabant, & contendebant inter se, cùm alius se Pauli, alius Apolli discipulum iactaret; & numerat hæreses, sectas, schismata, inimicitias & cætera eiusmodi inter opera carnis, quæ tamen isti DD. volunt esse peccata animalia, & non carnalia; deinde anima apud veteres distinguebatur à spiritu, vt statim dicam; peccata igitur animalia non sunt eadem cum spiritualibus, vt isti contendunt.

Mihi omninò certum est, hoc loco PP. Nicænos peccatum animale dixisse peccatum carnale, quod à peccato spirituali distinguitur, quod vt manifestum fiat, tria ostendenda sunt. Primum est peccatum animale idem esse quod peccatum carnale. Secundum, illud à peccato spirituali differre. Tertium, hanc esse huius canonis mentem.

Primum constat ex frequentiori & vsitatiori significatione animalis, & ψυχικὸν, apud veteres; Tertullian. quidem perpetuò psychicos opponit spiritualibus, & pro carnalibus vsurpat, lib. de Monogam. cap. 1. suos enim Montanistas spirituales vocat, Catholicos autem psychicos, quibus cùm non placeant ea, quæ sunt spiritus, placebunt ea, quæ sunt carnis, vt contrariæ spiritui, & lib. de ieiuniis. cap. 1. *Agnosco igitur animalem fidem studio carnis, qua tota constat, tam multiuorantia, quàm multiiubentia pronam, vt meritò spiritualem disciplinam pro substantia æmulam in hac quoque specie continentiæ accuset.* Augustin. in Psalm. 136. in illud, Memento Domine filiorum Edom, animalem hominem, cuius meminit Paul. 1. ad Corinth. 2. carnalem exponit, qui concupiscentia carnis ducitur; idem tradit Olympiodor. in Græco textu ad cap. 6. Ecclesiast. Nyssen. lib. de hom. opific. cap. 8 hominem ex triplici parte constare affirmat, corpore, anima & spiritu: corpus significare partem nutrientem, τὸ θρεπτικὸν, animam verò partem sentientem, τὸ αἰσθητικόν: spiritu autem designari mentem, τὸ νοερὸν, & idcircò constituit tres hominum differentias pro diuersa ratione studij, quod sectantur, & electionis, quam faciunt τρεῖς διαφορὰς προαιρέσεως, nimirum carnalem, σαρκικὸν, quæ circa ventrem eiúsque voluptates studet, περὶ γαστέρα καὶ περὶ ταύτην ἡδυπαθείας. animalem ψυχικὸν, quæ inter virtutem & vitium media est, quia neque vitium sectatur, neque virtutem prosequitur; denique spiritualem πνευματικὸν, quæ perfectum contemplatur secundùm diuinum præscriptum & politiam, ἢ τὸ τέλειον ἀθεωρεῖ τῆς κατὰ θεὸν πολιτείας, eóque respicere Paulum dum hominem animalem & spiritualem distinguit 1. ad Corinth. atque alibi sæpiùs, & sicut animalis carneo præstantior est, ita spiritualis animalem superat: quamuis autem eo loco animalis non sumatur pro carnali, vt ex apertissima vtriusque distinctione assignata constat, tamen opponitur spirituali, quæ eadem est mens veterum aliorum PP. qui triplicis huius hominis meminêre, medium enim quendam locum homini animali tradidêre, vt Nazianzen. in definitionib. minus exactis. Carnalem enim hominem vitiis fœdatum dicit: spiritualem autem, qui à Spiritu sancto ducitur: animalis, qui neque Spiritu sancto regitur, neque etiam passionibus carnis abripitur, aut fœdatur. Itaque Chrysost. hom. 6. in 1. ad Corinth. animalem hominem, qui non percipit ea, quæ DEI sunt, interpretatur eum, qui dat omnia animæ rationibus τοῖς λογισμοῖς, & lumine diuino priuatus cæcutit, sic-

vti

nti enim oculi quamuis pulchrè compositi sine luce nihil vident, aut in terris constituti ea, quæ supra cœlos existunt, non attingunt, ita qui sine DEI Spiritu Diuina intueri satagit, nihil prorsus videt. Theodoret. in cap. 2. 1. ad Cor. Animalem dixit, qui propriis cogitationibus contentus est, neque capit spiritualem doctrinam; ita etiam Athanas. lib. de Incarnat. Christi, eadem Pauli verba explanans. Itaque spiritus significat lumen aliquod supernaturale, & spiritualis homo dicitur, qui non ducitur ratione tantùm naturali, quæ ferè tantùm sensibilia percipit, eo quòd sit affixa sensui, sed illustratur lumine, quod manifestat ea, quæ sensibilia omnia superant. Hinc delirabant Valentiniani apud Iren. lib. 1. cap. 1. & Tertull. lib. adu. ipsos, cap. 17. ex Achamoth, quod nomen ininterpretabile dixit Tertull. tria genera prodiisse, vnum materiale, quod ex passione, alterum animale, quod ex conuersione, tertium spirituale, quod ex imaginatione esset; & cap. 25. & 29. inter quatuor hominum genera vnum constituit ψυχικὸν, sed omissis his nugis, ex hac distinctione animæ & spiritus proximè allata capies, quid voluerit Iren. lib. 5. cap. 6. Animam & spiritum esse partes hominis, hominem autem perfectum esse *commixtionem & adunitionem animæ assumentis spiritum Patris, & admixtam ei carni, quæ est plasmata secundùm imaginem* DEI. Non dicit verò Iren. carnem ita ad imaginem DEI factam fuisse, vt errorem Antropomorphytarum sequatur, sed per illam imaginem intelligit egregias animæ facultates, quibus tum ipsa, tum caro, cui admiscetur, vti ipse loquitur, diuinas perfectiones reptæ feurat, quas etiam August. lib. 1. de gen. cap 16. & lib. 6. cap. 12. tum DEI similitudinem, tum vestigia nominat; hominem verò esse commixtionem & vnionem duarum substantiarum, aut naturarum Dixit quoque Iustin. lib. de Trinit. & Athenag. lib. de resurrect. Tertullian. verò lib. de resurrectio. carn. cap... *Vocabulum homo consertarum duarum substantiarum quodammodo fibula est, sub quo non possunt esse nisi cohærentes.* Homo igitur ex Ireneo hoc loco est admixtio & adunitio animæ cum carne, & in ea carne sic animata est imago DEI: perfectus autem homo contingit, quoties anima præterea vnitur Spiritui DEI, tunc enim fit homo spiritualis, *non secundùm defraudationem & interceptionem carnis, sed secundùm participationem spiritus.* vnde subdit, *cùm autem spiritus hic commixtus animæ vnitur plasmati propter effusionem spiritus, spiritualis & perfectus homo factus est* DEI. *Si autem defuerit animæ spiritus, animalis est verè, qui est talis & carnalis derelictus imperfectus erit, imaginem quidem habens in plasmate, similitudinem verò non assumens per spiritum.* Huc refert Iren. quod Paulus dixit 1. ad Thess. 5. DEVS *autem pacis sanctificet vos perfectos, vt integer vester spiritus, & anima, & corpus sine querela in aduentum Domini* IESV CHRISTI *seruetur.* Eôdem pertinere ait Iren. quæ de spiritu DEI inhabitante in nobis tanquam in templo sæpiùs disputat Paul. cap. deinde 7. Resurrectionem corpoream esse duntaxat ostendit, animæ enim sunt immortales, quia sunt flatus vitæ, atque adeò incorporales; quare cùm sola caro soluatur, non anima, neque spiritus; nam anima, vt dixi, est flatus vitæ, spiritus autem est incompositus & simplex, qui resolui non potest, & vita eorum, qui percipiunt illam, sola quoque caro resurget & viuificabi-

tur; seminatur autem ex Paulo corpus animale, & resurget spirituale, quia corpora animalia, id est, participantia animæ, quam cùm amiserint, mortificantur, dum per spiritum viuificantem surgunt, fiunt spiritualia, vti per spiritum semper manentem habeant vitam; quia verò, vt exponere pergit cap. 8. *Nunc partem aliquam spiritus sumimus ad perfectionem & præparationem incorruptelæ paulatim assuescentes capere & portare* DEVM. Quod pignus hæreditatis dixit Apostolus, incipimus nouam vitam eámque immortalem ducere. *Sic ergo*, inquit, *pignus hoc habitans in nobis iam spirituales efficit, & absorbetur mortale ab immortalitate*; *vos enim*, ait, *non estis in carne, sed in spiritu, siquidem spiritus* DEI *habitat in vobis. Hoc autem non secundùm iacturam carnis, sed secundùm communionem spiritus fit, non enim erant sine carne, quibus scribebat, sed qui assumpserant Spiritum* DEI, *in quo clamamus, Abba pater. Si igitur nunc pignus habentes clamamus, Abba pater, quid fiet, quando resurgentes facie ad faciem videbimus eum? Si enim pignus complectens hominem in semetipsum iam facit dicere, Abba pater, quid faciet vniuersa spiritus gratia, quæ hominibus dabitur à* DEO, *cùm similes nos ei efficiet, & perficiet voluntatem Patris? efficiet enim hominem secundùm imaginem & similitudinem* DEI. Vt verò tandem videas, quínam animales, siue carnales, ait eos qui habent pignus spiritus, neque carnis concupiscentiis seruiunt, sed seipsos subiiciunt spiritui, & rationabiliter in omnibus conuersantur, vocari spirituales à Paulo, non quasi sint substantia incorporales, sed quia *carnis & animæ adunitio adsumens Spiritum* DEI, *spiritualem hominem perficit.* Carnales autem dicit eos, qui abiecto spiritus consilio carni indulgent, & effrænes in sua desideria feruntur, porcorum & canum more, qua etiam de causa equis & iumentis, atque animalibus immundis, de quibus præscribit multa Moses, assimilantur. addit denique. *Iustè igitur tales omnes, qui propter suam incredulitatem & luxuriam non adipiscuntur diuinum Spiritum, & variis characteribus eiiciunt à se viuificans verbum, & in suis concupiscentiis irrationabiliter ambulant, Apostolus quidem carnales & animales vocauit, Prophetæ autem iumenta & feras dixerunt: consuetudo autem pecora & irrationabiles interpretata est, lex autem immundos enunciauit.* Basil. lib. de Spiritu sancto, cap. 29. eos, qui carnis concupiscentiis reiecto spiritu adhęrent, carnales quoque dixit, laudato Irenæi testimonio. Denique August. serm. 11. de verbo Dom. cap. 18. carnales & animales eosdem facit ex mente Pauli, & à spiritualibus, qui Diuina sapiunt, distinguit; quare certum omninò esse debet, animam & spiritum, animale & spirituale ψυχικὸν & πνευματικὸν perpetuò apud veteres Patres distingui & opponi inter sese, & quoties animale sumitur in deteriorem partem, significare id, quod ex prauis animæ cupiditatibus sensibus nimium adhęrentis committitur, quamuis nonnunquam sumatur pro eo, quod non suscipitur ex diuini Spiritus consilio, sed humanæ rationis & maximè sensuum cognitionem sequentis, licèt fortassis non sit turpe, aut contra rationem. quo etiam modo apud externos quoque eædem voces vsurpantur, anima nimirum pro parte sensitiua, & animus pro rationali, vnde ille, sapimus animo, fruimur anima, & animum sine anima debilem esse. ψυχὴ etiam quamuis significet Græcis πνεῦμα, vnde ab Hesych.

Hesych. sic vocatur volucte quoddam animalculum ζωύφιον πτηνὸν, & Scholiastes Nicandri dixit φάλαιναν animalculum, quod sua ætate vocaretur ψυχὴ, eique similem esse τὴν κρανοκολάπτην, qui circa lychnos noctu volitat; in propria tamen significatione est anima, seu spiritus vitalis, quo viuimus quacunque vita viuamus, vnde & pro ipsa vita frequenter ab Homero vsurpatur, deinde in strictiori quadam acceptione est ipsum λογικὸν; frequentissimè tamen pro ea parte, quæ passionibus obnoxia est, vsurpatur, vt infinitis exemplis docet author Græci thesauri.

Ex quibus omnibus tãdem colligo, animale peccatum esse illud, quod ab homine animali, & quatenus animalis est, perficitur; est verò, vti obseruat S. Thom. lect. 3. in cap. 2. 1. ad Cor. Homo animalis dupliciter, primò est animalis sensu, quia tantùm secundùm apprehensionem sensitiuam, aut rationalem philosophicam, aut legis litteram, Diuina æstimat. Secundò dicitur animalis secundùm appetitum sensitiuum, quia ea tantùm, quæ illi commoda, aut iucunda sunt, appetit, qui homo carnalis etiam dicitur: omne igitur peccatum, quod ex illis sensus appetitiui cupiditatibus nascitur, animale dictum fuisse existimo, & à spirituali omninò distingui, quod secundo loco probandum susceperam.

Est enim frequens apud PP. mentio peccati spiritualis & carnalis, quanquam hanc distinctionem reiecerint antiqui hæretici materiarij, & maximè Manichæi, volebant enim omnia peccata esse à carne, non autem ab anima, quam Dei delibatam particulam esse nugabantur, sed insulsissimè omninò, cùm Angeli, qui spirituales sunt, peccarint ex 1. Petr. 1. & Paulus vtriusque huius peccati, carnalis & spiritualis, meminerit 2. ad Cor. 7. vers. 9. *Mundemus nos ab omni inquinamento carnis, & spiritus.* hanc enim vocem, spiritus, quamuis omittatur apud comm. falsò tributum Ambrosio, est enim reuerà Pelagij, legunt Chrys. Theodor. Theoph. OEcumen. aliique omnes tum Græci, tum Latini; simile quid habemus cap. 2. Ephes. *nos omnes*, inquit, *aliquando conuersati sumus in desideriis carnis nostræ, voluntatem carnis & cogitationum.* ita enim habetur in Græco διανοιῶν, & malè aliqui codices habent, *cogitationem*, quæ verba Hieronymi, Basilius alijque statim afferendi ad distinctionem peccati carnis & spiritus adducunt. Itaque aliqui apud Tertullian. lib. de pœnitent. cap. 3. & Origen. lib. 3. Periarch. cap 4. peccata carnalia dicebant esse ab anima mortali, spiritualia ab anima immortali; duas enim in homine eiusmodi animas fingebant, quarum vna à Deo crearetur, altera à parentibus per vim seminalem progigneretur, propter pugnam, quam homo in seipso interdum experitetur: ex quo tamen hominis cum seipso luctantis dissidio sapientiùs multo Aug. lib. de duabus animabus, cap. 13. vnitatem animæ collegit; quare modus ille distinguendi peccata carnalia à spiritualibus, quem fusiùs explicat & probat Origen. omninò reiiciendus est, neque etiam probari potest, quod vnus Pseudo-Chrys. author commentarij imperfecti in Matth. hom. 16. dicit spiritualia peccata esse ea, quæ mystica quadam & figurata phrasi exprimuntur. Carnalia autem quæ propriis vocibus nominantur; sic fornicatio carnalis est meretricatio, idololatria verò est

fornicatio spiritualis; quamuis enim non diffiteamur quasdam species peccatorum sumere aliorum nomina per quandam metaphoram; id tamen non sufficit ad constituendam distinctionem vniuersalem peccatorum carnalium & spiritualium, vti facit Scriptura. Quare Tertullian. lib. de pœnit. cap. 3. spirituale dixit illud, quod cogitatione & voluntate fit, carnale autem quod externo aliquo actu, ita vt vnum sit peccatum cogitationis, alterum facti. *Exinde*, inquit, *spiritualia & corporalia nominantur, quod delictum omne aut agitur, aut cogitatur, vt corporale sit, quod in facto est; quia factũ vt corpus & videri & contingi habet; spirituale verò quod in animo est, quia spiritus neque videtur, neque tenetur.* Vnde cõludit facti & voluntatis delicta vitãda & purgãda esse, maximè cũ voluntas facti origo sit. Eadẽ est Chryſ. mens in c. 7. 1. ad Cor. dũ inquinamẽtũ corporis dicit esse adulteriũ; inquinamentum verò spiritus esse cogitationes impuras, quę omnia quidem vera sunt, cùm tamen carnale eo modo sumptum includat semper & necessariò peccatum, spirituale, quod est origo carnalis, non videbitur satis commoda distributio peccatorum in carnalia & spiritualia, quandoquidem membrum vnum illius diuisionis semper includit oppositum, & peccatum externum est vnum idémque peccatum cum interno, vt etiam eodem loco vidit Tertullian. Itaque dicendum est peccata spiritualia esse ea, quæ sine vllo corporis actu consummantur; peccata verò carnalia, quæ sine aliqua corporis actione impleri nequeunt: siue potiùs & ex communiori PP. mente, carnalia sunt ea, quæ non modò externo actu perficiuntur, sed etiam habent pro obiecto voluptatem sensus: spiritualia autem sunt, vel ea, quæ interiùs consummantur, vel habent pro materia voluptatem solo intellectu perceptibilem. hoc sensu Method. orat. de resurrectione relatus ab Epiphanio hær. 64. fastum, incredulitatem, iracundiam & hypocrisim, dixit animæ & spiritus peccata, libidinis autem venereæ, & ciborum, peccata corporis. Basil. interrog. 269. in reg. breuiorib. ait voluntatem carnis esse adulterium, immunditiam, & quæ recensentur ad Galat. 5. ea enim vel ad carnis delicias tendunt, vel ab ipsis oriuntur: voluntatem autem cogitationum esse consilia infidelitatis; quibus similia prorsus dixit Hieronym. in cap. 2. ad Ephes. Aug. lib. de duabus anim. cap. 13. Cassian. collat. 3. cap. 4. carnalia dicit quæ ad carnis votum & sensum faciunt, spiritualia quę à solo animæ instinctu, nihil conferente carne, cui etiam non modò non consulitur, sed incommodatur, vt in auaro subtrahente sibi ipsi necessaria, constat; solam enim suam mentem ineptè pascit. Damasc. dialog. contra Manich. ex eadem gemina voluptate intelligibili & sensibili geminũ istud peccatum facit. Gregor. lib. 31. Moral. c. 17. ex septem peccatis capitalibus, quæ enumerauit, quinque spiritualia esse dixit, duo verò carnalia, gulam nimirum, & luxuriam. S. Petrus Laodicen. in expositione Oration. Dominicæ alia peccata corporalia, alia spiritualia facit; in corporalibus numerat ventris ingluuiem & luxuriam, in spiritualibus inuidiam & odium proximi. Bernard. serm. in illud, Sapientia vincit malitiã, *Luxuria flagitium est*, inquit, *auaritia spiritualis nequitia.* Et denique S. Thom. 1. 2. quæst. 31. art. 3. ad primum, q. 72. art. 2. hanc distinctionem peccati carnalis

carnalis & spiritualis ex diuersitate delectationis corporeæ, aut sensibilis sequutus fuit, atque eius omnes interpretes. Neque dicas Paul. ad Galat. 5. inter opera carnis enumerasse veneficia, inimicitias & alia eiusmodi, quæ non habent pro materia delectationem sensibilem, nã respondet ibidem S. Thom. ex Aug. lib. 14. de ciuit. cap. 2. nomine carnis intelligi totum hominẽ, qui, inquit S. Thom. *dum secundùm se viuit, secundùm carnem viuere dicitur, quia omnis rationis humanæ defectus ex sensu carnali aliquo modo initium habet.* quod quomodo fuerit intelligendum, fusiùs explanat Aug.. lib. cit. cap. 3.

Existimo itaque peccatum animale, quod ostendi idem esse cum carnali, esse peccatum externum circa sensibiles, & corporeas voluptates; propter quod Clerici cessare iubebantur à Clero. Neque dicas S. Thomã locis proximè citatis distinguere animales delectationes à corporalibus, nam animales sumit pro iis, quæ sola anima percipiuntur, non sensu, vnde & in solo homine eas reperiri cõtendit, non verò in brutis, cùm tamen veteres PP. vti monstrauimus, ψυχικὸν opponant spiritui & πνευματικῷ, atque sumant pro parte sensitiua, in partem deteriorem illam vocem vsurpant.

Atque in hac significatione sumi peccatum animale à PP. Nicænis, ex eo mihi persuadeo, quia propter peccatum fornicationis, periurij, aut furti deponebatur, non tamen segregabatur, id est, non ex communicabatur Clericus ex can. 25. Apostolor. vidèturque PP. Nicæni hũc canonem innouare voluisse, certumque est perpetuò Clericos intemperantes castigasse; si quis igitur peccatum aliquod animale, & carnale commisisse conuictus fuerit, meritò iubetur à Clero cessare aliquamdiu, quibus tamen verbis non infligi irregularitatem constat ex dictis.

PROPOSITIO III.

De irregularitate ex infamia contracta absque proprio peccato.

INFAMIA facti ex alieno peccato contracta, nunquam facit irregularem absque speciali iure, quod tamen potest illa asperge re non peccantem, sed ea erit infamia iuris, ex qua sequetur irregularitas.

EXPOSITIO ET CONfirmatio propositionis.

HÆc propositio perspicua manet ex hactenus dictis, & quidem quod attinet ad infamiam facti, illa contrahi non potest ex alieno peccato in ordine ad inhabilitates & impedimenta circa legitimos actus, vel dignitates, quandoquidem ex natura rei obiectum infamiæ est tantùm proprium peccatum, & praui mores, qui soli faciunt, vt praua opinio de eorum authore concipiatur. Quare si quando ad alios quoque, qui illud delictum non commiserunt, extendatur propter aliquam habitudinem & coniunctionem, id fiet tantùm ex vulgi opinione, estque sæpiùs arbitraria tota illa extensio; quare nisi accedat peculiaris aliqua lex, nunquam eiusmodi infamia popularis ex alieno peccato personæ sit i coniunctæ aspersa reddet inhabilem & impeditum ad publica Reipublicæ munera & dignitates; quod etiam confirmatur ex eo, quòd eiusmodi inhabilitas, quamuis non habeat rationem pœnæ in illo, quem afficit, quoties sua culpa causã familli non dedit, affert tamen ingens nocumentum, quod absque lege

ge expressa minimè imponere debemus, seruandaque est regula generalis de odiis restringendis; ex quibus sequitur ex eiusmodi infamia non nasci irregularitatem, siue inhabilitatem ad Ordines, sicut neque ex illa sequuntur aliæ inhabilitates & impedimenta ad actus legitimos & dignitates.

Dixi tamen ius posse notare infamia quasdam personas absque proprio delicto, quæ infamia non erit pœna ipsis imposita, sed potiùs delinquentibus, qui in personis sibi coniunctis plectuntur: aut si nullum peccatum neque proprium, neque alienum supponat, nullam omninò rationem pœnæ habebit, sed notæ cuiusdam ac maculæ, seu indignitatis, vel inhabilitatis, vel potiùs defectus conditionum, quas requirit respublica ad quosdam actus, aut quædam munia exercenda, exemplum habemus in vtroque iure. nam cap. fœlicis, de pœnis in 6. filij eorum, qui iniecerunt violentas manus in Cardinales, pronuntiantur infames. Filij quoque proditorum & reorum læsæ Maiestatis infames dicuntur. l. quisquis, §. filiis, C. ad l. Iuliam Maiestatis; ob grauitatem enim criminis parentes puniuntur in suis liberis, quamuis innocentibus.

Deinde aliquando contrahitur infamia sine vllo peccato proprio, aut alieno, vt propter vilis alicuius artis exercitium, aut matrimonium cum meretrice, aut scenica; ex qua tamen infamia nulla contrahitur irregularitas, nisi peculiari iure sit expressa, sed fortassis aliqua prohibitio ordinandi viles eiusmodi personas, quamdiu eas artes exercent.

Consectarium I.

An infamia iuris & irregularitas eam consequens contrahatur ex peccato occulto?

Qvæstio duntaxat est de eo crimine, cui ipso iure fuit annexa infamia, non expectata iudicis sententia: illud igitur quamuis minimè publicum, aut famosum sit, reddere tamen irregularem statim atque commissum est, existimant Anton. 3. p. tit. 19. cap. 6. §. 7. Sylu. verb. irregular. q. 14. Suar. disp. 48. sect. 1. n. 17. Gordon. lib. 7. q. 18. n. 121. Hurtad. disp. 2. de irregular. n. 13. Cùm igitur iste sit irregularis, quamuis occultus, abstinere debebit ab Ordinibus tum suscipiendis, tum exercendis, nisi aut lex quæ imposuit infamiam contrahendam, ipso facto voluerit illud crimen esse publicum, vti dicebamus de hæresi, aut sit periculum se infamandi; quamdiu enim crimen occultum manet, atque infamia ex illo contracta latet, reus retinet actualem possessionem famæ suæ, qua nequit sine iniuria spoliari, neque tenetur eam abiicere, antequam per notitiam sui criminis illã amittat, quamuis nullum amplius dominium in illam retineat, sed ita illud ligatum & impeditum habeat, vt eo vti nomine possit ad obtinendum aliquod officium, dignitatem, aut beneficium, vel ad exercendum aliquem actum hominibus bonæ & integræ famæ concessum, aut si quidpiam eiusmodi obtineat, eo tempore statim post sententiam declaratoriam criminis illo priuabitur, ea omni ratione, qua priuari poterit, & sententia retrotrahetur ad diem commissi 8

missi criminis, vt videmus in iis, quorum bona ipso facto & iure sunt addicta fisco, nam statim atque crimen, cui est inflicta illa bonorum confiscatio, commissum fuit, priuantur ipsorum dominio, non tamen possessione ante sententiam declaratoriam, quæ retrotrahitur ad diem commissi primùm sceleris. In hac igitur infamia iuris duo quædam distingui possunt, nimirum ipsa actualis amissio famæ per malam opinionem, quam plures habent de aliquo; cùm enim fama consistat in opinione & notitia publica, ipsi opposita infamia in simili notitia publica constituenda erit; alterum est ipsa moralitas, seu legalitas infamię, vti nominant aliqui, hoc est, efficacitas producendi aliquos effectus legales, qui sunt ferè inhabilitates ad quædam officia, aut actus legitimos, quæ ex infamia legali consequuntur: hanc autem efficacitatem habet ipsa infamia, vt dixi, etiamsi crimen, propter quod contrahitur, maneat adhuc occultum; itaque si quis tunc suscipiat Ordines, peccat omninò violando irregularitatem, & eius deinde ordinatio irritabitur, non quantum ad substantiam, id enim fieri nequit, sed quantum ad vsum & exercitium, vti sæpiùs diximus. Ratio horum omnium est, quia lex quæ imponit infamiam iuris ipso facto, inutilis esset & nugatoria, nisi statim post factum commissum, pœna quam imponit, incurreretur, etsi sententia iudicis, aut alio quopiam opus foret, quod ex natura eiusmodi legum pœnalium constat; infamiam verò posse illa ratione imponi certum est, tum ex ipso vsu & pluribus legibus, quæ illam ita infligunt, tum ex natura huius pœnæ, quæ est priuatiua, & non indiget actione vlla quæ infligetur: vnde etiam confirmatur hæc doctrina, omnes enim leges, quæ imponunt pœnam priuatiuam ipso facto contrahendam, trahunt secum suam exequutionem, neque vllo alterius ministerio indigent, vt exequutioni mandentur, quod etiam lib. superiori in censuris ostendebamus.

9 Alij nihilominus negant contrahi infamiam, & quod inde sequitur, irregularitatem ex crimine occulto. Ita glossa in cap inquisitionis, de accusationib. verb. Homicidium. Vbi ait in nullo occulto crimine, præterquam in homicidio, impediri exequutionem Ordinis peracta pœnitentia. Panormit. in cap. ex tenore, de tempor. ordinan. ait enim delicta etiam enormia quamdiu sunt occulta, non inducere regulariter suspensionem & strictam irregularitatem, quin, vbi per pœnitentiam erasa fuerint, possit eorum author promoueri ad Ordines, aut susceptores exequi. Alphonf. à Castro lib. 2. de lege pœn. cap. vlt. Neque abnuit Couarr. lib. 3. resolut. cap. 3. n. 2. Nau. cap. 27. n. 248. Auila 7. p. disp. 4. dub. 7. con. 1. Henriq. lib. 14. cap 5. n. 2. quanquam fateat plerosque ex his authoribus loqui tantùm de crimine enormi occulto: non satis autem explicant, an illi crimini fuerit annexa infamia ipso facto à lege, qua de re est controuersia nostri consectarij. Itaque clariùs in rem nostram loquuntur Diana 4. p. tract. 2. resolut. 93. qui allegat Tanner. tom. 4. disp. 6. q 10. dub. 11 n. 227. Kon. disp. 18. n. 56. Et qui dicunt hæreticum, etiamsi sit ipso iure infamis, tamen quamdiu eius crimen occultum est, non incurrere infamiam. ita Simanc. tit. 9. catholic. institut. n. 205. Azor 7. p. lib. 8. cap. 13. post q. 8. in 7. pœna hæreticorũ, & Sanch. lib. 2. in Decalog. cap. 26. n. 1. qui tamen omnes volũt hæreticum occul-

tum

tum esse irregularem, quia existimant irregularitatem esse annexam hæresi ratione sui, & non ratione infamiæ, quod quæst. superiori reiecimus.

Ratio huius sententiæ est, quia infamia in sua definitione inuoluit notitiam publicam; quare implicare videtur contradictionem, aliquem suo crimine fieri infamem, si crimen illud maneat occultum: quando igitur ius facit aliquem infamem ipso facto, de facto publico intelligendum erit, ita vt neque iudicis sententia, neque confessio iuridica Rei, aut alia quapiam notitia iudiciali necessaria sit ad hanc infamiam, sed sola criminis commissi notorietas, aut notitia maioris partis viciniæ; neque enim modò disputo sigillatim quid requiratur, vt crimen dicatur publicum & notorium, siue non notorium.

10 Placet mihi distinctio Layman lib. 1. tr. 5. p. 5. cap. 4. ea enim probè conciliat Doctorum dissidia, nimirum ipsa commissione criminis, cui ipso iure fuit annexa infamia, eandem infamiam contrahi radicaliter, seu fundamentaliter, ita vt accedente deinde eiusdem criminis publicatione siue intra, siue extra iudicium fiat, compleatur tota illa infamia veluti formaliter, & iam suos omnes effectus legales sortiatur, atque, quod inde necessariò sequitur, incurratur irregularitas; & fortassis prima sententia nihil aliud voluit, saltem nihil aliud probat, quàm non esse opus vlla sententia, aut actu iudicis imponentis infamiam, quam lex ipsa imposuit, & ipso facto incurri voluit; quod non negat posterior opinio, sed tantùm completam esse huiusmodi infamiam ante publicam criminis notitiam, & proinde nondum habere legales suos effectus, neque producere vllam inhabilitatem, irregularitatem & impedimentum. Eos autem, qui cum Azor. Sanchez & aliis citatis negant ab hæretico notorio contrahi infamiam iuris ante sententiam declaratoriam, reiicio, quia sufficit quæcunque notitia publica, & quomodocunque fuerit comparata, quando infamia fuit imposita ipso iure alicui crimini.

Consectarium II.

An fautores, receptatores & defensores hæreticorum sint infames, & irregulares?

Hæc controuersia ex iis, quæ hac & superiori quæstione definita sunt, soluenda est; obseruа verò non disputari, nisi de illis, qui fauent hæresi formaliter, hoc est, vt hæresis est, & illius iuuandæ, aut propagandæ gratia, non verò qui fauent hæretico specificatiuè tantùm, & materialiter, vt loquuntur accepto, nimirum propter alias rationes, quàm ipsiusmet hæreseos, vt ex alibi dictis suppono. 11

Secundò, aduertendum est eiusdem criminis participes ratione fauoris, aut auxilij præstiti, non puniri eadem pœna ordinaria cum ipsismet reis, & maximè non implicari iisdem censuris & inhabilitatibus, nisi quatenus id specialiter exprimitur in iure, quod certissimum est, quando censuræ, pœnæ, aut inhabilitates ipso iure sunt contrahendæ, vti lib. superiori fusè fuit demonstratum.

Aduerte tertiò, irregularitatem propter crimen fautoriæ non aliunde colligi posse, quàm vel ex speciali aliquo iure, quo expressè feratur, vel ex iure vniuersali pœnas hæreticorum ad ipsorum fautores extendente. His obseruatis,

Respondeo

Respondeo & dico primò, fautores, defensores & receptatores hæreticorum, quamdiu ipsorum crimen occultum est, non fieri irregulares. ita Henriq. lib.14. cap.4. num. 6. Sà verb. Irregularitas ex defectu animæ, contra Suar. disp. 43. sect.2. num. 5. Sanch. lib.2. in Decalog cap.25. n.7. & alios ab ipso relatos. Ratio mihi perspicua videtur, nullo enim speciali & expresso iure fertur ista irregularitas, sed tantùm colligitur à DD. ex eo quòd cap.2. de hæreticis in 6. §. hæretici. pœnæ hæreticorum extendantur ad eorum fautores & defensores, & idcircò docent Suar. & alij passim, omnia quæ de irregularitate hæreticorum statuuntur, locum habere in ipsorum fautoribus; atqui hæretici quandiu occulti sunt, non fiunt irregulares, cùm hæresi non sit annexa irregularitas per se, sed tantùm ratione infamiæ, qua ius illam notauit, vti quæst. superiori ostendimus; ergo neque crimini fautoriæ annexa erit per se irregularitas, sed quia ius eâdem infamia notauit istos fautores, qua ipsa hæreticos.

Dico secundò. Fautores hæreticorum etiam publicos non esse irregulares ante sententiam, qua propter fautoriæ crimen declarentur infames, quod omninò voluerunt Henriq. & Sa citati, & Petrus Corneto in 3. part. D. Thom. tract. de irregular. disp. 8. dub. vnic. quæst. 8. relatus à Diana part.4. tract.2. resolut.44. neque abest Turrian. dum ait apertè in iure non haberi, contra Auilam 7. p. disput.4. dub.2. concl.1. Villalob. 1. tom. tr. 21. diffic. 15. n. 6. Suar. & Sanch. Ioan. de la Cruz 2. part. Directorij, dub.4. de irregul. concl.2. Præposit. quæst. 5. de irregular. num.44. Kon. disp. 18. num. 51. Tolet. lib.1, cap.69. num. 2. Valent. tom. 4. disp.7. q.19. punct.3. Sanctarell. cap.25. de hæresi, dub.1. num.4. & alios communiter. Probatur verò nostra sententia, quia nullo iure ostendi potest hæc irregularitas; duo enim duntaxat loca afferunt aduersarij, quæ nihil planè efficiunt. Primum est c. 2. de hæretic. in 6. §. hæretici. vbi Alexand. IV. hos receptatores & defensores hæreticorum ab omni beneficio & officio publico reiicit. Secundum, cap. statutum 2. eod. tit. & lib. vbi Bonifac. VIII. Alexandri constitutionem confirmat; cum aliqua tamen limitatione quoad filios hæreticorum, & fautorum ipsorum, vti dicemus consectario sequenti; sed iam quæst. superiori ostendimus in his duobus decretis nullam fieri mentionem irregularitatis, & nomine inhabilitatis ad officia publica non intelligi irregularitatem, sicut neque nomine officij publici significatur eo loco sacer Ordo, vti manifestum fecimus. Nihil igitur habent aduersarij, vnde probent hanc irregularitatem.

Obiicies primò, omnes pœnas hæreticorum extendi ad ipsorum fautores & defensores. Respondeo nullibi haberi eam vniuersalem propositionem, & si alicubi reperiatur, intelligendam esse de pœnis imponendis, non verò de iis, quæ ipso iure infliguntur, ad eas enim requiritur ius expressum, vt patet, neque aliter ad socios criminis extenduntur, vti lib. superiori diximus: quod confirmatur, quia quando aliquæ pœnæ hæreticorum ad eorum fautores pertinent, id fuit expressum, vt constat in illa inhabilitate ad beneficia Ecclesiastica, & officia publica, de qua agitur ab Alexandr. IV. & Bonifac. VIII. in capitib. citat. & de priuatione Ecclesiasticæ sepulturæ statuit idem Alexand. illo c.2. de hæretic.

in 6. de pœna quoque excommunicationis expressit Innoc. III. in Concil. Lateran. cap. 3.

Obiicies secundò, hos defensores, fautores & receptatores esse ipso iure infames, cùm non admittantur ad officia publica, & quia idem statuitur ab Innoc. III. loc. cit. & refertur cap. excommunicamus 1. §. credentes, de hæreticis. Respondeo non esse infames istos, nisi vbi per annum excommunicationem passi fuerint, & satisfacere contempserint, vti definitur ab Innoc. atque vt non disputem, an vi illius textus incurratur excommunicatio ipso facto, certum est non contrahi infamiam iuris, nisi post insordescentiam annuam in ea excommunicatione, & contemptum satisfaciendi: itaque ante illud tempus non sunt infames, & ad omnia officia publica, atque testimonium ferendum & condendum testamentum habiles sunt, atque adeò ex regula aduersariorum, qui nomine publici officij comprehendunt Ordinum ministeria, ad illa admitti poterunt, si tantùm habeatur ratio irregularitatis & infamiæ, nam excommunicatio cùm impediat à susceptione & administratione cuiuscunque Sacramenti, prohibebit etiam à suscipiendis Ordinibus, atque ab eorum ministeriis, aliò tamen modo, quàm prohibeat irregularitas, vti constat ex hoc & super. libro; Clerici etiam qui hoc crimen fautoriæ, atque eius excommunicationem incurrerint, ab omni officio & beneficio Ecclesiastico deponentur, sed non nisi post annuam illam insordescentiam; ergo interea non erit irregularis ex quadam alia regula aduersariorum, qui volunt crimen omne dignum depositione facere irregularem; quandiu igitur non erit dignum depositione, non affert irregularitatem, nisi alibi statuta sit, quanquam depositio à beneficio & officio Ecclesiastico, cuius ibi meminit Innoc. non est degradatio, & abiectio à Clero.

Deinde hæc infamia non contrahitur, nisi fuerit contemptus in exhibenda satisfactione; quare si vel impotentia obtinendi absolutionem ab excommunicatione, vel negligentia tantùm fuerit secluso contemptu, reuerà non contrahitur infamia, debebitque constare etiam iuridicè, aut saltem publicè de hoc contemptu. Quare irregularitas, quæ deinde orietur ex infamia, non erit propter fautoriæ crimen, sed propter contemptum clauium, & contumaciam non satisfaciendi post contractam excommunicationem, latam quidem propter fauorem hæresi præstitum. Ex quibus vides nihil omninò colligi ad probandam irregularitatem tanquam annexam per se crimini fautoriæ.

CONSECTARIUM III.

An filij hæreticorum, eorúmque fautorum, sint irregulares?

AFFIRMANT Suar. disp 43. sect. 3. num. 1. Auila disp. 4. dub. 7. p. 7. Tutrian. lib. 9. de censuris. disput. 62. dub 2. Sanch. lib. 2. in Decalog. c. 28. num. 7. plures alios allegans. Bonac. disp 7. quæst. 3. punct. 7. num 9. qui tamen omnes volunt tantùm extendi vsque ad filios hæreticorum ea linea materna; ex linea verò paterna etiam ad nepotes, siue ad secundam generationem consentaneè constitutioni Bonifacij VIII. cap. statutum 2. de hæreticis in 6. 12.

Respondeo

Respondeo nihilominus nullam irregularitatem incurri à liberis hæreticorum & fautorum ipsorum. ita Sayr. lib. 6. cap. 10. n.40. Probatur, quia neque vllibi ipsis ea irregularitas imponitur, neque etiam ratione infamiæ, quam trahunt, ex sua origine colligi potest. Non primum, quia cap. 2. de hæreticis in 6. §. hæretici, quod inhabiles facit hos hæreticorum filios ad beneficia Ecclesiastica, & officia publica, non loquitur de Ordinibus, vti sæpiùs monuimus, & in hoc ipso negotio dixit Hurtad disp. 2. diffic. 3. atque alij apud Sayr. loc. cit. Non etiam colligitur ista irregularitas ex infamia iuris, qua asperguntur hi liberi ex crimine paterno; quamuis enim eiusmodi infamiam agnoscant Couarr. lib. 2. variar. cap. 8. num. 1 Castro lib. 2. de iusta hæreticor. punit. cap. 9. vbi multa circa æquitatem legis hanc infamiæ pœnam ad prolem extendentis disputat. Anton. Gomez ad lib. 40. Tauri, num. 91. §. tertiò principaliter. Simanc. tit. 9. num. 268. & tit. 29. num. 14. Molin. tract. 2. de iustitia. disp. 158. num. vlt. Henriq. lib. 14. cap. 5. num. 4. & alij plures. Eam tamen reiiciunt Suar. disput. 48. sect. 3. n. 2. Sanch. lib. 2. in Decalog. cap. 28. num 5. Menoch. consil. 808. num. 44. & 45. quia nullo certo iure, aut ratione necessaria deducitur. Nam primò quòd in cap. 2. de hæreticis in 6. arceantur à dignitatibus, beneficiis Ecclesiasticis, & officiis publicis, id non fit, quia sunt infames, nihil enim ea de re ibi dicit Pontifex, neque in cap. statutum 2. eod. tit. & lib. vbi illa ipsa constitutio explicatur & limitatur, neque omnis inhabilitas ad beneficia & officia publica supponit infamiam, ex qua oriatur, neque illam ipsam causat, alioquin redderet istos inhabiles, & ferendo testimonio idoneos eos, quos afficeret, aliósque haberet effectus, quos nullus tribuerit istis filiis hæreticorum, aut receptatorum fautorúmque & defensorum ipsorum; deinde, quia qui sunt inhabiles ad beneficia, aut officia, non dicuntur infames, nisi hanc inhabilitatem trahant ex proprio delicto, cui fuerit imposita eiusmodi infamia, non autem quoties illa oritur ex alieno delicto, quamuis infami. Adde plerosque ex aduersariis idcircò ex eo textu probare infamiam filiorum hæreticorum, quia existimant in illo textu illos fieri irregulares; omnis autem irregularitas facit irregularem infamem. cap. omnes. 6. quæst. 1. sed iam negauimus hanc irregularitatem, quæ esset potius effectus infamiæ, quàm eius causa, falsúmque est omnem irregularitatem creare infamiam, id enim disertè Pontifex asserit tantùm de illa, quæ ex propriis culpis contingit, qualis non foret ista irregularitas, si aliquam admitteremus.

Secundò argumentantur aduersarij ex filiis reorum læsæ maiestatis humanæ, quos infames esse voluit l. quisquis, §. filij. verò. C. ad l. Iuliam maiestatis. Simili enim argumentandi ratione vtitur Innoc. III. cap. vergentis, de hæretic. vt probet iure merito bona hæreticorum, qui diuinæ maiestatis læsæ rei sunt, publicari; quandoquidem simili pœna afficiuntur, qui humanam maiestatem violarunt.

Respondetur. Hoc argumentum ductum à crimine læsæ maiestatis humanæ ad hæresim, nihil aliud probare, quàm easdem pœnas decerni aduersùs hæresim posse, quas aduersùs crimen multo leuius maiestatis humanæ læsæ sanctissimi Legislatores statuerunt: neque aliud dicit Innoc. cap. cit. Inde tamen non sequi-

tur, omnes pœnas, quæ reipsa aduersùs crimen maiestatis humanæ sancitæ sunt, aduersùs hæresim sancitas etiam fuisse, nisi in iure expressæ fuerint; neque licita est ista extensio in pœnis ipso iure latis ex sola rationis similitudine, vti aduertit Bartholom. Socin. cons. 275. n. 11. legem Quisquis. §. filij. C. ad legem Iuliam maiestatis, explanans, & Ioan. Andr. atque Baldum adducens; quod etiam obseruauit Gigas tract. de crimine læsæ maiestat. lib. 3. tit. 1. q. 17. & Molin. tract. 2. disp. 658. num. 10. Quamuis igitur filij reorum violatæ maiestatis humanæ sint infames ipso iure, non tamen eandem incurrunt filij hæreticorum, cùm nullibi ea infamia ipsis imponatur à iure, quamuis imponi potuerit; quod vnum probat similitudo & comparatio duorum istorum criminum. Confirmatur, quia, vt argumentatur Suar. disp. 48. sect. 3. num. 2. hi hæreticorum filij etiamsi beneficati, aut Clerici forent, redderentur tamen ex hæresi parentum ad ea beneficia inhabiles, neque enim aut beneficium, aut status Clericalis facit aliquem incapacem infamiæ, quando eius causa ponitur, priuandi itaque forêt beneficiis, vsu Ordinis & officij publici, iure eligendi, testificandi, & aliis eiusmodi, quibus priuantur infames infamia iuris, id tamen nolunt Aduersarij.

Denique certum est, in locis hæresi infectis, in quibus Catholici permixti viuunt hæreticis, quibus etiam portæ dignitatum patent in Republica, filios ipsorum, qui paternam hæresim deseruerunt, non esse infames, neque proinde ratione infamiæ irregulares, quod monet Tannet. in 3. part. disp. 6. quæst. 10. dub 10. num. 201. Kon. disp. 18. num. 51. Henriq. lib. 14. cap. 5. n. 4. Layman lib. 1. tract. 5. part. 5. cap. 4. sub fin.

Hinc sequitur frustrà quæri, an filij nati ante hæresim paternam, an post illam sint irregulares, an si eorum parentes fuerint reconciliati, & nihilominus combusti, cùm enim iam docuerimus hos filios non esse irregulares ex crimine illo paterno, cessant hæ omnes qq. quas tamen alibi quoad alias pœnas commodiùs ex principiis generalibus deducemus.

CONSECTARIVM IV.

An suspecti de hæresi sint irregulares?

15 HÆc suspicio duplici ex capite oriri potest. Primò ex crimine quod includit aliquam cooperationem ad hæresim, cuiusmodi est receptatio, defensio & fautoria. Secundò ex alio quopiam crimine non includente talem operationem, quæ suspicio vel est iuris, vel facti; iuris quidem, quia ius disponit, vt qui tale quid commiserint suspecti habeantur de hæresi vt qui annum insorduerit in excommunicatione. Suspicio autem facti est, quando factum tale est, vt absque vlla iuris dispositione possit prudentibus ingenerare suspicionem occultæ hæresis, quale est pactum cum Dæmone ad habendum aliquod ab ipso responsum, aut quidpiam aliud obtinendum.

Respondeo, suspectos de hæresi quocunque modo, non incurrere irregularitatem, nisi ratione alicuius infamiæ, quæ erit tantùm facti, & ea sublata nulla erit ampliùs opus dispensatione.

Et quidem quoad suspicionem ortam

tam ex crimine fauendi hæreticis, aut alia ad hæresim cooperatione, discedimus à Suar. disp. 43. sect. 2. n. 8. Sanctarell. lib. de hæresi cap. 25. dub. 1. n. 9. Sanch. lib. 2. in Decalog. cap. 25. num. 10. & aliis, qui dixerant hos fautores & defensores hæreticorum esse irregulares, vnde aliqui geminam ibi agnouere irregularitatem, vnam ratione fautoriæ, alteram ratione infamiæ; cùm tamen vnica omninò fuerit admittenda, vt in homicida notorio; neque enim est quis irregularis, quia est homicida, & quia est notorius, ac proinde infamis: cùm verò nos nullam irregularitatem huic crimini cooperationis & fautoriæ impositam esse dixerimus, neque etiam suspicioni, quæ ex tali crimine orta fuerit, debemus illam sine vllo textu tribuere.

Quod verò attinet ad suspicionem ex quocunque alio crimine natam, non generari ex illa irregularitatem, nisi ratione alicuius indecentiæ, & infamiæ, vbi crimen fuerit notorium, & quæ abstersa infamia statim cesset, concedunt Suar. Sanch. Sanctarell. Filliuc. Villalob. & alij apud ipsos, & Dianam tract. 2. 4. part. resol. 48. quia nullibi hæc irregularitas exprimitur contra Maiol. lib. 3. de irregul. cap. 17.

Ex quibus multò magis sequitur nō esse irregulares, qui de hæresi suspecti abiurare coguntur de vehementi, quod tradunt communiter Sanch. lib. 2. cap. 25. num. 12. & alij relati à Diana tract. cit resolut. 47. & Garc. part. 11. de benefic. cap. 10. num. 88. Azor. tom. 1. lib. 8. cap. 21. quæst. 1. quia irregularitas decreta est hæreticis, non autem hæresim abiurantibus.

i.

Consectarivm V.

An fictè apostatans à fide, fiat irregularis?

Respondeo, Apostasiam fictam, si notoria sit, facere irregularem; si verò non fuerit notoria, sed occulta, non inuehet irregularitatem. hanc distinctionem docet Azor. 1. part. lib. 8. cap. 11. q. vlt. & cap. 21. q. 8. & Filliuc. tract. 20. cap. 9. num 230. & probabilem putat Bonac. disp. 7. q. 3. punct. 7. n. 2. & Dian. tract. 2. 4. part. resolut. 49. contra Sanch. lib. 2. in Decalog. cap. 25. num. 6. Suar. disp. 43. sect. 2. num. 2. Maiol. lib. 5. cap. 34. num. 2. Sanctarell. dub. 1. cit. num. 4. videtúrque mihi ex hactenus disputatis sequi necessariò nostra distinctio; apostasia enim à fide, etiamsi vera fuerit, non habet ex se annexam irregularitatem, nisi ratione infamiæ, vti q. super. probauimus, & quandiu occulta est, non facit irregularem, vti ibidem diximus; ergo neque Apostasia ficta occulta faciet irregularem, non enim efficacior esse potest, neque puniri maiori pœna, quàm apostasia vera. Apostasia porrò quando notoria est, cùm faciat infamem infamia iuris, quæ non postulat sententiam iudicis, sed ipso facto incurritur, facit quoque irregularem; quam consequentiam hactenus ostēdimus in hac quæstione. Ergo & apostasia ficta, vbi notoria fuerit, faciet irregularem, quia facit æquè infamem atque apostasia vera, at qui irregularitas nascitur ex illa infamia. 14

Dices, hanc infamiæ pœnam non infligi, nisi hæresi, aut apostasiæ comple

completæ, qualis non est ea,quæ est tantùm externa & ficta, vnde negauimus excommunicationem incurri ab hæretico tantùm externo.

Respondeo, hanc infamiam imponi externæ illi negationi fidei, quia illa sola scandalum & offensionem parit atque æquè infamat, ac si fuisset coniuncta cum interna;& sanè Conc. Ancyran. quod cap. 1. & 2. statuit, ne Clerici,qui immolauerunt, ad sacrum ministerium accedant, loquitur æquè de externa tantùm immolatione, atque de ea, quæ ex animo facta fuit: ex eo tamen canone non video, quàm aptè Sanch. deducat hanc irregularitatem. Denique si quid hac in parte quoad infamiam iuris contrahendam interesset inter fictam & veram apostasiam, peteretur ex eo quòd apostasia vera, vbi notoria foret, faceret infamem absque vlla sententia iudicis, non vero apostasia ficta, cùm pœnæ quæ incurruntur, ipso iure supponant peccata completa in suo genere, qualis non est apostasia tantùm ficta.

Consectarium VI.

An crimen enorme, & depositione dignum, vbi notorium est, faciat irregularem?

15 QVæstio non est de crimine, cui ipso iure annexa est infamia, de illo enim diximus consect. 1. sed de eo crimine, quod natum est, generare infamiam, non modò facti & popularem, sed etiam iuris, cùm iudex illius reum infamiæ damnare possit. Deinde agimus tantùm de crimine notorio, iam enim certum nobis est, nullum crimen occultum, etiamsi habeat coniunctam infamiam, ipso iure & facto incurrendam, illam completè causare, donec publicum fiat,ac proinde ante notorietatem non reddere,irregularem, quod verius multò erit in crimine, quod nullam eiusmodi infamiam ab ipso iure impositam habet. debet igitur esse notorium,appellant porrò notorium, quod vel per sententiam iudicis,quæ transiit in rem iudicatam,innotuit, vel per confessionem Rei in iudicio, vel quando factum adeò omnibus manifestum fuit, vt nulla tergiuersatione celari possit, quæ postrema notorietas est notorietatem facti,alijduo modi faciunt notorietatem iuris;econtrario verò illud dicitur occultum, quod neque per sententiam, neque per confessionem Rei in iudicio, neque per euidentiam facti innotuit,etiamsi reuerà probari per testes alijsque argumentis possit, immò & rumor,aut fama publica de illo sit, quæ omnia fusiùs ex variis textibus & glossis docent Vgolin. cap. 43. de irregular. §. 1. & Sayr. lib. 7. cap. 12. n. 5. nósque alibi dicemus. Denique enormia peccata nominant, non tantùm quæ mortalia sunt, aut etiam digna capitis supplicio, sed quæ vulgo reddunt hominem infamem ob insignem quandam turpitudinem, quia non modò cum lege humana pugnant, sed cū diuina& naturali,& maximècertos quosdā status dedecēt.His positis,

Respondeo,hæc crimina tum enormia, tum depositione digna,quamuis notoria sint, non facere irregularem suum authorem, opúsque esse sententia condemnatoria criminis depositionem, aut infamiam imponente. Ita Couarr. in Clem. si furiosus 1. p. §. 1. n. 5. Garc. 11. p. cap. 3. n. 145. qui n. 117. allegat Vegam in specul.curato.cap.12. n. 303. &,n. 119.addit hanc sententiam esse conformiorem praxi &

& consuetudini, quam omninò docere mihi videtur Suar. disp. 43. sect. 5. n. 4. & 5. Idem etiam coguntur dicere quotquot fatentur per pœnitentiam tolli omnem infamiam facti hoc casu, & posse Clericum, qui ea laborauerat propter crimina enormia, aut depositione digna, sacros Ordines suscipere, atque in susceptis ministrare, vbi per emendationem extersa fuerit ea infamia, quos DD. superiùs adduximus, nam irregularitas non tollitur per solam pœnitentiam, vt dicemus cap. seq. Pugnamus quidem in hac assertione cum communi sententia Panormit. in cap. ex tenore, de temporib. ordinat. & in cap. vlt. eod. tit. Sylu. verb. irregularitas q. 14. Nauarr. cap. 25. n. 75. & cap. 27. n. 248. Sayr. lib. 7. cap. 12. n. 12. & 13. & aliorum, quos recenset Garc. 11. p. cap. 3. n. 110.

Probatur verò efficaciter nostrum consectarium, quia hæc irregularitas neque per se & directè imposita est his criminibus, neque secundariò, siue consequenter ratione infamiæ ex eiusmodi enormi crimine notorio contractæ, quæ sunt duo capita, ex quibus colligi potest eiusmodi irregularitas; ergo nulla est. Et primò quidem non imponi primariò & per se irregularitatem eiusmodi criminibus, docuimus q. super. vbi enumerauimus peccata, quæ primò & per se plectuntur irregularitate, quæ sunt homicidium, violatio censuræ per administrationem sacri Ordinis non habiti, & susceptio Ordinis post contractum matrimonium; nullibi verò in iure infligitur aliis peccatis irregularitas, vt de quibusdam, de quibus maior fuerat contentio, illa q. manifestum fecimus.

16 Obiiciunt cap. ex tenore, & cap vlt. de temporib. ordinat. vbi crimina non comprobata in iudicio, aut aliàs non notoria, non impediunt à susceptis Ordinibus, aut à nouis suscipiēdis, excepto homicidio post peractam pœnitentiam; inde enim aduersarij argumentantur à contrario sensu, ea crimina, quæ ibidem enumerantur, si fuerint notoria, aut in iudicio comprobata, facient irregularem, impediéntque à suscipiendis Ordinibus, & ab exercendis susceptis etiam post peractam pœnitentiam.

Respondeo tamen cum Suar. loco proximè citato, inde duntaxat haberi Clericum publicum peccatorē impediri posse à Prælato, ne aut suscipiat Ordines, aut in susceptis ministret, quod non posset, si crimen esset occultum, & non notorium, tunc enim poterit duntaxat illum monere, ne suo damno nondum per pœnitentiam expiato crimine sacra contrectet; poterit quoque Prælatus ob crimen illud notorium morte, aut depositione dignum, deponere Clericum, postquam depositionem infamis infamia iuris & irregularis erit. Quare hæc responsa Pontificum in Decretalibus citatis, diriguntur ad Prælatos, qui postulabant, quid eo casu agendum foret, respondétque Pontifex, eos Clericos grauium scelerum reos, si occulti sint, monendos esse de pœnitentia facienda ante sacrorum contrectationem; si verò sint notorij peccatores, etiam à Sacris arcendos esse à Prælato: nullum tamen ibi impedimentum ipso iure incurrendum, aut irregularitas eiusmodi criminibus notoriis imponitur, vt patet.

Obiiciunt 3. cap. de his verò, dist. 50. vbi publici fornicatores ac periuri reiiciuntur à sacris Ordinibus. Respōdeo hunc locum esse Rabani, neque facere ius vllum, quia tamen meminit antiquorum canonum, & inde videretur

retur

retur aliquam nancisci authoritatem; respondeo apertissimè Rabanum tradere nostram doctrinam, ait enim ex veterum canonum instituto hos Clericos publicos peccatores deiiciendos esse à suo gradu, propter scandalum, quod crearent Ecclesiæ, si ministrare pergerent: eos autem, qui occultè ista eadem scelera admiserint, vbi vigiliis, orationibus, ieiuniis & eleemosynis noxas eluerint, non modò retinendos esse in proprio gradu, sed etiam spe veniæ diuinæ ad meliora excitandos, quæ omnia nos vltrò fatemur; ex iis enim minimè sequitur, hos omnes ante sententiam depositionis esse irregulares verâ & propriè dicta irregularitate; quæ per pœnitentiam non abstergitur: neque aliud habetur cap. Sacerdotes, ead. d. ex Nicol. Clericos manifestos fornicatores mulctandos esse honore dignitatis. Similia quædam expendit Suar. disp. 43. sect. 5. n. 5. vt cap. si quis presbyter. 15. q. 8. quod non est Martini Papæ, sed Martini Bracarensis, vt solemni sibi errore tenuit Gratian.

Secundò, non incurritur hoc casu irregularitas ratione infamiæ iuris, quia illa non oritur ex solo facto publico, nisi legem, vel sententiam, qua imponatur, habeat adiunctam, alioquin est infamia popularis duntaxat, vti 2. proposit. huius quæstionis ostendimus. Neque sufficiet hoc loco, confessio Rei in iudicio, quia etiamsi illa faciat rem iuridicè notoriam, non tamen imponit vllam pœnam; quare si tale crimen, quod reus in iudicio fassus est, non habeat annexam infamiam ipso iure, & ipso facto, nondum reus illam incurrit, sicut neque alias pœnas à iudice imponendas, vt patet; atqui agimus de crimine, quod etiamsi enorme sit, & depositione dignum, non habet tamen infamiam ipso iure coniunctam, sed ad illam exigit sententiam iudicis.

Immò dixi requiri sententiam imponentem, aut depositionem, aut infamiam, neque sufficere sententiam solius criminis condemnatoriam, quia condemnatus per sententiam de aliquo crimine digno depositione, aut priuatione beneficiorum, non est propterea depositus, aut priuatus beneficiis, nisi sententia id exprimat, quod latissimè ostendit Garc. 11. p. cap. 3. à n. 97. neque l. 1. ff. ad Turpill. repugnat, dum dicit quando aliquis condemnatus est à iudice, qui nihil de pœna subiecit, legis potestatem aduersùs illum exerceri, quia id verum est, quando pœna est à lege imposita, non verò quando est imponenda à iudice, quamuis vbi pœna est ferenda ex præscripto legis, & non ad arbitrium iudicis, & iudex condemnat de crimine, & nullam pœnæ vllius mentionem facit, censeatur infligere pœnam, quam lex ferri præscripsit; si verò aliam ipse pœnam ferat, neque meminerit præterea pœnæ positæ à lege, censetur illam non ferre, neque illa adhuc tenetur reus, quamuis condemnatus; cùm autem infamia iuris à iudice ferenda, sit pœna quædam, illam non incurret qui crimen ipsâ dignum commisit, antequam à iudice imponatur per sententiam tum criminis condemnatoriam, tum eiusmodi pœnam ferentem, siue explicitè, siue implicitè, modo explicato; quamuis notorium sit crimen illud non modò euidentia facti, sed etiam notorietate iuris ex confessione Rei, aut probatione iuridica, sed nondum per sententiam iudicis, quæ transeat in rem iudicatam.

Con

CONSECTARIVM VII.

An Clericus Sodomita & concubinarius sit irregularis?

17 RESPONDEO imprimis, hæc crimina quamuis enormia quandiu occulta sint, non parere irregularitatem, ex regula vniuersali consectar. proximo tradita, & ex nostris propositionibus deducta hâc & priori quæstione, nimirum nullum crimen occultum facere irregularem, nisi speciali iure id caueatur, vti fit de homicidio; de sodomiæ autem infandissimo crimine & concubinatu nullibi id traditur, vt statim apparebit; ergo quamdiu occulta manebunt, non facient irregularem.

Dices secundò. Hæc crimina, etiam publica & notoria, non afferre irregularitatem, sed vbi per pœnam emendata fuerint, posse ipsorum reum ad Ordines promoueri, aut in ipsis ministrare, quamdiu per sententiam iudicis non fuerint damnati & depositi, atque infames redditi ratione ipsorum; quamuis Prælati iure valeant publicos & notorios eiusmodi peccatores tam turpium criminum reos arcere à Sacris, etiam ante sententiam condemnatoriam.

Ratio huius consectarij euidentissima est ex dictis, quia infandissima quæque peccata non faciunt proximè, vt ita dicam, siue ex se irregularem irregularitate propriè dicta, quæque egeat dispensatione post expiatum peccatum, nisi in iure ea imposita fuerit, etiamsi leuiora multo peccata illâ pœnâ mulctentur; neque etiam ratione infamiæ, quam creant, afferent eandem irregularitatem, nisi ea infamia fuerit imposita à iure ipso facto incurrenda, & absque sententia iudicis, quia alioquin quantumuis turpia & infanda sint ea scelera, atque depositione digna, pariunt tantùm infamiam popularem, quæ nullos habet effectus legales, neque inuehit aliquam inhabilitatem proximam, aut incapacitatem ad dignitates & officia publica, sed tantùm constituit reum dignum, qui à iudice reddatur infamis per sententiam condemnatoriam, atque ita iam notatus infamia iuris, inhabilis sit ad omnes dignitates, atque adeò irregularis, ex regula vniuersali tradita, quæ omnes infames infamia iuris, facit quoque irregulares. Neque circa huius consectarij doctrinam ita explicatam potest superesse vlla difficultas, cùm ex certis principiis hactenus stabilitis necessariò deducatur. Restat modò ostendendum nullibi esse annexum à iure his duobus criminibus irregularitatem, neque etiam infamiam ipso facto incurrendam.

ET quidem quod attinet ad pessi- 18
mum, vti ipsum Scriptura nominat, sodomiæ crimen, & præposteram libidinem existimauit Couar. in Clem. si furiosus, 1. part. §. 1. num. 6. Clericum sodomitam etiam occultum, tum suspensum, tum irregularem esse, si cum ea suspensione celebret, quod pridem dixerat Speculat. tit. de dispensat. §. iuxta. num. 17. Anton. in cap. nisi cùm pridem. de renunciat. Archidiacon. in cap. infames. 3. q. 7. & deinceps, sequuti sunt Lamberrin. de iure patronat. 1. p. lib. 2. quæst. 9. art. 18. num. 4. Maiol. lib. 5. cap. 43. num. 1. & alij apud Garc. 11. p. de benefic. cap. 10. num. 194. quibus adde Alter. disp. 15. de suspens. cap. 3. Quandiu tamen occultum erit hoc vitium, neque suspensionem, neque irregularitatem propter illud incurri,

DDd docent

docent Nauarr. cap. 27. n. 248. & 249. Vgolin. cap. 43. de irregular. §. 2. n. 4. de Graff. lib. 2. cap. 90. n. 2. Henriq. lib. 13. cap. 36. & lib. 14. cap. 5. n. 1. Rodriq. tom 1. summ. cap. 208. n. 1. Valent. 4. p. disp. 7. quæst. 19. p. 3. In quinta specie irregularitatis, Auila 3. p. disp. 5. dub. 3. & 7. p. disput. 4. dub. 7. Garc. 11. part. cap. 10. n. 195. & alij, quorum plerique æquè loquuntur de publico Sodomita, atque de occulto, si sermo sit de suspensione & irregularitate isti crimini per se annexis, quia nullibi ea reperitur in iure; affertur enim primò cap. nisi cùm pridem. §. 1. de renuntiationib. Sed mirum est hunc nobis locum obiici, in quo ne verbum quidem est de sodomia, aut alio singulari crimine; cùm tamen, vbi ipso iure pœna aliqua, maximè irregularitas, imponitur, opus sit claro & expresso iure. Ea autem Decretali Innoc. III. enumerat sex causas, propter quas Episcopus iure postulare potest veniam abdicandi se Episcopatu, quarum vna est conscientia criminis, quod officij & Ordinis exequutionem etiam post peractam pœnitentiam impedit: nullum autem eiusmodi crimen sigillatim enumerat; sed glossa in verb. duntaxat, ait in his ponendum illud, quod creat infamiam, quia infamia non deletur sola pœnitentia; sodomia porrò infamiam generat saltem quando publica & notoria fuerit. Verùm non probant aduersarij hoc argumento irregularitatem esse annexam per se sodomiæ, sed tantùm ratione infamiæ, quod statim inquiram. Deinde rectè quidem glossa affirmabat peccatum generans infamiam impedire exequutionem Ordinis, etiam peracta pœnitentia, sed id intelligendum est de infamia iuris, non de infamia tantùm populari; infamia autem iuris aliquando contrahitur ipso facto, aliquando opus est sententia iudicis; quare neque ex Innoc. responso, neque ex glossæ expositione colligi potest suspensionem, aut irregularitatem fuisse inflictam per se sodomiæ, siue occultæ, siue publicæ.

Affert secundò. Speculat. cap. Clerici, de excess. Prælat. vbi Alexand. III. in Conc. Lateran. cap. 11. de Clericis, hoc nefando scelere pollutis, ita pronuntiat. *Deiiciantur à Clero, vel ad agendam pœnitentiam in Monasteriis detrudantur.* Verùm hîc agitur de pœna depositionis infligenda à iudice; negamus autem crimen depositione dignum, quamuis notorium, facere irregularem ante sententiam depositionis.

Affertur tertiò cap. vt clericorum, de vita & honestate clericor. quia Innoc. III. vbi præcepit puniri Clericos laborantes incontinentiæ vitio, maximè illo, propter quod venit ira DEI super filios diffidentiæ, addit, *Si quis igitur hac de causa suspensus præsumpserit celebrare Diuina, non solum Ecclesiasticis beneficiis spolietur, verùm etiam pro duplici culpa perpetuò deponatur.* Duplex verò illa culpa alia non est, quàm ipsum vitium incontinentiæ, & suspensionis per illud vitium incursæ violatio celebrando Diuina; supponit igitur Pontifex ex hoc vitio suspensionem contrahi. Respondeo Pontificem prohibere omne incontinentiæ vitium, maximè sodomiticum, tum iubere, vt qui ea in parte deliquerint, *puniantur, prout magis, aut minus peccauerint.* Demum si aliquis suspensione punitus fuerit, & tamen Diuina contrectarit, deponatur pro gemina culpa; inde verò nihil efficitur, vt ostendatur suspensionem incurri ipso iure, & ipso facto.

Affertur

Affertur quartò Bulla Pij V. sed eam non valere, nisi pro foro externo, & postulare sententiam iudicis, ostendemus statim.

Maneat ergo, nullo iuris Pontificij loco apertè probari, irregularitatem esse per se impositam sodomiæ, siue publicæ, siue occultæ, vt ait Turrecremat. in c. nec eam, 35. quæst. 3. & tandem fatetur Alter. cap. 3. cit. qui tamen malè subiicit eam è grauitate criminis, & communi consensu DD. satis colligi, cùm neque DD. consensus faciat expressum ius, quale requiritur ad irregularitatem, neque grauitas criminis ad pœnas ipso iure statutas attendenda sit, sed ipsa iuris & legis verba expendenda.

19 Restat vt videamus, an sodomia notoria afferat irregularitatem ratione infamiæ; cùm enim omnes infames infamia iuris sint irregulares, vti diximus, si sodomia, vbi notoria fuerit, pariat eiusmodi infamiam ante iudicis sententiam, reuerà faciet irregularem; at verò infamiam gigni ex hoc crimine, tradit Menoch. lib. 2. de iudic. arbitrar. casu 287. num. 20. Anastas. Platus in consil. Brabant. consil. vlt. atque alij. Nego tamen ante sententiam contrahi infamiam iuris in hoc casu, sed tantùm popularem, quia nullibi in iu dicitur, hæc infamia contrahi ipso iure, vt singula expendenti constabit.

Affertur primò l. cùm vir. C. ad l. Iuliam de adulter. ibi enim iubent Imperatores aduersùs hoc scelus leges insurgere, & armari iura gladio vltore, vt *exquisitis pœnis subdantur infames, qui sunt, vel qui futuri sunt rei.*

Respondetur imprimis, illis verbis non haberi, infamiam contrahi ipso facto, & ante sententiam, etiamsi iubeat Imperator puniri reos infames, eo quòd crimen istud eam infamiam parere soleat; deinde facilè intelligi potest, vt Rei subdantur pœnis à iudice tanquam infames, quia infamia notari debent; prætérquam quòd ea lex non agit de simplici sodomia, sed de matrimonio, quod contraxit, id enim ferunt ea verba, *cùm vir nubit in fœmineam.* Itaque intellexit glossa in cap. secundùm leges, de hæretic. in 6. & Simanc. in Institut. cathol. tit. 65. num. 76. fuisse enim in vsu propudiosa illa connubia, constat ex Iuuen. satyra 2. & Sueton. in Nerone, cap. 28. & quamuis pœnæ, quæ statuuntur hoc loco, extendantur ad quamcunque sodomiam, vt pluribus ostendit Gomez ad d. 80. Tauri à num 32. cùm tamen eæ pœnæ requirant sententiã iudicis, quandoquidem leges exurgere debent, & iura armari gladio in eos propudiosos & infames reos, infamia quoque quoad effectus iuris & legales sen tentiam iudicis postulabit.

Affertur secundò, cap. infames. 6. quæst. 1. verùm ibi non dicitur, an contrahatur infamia legalis ante sententiam, an non, & certum est in eo cap. plurima numerari peccata, quæ non faciunt infames infamia legali ante iudicis sententiam; quare nisi ex alio loco id probetur circa hoc scelus infandum, colligetur tantùm infamia popularis, quæ non affert inhabilitatem legalem, quamuis superiores possint ratione illius remouere reum ab omnibus dignitatibus.

Affertur tertiò, quòd sint intestabiles, eorúmque testamentum, si iam conditum fuerit, irritetur, vt ostendit Menoch. casu 286. cit. n. 21.

& Tiraq. l. si vnquam. C. de reuocand. donat. verb. reuertatur n. 384. interdicitur quoque ei, qui muliebria passus est, postulare. l. 1. ff. de postulando. §. remouet. vt ibi glossa verb. passus est, & alij DD. scribunt, quæ & similia arguunt infamiam in eo, qui inhabilis redditur ad istos actus legitimos. Non docent tamen hi DD. hanc testandi, postulandi, cæterósque actus legitimos exercendi incapacitatem oriri ex sodomia notoria ante sententiam, in quo tota versatur difficultas.

Affertur quartò constitutio Pij V. edita an. 1568 3. Kalend. Septemb. qua Clericos tam infandum nefas exercentes omni priuilegio clericali, dignitate, officio & beneficio priuat, vt à iudice Ecclesiastico degradati statim potestati sæculari tradantur. Ergo manent isti Clerici priuati omni gradu Ecclesiastico statim atque illud commiserunt, etiam in foro interno saltem quoad priuationem executionis officij, siue irregularitatem.

Respondeo, hanc constitutionem non habere locum, nisi in foro externo, quando delictum est notorium in illo, contra Garc. 11. p. de benefic. cap. 10. n. 197. quia cùm Pontifex, vt fatetur initio huius Extrauag. innouet augeátque constitutionem Lateranensem sub Alexand. III. relatam, cap. Clerici, de excessib. Prælat. quæ in foro tantùm externo procedebat, eodem modo debet intelligi ista sanctio Pij, quod satis verba indicant, vult enim Clericum istum priuatum omni priuilegio clericali authoritate huius canonis, & degradatum à iudice Ecclesiastico tradi sæculari, quæ omnia apertè significant forum externum, neque amplianda sunt ad forum internum, cùm sit lex pœnalis, quæ restringenda est, & sanè paucissimi forent, qui obtemperarent huic constitutioni, & qui se è Clero eiicerent metu infamiæ, si ad id tenerentur ante sententiam declaratoriam criminis & pœnarum ob illud incursarum, & quamuis dicat Pontifex, *Canonis authoritate priuamus*, nihil inde efficiunt contra nos, quia cùm priuatio pertineat ad forum externum, & inducitur in pœnam delicti, exigit sententiam saltem declaratoriam, vt in hoc ipso casu contra Nau. cap. 27. n. 249. docent Henriq. lib. 14. cap. 5. n. 1. litt. F. Graff. 1. p. decisio. lib. 2. cap. 90. n. 5. Rodrig. tom. 1. summ. cap. 210. n. 2. Vega tom. 2. summ. cap. 10. casu 2. Sanch. lib. 7. de matrim. disp. 46. n. 18 & 20. Sayr. lib. 7. cap. 12. n. 24 & quamuis Nauarr. testetur Gregor. XIII. viuæ vocis oraculo declarasse, Pij sanctionem ad vtrumque forum pertinere, nihilominus cùm nullibi habeatur authentica illa declaratio, non cogimur eam amplecti, neque Nauarri testimonium, quamuis viri omninò magni, ad hoc sufficiet: dictum enim vnius, licèt sit magnæ authoritatis, non facit fidem, cap. cùm à nobis, de testib. & l. iureiurandi. C. de testib. & communi DD. in cap. constitutus, de appellationibus, glossa in cap. ego solis, dist. 9. Felin. in cap. ad audientiam, de sentent. excomm. & Panorm. cùm in Ecclesiis, de maiorit. & obedientia. Reliqua quæ pertinent ad hanc constitutionem, vide apud Garc. Fragos. p. 1. lib. 2. disp. 5. §. 18. & alios, quos illi dabunt, qui etiam fatentur non incurri has pœnas ob vnum, aut alterum actum sodomiticum, nisi fuerit aliqua turpitudinis illius continuatio, eo quòd ita postulent verba, quibus vtitur Pontifex.

Habemus igitur infandum istud scelus

lus sodomiticum, neque ex se habere annexam irregularitatem, neque ratione infamiæ popularis, quando publicum est,nisi per sententiam iudicis illius reus fuerit depositus, aut infamis declaratus, alioquin vbi ipsum pœnituerit, susceptos Ordines licitè exercebit, & ad alios promouebitur; quamuis incumbat Prælato, illum, qui eiusmodi infamia laboraret,donec se canonicè purgauerit,reiicere.

20 Quæ omnia in concubinatu quoque valere diximus; quamuis enim communior sententia à nobis relata lib. super. cap. 7. q. 1. conf. 35. existimet Clericum concubinarium publicum, esse ipso iure suspensum, tum quoad se, tum quoad alios, vnde fieret, vt si celebraret, incurreret propriè dictam irregularitatem; iam tamẽ haberemus contra Nau. cap. 25.n.77. & conf. 17. de Clerico excomm. ministr. Cosma in pragmat. sanct. tit. de concubinat. §. nihil, verb. inhabiles, & Alter. disp. 15. de suspension. cap. 2. non esse irregularem ratione criminis huius, sed alterius, violatæ nimirum suspensionis per administrationem Sacramentorum. Verùm neque ea communis sententia, quam eo loco supposuimus potiùs, quàm expendimus, tenenda est; sed negandum hunc Clericum publicum concubinarium esse ipso iure suspensum. ita Innoc. in cap. si celebret. de Clerico excomm. ministr. n. 1. Anchar. in cap. 1. de sententia & re iudic. in 6. Imola in cap. sicut. de cohabitat. Clericor. Speculat. tit. de dispensat. §. iuxta, n.20. Archidiac. in cap. præter. §. ad hæc verò 32. dist. Soto in 4.d. 1. q. 5. art. 6. Henriq.lib. 13.cap.5. & cap. 26. & alij passim apud Garc. 11 p. cap. 10. n. 181. & sanè post Concil. Trident. sess. 25. cap. 14. dubitare non licet, quidquid sit de iure antiquo, cui cõsuetudinẽ derogasse testantur Ioan. Gutiert. lib. 2. can. qq. cap. 7. & alij,vide latè Alter. loco cit. Vgolin. cap. 43. §. 3. Suar. disp. 31. sect. 4. & Sayr. lib. 7. cap. 12. à n. 20. Nos enim his omnibus supersedemus, de pœnis diuersorum criminum commodiori loco disputaturi, satis nobis modò sit ostendisse, irregularitatem, de qua agimus, non contrahi ob eiusmodi crimen etiam publicum, quod communi consensu doceri tradit Sayr. lib. 7. cap. 12. n. 20.

Consectarium VIII.

An incarceratus & accusatus de aliquo crimine, sit irregularis?

Respondetur, qui accusantur de crimine, quod ipso iure habet annexam infamiã, si ex ea accusatione oriatur aliqua euidentia facti, non esse ordinãdos,donec se canonicè purgauerit: si autẽ vulgò cõstaret de calũnia,quia reuerà nulla esset infamia, nihil prohiberet vsum Ordinũ,aut promotionẽ; ratione tamen scandali debent omni vsu abstinere, donec per purgationem absterfa sit omnis infamia. 21

Consectarium IX.

An Pœnitentia solemnis faciat irregularem.

Respondetur, locum vix vllum hodie restare huic solemni & publicæ pœnitentiæ, de qua disputauimus alibi. Ex pœnitentia tamen solemni nascebatur olim irregulari- 22

tas, non verò ex pœnitētia publica, sed non solemni, discrimen enim latum est inter hæc duo pœnitentiæ genera, vti aduertit Couarr. lib. 2. variar. cap. 10. num. 3. atque hanc irregularitatem ex aliquot antiquis canonibus colligunt Auila disp. 4. dub. 6. 7. part. lib. 7. cap. 11. num. 19. & ex illis Bonac. disp. 7. quæst. 3. punct. 3. qui benè aduertit ex publica pœnitentia, quæ hodie quibusdam in locis obseruatur, hanc irregularitatem, cùm ea longè diuersa sit ab antiqua illa solemni, quæ etiam creabat aliquam infamiam, quam non affert hodierna publica. Antiquos canones, qui de eiusmodi pœnitentia agunt, expendemus loco citato, & plura diximus de clausura regulari, disquisit. 3.

Capvt VI.

De modis tollendi irregularitatem.

Quæstio prima. An cessante causa cesset irregularitas.

Quæstio secunda. Quomodo per Baptismum tollatur irregularitas.

Quæstio tertia. Quænam irregularitas deleatur per Professionem religiosam.

Quæstio quarta. Quomodo per dispensationem tollatur irregularitas.

Quæstio quinta. An omnis qui potest absoluere à censuris, possit etiam dispensare in irregularitate pœnali.

QVATVOR tantùm modos fingere possumus, quibus tollatur irregularitas, nempe vt cessante causa & indecentia, ex qua oriebatur, & ipsa quoque cesset; deinde vt per Baptismum, per quem fit nouus homo, eradantur omnes maculæ & notæ, quæ ipsū sacris ministeriis indignum reddebant. Tertiò vt illud idem fiat per religiosam Professionem, quæ Baptismū imitatur; & denique tollatur per veram & propriè dictam dispensationem. Hos omnes modos paucis perstringere licebit sequentibus qq. cùm ex alibi dictis definiti sint.

Qvæstio I.

An cessante causa irregularitatis cesset irregularitas.

Ratio dubitandi. n. 1.

Propositio vnica. n. 2.

Consectarium primum. An expiato crimine cesset irregularitas ipsi imposita. n. 3.

Consectarium secundum. An irregularitas contracta ex hæresi tollatur per conuersionem hæretici. n. 4.

Consectarium tertium. An cessante infamia cesset irregularitas ex illa nata. n. 5.

Consectarium quartum. An potestas laica possit tollere irregularitatem. num. 6.

Consectarium quintum. An legitimatus desinat esse irregularis. num. 7.

Consectarium sextum. An abrogatio legis ferentis irregularitatem eam priùs contractam tollat. n. 8.

Gemina

1 Gemina duntaxat est causa irregularitatis, vti ex hactenus disputatis constat. Vna est certus aliquis corporis, vel animi defectus inculpabilis, quem Ecclesia existimauit dedecere maiestatem Sacrorum, à quibus idcirco prohibuit omnes, qui illo notarentur. Altera continet quædam crimina, quæ hac inhabilitate exercendi sacra ministeria sapientissimè mulctauit Ecclesia, propter turpitudinem, qua Sacrorum sanctitas temeraretur: atque ex his duabus causis certum est crimina elui posse pœnitentia: ex defectibus autem nonnulli emendari valent, alij perpetui sunt, neque enim vitium natalium, aut bigamiæ tolli potest: alij autem ita ægrè corriguntur, vt aut nunquam, aut rarò admodum, & ope solius Numinis supra naturam agentis corrigantur; restitutio enim oculi effossi, aut membri mutilati naturali virtute fieri nequit.

Quærimus igitur hoc loco, an quoties causa irregularitatis tollitur, siue ea causa sit noxa aliqua, siue defectus inculpabilis, siue naturali virtute, siue supernaturali tollatur, ipsa quoque irregularitas absque vlla dispensatione, aut indulgẽtia Superioris cesset; cùm enim cessante ea causa & defectu, siue culpabili, siue inculpabili, cesset omnis indecentia & turpitudo in sacris ministeriis exercendis, quæ indecentia, vti diximus cap. 1. est proximum fundamentum irregularitatis, ipsam quoque irregularitatem desinere necesse est; immò non videtur alia ratione irregularitatem tolli posse, quàm sublato proximo eius fundamento, alioquin quidquid indulgeat superior, & quomodocunque dispenset, nisi tollatur fons & prima origo indecentiæ, quæ ex tali defectu oritur, manebit quoque indecentia; ea verò manente, non apparet, quomodo possit reddi licita susceptio, aut administratio Ordinum, quandoquidem semper coniuncta est cum indecentia, quam sola superioris indulgentis & dispensantis voluntas non tollit; è contrario verò sublata ea indecentia, quia eius radix præcisa est, non potest manere illicita Sacrorum tractatio, nisi ex noua prohibitione Superioris, quia reuerà non est ampliùs indecens, ratione cuius solius indecentiæ erat illicita.

Propositio vnica.

Omnis irregularitas cessat ipso 2 facto cessante causa, ex qua nata fuit, absque vlla alia dispensatione Superioris, aut peculiari iuris dispositione.

Expositio et confirmatio propositionis.

Hæc propositio continet vniuersalissimam regulam, quam tradidit Layman lib. 1. tract. 5. part. 5. cap. 4. num. 10. Suar. disp. 41. sect. 1. num. 6. & disput. 31. sect. 1. num. 11. Sayr. lib. 7. cap. 14. num. 23. Vgolin. cap 62. §. 2. sub fin. & cap. 63. statim initio. Henriq. lib. 14. cap. 17. num. 3. Bonac. disput. 7. de censur. quæst. 5. punct. 2 num. 5. qui alios dabit. Isti enim omnes docent commune pronuntiatum: Cessante causa cessat effectus. de quo latè diximus in scientia canonica, verum esse in materia irregularitatis, & illam absque vlla dispensatione, aut actione Superioris, legisue dispositione tolli, quoties eius causa constitutiua cessat ipso facto, absque vlla etiam dispensatione, vel alia iuris dispositione.

Obseruandum enim est cum Suar.

sect. cit. num. 5. aliquas irregularitates habere causam ex sua natura temporalem, & expressè ferri solùm pro toto illo tempore, quo durat eiusmodi causa, quales sunt defectus ætatis, scientiæ, aliíque eiusmodi, qui cùm ex sua natura temporales existant, non possunt afferre inhabilitatem perpetuam, & prohibitio actionum facta propter illos, non potest etiam esse nisi temporalis. Aliæ verò irregularitates habent causas perpetuas ex sua natura, cuiusmodi sunt omnes, quæ fundantur in actu præterito, qui semel factus infectus esse nequit, vt defectus natalium, siue acceptio, esse per copulam non legitimam, omnis etiam irregularitas ex delicto contracta, neque enim ea postulat perseuerantiam moralem, aut habitualem illius criminis, sed tantùm, quod fuerit admissum: si autem semel fuit admissum, nulla potestate fieri potest, vt non fuerit admissum, homo, v. gr. non fuerit occisus, etiamsi miraculo resurgat: aliæ verò quædam causæ sunt sua quidem natura perpetuæ, quia tamen consistunt in aliqua priuatione, aut re positiua permanente, & non in actu tantùm præterito, possunt vel miraculo, vel casu quodam extraordinario cessare, & tunc etiam irregularitas omnis desineret, sed quia vix vnquam naturali virtute tolluntur istæ causæ, idcircò irregularitates, quæ ex illis nascuntur, dicuntur perpetuæ, & per solam dispensationem, aut peculiarem iuris dispositionem tolli.

Atque ex hac distinctione causarum irregularitatis constat imprimis aliquas irregularitates desinere posse absque vlla dispensatione per solam cessationē causæ ipsarum, quæ ipso facto & absque actione superioris desinere potest. Eiusmodi sunt irregularitates ex defectu ætatis, scientiæ, libertatis, rationis, quas superiùs explicuimus, vbi enim aderit sufficiens ætas, scientia, & libertas, desinet totum impedimentum, propter quod aliquis arcebatur à sacris Ordinibus & ministeriis.

Constat 2. aliquas esse irregularitates, quæ sine aliqua noua iuris dispositione tolli nequeunt, quia ipsarum causæ sunt perpetuæ, neque tolluntur sine actu aliquo nouo iurisdictionis.

Constat 3. veram esse nostram propositionem vniuersalem cessante causa irregularitatis, cessare irregularitatem; etiamsi enim irregularitas sit effectus quidam moralis ex sola iuris institutione, cùm tamen ex eadem iuris institutione habeat aliquem defectum, veluti sui constitutiuum, eo sublato perire necesse est; si igitur ille defectus & causa constitutiua tollatur ipso facto absque actu nouo iurisdictionis, peribit quoque irregularitas, quam constituebat; quia tamen non potest causa ista solo facto cessare, fit, vt neque omnis irregularitas ita cessare queat.

Constar 4. quid sentiendum sit de vulgari illa regula, quam superiùs attulimus, & ex communi DD. sensu tradidit Garc 7. part. de benefic. cap. 8. n. 65. nimirū impedimentum quod solo facto tollitur absque dispensatione, aut alia iuris dispositione, non esse propriam & veram irregularitatem; nam ea regula non aduersatur nostræ propositioni; cùm enim irregularitas sit non simplex quædam prohibitio, sed inhabilitas capiendi, aut exercendi actiones, atque ea de causa differat à suspensione, quæ dicit prohibitionem, non incapacitatem, est ex sua natura perpetua, & non temporalis, vti ipsum nomen impotentiæ & incapaci-

tatis

tatis præ se fert, idcircò irregularitates, quæ habent causas ex sua natura temporarias, non dicuntur propriè irregularitates, eo quòd non sint perpetuæ, sed temporales; quare cùm deflectant à ratione inhabilitatis & impotentiæ propter perpetuitatem, quam non habent, dicuntur potiùs prohibitiones, aut impedimenta quædam canonica, quàm irregularitates: quanquam quia omnem aliam illarum rationem participant, habent communem cum illis effectum, solâque duratione differunt, nunc erentur inter irregularitates, & sint veræ irregularitates, sed non perpetuæ; est enim leuis quæstio, an perpetuitas sit de essentia irregularitatis, an verò sit tantùm proprietas, quæ ex causa illius constitutiua emanat, vnde pro natura illius causæ, quæ perpetua, aut temporalis est, oritur in irregularitate perpetuitas, aut non perpetuitas. Satis verò nobis est, quod asserebat nostra propositio. Quoties causa irregularitatis solo facto tolli omninò potest, cessare omnē irregularitatē ex illa ortam, neque vlla dispensatione opus esse, ex quibus plurima colliges.

Consectarium I.

An expiato crimine cesset irregularitas ipsi imposita?

3 Respondetur, quoties irregularitas imponitur alicui crimini propter ipsum, & non ratione infamiæ duntaxat, vt irregularitas homicidij & violationis censuræ per exercitium Ordinis sacri non cessat expiato peccato per pœnitentiam, quia tunc reuerà non est ablata causa irregularitatis, illa enim causa est peccatum commissum eo ipso quod fuit commissum, siue quia fuit commissum, non autem quatenus perseuerat habitualiter, aut etiam virtualiter in aliquo suo effectu; atqui peccatum fuisse commissum, non tollitur per expiationem & deletionem peccati; quare manet tota causa irregularitatis contractæ; homicida igitur manet irregularis etiamsi coram Deo per pœnitētiam facinus suum eluerit, & repararit omnia damna illata, atque adeò suis precibus impetrârit, vt homo à se occisus resurgeret; hæc siquidem omnia non efficiunt, quin iste sit homicida, & quin actus præteritus, in quo fundatur irregularitas, fuerit positus. Atque hæc est ratio communis sententiæ, per pœnitentiam non tolli irregularitatem ex delicto, quam tradit Nauar. cap. 25. n. 73. & 77. & cap. 27. n. 248. & consil. 66. de sentent. excomm. Maiol. lib. 5. cap. 37. n. 2. Tabien verb. Irregularitas 5. n. vlt. Sylu. verb. concubinarius §. 4. Henriq. lib. 14. cap. 17. n. 1. Suar. disp. 41. sect. 1. n. 5. & nos idem diximus de censur. lib. super.

Consectarium II.

An irregularitas contracta ex hæresi, tollatur per conuersionem hæretici.

Respondetur primò, hæreticos occultos post pœnitentiam & conuersionem ordinari posse, & irregulares non esse, quia vel irregularitas non est annexa hæresi per se, sed tantùm ratione infamiæ, vel saltem requirit, vt hæresis notoria sit & publica, vti diximus cap. superiori q. 3. dub. 1. vbi igitur fuit expiatum peccatum, nihil 4

est quod impediat susceptioné Ordinum, aut eorum exercitium, quia nulla fuerat contracta adhuc irregularitas.

Secundò, quando hæresis fuit notoria, quia habet adiunctam infamiam iuris, & quæ ipso iure incurritur, & ratione illius infamiæ parit irregularitatem, cùm per solam conuersionem, aut pœnitentiam non tollatur infamia iuris, neque cessent effectus, quos parit, quamdiu ipsa durat, non tollitur etiam irregularitas, atque ita opus est dispensatione; atque in hunc sensum loquuntur passim DD. cùm negant irregularitatem ex hæresi & Apostasia publica tolli per pœnitentiam & conuersionem hæretici & Apostatæ.

Dico tertiò, in iis Regionibus, in quibus hæretici non sunt infames quia ad omnia officia publica & dignitates admittuntur, posse post abiuratam hæresim & pœnitentiam peractam ordinari, atque ita reipsa fieri testatur Layman lib. 1. tract. 1. p. 5 cap. 4. sub fin. quam consuetudinem, si alicubi vigeat, probat Nauarr. consil. de constitut. q. 14. eo quòd illa deroget iuribus contrariis, quæ tantùm humana sunt; simili de causa dicebamus cap. super. q. vlt. conf. 3 sub fin. filios hæreticorum in eisdem regionibus neque infames, neque irregulares esse, etiamsi fortassis ex iure infames & irregulares essent, vti communiter sententia ferebat. Cùm igitur irregularitas non sit annexa hæresi, nisi ratione infamiæ inflictæ à iure, eáque infamia nulla sit in illis regionibus, vbi emendatus & conuersus fuerit hæreticus, reuerà omnis irregularitas sublata fuerit.

Quia verò apud omnes in illis etiã regionibus Apostatæ tum à fide, tum ab Ordine & à Religione sunt infames, neque ea commixtio catholicorum cum hæreticis derogat iuribus in hac parte, idcircò vt hi redeuntes ad fidem, priores Ordines exerceant, aut nouos suscipiant, indigebunt saltem Episcopi dispensatione, de qua dicemus q. 3.

Consectarium III.

An cessante infamia cesset irregularitas ex illa nata?

Respondetur, in vniuersum sublata infamia tolli irregularitatem 5 ex illa profectam, quia sublata causa & fundamento irregularitatis, ipsa quoque desinit, vti ostendimus in propositione, & ampliùs in sequentibus consectariis confirmabitur. Vt verò dissidentes hac in parte sententias componam, alij enim volunt per pœnitentiam & emendationem saltem publicam, vbi crimen publicum fuit, abradi omnem infamiam, & consequenter irregularitatem, quam produxerat; alij autem exigunt dispensationem, quia negant absque illa omnem penitùs infamiam deleri; cùm igitur causa adæquata irregularitatis nondum cessârit, neque cessat ipsa etiam irregularitas.

Distinguenda iterum est hoc loco duplex infamia, vna iuris, siue legalis, altera facti, siue popularis tantùm; prior illa incurritur vel ipsomet iure, & admissione ipsa criminis, cui ius attexuit infamiam vel per sententiam iudicis ex præscripto legis, aut proprio arbitrio reum aliquem infamem pronuntiantis; posterior est diminutio famæ & nominis apud viros prudentes & graues.

Infamia iuris siue ipso iure per sententiam

tentiam iudicis adæquatè contracta non tollitur per pœnitentiam, aut emendationem etiam publicam Rei, sed indiget dispensatione iudicis, cuius authoritate contracta fuit, quia est pœna posita à lege, vel à iudice contracta, & cùm non sit certo tempore definita, subeunda est, duratque quamdiu per actum æqualis iurisdictionis non tollitur, eiusdem enim potestatis est soluere & ligare, pœnam infligere, & illam abradere. Hinc fit eos qui sunt irregulares ex infamia legali contracta ipso iure, aut per sententiam iudicis, manere irregulares etiam emendato peccato, & peracta pœnitentia publica, quia manet adhuc totum fundamentum irregularitatis, scilicet infamia legalis, quæ vbi inusta fuit, Rei emẽdatione non cessat, vti suo loco ostendetur. Dixi autem hanc infamiam non tolli sola emendatione, quando adæquatè contracta fuit, quia si fuit tantùm inchoata, & veluti in radice, eo quòd crimen quidem admissum sit damnatum infamia ipso iure; fuit tamen occultum & non publicum, tunc vbi fuerit expiatum, poterit reus ordinari, aut in susceptis Ordinibus ministrare; nunquam enim fuit verè irregularis, quia fundamentum adæquatum irregularitatis non fuerat adhuc positum; si tamen crimen hoc fiat notorium, iam incurritur infamia, & consequenter irregularitas, etiamsi hanc notorietatem & manifestationem criminis illius expiatio præcesserit, quæ omnia constant ex dictis in nostra propositione, & quæst. vlt. cap. proximi.

Irregularitas verò quæ nascebatur ex infamia populari, quam aliqui facti appellant, deletur per publicam emendationem peccati, vt docent Molin. tract. 4. disp. 7. sub fin. & disp. 10. init. Auila 7. p. disp. 4. dub. 5. Garc. 7. part. cap. 8. num. 64. Suar. disp. 48. sect. 2. num 6. & 8. & alij passim, quia cessat omnis infamia, ex qua nascebatur ista irregularitas. Vnde monent PP. priora peccata non maculare ad meliora conuersum, neque eam ob causam esse despiciendum. Gregor. lib. 18. Mor. cap. 18. & cap. hi duo 35. quæst. 6. & cap. nunquam, distinct. 56. Quare publicus concubinarius & adulter, vbi fuit constanter emendatus, omni irregularitate, quæ tantùm impropria erat, vti aliàs diximus, eximitur, quod tradidit etiam Laym. lib. 1. tract. 5. part. 5. cap 4. n. 10.

Consectarium IV.

An potestas laica possit tollere irregularitatem?

Ratio dubitandi est, quia diximus pereunte fundamento irregularitatis, perire quoque ipsam irregularitatem, atqui potestas laica potest aliquando tollere fundamentum & causam irregularitatis; ergo & ipsam irregularitatem, aliunde tamen cùm irregularitas sit inducta per ius Ecclesiasticum, non videtur alia potestate, quàm Ecclesiastica tolli posse. 6

Respondeo nullam potestatem laicam posse tollere irregularitatem directè per actum iurisdictionis per se & proximè tendentem ad eam irregularitatis cessationem, ad id enim opus est iurisdictione eiusdem generis, cum illa per quam posita fuit, quod vnum obiectio probat: at verò indirectè per subtractionem fundamenti tolli potest irregularitas ab eo omni, qui eius causam proximam extinguere valebit; ad id enim opus

non est iurisdictione; ita Medicus, qui sanaret à phrenesi, aut qui membrum mutilatum restitueret posset, licèt miraculo, aut arte etiam Dæmonis liberaret ab irregularitate inde consequente, Princeps qui ab infamia, quam quis in foro ciuili contraxerat, liberabit, absterget simul irregularitatem ab ea prodeuntem, vti dicebatur in ratione dubitandi, neque propterea vsurpabit iurisdictionem Ecclesiasticam. ita Vgolin. cap. 62. & 63. initio. Præposit. quæst. 5. de irregular. dub. 7. quæst. 4. num. 53. & alij.

Consectarium V.

An legitimatus desinat esse irregularis?

7 Dvobvs modis potest aliquis legitimari, siue restitui natalibus, vt loquuntur, nempe beneficio Principis, & per subsequens matrimonium, vti fusiùs disputabimus alibi Legitimati igitur per subsequens matrimonium, cùm nihil prorsus differant à legitimis, vt dicitur cap. tanta, qui filij sint legitimi, possunt ad omnes Ordines & dignitates Ecclesiasticas promoueri, vti consentiunt omnes DD. in cap. tanta, quos ibid. dabit Barbosa in collectan. num. 4. atque ita per matrimonium tollitur indirectè irregularitas, quia defectus natalium, in quo ea fundabatur, emendatur. Xistus tamen V. peculiari constitutione prohibuit à Cardinalatu hos legitimatos, vt dicemus alibi.

Legitimati autem per rescriptum Principis laici non desinunt esse irregulares, quia non possunt legitimare nisi quoad illa, quæ subsunt suæ potestati, cuius exercitium est in ea legitimatione, vti dicemus alibi; atqui Ordines aliáque spiritualia subiiciuntur soli potestati Ecclesiasticæ non sæculari. itáque sentiunt communiter DD. quos dabit Sayr. lib. 6. cap. 11. num. 15. & Bonac. disput. 7. quæst. 2. punct. 3. num. 4. Quare nequit laicus Princeps tollere etiam indirectè irregularitatem ex defectu natalium.

Consectarium VI.

An abrogatio legis ferentis irregularitatem, eam tollat priùs contractam?

Abrogatio legis ponentis irregularitatem, aliúdve impedimentum, aut pœnam, duobus modis fieri potest, primò antequam sit contractum illud impedimentum, aut irregularitas, tunc verò certum est non contrahi deinde illud impedimentum, quod ex legis efficacia pendebat: lex autem abrogata nulla est, vnde oritur commune axioma Iuristarum, abrogationem legis maioris esse efficaciæ, quàm dispensationem; quare si Pontifex refigat legem, quæ illegitimos prohibet à sacris Ordinibus, qui deinceps ex damnata copula nascentur, non erunt irregulares. 8

Secundò, impedimenta & irregularitates aliquando contractæ sunt antequam abrogetur lex, quæ illas statuebat, & tunc quæstio est, an efficacia abrogationis retrotrahatur ad tempus præteritum; qua de re diximus in scientia canonica. In præsentiarum autem dico, distinguendum esse inter irregularitatem, quæ nascitur ex defectu, & eam, quæ oritur ex delicto: & quoad illam quæ oritur ex defectu, v.gr. ex illegitimatione

tione, certum est, eam tolli per abrogationem legis; etsi enim quis sit illegitimè natus antequam abrogaretur lex illum remouens ab Ordinibus, vbi tamen illa lex antiquata prorsus est, cùm nullam ampliùs efficaciam habeat, non debent illegitimi vi illius abstinere à Sacris.

At verò maior difficultas est circa irregularitatem ex delicto, illa enim pœnalis existit: pœna autem semel inflicta reo, non tollitur per abrogationem legis, à qua inflicta fuerat, v. gr. qui incurrit excommunicationem latam in homicidas, non liberabitur ea excommunicatione, etiamsi lex illam infligens postea abrogetur, opúsque fuerit absolutione, neque etiam tolleretur irregularitas, quæ ex violatione talis censuræ per exercitium sacri ministerij contracta foret, atque in sententia, quam cap. 1. fusiùs stabiliuimus, hanc irregularitatem esse pœnam, & participare naturam censuræ, ita mihi dicendum omninò videtur, quamuis non improbarim contrariam sententiam Suar. disp 41. sect. 1. num. 7. qui vult abrogationem legis quoties non respicit vllum tempus determinatum, sed absolutè & indefinitè ponitur, etiam ad irregularitates & pœnas iam impositas extendi posse ex quodam fauore & molli interpretatione DD. quibus nolim ego repugnare.

QVÆSTIO II.

Quænam irregularitas tollatur per Baptismum?

Propositio. num. 1.
Expositio & confirmatio propositionis. num. 2.
Consectarium primum. An irregularitas homicidij tollatur per Baptismum. num. 3.
Consectarium secundum. An irregularitas ex infamia iuris tollatur per Baptismum. num. 4.
Consectarium tertium. An irregularitas ex bigamia tollatur per Baptismum, num. 5.
Consectarium quartum. An irregularitas ex defectu lenitatis tollatur per Baptismum. n. 6.

Certum est, in Baptismo generari nouum hominem; quare quæritur, an ita veteres omnes notæ eradantur, vt nulla in eo remaneat, quæ irregularitatem parere possit.

PROPOSITIO.

An Baptismus deleat irregularitatem?

1 QVAMVIS ante Baptismum nulla contrahatur irregularitas, quia tamen causæ, ex quibus ea incurritur à baptizatis, aliquando permanent post Baptismum, quod ferè contingit quando sunt defectus inculpabiles, aliàs verò per Baptismum delentur, quando nimirum sunt peccata, aut ipsorum effectus, facilè fit, vt aliqui propter defectus ante Baptismum contractos, irregulares existant, non verò alij, à quibus Baptismus abstersit defectum, qui erat productiuus irregularitatem.

EXPOSITIO ET CONfirmatio propositionis.

2 HÆc vniuersalissima propositio perspicua est, & omnes sententias componit, neque à quoquam negari iure poterit.

Dixi igitur primò: Nullam contrahi

trahi irregularitaté ante Baptismum, quod omnes fateri coguntur, quia cùm irregularitas sit instituta à iure Ecclesiastico, illud non potest obligare nisi Ecclesiæ subditos, cuiusmodi non sunt nondum baptizati; quamuis igitur contrahantur illi ipsi defectus culpabiles, aut inculpabiles, propter quos baptizati fiunt irregulares, illi tamen non causant irregularitatem in non baptizato propter incapacitatem subiecti.

Dixi secundò, aliquos tamen manere irregulares, propter defectus contractos ante Baptismum. quod certissimum est in iure, nam illegitimi, bigami, serui, aliíque eiusmodi etiam vbi baptizati sunt, manent irregulares, non verò homicidæ, qui ante Baptismum quempiam occiderunt.

Dixi tertiò, causam huius discriminis petendam esse ex diuersitate causæ producentis irregularitatem, aliquando enim ea tollitur per Baptismum, siue ex natura sua, siue ex Ecclesiæ institutione; extincta autem illa causa, necesse est eius quoque effectum, siue irregularitatem ex ea nascentem perire, vti ostendimus q. superiori. Eiusmodi autem causæ sunt peccata, quæ deleri certum est à Baptismo, & præterea nonnulli peccatorum effectus, etiamsi sint inducti à lege, vt infamia iuris, consentaneum enim fuit, Ecclesiam eos omnes effectus tollere, quandoquidem ita peccata expiantur per Baptismum, vt efficiamur noui homines, & regeneremur, atque ita omnis macula & indecentia, quæ à culpa fuerat orta, abstergatur: quamuis, quando pœnitentia aliáve ratione crimen aboletur, non idcircò desinat irregularitas, vti diximus quæst. super. quia non fundatur proximè in peccato perseuerante habitualiter, sed in indecentia, aut turpitudine contracta ex ipsa actione peccaminosa, siue eo ipso, quòd tale crimen commissum fuerit, quæ indecentia semper manet etiam expiato crimine. Et licet id verum quoque videatur post susceptionem Baptismi, quæ non impedit, quominus homicidium quoquoque commissum fuerit, & ex ea commissione contracta indecentia, quia tamen ita fit nouus homo per Sacramentum regenerationis, vt nihil veteris Adæ in ipso remaneat, non modò peccata, sed etiam maculæ ex ipsis consequutæ funditus abstergunutur, &, quod inde necessariò consequitur, non causant irregularitatem in baptizato, in quo non manent vlteriùs.

Aliæ verò sunt causæ irregularitatis, quæ æquè post Baptismum atque ante illum manent, vt bigamia, natalium turpitudo, membri mutilatio, seruitus, & similia; idcircò post Baptismum causant irregularitatem, quia post Baptismum manent, vt dixi, neque subiecti incapacitas, aut iuris dispositio, aut aliud quidpiam impedit, quominus pariant indecentiam, & ratione illius irregularitatem.

CONSECTARIVM I.

An irregularitas homicidij tollatur per Baptismum?

EX his colliges primò. Quænam irregularitates impediantur per Baptismum, & quidem Suar. disp. 41. sect. 1. num. 2. tradit vniuersalem hanc regulam, nullam irregularitatem manere post Baptismum, nisi eas, de quibus in iure sufficienter constiterit. quæ assertio verissima est; sed restat quærendum, quænam irregularitates 3

ex

ex Iuris decreto maneát in baptizato propter actiones ante Baptiſmum ſuſceptas; quare placet communis opinio Hoſtienſ. Ioan. Andr. Maiol. & ex parte Panormit. apud eundem Suar. eo loco, eam omnem irregularitatem, quæ ex peccato prouenit, impediri per Baptiſmum, quam regulam in noſtra propoſitione explicuimus & confirmauimus.

Primò igitur irregularitas ex homicidio, aut mutilatione impeditur per Baptiſmum, neque contrahitur niſi per homicidium à baptizato factum: ita contra Vgolin.cap. 56. §.7. num. 4. omnes DD. apud Henriq. lib. 15. cap. cap. 17. num. 2. litt. O. Sayr. lib. 7. cap. 13. num. 2. & alios; id enim apertiſſimè dicitur cap. ſi quis viduam, diſt. 50. quod refertur à Martin. Bracar. in ſua collectione; prohibetur enim à Clero, & ſi in illum irrepſerit, expellitur, *Qui poſt Baptiſmum precepto, aut conſilio, aut aſſenſione*, (ita enim legendum eſt, vt ex codice Regio Lucenſi, & ex Anſelmo aliiſque conſtat, non verò defenſione, vti malè legit Gratian.) *homicidium conſcius commiſerit*; & quia Baptiſmus tollit omnia peccata, & pœnas ex illis conſequentes: irregularitas autem impoſita delicto pœnalis eſt, vti ſæpiùs diximus, ac proinde per Baptiſmum vnà cum omnibus aliis pœnis tolli debebit, immò verò cùm, vt dixi, irregularitas nequeat infligi homini non baptizato, & per Baptiſmum crimen, quod puniendum erat irregularitate, iam omninò fuerit expiatum, non poteſt puniri ab Eccleſia pœna irregularitatis; quæ eadem ratio valet in omni irregularitate pœnali, quæ nunquam infligi poterit propter crimen commiſſum ante Baptiſmum; quando verò crimina ſunt eiuſmodi, vt ante Baptiſmum committi non poſſint, vt violatio cenſuræ per exercitium ſacri Ordinis, aliáque alibi enumerata, ipſorum irregularitas impediri nequit per Baptiſmum, vt patet.

Consectarium II.

An irregularitas ex infamia iuris tollatur per Baptiſmum.

Secundò irregularitas ex infamia iuris per proprium delictum contracta tollitur per Baptiſmum. ita Sayr. loco cit. Sylu. verb. Baptiſmus, 6. quæſt. 2. Tabien. eod. verb. 8. q. 8. Angel. verb. Baptiſmus 7. num. 4. gloſſa in cap. ſine pœnitentia. de conſecrat. diſt. 4. Bonac. diſp. 7. q. 3. punct. 1. num. 6. contra Suar diſp 48. ſect. 2. num. 12. & Hurtad. diſp. 2. num. 64. & alios. Probatur autem noſtrum conſectarium; quia Baptiſmus aufert omnes pœnas peccatis, quæ delet, impoſitas à iure Eccleſiaſtico, quod poſtremum addo, quia non delet eas pœnas, quæ iure ciuili ſunt poſitæ; neque enim ſi fur, aut proditor patriæ damnatus ſit capite, aut viuicóburio, illa pœna eximetur, etiamſi conuertatur ad fidem, & baptizetur: at verò pœnæ iure canonico inflictæ, vti non obligant non baptizatos, ita neque eos afficiunt, vbi crimen puniendum deterſum eſt per Baptiſmum, ſicut neque iudex iure plecteret ſcelus commiſſum à non ſubdito, & ab eodem emendatum antequam eius ſubditus fieret; irregularitas igitur ſiue infamia contracta per peccatum Baptiſmo deterſum non permanebit in ordine ad irregularitatem, ſic enim Eccleſia puniret crimen

men à non ſubdito commiſſum etiam expiatum.

Dices, hinc tantùm oſtendi, infamiam canonicam non incurri propter tale delictum, quia neque ante Baptiſmum contrahi potuit, vt patet, neque poſt Baptiſmum, cùm, vt diximus, Eccleſia non puniat talia delicta ante Baptiſmum perpetrata; at verò infamia ciuilis manet poſt Baptiſmum, ſicut & aliæ pœnæ ciuiles: atqui infames iure ciuili ſunt irregulares, vt capite ſuperiori pluribus docuimus. Hic igitur qui manet ciuiliter infamis propter crimen ante Baptiſmum commiſſum, erit etiam irregularis.

Reſpondetur, infamiam ciuilem non inducere irregularitatem, niſi quatenus probatur iure Eccleſiaſtico, atque ex eius diſpoſitione fit canonica vniuerſali, aut peculiari lege; quia verò Eccleſia voluit omnes infames in foro ciuili, in ſuo quoque tales cenſeri; hinc fit vt omnis ciuiliter infamis, ſit etiam canonicè infamis, atque adeò irregularis; hæ duæ tamen infamiæ non ſunt neceſſariò connexæ, cùm oriantur à diuerſis principiis ac iuribus, atque alij ſint infames canonicè, qui non ſunt tales ciuiliter, & è contrario quædam infamia legibus ciuilibus inducta ſublata fuerit per Eccleſiaſticas, vt patet in ſecundis nuptiis; quamuis igitur quis remaneat infamis ciuiliter propter crimen ante Baptiſmum patratū, non tamen eſt irregularis, niſi ſit canonicè infamis, at talis non eſt; ſi enim Eccleſia illum infamem haberet, puniret peccatum à ſuo non ſubdito commiſſum & emendatum, antequam eius ſubditus euaderet, quod profectò iniquum foret: ſicut igitur illi reo aliam pœnam propter tale crimen imponere non poteſt, ita neque infamiam & conſequenter irregularitatem: at verò quia etiam non baptizatus eſt ſubditus Principi laico, ab illo plecti poteſt, & quamuis expiauerit ſuam noxam coram DEO per Baptiſmum & in foro poli, non tamen excuſſit pœnam ſibi in foro humano, & externo indictam; quare ſi iam poſita fuit, perſeuerat, aut ſi non fuit poſita, poni poterit à legitima poteſtate, quæ ſubditū plectit ſupplicio quod promeruit; quare mirū non eſt infamiam ciuilem contrahi ante Baptiſmum, & poſt illum perdurare, aut de nouo contrahi: infamiam verò canonicam neque ante, neque poſt Baptiſmum contrahi propter peccata ante Baptiſmum commiſſa; puniret enim Eccleſia crimen quod non eſt, neque vnquam fuit ſui iuris, aut fori. Quando itaque Eccleſia omnes infames à lege ciuili arcuit à ſacris Ordinibus, eo quòd puniat idem crimen ſimili infamia, loquitur de infamia impoſita à iure criminibus, quæ ipſa punire poteſt, qualia non ſunt, quæ ante Baptiſmum committuntur.

Hinc etiam videbis, cur infamia iuris non tollatur per pœnitentiam, & deleatur tamen per Baptiſmum, quia nimirum infamia verè fuerat in foro externo Eccleſiaſtico contracta, & in eo foro non expiatur peccatum, neque conſequēter eius pœna, quando in foro tantùm ſacramentali fit deletio peccati: quare poteſt Eccleſia punire tum ante, tum poſt pœnitentiam, peccatum ante pœnitentiam commiſſum, quod non fieri poſſe in Baptiſmo luculenter oſtendimus.

CONSECT

CONSECTARIVM III.

An irregularitas ex bigamia tollatur per Baptismum.

5 DIximus in nostra propositione vniuersali, Baptismū non tollere irregularitatem ex defectu inculpabili prouenientē, quia cùm non possit tollere eiusmodi defectus, neque impediet, ipsorum effectus & irregularitatem, quam vbi subiectum aptum fuerit, per Baptismum producet. Difficultas tamen eaque antiquissima est circa bigamiam, an irregularitas ex ea proueniens impediatur per Baptismum, siue quis duas vxores ante Baptismum duxerit, siue vnam ante, alteram post Baptismum; nam omnem hanc irregularitatem expungi per noui hominis in Baptismo generationem, existimauit Hieronym. comm. in 1. epist. ad Timoth. 3. & cap. 1. ad Tit. vbi ait superstitiosius, quàm verius nōnullos putare eos, qui amissa, quam Gentiles habuerant, vxore, post Baptismum alteram duxissent in sacerdotio, non legendos; & in priore Apologia sub fin. sed fusissimè epist. ad Ocean. vbi pluribus contendit, Carterium Hispaniæ Episcopum, qui vnam antequam baptizaretur, alteram post lauacrum, priore mortua, duxerat vxorem, minimè fuisse contra Apostoli sententiam, qui in catalogo virtutum Episcopum vnius vxoris virum præceperit ordinādum 1. ad Timoth. 3. testaturque mundum his ordinationibus plenum esse, tantúmque esse non modò eiusmodi Presbyterorum & Clericorum inferioris gradus, sed & Episcoporum numerum, vt Ariminēsis Synodi multitudinem superet. Rationem reddit Hieronym. quia Baptismus nouum hominem facit, & ex toto nouum creat, nihilque in eo veteris hominis reseruatur; quare non potest nouo imputari quod in veteri quondam fuit. Ad Pauli verò sententiam, de vnius vxoris viro in Episcopum eligendo 1. ad Timoth. 3. & ad Tit. 1. respondet ipsum loqui de fidelibus nō Catechumenis, soli enim fideles eliguntur in Episcopum; vitia igitur Catechumeni non imputabuntur fideli: vehementiùs deinde vrget, si scortationes veteres non imputantur baptizato, multo minus coniugia imputanda esse. Hieronymo pauci quidam subinde Theologi adhæsere. Lyran. in 1. ad Timoth. cap. 3. Maiol. in 4. distinct. 27. quæst. 6. Almain. ibid. distinct. 25. quæst. 1. qui etiam Henric. Gandau. allegat.

Contrariam tamen sententiam definiuit Innoc. I. ep. 2. cap. 3. & ep. 22. cap. 1. & ep. 24. cap. 6. eademque sensit Ambros. lib. 1. offic. cap. vlt. & ep. 82. quæ est ad Vercellen. vbi etiam allegat Canon. Nicænum. August. lib. de bono coniugali cap. 18. quibus præire visus fuerat Tertull. lib. 1. ad vxorem, & in exhortatione ad castitatem; atque hanc posteriorem sententiam magno consensu sequuti sunt omnes deinde Theologi atque Canonistæ, quos numerare superfluum foret, illos dabit Sayr. lib. 6. cap. 3. n. 23. videturque ex mente omninò Apostoli, quia, vt argumentatur Innoc. & cæteri deinceps. *In Baptismo peccata dimittuntur, non vxorum numerus aboletur, cùm vxor legis precepto ducatur, à Domino benedicatur, & præparetur.* Quòd si vxor ante Baptismum ducta non computatur; ergo nec filij ante Baptismum geniti pro filijs habeantur; quid igitur illis fiet, an in hæreditatis consortium admittendi, an vt spurij reiiciendi erunt? Itàque

argumentum Hieronymi de efficacitate Baptismi ad dimittendas scortationes, atque adeò ad turpitudinem prioris cóiugij reiicitur ab Innoc. Ambros. & August. de Sacramento enim agitur, non de peccato. *Is igitur, qui singularem vxorum numerum excessit, non peccatum commisit, sed Sacramenti normam amisit, non ad vita bonæ meritum, sed ad ordinationis Ecclesiasticæ signaculum necessariam*, inquit August. quia nimirum cùm etiam inter infideles sint vera coniugia, per illius multiplicationem diuisa fuit viri caro, vti suo loco fuit expositum, atque ita non potest suo matrimonio significare illam vnitatem Christi cum Ecclesia, qui est vnicus vnicæ, & quamuis Hieronym. dicat hanc esse tergiuersationem, & acumen omni pistillo retusius: id verum est de sordibus, quas ex priori matrimonio remanere post Baptismum fingebat sibi obiici ab illo Romano sene, in quem agit, à quo etiam existimabat Baptismi efficaciam minui, cùm tamen alia omnino sit mens Ecclesiæ, quæ in iteratis coniugiis nullas sordes agnoscit, quandoquidem eam iterationem commendat, & idcircò negat solui, aut aboleri per Baptismum priora coniugia; sed sicuti in ea repetitione coniugiorum post Baptismum est aliquis defectus Sacramenti & vnitatis, ita & in iisdem ante Baptismum repetitur; & sanè non potest dici vnius vxoris vir, qui reuerà siue ante duarũ fuit; siue post Baptismũ, nisi dicas ante Baptismũ nulla fuisse coniugia, aut vxorem; neque si Hieronym. hunc Romanæ Ecclesiæ sensum esse intellexisset, illi repugnasset, cùm tota illa epistola ad Oceanum hoc vnum maximè contendat, Baptismum omnes sordes abluere, & ex contraria sententia sequi, multo satius fore scortari ante Baptismum, quàm matrimonio iungi; vnde videas aliud omninò impugnare, quàm quod in nostra sententia asserimus; & quanquam varias verborum Pauli expositiones attulerit, vt eius vim eluderet, aut infringeret, eas tamen se minimè probare satis ostendit, cùm sub finem disputationis addit. *Hæc omnia proferimus, non quo veræ & simplici intelligentiæ resistamus, sed vt doceamus te Scripturas sanctas sic intelligere, vt scripta sunt, nec euacuare Baptismum Saluatoris, & totum patibuli Sacramentum irritum facere.*

Quàm verò nihil Baptismo detrahat communis sententia, iam satis docuimus. Denique neque suæ opinioni ita Hieronymum adhæsisse, vt contrariam damnaret, ipsemet fatetur sub fin. prioris Apologiæ. *Audio*, inquit, *mihi clerici, cur in Baptismate dixerim mortuo bimarito nouum virum in Christo resurgere, & istiusmodi Sacerdotes in Ecclesiis esse nonnullos. Nos à fratribus interrogati, quid nobis videretur? respondimus, nulli præiudicantes sequi quid velit, nec alterius decretum nostra sententia subuertentes.* Quare nondum ea ætate erat ista quæstio definita.

Ex his porrò omnibus vides ad hanc irregularitatem parum interesse quòd quis vnam vxorem duxerit ante Baptismum, alteram verò ea mortua post Baptismum, aut vtramque nondum baptizatus; quanquam de priori maximè quæstione loquatur Hieronym. Innoc. aliique PP. Nam etiam de posteriori perspicuè agit Ambros. & Innoc. ep. 22. & ep. 1. cap. 5. & 6. quia licèt homini baptizato ferat legẽ Ecclesia, cùm tamen ille reuerà sit bigamus, ob contracta plura matrimonia, ante Baptismum potest arceri à Sacris, non in pœnam iterati matrimonij, sed quia caret aliqua conditione, quam in suis ministris exigit Ecclesia; non fuit quidem Sacramentum tale matrimonium

nium à non baptizato celebratum, sed Ecclesia id non considerat, sed significationem matrimonij ex diuina institutione primum facta ad exprimendam Christi & Ecclesiæ connubialem coniunctionem, quam iteratum coniugium perfectè non delineat.

Dices. Can. 17. Apost. qui μετὰ τὸ βάπτισμα δυσὶ γάμοις συμπλακεὶς, fuerit duobus coniugiis implicitus à Clero reiicitur, ἢ ὅλως τοῦ καταλόγου τοῦ ἱερατικοῦ. ergo qui ante Baptisma bigamus fuerit, non reiiciebatur, quod fatetur Balsam. in scholiis. Respondeo primò cum Suar. disp 49. de censur. sect. 6. n. 15. ita quidem sancitum fuisse initio, sed deinde contrario vsu derogatum fuisse huic legi; vnde Balsam. testatur plerosque lectores digamos in suis gradibus perseuerasse per Archiepiscopalia pittacia, contra quàm iuberet hic canon, & sanè constat fornicationem non reddere irregularem, vt tamen videtur dicere hic Canon Apostolicus.

Respondent secundò aliqui, hunc canonem agere de eo, qui duobus coniugiis per summum nefas simul fuerit implicitus; itáque mihi videntur interpretari Balsam. & Zonar. cùm rationem huius legis reddunt ex eo, quòd Baptisma omnes sordes peccatorum eluat; quare si quis duplici illicito cõiugio, aut fornicatione peccauerit, Baptismo expiabitur. Deinde fornicatio cum gemino illo connubio plectitur eadem pœna in illo canone; quare non benè verterit ex Græco, *Qui secundis nuptiis fuerit copulatus*. Dionys. Exiguus in suo Codice, quo etiam sensu can. 3. Neocæsar. eorum qui in plures nuptias inciderunt, tempus pœnitentiæ definitum esse dixit, περὶ τῶν πλείστοις γάμοις περιπιπτόντων, atque repetitis nuptiis cùm licita sint, nulla potuit imponi pœnitentia: loquitur igitur hic canon de irregularitate, qua plectitur polygamia, sicut & fornicatio, non autem de bigamia, vt eam modò sumimus.

Hæc tamen responsio minimè probatur, quia reuerà iterata illa coniugia ita permittebantur ab Ecclesia, vt tamen eo quòd non leue afferrent incontinentiæ signum, aliqua pœna punirentur; vnde Basil. ep. ad Amphiloch. can. 4. ait, eam repetitam coniunctionem non appellari nuptias, sed polygamiam, aut potiùs castigatam fornicationem, πορνείαν κεκολασμένην, hoc est, vt interpretatur ibi Balsam. fornicationem non quidem effusam & vagantem indifferenter ad plures, οὐκ ἐγκεχυμένην καὶ ἀδιάφορον, sed contractam ad vnam mulierem, ἀλλὰ συνεσταλμένην καὶ περιγεγραμμένην ἐν μιᾷ γυναικί. vnde digami, bigami & quadrigami aliquandiu segregabantur, vt ibidem ait Basil. quã etiam in rem plurima sanciuit, Constantin. Porphyro genitus, in tomo vnionis an. 6419. indictione 9. vt latè refert Balsam. loco cit. de quibus cõmodiùs alibi dicemus. Cùm igitur iteratæ istæ nuptiæ segregatione aliáve pœna punirentur, nihil mirum est, si PP. Neocæsarienses aliquod Pœnitentiæ tempus illis præfiniuerint, qui etiam can. 7. illis nuptiis vetuerunt interesse Presbyterum. Laodic. etiam Synod. can. 1. vult digamos vacare ieiuniis & orationibus breui aliquo tempore, illísque deinde communionem reddi, modò palàm matrimonia celebrarint, & non clandestina coniugia iniuerint, μὴ λαθρογαμίαν ποιήσαντες, quia nempe si prius clam duxere vxores, cum iisque sunt fornicati, etiamsi deinde legitimè alias ducant, puniuntur tamen vt fornicatores, interprete Balsamone. Ex his igitur aliísque similibus constat secundas & tertias nuptias

prias non sine aliqua nota initas fuisse, neque mirum esse si à canone illo Apostolico citato damnentur irregularitate; quare nihil omninò suadere potest digamiam in eo Canone sumi pro pluribus coniugiis simul susceptis. Quamuis autem Canon meminerit tantùm iterati coniugij post Baptismum, non idcircò tamen dicit, eam iterationem à non baptizato factam, non prohibere à Clero, quia quæstio tantùm erat de baptizatis: quanquam non diffitear PP. interdum meminisse cuiusdam digamiæ damnatæ ab Ecclesia, qua quis duas vxores simul habet, aut vni repudiatæ alteram superinduxit, de quibus bigamis Bosquet. in notis ad epist. 118. lib. 4. Registri. Innoc. III. interpretatur τῶν διγάμων ὅρον. cuius meminit can. 19. Ancyran. eosdemque cum iis, qui in persecutione lapsi fuerant, comparari à Nicæna Synodo, quæ iubet can. 8. Catharos ad Ecclesiam redeuntes spondere communicaturos cum bigamis & lapsis; nihil tamen est quod ita interpretari eos canones nos cogat, cùm etiam bigamiæ licitæ imponeretur aliqua pœnitentia, vti diximus, & Cathari damnarent secundas nuptias, & æquè communicationem bigamorum atque lapsorum horrerent, qua de causa iure damnantur à sacra Synodo.

Ad extremum moneo hanc bigamiam impropriam, quæ oritur ex eo quòd aliquis viuente prima coniuge aliam inualidè duxerit, cùm sit bigamia ex peccato, & non ex defectu significationis, vti fusè suo loco ostensum fuit, tolli per Baptismum, vti aduertit Auila 7. part. disput. 10. dub. 2. concl. 3. & Henriq. lib. 14. cap. 17. num. 1. litt. L. quia irregularitas ex delicto traditur per Baptismum.

CONSECTARIVM IV.

An irregularitas ex defectu lenitatis tollatur per Baptismum?

EX vniuersalissima nostra propositione sequi omninò videtur, hanc irregularitatem, quæ ex homicidio iusto & licito nascitur, manere post Baptismum, qui tollit peccata, non alios defectus; cùm igitur illa minor mansuetudo contracta per iustum homicidium à iudice, aut milite, alióve quopiam maneat post Baptismum, pariet irregularitatem in iam baptizato, eadem prorsus ratione, atque si à baptizato contracta fuisset, atque ita existimauit Hurtad. disp 2. num. 63. Communior tamen sententia contraria est Sayr. lib. 6. cap. 16. num. 2. & lib. 7. cap. 15. n. 1. Henriq. lib 14. cap. 17. num. 2. Bonac. disp. 7. quæst. 4. punct. 1. num. 2. Auila 7. part. disp. 10. dub. 2. con. 4. Tabien. verb. Baptismus 8. quæst. 1. & verb. Bigamia. §. 6. & verb. Irregularitas 5. §. 11. Couarr. in Clem. si furiosus. part. 1. §. 2. n. 5. Suar. disp. 44. sect. 3. n. 3. 6

Ratio est, quia iura non imponunt irregularitatem ex occisione iusta, aut iniusta, nisi baptizatis; quare licèt verissimum sit, mansuetudinis defectum propter homicidium commissum à non baptizato, perseuerare deinde in baptizato, quia tamen noluit Ecclesia habere rationem illius defectus, nisi à baptizato fuerit contractus, idcircò non pariet irregularitatem, sicuti pariunt cæteri defectus, vbi primum subiectum, in quo sunt, fit capax irregularitatis per Baptismum. Manet itaque vera nostra vniuersalis propositio, à qua peculiari iuris

iuris dispositione ex cap. si quis viduam. d. 50 & cap. si quis post Baptismum. d. 51. defectus lenitatis excipitur.

QVÆSTIO III.

An Professio religiosa deleat irregularitatem?

C*Onuersationis monachalis vita*, inquit Iustinian. nouella 5. *sic est honesta, si commendare nouit* DEO *ad hoc venientem hominem, vt omnem quidem humanam eius maculam detergat; purum autem declaret, ac rationabili natura decentem, & plurima secundùm mentem operantem & humanis cogitationibus celsiorem.* Cùm igitur religiosa Professio, teste Iustiniano, detergat omnem humanam maculam, irregularitatem quoque, quæ macula quædam est, omninò delebit.

PROPOSITIO.

1 DIco nihilominus Professionem religiosam nullam ex sua natura & vi suæ institutionis, aut ex probata vniuersali consuetudine, ac secluso priuilegio auferre irregularitatem, nisi illam, de qua ius commune expressè id statuit, cuiusmodi tantùm est defectus natalium quoad Ordines, & infamia ex delicto paterno.

EXPOSITIO ET CONFIRMATIO propositionis.

2 NEgo imprimis religiosam Professionem habere ex sua natura vim tollendi vllam irregularitaté, contra Rodriq qui tom. 1. qq. RR. q. 13. art. 5. existimat defectum natalium tolli iure diuino per Professionem religiosam, citátque celebrem, vti appellat, glossam in cap. cùm deputati, sub fin. de iudiciis. Verùm ea glossa non meminit iuris diuini, probat deinde Rodriq. quia professio soluit iure diuino vinculum matrimonij rati, eodem iure etiam tollet irregularitatem. Verùm neque hanc, neque alias rationes, quę adduci possent, demonstratiuas esse, sed tantùm topicas, fatetur Rodriq. & mihi nulla ratione probabiles sunt, cùm quidquid sit de illo antecedente, an Professio re-

ligiosa habeat ex iure diuino, vt matrimonium ratum dissoluat, falsò omninò inde colligatur, eodem iurè auferre irregularitatē, siue illegitimatis, siue aliam quampiam, cùm ex vno effectu nulla sit ad altum illatio, aut connexio. Nullibi antem extat hoc diuinum ius, neque natura religiosæ Professionis id fert, vt statim apparet; mancipatio enim illa solemnis cohærere rectè potest cum irregularitate, & cum defectu natalium; quare illegitimi neque ex natura rei, neque ex iure communi impediuntur in Religione profiteri, quod ipsum conceditur cæteris quoque irregularibus, si sola irregularitas attendatur.

3 Negaui secundò Professionem religiosam, siue ex iure communi, siue ex recepta consuetudine tollere omnem irregularitatem contra gloss. cit. in cap. cùm deputati, in fin. de iudiciis. vbi allegat cap. non liceat 19. q. vlt. sed imprimis ibi tantùm dicitur Monachos non posse exheredari à parentibus, etiamsi dum laici essent in causam ingratitudinis incidissét; inde verò ineptè colligitur, Monachismum delere omnem irregularitatem, quia vitium ingratitudinis & causam exhæredationis ex ea natam abolet. Deinde hæc sanctio ciuilis tantùm est desumpta ex Non. 123. cap. 41. quanquam verba Gratiani habeātur in Epitome Iuliani antecess. in ead Nou. cap. 59. & 60. Non est autem laicæ potestatis quidquam de irregularitate eiúsve relaxatione statuere, qua simili ratione reiicias, quod ead. glossa refert ex Nouell. 5. initio à nobis adducta, quæ malè persuasit quibusdam apud Nauarr. in cap. non dicatis 12. q. 1. n. 60. Monachum ab omni irregularitate etiam homicidij & bigamiæ abstergi, quod Nau. ibid. aliíque refellunt; quia ea constitutio ciuilis tantùm est, neque vim obtinere potest circa irregularitatem, cuius etiam non meminit, sed maculæ duntaxat, quæ ciuilis accipienda est; quanquam neque omnis macula iuris Ciuilis eluitur per Professionem religiosam, vt dicemus inferiùs. Cùm igitur nihil sit in iure communi vnde hic effectus Professionis religiosæ colligatur, immò potiùs contrarium; exceptio enim firmat regulam in contrarium, & ius statuat ex quodam fauore Religionis, vt eius Professio tollat defectum natalīū quoad Ordines, satis supérque indicat, neque ex sua natura, neque ex iuris vniuersali dispositione habere vim omnem irregularitatem auferendi.

Venio ad receptam consuetudinem, ad quam recurrit Sot. in 4. d. 25. q. art. 3. ait enim vsu receptum esse, vt omnis irregularitas, præterquam bigamiæ & homicidij voluntarij, extinguatur Professione religiosa, verùm cùm nullus alius de illo vsu testetur, incertus omninò est: quare Henriq. lib. 14. cap. 8. n. 10. & alij opinionem Soti improbant.

Ex his sequitur tertia pars nostræ propositionis, nimirum Professionem religiosam nullam aliam auferre irregularitatem, quàm eam, de qua id expressè statuitur à iure; cùm enim hanc vim non habeat Professio ex sua natura, aut institutione, neque ex iure communi scripto, aut consuetudinario, id omninò habere necesse est ex peculiari aliqua iuris dispositione, quæ extra casus expressos non extenditur, maximè quando regulæ generales iuris sunt in contrarium.

Postremò dixi in iure cōmuni duas 4 tantùm irregularitates deleri per Professionem religiosam, quia de cæteris omnibus tacet, quamuis fateantur passim DD. illarum dispensationem facilio

faciliorem multò reddi professionem eiusmodi.

Duæ porrò illæ irregularitates, quæ ex iure communi per ingressum Religionis absterguntur, sunt primò defectus natalium, ita enim ex Conc. Pictau. deciditur cap. 1. de filiis Presbyterorum, ibi enim filij Presbyterorum, & cæteri ex fornicatione nati ordinari prohibentur, nisi fiant Monachi, vel viuant regulariter in Congregatione canonica; vnde iure meritò collegerunt omnes DD. illegitimum per Religionis ingressum aptum fieri ad omnes Ordines suscipiendos, absque vlla alia noua indulgentia, aut dispensatione: & quamuis Sixtus V. in Motu proprio reddiderit illegitimos inhabiles ad Religionis ingressum, atque ita vetus ius antiquarit, eam tamen constitutionem Sixti Gregorius deinde XIV. an. 1591. ad terminos iuris communis reduxit, vti testantur Azor 1. p. lib. 12. cap. 3. q. 8. Rodriq. tom. 1. qq. Regula. q. 13. art. 3. Suar. disp. 50. de censur. sect. 5. n. 12. & alij, malè verò Anton. de de Rosel. lib. 3. de legitimat. sub fin. hoc priuilegium Religioni factum limitauit ad filios naturales, exclusis spuriis, cùm & cap. cit. & Gregor. VII. cap. 1. loquantur de filiis Presbyterorum, illegitimis scilicet, neque enim dubium est, quin legitimi ordinari possint; atqui illegitimi filij Presbyterorum, si à Patre Sacerdote suscepti fuerint, sunt spurij, atque ex damnato concubitu. Et denique cùm ipsa rubrica agat de filiis illegitimis absolutè, itáque DD. omnes intellexerint, non est cur adhibeatur limitatio ad filios naturales. Ratio verò, propter quam id priuilegium concessum fuerit Religioni, pe renda est ex eo, quòd non sit periculum in Religione, ne filius illegitimus paternam incontinentiam imitetur, propter quam causam illegitimus ordinari prohibetur. cap. litteras 14. de filiis Presbyter.

Altera irregularitas quæ tollitur per Professionem religiosam est ea, quæ oritur ex infamia propter crimen parentum. ita Sayr. lib. 7. cap. 13. num. 9. & glossa in cap. 1. de filiis presbyter. dum ait irregularitatem ex alieno delicto ortam, tolli per ingressum Religionis: quamuis autem nullibi sit textus expressus, quia tamen vix est vlla infamia, quæ ob crimen alienum faciat irregularem, præter defectum natalium, vt constat ex cap. 5. quæst. vlt. propos. 3. & consect. 3. & defectus nataliū abstergatur Professione religiosa, iure meritò dicitur irregularitatem ex infamia delicti paterni per eam professionem deleri.

Deinde cùm si quæ sit eiusmodi irregularitas, illa oriatur ex infamia iure ciuili posita, vt videmus in filiis reorum violatæ Maiestatis, & omnis infamia ciuilis deleatur per Monachismi conuersationem, vti dicebat Iustinian. Nouella initio relata. Cessat quoque irregularitas, quæ nullam aliam causam habebat, quàm eiusmodi infamiam, vti diximus q. 1. consect. 3. & 4.

CONSECTARIVM I.

An per quemlibet ingressum Religionis tollatur irregularitas illegitimitatis?

NON modò Professionem religiosam, sed quemlibet alium 5
in eam ingressum, siue per susceptionem habitus in Nouitiatu, siue per educationem in Religione, quæ ex veteri

veteri more solebat durare triennio, antequam induceretur religiosus habitus ex constitutione Bonifacij cap. si quis incognitus 17. q. 2. Defectum natalium purgari existimauit Roder, tom. 1. qq. Regul. q. 13. art. 4. atque etiam Ioan. de Bobodilla in Enchiridio MS. apud Mirand. tom. 1. Manual. Prælato. q. 25. art. 10. vbi & alios doctissimos viros idem voluisse testatur, quibus & nouissimè accessit Hieron. Rodriq. in compend. qq Regula. resolut. 76. n. 7. probant quia cap. 1. de filiis Presbyter. illegitimi non possunt ordinari, nisi vel fiant Monachi, vel in congregatione canonica regulariter viuant; atqui Nouitij censentur Monachi in fauorabilibus; deinde particula, vel, disiunctiua, quæ est in cap. cit. satis indicat, requiri ad licitam illegitimi ordinationem, vt Monachus fiat, vel vt regulariter viuat in congregatione canonica; modò igitur iste illegitimus viuat regulariter in congregatione canonica, licitè ordinabitur, etiamsi nondum sit Monachus, quod ipsum satis indicat Vrban. II cap. 1. dist. 56. dum ad eandem ordinationem requirit, vt isti illegitimi in cœnobiis, aut in canonica aliqua Religione, fuerint probati, quæ probatio tum tempore educationis, tum nouitiatus nondum emissa Professione intelligi rectè potest; quibus accedit author, qui summauit cap. 1. de filiis. *Illegitimus*, inquit, *non ordinatur, nisi vt Religiosus fiat*; ergo dum ingreditur Religionem, iam legitimatur, vt possit fieri Religiosus.

Hæc tamen omnia leuiora mihi videntur, quàm vt impugnare possint communem sententiam cæterorum DD. quos dabunt Sanch. lib. 5. in Decalog. cap. 5. n. 22. & Barbosa in Collectan. in cap. cit. de filiis presbyteror. quibus accessit Ferdinand. à Castro tract. 16. disp. 2. p. 8. n. 10. Miran. tom. 1. manu. Prælat. q. 25. art. 10. & alij. Et sanè cùm tota ista disputatio pendeat ex intelligentia iuris, quod Religioni fauet in hac parte, videndum est, quid eius verba ferant. Duo porrò habemus decreta de hac re, primũ est Vrban. II. in Conc. Claramont. vbi can. 11. in editione Binij sic habet. *Vt nulli filij concubinarum ad Ordines, vel aliquos honores Ecclesiasticos promoueantur, nisi monachaliter, vel canonicè vixerint in Ecclesia.* & can. 25. *Ne filij Presbyterorum, Diaconorum, vel Subdiaconorum, Canonicorum ad Ordines, vel alios honores Ecclesiasticos promoueãtur, nisi Monachus, vel Canonicus fuerit*, quæ verba satis indicant non sufficere ad licitam istam promotionem, quemcunque ingressum Religionis, sed requiri illum, per quem quis fiat Monachus, aut Canonicus, quod non fit nisi sola professione: illa autem particula disiunctiua nihil aliud ostendit quàm Professionem in Religione Monachorum, aut Canonicorum sufficere; quod etiam clariùs exprimitur in Canonibus, quos Belleforestius ex codice S. Dionys. excerpsisse se testatur, quos ex versione Gallica ex eiusdem Belleforestij latinè donauit Serat. *Nec filios Presbyterorum, aut aliter etiam ex concubinis susceptos liberos ad presbyteratus gradum prouehi liceret, nisi in aliquo Monasterio Religionem professi essent.* Quid clarius dici potuit; aliud decretum continetur cap. 1. de filiis presbyterorum. quod à Paschali II. in Conc. 1. Pictaui, cuius Canones ex Codice Vaticano refert Baron. an. 1100. n. 22. editum repetitur, vbi idem omninò cauetur, quod in Conc. Claramont. ab Vrbano II. cum aliqua tamen limitatione, de qua

in

in 3. consect. dicam. Particula porrò sed disiunctiua, aut, omittitur in Barcinon codice, vti obseruat Anton. Aug. in notis ad primam collect. lib. 1. tit. 9. in cap. 1. sed legitur, *nisi Monachi fiant in Congregatione canonica viuentes*; & licet dicatur in Gregor. *vel in canonica Congregatione viuant regulariter*, id nihil aliud designabit, vt dixi, quàm vt vel Monachi, vel Canonici Regulares fiant. Ingressus denique in Religionem non dicitur propriè, cùm quis per Professionem illam ingreditur, vti obseruat Couarr. in Clem. si furiosus 1. part. §. 2. n. 6.

Ex his autem manifestè sequitur per vota simplicia, quæ exacto biennio Nouitiatus fiût in Societate Iesv, hâc irregularitatem ex Natalibus tolli, vti obseruant Sanch. lib. 5. in Decalog. cap. 5. n. 13. Ferdin. punct. 8. cit. n. 11. Laym. lib. 4 tr. 5. c. 10. n. 4 Barbos. in collectan. ad cap. 1. de filiis Presbyter. Ratio manifesta videtur, quia per ea vota simplicia fimus verè Religiosi, quod vnum postulabant Vrban. & Paschal. quos omnes quidem DD. ferè de Professione fuerant interpretati, quia id temporis non erat alius modus, quo quis fieret Religiosus; nunc autem cùm iure nouo ex constitutione Gregorij XIII. per hæc vota simplicia fiant verè Religiosi, reuerà illegitimi, qui ipsa emiserint, non manebunt irregulares.

Consectarivm II.

An irregularitas illegitimitatis per ingressum Religionis extincta reuiuiscat, siue an illegitimi à Religione dimissi reincidant in irregularitatem?

Religiosus potest tribus modis à Religione dimitti. Primò per annullatam eius professionem. Secundò, quia eiicitur à Religione. Tertiò, quia cum illo dispensatur, quod frequentiùs fit in Societate Iesv, in qua qui vota simplicia emiserunt, etiamsi sint verè Religiosi, dimitti possût à Superiore iustis de eausis, atque à suis votis absolui; quæritur igitur, an si Religiosus laborans defectu Natalium dimittatur à Religione aliquo ex his modis, reincidat in Natalium irregularitatem, an verò possit ad Ordines promoueri, aut in illis iam susceptis ministrare absque noua dispensatione.

Quod attinet ad primam quæstionem, an annullata Professione per sententiam iudicis irregularitas reuiuiscat, illam à nemine hactenus tractatam esse dixit Ricci. in praxi aurea resolut. 311. Ipse verò omninò asserit redire hanc irregularitatem, quod docuit etiam deinceps Barbosa in collectan. cap. cit. num. 9. & lib. 1. de iure Ecclesiast. cap. 42. num. 191. & Diana 4. part. tract. 2. resolut. 66. contra Petin. tom. 2. Prælat. Religio. quæst. 2. cap. 5. §. 9. num. 149. Ratio manifesta est ex dictis, quia irregularitas non tollitur per quemcunque Religionis ingressum, sed per solam Professionem, aut vota per quę quis fiat verè Religiosus: at Professio, quam à iudice annullatam iure fuisse supponimus, tanquam vi ac metu factam, aut alia quapiam de causa irritam, nunquam fuit vera Professio, neque constituit Religiosum illum, qui ipsam emiserat; non potuit igitur habere effectus veræ Professionis, ac proinde nunquam eam irregularitatem extinxerat, sed extinxisse putabatur, quia existimabatur vera esse Professio.

Secundò, quod attinet ad Professos eiectos ab Ordine propter delicta sua,

cùm ipsi maneant verè Religiosi, & suis votis ligati, mirum non est, quòd gaudeant adhuc aliquibus priuilegiis Religioni in fauorem ipsiusmet status, quem isti adhuc retinent, concessis, & quòd Professio religiosa adhuc suos effectus habeat in ipsis; quare liberos esse ab irregularitate iure merito pronuntiant Sanch. cap. 5. cit. num. 14. Dian. resol. cit. Petin. loco etiam adducto num. 199. affert tamen Diana declarat. Cardinal. 21 Septembr. 1624. qua eiecti à Religione perpetuò suspenduntur ab exercitio Ordinum, & tollitur Ordinariis facultas eam suspensionem laxandi.

Tertia itaque difficultas est circa eos, qui votis liberi dimittuntur à Societate IESV, & fiunt verè sæculares, hos enim Sanch. Layman Ferdinand Barbosa locis cit. Sanctar. varia. resol. q. 59. n. 4. & alij existimāt non reincidere in irregularitatem. Primò, quia iura, quæ cōcedunt, hanc irregularitatē deleri per Religionis ingressū, silent omninò de ista reincidentia, quam idcircò gratis assereremus. Secundò, quia malè aduersarij argumentantur ex reincidentie in censuras, à quibus fuerat per ingressum Religionis absolutus; nam erat tantùm illi impensa ea absolutio in Ordine ad Professionem, quam cùm emiserit deserta Religione, mirum videri non debet, si iisdem censuris denuò subiaceat. Quare si per Nouitiatus ingressum deleretur irregularitas, existimarem cum Rod. tom. 1. quæst regul. quæst. 13. art 4. illam deserta Religione redire, quidquid sentiat in contrarium Sanchez cap. 5. cit. numero 11.

At verò sicut censuræ, à quibus Religiosus fuit absolutus, non redeunt deserta Religione, ita neque redibit irregularitas. Tertiò denique, quia causa, propter quam facta est ista venia, semper manet, nempe præmium actus heroici, quo sæculo renuntiauit per religionem, & quamuis modò ipse recedat, non tamen debet carere præmio suo prior ille actus, aut quod tunc fuit collatum in præmium, auferri oportet.

Turrian. nihilominus de censur. lib. 9. disp. 71. dub. 2. cui adhæsit Diana resolut. 66. citata, existimauit istos reincidere in irregularitatem, quod etiam pluribus ostendit Hieron. Rodriq. in compend. qq regular. resolut. 76. num. 7. quia cùm isti fiant merè sæculares, non apparet quomodo Professio, aut vota religiosa, quibus omninò liberi manent, quidquam operentur in illis, & gaudeant priuilegiis Religionis; itaque consulerem istis, si nullos Ordines adhuc susceperint, petere dispensationem, quanquam & contraria sententia tuta sit, & probabilis.

CONSECTARIVM III.

An illegitimus Religiosus factus possit liberè vti Ordinibus ante Religionem illicitè susceptis?

RESpondetur posse, quod tradunt Barbos. Sanch. Ferdinand. Layman. & alij passim locis citatis, contra Angles in florib. 1. part. q. de Sacram. Ordin. art. 4. diffic. 1. concl. 3. & Sayr. lib. 7. cap. 13. n. 10. qui negant illegitimum illicitè ordinatum posse vti suis Ordinibus absque dispensatione, etiam vbi Religionem professus fuit, quia in decretis allatis, quibus conceditur Religioni hoc priuilegium, agitur tantùm de promotione 7

ne

ne ad Ordines; priuilegia verò quoties pugnant cum iure communi, strictè interpretanda sunt. Verùm cùm ea iura irregularitatem ortam ex illegitimis natalibus absolutè tollant, quod apertè indicat apposita exceptio de promotione ad prælaturas, non est cur ad solam susceptionem Ordinum eam facultatem restringamus, maximè quia difficilior est dispensatio ad promotionem Ordinum, quàm ad vsum: at hæc posterior includitur in priori, sicut etiam prohibitio vsus Ordinum non fit, nisi consequenter ad prohibitam eorum susceptionem.

Consectarivm IV.

An Religiosus illegitimus indigeat dispensatione ad obtinendas Prælaturas.

8 Respondetur, attento iure communi hunc Religiosum indigere Pontificia dispensatione, vt fiat Prælatus, siue in Religione, siue extra illam. ita DD. laudati, quos enumerat Barbosa locis cit. quibusque cæteri recentiores adhæserunt apud Dian. resolut. 65. contra Roderiq. quæst. 13. art. 5. tom. 1. qq. regular. quia licèt Vrban. II. in decretis allatis conf. 1. permittat Religiosos illegitimos promoueri ad Ordines Ecclesiasticos: Paschalis tamen II. in Conc. Pictauiens. limitauit eam facultatem, & apertis verbis excipit Prælaturas, quas ab illis obtineri noluit absque peculiari venia. *Prælationes verò*, inquit, *nullatenus habeant*, quæ particula *nullatenus*, actum contrarium inualidum facit, vti diximus alibi. In tam aperto igitur iure nihil est quod vlterius impugnanda contraria sententia immoremur.

Obseruat, nihilominus Villalob. tract. 13. diffic. 60. num. 6. & Portell. verb. illegitimus, num. 9. Eugenium IV. concessisse Patribus Congregationis S. Ioannis Euangelistæ in Lusitania, eorũque Conuẽtui S. Gregorij in Alga, vt Professus apud illos cum defectu natalium ea ipso sit dispensatus, non modò ad Ordines, sed etiam ad Prioratûs, Præposituras & Rectorias eiusdem Ordinis; quare viderint, an qui illorum priuilegiis communicant, possint hac venia gaudere.

Consectarivm V.

An illegitimi Religiosi possint obtinere Beneficium absque noua Natalium dispensatione?

Respondetur, omnia beneficia siue simplicia, siue curata, ab his Religiosis obtineri posse, modò illa non sint Prælaturæ. Est primò contra Suar. disp. 50. de censur. sect. 5. num 5. qui facit hos Religiosos incapaces beneficij cuiuscunque, etiam simplicis, quia per Religionem illegitimi fiunt tantùm habiles ad Ordines: manent igitur inhabiles ad alia omnia sicuti priùs; quòd verò Pontifex excluserit dignitates & Prælaturas, id tantùm fecit tollendi dubij causa, non autem quod ad cætera omnia, prætterquam ad prælationes habilitarit. 9

Secundò, pugnamus contra Nauarr. consil. 6. de filiis presbyter. Sanchez lib. 5. in Decalog. cap. 5. numero 16. Sanctarell. variat. resolut. quæst. 40. num. 1. Tamburin. tom. 1.

de iure Abbat. disp. 5. quæst. 14. n. 1. Barbosa in collectan. cap. 1. de filiis presbyter. & lib. 1. de iure Eccles. cap. 52. num. 195. Lessius lib. 2. cap. 41. dub. 8. sub fin. qui negant beneficia manualia curata. Sequitur tamen Ferdinand. à Castro tract. 16. disp. 2. punct 8. num. 9. qui nostram sententiam in rigore iuris veriorem esse dixit, quamuis sententia Nauarri, vtpote communis, in praxi sequenda sit, de qua distinctione aliàs egimus.

Nunc verò ex hactenus disputatis manifestò nostri consectarij veritas elucescit, nam cùm Vrban. II. in Conc. Claromont. voluerit illegitimos factos Religiosos promoueri ad omnes honores Ecclesiasticos & Ordines, vti retulimus, & deinde Paschal. II. in Conc. Pictau. exceperit duntaxat Prælationes, omninò relinquitur illegitimum per Professionem religiosam manere habilem ad omnia munia Ecclesiastica, atque omnia beneficia Regularia siue simplicia, siue non simplicia, & curam animarum habentia, modò non habeant necessariò annexam prælationem.

Dices, Paulum III. concessisse Hieronymitis generalibus facultatem dispensandi cum suis Religiosis, quodcunque beneficium regulare qualitercunque qualificatum cum cura, aut sine cura, obtinere, non obstante quocunque Natalium defectu, vti refert Rodriq. tom. 1. qq. regular. quæst. 13. art. 1. & 23. igitur opus est noua dispensatione, vt Religiosus illegitimus beneficia regularia possideat.

Respondeo, ea beneficia, de quibus Paul. ibi agit, ferè habuisse adiunctam Prælationem, erant enim Prioratus, Vicariatus; deinde latè diximus alibi, priuilegia sæpiùs dari ad tollendum omne dubium, maximè quando oritur ex communi opinione, & in praxi recepta.

Ex his porrò plurima alia consequuntur. Primò illegitimus Religiosus non potest sine dispensatione esse definitor; quia diffinitoriatus est personatus dignitas, vti contendit Rod. q. 13. cit. art. 18.

Secundò. Non possunt eligi isti Religiosi donec cum ipsis fuerit dispensatum in discretos Capitulorum cum voce passiua, sed tantùm cum voce actiua, quia qui habent vocem passiuam, possunt eligi in definitores prouinciales & generales, quod ius eligibilitatis istis illegitimis nulla ratione competit. Immò in quibusdam Religionibus isti discreti, qualem qualem habent dignitatem, vt inquit Roderiq. quæst. cit art. 19.

Tertiò. Possunt illegitimi isti esse Magistri Nouitiorum, Confessarij Monialium, & Vicarij Conuentus, quia istis muneribus non est annexa ordinaria cura, neque iurisdictio, ac proinde non sunt Prælaturæ. Ita Roderiq. art. 20. possunt etiam omnia muneta, quibus dignitas annexa non est, exercere, quidquid alij dicant apud Barbosam cap. 42. cit. num. 198.

Quartò. An illegitimus factus Canonicus Regularis Ecclesiæ Cathedralis, possit esse Archidiaconus absque dispensatione, pendet ex ea quæstione, an Archidiaconatus censeatur prælatio, aut saltem dignitas, quod modò videtur: sed de ea quæstione alibi commodiùs. vide Roderiq. quæst. 13. art. 12.

Quintò. Non potest illegitimus factus Religiosus creari Vicarius Episcopi, quia ille Vicariatus dignitas est, habetque curam & iurisdictioné ordinariam. Rod. q. 13 a. 13. Sanch. lib. 5. in Decalog. c. 5. n. 16. & alij cum Barbosa cap. 42. allato, n. 197. atque alibi.

CONSECT

Consectarivm VI.

An Religiosa impediatur Natalium defectu, ne in Abbatissam, aut Priorissam eligi possit?

10 NEgat sententia communis DD. quos dabit Barbos. de iure Ecclesiast. lib. 1. cap. 45. num. 21. Sanchez lib. 5. in Decalog. cap. 5. n. 19. & Tambur. de iure Abbatissar. disp. 28. quæst. 11. num. 1. quia Abbatissæ officium dignitas quędam est, & prælatura, in quantum illius capax mulier esse potest. Excluduntur autem illegitimi à Prælaturis, quarum capaces alioquin forent; & quamuis in eo cap. 1. de filiis presbyter. sit tantùm sermo de masculis, lex tamen pœnalis & correctoria extenditur ad fœminas, vti ostendit Decius l. fœminæ. num. 110. ff. de regul. iuris. quod maximè verum est, quando ea lex fauorabilis est Religioni; idcircò Sixtus V. dum postremò declarauit seueram illam constitutionē, quam aduersus illegitimos ediderat, dixit noile à se sancita ad Moniales extendi; quæ declaratio inutilis & superflua foret, nisi quæ in ea constitutione sancita ab ipso fuerant circa Religiosos, valuissent quoque quoad Moniales. Denique Barbos. loco cit. refert Sac. Congregat. Concilij die 27. April. an. 1630. definiuisse, electionem illegitimæ in Abbatissam, esse de iure irritam, seclusa dispensatione Apostolica, & priuilegiis peculiaribus.

Placet nihilominus contraria sententia, quam tradunt Roderic. q. 13. cit. art. 21. licèt quoad Abbatissas perpetuas communi sententiæ institisset tom. 2. summ. cap. 19. Mirand. q. 6. de Monialib. art. 3. du Portell. in dubiis regularib. verb. Abbatissa n. 6. Hieronym. Roderic. in compend. qq. regular. resolut. 2. n. 21. Tabien. verb. Virginum consecratio. n. penult. vbi ait, solam authoritatem Ioannis Andr. in cap. indemnitatibus, de electione. in 6. §. sanò. verb. canonica, sibi obstare. de iure enim putat nostram hanc sententiam veram esse, illique post factum adhæsurum; adducit præterea Geminian. qui in cap. indemnitatibus, citat multa in vtramque partem disputat: nouissimè etiam Ferdinand. à Castro tr. 16. punct. vlt. num. 12. in puncto iuris veriorem esse hanc sententiam fatetur, licèt contraria sit magis vsu recepta; & tandem Tamburin. loc. cit. nihil ausus fuit definire, refértque declarationem Congregat. 4. Octobr. 1594. Ratio mihi videtur manifesta, quia in iure nihil prorsus est, vnde colligatur ista incapacitas, quandoquidem agit tantùm de masculis illegitimis, quos ab Ordinibus & honoribus Ecclesiasticis remouet, nisi fuerint Religiosi: si autem Religiosi efficiantur, à solis prælaturis reiicit, vbi nullum est verbum de fœminis; in istis autem odiosis non sunt impropriandа verba ad extendendam legem ad casus non expressos, atque ita ab illegitimis incapacibus Ordinum & graduum, atque prælationum Ecclesiasticarum ad fœminas & improprias prælaturas ampliare. Quare dixit Paludan. in 4. d. 41. quæst. 3. art. 2. Professionem non legitimare quoad prçlaturas proprias, quia nimirum illæ solæ significantur nomine prælationis absolutè posito in iure; cùm igitur illegitimi Religiosi à prælationibus excluduntur, de propriis tantùm loquitur ius, neque ista exceptio, aut pœna fauet Religioni, immò potiùs efficacitas

legitimandi quoddam ipsius ptiuilegium est. Sixtus autem V. declarauit suam constitutionem de illegitimis, non extendi ad Moniales, ne quis esset dubio locus, neque illa sua declaratione voluit fauere Monialibus, & contra ius commune illas à lege in Religiosos illegitimos sancita excludere, immò potiùs consentàneè ipsi iuri eam declarationem adhibuit.

QVÆSTIO IV.

De dispensatione irregularitatis.

EX iis quæ de dispensationibus in vniuersum alibi disputata sunt, soluta ferè manet hæc quæstio; quare tria duntaxat pancis perstringam. Primum est, quænam irregularitas sit dispensabilis. Secundum, quis dispensare possit in irregularitate. Tertium, quæ forma in ea dispensatione seruanda sit. Plurima verò consectaria, quæ hinc erui possent, & plures aliæ quæstiones, quæ agitari solent, hoc loco explicatæ sunt in eo loco ex principiis vniuersalibus.

PROPOSITIO I.

De dispensabilitate irregularitatis.

1 DIco primò. Omnem irregularitatem esse dispensabilem, quamuis aliquæ non nisi difficilè dispensari soleant, ac debeant.

EXPOSITIO ET CONfirmatio propositionis.

IN hac propositione confirmanda & explicandáve diutiùs immorandum non est, nam imprimis quod asserui, omnem irregularitatem esse dispensabilem, ex eo certò constat, quòd omnis sit inducta iure humano & Ecclesiastico, quamuis aliqua ab ipsis Apostolis tradita fuerit, nimirum bigamię, non tamen ex iure diuino, vti suo loco ostendimus : quidquid autem iure humano fixum fuit, ab eodem refigi potest ; vnde diximus lib. de dispensationibus, omnem humanam legem dispensabilem esse eadem authoritate, quæ posita fuit. 2

Dices. Manente causa irregularitatis, in illa dispensati non posse, quia manet indecentia operandi Sacris cum ea macula, propter quam fuerat quis factus irregularis, quòd si tollatur causa irregularitatis, vnà etiam desinit omnis indecentia, atque adeò ipsa irregularitas, vt dicebamus q.1. neque proinde opus fuerit vlla dispensatione. Respondeo indecentiam sæpiùs non esse tantam, vt seclusa omni lege positiua prohibeat à sacro ministerio ; quare vbi iustæ aliquæ causæ id postulabunt, poterit tolli ea prohibitio, & permitti ministerium sacrum, quod tunc absque dedecore vllo exercebitur ; quæ ratio valet in omni dispensatione legis prohibentis ; cùm enim prohibitio faceret rem illicitam, propter aliquam causam, quæ aliquam in actu prohibito indecentiam afferebat, nunquam perstante eadem causa videtur posse tolli prohibitio, & quod illicitum erat, permitti.

Dixi

Dixi secundò, aliquas esse irregularitates, in quibus difficilè omninò ac rariùs dispẽsetur; nam bigamia vera ita relaxatur difficilè, vt Lucius III. cap. 2. de bigamis, dicat non licere contra Apostolum in ea dispensare; idémque de similitudinaria bigamia dixit Innoc. III. cap. nuper, eod. tit. quia nempe grauissimæ causæ in eam rem mouere debent; inde tamen non colligi omnimodam indispensabilitatem facilè constat, cùm aliquando dispensatum esse sciamus, & Archiepiscopum Panormitanum hanc veniam à Lucio obtinuisse testatur glossa in cap. lector. d. 34. atque in eo ipso capite Lector, qui viduam accepit, aut etiam, qui verè bigamus fuit, permittitur in lectoratu permanere, atque etiam si necessitas vrgeat, ad Subdiaconatum promoueri; quanquam huius canonis authoritas valdè nutet; nam imprimis falsò tribuitur Martino Papæ à Gratiano solemni sibi errore cui adhæsit Barbosa in collectaneis ad illum canon. & Sanchez lib. 7. de matrim. disp. 86. num. 11. Nam reuerà inter Martini Pontificis decreta non reperitur; sed in collectione Martini Bracarensis, & descriptus videtur ex Conc. I. Tolet. cap. 3. vbi tamen nihil habetur de verè bigamo, sed tantùm de interpretatiuo, qui alterius viduam duxit, quod obseruauerat quoque Suar. disput. 49. sect. 6. num. 5. Nihilominus certum, est non modò de plenitudine potestatis, sed de ordinaria quoque Pontificem dispensare posse, vt pluribus relatis docet Sànch cit. Nam & in aliis, quæ in Episcopo postulat Paulus dispensare Pontificem, ex ordinaria sua iurisdictione ipso vsu constat, quanquam, vt iam monui, difficiliorem se præstare soleat ac debeat in iis, quæ cum Maiorum legibus atque Apostolicis sanctionibus pugnare certum est, permittendis, vti diximus lib. de dispensation.

Irregularitas prætcrea ex homicidio voluntario difficilè omninò & ægrè dispensatur à Pontifice ad suscipiendos Ordines, nisi crimen fuerit ita occultum, vt in iudicio probari non possit, vti obseruant Couarr. in Clem. si furiosus 2. part. §. 3. num. 2. Auila 7. part. disput. 6. sect. 5. dub. 3. Sylu. verb. Homicidium 3. quæst. 8. Vnde in generali facultate dispensandi ab irregularitatibus ista solet semper excipi, vti factum videmus à Trident. sess. 24. cap. 6.

PROPOSITIO II.

Quis poterit dispensare ab irregularitatibus.

DICO secundò, Pontificem Romanum posse in omni irregularitate dispensare, non verò Episcopos alios ve inferiores Prælatos potestatem Episcopalem habentes, nisi in iis, in quibus id ipsis speciali iure permittitur. 3

EXPOSITIO, ET CONfirmatio propositionis.

QVOAD Summum Pontificem nulla potest esse dubitatio, cùm in illo tanquam in capite resideat vniuersalis Ecclesiæ potestas, ipséque sit conditor iuris Ecclesiastici, statim apparet ipsum posse quod Ecclesiastica potestate fieri potest, atque iuris Ecclesiastici relaxationem penes ipsum esse.

Itáque tota difficultas videtur esse de Episcopis; verùm ex iis, quæ hactenus disputata sunt, facilè dissoluitur;

uitur; cùm enim irregularitates fuerint hactenus à solo iure communi vniuersalem Ecclesiam obligante inductæ, vti ex cap. 2. constat, statim apparet, eas non posse tolli nisi ab eo, qui dispensare poterit in lege, per quam latæ & positæ sunt: ex alibi autem dictis certum nobis est, Episcopum non posse quidquam in abrogando iuri communi, nisi in casibus, in quibus id ipsi permittitur tacitè, vel expresè; ergo neque poterit in irregularitate inducta per ius commune dispensare, nisi quatenus ab eodem iure communi tacitè, vel expressè concedente, id ipsi licebit.

Confirmatur ex Concil. Trident. quod sess. 24. cap 6. concedit Episcopis dispensare in omni irregularitate prouenientе ex quocúque delicto occulto, & non deducto ad forum contentiosum, excepto homicidio, quæ facultas supponit Episcopum ex sua ordinaria potestate id non potuisse, neque modò posse circa alias irregularitates ibi non expressas, alioquin frustrà côcederetur illud priuilegiú, si ex iure ordinario id haberét Episcopi.

Restat igitur videre quid in iure communi permissum sit hac in parte Episcopis, & quænam irregularitates ab eo solui possint. Verùm id nos iam accuratè præstitimus lib. de dispensationibus, dum Tridentini decretum exponeremus, inde enim collegimus in quibusnam irregularitatibus Episcopus aliquid possit; neque aliud videtur esse addendum hoc loco, nam quod pertinet ad alios, qui ex priuilegio dispensare possunt, nihil aliud à nobis dici debet, quàm quæ in vniuersum de priuilegiis & eorú vsu statuta à nobis sunt de priuilegiis, cùm singulorum priuilegia sint cósulenda, quod non pertinet ad Doctorem vniuersalem doctrinam tradentem.

De forma dispensationis.

QVOAD formam dispésationis, & eius effectum, nihil etiam peculiare habemus hoc loco, cùm nulla sit in iure determinata certa forma seruanda, sed sufficiat intentionem & effectum eius designare; an verò verbis tantùm, aut etiam facto fieri possit, diximus in doctrina generali de dispensationibus, ibique soluimus, quæ circa irregularitatem controuersiæ excitare possent, restat vna duntaxat grauioris momenti, quam sequente quæstione excutiam. 4

QVÆSTIO V.

An qui ex facultate generali potest absoluere à censuris, possit quoque dispensare in irregularitate pœnali?

Status quæstionis. num. 1.
Communis sententia. num. 2.
Probatur. num. 3.
Contraria sententia. num. 4.
Probatur. num. 5. ad 9.
Resolutio quæstionis. n. 9. & sequentib.

CONCEDITVR aliquando in Bullis & rescriptis Pontificiis generalis facultas absoluendi à censuris, & aliis pœnis Ecclesiasticis à iure, vel ab homine impositis; quæ verba in Bullis Cruciatæ solebant adhiberi ante Pium V. vt testatur Henriquez lib. 7. cap. 13. num. 6. & Paulus III. 3. Iunij. ann. 1545. facit facultatem Confessariis Societatis IESV absoluendi ab omnibus casibus etiam Sedi Apostolicæ reseruatis, & quibusuis ex ipsis casibus resultantibus sententiis, censuris & pœnis Ecclesiasticis, exceptis 1

iis,

iis, quæ in Bulla Cœnæ continentur. Et ab Eugenio IV. concessum fuisse Abbatibus Cisterciensibus, atque à Gregorio XIV. ministris infirmorum, vt suos ab omnibus censuris & pœnis absoluant, refert Rodriquez tom. 1. qq. Regular. quæst. 20. art 17. Quæritur itaque, quid ea verba significent, & vtrùm reuerà per illa fiat facultas absoluendi etiam ab omni irregularitate, saltem pœnali, & vindicatiua, quæ ex delicto procedit.

Communior DD sententia, quos dabunt Homobon. p. Exam. Ecclesiastici tract. 5. cap. 6. quæst. 36. Sayr. lib. 6. cap. 2. n 33. Diana tract. 11. de Bulla Cruciatæ resolut. 17. Henriq. lib. 7. cap. 13. §. 6. lit. A. & Garc. 7. p. de beneficiis, cap. 11. num. 57. negat irregularitatem ex delicto ortam comprehendi facultate generali absoluendi à censuris, aut à pœnis quibuscunque; hæc enim verba interpretantur Henriq. lib. 7. cap. 13. Suar. disput. 1. sect. 3. num. 6. & Roderiq. loc. cit. de pœnis, quas iniunxit Confessarius, aut iudex Ecclesiasticus, aut quas sibi ipsi posuit pœnitens, aut quæ feruntur per canones pœnitentiales, aliísque eiusmodi, quibus remouetur ab Eucharistiæ perceptione: præterea intelligi possunt de censuris, quæ per modum sententiæ sunt impositæ, quod maximè in suspensione ad certum tempus & definitum contingere diximus cap. 1. quæst. 2. addit Molin. loco inferiùs allegando, similia verba apponi ad maiorem cautelam & exaggerationem & inuitationem fidelium ad se disponendum ad fruendum Iubilæis, aut ad promptius sumendum Bullas Cruciatæ.

3 Probant hanc communem sententiam, quia irregularitas neque censura, neque pœna est. Secundò, quia sola dispensatione tollitur irregularitas: Pontifex autem in illis Bullis & priuilegiis disertè concedit facultatem absoluendi, qua voce non intelligi dispensationem, ex earum manifesto discrimine statim constat; neque in priuilegiis improprianda sunt voces. Quare etiam si exprimeret in sua concessione Pontifex irregularitatem, & sola voce absolutionis vteretur, non esset exponendus de dispensatione irregularitatum, quam sibi solitus est reseruare, sed potiùs vox irregularitatis, quàm absolutionis improprianda foret, cùm priuilegia contra ius commune restringenda potius sint, quàm amplianda. Idcircò Roderiquez quæst. 20. cit. art. 18. verba Eugenij IV. quibus concedit Reformatori Cisterciensium, vt suos subditos semel in vitâ, à quibuscunque irregularitatibus, & inhabilitatibus absoluat. Negat enim collector compendij Cistercien. tit. Absolutio, verb. irregularitatibus & inhabilitatibus, de dispensatione irregularitatum esse intelligenda, sed de peccato irregularitatem producente: quo sensu existimat Iulium II. 6. Kalend. Iulij an. 4. sui Pontificatus an. 1. 3. 77. prioribus generalibus militiæ de Auis Ordinis Cisterciensis concessisse vt possint absoluere milites priores, & fratres dictæ militiæ à peccato adulterij, incestus, sacrilegij, fornicationis, hoc est, à suspensione & pœnis, atque infamia ex illis delictis resultantibus: pœnæ autem illæ sunt pœnæ canonicæ, non autem irregularitates. Tertiò denique, quia hic est stylus Curiæ, qui nunquam intelligit irregularitatem nomine generali pœnæ, aut censuræ, nisi exprimatur disertè, & posteriores Pontifices in priuilegiis atque Iubilæis excludunt dispensationem ab irregularitatibus, ne cui detur errandi occasio ex verbis

generalibus; quanquam in Iubilæis Bullæ Cruciatæ & priuilegiis non datur facultas absoluendi, nisi quatenus ea necessaria est ad effectum Iubilæi, & ad percipienda Sacramenta; atqui dispensatio irregularitatis non est necessaria ad hanc causam, quia irregularitas non impedit vsum Sacramentorum; de irregularitate igitur non loquuntur.

4 Contraria sententia affirmat comprehendi irregularitatem ex delicto ortam in illis generalibus concessionibus, siue censuræ tantùm vox apponatur, siue nomen cuiuscunque pœnæ addatur. ita Thomistæ omnes cap. 1. q. 2. adducti, qui hoc irregu laritatis genus censuram veram esse contendebant. Ex quibus Soto non mutauit sententiam lib. 5. de iustitia q. 1. art. 4. vt malè obiicit Roderiq. art. 17. cit. ibi enim tantùm dicit irregularitatem non esse pœnam, quia aliquando contingit sine culpa, non tamen negat eam, quæ ex culpa prouenit, veram pœnam esse, quod aduertit optimè Auila 7. p. de censuris, disp. 10. dub. 4. subscribunt verò Thomistis Corduba q. 43. de Indulgent. dub. 4. Ferdinand. p. 3. examinis Theologiæ moralis cap 10. §. 14. Ludouic. Carbo lib. 8. de legibus disp. 5. Guttieres lib. 1. qq. canonic. cap. 37. n. 6. aliàs cap. 3. n. 6. Salas disp. 15. de legibus, sect. 1. concl. 2. n. 16. Naldus verb. irregularis n. 25. adducit præterea Diana resolut. 17. cit. Salonium, Vegam in speculo curatorum, Carillum in itinerario ordinand. & Nuynum in tertiam partem, quos non licuit consulere, & absque scrupulo hanc sententiam sequi nos posse dixit Ioan. de la Cruz in directorio consc. p. 2. tract. de irregul. dub. 15. concl. 2. quod ipsum asseruit Roderiq. in Bullam cruciatam §. 9. n. 29. licèt tum in qq. Regular. tum in summa constanter docuisset contrarium, vrgente quoque necessitate eam amplecti fas esse propter eius probabilitatem, fatetur Henriq. lib. 7. cap. 13. §. 6. & Villalob. tract. 16. diffic. 2. n. 5. Diana quoque resolut. cit. & Auil. dub. 4. cit. probabilem dicunt, licèt contrariam sequi maluerint. Molin. verò tract. 3. de iustitia disp. 80. n. 6. ideirco maximè communem sententiam amplectendam esse contendit, quia cùm contraria sententia dubia sit, neque Confessario, neque irregulari eâ vti fas est, cùm non possint cum illa sine dubio operari. Si itaque aliquis sibi eam tanquam moraliter certam esse persuaderet, tum propter DD. authoritatem, tum propter rationum momenta, illam sequi omninò posset ex Molina. Quare malè omninò Ludouic. Lopez in Instructor. conscientiæ 1. tom. cap. 2. q. 2. & 2. tom. 1. p. cap. 62. & 2. p. cap. 8. dixit hanc sententiam non esse tutam, & nulla ratione suffultam, & Suar. tom. 5. in 3. part. disp. 1. sect. 2. n. 5. & 6. & disp. 40. sect. 3. n. 3. falsam, nec rationi, neque iuri, neque authoritati Doctorum, neque praxi Romanæ consentaneam, & malè quosdam Confessarios minus doctos quorundā Theologorum authoritate ductos illam sequi, quod sanè non dixisset vir eruditissimus, & in aliorum sententiis configendis parcissimus, si posteriorum Doctorum consensum videre licuisset. Miror verò Magistrum sacri Palatij, qui in Indice librorum expurgatorio hanc sententiam expunxerit & damnârit in Emanuele Sà, cùm eam sui Thomistæ magno consensu sequantur, vt diximus.

Et quidem si rationem consulamus, hæc postrema sententia necessariò sequitur ex iis, quæ disputauimus cap. 1. q. 2.

q. 2. ibi enim euidenter demonstrasse me existimo, hanc irregularitatem veram pœnam & censuram esse, neque cõtrarium vllo textu, vel ratione euinci, idque tandem fatetur Molina disp. 88. cit. n. 6. & 7. qui ideircò negat comprehendi hãc irregularitatem nomine generali censuræ, aut pœnæ, quia etiãsi pœna & censura sit, est prætetea inhabilitas quædã & canonicum impedimentum ad suscipiendos Ordines, eorúmque actus exercendos: quatenus autem est eiusmodi impedimẽtum, non conceditur facultas in illo dispensandi ex eo quòd detur facultas absoluendi à censuris & pœnis. Verùm cap. 1. q. 2. monuimus omnes etiam censuras esse quædam impedimenta canonica, itaque vocat Alterius, & alij passim, atque in ratione communi generica impedimenti canonici dicebamus conuenire censuras, irregularitates, aliásque pœnas Ecclesiasticas; deinde hæc irregularitas in eo est pœna, quod est impedimentum, plectuntur enim certorum criminum Rei in eo quòd reddantur inhabiles ad Sacra, à quibus remouentur, donec cum ipsis dispensetur; itaque qui tollit rationẽ pœnæ, simul quoque tollet rationem impedimenti; quamuis enim omne impedimentum pœna non sit, quando tamen illud impedimentum ponitur in punitionem criminis, pœna omninò vera & propria est, eáque hoc loco maxima. Cur igitur non significabitur nomine pœnæ Ecclesiasticæ simpliciter & absolutè prolato, tunc enim capi debet in ea amplitudine, quam eius natiua & propria significatio postulat, quod maximè verum est, quando additur signum vniuersale, vt fit in illis Bullis, dum dicitur à quibuscunque sententiis, censuris, & pœnis Ecclesiasticis, à iure, vel ab homine impositis; qui loquendi modus vniuersalis est, neque à nobis restringi debet, nisi grauis aliqua causa vrgeat, quæ omninò persuadeat ex mente Põtificis eam loquutionem non esse vniuersalem, & ad certa quædam pœnarum, ac censurarum Ecclesiasticarum genera esse necessariò coarctandam; cuius restrictionis nullam profectò causam afferunt Aduersarij, vt eorum rationes expendenti patebit.

6 Quod enim primò dicunt, neque pœnæ, neque censuræ nomine vnquam intelligi irregularitatẽ eo quòd illa pœna & censura non sit; itáque ius commune & rescripta Pontificia interpretanda esse iusserit Innoc. III. cap. quæ tenri. de verbor. significatione, est manifesta petitio principij, id enim ipsum quærimus, an hæc irregularitas verè pœna sit, & censura; & reuerà esse iam ostendimus cap. 1. q. 2. vbi etiam Innocentij responsionem explicuimus; quare tota hæc ratiocinatio iam reiecta fuit.

Secundò dicunt mentem Pontificis colligi ex ipsis verbis, nam dat facultatem absoluendi; ergo non agit nisi de pœnis & censuris quæ possunt absolutione tolli, aut loquitur impropriè, quod concedendum non est, nam in priuilegiis, maximè odiosis, non sunt trahenda verba extra propriam significationem, nisi alioquin inutilis & frustratoria futura sit concessio, vt tradunt passim DD. atqui irregularitas, vt sæpiùs dictum fuit, tollitur dispensatione, non absolutione. Respondeo vocem absolutionis propriissimè vsurpari de pœnarum relaxatione; nam etiam in censurarum absolutione aliud non fit, quare irregularitas ex delicto, quæ vera pœna est, quamuis daremus non esse censuram, propriissimè tollitur absolutione, & non tantùm dispensatione,

tione: immò magis propria tunc erit ea formula, Absoluo te ab irregularitate, quàm ista, Dispenso tecum.

Tertiò dicunt Pontificem agere seorsim solere de irregularitatibus, immò & eas sibi posterioribus Iubilæis reseruare. Respondeo tunc non posse absolui quenquam vi Iubilæi ab irregularitate, cùm expressè id prohibeat Pontifex; inde tamen confirmatur hæc sententia, non enim opus esset expressa reseruatione irregularitatis, nisi alioqui illa fuisset comprehensa generali clausula absoluendi ab omnibus censuris, & pœnis Ecclesiasticis, eò quòd non visum fuerit consentaneum rationi tam amplas facultates in posterioribus Bullis & Iubilæis concedere, quàm concesserant priores Pontifices.

Quartò, mens Pontificis colligitur ex eo quòd non faciat istam facultatem, nisi vt tollantur omnia impedimenta, quæ possent prohibere effectum Iubilæi; irregularitates autem cùm non impediant receptionem Sacramentorum, neque etiam Iubilæi Indulgentiam impediant; quare ipsarum absolutio & dispensatio non censetur concedi vnà cum facultate tollendi impedimenta Iubilæi.

Respondeo, negando nihil concedi in Iubilęis, nisi quòd ad ipsorum consequutionem pertinet, vt patet in commutatione votorum, dantur enim plurima priuilegia consequutis Iubilæum, vt ad id inuitentur fideles. Secundò, in Bulla Cruciatæ non agitur tantùm de consequenda aliqua indulgentia plenaria, sed de pluribus priuilegiis obtinendis, vt ex toto eius contextu patet, inter quæ vnum illúdque maximum est, vt qui eam Bullam acceperint, absolui possint à quibuscunque censuris & pœnis Ecclesiasticis ab homine, vel à iure impositis. Tertiò, priuilegia quæ dantur Societati, aliísque Ordinibus in gratiam fidelium, quorum excipiunt confessiones, non sunt tantùm ad lucrandas indulgentias, sed vt variis eorũ morbis prouidere possint Confessarij, quibus hac in parte suas vices mandat Pontifex. Quare si ex natiua significatione huius clausulæ irregularitates, quæ verè pœnæ sunt, contineantur, non est, vnde colligamus ex mente Pontificis eas esse excludendas ab eiusmodi vniuersali amplissimáque concessione.

Qvintò denique obiiciunt, hunc 7 esse stylum Curiæ, vt nunquam nomine censurarum, aut pœnarum includat irregularitates; atque in hac machina præcipuum robur suæ opinionis collocant aduersarij, quandoquidem rescripta principalia exponenda sunt secundùm stylum Curiæ, immò & aliqui dicunt habere vim legis, qua de re alibi fuit disputatum; hunc autem stylum Curiæ Romanæ probant ex Iubilæis à Clem. VIII. & aliis deinde Pontificibus concessis, in quibus etiamsi fiat amplissima potestas absoluendi ab omnibus excommunicationis, suspensionis, & interdicti, aliísque Ecclesiasticis sententiis & censuris à iure, vel ab homine quouis modo & causâ datis, siue inflictis, sic enim loquitur Clem. VIII. an. 1597. excipitur tamen quæcunque facultas dispensandi in vlla inhabilitate, aut irregularitate publica, vel occulta, aut quoquo modo contracta. Refert quoque Molina quendam iuris Canonici Professorem non benè audiisse Conimbricæ, eò quòd Soti sententiam sequutus, à Nauarro discessisset in hac parte: & Episcopum Conimbricensem ex DD. consilio Iubilæi tabulas ad se transmissas Româ ita fuisse

omninò

omninò interpretatum palàm & publicè, dum Iubilæum promulgaret. Denique Toletus, Filliucius, atque alij omnes, tum veteres, tum recentiores, qui Romæ scripserunt, locupletes testes sunt Romani vsus, qua maximè de causa in eam sententiam Doctores magno numero conspirarunt.

Respondeo primò, negando cum Petro de Ledesma tract. de censuris cap. 1. atque aliis passim, illum esse stylum Romanum, quod omninò constat ex veteribus Bullis Cruciatæ, & refert Molin. an. 1563. concessam fuisse facultatem absoluendi ab omni censura & pœna Ecclesiastica, et iamsi requirat specialem mentionem sui, nec includatur in generali clausula. In priuilegio Pauli III nostræ Societati facto, & Eugenij IV. Cistercien sibus, adhibetur generalis eiusmodi clausula, neque additur quidpiam, vnde restringatur.

Secundò, ex eo quòd hodie in Bullis soleret excipi disertè facultas dispensandi in incapacitate, inhabilitate, nota, defectu, irregularitate publica, vel occulta quocunque modo contracta, colligitur stylum Romanum esse, explicare expressis verbis exceptionem irregularitatis, quando illam non vult comprehendi generali concessione, alioquin frustrà tam longo verborum circuitu negaret Pontifex se facere illam facultatem, si ex stylo Curiæ, & omnium DD. sensu, illa non comprehendebatur, neque intelligi poterat in concessione generali absoluendi à censuris, & quibuscunque pœnis Ecclesiasticis.

Tertiò, stylus Curiæ Romanæ fert, vt verba propriè & in natiua significatione accipiantur, nisi quidpiam apponatur, vnde restringantur, aut impropríentur; atqui nomen censuræ & pœnæ Ecclesiasticæ ex propria sua significatione cadit in has irregularitates, vt cap. 1. q. 2. fuit demonstratum, & nihil additur in his rescriptis Pontificum, ex quibus, vt dixi, restringatur ea significationis amplitudo. Ergo ex stylo Romano retinenda erit ea vox in sua natiua & amplissima significatione.

Quartò, stylus Romanus fert, vt in Pontificum rescriptis nulla clausula sit otiosa, nulla deceptoria, cuiusmodi esset hoc loco; cur enim post nominatas tres vulgares censuras, excommunicationem nimirum, suspensionem, & interdictum, additur absolui posse ab aliis censuris, si nullæ aliæ sunt? cur apponitur, *& quibusvis pœnis*? cùm nullæ aliæ pœnæ sint, quæ si tollas istas irregularitates ex delicto, intelligi commodè possunt: quòd enim eas pœnas interpretantur de pœnitentialibus Canonibus, qui aliquos remouent à sacra Eucharistia, aut de eiusdem Sacramenti priuatione impositа à Confessario, aut per sententiam iudicis, prorsus non satisfacit; nam etsi Canones pœnitentiales, nisi excommunicationem contineant, non sunt in vsu, & pertinent ad forum externum, sicut & sententiæ iudicis, à quibus non poterit eximere Confessarius, cuius potestas foro conscientiæ continetur; & in illo potest absque noua Pontificis facultate mutare pœnam ab altero Confessario iniunctam, saltem auditis eisdem peccatis, atque ita permittere vsum Eucharistię, quem negarat alter Confessarius. Et denique vix vlla pœna reperitur, si censuras & irregularitates excipias, quam non possit tollere quilibet Confessarius, quoad forum internum, qui potestatem habuerit absoluendi à peccatis, propter quæ sunt impositæ; si enim peccata sunt

reseruata Pontifici, iam habent annexam excommunicationem, vt suppono ex tractatu de pœnitentia; quare seclusâ censurâ nulla est alia pœna, propter quam opus sit facultate Pontificia, vt peccata dimittantur. Vides itaque inutilia esse illa verba, *à quibuscunque censuris, & pœnis à iure, vel homine impositis*, si de pœnalibus irregularitatibus non intelligantur.

8 Verùm ne vllus cauillationi locus relinquatur, demus præter tres censuras vulgares, & irregularitates ex delicto, dari aliquas alias pœnas, quæ intelligi possint in rescriptis Pontificiis, nam suspensio interdum per modum pœnę, & non censuræ, imponitur, vti diximus lib. de censur. vbi etiam quasdam priuationes communionis cum certis personis, aut in quibusdam officiis, & rebus, atque etiam temporaneas, quas aliqui cum Richardo, malè inter excommunicationis minoris species referebant, enumerauimus, & denique depositio non semper vsurpatur pro illa abdicatione perpetua officij & beneficij, sine vlla spe restitutionis, sed pro alia pœna omninò diuersa, quæ omnia ibidem indicauimus; quando tamen in rescriptis Pontificiis ponitur signum vniuersale, & præter tres censuras, quas enumerant, indicantur esse aliæ, & in vniuersum omnes & quæcunque pœnæ quomodocunque impositæ à iure, vel homine nominantur, sine dubio, quidquid proprium nomen pœnæ, vel censuræ sortiri potest, comprehenditur, nisi ea generali clausula expresè excipiatur. Vnde soluitur, quod obiiciebat Molina & alij plures, in Iubilæo Clement. VIII. an. 1597. & aliis deinde posterioribus, adhiberi clausulas amplissimas, quibus nullum peccatum, nullam censuram, nullam sententiam, nullam pœnam excipiat, & tamen statim negari facultatem dispensandi in vlla prorsus irregularitate publica, vel occulta, & ex quacunque causa contracta, vnde inferunt, non esse inutiles voces pœnæ & censuræ, etiamsi non intelligantur de irregularitate ex delicto. Respondeo enim imprimis in Clement. Iubilæo, relato à Molina, non esse nomen pœnæ, inquit enim tantùm Pontifex, *aliisque sententiis Ecclesiasticis, & censuris à iure, vel ab homine*, &c. sententia autem non comprehendit irregularitatem, quæ nunquam fertur ab homine, & de nomine censuræ posset fortassis maior videri difficultas; deinde dico eâ amplissimâ clausulâ contineri quoque hoc genus irregularitatis, vnde fuit sigillatim & expressis verbis excipienda, fuitque relicta facultas absoluendi ab omnibus aliis pœnis, quas præter suspensionem, interdictum, & excommunicationem, Molina cæterique aduersarij agnoscunt.

Quòd autem in Bulla ann. 1563. addita fuerint, vt nuper referebamus, ea verba, *etiamsi requirat specialem mentionem sui, neque includatur in clausula generali*, ex quibus subtiliter colligere videtur Molina; irregularitatem, de qua nos explicabamus ea verba, non includi in generali clausula, & specialem sui mentionem nobis ipsis fatentibus postulare. Respondeo addita fuisse ad tollendum omne dubium, quod ex dissidentibus sententiis Doctorum hac in parte suboriri poterat; deinde cum aliquæ excommunicationes & censuræ non censeantur absolui posse per generales clausulas; idcircò etiam ratione ipsarum sunt apposita ea verba, quæ nos non adduximus initio, vt ea propter irregularitates

gularitates

gularitates duntaxat appofita fuiffe contenderemus, fed vt doceremus ftylum Romanum aliquando ferre, vt facultates iftæ difpenfandi in irregularitatibus & aliis quibufdam, quæ folent ita referuari, vt vix, nifi per fpecialia indulta, concedantur; nihilominus ex quadam eximia liberalitate in Bullis & Iubilæis donentur. Denique quamuis fateremur ftylum Romanum perpetuò diftinguere irregularitatem ab aliis pœnis, inde tamen non fieret, vt iis vocibus, reuerà non continerentur, quandoquidem res per eiufmodi voces fignificata naturam verè & propriè participat: ftylus enim ifte fequitur opinionem probabilem, neque propterea tollit contrariæ opinionis probabilitatem, vt latè diximus alibi, & obferuauit quoque Fagund. tr. 2. de præceptis Ecclefiæ lib. 8. numero 38.

Atque vt totam hanc controuerfiam de ftylo diffiniam, & liberaliter agamus cum aduerfariis, concedo ftylum Romanæ Curiæ, nomine cenfuræ fimpliciter prolato, non fignificare irregularitatem etiam ex delicto, quanquam vera cenfura fit; quoties tamen vtitur nomine pœnæ, reuerà & hanc quoque pœnam indicat, quod maximè verum eft, quoties apponit fignum vniuerfale, vel quando nomini cēfuræ adhibet quodpiam, propter quod nolit fermonem effe de alia quapiam cenfura, quàm de tribus vulgaris, quod contingit primò quoties enumeratis diftinctè excommunicatione, fufpenfione & interdicto, additur, & aliis cenfuris, defignantur enim his vocibus aliæ cenfuræ præter tres enumeratas. Secundò quoties, vt dixi, additur vox pœnæ, cum figno vniuerfali, & nulla limitatio & exceptio apponitur, tunc enim in fua ampliffima fignificatione capienda eft. Atque ita fatisfiet Innocent. III. cap. quærenti. de verbor. fignific. nomine cenfuræ fimpliciter prolato folere Pontifices defignare maximè tres fpecies vulgares, excommunicationem, interdictum, & fufpenfionem, vt nuper citata quæft. 2. monebam, vbi & aliam indicaui commodiorem folutionem huius loci; perfiftimus tamen in ifta, ne rigidè & parum liberaliter cum aduerfariis agere videamur. Non negat tamen Innoc. quin aliæ quoque pœnæ Ecclefiafticæ illa voce propriè fignificari poffint, quod fit additis illis particulis, quæ neceffariò indicant illam fumi in fua ampliffima, fed natiua fignificatione, & non ftrictiore illa, quamuis non magis propria, quam ftylus Curiæ longo vfu, nec cogente vlla ratione obtinuerit.

9 STATVO igitur in conceffione generali abfoluendi ab excommunicatione, fufpenfione, & interdicto, & aliis cenfuris, fententiis, ac quibufcunque pœnis Ecclefiafticis à iure, vel homine ex quacunque caufa latis, contineri facultatem abfoluendi à pœna irregularitatis, fiue ab irregularitate pœnali, fic enim appellare placet, vt diftinguamus ab ea, quæ inculpabiliter contrahitur, & ex defectu fignificationis, nifi claufula ifta generalis per aliquam exceptionem reftringatur, vti fieri folet, quoties Pontifex non intendit has irregularitates comprehendere; quoties verò conceditur facultas generalis abfoluendi à cenfuris indiffinitè & fimpliciter, neque adhibetur fignum vniuerfale, aut pœnæ Ecclefiafticæ vox, neque enumerantur fpecies vulgares cenfuræ, neque apponuntur alia figna fuperiùs allata, quibus indicatur hanc

vocem

vocem relinqui in ſua ampliſſima & natiua ſignificatione, exiſtimo non comprehendi ex ſtylo Curiæ abſolutionem ab irregularitate.

10 Posterior pars huius aſſertionis eſt contra Salonium aliósque ex iis, quos in ſecunda ſententia retulimus, & ex eo oſtenditur, quòd licèt vox indefinitè & ſimpliciter, atque abſolutè prolata in tota ſua natiua & propria ſignificatione capi poſſit, ac ſoleat, potuit tamen obtinere vſus, penes quem ius eſt & norma loquendi, vt quoties ſignum aliquod illius amplitudinis non apponitur, vſurpetur ſtrictiùs in vulgari ſermone, aut in reſcriptis, aliiſque publicis, aut priuatis tabulis; etiamſi igitur in abſoluta facultate abſoluendi à cenſuris nullo alio addito intelligi poſſet facultas quoque diſpenſandi, aut abſoluendi à pœnali irregularitate, quandoquidem propria cenſura eſt, & eo nomine ſignificatur; quia tamen ſtylus Curiæ ita fert annuente & fauente, vt videtur, Innocent. vt cenſuræ vox ſimpliciter probata ſtrictiùs, quàm ferat eius natura, ſumatur pro tribus tantùm ſpeciebus, ibidem ab Innoc. indicatis, quamdiu ex adiunctis verbis non conſtabit eam relinqui ſuæ amplitudini, quam vſus & ſtylus communis reſtrinxerat, pro illis ſolis ſpeciebus, nimirum excommunicatione, ſuſpenſione, & interdicto accipienda erit; neque aliud probant aduerſarij, etiamſi omnia quę de ſtylo congerunt, illis vltrò demus.

11 Prior pars noſtræ aſſertionis ex hactenus diſputatis, cùm cap 1. q. 2. cùm hoc loco neceſſariò ſequitur; cùm enim vox cenſuræ & pœnæ Eccleſiaſticæ in ſua propria & natiua ſignificatione irregularitatem contineat, conſtétque liquidò ex adiunctis ſumi in ſua propria ſignificatione à Pontifice, quia fruſtrà ei illa ſigna vniuerſalia adhiberentur, ſi in ſtrictiori acceptione, ad quam illam, immeritam licèt damnauit vulgaris vſus, & indoctorum Curialium ignorantia, quam deinde & docti ipſi, vt ſe vulgo accommodarent, ſequuti ſunt, non poſſumus ex mente Pontificis facultatem ab illo factam reſtringere, ſed ampliſſimè, & vti ſonat, interpretari debemus. Quæ omnia, ſi expendant aduerſarij, profectò non negabunt. Sanè Molina diſp. 80. num 6. cit. cenſet Confeſſarium, cui in aliquo indulto conceditur abſoluere ab omni cenſura, excepta irregularitate homicidij & bigamiæ, poſſe ab omni omninò irregularitate, exceptis illis duabus, abſoluere, ſiue ſint prorſus inculpabiles, ſiue ſtatutæ in pœnam culpę, ſiue partim ex leuiori aliqua culpa, partim ex defectu repræſentationis oriantur; quia, inquit, cùm nomen cenſuræ latè nec impropriè ſumptum comprehendat etiam irregularitatem primi generis, hoc eſt, quæ non eſt pœna: & exceptio illa irregularitatis homicidij & bigamiæ firmet regulam in contrarium, vt ſcilicet vniuerſim cenſeantur in ea conceſſione comprehenſæ irregularitates cæteræ eorundem quoque generum, illis duabus irregularitatibus exceptis, conſequitur profectò, vt ex ea exceptione colligatur in ea conceſſione ac indulto comprehenſas eſſe reliquas irregularitates etiam primi generis. Ex quibus ſic argumentor, idcircò in ea conceſſione generali abſoluendi ab omni cenſura, colligit Molina contineri facultatem abſoluendi ab omni omninò irregularitate, quia exceptio appoſita oſtendit nomen cenſuræ ſumi in lata ſua, ſed non impropria, ſignificatione, in qua comprehendit etiam irregularitates omnes; quoties igi-

tur

tur ex aliquo adiuncto colligitur, censuræ nomen vsurpari in lata sua, sed non impropria significatione, comprehẽder quoque irregularitates pœnales, vti fusè ostẽsum fuit citata q. 2. Ergo in concessione generali absoluendi à censura, ita latè, sed non impropriè sumpta comprehendetur facultas absoluendi ab irregularitate pœnali; atqui ex signis vniuersali bus, & voce pœnæ & aliis indiciis superius à nobis adductis, non minus bene colligitur censuræ nomen latè, sed non impropriè sumi, quàm id collegerit Molina ex exceptione apposita, vt patet: ergo eodem planè iure dicendum erit vi illius rescripti Pōtificij & facultatis generalis sibi in eo factæ Confessariũ validè absoluere à pœna irregularitatis, sicut & ab aliis pœnis Ecclesiasticis ac censuris.

Quare nihil ampliùs video periculi in hac sententia, & existimo Confessarios, qui habent illas facultates, illis in hoc sensu vti posse.

12 Dices, hinc sequi, posse aliquem ex illa facultate generali absoluere à cessatione diuinorum Officiorum, atque à depositione & degradatione, illæ enim sunt pœnæ Ecclesiasticæ, quare comprehendentur clausula generali à quibuscunque pœnis Ecclesiasticis.

Respondeo, negando consequentiam. Primò enim cessatio à Diuinis non est propriè pœna, vt dicebat Valent. Secundò hæc cessatio pertinet tantùm ad forum externum, & per solos Ecclesiæ Ministros est exercenda; quare etiamsi absolueretur, qui illi occasionem dedit; si nihilominus Ecclesiæ Ministri pergerent non celebrare diuina Officia, tota ea absolutio inutilis prorsus esset, vt optimè monet Ludouic. à Cruce disput. 1. in Bullam Cruciatæ, cap. 4. dub. 11. Idem omninò dicendum est de depositione, quæ non imponitur nisi ab homine, & præterea respicit solum forum externum; & denique nunquam tolli potest, nisi extraordinaria potestate, qualem nunquam in facultate generali censetur Pontifex committere.

Ex qua vniuersali regula limitanda est nostra assertio, vt licèt ex clausulis generalibus possit quis absoluere ab irregularitate pœnali, non tamen ab ea, quæ contrahitur ex homicidio voluntario, quia illam sibi solet Pontifex perpetuò reseruare: quæ verò solitus est Princeps sibi ipsi vindicare & seruare, nunquam donata censentur in generali concessione, vt hanc in rem monet Homobon. 1. part. exam. Ecclesiast. tract. 5. cap. 6. quæst. 56. sub fin. & dicetur alibi. Atque hæc pauca de Irregularitatibus, & impedimentis canonicis, sacrorum Ordinum susceptionem, & exercitium impedientibus disputata sufficiant.

F I N I S.

INDEX

præcipuarum rerum huius operis.

PRIOR NVMERVS PAGINAM, secundus columnam indicat.

A

Abortus.

Abscisio.

Absolutio.

Accusator, Accusatio.

Actio, Actus.

Administra

Bigamia, Bigamus.

C

Cæcus

Causa.

Censura.

violationes

Culpa.

Curia.

D

Dæmon.

Defectus.

Defensio.

Dentes.

Dispensatio.

Dubium.

an

Odium.

F I N I S.